

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

(วันที่ 15 เมษายน 2565 ถึง วันที่ 14 เมษายน 2566)

สัญญาเลขที่ A14F650073

โครงการวิจัยหลัก

“การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร”

“Integrated and Collaborative Area Development for Comprehensive and Precise Solutions for Poverty Alleviation : A Case Study of Mukdahan Province”

โดย นายทิวากร เหล่าลือชา หัวหน้าโครงการวิจัย

สังกัด วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน

สนับสนุนโดย กองทุนส่งเสริม ววน. และหน่วย บพท.

วันที่ 13 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2567

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

(วันที่ 15 เมษายน 2565 ถึง วันที่ 14 เมษายน 2566)

สัญญาเลขที่ A14F650073

โครงการวิจัยหลัก

“การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร”

“Integrated and Collaborative Area Development for Comprehensive and Precise Solutions for Poverty Alleviation : A Case Study of Mukdahan Province”

โดย นายทิวากร เหล่าลือชา หัวหน้าโครงการวิจัยหลัก

สังกัด วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน

สนับสนุนโดยกองทุนส่งเสริม ววน. และหน่วย บพท.

วันที่ 13 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2567

สัญญาทุนวิจัยเลขที่ A14F650073

รายงานฉบับสมบูรณ์
(ตั้งแต่วันที่ 15 เมษายน 2565 ถึง วันที่ 14 เมษายน 2566)

โครงการวิจัยหลัก
“การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร”

“Integrated and Collaborative Area Development for Comprehensive and Precise Solutions for Poverty Alleviation : A Case Study of Mukdahan Province”

ที่ปรึกษางานวิจัย ดร.อโศก พลบำรุง ที่ปรึกษาทีมวิจัยกลาง

คณะผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	**สังกัด/ตำแหน่ง**
1. ดร.ทิวากร เหล่าลือชา	หัวหน้าโครงการวิจัย/วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
2. นายศศิพงษา จันทรสาขา	คณะผู้วิจัย/ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
3. นางสาวสุนันทา พิลาวุธ	คณะผู้วิจัย/การเงิน
4. นางมยุรา คำปาน	คณะผู้วิจัย/ครู

หน่วยงานต้นสังกัด วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ 15 เดือน เมษายน พ.ศ. 2565 ถึงวันที่ 14 เดือน เมษายน พ.ศ. 2566

งบประมาณดำเนินการ จำนวนเงิน 3,936,000 บาท

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยและพัฒนาเล่มนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยการสนับสนุนจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) สถาบันวิทยาลัยชุมชน และวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ในโครงการวิจัยพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก ทีมที่ปรึกษาวิจัยกลาง ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจสอบแก้ไขได้อย่างดียิ่ง จนสำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) นายกสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน ผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชน ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร หัวหน้าส่วนราชการ ภาคเอกชน สภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร ชุมชนในจังหวัดมุกดาหาร ภาคีเครือข่ายการพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ผู้บริหาร คณาจารย์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ที่เป็นกำลังสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เสียสละแรงกาย แรงใจ และเวลาไปกับผู้วิจัยในการทำวิจัยครั้งนี้

คณะผู้วิจัย
วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ 2565 (ปีที่ 3) มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อพัฒนาระบบค้นหา สอบทานใหม่ และจำแนก (Classify) ในครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดอย่างถูกต้องและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร 2) เพื่อพัฒนาระบบส่งต่อความช่วยเหลือ และสร้างระบบข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) การนำเข้า การนำออกข้อมูลครัวเรือนยากจน (Add on and Exit) ที่ได้รับการช่วยเหลือจากระบบ (PPP CONNEXT) จังหวัดมุกดาหาร 3) เพื่อพัฒนาโมเดลแก้จน (Operating Model) ระดับพื้นที่ที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนจนเป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจนตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods Framework ; SLF) โดยใช้นวัตกรรมและ/หรือเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพ/เพื่อยกระดับรายได้คนจน 40% ล่าง 4) เพื่อจัดทำระบบ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนของพื้นที่จังหวัดมุกดาหารอย่างเป็นรูปธรรม และ 5) เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนระดับพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัดมุกดาหาร (One Plan) ในการจัดทำรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการวิจัย รอบระยะ 12 เดือน (Final Report) คณะผู้วิจัยได้จัดทำข้อมูลการทำงานระหว่างวันที่ 15 เมษายน 2565 ถึงวันที่ 14 เมษายน 2566 โดย มีผลการวิจัยดังนี้

1) เพื่อพัฒนาระบบค้นหา สอบทานใหม่ และจำแนก (Classify) ในครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดอย่างถูกต้องและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร มีผลการดำเนินงานวิจัยพบว่า

1.1) การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 จากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 และปีที่ 2 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 5,673 ครัวเรือน ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทาน 100% โดยมีเป้าหมายในการค้นหาสอบทานใหม่ใน 3 อำเภอ 1,998 ครัวเรือน หรือ 8,053 คน ซึ่งแบ่งตามพื้นที่ดำเนินการ ได้แก่ (1) อำเภอนิคมคำสร้อย มีคนจนเป้าหมายจำนวน 628 ครัวเรือน หรือ 2,600 คน (2) อำเภอหนองสูง มีคนจนเป้าหมายจำนวน 150 ครัวเรือน หรือ 633 คน (3) อำเภอเมืองมุกดาหาร มีคนจนเป้าหมายจำนวน 1,220 ครัวเรือน หรือ 4,820 คน

ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนใน 3 อำเภอ พบว่า มีคนรั่วไหลในระบบ (Inclusion Error) จำนวน 1,211 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) จำนวน 302 ครัวเรือน จากเดิมมีข้อมูลครัวเรือนยากจนในระบบทั้ง 3 อำเภอ 1,990 ครัวเรือน และใน 7 อำเภอ 5,673 ครัวเรือน ทีมวิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลคนจนที่ตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) จำนวน 302 ครัวเรือน

หลังจากนั้นจะได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS) และได้จัดเวทีเพื่อประชุมคืนข้อมูลให้กับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 อำเภอ และคืนข้อมูลให้กับผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านในทุกตำบลของ 3 อำเภอ โดยมีผลการค้นหาสอบทานใน 3 อำเภอ

1.2) การจัดเวทีประชาคม ประชาคุ้มโดยการเสวนาความยากจนของแต่ละหมู่บ้านแล้วนั้น ค้นพบว่ายังมีครัวเรือนที่ยังต้องทำการช่วยเหลือ และส่งต่อความช่วยเหลืออีกหลายครัวเรือน และพบอีกว่ามี

ครัวเรือนที่ไม่ได้ยากจนอยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน ทีมวิจัยได้ร่วมมือกับชุดปฏิบัติการแก้จนในพื้นที่ร่วมกันออกแบบกระบวนการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนแต่ละพื้นที่

2) เพื่อพัฒนาระบบส่งต่อความช่วยเหลือ และสร้างระบบข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) การนำเข้า การนำออกข้อมูลครัวเรือนยากจน (Add on and Exit) ที่ได้รับการช่วยเหลือจากระบบ (PPP CONNEXT) จังหวัดมุกดาหาร มีผลการดำเนินการวิจัยพบว่า ได้ดำเนินการสร้างระบบข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) ที่มีชื่อว่า Mukdahan Model (Mukdahanpoverty.com) และได้ทำการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ต้องให้ความช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานต่างๆ ตามภารกิจในการช่วยเหลือของหน่วยงานนั้นๆ โดยจำแนกเป็นการส่งต่อความช่วยเหลือในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1) ด้านการศึกษา ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือในด้านการศึกษาให้กับวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารจะเป็นผู้คัดกรองนักศึกษาจากครัวเรือนยากจนระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก และอยู่ได้ ที่มีชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 74 คน เพื่อให้ได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

2.2) ด้านที่อยู่อาศัย ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนที่อยู่ในระดับอยู่ลำบาก และอยู่ยาก ที่อยู่ในระบบฐานข้อมูล จำนวน 19 ครัวเรือน ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการซ่อมแซมและสร้างบ้าน ประกอบด้วย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้ให้การช่วยเหลือการซ่อมแซมบ้านพอเพียง ประจำปีงบประมาณ 2565 งบประมาณ ครัวเรือนละ 20,500 บาท และส่งต่อความช่วยเหลือให้กับบริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด โดยให้งบประมาณในการสร้างบ้าน 1 หลัง เป็นจำนวนเงิน 179,680 บาท

2.3) ด้านการพัฒนาอาชีพ ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนที่อยู่ในระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก และอยู่ได้ ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการฝึกและพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ มุกดาหาร วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย วิสาหกิจชุมชนการปลูกหม่อนแก้จน ตำบลกกแดง ศูนย์เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ตำบลกกแดง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

2.4) ด้านการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อข้อมูลและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อยและทีมวิจัยได้หนุนเสริมในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้เข้าถึงการสมัครลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 2565 ได้ทั้ง 79 หมู่บ้าน 7 ตำบลในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 670 ครัวเรือน โดยมีครัวเรือนยากจนที่ได้ทำการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปแล้ว จำนวน 670 ครัวเรือนหรือคิดเป็นร้อยละ 100.00 ข้อมูล ณ วันที่ 29 กันยายน 2565

2.5) ด้านการจัดสวัสดิการทางสังคม ครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อยได้รับสวัสดิการทางสังคม โดยได้รับถุงยังชีพ จำนวน 190 ครัวเรือน ซึ่งได้รับจากที่ทำการปกครองอำเภอนิคมคำสร้อย โดยนายอำเภอนิคมคำสร้อย นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ มอบถุงยังชีพ จำนวน 60 ครัวเรือน บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม มอบถุงยังชีพ จำนวน 60 ครัวเรือน กอง พชอ. และมูลนิธิสุทธิธรรม มอบถุงยังชีพ จำนวน 70 ครัวเรือน

3) เพื่อพัฒนาโมเดลแก้จน (Operating Model) ระดับพื้นที่ที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนจน เป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจน ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods Framework ; SLF) โดยใช้นวัตกรรมและ/หรือเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพ/เพื่อยกระดับรายได้คนจน 40% ล่าง มีผลการดำเนินงานการวิจัยพบว่า การพัฒนาโมเดลแก้จน

ในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร มีโมเดลในการแก้ไขปัญหาความยากจน จำนวน 4 โมเดล ดังนี้

3.1) โมเดล “มันแก้จน” เป็นโมเดลแก้จนที่ดำเนินการต่อเนื่องจากการวิจัยระยะที่ 1 (2563) และการวิจัยระยะที่ 2 (2564) ในการวิจัยระยะที่ 3 (2565) ครั้งนี้ เป็นการติดตามประเมินผลโครงการโมเดลแก้จน “มันแก้จน” ในพื้นที่อำเภอดงหลวง มีครัวเรือนคนจนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 60 ครัวเรือน ด้วยสถานที่ตั้งของพื้นที่ดำเนินการวิจัยห่างไกลจากตัวจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นที่ตั้งของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบงานวิจัย กรอปกับกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนเป็นชาติพันธุ์ไทบรู ทำให้การดำเนินงานวิจัยในพื้นที่ไม่มีความก้าวหน้าอย่างที่ควรจะเป็น ยังไม่สามารถยกระดับกลุ่มวิสาหกิจมันแก้จนไปสู่การแปรรูปได้ โมเดลแก้จนยังนิยมปลูกมันเพื่อขายหัวสดเป็นหลัก ทีมวิจัยจึงได้ยุติโครงการ

3.2) โมเดลหม่อนแก้จน พื้นที่วิจัยนำร่องในอำเภอนิคมคำสร้อย คือ ตำบลกกแดง มีครัวเรือนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 38 ครัวเรือน และทีมวิจัยได้ขยายพื้นที่โมเดลหม่อนแก้จนอำเภอเมืองไปมายังพื้นที่บ้านโคกป่งเปือย และบ้านแก้ง ตำบลนาโสก ในอำเภอเมืองมุกดาหาร มีครัวเรือนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 9 ครัวเรือน ครัวเรือนยากจนได้ทำการปลูกหม่อนเพื่อขายใบ และทีมวิจัยได้อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปหม่อน โดยครัวเรือนยากจนได้แปรรูปหม่อนเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น ชาใบหม่อน สบู่ใบหม่อน ยาสระผมใบหม่อน และได้รับการสนับสนุนและอบรมให้ความรู้จากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในการคุณภาพของดิน ในการทำแปลงหม่อน GAP (Good Agricultural Practices : GAP) การตรวจสารสำคัญในใบหม่อน การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหม่อนโดยการทำสารสกัดจากรากหม่อนเพื่อทำเป็นเครื่องสำอาง เช่น ครีมทาหน้า และได้รับการจัดสรรที่ดินจากสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย 2 ครั้ง จำนวน 93 ไร่ เพื่อให้ครัวเรือนยากจนเข้ามาปลูกหม่อนในรูปแบบการบริหารจัดการที่ดินแปลงรวม

3.3) โมเดลหม่อนแก้จนครบวงจร พื้นที่วิจัยนำร่องในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง จำนวน 16 ตำบล มีจำนวนกลุ่มเป้าหมาย มีจำนวน 1,011 ครัวเรือน จำนวน 3,967 คน ในโมเดลหม่อนแก้จนครบวงจร ทีมวิจัยได้ขยายพื้นที่โมเดลหม่อนแก้จนอำเภอเมืองมายังพื้นที่บ้านโคกป่งเปือย และบ้านแก้ง ตำบลนาโสก ในอำเภอเมืองมุกดาหาร มีครัวเรือนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 9 ครัวเรือน และได้ขยายมายังพื้นที่ตำบลหนองสูงใต้ ในอำเภอหนองสูง มีครัวเรือนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 30 ครัวเรือน ครัวเรือนยากจนได้ทำการปลูกหม่อนเพื่อขายใบ และทีมวิจัยได้อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปหม่อน โดยครัวเรือนยากจนได้แปรรูปหม่อนเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น ชาใบหม่อน สบู่ใบหม่อน ยาสระผมใบหม่อน และได้รับการจัดสรรที่ดินจากที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูง จำนวน 3 ไร่

3.4) โมเดลคลังแรงงานแก้จน พื้นที่เป้าหมายชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน มีครัวเรือนคนจนเป้าหมายจำนวน 215 ครัวเรือน ในพื้นเมืองมุกดาหารยังมีการจ้างงานแต่แรงงานนอกระบบซึ่งส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนคนจนไม่สามารถเข้าสู่การจ้างงานได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านการศึกษา การเข้าถึงเทคโนโลยี และทักษะด้านแรงงานที่ไม่สอดคล้องกับตลาด คนจนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งงานที่มีการจ้างงานได้ และการจ้างงานยังไม่ตรงตามความต้องการระหว่างคนจ้างกับคนรับจ้าง ทำให้รายได้ไม่มั่นคง ขาดค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ มีครัวเรือนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 16 ครัวเรือน

4) เพื่อจัดทำระบบ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนของพื้นที่จังหวัดมุกดาหารอย่างเป็นรูปธรรม

จากการดำเนินงานของโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้มีการจัดเวที Poverty Forum ทั้งหมด 11 ครั้ง โดยเป็นการจัดเวที Poverty Forum ในระดับจังหวัด 1 ครั้ง จัดเวที Poverty Forum ในระดับอำเภอ 1 ครั้งในเวทีประชุม ศจพ.อ. นิคมคำสร้อย และเป็นการจัดเวที Poverty Forum ในระดับตำบลอีก 8 ครั้งในเวทีประชุม ศจพ.ต. และ ศจพ.ท. ได้แก่ 7 ตำบลในอำเภอนิคมคำสร้อย และอีก 1 ครั้งในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย และจัดเวที Poverty Forum ในเขตเทศาลเมืองมุกดาหาร 1 ครั้ง โดยทีมวิจัยได้จัดทำระบบ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนของพื้นที่จังหวัดมุกดาหารอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นการจัดประชุมเพื่อรายงานผลการดำเนินการในการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจน เพื่อให้บุคคล และหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องได้ช่วยกันร่วมตรวจสอบข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ทีมวิจัยได้ทำการค้นหาและสอบทาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงที่มีความแม่นยำ

5) เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนระดับพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัดมุกดาหาร (One Plan) มีผลการดำเนินงานการวิจัยพบว่า

5.1) ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่ซับซ้อนที่เกิดจากปัญหาเชิงโครงสร้างและปัจจัยส่วนบุคคล และความยากจนมีความเป็นพลวัตร จึงมุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาความยากจนด้วยกลไกคลินิกวิจัย (Research Clinic) ที่มีองค์ประกอบของนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านความยากจน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ภาคองค์กรชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผลิตความรู้ร่วม เพื่อหวังสร้างการเปลี่ยนแปลงการแก้ไขปัญหา นำมาสู่การสร้างเวที (Forum) เพื่อเป็นพื้นที่ (Space) การเจรจาพูดคุยที่มีหน่วยงานหรือสถาบันของรัฐ (Public Agencies) กับองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (Non-State Actors) เป็นการแสดงให้เห็นว่ารัฐไม่ใช้เจ้าของปัญหาความยากจน และไม่ใช่ผู้รู้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนแต่ฝ่ายเดียว การทำงานเพื่อเชื่อมโยงภาคีขับเคลื่อนผ่านกลไกเดิมที่มีอยู่หรือเกิดจากนโยบายของรัฐบาลทั้ง ศจพ.จ. และ ศจพ.อ. สร้างการรับรู้ปัญหาความยากจนในระดับจังหวัดให้กับหน่วยงานจากงานวิจัย เวทีการประชุมมีข้อหารือจากผลการวิจัยเพื่อแสวงหาทางออกในการแก้ปัญหาร่วมกัน

5.2) ได้การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร ล้วนเป็นข้อเสนอที่เกิดจากการเชื่อมโยงจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเวทีคลินิกวิจัย โดยทีมวิจัยได้ส่งข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับมาตรฐานเกษตรและการต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่า

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการค้า การลงทุนเพื่อเชื่อมโยงอาเซียนสู่สากล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน

5.3) แผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร ทีมวิจัยยังได้จัดทำแผนร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น ท้องที่ และจากการประชาคมหมู่บ้าน โดยมีแผนพัฒนาดังนี้

1) แผนพัฒนาจังหวัด จำนวน 1 แผน
2) แผนพัฒนาอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 1 แผน
3) แผนพัฒนาตำบล 7 ตำบล ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 7 แผน
4) แผนพัฒนาหมู่บ้าน 79 หมู่บ้าน ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 79 แผน
5) แผนพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 1 แผน
6) แผนพัฒนาชุมชน 34 ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 แผน

คำนำ

เอกสารนี้จัดทำขึ้นร่างรายงานผลความก้าวหน้าโครงการวิจัยรอบระยะเวลา 12 เดือน (Final Report) ในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ตามสัญญาเลขที่ A14F650073-บพท. โดยมีโครงการวิจัยหลักจำนวน 1 โครงการ และมีโครงการวิจัยย่อยจำนวน 3 โครงการ ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยในปีที่ 3 โดยการสนับสนุนทุนวิจัยหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) สถาบันวิทยาลัยชุมชน และวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้จัดทำรายงานผลการวิจัยออกเป็น 6 บท ประกอบด้วยเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในสัญญาในการขอรับทุนวิจัยทุกประการ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำร่างรายงานผลความก้าวหน้าโครงการวิจัยรอบระยะเวลา 12 เดือน (Final Report) มีข้อมูลการดำเนินการวิจัยในการรายงานผลการวิจัย ระหว่างวันที่ 15 เมษายน 2565 ถึงวันที่ 14 เมษายน 2566 โดยได้ดำเนินการจัดทำข้อมูลในรายงานตามวัตถุประสงค์โครงการวิจัยกำหนด และรายละเอียดภาคผนวก คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย
วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

สารบัญ

เรื่อง		หน้า
กิตติกรรมประกาศ		**ก**
บทสรุปผู้บริหาร		**ข**
คำนำ		**ช**
สารบัญ		**ซ**
สารบัญตาราง		**ฎ**
สารบัญภาพ		**ฎ**
บทที่ 1	**บทนำ**	**1**
	1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	4
	1.2 คำถามการวิจัย	6
	1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	7
	1.4 แนวคิด ทฤษฎี	31
	1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
	1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	34
	1.7 วิธีการวิจัย	34
	1.8 ผลผลิต/ผลลัพธ์/ผลกระทบ	35
	1.9 นิยามศัพท์เฉพาะ	38
บทที่ 2	**การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน**	**41**
	2.1 บทนำ	41
	2.2 การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน	41
	2.3 เวทีคืนข้อมูล	86
	2.4 ผลการสังเคราะห์ระดับความยากจน	98
บทที่ 3	**การส่งต่อและช่วยเหลือ**	**111**
	3.1 บทนำ	111
	3.2 ระบบการส่งต่อและช่วยเหลือ	111
	3.3 ระบบข้อมูลที่ส่งต่อความช่วยเหลือ	111
	3.4 แนวทางการส่งต่อและช่วยเหลือ	128
	3.5 ผลการส่งต่อและช่วยเหลือ	136
	3.6 ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop)	148
	3.7 อุปสรรค/แนวทางการแก้ไข	149

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง		หน้า
บทที่ 4	**โมเดลแก้จน**	**150**
	4.1 บทนำ	**150**
	4.2 โมเดลแก้จน “มันแก้จน”	**150**
	4.2.1 บริบทและแนวโน้ม	150
	4.2.2 การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ	152
	4.2.3 กลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างกระบวนการ	153
	4.2.4 กลยุทธ์การดำรงชีพ	154
	4.2.5 ผลลัพธ์การดำรงชีพ	156
	4.3 โมเดลแก้จน “คุยกันทั้งอำเภอ” และ “หม่อนแก้จน”	**160**
	4.3.1 บริบทและแนวโน้ม	164
	4.3.2 การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ	165
	4.3.3 กลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างกระบวนการ	166
	4.3.4 กลยุทธ์การดำรงชีพ	169
	4.3.5 ผลลัพธ์การดำรงชีพ	171
	4.3.6 การจัดการแปลงรวม	173
	4.4 โมเดลแก้จน “หม่อนแก้จนครบวงจร”	**214**
	4.4.1 บริบทและแนวโน้ม	214
	4.4.2 การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ	215
	4.4.3 กลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างกระบวนการ	217
	4.4.4 กลยุทธ์การดำรงชีพ	218
	4.4.5 ผลลัพธ์การดำรงชีพ	220
	4.5 โมเดลแก้จน “คลังแรงงาน”	**232**
	4.5.1 บริบทและแนวโน้ม	232
	4.5.2 การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ	233
	4.5.3 กลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างกระบวนการ	235
	4.5.4 กลยุทธ์การดำรงชีพ	254
	4.5.5 ผลลัพธ์การดำรงชีพ	254

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง		หน้า
บทที่ 5	**การประเมินผลกระทบทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคม (SLROI)**	**265**
	5.1 บทนำ	265
	5.2 การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA)	270
	5.3 การเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการ (with & without)	299
	5.4 ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario)	306
	5.5 ผลการประเมินผลกระทบทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคม (SLROI)	311
	5.6 ผลการวิเคราะห์ผลประโยชน์ของโครงการ (Benefit)	319
บทที่ 6	**สรุปผลการวิจัย**	**324**
	6.1 บทนำ	334
	6.2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์	335
	6.3 สรุปผลการวิจัยตาม OKR	340
	6.4 การเปลี่ยนแปลงจากการวิจัย	351
	6.5 ข้อเสนอแนะ	308
	6.6 อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขการวิจัย	309
	6.7 ถอดบทเรียนการทำงาน ปัจจัยเงื่อนไขที่ขัดขวางความสำเร็จ	310
	6.8 ถอดบทเรียนการทำงาน ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ	358
	6.9 ถอดบทเรียนการทำงาน ถ้าจะดีกว่านี้ควรทำอย่างไร	366
บรรณานุกรม		**369**
ประวัตินักวิจัย		**363**

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้าที่**

1.1 ผลลัพธ์ (Outcome)..... 42
1.2 ผลกระทบ (Impact) 42
1.3 ผลผลิต (Output) ของแต่ละระยะเวลา..... 43
2.1 ข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาสอบทานใหม่ในปี 2565 ในอำเภอนิคมคำสร้อย..... 56
2.2 แผนการดำเนินการและข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาสอบทานใหม่ในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาล) 62
2.3 แผนการดำเนินการและข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาสอบทานใหม่ในปี 2565 ในอำเภอหนองสูง..... 65
2.4 แผนการดำเนินการและข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาสอบทานใหม่ในปี 2565 ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร..... 72
2.5 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลนากอก..... 82
2.6 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลร่มเกล้า..... 83
2.7 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลกกแดง..... 84
2.8 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย..... 86
2.9 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลนิคมคำสร้อย..... 87
2.10 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลโชคชัย..... 89
2.11 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลหนองแวง..... 91
2.12 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลนาอุดม..... 92
2.13 ระดับความยากจน..... 112
2.14 แสดงผลการสำรวจข้อมูลทุนศักยภาพจำแนกตามระดับตำบลและอำเภอในจังหวัดมุกดาหาร..... 114
2.15 ลักษณะการส่งต่อและช่วยเหลือ..... 116
2.16 สรุปผลการค้นหาและสอบทานข้อมูลจังหวัดมุกดาหาร ในปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3..... 117
3.1 กลุ่มครัวเรือน ประเภทการช่วยเหลือ แนวทางและหน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ..... 144
3.2 จำนวนครัวเรือนยากจนที่ลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ..... 157
4.1 ประเด็นการพัฒนาในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย..... 216
4.2 แผนการดำเนินการค้นหาแรงงานเพื่อเข้าสู่คลังแรงงาน..... 277
4.3 ประเด็นพัฒนาในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร..... 281
5.1 ประเมินผลกระทบทางสังคม SIA โครงการ ปี 2563..... 298
5.2 ประเมินผลกระทบทางสังคม SIA โครงการ ปี 2564..... 306
5.3 ประเมินผลกระทบทางสังคม SIA โครงการ ปี 2565..... 316
5.4 การเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการ (with & without) ปี 2563..... 331
5.5 การเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการ (with & without) ปี 2564..... 333
5.6 การเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการ (with & without) ปี 2565..... 336
5.7 ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario) โครงการ ปี 2563..... 341
5.8 ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario) โครงการ ปี 2564..... 342
5.9 ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario) โครงการ ปี 2565..... 344
5.10 ผลการประเมินผลกระทบทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคม (SLROI)..... 347
5.11 ผลการวิเคราะห์ผลประโยชน์ของโครงการ (Benefit)..... 357

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้าที่
1.1 แนวคิดการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI)	13
1.2 การประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI)	13
1.3 แนวคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework : SLF)	17
1.4 แนวคิดการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและการวางแผน	20
1.5 การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่แบบบูรณาการในภาพรวมของประเทศ	23
1.6 ขั้นตอนการจัดทำและประสานแผนพัฒนาหมู่บ้านและแผนชุมชน	26
1.7 ขั้นตอนการจัดทำและประสานแผนชุมชนระดับตำบล (แผนพัฒนาตำบล)	27
1.8 ขั้นตอนการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น	29
1.9 ขั้นตอนการจัดทำและประสานแผนพัฒนาอำเภอ	30
1.10 กรอบการวิจัยการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นจังหวัดมุกดาหาร	39
2.1 การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3	48
2.2 อาสาสมัครลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนพร้อมผู้นำชุมชนทั้ง 7 อำเภอ ในมุกดาหาร	51
2.3 นักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลสอบทานครัวเรือนยากจน	52
2.4 นักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลสอบทานครัวเรือนยากจน	52
2.5 ประชุมวางแผนการค้นหาครัวเรือนยากจนกับผู้นำชุมชน	52
2.6 นักศึกษาทุน กศส. สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน	52
2.7 พิกัดครัวเรือนยากจน	53
2.8 การนำข้อมูลจากสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล	53
2.9 การนำข้อมูลจากสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล	53
2.10 กระบวนการทำความสะอาดข้อมูล	54
2.11 ความก้าวหน้าในการทำความสะอาดข้อมูล	55
2.12 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย	57
2.13 การค้นหาและสอบทานในระดับหมู่บ้าน	58
2.14 การค้นหาและสอบทานในระดับหมู่บ้าน	58
2.15 กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับหมู่บ้าน	58
2.16 กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับหมู่บ้าน	58
2.17 การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนตกหล่น	59
2.18 การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนตกหล่น	59
2.19 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล	60
2.20 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล	60
2.21 ระบบฐานข้อมูล PPAOS	61
2.22 ระบบฐานข้อมูล PPAOS	61
2.23 เป้าหมายในการค้นหาสอบทานใหม่นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร	62

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้าที่
2.24 เป้าหมายในการค้นหาสอบทานใหม่ในอำเภอหนองสูง	65
2.25 การค้นหาและสอบทานในอำเภอหนองสูง	67
2.26 การค้นหาและสอบทานในอำเภอหนองสูง	67
2.27 ภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในอำเภอเมืองนอกเขตเทศบาล	67
2.28 ภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในอำเภอเมืองนอกเขตเทศบาล	67
2.29 การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล	68
2.30 การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล	68
2.31 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล	69
2.32 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล	69
2.33 นักศึกษา U2T ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูล	69
2.34 นักศึกษาโลจิสติกส์ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูล	69
2.35 ระบบฐานข้อมูล PPAOS	71
2.36 ระบบฐานข้อมูล PPAOS	71
2.37 เป้าหมายในการค้นหาสอบทานใหม่ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร	71
2.38 รองนายกฯ ร่วมประชุม kick off	75
2.39 ภาคีเครือข่ายร่วมประชุม kick off	75
2.40 การค้นหาและสอบทานในระดับชุมชน	76
2.41 การค้นหาและสอบทานในระดับชุมชน	76
2.42 ศจพ.ทม.มุกดาหารและภาคีเครือข่าย	76
2.43 ผอ.กองสวัสดิการและสังคม ร่วมลงพื้นที่	76
2.44 การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล	77
2.45 การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล	77
2.46 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล	77
2.47 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล	77
2.48 นักศึกษาโลจิสติกส์ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูล	78
2.49 สภาพครัวเรือนยากจนที่ทำการเก็บข้อมูล	78
2.50 ระบบฐานข้อมูล PPAOS	79
2.51 ระบบฐานข้อมูล PPAOS	79
2.52 คณะกรรมการ ศพจ.อ.นิคมคำสร้อย ร่วมรับฟังการคืนข้อมูลระดับอำเภอ	81
2.53 นายอำเภอนิคมคำสร้อยเป็นประธานรับฟังการคืนข้อมูลระดับอำเภอ	81
2.54 นายอำเภอนิคมคำสร้อยเป็นประธานในเวทีคืนข้อมูลตำบลนากอก	83
2.55 คณะกรรมการ ศจพ.ต.นากอก ร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีการคืนข้อมูลในระดับตำบล	83
2.56 เวทีคืนข้อมูลตำบลร่มเกล้า	84

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้าที่
2.57 เวทีคืนข้อมูลตำบลร่มเกล้า	84
2.58 คณะกรรมการ ศจพ.ต.กกแดงร่วมประชุมการคืนข้อมูลตำบลกกแดง	85
2.59 เวทีคืนข้อมูลตำบลกกแดง	85
2.60 เวทีนำเสนอคืนข้อมูลความยากจนเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย	87
2.61 คณะกรรมการ ศจพ.ทต.นิคมคำสร้อยร่วมขับเคลื่อนความยากจนระดับตำบล	87
2.62 เวทีนำเสนอคืนข้อมูลความยากจนตำบลนิคมคำสร้อยเขตอบต.นิคมคำสร้อย	89
2.63 คณะกรรมการ ศจพ.ต.นิคมคำสร้อยร่วมขับเคลื่อนความยากจนระดับตำบล	89
2.64 เวทีนำเสนอคืนข้อมูลตำบลโชคชัย	90
2.65 คณะกรรมการ ศจพ.ต.โชคชัยร่วมประชุมเวทีคืนข้อมูล	90
2.66 เวทีนำเสนอคืนข้อมูลความยากตำบลหนองแวง	92
2.67 คณะกรรมการ ศจพ.ต.หนองแวงร่วมขับเคลื่อนความยากจนระดับตำบล	92
2.68 เวทีนำเสนอคืนข้อมูลความยากจนตำบลนาอุดม	93
2.69 คณะกรรมการ ศจพ.ต.นาอุดม ร่วมขับเคลื่อนความยากจนระดับตำบล	93
2.70 ข้อค้นพบจากการค้นหาและสอบทาน	94
2.71 คุณลักษณะความยากจน	94
2.72 กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมในการจัดเวทีคืนข้อมูล	95
2.73 เวทีคืนข้อมูลอำเภอเมืองนอกเขต	98
2.74 เวทีคืนข้อมูลอำเภอเมืองนอกเขต	98
2.75 เวทีคืนข้อมูลอำเภอหนองสูง	99
2.76 เวทีคืนข้อมูลอำเภอหนองสูง	99
2.77 ข้อมูลครัวเรือนยากจน	101
2.78 วิเคราะห์ทุน 5 ด้าน	101
2.79 ผู้นำชุมชนร่วมประชุมคืนข้อมูลชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน	106
2.80 ทีมวิจัยนำเสนอข้อมูลครัวเรือนยากจนในเวทีคืนข้อมูลชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน	106
2.81 ผลการค้นหาสอบทานในเขตเทศบาลเมือง	107
2.82 ปัญหาความยากจนในเขตเทศบาลเมือง	107
2.83 กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมในการจัดเวทีคืนข้อมูล	108
2.84 แผนภูมิเรดาร์ (Radar Charts) ทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืนของจังหวัดมุกดาหาร	113
2.85 ลักษณะความยากจนแยกตามภูมิศาสตร์ในจังหวัดมุกดาหาร	115
3.1 การทำงานร่วมกับคณะทำงาน ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย	128
3.2 การทำงานร่วมกับท้องที่ (อบต./ทต.)	128
3.3 การทำงานร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อย	128
3.4 การทำงานร่วมกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมุกดาหาร	128
3.5 ประชุมคลินิกวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร (Research Clinic)	129

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้าที่
3.6 ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพื่อส่งต่อความช่วยเหลือให้กับศูนย์ ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย	129
3.7 หน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือครั้งที่ 1	130
3.8 การบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน ครั้งที่ 1	131
3.9 หน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือครั้งที่ 2	131
3.10 การทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือหน่วยงานทั้ง 8 องค์กร จาก 6 กระทรวง ครั้งที่ 2	132
3.11 การทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือหน่วยงานทั้ง 8 องค์กร จาก 6 กระทรวง ครั้งที่ 2	132
3.12 หน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือครั้งที่ 3	132
3.13 พิธีลงนาม MOU ความร่วมด้านการศึกษา กับสถาบันการศึกษา 15 สถาบันการศึกษา	133
3.14 Poverty Platform	133
3.15 Poverty Platform	134
3.16 Poverty Platform	136
3.17 Poverty Platform	136
3.18 หนังสือโมเดลปฏิบัติการแก้จน “คนเมืองมุก” Mukdahan Poverty Forum	137
3.19 วีดีโองาน “มหกรรมแก้จน คนเมืองมุก ครั้งที่ 1” ภาคเช้า	138
3.20 วีดีโองาน “มหกรรมแก้จน คนเมืองมุก ครั้งที่ 1” ภาคบ่าย	138
3.21 เวที Poverty Forum อำเภอนิคมคำสร้อย	139
3.22 เวที Poverty Forum อำเภอนิคมคำสร้อย	139
3.23 เวที Poverty Forum ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร	140
3.24 เวที Poverty Forum ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร	140
3.25 ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน PPP CONNEXT	141
3.26 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ	141
3.27 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ	141
3.28 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ	142
3.29 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ	142
3.30 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ	147
3.31 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ	147
3.32 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ	148
3.33 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ	148
3.34 มอบบ้าน/ซ่อมแซมบ้าน ต.กกตูม อ.ดงหลวง จากสภาองค์กรชุมชน ต.กกตูม	154
3.35 มอบบ้าน/ซ่อมแซมบ้าน ต.โพนทราย อ.เมืองมุกดาหาร	154
3.36 บริษัทบ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด มอบงบประมาณในการสร้างบ้าน 1 หลัง	155
3.37 บริษัทบ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด มอบงบประมาณในการสร้างบ้าน 1 หลัง	155
3.38 ศูนย์หม่อนไหมได้สนับสนุนพันธ์หม่อนเพื่อใช้ในการปลูก	155
3.39 ศูนย์หม่อนไหมได้สนับสนุนพันธ์หม่อนเพื่อใช้ในการปลูก	155

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่ **หน้าที่**

3.40 ปลูกผักแก้จนชุมชนเมือง (เทศบาลเมือง)..... 156
3.41 ปลูกผักแก้จนชุมชนเมือง (เทศบาลเมือง)..... 156
3.42 แหล่งเรียนรู้ปลูกหม่อนแก้จน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย..... 156
3.43 แหล่งเรียนรู้ปลูกหม่อนแก้จน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย..... 156
3.44 การลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่ว่าการอำเภอนิคมคำสร้อย..... 160
3.45 การลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่ว่าการอำเภอนิคมคำสร้อย..... 160
3.46 นายอำเภอนิคมคำสร้อย มอบถุงยังชีพ..... 160
3.47 นายอำเภอนิคมคำสร้อย มอบถุงยังชีพ..... 160
3.48 ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model 165
3.49 ประชุมส่วนราชการและหน่วยงานในการใช้ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop)..... 165
3.50 ภาคีเครือข่ายเข้าร่วมประชุมการใช้ Feedback Loop..... 166
3.51 ภาคีเครือข่ายเข้าร่วมประชุมการใช้ Feedback Loop..... 166
3.52 ภาคีเครือข่ายเข้าร่วมประชุมการใช้ Feedback Loop..... 167
3.53 ภาคีเครือข่ายเข้าร่วมประชุมการใช้ Feedback Loop..... 167
4.1 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทุน 5 มิติของครัวเรือนยากจน..... 171
4.2 รูปแบบแนวคิดโมเดล “มันแก้จน”..... 175
4.3 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ในโครงการนำร่อง “มันแก้จน”..... 175
4.4 ประชุมหารือปัญหาโครงการ “มันแก้จน” ในการดำเนินโครงการ..... 177
4.5 สำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวง ให้แนวทางในการดำเนินการ..... 177
4.6 ที่ประชุมปรึกษาหารือแนวทางการดำเนินงานโครงการวิจัยแก้ไขปัญหาความยากจน..... 178
4.7 ศจพ.อ.ดงหลวง และภาคีเครือข่าย..... 178
4.8 โมเดลแนวคิด คุยกันทั้งอำเภอ..... 179
4.9 โมเดลแก้จน อำเภอนิคมคำสร้อย คุยกันทั้งอำเภอและหม่อนแก้จน..... 179
4.10 โมเดลแนวคิด หม่อนแก้จน..... 180
4.11 การพัฒนาเครือข่ายสมุนไพรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมุกดาหาร..... 180
4.12 Pro Poor Value Chain หม่อนแก้จน..... 181
4.13 Value Chain หม่อนแก้จน..... 181
4.14 พิธีเปิดงาน Kick offรวมพลังปลูกหม่อนแก้จนโดยผู้ตรวจราชการกรมพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย 182
4.15 พิธีเปิดงาน Kick offรวมพลังปลูกหม่อนแก้จนโดยผู้ตรวจราชการกรมพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย 182
4.16 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทุน 5 มิติ ของครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อย..... 185
4.17 เข้าพบ ผอ.ศูนย์หม่อนไหมฯ จ.มห. เพื่อขอคำแนะนำเรื่องการปลูกหม่อน..... 187
4.18 ผอ.ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์อำนาจเจริญ ให้ความรู้เรื่องการทำอาหารสัตว์โดยใช้ใบหม่อนเป็นหลัก..... 187
4.19 กลุ่มปลูกหม่อนแก้จนฯ ต.กกแดง อ.นิคมคำสร้อย ได้รับการสนับสนุนต้นหม่อน..... 189
4.20 กลุ่มปลูกหม่อนแก้จนฯปลูกหม่อนในพื้นที่แปลงรวม..... 189

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้าที่
4.21 ท่านนายอำเภอและคณะ ลงพื้นที่ร่วมปลูกหม่อนในพื้นที่แปลงรวม	189
4.22 การเจริญเติบโตของต้นหม่อนในพื้นที่แปลงรวม	189
4.23 กลุ่มปลูกหม่อนแก้จนฯ ฝึกอบรมการทำชาใบหม่อน	190
4.24 ผลิตภัณฑ์ชาใบหม่อน	190
4.25 สมาชิกในโครงการฯ ตัดใบหม่อนมาขายให้กลุ่มวิสาหกิจหม่อนไหม	190
4.26 สมาชิกในโครงการฯ ตัดใบหม่อนมาขายให้กลุ่มวิสาหกิจหม่อนไหม	190
4.27 สมาชิกในโครงการฯ ตัดใบหม่อนมาขายให้กลุ่มวิสาหกิจหม่อนไหม	190
4.28 จัดสรรที่ดินจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย	193
4.29 จัดสรรที่ดินจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย	193
4.30 จัดสรรที่ดินจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย	193
4.31 การจัดการแปลงรวมในโครงการ “หม่อนแก้จน”	194
4.32 จัดสรรที่ดินจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย	195
4.33 จัดสรรที่ดินจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย	195
4.34 จัดสรรที่ดินจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย	195
4.35 จัดสรรที่ดินจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย	195
4.36 รายการคำนวณการรังวัดที่ดิน	196
4.37 ผังการใช้น้ำของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง	198
4.38 รายละเอียดระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์แปลงรวมปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง	198
4.39 ปรึกษาหารือแนวทางการเจาะน้ำบาดาลในพื้นที่แปลงรวมปลูกหม่อนแก้จน	199
4.40 ปรึกษาหารือแนวทางการเจาะน้ำบาดาลในพื้นที่แปลงรวมปลูกหม่อนแก้จน	199
4.41 ลงพื้นที่แปลงรวม เพื่อการสำรวจการเจาะน้ำบาดาล ในแปลงปลูกหม่อนแก้จน	199
4.42 ลงพื้นที่แปลงรวม เพื่อการสำรวจการเจาะน้ำบาดาล ในแปลงปลูกหม่อนแก้จน	199
4.43 ปรึกษาหารือการเตรียมงาน “ยุทธศาสตร์หม่อนแก้จน” สู่กระบวนการแผนยุทธศาสตร์แก้จน	200
4.44 ปรึกษาหารือการเตรียมงาน “ยุทธศาสตร์หม่อนแก้จน” สู่กระบวนการแผนยุทธศาสตร์แก้จน	200
4.45 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ	200
4.46 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ	200
4.47 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ	201
4.48 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ	201
4.49 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ	201
4.50 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ	201
4.51 สบู่ใบหม่อน แบบพกพา	201
4.52 สบู่ใบหม่อน แบบพกพา	201
4.53 ครัวเรือนยากจนเป้าหมายเข้าร่วมอบรมการทำปุ๋ยอินทรีย์	202
4.54 ครัวเรือนยากจนเป้าหมายเข้าร่วมอบรมการทำปุ๋ยอินทรีย์	202

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่ **หน้าที่**

4.55 เยี่ยมชมโรงงานผลิตชาใบหม่อน..... 203
4.56 เยี่ยมชมโรงงานผลิตชาใบหม่อน..... 203
4.57 เยี่ยมชมโรงงานยาผลิตสมุนไพร ไพรวนารี..... 203
4.58 เยี่ยมชมโรงงานยาผลิตสมุนไพร ไพรวนารี..... 203
4.59 ร่วมประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน โดยมีท่านนายอำเภอนิคมคำสร้อยเป็นประธาน..... 204
4.60 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ร่วมประชุม..... 204
4.61 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) เยี่ยมชมแปลงหม่อน..... 204
4.62 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) เยี่ยมชมแปลงหม่อน..... 204
4.63 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) เยี่ยมชมแปลงหม่อน..... 205
4.64 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) เยี่ยมชมแปลงหม่อน..... 205
4.65 ประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน..... 205
4.66 กลุ่มวิสาหกิจปลูกหม่อนแก้จนร่วมประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน..... 205
4.67 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) นำเสนอแผนการดำเนินงาน 206
4.68 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) นำเสนอห่วงโซ่อุปทาน..... 206
4.69 ประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน..... 207
4.70 ประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน..... 207
4.71 ที่ปรึกษา บพท. นายอำเภอ และภาคีเครือข่าย เข้าร่วมประชุมแนวทางการดำเนินงานหม่อนแก้จน..... 208
4.72 ครัวเรือนยากจนเป้าหมายร่วมประชุมแนวทางการดำเนินงานหม่อนแก้จน..... 208
4.73 วว. ร่วมกับ วชช.มห. จัดอบรมสัมมนาแนวทางการยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพร..... 208
4.74 วว. ร่วมกับ วชช.มห. จัดอบรมสัมมนาแนวทางการยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพร..... 208
4.75 จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร มกษ. 9001:2556 (GAP)”..... 210
4.76 หน่วยงานภาคีเครือข่ายเข้าร่วมประชุม..... 210
4.77 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 1) นางทองรี้น ยืนยง..... 210
4.78 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 1) นางทองรี้น ยืนยง..... 210
4.79 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 2) นางสาวเตรียม ทองย้อย..... 210
4.80 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 2) นางสาวเตรียม ทองย้อย..... 210
4.81 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 3) นางสาววิศรุตา คำนนท์..... 211
4.82 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 3) นางสาววิศรุตา คำนนท์..... 211
4.83 ลงพื้นที่เก็บตัวอย่างดินแปลงปลูกหม่อน (แปลงรวม) ที่ขอการรับรอง GAP เพื่อส่งไปตรวจที่ วว..... 211
4.84 ลงพื้นที่เก็บตัวอย่างดินแปลงปลูกหม่อน (แปลงรวม) ที่ขอการรับรอง GAP เพื่อส่งไปตรวจที่ วว..... 211
4.85 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย (แปลงรวม)..... 211
4.86 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย (แปลงรวม)..... 211
4.87 กิจกรรมอบรมการปรับปรุงดินเพื่อปลูกหม่อนอินทรีย์..... 214
4.88 กิจกรรมอบรมการปรับปรุงดินเพื่อปลูกหม่อนอินทรีย์..... 214

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่ **หน้าที่**

4.89 กิจกรรมอบรมการปรับปรุงดินเพื่อปลูกหม่อนอินทรีย์..... 214
4.90 แผนปฏิบัติการแก้จนทั้งอำเภอนิคมคำสร้อย..... 215
4.91 ผลการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร..... 239
4.92 ผลการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภอหนองสูง..... 240
4.93 เข้าพบท่านรองผวจ.มห. ท่านรองบุญเรือง เมฆฉิม เพื่อขอคำแนะนำเรื่องจัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จน 242
4.94 เข้าพบท่านปศุสัตว์ จ.มห. เพื่อขอคำแนะนำ เรื่องการเอาใบหม่อนทำเป็นอาหารสัตว์..... 242
4.95 เข้าพบนายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง เพื่อหารือเรื่องการปลูกหม่อน..... 243
4.96 เข้าพบนายประวัติ ทุ่นทอง เกษตรอำเภอหนองสูง เพื่อหารือเรื่องการปลูกหม่อน..... 243
4.97 แปลงหม่อนของครัวเรือนยากจน ต.นาโสก..... 244
4.98 แปลงหม่อนของครัวเรือนยากจน ต.นาโสก..... 244
4.99 การอบรมทำชาใบหม่อน..... 245
4.100 การอบรมทำชาใบหม่อน..... 245
4.101 วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมรับซื้อใบสด..... 245
4.102 วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมรับซื้อใบสด..... 245
4.103 การเชื่อมโยง Product Innovation เพื่อพัฒนาสินค้าชุมชนให้มีความทันสมัย..... 247
4.104 Value chain หม่อนแก้จน หม่อนแก้จนนวัตกรรมอัจฉริยะ..... 247
4.105 เข้าพบนายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง เพื่อขอคำแนะนำเรื่องการเข้าใช้ที่ดินของรัฐ..... 248
4.106 เข้าพบนายประวัติ ทุ่นทอง เกษตรอำเภอหนองสูงเพื่อขอคำแนะนำเรื่องการเข้าใช้ที่ดินของรัฐ..... 248
4.107 เข้าพบนายประวัติ ทุ่นทอง เกษตรอำเภอหนองสูงเพื่อขอคำแนะนำเรื่องการเข้าใช้ที่ดินของรัฐ..... 249
4.108 เข้าพบนายประวัติ ทุ่นทอง เกษตรอำเภอหนองสูงเพื่อขอคำแนะนำเรื่องการเข้าใช้ที่ดินของรัฐ..... 249
4.109 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ..... 249
4.110 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ..... 249
4.111 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ..... 249
4.112 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ..... 249
4.113 สบู่ใบหม่อน แบบพกพา..... 250
4.114 สบู่ใบหม่อน แบบพกพา..... 250
4.115 ศึกษาดูงานการปลูก การบำรุงรักษาและการขายใบหม่อน..... 250
4.116 ศึกษาดูงานการปลูก การบำรุงรักษาและการขายใบหม่อน..... 250
4.117 ศูนย์หม่อนไหมฯ สนับสนุนพันธุ์หม่อน..... 251
4.118 ศูนย์หม่อนไหมฯ สนับสนุนพันธุ์หม่อน..... 251
4.119 ประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน..... 251
4.120 ครัวเรือนยากจนร่วมประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน..... 251
4.121 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) นำเสนอแผนการดำเนินงาน. 252
4.122 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) นำเสนอห่วงโซ่อุปทาน..... 252

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้าที่
4.123 ประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน	253
4.124 ประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน	253
4.125 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) นำเสนอแนวทางการดำเนินงานหม่อนแก้จน	254
4.126 ครัวเรือนยากจนเป้าหมายร่วมประชุมแนวทางการดำเนินงานหม่อนแก้จน	254
4.127 ประชุมวางแผนการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจหม่อนครบวงจร	254
4.128 ประชุมวางแผนการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจหม่อนครบวงจร	254
4.129 ประชุมวางแผนการพัฒนาการปลูก การแปรรูป และการตลาด	255
4.130 ประชุมวางแผนการพัฒนาการปลูก การแปรรูป และการตลาด	255
4.131 ประชุมวางแผนการเข้าใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของรัฐ	255
4.132 ประชุมวางแผนการเข้าใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของรัฐ	255
4.133 ประชุมการพัฒนาหม่อนครบวงจร	256
4.134 นายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง ร่วมประชุมการพัฒนาหม่อนครบวงจร	256
4.135 การอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบหม่อน (ชาใบหม่อน)	256
4.136 การอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบหม่อน (ชาใบหม่อน)	256
4.137 การอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบหม่อน (สบู่ใบหม่อน)	257
4.138 การอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบหม่อน (สบู่ใบหม่อน)	257
4.139 ค่าเฉลี่ยทุนศักยภาพ 5 มิติ ของครัวเรือนยากจนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร	260
4.140 ทำงานและแสดงผลบนเว็บเบราว์เซอร์	264
4.141 ชื่อผู้ใช้ และรหัสผ่าน เพื่อเข้าใช้งานระบบ	264
4.142 ผู้ดูแลระบบสามารถบริหารจัดการข้อมูลในคลังแรงงาน	265
4.143 เมนูประเภทงานในคลังแรงงาน (App Job Muk)	265
4.144 เมนูผู้ประกอบการในคลังแรงงาน (App Job Muk)	265
4.145 เมนูผู้รับจ้างในคลังแรงงาน (App Job Muk)	265
4.146 สิทธิ์ของผู้ประกอบการ หรือผู้จ้างงานสามารถบริหารจัดการข้อมูล	266
4.147 Dashboard กรณีผู้ใช้ต้องการดูภาพรวมการแสดงข้อมูล	266
4.148 การจ้างงานแยกตามประเภทงานและสถานประกอบการภาพรวม 3 ปี	266
4.149 ภาพรวมการจ้างงานระดับพื้นที่	266
4.150 ภาพรวมการจ้างงานแยกตามประเภทงานและสถานประกอบการ	266
4.151 ผู้ดูแลระบบหรือผู้ประกอบการที่ได้รับสิทธิ์สามารถเพิ่มประกาศรับสมัครงาน	266
4.152 การเพิ่มประกาศรับสมัครงาน	266
4.153 ข้อมูลการสมัครงาน	267
4.154 กราฟการจ้างงาน	267
4.155 กราฟการจ้างงาน	267
4.156 กราฟการจ้างงาน	267

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่ **หน้าที่**

4.157 รายงานสรุปการจ้างงาน..... 267
4.158 รายงานสรุปการจ้างงาน..... 267
4.159 รายงานสรุปการจ้างงาน..... 267
4.160 รายงานสรุปการจ้างงาน..... 267
4.161 รายงานสรุปการจ้างงาน..... 267
4.162 รายงานสรุปการจ้างงาน..... 267
4.163 รายงานสรุปการจ้างงาน..... 267
4.164 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์..... 268
4.165 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์..... 268
4.166 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์..... 268
4.167 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์..... 268
4.168 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์..... 268
4.169 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์..... 268
4.170 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์..... 268
4.171 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์..... 268
4.172 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์..... 268
4.173 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 270
4.174 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 270
4.175 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 270
4.176 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 270
4.177 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 270
4.178 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 270
4.179 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 270
4.180 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 270
4.181 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 270
4.182 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 270
4.183 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 270
4.184 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 271
4.185 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 271
4.186 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 271
4.187 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 271
4.188 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 271
4.189 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 271
4.190 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 272

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่ **หน้าที่**

4.191 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 272
4.192 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 272
4.193 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 272
4.194 การประกาศหางานและการสมัครงาน..... 272
4.195 การแสดงรายงานกราฟ..... 272
4.196 การแสดงรายงานกราฟ..... 272
4.197 การแสดงรายงานกราฟ..... 273
4.198 การแสดงรายงานกราฟ..... 273
4.199 การแสดงรายงานกราฟ..... 273
4.200 การแสดงรายงานกราฟ..... 273
4.201 การแสดงรายงานกราฟ..... 273
4.202 การแสดงรายงานกราฟ..... 273
4.203 การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเพื่อการออกแบบคลังแรงงาน (App Job Muk)..... 274
4.204 การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเพื่อการออกแบบคลังแรงงาน (App Job Muk)..... 274
4.205 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านอาชีพเพื่อจัดทำฐานข้อมูลคลังแรงงาน App Job Muk..... 275
4.206 การพัฒนาโมเดลแก้จนในชุมชนเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด คลังแรงงาน..... 275
4.207 นายอำเภอนิคมคำสร้อย เป็นประธานในที่ประชุม..... 275
4.208 ฝึกอบรมการใช้แอปคลังแรงงาน..... 275
4.209 การค้นหาแรงงานเพื่อเข้าสู่คลังแรงงาน..... 276
4.210 การค้นหาแรงงานเพื่อเข้าสู่คลังแรงงาน..... 276
4.211 การค้นหาแรงงานเพื่อเข้าสู่คลังแรงงาน..... 276
4.212 การค้นหาแรงงานเพื่อเข้าสู่คลังแรงงาน..... 276
5.1 แนวคิดการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI)..... 295
5.2 การประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI)..... 295
5.3 วิเคราะห์ SLROI อำเภอดงหลวง..... 296
5.4 วิเคราะห์ SLROI อำเภอดงหลวง..... 296
5.5 วิเคราะห์ SLROI อำเภอหนองสูง..... 296
5.6 วิเคราะห์ SLROI อำเภอหนองสูง..... 296
5.7 วิเคราะห์ SLROI อำเภอเมือง (ในเขต)..... 297
5.8 วิเคราะห์ SLROI อำเภอเมือง (ในเขต)..... 297
5.9 วิเคราะห์ SLROI อำเภอเมือง (นอกเขต)..... 297
5.10 วิเคราะห์ SLROI อำเภอเมือง (นอกเขต)..... 297
5.11 วิเคราะห์ SLROI อำเภอนิคมคำสร้อย..... 297
5.12 วิเคราะห์ SLROI อำเภอนิคมคำสร้อย)..... 297

บทที่ 1
บทนำ

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 3 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เป็นโครงการวิจัยที่ต่อเนื่องจากโครงการในระยะที่ 2 (2564) จากผลการดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ 2564 โดยผลการดำเนินงานโครงการวิจัย ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100% ในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า จากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนจากข้อมูลคนจนในระบบ TPMAP ในปีที่ 1 จำนวน 4,660 ครัวเรือน ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 400 ครัวเรือน รวมเป็น 5,060 ครัวเรือน และในปีที่ 2 ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 600 ครัวเรือน รวมเป็น 5,660 ครัวเรือน ซึ่งตอนนี้ได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนคนจนเข้าไปในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Livingonnewpace.com และข้อมูลแสดงในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน PPP CONNEXT จำนวน 5,673 ครัวเรือน คิดเป็น 100.22% เกินเป้าที่ตั้งไว้จำนวน 13 ครัวเรือน คิดเป็น 0.22% จากเป้าหมายทั้งหมด 5,660 ครัวเรือน (100%) (ข้อมูล ณ วันที่ 18 เมษายน 2565)

2. เพื่อวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร ผลการส่งต่อความช่วยเหลือ 3 ด้าน ดังนี้

2.1) ด้านที่อยู่อาศัย (ทุนกายภาพ) ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการซ่อมแซมและสร้างบ้าน ประกอบด้วย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้ให้การช่วยเหลือการซ่อมแซมบ้านพอเพียง ประจำปีงบประมาณ 2565 งบประมาณครัวเรือนละ 20,500 บาท ให้แก่ ครัวเรือนคนจน จำนวน 19 ครัวเรือน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.) บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด ให้งบประมาณในการสร้างบ้าน 1 หลัง เป็นจำนวนเงิน 179,680 บาท

2.2) ด้านอาชีพ (ทุนมนุษย์, ทุนทางสังคม) ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการฝึกและพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ มุกดาหาร วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย วิสาหกิจชุมชนการปลูกหม่อนแก้จน ตำบลกกแดง ศูนย์เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ตำบลกกแดง และวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

2.3) ด้านการศึกษา (ทุนมนุษย์) ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือให้วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในสาขา การจัดการโลจิสติกส์ จำนวน 2 รุ่น นักศึกษา 44 คน

3. เพื่อพัฒนาโมเดลแก้จนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร ผลการพัฒนาโมเดลแก้จนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร มีโมเดลในการแก้ไขปัญหาความยากจน ดังนี้

3.1) โมเดลแก้จนคุยกันทั้งอำเภอนิคมคำสร้อย พื้นที่ที่ทำวิจัย ประกอบด้วย 7 ตำบล คือ ตำบลนิคมคำสร้อย ตำบลนากอก ตำบลหนองแวง ตำบลกกแดง ตำบลนาอุดม ตำบลโชคชัย และตำบลร่มเกล้า

3.2) โมเดลหม่อนแก้จนอำเภอนิคมคำสร้อย พื้นที่ที่ทำวิจัย ประกอบด้วย 2 ตำบล คือ ตำบลกกแดง และตำบลร่มเกล้า

3.3) โมเดลแผนชุมชนเมือง 34 ชุมชน (เทศบาลเมืองมุกดาหาร) ทีมวิจัยได้ร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชน พัฒนาเมือง พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความอยู่ดีกินดี

3.4) โมเดลหม่อนแก้จนอำเภอเมือง (นาโสก) ทีมวิจัยได้ทำการขยายพื้นที่ปลูกหม่อนจากโมเดลหม่อนแก้จนอำเภอนิคมคำสร้อย มายังพื้นที่บ้านโคกป่งเปือย และบ้านแก้ง ตำบลนาโสก อำเภอเมือง จำนวน 26 ไร่ และมีครัวเรือนยากจนที่สนใจเข้าร่วมโครงการปลูกหม่อนแก้จน จำนวน 9 ครัวเรือน

3.5) โมเดลฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนจังหวัดมุกดาหาร MWM (Mukdahan Well-Being Model) ทีมวิจัยได้สร้างระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนและระบบติดตามการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน 1 ระบบฐานข้อมูล คือ MWM (Mukdahan Well-Being Model) ซึ่งในระบบฐานข้อมูล MWM (Mukdahan Well-Being Model) มีข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่ที่มีความแม่นยำ จำนวน 5,673 ครัวเรือน ครอบคลุมทั้ง 7 อำเภอในจังหวัดมุกดาหาร

4) เพื่อพัฒนาระบบการหนุนเสริม และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร ผลการพัฒนาระบบการหนุนเสริมและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร โดยทีมวิจัยได้ส่งข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ดังนี้

4.1) การยกระดับมาตรฐานเกษตรและการต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่า

4.2) การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการค้า การลงทุน เพื่อเชื่อมโยงอาเซียนสู่สากล

4.3) การพัฒนาการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง

4.4) การพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่

4.5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย จากการวิจัยการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ได้ข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain Point) ที่เป็นสาเหตุของความยากจน คือ 1) การขาดระบบการจัดการน้ำ 2) การเกษตรล่าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด 3) การมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง 4) การเข้าถึงที่ดินทำกิน 5) การศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ และ 6) การตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด และจากข้อมูลข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain Point) ได้กำหนดปัจจัยที่ส่งต่อความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ (Key Successes) ในระยะสั้นควรมีการจัดทำโครงการพัฒนาและฝึกอบรมดังนี้ 1) โครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำในชุมชน 2) โครงการการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเกษตรทางด้านเทคโนโลยีการผลิต และการตลาด ในระยะยาวควรมีการจัดทำโครงการพัฒนาและฝึกอบรมดังนี้ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านการศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพให้กับนักเรียน นักศึกษาในครัวเรือนยากจน และ 2) การพัฒนาการเข้าถึงที่ดินทำกินของคนจน

ในการดำเนินงานการวิจัยในปีงบประมาณ 2564 ซึ่งเป็นปีที่ 2 ได้กำหนดแผนการดำเนินการเพื่อวิเคราะห์สภาพระบบข้อมูลความยากจนระดับพื้นที่ใน 7 อำเภอ พัฒนาระบบฐานข้อมูล พัฒนาระบบการส่งต่อข้อมูล พัฒนากลไกการพัฒนา และพัฒนาโมเดลแก้จนในจังหวัดมุกดาหาร (Operating Model) ใน 3 อำเภอ จำนวน 6 ตำบล โดยมีความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารในแผนการวิจัยในปีที่ 2

ผลจากการวิจัยในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ทีมวิจัยได้พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 มีดังนี้

1) ปัญหาจากทุนการเงินเกิดจากการมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง ได้เสนอโครงการยกระดับการฝึกอาชีพของครัวเรือนยากจนในจังหวัดในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน

2) ปัญหาจากทุนทรัพยากรธรรมชาติ เกิดจากการตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด ในการเสนอโครงการพัฒนาครัวเรือนยากจนที่ตกงานจากสถานการณ์โควิดในจังหวัดมุกดาหาร ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน

3) ปัญหาจากทุนสังคมเกิดจากการที่มีการเกษตรที่ล้าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด ในลักษณะการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชนในการจัดทำโครงการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดทางการเกษตรสมัยใหม่ ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน

4) ปัญหาจากทุนมนุษย์ เกิดจากขาดการศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพได้เสนอโครงการพัฒนาครัวเรือนยากจนทางด้านการศึกษาและฝึกอบรมการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน

5) ปัญหาจากทุนกายภาพ เกิดจากการดังนี้ 1) ขาดระบบการจัดการน้ำ ได้เสนอโครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำ 2) สภาพที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง ได้เสนอโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยครัวเรือนยากจน และ 3) การเข้าถึงที่ดินทำกิน ได้เสนอโครงการฝึกอบรมสร้างความเข้าใจความรู้ครัวเรือนยากจนเกี่ยวกับการเข้าถึงที่ดินทำกินในจังหวัดมุกดาหาร ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน

จากผลการวิจัยซึ่งเป็นทุนเดิมจากในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (ระยะการวิจัยที่ 2) คณะผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาดำเนินการวิจัยในโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ระยะการวิจัยที่ 3) โดย ในส่วนนี้จะนำเสนอให้เห็นถึง 1) ที่มาและความสำคัญของปัญหา 2) คำถามการ

วิจัย 3) วัตถุประสงค์การวิจัย 4) แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 5) กรอบแนวคิดการวิจัย 6) ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ 7) นิยามศัพท์เฉพาะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ดัชนีความยากจนหลายมิติ หรือ Multidimensional Poverty Index (MPI) จัดทำโดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ร่วมกับโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และแก้ไขความยากจนแห่งมหาวิทยาลัยอ็อกซ์ฟอร์ด (Oxford Poverty and Human Development Initiative – OPHI) เป็นดัชนีที่ชี้วัดด้านต่างๆ นอกจากรายได้ โดยครอบคลุมตัวชี้วัด 10 อย่างที่วัดในมิติการศึกษา สุขภาพ และคุณภาพชีวิต ซึ่งค่าดัชนีที่ต่ำลงหมายถึงระดับความยากจนที่ลดลง การจัดทำดัชนีความยากจนหลายมิติในปี 2564 ได้รวบรวมข้อมูลจากประเทศกำลังพัฒนา 109 ประเทศ ซึ่งมีประชากร 5.9 พันล้านคน รายงานดังกล่าวได้แสดงว่า 70 ประเทศ ซึ่งมีประชากรประมาณ 5 พันล้านคน ได้ลดระดับความยากจนหลายมิติอย่างมีนัยสำคัญอย่างน้อยช่วงหนึ่งในระหว่าง 20 ปีก่อนโควิด-19 จากรายงานฉบับนี้ ดัชนีความยากจนหลายมิติของประเทศไทยอยู่ที่ 0.002 ต่ำที่สุดในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือกลุ่มประเทศอาเซียนที่รวมอยู่ในการศึกษาครั้งนี้ เช่น เมียนมา (0.176) กัมพูชา (0.170) ลาว (0.108) ฟิลิปปินส์ (0.024) เวียดนาม (0.019) และอินโดนีเซีย (0.014) ดัชนีความยากจนหลายมิติของประเทศไทยยังต่ำกว่าค่าดัชนีของภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิค (0.023) อีกด้วย อย่างไรก็ตาม 1.3 พันล้านคน หรือร้อยละ 92 ของประชากรในประเทศกำลังพัฒนา ยังคงเผชิญกับความยากจนหลายมิติ (Human Development Report, 2021)

“การระบาดของโควิด-19 ได้ลดทอนความคืบหน้าของการพัฒนาทั่วโลก และเราก็ยังคงพยายามที่จะทำความเข้าใจถึงผลกระทบทั้งหมดของมัน” อาคิม สไตเนอร์ (Achim Steiner) ผู้อำนวยการใหญ่ประจำโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ กล่าวว่า “ดัชนีความยากจนหลายมิติในปีนี้ได้ย้ำเตือนให้เราเห็นความจำเป็นของภาพรวมว่าคนได้รับผลกระทบจากความยากจนอย่างไร คนเหล่านั้นเป็นใคร อยู่ที่ไหน ถ้าหากเราจะสร้างอนาคตไปข้างหน้าจากวิกฤตครั้งนี้ และสร้างมาตรการต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” รายงานในปีนี้ได้แสดงถึงสถานการณ์ความยากจนที่ถูกซ้ำเติมโดยความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่แต่เดิม เช่น ความเหลื่อมล้ำต่อกลุ่มชาติพันธุ์และผู้หญิง การวิเคราะห์ความยากจนในหลายมิติและชาติพันธุ์มีความสำคัญอย่างยิ่ง ความแตกต่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์และสีผิวเป็นสิ่งที่ผู้วางนโยบายควรให้ความสำคัญเพื่อที่จะให้การพัฒนาหลังโควิด-19 เป็นไปอย่างยุติธรรมและทั่วถึง (Human Development Report, 2021)

ดัชนีความยากจนหลายมิติของประเทศไทยได้ปรับตัวดีขึ้นในช่วงก่อนโควิด-19 โดยค่าดัชนีในปัจจุบันซึ่งอยู่ที่ 0.002 นั้น มาจากผลสำรวจโดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ร่วมกับโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และแก้ไขความยากจนแห่งมหาวิทยาลัยอ็อกซ์ฟอร์ด (Oxford Poverty and Human Development Initiative – OPHI) เมื่อปี 2562 ขณะที่ในช่วงปี 2558-2559 และ 2555 ค่าดัชนีอยู่ที่ 0.003 และ 0.005 ตามลำดับ จากการสำรวจล่าสุด พบว่า ประชากร 176,000 คน ได้ออกจากความยากจนเนื่องจากการเข้าถึงสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดีขึ้น เช่น สุขอนามัย น้ำดื่ม ไฟฟ้า และที่อยู่อาศัย อย่างไรก็ดี การเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะจำนวณปีที่เข้าเรียน และการเข้าถึงสารอาหาร ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ยังขาดแคลน นี่คือสิ่งที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ เมื่อการระบาดของโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบหนักที่สุดต่อกลุ่มที่เปราะบางที่สุด การใช้มุมมองหลายมิติเพื่อวิเคราะห์ปัญหาความยากจนได้เน้นย้ำถึงความสำคัญในการมองเรื่องความยากจนให้มากกว่ามิติด้านรายได้ ความยากจนหลายมิติในไทยนั้น มีสูงกว่าความยากจนในด้านการเงิน 0.5 จุด

ซึ่งชี้ว่า ถึงแม้ว่าคนจะดำรงชีวิตเหนือเส้นความยากจนทางด้านรายได้ แต่ก็อาจจะเผชิญความลำบากในด้านสุขภาพ การศึกษา และคุณภาพชีวิต (Human Development Report, 2021)

การจัดการความยากจนในหลายมิตินั้นเป็นความท้าทาย เนื่องจากเส้นทางในการยุติปัญหาความยากจนดังกล่าวไม่ได้เป็นเส้นตรงเสมอไป และความเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ในแต่ละช่วงเวลาก็ไม่เหมือนกัน ไม่มีวิธีใดที่เป็นสูตรสำเร็จ จึงต้องมีการวิเคราะห์และดำเนินการให้เกิดวิธีที่หลากหลาย นอกเหนือไปจากการเพิ่มรายได้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยุติธรรมและทั่วถึง นอกจากนี้ นโยบายขจัดความยากจนอย่างละเอียดและแนวทางที่ปฏิบัติได้จริงต้องมุ่งไปที่การจัดการความรุนแรงและส่วนประกอบของปัญหาความยากจนที่แตกต่างกัน นี่คือเวลาแห่งการปรับเปลี่ยนนโยบายและคิดใหม่เรื่องแนวทางการฟื้นตัวหลังโควิด-19 ที่ยุติธรรมและเท่าเทียม (Human Development Report, 2021)

จากรายงานสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2562 ความก้าวหน้าระดับจังหวัด เมื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าการพัฒนาคนในปี 2562 กับปี 2558 พบว่าจังหวัดมีความก้าวหน้าการพัฒนาคนเพิ่มขึ้น 47 จังหวัด โดยจังหวัดที่มีดัชนีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นมาก ได้แก่ จังหวัดบึงกาฬ สมุทรสาคร พังงา และมหาสารคาม ขณะที่จังหวัดที่ดัชนีความก้าวหน้า ลดลงมี 30 จังหวัด โดยจังหวัดที่มีความก้าวหน้าการพัฒนาคนลดลงมาก ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร บุรีรัมย์ และนราธิวาส โดยจังหวัดมุกดาหารมีดัชนีความก้าวหน้าคน (Human Achievement Index - HAI) ในระดับต่ำของจำนวน 8 ด้าน จากข้อมูลการรายงานของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2562 พบว่าจากการวัดความก้าวหน้าในการพัฒนาคนด้าน สุขภาพ การศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้ ที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัวและชุมชน การคมนาคมและการสื่อสาร และด้านการมีส่วนร่วมจังหวัดมุกดาหาร มีความก้าวหน้าด้านการพัฒนาคนในลำดับที่ 57 ของประเทศไทย มีจำนวนคนจนในระบบฐานข้อมูล TPMAP จำนวน 4,567 คน

จากปัญหาดังกล่าวจึงได้มีโครงการวิจัยการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ในปีงบประมาณ 2563 โดยได้สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหารตั้งในทำเลปลายทางด้านตะวันออกสุดเขตชายแดนประเทศไทย ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) มีบริบทและสถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ตามแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF ได้ผลการวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากน้อยไปหามากดังนี้ 1) ทุนมนุษย์ อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิม เช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร 2) ทุนธรรมชาติ มีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก. และ สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน 3) ทุนการเงิน มีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน 4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและอินเตอร์เน็ตใช้ และ 5) ด้านทุนสังคม มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ได้รับจากภาครัฐ 2) การออกแบบกลไก กระบวนการวิจัย และเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ได้มีการพัฒนาระบบการส่งต่อและช่วยเหลือคนจน ได้ดำเนินการส่งต่อความช่วยเหลือด้านการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ใน ปี พ.ศ. 2564 ในพื้นที่ 7 อำเภอ ได้รับความช่วยเหลือจาก พอช. จำนวน 19 ตำบล 90 ครัวเรือน ได้รับความช่วยเหลือจาก พมจ. จำนวน 151 ครัวเรือน รวม 241 ครัวเรือน การส่งต่อการศึกษาทางด้านอาชีพ เพื่อแก้ไขในระยะยาวกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีนักศึกษาจากการสำรวจ จำนวน 22 คน 3) การติดตามวิเคราะห์ และหนุนเสริมกลไกพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ได้มีการพัฒนาระบบการค้นหา การสอบทานข้อมูล และการจัดกลุ่มคนจน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยจำนวน 5,660 ครัวเรือน จากข้อมูลคนจนในระบบ TPMAP ในปีที่ 1 จำนวน 4,660 ครัวเรือน ได้ทำการค้นหาและสอบทาน

เพิ่มเติมอีก 400 ครัวเรือน รวมเป็น 5,060 ครัวเรือน และในปีที่ 2 ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 600 ครัวเรือน รวมเป็น 5,660 ครัวเรือน 4) การสังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน และการทำงานเชิงพื้นฐานแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเชิงพื้นที่ พบว่า ได้มีการพัฒนานวัตกรรม/โมเดลแก้จน/ระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนฯ ได้พัฒนาระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร

2. คำถามการวิจัย

1) ระบบค้นหา สอบทานใหม่ และจำแนก (Classify) ในครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดอย่างถูกต้องและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร ควรเป็นอย่างไร

2) ระบบส่งต่อความช่วยเหลือ และสร้างระบบข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) การนำเข้า การนำออกข้อมูลครัวเรือนยากจน (Add on and Exit) ที่ได้รับการช่วยเหลือจากระบบ (PPP CONNEXT) จังหวัดมุกดาหาร ควรเป็นอย่างไร

3) การพัฒนาโมเดลแก้จน (Operating Model) ระดับพื้นที่ที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนจน เป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจนควรเป็นอย่างไร

4) ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนระดับพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัดมุกดาหาร (One Plan) ควรเป็นอย่างไร

5) ระบบ Poverty Forum ในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนของพื้นที่จังหวัดมุกดาหารอย่างเป็นรูปธรรม ควรเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อพัฒนาระบบค้นหา สอบทานใหม่ และจำแนก (Classify) ในครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดอย่างถูกต้องและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร

2) เพื่อพัฒนาระบบส่งต่อความช่วยเหลือ และสร้างระบบข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) การนำเข้า การนำออกข้อมูลครัวเรือนยากจน (Add on and Exit) ที่ได้รับการช่วยเหลือจากระบบ (PPP CONNEXT) จังหวัดมุกดาหาร

3) เพื่อพัฒนาโมเดลแก้จน (Operating Model) ระดับพื้นที่ที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนจน เป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจน ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods Framework ; SLF) โดยใช้นวัตกรรมและ/หรือเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพ/เพื่อยกระดับรายได้คนจน 40% ล่าง

4) เพื่อจัดทำระบบ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนของพื้นที่จังหวัดมุกดาหารอย่างเป็นรูปธรรม

5) เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนระดับพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัดมุกดาหาร (One Plan)

4. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยรายละเอียดดังนี้

4.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความยากจน

ความหมายความยากจน

นักทฤษฎีด้านความยากจนได้ให้ความหมายความยากจนที่เหมือนกันไว้ว่า ความยากจน หมายถึง การที่บุคคลมีสภาพการดำรงชีพที่ขาดแคลนต่อความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต หรือมีความเป็นอยู่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่สุดที่มนุษย์พึงจะได้รับ ไม่ได้จำกัดเฉพาะด้านของรายได้เท่านั้น หากยังครอบคลุมถึงการขาดโอกาสด้านการศึกษา การรักษาพยาบาล ขาดแคลนที่ดิน ขาดสถานภาพทางสังคม การไร้ซึ่งอำนาจ การขาดสิทธิขาดเสียง อยู่โดยไม่มีความสุข ซึ่งเกิดจากความขัดสนในหลายๆ ด้านที่มีผลทำให้ขาดศักยภาพในการดำรงชีวิต และไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ และความช่วยเหลือต่างๆ อันนำไปสู่ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม (World Bank, 2001 : 56; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2543 : 46; มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด, 2544 : 39; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544 : 75; ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2546 : 54-55; ญาดา ประภาพันธ์, 2549:78) และนักทฤษฎีด้านความยากจนได้ให้ความหมายของความยากจนที่แตกต่างจากนักวิชาการท่านอื่น ดังนี้ ความยากจน คือ ภาวะความขัดสนทางเศรษฐกิจของบุคคลที่ไม่สามารถจัดสรรหรือแสวงหาสิ่งที่จะนำมาบำบัดความต้องการของตนทั้งทางร่างกายและจิตใจได้และเป็นสาเหตุให้บุคคลนั้นมีความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำกว่ามาตรฐานการครองชีพที่ที่สังคมกำหนดไว้ (กระมล ทองธรรมชาติ และอานนท์ อาภาภิรม, 2520 : 6-7) ความยากจน หมายถึง โครงสร้างทางสังคมที่ทำให้คนจนจนโดยมีโครงสร้างใหญ่ 10 ประการที่เป็นสาเหตุของความยากจน (ประเวศ วะสี, 2543 : 14)

ดังนั้นสรุปได้ว่าความยากจน หมายถึง การที่บุคคลขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดสวัสดิการการรักษาพยาบาล ขาดสิทธิขาดเสียงไร้ซึ่งอำนาจ ขาดสถานภาพทางสังคม จึงส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิต

4.2 แนวคิดทฤษฎีความร่วมมือ (Collaboration)

รากฐานความเป็นมาของแนวคิด

เมื่อกล่าวถึงความร่วมมือ คนทั่วไปมักจะเข้าใจว่าหมายถึง แนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือระหว่างองค์การตั้งแต่ 2 องค์การขึ้นไป ความร่วมมือตรงกับภาษาอังกฤษว่า Collaboration ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การสร้างความร่วมมือได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการภาคสาธารณะ เนื่องจากโลกาภิวัตน์ การสื่อสารไร้พรมแดน และที่สำคัญคือการขาดประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะของส่วนราชการที่มีโครงสร้างองค์การแบบระบบราชการ ที่มีสายการบังคับบัญชาจากบนลงล่างและมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ล่าช้าขาดความยืดหยุ่น ประกอบกับสภาพปัญหาไม่ว่าจะเป็น ปัญหาความยากจน ปัญหาคอรัปชั่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ทวีความรุนแรงและซับซ้อนเกินกว่าที่ศักยภาพของคนเพียงคนเดียว หรือองค์การเพียงองค์การเดียวจะต่อสู้หรือแก้ไขได้เพียงลำพัง จึงได้มีการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือขึ้นมา โดยคาดหวังให้มีการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางและเครื่องมือในการจัดหาบริการสาธารณะให้กับประชาชน

แนวคิดเรื่องความร่วมมือมีที่มาจากแนวคิดทางการเมือง 2 แนวทางด้วยกัน คือ 1) Classic Liberalism และ 2) Civic Republicanism แนวคิดแรกเน้นผลประโยชน์ส่วนบุคคล มองความร่วมมือเป็นกระบวนการรวบรวมความชอบของเอกชนหรือบุคคลเพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง สำหรับแนวคิดที่สอง เป็นแนวคิดตรงข้ามกับแนวคิดแรก เน้นพันธสัญญาที่กว้างกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล

มองความร่วมมือเป็นกระบวนการรวบรวมผลประโยชน์ที่แตกต่างกันโดยมีพื้นฐานบนความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจ และความเห็นใจซึ่งกันและกัน

จากแนวคิดเรื่อง One Best Way ของ Frederick W. Taylor (2002) นำไปสู่การบริหารแบบระบบราชการในการแก้ไขปัญหางานประจำเพื่อจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชน เช่น หากประชาชนมีปัญหาเรื่องอาชญากรรม รัฐบาลก็จะจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ป้องกันและแก้ไขปัญหา นอกจาก Frederick W. Taylor แล้ว นักวิชาการอีกท่านที่ให้ความสำคัญกับเรื่องระบบราชการคือ Max Weber ศึกษาองค์การแบบระบบราชการ ที่มีลำดับขั้นการบังคับบัญชา การมอบหมายงาน โครงสร้างที่เป็นทางการ การสื่อสารจากบนลงล่าง องค์กรในลักษณะนี้รัฐที่มีการปกครองแบบผูกขาดจะใช้เพื่อการจัดบริการสาธารณะโดยเชื่อว่าการจัดองค์การในลักษณะดังกล่าวมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามรัฐที่มีการปกครองแบบผูกขาดมีลักษณะที่ตรงข้ามกับรัฐที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน ดังเช่น สหรัฐอเมริกา ค่านิยมเรื่องประชาธิปไตย เช่น ความเสมอภาค การมีส่วนร่วม เป็นค่านิยมที่ตรงข้ามกับค่านิยมแบบระบบราชการ เช่น ความเป็นทางการ ลำดับขั้นการบังคับบัญชา การจำแนกงานตามความชำนาญเฉพาะด้าน ด้วยการปะทะกันระหว่างค่านิยมทั้งสองแนวทางนี้ รัฐประศาสนศาสตร์จึงแสวงหาการจัดการที่เป็นทางเลือก หรือที่เรียกว่าเครือข่ายหรือความร่วมมือระหว่างภาคส่วน (Networked or Intersectoral Collaboration) ซึ่งเป็นการแสวงหาความร่วมมือระหว่างประชาชน ส่วนราชการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในที่สุดจึงนาไปสู่การพัฒนาทฤษฎีเครือข่ายหรือทฤษฎีระหว่างองค์การหรือระหว่างภาคส่วน (Network Theory/ Interorganizational or Intersectoral Theory) อันหมายถึง การรวมตัวขององค์การที่มีการประสานงานด้วยสัญญามากกว่าลำดับขั้นอย่างเป็นทางการ ในทศวรรษ 1960 และ 1970 บริการสาธารณะที่รัฐบาลสหพันธ์รัฐเป็นผู้ดำเนินการเริ่มถ่ายไปยังรัฐบาลท้องถิ่น และชุมชน เพื่อพัฒนาบริการสาธารณะและลดต้นทุน องค์การที่มีการรวมตัวเป็นเครือข่ายจะมีการกระจายอำนาจและลดการควบคุมจากส่วนกลาง โครงสร้างแบบเครือข่ายมีลักษณะที่แตกต่างไปจากระบบราชการ เนื่องจากเครือข่ายเป็นการรวมตัวของภาคส่วนต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาสังคม

Chester Barnard ถือเป็นนักบริหารรัฐกิจคนแรกๆ ที่พูดถึงประเด็นเรื่องความร่วมมือ ในฐานะของนักปฏิบัติที่มีประสบการณ์และผ่านงานการบริหารในภาคเอกชนและรัฐบาลมามากมาย โดย Chester Barnard เขียนหนังสือชื่อ “The Function of The Executive” Chester Barnard (อ้างถึงใน Philip Selznick, 1948 : 25) นิยาม “องค์การ” ว่าหมายถึง ระบบของกิจกรรมที่มีการทำงานที่ประสานกันหรือเป็นการทำงานของคนมากกว่าสองคนขึ้นไป ความคิดของ Chester Barnard สรุปได้ดังนี้ (อ้างถึงในพิทยา บวรวัฒนา, 2528 : 95-103)

1) องค์การเกิดขึ้นมาจากความจำเป็นของคนที่จะร่วมมือกันทำงานบางอย่างให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งงานดังกล่าวนั้น คนๆ เดียวเองทำไม่ได้ เพราะมีข้อจำกัดต่างๆ ทางกายภาพ ชีววิทยา

2) การนำเอาคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาร่วมมือกันทำงานไม่ใช่เรื่องง่าย จำเป็นต้องมีการจัด “ระบบความร่วมมือกัน” (Cooperative System) ขึ้นมา

3) องค์การจะดำรงอยู่ได้ต่อเมื่อคนที่มารวมกันทำงานได้สำเร็จ คือ บรรลุเป้าหมายขององค์การ และสามารถสนองความต้องการของปัจเจกบุคคลด้วย โดยจัดระบบการกระจายผลประโยชน์ตอบแทนต่อสมาชิกที่เหมาะสม สมาชิกทุกคนจะมีความกระตือรือล้นตั้งใจทำงาน มีความสามารถในการติดต่อซึ่งกันและกันเป็นอย่างดีและสมาชิกทุกคนต่างยึดมั่นในเป้าหมายหรืออุดมการณ์ร่วมขององค์การ

4) ความอยู่รอดขององค์การขึ้นอยู่กับความสามารถของฝ่ายบริหารในฐานะผู้นำองค์การที่จะสร้างระบบความร่วมมือที่ดี เช่น การติดต่อ การรักษากำลังใจในการทำงานของปัจเจกบุคคลและการเชิดชูธำรงไว้ซึ่งเป้าหมายขององค์การ

5) ฝ่ายบริหารมีหน้าที่ตัดสินใจด้วยความรับผิดชอบภายในกรอบของศีลธรรมอันดี ความร่วมมือเป็นกระบวนการที่ภาคส่วนต่างๆ ซึ่งมีมุมมองต่อปัญหาที่ต่างกัน สามารถแสวงหาทางออกร่วมกัน การรวมกันเป็นพันธมิตรโดยการร่วมมือกันเป็นมากกว่าการแลกเปลี่ยนทรัพยากร เนื่องจากเป็นการรวมมุมมอง ทรัพยากร ทักษะ ความร่วมมือก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การคิดร่วมกันเพื่อวิเคราะห์และเพิ่มโอกาสในการแก้ปัญหา ความคิดจะกลายเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้โดยผ่านความร่วมมือ นอกจากนั้นความร่วมมือยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการทางาน ความร่วมมือกันจะแข็งแกร่งขึ้นหากหุ้นส่วนมีความคล้ายคลึงกันโดยเฉพาะความคล้ายคลึงกันในความคิดและประเภทของบริการ

ข้อเสนอหลักของแนวคิดทฤษฎี

พิสิษฐ์ เทพไกรวัล (2554 : 24) ได้นำเสนอองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของความร่วมมือ พบว่า ความร่วมมือที่จะนำไปสู่การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายระหว่างกันนั้น จะต้องประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความมุ่งมั่นพยายามที่จะร่วมมือ 2) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการสื่อสารที่แสดงการเคารพผู้อื่น 3) การแสวงหาและสนับสนุน ความเห็นร่วมกันของกลุ่ม การตระหนักและรับรู้งานของผู้อื่น 4) การตั้งเป้าหมายและจัดลำดับความสำคัญร่วมกับผู้อื่น และ 5) การทำตามสัญญาที่ได้ให้ไว้กับผู้อื่น

ความร่วมมือ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรสู่ความสำเร็จเป็นสิ่งที่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการสร้างความสัมพันธ์อย่างยั่งยืน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งในระหว่างบุคคล ครอบครัวและเพื่อนบ้าน การสร้างความร่วมมืออาจมีทั้งในระดับหุ้นส่วนแบบไม่เป็นทางการ ไปจนถึงระดับการวางแผนสร้างความสัมพันธ์ เชิงการร่วมมืออย่างจริงจังเป็นแบบแผน กล่าวได้ว่าความร่วมมือเป็นการเปิดโอกาสในการ สร้างความสัมพันธ์ส่งเสริมความเป็นเพื่อนบ้าน ความเป็นชุมชน เพิ่มความตระหนักในการยอมรับ ประโยชน์ ในการขยายขอบเขตการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ด้วยการลดทอนความซ้ำซ้อน (พิสิษฐ์ เทพไกรวัล, 2554 : 27)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้สรุปได้ว่า ทฤษฎีความร่วมมือ (Collaboration) คือ ความร่วมมือที่จะนำไปสู่การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายระหว่างกันนั้น จะต้องประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความมุ่งมั่นพยายามที่จะร่วมมือ 2) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการสื่อสารที่แสดงการเคารพผู้อื่น 3) การแสวงหาและสนับสนุน ความเห็นร่วมกันของกลุ่ม การตระหนักและรับรู้งานของผู้อื่น 4) การตั้งเป้าหมายและจัดลำดับความสำคัญร่วมกับผู้อื่น และ 5) การทำตามสัญญาที่ได้ให้ไว้กับผู้อื่น

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีความร่วมมือ (Collaboration) ไปใช้ในงานวิจัย โดยมีนายอำเภอเป็น Area Management ประสานความร่วมมือกับหลายหน่วยงานที่มีภารกิจต่างกัน แต่เป้าหมายเดียวกันคือความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

4.3 การประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) และการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI)

รากฐานความเป็นมาของแนวคิด

การประเมินผลตอบแทนทางสังคม โดยเฉพาะผลลัพธ์และผลกระทบ จึงเป็นกระบวนการหนึ่ง ที่สำคัญซึ่งท้าทายให้คิดค้นและกำหนดเครื่องมือและดัชนีชี้วัดต่างๆ ในการจัดประเมินผลดังกล่าว โดยเครื่องมือ

ที่ได้รับอย่างกว้างขวาง รวมทั้งในภาคธุรกิจที่แสวงหากำไรก็คือ ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน อาเธอร์ บรูค (Brooks, 2008) กล่าวว่า การวัดประเมินผลคุณค่าทางสังคมประกอบด้วย 4 หลักการ คือ ความรับผิดชอบ (Accountability) การประเมินค่า (Evaluation) ผลลัพธ์และผลกระทบ (Outcomes and Impact) และความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) อาเธอร์ บรูค (Brooks, 2008) อธิบายว่าผู้ประกอบการทางสังคมจะต้องแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อพันธกิจที่เสนอสู่สังคมและประเมินค่า เพื่อให้ทราบถึงผลลัพธ์และผลกระทบจากกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร เพื่อแจ้งให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในสังคมรับรู้ถึงความมีประสิทธิภาพของหน่วยงาน (Brooks, 2008)

ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน เป็นเครื่องมือประเมินผลทางสังคมที่ได้การยอมรับอย่างกว้างขวางว่ามีการบุกเบิกมาจากกองทุน Robert enterprise development fund หรือ REDF (New Economics Foundation, 2004); Context International Cooperation, 2006; Peter Scholten et al., 2006; Brooks, 2008) ซึ่งเป็นองค์กรแสวงหาผลกำไรแห่งหนึ่งที่จัดหาแหล่งเงินทุนให้กับผู้ประกอบการทางสังคมเพื่อช่วยเหลือคนยากจนให้มีทักษะในการทำงานและได้รับโอกาสในการจ้างงาน ซึ่งแสดงให้เห็นชัดเจนในช่วงตั้งแต่ปี คศ. 1996 ถึง คศ. 2001 โดยคำนวณผลตอบแทนทางธุรกิจและผลกระทบทางสังคมในเชิงประมาณอย่างเป็นรูปธรรม REDE รวมทั้งออกแบบวิธี SROI จากพื้นฐานประสบการณ์ทำงานขององค์กรซึ่งพบว่ากิจกรรมหรืองานต่างๆ ที่ดำเนินการไม่สามารถบอกได้ว่างานขององค์กรสามารถพัฒนาชีวิตของคนที่เป็นเป้าหมายโดยที่ REDF แบ่งมูลค่าขององค์กรออกเป็น 2 มูลค่า คือ 1) มูลค่าทางธุรกิจ (Enterprise Value) ซึ่งจะเน้นในเรื่องผลตอบแทนจากการลงทุนในรูปที่เป็นตัวเงิน เช่น รายได้จากธุรกิจต้นทุนของสินค้าและบริการ ค่าใช้จ่ายการดำเนินการ เป็นต้น และ 2) มูลค่าทางสังคม (Social Purpose Value) ซึ่งจะเน้นเรื่องมูลค่าของสิ่งที่องค์กรได้สร้างให้กับสังคม รวมถึงมูลค่าทางสิ่งแวดล้อมด้วย อย่างน้อยที่สุดมูลค่าดังกล่าวจะมาจากการลดต้นทุนต่างๆ ที่ไม่จำเป็นให้กับสังคมตามพันธกิจที่องค์กรได้วางเอาไว้ เช่น การลดค่าใช้จ่ายของสวัสดิการภาครัฐ ค่าใช่จ่ายที่ใช้เพื่อสังคม เป็นต้น รวมไปถึงเงินได้เปล่าต่างๆ ซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งของมูลค่าทางสังคมในรูปของรายได้ในขณะเดียวกัน การหาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมก็ถือว่า อยู่ในรูปของค่าใช้จ่าย โดยเมื่อรวมองค์ประกอบทั้งสอง จะได้มูลค่าผสม (Blended value) ซึ่งใช้คิดคำนวณผลตอบแทนโดยรวม

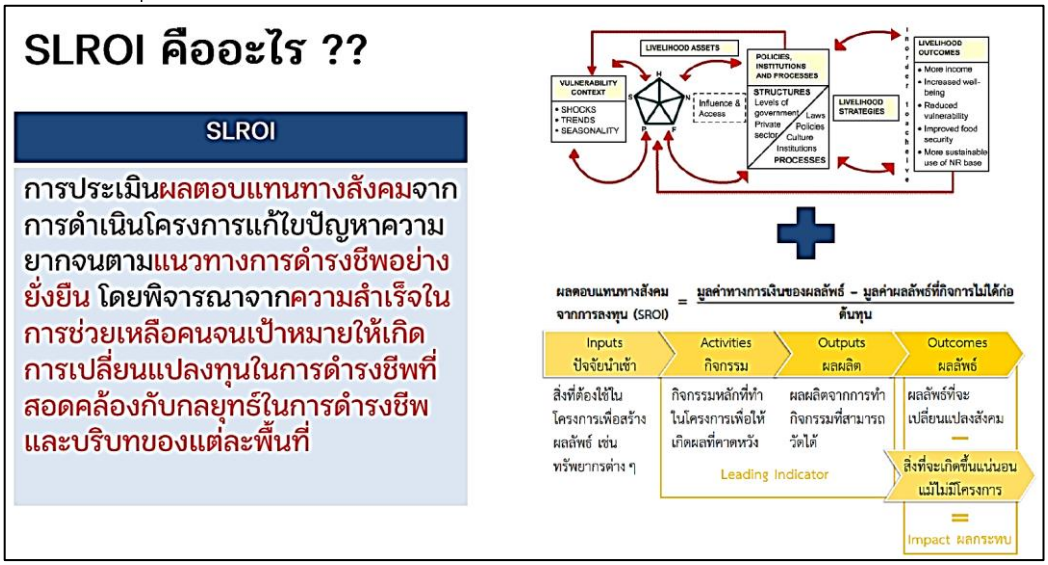
แนวคิดทฤษฎีด้านการวัดผลตอบแทนทางด้านสังคมจากการลงทุน (Social Return On Investment : SROI) แนวคิด SROI ของ REDF ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์การลงทุนที่เป็นมาตรฐานครอบคลุมในหลักการที่ขยายออกไปเพื่อให้เกิดมูลค่าทางสังคม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ ในสามขั้นตอนแรกจะเป็นการประเมินค่าและการเปลี่ยนค่าผลกระทบที่องค์กรสามารถกระทำให้กับสังคม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจให้ออกมาเป็นตัวเงิน สิ่งนี้จะส่งผลให้เกิด “มูลค่าผสม” ขององค์กรที่ประกอบไปด้วยมูลค่าทางธุรกิจ และมูลค่า จุดมุ่งหมายทางสังคม ในขั้นที่ 4 - 6 มูลค่าเหล่านี้จะถูกเปรียบเทียบกับการลงทุนที่ต้องการโดยแยกเป็นแต่ละประเภทของมูลค่าเพื่อเป็นดัชนีชี้วัดว่าการลงทุนนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ โดยดัชนีต่างๆ และกระบวนการได้มาของการวิเคราะห์จะถูกแสดงในการรายงานผลต่อมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

หลักของ SROI ประกอบไปด้วย 1) การเข้ามามี ส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยต้องมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และสร้างดัชนีชี้วัดความสำเร็จขององค์กรให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่ว SROI จะเป็นผลลัพธ์ที่ได้ออกมาและทำการสื่อสารให้มีแนวทางไปในทางเดียวกัน 2) หลักในการเปลี่ยนแปลง หรือกลยุทธ์สร้างผลกระทบ เพื่อกระตุ้นองค์กรในการสร้างกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์สร้างความเปลี่ยนแปลง หรือผลกระทบทางสังคม 3) ขอบเขตและผลการทำงานที่เป็นรูปธรรม เพื่อประเมินผลกระทบอย่างชัดเจน และ 4) การสร้างภาพ

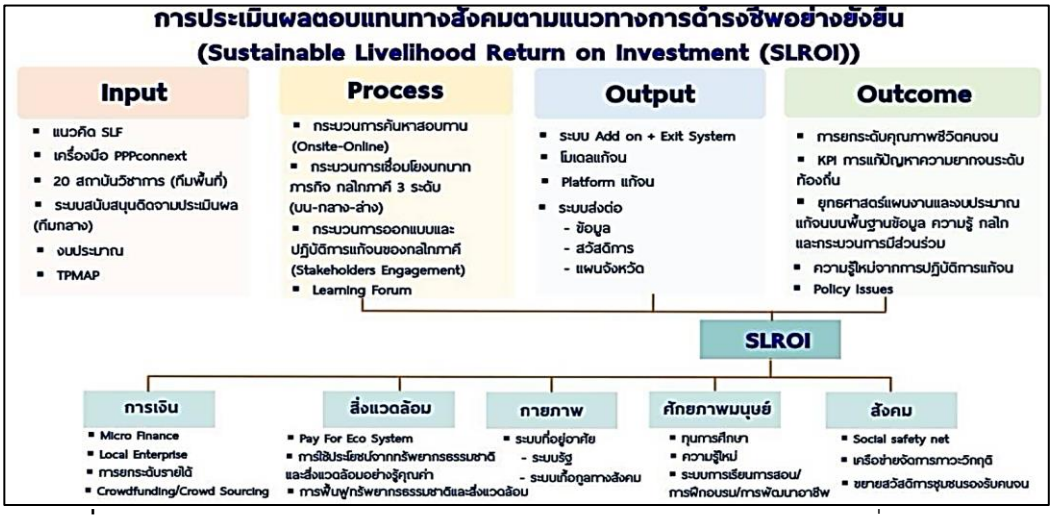
จำลองเพื่อเป็นฐานในการตัดสินใจประกอบการใดๆ กรอบดังกล่าว ทำให้กิจการสามารถประยุกต์ใช้เพื่อสร้างมูลค่าทางสังคม มูลค่าทางเศรษฐกิจหรือมูลค่าทางสิ่งแวดล้อม ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการติดตาม ปรับปรุง และประเมินผลให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงผู้ลงทุน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมูลค่าทางสังคมค่อนข้างจะเป็นมูลค่าที่สูงเกินความเป็นจริง จึงมีเทคนิคในการลดทอนมูลค่าลง คือ “Deadweight” เพื่อคำนึงถึงเฉพาะความต่างของผลกระทบที่ เกิดขึ้นในกรณีที่มีและไม่มีกิจการเพื่อสังคม และผลที่ได้จาก Deadweight จะต้องใช้เทคนิค “Attribution” เพื่อคำนึงถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นกิจกรรมนี้จะเป็นสัดส่วนเท่าไรนั้นหากมี กิจกรรมอื่นเสริมและเกิดผลกระทบใกล้เคียงกัน จึงจะได้ผลที่ ใกล้เคียงความเป็นจริง

การวัดประเมินผลมูลค่าทางสังคม (Measuring Social Value) นั้น มีความน่าสนใจที่จะทำให้เกิดผลกระทบทางสังคมควบคู่ไปกับการสร้างผลตอบแทนทางการเงินในระดับหนึ่ง สิ่งสำคัญ คือ การแสดงให้เห็นถึงผลตอบแทนที่จะได้รับจากการลงทุนในกิจการเพื่อสังคมทั้งในรูปผลตอบแทนที่เป็นตัวเลขจริงๆ จากการสร้าง “ตัวแทน” เพื่อโน้มน้าวให้เกิดความสนใจในการลงทุนและพัฒนากิจการต่อไป เช่นเดียวกับรูปแบบของกิจการแสวงหากำไร อย่างไรก็ตาม การวัดประเมินดังกล่าวจะได้รับการยอมรับว่าใช้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับความมีเหตุมีผลและสามารถยอมรับได้ของ “ตัวแทน” ที่ได้ตั้งมาให้ออกมาอยู่ในรูปของตัวเลข และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าการพัฒนาเครื่องมือและองค์ประกอบของเครื่องมือ SROI มีความซับซ้อน และกระบวนการใช้เครื่องมือดังกล่าวยังขาดมาตรฐานกลางในการวัดอย่างในมาตรฐานบัญชี ซึ่งเป็นมาตรฐานที่มีลักษณะสากลหรือกึ่งสากล หรืออย่างน้อยก็ได้รับการยอมรับในสังคมหรือประเทศหนึ่งๆ ทั้งด้านการปฏิบัติและกฎหมาย

การประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI) การประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน โดยพิจารณาจากความสำเร็จในการช่วยเหลือคนจนเป้าหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทุนในการดำรงชีพและบริบทของแต่ละพื้นที่ สรุปได้ดังภาพที่ 1.1 และภาพที่ 1.2

ภาพที่ 1.1 แนวคิดการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI)

ภาพที่ 1.2 การประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI)

ข้อเสนอหลักของแนวคิดทฤษฎี

การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนหรือแนวคิด SROI เป็นกระบวนการประเมินเกี่ยวกับคุณค่าทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจที่องค์กรมีส่วนสร้าง สามารถศึกษาย้อนหลัง เพื่อทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น หรือศึกษาเชิงพยากรณ์ไปในอนาคตข้างหน้า ซึ่งการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนมีหลักการสำคัญดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแง่นี้ หมายถึง บุคคลหรือองค์กรที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ในเมื่อการเปลี่ยนแปลงเกิดกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้จะสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงได้ดีที่สุด นอกจากนี้ยังมีความต้องการและความคิดเห็นไม่เหมือนกัน ความแตกต่างอันซับซ้อนเหล่านี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ก่อนเริ่มกระบวนการประเมินผลลัพธ์ทางสังคม

2) เข้าใจสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลง การประเมินผลลัพธ์และผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนเป็นการวัดสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงก็ไม่มีการประเมิน ดังนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบันทึกสิ่งต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งตระหนักด้วยว่าการเปลี่ยนแปลงมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

3) ใช้ “ค่าแทนการเงิน” ตีค่าผลสำคัญ ค่าแทนทางการเงิน คือ ค่าประมาณเพื่อแทนมูลค่าทางการเงินของผลลัพธ์ทางสังคม ผลลัพธ์ทางสังคมถึงแม้ไม่ใช่ตัวเงินโดยตรง แต่ก็เกี่ยวโยงกับสิ่งที่มีราคาตลาด

4) รวบรวมเฉพาะสิ่งที่เป็นสาระสำคัญ การประเมินผลลัพธ์และผลตอบแทนทางสังคม จากการลงทุนจะเป็นประโยชน์ก็ต่อเมื่อมีข้อมูลที่เชื่อถือได้ และเก็บรวบรวมได้อย่างสม่ำเสมอเพราะการเก็บข้อมูลมีต้นทุน ดังนั้นควรต้องมีการแยกแยะระหว่างปัจจัยที่สำคัญกับปัจจัยที่ไม่สำคัญหรือไม่จำเป็น โดยคัดสรรเฉพาะผลลัพธ์ทางสังคม เน้นการจัดการไปยังประเด็นที่สำคัญซึ่งต้องอาศัยการอ้างอิงพันธกิจขององค์กร และการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เราอยากสร้างประโยชน์ให้

5) เน้นความโปร่งใส เมื่อผลลัพธ์ทางสังคมมักจะเป็นคุณค่าเชิงนามธรรมวัดยาก หลากหลาย และมีมุมมองที่แตกต่างกันไป การประเมินทุกขั้นตอนต้องเน้นความโปร่งใส ภายใต้หลักการข้อนี้จึงควรจัดทำเอกสารประกอบการตัดสินใจทุกครั้งโดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บันทึกผลลัพธ์ ตัวชี้วัดและมาตรฐานที่ใช้ รวมถึงแจกแจงแหล่งที่มา วิธีการเก็บข้อมูล และวิธีพิจารณาทางเลือกต่างๆ ในการประเมิน

6) พร้อมรับการตรวจสอบ ถึงแม้การวิเคราะห์ SROI จะมีความเป็นวิทยาศาสตร์ ในระดับหนึ่ง และช่วยสร้างความเข้าใจต่อคุณค่าที่เกิดจากการดำเนินงานได้มากขึ้น แต่มีทัศนคติส่วนตัวเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยเหตุนี้จึงควรพร้อมรับการตรวจสอบผลการประเมิน SROI จากบุคคลภายนอก

ข้อสรุป ผู้วิจัยสามารถนำแนวคิดการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) และการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI) ไปใช้ในงานวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) และการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI) ในโครงการวิจัย การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ในการวัดประเมินผลคุณค่าทางสังคมประกอบด้วย 4 หลักการ คือ ความรับผิดชอบ (Accountability) การประเมินค่า (Evaluation) ผลลัพธ์และผลกระทบ (Outcomes and Impact) และความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) จะต้องแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อพันธกิจที่เสนอสู่สังคมและประเมินค่า เพื่อให้ทราบถึงผลลัพธ์และผลกระทบจากกิจกรรมต่างๆ ของโครงการวิจัย เพื่อแจ้งให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในสังคมรับรู้ถึงความมีประสิทธิภาพของโครงการวิจัย

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้สรุปได้ว่า แนวคิดการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) และการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI) คือ แนวคิด SROI ของ REDF ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์การลงทุนที่เป็นมาตรฐานครอบคลุมในหลักการที่ขยายออกไปเพื่อให้เกิดมูลค่าทางสังคม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ ในสามขั้นตอนแรกจะเป็นการประเมินค่าและการเปลี่ยนค่าผลกระทบที่องค์กรสามารถกระทำให้กับสังคม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจให้ออกมาเป็นตัวเงิน สิ่งนี้จะส่งผลให้เกิด “มูลค่าผสม” ขององค์กรที่ประกอบไปด้วยมูลค่าทางธุรกิจ และมูลค่าจุดมุ่งหมายทางสังคม ในขั้นที่ 4 - 6 มูลค่าเหล่านี้จะถูกเปรียบเทียบกับการลงทุนที่ต้องการโดยแยกเป็นแต่ละประเภทของมูลค่าเพื่อเป็นดัชนีชี้วัดว่าการลงทุนนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ โดยดัชนีต่างๆ และกระบวนการได้มาของการวิเคราะห์จะถูกแสดงในการรายงานผลต่อมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

4.4 กรอบแนวคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework : SLF)

รากฐานความเป็นมา

แนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihood) หรือการดำรงชีพของชนบท (Sustainable Rural Livelihood) ได้ก่อกำเนิดขึ้นในแวดวงวิชาการด้านการพัฒนาในซีกโลกอังกฤษ ช่วงปลายคริสศตวรรษที่ 1990 ในฐานะแนวคิดการอธิบายศักยภาพในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของผู้คนในสังคมชนบท ที่สืบเนื่องจากการประชุม “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” (Sustainable Development) ที่แพร่หลายเมื่อครั้งมีการอภิปรายความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา (World Commission on Environment and Development: WCED, 1987) ที่เน้นนโยบายการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและการขจัดปัญหาความยากจน โดยมีสถาบันการพัฒนาศึกษา (International Development Studies: IDS) ที่พัฒนาแนวคิด

การดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้ประสบผลสำเร็จในเชิงนโยบายที่องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาต่างๆ ในโลกตะวันตกได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในการพัฒนา อาทิ UNDP, Oxfam, Care, FAO และหน่วยงานราชการของอังกฤษ คือ กองการระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนานานาชาติของอังกฤษ (Department for International Development: DFID) ได้พัฒนาแนวคิดดังกล่าวมาใช้กับโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน (Carney et al., 1999) ตลอดจนการพัฒนาเครื่องมือในเชิงรูปธรรมต่างๆ เพื่อ

นำมาใช้ในการวิเคราะห์และการทำงานวิจัยภาคสนามที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนจนและยุทธศาสตร์การดำรงชีพในด้านต่างๆ จนกลายมาเป็นแนวคิดพื้นฐานสำคัญของนโยบายการพัฒนา

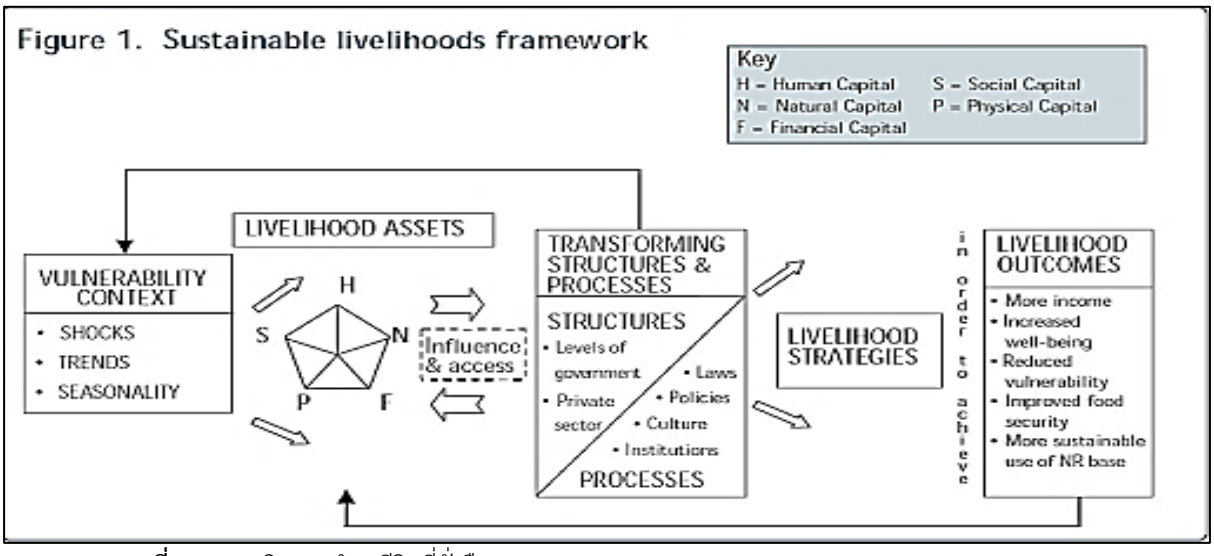
จุดกำเนิดกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihood Framework) นั้นมีแนวคิดพื้นฐานมาจากผู้กระทำการ (Actor-Oriented Approach) หรือมนุษย์นั้นมีศักยภาพที่มีอิสระในการตัดสินใจ ซึ่งกรอบคิดดังกล่าวว่าเริ่มต้นจากบริบทของความเปราะบาง (Vulnerability Context) ที่คนจนเผชิญอยู่ในชีวิตประจำวันแต่ขณะเดียวกันคนจนก็ยังสามารถเข้าถึงทรัพยากรของตนเองได้ รวมทั้งเลือกใช้ทรัพยากรตลอดจนการให้ความหมายกับทรัพยากรนั้นที่กระทำผ่านสถาบันและกระบวนการทางสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีอิทธิพลต่อยุทธศาสตร์การดำรงชีพที่คนจนเลือกใช้เพื่อการบรรลุผลลัพธ์ของการดำรงชีพของตน (Livelihood Outcomes) โดยบริบทของความเปราะบาง Chambers (1987) ได้นิยามว่า หมายถึงระดับการเผชิญกับความเสี่ยง ภัยพิบัติ ความกดดันที่สูงและอาจมีผลต่อความมั่นคงทางอาหาร บริบทดังกล่าวประกอบไปด้วยแนวโน้ม (Trends) อาทิ แนวโน้มของประชากร แนวโน้มของทรัพยากร และการจัดการทรัพยากร เป็นต้น วิกฤต (Shocks) อาทิ โรคภัยไข้เจ็บของคน ปศุสัตว์ พืชผล ภัยธรรมชาติ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เป็น ต้น ฤดูกาล (Seasonality) อาทิ ผลผลิตและการจ้างงานตามฤดูกาล การเปลี่ยนแปลงราคาพืชผลตามฤดูกาล เป็นต้น ภาวะความเปราะบางนั้นยังเกี่ยวข้องกับความไม่มั่นคง ในการเผชิญกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนความยืดหยุ่นและความสามารถของครัวเรือนในการสนองตอบต่อความเสี่ยงที่ไม่คาดคิด และนำไปสู่ความยากจน (Rakodi, 1999)

การดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihood) นั้น Chambers (1987) ได้นิยามการดำรงชีพว่าหมายถึง ความสามารถ (Capabilities), ทรัพยากร/ทุน (Assets) ได้แก่ เสบียง (Stores) ทรัพยากร (Resources) การอ้างสิทธิ์ (Claims) และการเข้าถึง (Access) รวมทั้งกิจกรรม (Activities) ที่จำเป็นต่อวิถีการดำรงชีพ ซึ่งการดำรงชีพจะยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อสามารถที่ จะรับมือและฟื้นสภาพจากสภาวะความตึงเครียด และตื่นตระหนก พร้อมทั้งสามารถที่จัดการหรือทำการปรับปรุงความสามารถและทุน/ทรัพยากรที่มีความยั่งยืนทั้งในปัจจุบันและไปถึงรุ่นลูกหลานในอนาคต และสนับสนุนผลประโยชน์ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับโลก ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เช่นเดียวกับ Scoones (1998) ที่ได้ขยายความการดำรงชีพว่าประกอบด้วยความสามารถ และทุน/ ทรัพยากร (ที่รวมทั้งวัตถุสิ่งของและทรัพยากรทางสังคม) และกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพที่ ไม่ใช่เฉพาะฐานทรัพยากรธรรมชาติเท่านั้น รวมทั้ง Ellis (2000) ได้เพิ่มมิติทางด้านการเข้าถึง (Access) ให้กับการดำรงชีพ ที่ประกอบไปด้วย ทุนทางธรรมชาติ กายภาพ มนุษย์ การเงิน และสังคม (Natural Capital, Physical Capital, Human Capital, Financial Capital, Social Capital) กิจกรรมและการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ที่ถูกควบคุมกำกับโดยสถาบันและความสัมพันธ์ทางสังคม ที่เป็นตัวกำหนดการยังชีพของปัจเจกและครัวเรือน ซึ่งความหมายการดำรงชีพถูกปรับปรุงและขยายความโดยสถาบัน DFID และ IDS ที่กรอบการวิเคราะห์ความยั่งยืนการดำรงชีพของชนบทนั้นประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ (Scoones, 1998) คือ ทรัพยากรการดำรงชีพ (Livelihood Resources/Assets) ยุทธศาสตร์การดำรงชีพ (Livelihood Strategies) และกระบวนการทางสถาบันและโครงสร้างองค์กร (Institutional Process and Organization Structures) และประการที่สามผลลัพธ์ของการดำรงชีพ (Livelihood Outcomes)

ข้อเสนอหลักของแนวคิดทฤษฎี

แนวคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework : SLF)

ประกอบด้วยต้นทุนด้านต่างๆ ดังภาพ

ภาพที่ 1.3 แนวคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework : SLF)
ที่มา : Department of International Development (DFID)

จากภาพที่ 1.3 แนวคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework: SLF) ประกอบด้วยทุนด้านต่างๆ ดังนี้

1) ทุนด้านศักยภาพบุคคล (ทุนมนุษย์) หมายถึง ความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ แรงงานและสุขภาวะ ที่รวมกันแล้วสามารถส่งเสริมให้คนดำเนินตามกลยุทธ์ในการดำรงชีพที่แตกต่างกันไปได้ และบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ ในระดับครัวเรือนทุนมนุษย์เป็นปัจจัยของปริมาณและคุณภาพของแรงงานที่มีอยู่ ซึ่งจะต่างกันไปตามขนาดของครัวเรือน ระดับของความรู้ความชำนาญ ศักยภาพในการเป็นผู้นำ และสุขภาวะ เป็นต้น

2) ทุนทางสังคม หมายถึง ทุนทางสังคมที่คนจะสามารถใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายในระบบการดำรงชีพที่ยั่งยืน ซึ่งจะพัฒนาได้โดยผ่านองค์ประกอบดังนี้ เครือข่ายหรือการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในทางแนวดิ่ง (ระบบอุปถัมภ์) หรือแนวราบ (ระหว่างกลุ่มคนที่สนใจในเรื่องเดียวกัน) เช่น

ก. เมื่อคนรวมกลุ่มกันบนพื้นฐานของบรรทัดฐานเดียวกัน ก็มีแนวโน้มที่จะมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กรเพื่อสานต่อเป้าประสงค์และความสนใจเดียวกัน

ข. กลุ่มประชาคมที่เข้มแข็งจะสามารถช่วยประชาชนให้สามารถปรับนโยบายและทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าความสนใจและความต้องการของพวกเขาได้ถูกบรรจุอยู่ในตัวบทกฎหมาย

3) ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพ เช่น ที่ดิน ป่า ทะเล แม่น้ำลำธาร ที่สำคัญเพราะส่วนใหญ่คนจนต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติแวดล้อมที่มีทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดในระบบการดำรงชีพของพวกเขา เช่นทำการเกษตร หาปลา หาของป่า หรือทำเหมืองแร่

4) ทุนทางกายภาพ ประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งที่จะสามารถผลิตสิ่งของที่จะสนับสนุนระบบการดำรงชีพที่ยั่งยืน

ก. โครงสร้างหมายรวมถึงการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้คนได้อยู่อาศัยโดยตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานและเพิ่มศักยภาพในการผลิตมากขึ้น

ข. การผลิตสิ่งของคือเครื่องมือที่คนใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต องค์ประกอบของโครงสร้างต่อไปนี้ที่จำเป็นต่อระบบการดำรงชีพที่ยั่งยืน

5) ทุนทางการเงิน แบ่งได้เป็นสองประเภทหลักคือ

ก. ทรัพย์สินสะสมที่มีอยู่ เช่น เงินออม อาจเป็นในรูปเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคาร หรือทรัพย์สินอื่นๆ เช่นจำนวนปศุสัตว์, เครื่องประดับที่มีราคา แหล่งทรัพยากรทางการเงินอาจรวมถึงการที่มีเครดิตผ่านสถาบันทางการเงินด้วย

ข. รายรับที่เข้ามาเป็นปกติ นอกเหนือไปจากรายได้แล้วประเภทของเงินได้อื่นๆ จะรวมถึง เงินบำนาญ หรือเงินช่วยเหลืออื่นๆ จากรัฐ หรือเงินที่ส่งจากบุตรหลาน รายรับประเภทต่างๆ ที่กล่าวมานี้จะเกิดประโยชน์ต้องเป็นรายได้ที่เชื่อถือได้ มีความแตกต่างระหว่างเงินที่ได้รับครั้งเดียวกับเงินที่โอนมาอย่างสม่ำเสมอเป็นระบบซึ่งผู้รับสามารถจะวางแผนการใช้เงินหรือมีแผนการลงทุนได้

ข้อสรุป ผู้วิจัยสามารถนำแนวคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework : SLF) ไปใช้ในงานวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนตามแนวคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework : SLF) เพื่อค้นหาศักยภาพในทุนด้านต่างๆ ของครัวเรือนยากจน เพื่อจะได้พัฒนาศักยภาพในทุนด้านต่างๆ ของครัวเรือนยากจนนั้นๆ ได้แม่นยำ

มุมมองจากผู้วิจัยที่มีต่อแนวคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework : SLF) คือ การดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihood) นั้นหมายถึง ความสามารถ (Capabilities), ทรัพยากร/ทุน (Assets) ได้แก่ เสบียง (Stores) ทรัพยากร (Resources) การอ้างสิทธิ์ (Claims) และการเข้าถึง (Access) รวมทั้งกิจกรรม (Activities) ที่จำเป็นต่อวิถีการดำรงชีพ ซึ่งการดำรงชีพจะยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อสามารถที่จะรับมือและฟื้นสภาพจากสภาวะความตึงเครียด และตื่นตระหนก พร้อมทั้งสามารถที่จัดการหรือทำการปรับปรุงความสามารถและทุน/ทรัพยากรที่มีความยั่งยืนทั้งในปัจจุบันและไปถึงรุ่นลูกหลานในอนาคต และสนับสนุนผลประโยชน์ทั้งในระดับท้องถิ่น ในระยะสั้นและระยะยาว

4.5 แนวคิดพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายและการวางแผน

ข้อเสนอเชิงนโยบาย หมายถึง ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยนโยบาย เพื่อการปฏิบัติใน เชิงนโยบาย ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ วัตถุประสงค์ (Policy Objectives) แนวการดำเนินงานของนโยบาย (Policy Means) และกลไกของนโยบาย (Policy Mechanism) (รัตนาภรณ์ สมบูรณ์, 2555)

รัดเกล้า เปรมประสิทธิ์ (2556) ให้นิยามของนโยบายและการวางแผน คือ หลักการ แผนการหรือแนวทางของการปฏิบัติ การตัดสินใจขั้นต้นอย่างกว้างๆ จากข้อมูลทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เป็นไปโดยถูกต้องและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ (Carl J. Friedrich, 1963 : 70) ให้นิยามของนโยบายคือ ข้อเสนอที่เป็นแนวทางการดำเนินงานของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือรัฐบาลในสภาพแวดล้อมอย่างหนึ่ง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายอย่างใด อย่างหนึ่ง ในทำนองเดียวกัน Greenwood ; Haimann and Scott (1974); Anderson (1975); Terry (1977) ; Dye (1981) ให้ความหมายเกี่ยวกับ นโยบาย สรุปได้ว่า นโยบาย คือ หลักหรือวิธีการปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวทาง ดำเนินการ ที่ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจเพื่อให้การปฏิบัติงาน

เป็นไปโดยถูกต้อง และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ Jamson (1994) ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า นโยบายเป็นยุทธศาสตร์ที่เลือกสรรแล้วนำไปสู่การแก้ปัญหา นโยบายจึงเปรียบเสมือนแนวทางการแก้ปัญหาการกำหนดนโยบายจึงเป็นความพยายามขององค์การเพื่อนำไปสู่กระบวนการแก้ปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลในองค์การ

นโยบายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะนโยบายเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางการบริหาร และเป็นข้อมูลที่ผู้บริหารพิจารณาใช้เพื่อการตัดสินใจและสั่งการ การบริหารงานโดยปราศจากนโยบาย ย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เพราะนโยบายเกิดจากวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการบริหารก็เกิดจากวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน และเป้าหมายจะ สามารถเป็นไปได้ก็ด้วยนโยบายที่กำหนดขึ้น ฉะนั้นเมื่อไม่มีนโยบาย ย่อมจะไม่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการบริหารงาน นอกจากนี้นโยบายยังจัดได้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของวิธีการจัดการ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในสี่ของปัจจัย ทางการบริหาร การบริหารจะไม่เกิดขึ้นหรือไม่ประสบความสำเร็จหากขาดปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง

องค์ประกอบของนโยบายมีความสัมพันธ์กับนิยามของนโยบายดังกล่าวข้างต้น ดังคำอธิบายของ International Livestock Research Institute : ILRI (1995) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของนโยบายที่สำคัญ คือ 1) วัตถุประสงค์ของนโยบาย (Policy Objectives) และ 2) เครื่องมือของนโยบาย (Policy Instruments) โดยวัตถุประสงค์ของนโยบายหมายถึง “จุดหมาย” (Ends) ที่เป็นที่คาดหวังให้บรรลุผล และเครื่องมือของนโยบาย หมายถึง “วิถีทาง” (Means) ที่จะทำให้บรรลุผลในจุดหมายนั้น ซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่งๆ อาจมีวิถีทางหรือทางเลือก (Alternatives) เพื่อการปฏิบัติที่หลากหลาย หรือในทางกลับกัน วิถีทางหรือทางเลือกหนึ่งอาจสะท้อนเพื่อการบรรลุจุดหมายเกินกว่าหนึงจุดหมายได้

ข้อเสนอหลักของแนวคิดทฤษฎี

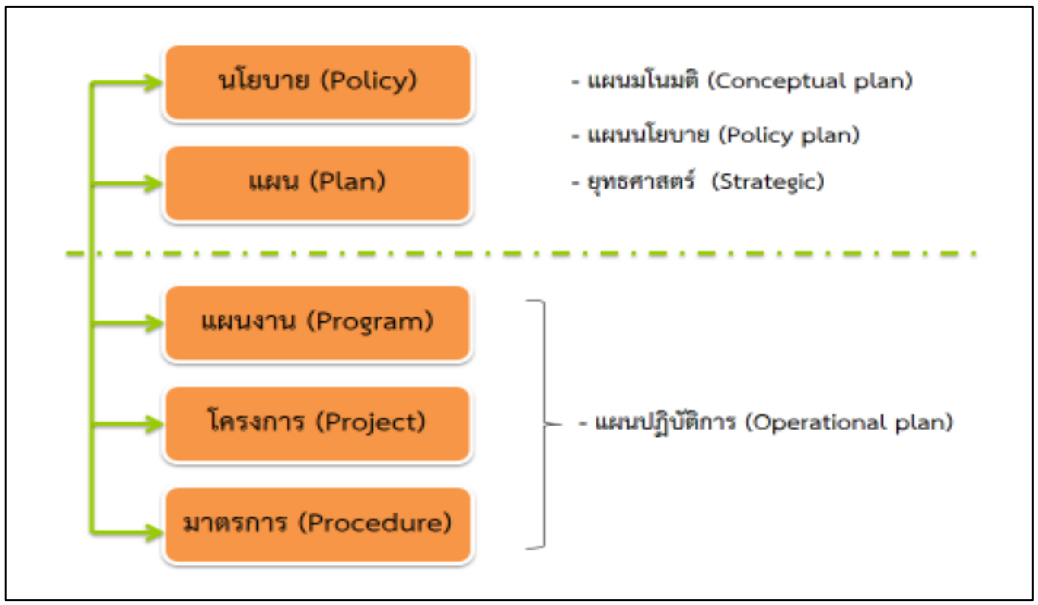
1) นโยบายจะช่วยให้ผู้บริหารทราบว่าจะทำอะไร ทำอย่างไรและใช้ปัจจัยชนิดใดบ้าง นโยบาย จะช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติงานต่างๆ อย่างมีความมั่นใจเพราะนโยบายเป็นทั้งแผนงาน เครื่องชี้ทิศทางและหลักประกันที่ผู้บริหารทุกระดับชั้นจะต้องยึดถือ

2) นโยบายจะช่วยให้บุคลากรทุกระดับชั้น ในองค์การได้เข้าใจถึงภารกิจของหน่วยงานที่ตนเอง สังกัด รวมทั้งวิธีการที่จะปฏิบัติภารกิจให้ประสบผลสำเร็จ โดยไม่ซ้ำซ้อนกับภาระหน้าที่ของหน่วยงานอื่นๆ ภายในองค์การเดียวกัน และนโยบายยังช่วยให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานเป็นไปได้ง่ายขึ้น

3) นโยบายก่อให้เกิดเป้าหมายในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการบริหารงานทุกชนิด การบริหารงานโดยมีเป้าหมายจะทำให้ประหยัดทั้งการเงิน เวลา บุคลากร รวมถึงพลังความสามารถหรือศักยภาพของบุคลากรเหล่านั้นด้วย นอกจากนั้น ยังทำให้การทำงานของบุคลากรเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุถึงเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิผลด้วยเช่นเดียวกัน

4) นโยบายที่ดีจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมการใช้อำนาจของผู้บริหารให้เป็นไปโดยถูกต้อง มีเหตุผลและมีความยุติธรรม อันจะนำมาซึ่งความเชื่อถือ ความจงรักภักดี และความมีน้ำใจในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา

5) นโยบายจะช่วยให้เกิดการพัฒนาทางด้านการบริหาร เพราะนโยบายจะพัฒนาผู้บริหารงาน หรือผู้ใช้ให้มีความสามารถในการแปลความ และทำให้นโยบายเป็นสิ่งที่สามารถจะปฏิบัติได้นอกจากนั้นนโยบายจะพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักคิดทำนโยบายขึ้น แทนที่จะคิดปฏิบัติตามนโยบายแต่เพียงอย่างเดียว

ภาพที่ 1.4 แนวคิดการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและการวางแผน
ที่มา : สำนักงานพัฒนาระบบราชการ (2561)

จากภาพนโยบาย คือ การตัดสินใจขั้นต้นอย่างกว้างๆ จากข้อมูลทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เป็นไปโดยถูกต้องและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนในกระบวนการกำหนดนโยบาย แบ่งเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การค้นหาและรวบรวมข้อมูล
ขั้นที่ 2 การรับรองและสนับสนุนการกำหนดนโยบาย
ขั้นที่ 3 ดำเนินงานการกำหนดนโยบาย
ขั้นที่ 4 การกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม
ขั้นที่ 5 การนำเอานโยบายไปประยุกต์ปฏิบัติ
ขั้นที่ 6 การประเมินผลของนโยบาย
ขั้นที่ 7 การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนโยบาย

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงได้นำแนวคิดเรื่องนโยบายเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางการบริหาร และเป็นข้อมูลที่ผู้บริหารพิจารณาใช้เพื่อการตัดสินใจและสั่งการ การบริหารงานโดยปราศจากนโยบาย ย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เพราะนโยบายเกิดจากวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการบริหารก็เกิดจากวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน และเป้าหมายจะ สามารถเป็นไปได้ก็ด้วยนโยบายที่กำหนดขึ้น ฉะนั้นเมื่อไม่มีนโยบาย ย่อมจะไม่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการบริหารงาน นอกจากนี้นโยบายยังจัดได้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของวิธีการจัดการ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในสี่ของปัจจัย ทางการบริหาร การบริหารจะไม่เกิดขึ้นหรือไม่ประสบความสำเร็จหากขาดปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง

4.6 กลไกและแนวทางการจัดการแผนพัฒนาระดับพื้นที่ แนวคิด One Plan

ความเป็นมาของแนวคิด One Plan มีความเป็นมามีดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ข้อ 4.2 กำหนดให้ภาครัฐบริหารงานแบบบูรณาการโดยมียุทธศาสตร์

ชาติ เป็นเป้าหมายและเชื่อมโยงการพัฒนาในทุกระดับ ทุกประเด็น ทุกภารกิจ และทุกพื้นที่ การบริหารจัดการภาครัฐ มีความสอดคล้องเชื่อมโยงและเป็นกลไกสำคัญในการนำยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติในทุกระดับมีการจัดสรรงบประมาณ ที่มีลักษณะยึดโยงกับยุทธศาสตร์ในทุกระดับ มีเป้าหมายร่วมกัน ทั้งในเชิงประเด็น เชิงภารกิจ และเชิงพื้นที่ โดยอาศัยข้อมูลขนาดใหญ่ รวมทั้งมีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ภารกิจและพื้นที่ เพื่อนำไปสู่ การกำหนดประเด็นการพัฒนา การจัดทำนโยบาย และการติดตามประเมินผลที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

2) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 ได้มีข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัด ไว้ในมาตรา 52 วรรคสาม และมาตรา 53/1 ไว้ดังนี้

(1) มาตรา 52 วรรคสาม บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการบริหารแบบบูรณาการในจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด ให้จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดยื่นคำขอจัดตั้งงบประมาณได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ในกรณีนี้ให้ถือว่าจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการ งบประมาณ”

(2) มาตรา 53/1 บัญญัติว่า “ให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมในระดับชาติ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด”

3) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 กำหนดให้คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) ทำหน้าที่กำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัด กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการ ในการจัดทำ รวมทั้งพิจารณากลั่นกรองและให้ความเห็นชอบแผนพัฒนา แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด และกลุ่มจังหวัด การจัดทำและบริหารงบประมาณจังหวัดและงบประมาณกลุ่มจังหวัด โดยมีเจตนารมณ์ คือ

(1) ต้องการเน้นการพัฒนาระบบการบริหารที่ยึดพื้นที่ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาของแต่ ละพื้นที่ ให้มีลักษณะใกล้เคียงกันมากขึ้น และตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่

(2) เป็นเรื่องของระบบการบริหารจัดการตามหลักการบริหารจัดการแนวใหม่ เป็นการจัดความสัมพันธ์ ในแนวตั้งระหว่างการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น รวมทั้งความสัมพันธ์ในแนวนอน ระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อบูรณาการทำงานร่วมกัน

4) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 กำหนดให้มีการแบ่งพื้นที่การพัฒนาออกเป็น 6 ภาค และกำหนดให้มียุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเป็นแผนกำหนดแนวทางการพัฒนาในภาพรวมของพื้นที่ เพื่อประโยชน์ในการบูรณาการงบประมาณหรือการปฏิบัติภารกิจ ที่มีความเชื่อมโยงกับแผนระดับชาติและนโยบายรัฐบาล ที่ครอบคลุมในทุกมิติและเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาระดับพื้นที่ ตั้งแต่ระดับภาค ลงไปสู่กลุ่มจังหวัดและจังหวัด และกำหนดให้การจัดทำแผนพัฒนาในแต่ละระดับจะต้องมีความสอดคล้อง และเชื่อมโยงกัน เพื่อให้เกิดแรงขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปพร้อมกันในทุกพื้นที่ตามหลักการไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ทั้งด้าน การพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างโอกาส สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ตั้งแต่ระดับ จังหวัด/กลุ่มจังหวัด/ระดับภาค ไปสู่เวทีการแข่งขันในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และไปสู่ระดับโลก โดยมีกลไก ในการบริหารงานในภาพรวม ดังนี้

กลไกระดับชาติ

(1) คณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และเลขาธิการ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นกรรมการและเลขานุการ

(2) คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน และเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) เป็นกรรมการและเลขานุการ

(3) คณะอนุกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (อ.ก.บ.ภ.) โดยมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน (6 คน รับผิดชอบ 6 ภาค) และผู้แทนสำนักเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นอนุกรรมการ และเลขานุการ

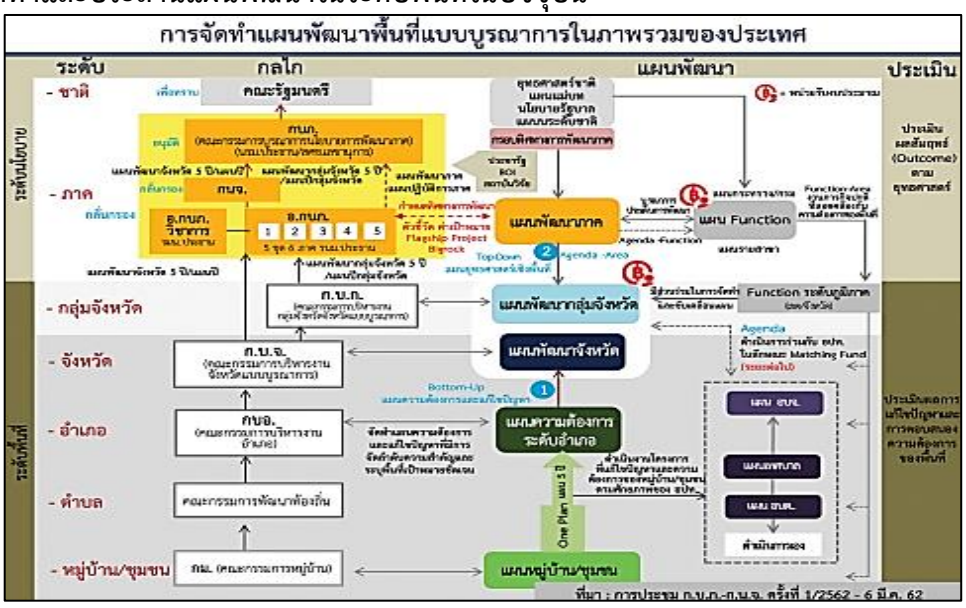
กลไกระดับกลุ่มจังหวัด คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) โดยมีหัวหน้ากลุ่มจังหวัด เป็นประธาน และข้าราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทยที่ปลัดกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการ

กลไกระดับจังหวัด คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และหัวหน้าสำนักงานจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

5) นโยบายคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.)

กำหนดให้การจัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดและจังหวัด ใช้กระบวนการประชาคมแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนหรือการจัดเวทีระดมความคิดเห็นของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจากประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งให้มีการประสานแผนในระดับพื้นที่ โดยการรวบรวมและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ **ผ่านกลไกการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาอำเภอ เพื่อให้แผนมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน (One Plan)**

การจัดทำและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ในปัจจุบัน

ภาพที่ 1.5 การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่แบบบูรณาการในภาพรวมของประเทศ

จากแผนภาพที่ 1.5 แสดงให้เห็นถึงกระบวนการของการจัดทำแผนตั้งแต่ระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด และระดับภาค ซึ่งมีกลไกการบริหารงานรองรับในแต่ละระดับ คือ ก.บ.จ. ก.บ.ก. ก.น.จ. และ ก.บ.ภ. อยู่แล้ว ตามลำดับ แต่ในการ จัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ ประกอบด้วย แผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนชุมชนระดับตำบล (แผนพัฒนาตำบล) มีระเบียบแนวทางปฏิบัติในการจัดทำแผนที่แตกต่างกัน ขาดการบูรณาการเชื่อมโยงแผน และในการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ ยังไม่มีระเบียบ/กฎหมายหรือกลไกรองรับการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ ซึ่งปัจจุบันได้ใช้แนวทางปฏิบัติของหน่วยงานที่ รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาในรูปแบบหนังสือสั่งการของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ทำให้การจัดทำและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ตั้งแต่หมู่บ้าน/ชุมชนไปถึงระดับอำเภอ ขาดการบูรณาการและความเชื่อมโยง ในลักษณะเป็นแผนเดียวกัน (One Plan)

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่

(1) ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน : ขาดการบูรณาการเกี่ยวกับการจัดเวทีประชาคม และการประสานแผนพัฒนา หมู่บ้าน/ชุมชนกับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแผนอื่นๆ ในพื้นที่ รวมทั้งขาดการสนับสนุนข้อมูล ประกอบการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของพื้นที่

(2) ระดับตำบล : บทบาทและอำนาจหน้าที่ในการจัดทำและประสานแผนชุมชนระดับตำบลของคณะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) ภายใต้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงาน ศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน พ.ศ. 2551 ไม่ชัดเจน ประกอบกับกรมการพัฒนาชุมชน ยังไม่สามารถสนับสนุนให้ ศอช.ต. จัดทำแผนได้ครอบคลุมทุกตำบล

(3) ระดับอำเภอ : การจัดทำแผนพัฒนาอำเภอยังไม่มีระเบียบ/กฎหมายรองรับ ทำให้ภาคส่วนต่างๆ ไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำแผน และสนับสนุนงบประมาณตามแผนพัฒนาอำเภอ รวมทั้งขาดแนวทางปฏิบัติ ในการประสานแผนพัฒนาตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ตำบลมาใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ จากข้อจำกัดในการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ดังกล่าวมาข้างต้น ประกอบกับนโยบายคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) ที่ต้องการให้แผนพัฒนาในระดับพื้นที่มาจากปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยผ่านกลไกการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนชุมชนระดับตำบล (แผนพัฒนาตำบล) แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาอำเภอ ในลักษณะเป็นแผนเดียวกัน (One Plan) จึงได้กำหนดแนวทางในการจัดทำและประสาน แผนพัฒนาในระดับพื้นที่ (แผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนชุมชนระดับตำบล (แผนพัฒนาตำบล) แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาอำเภอ) เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ ดังนี้

ก. แผนพัฒนาหมู่บ้าน จัดทำโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ให้การสนับสนุน

ข. แผนชุมชน จัดทำโดยคณะกรรมการชุมชน ตามระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อาศัยอำนาจ ในการออกระเบียบตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0413/ว1553 ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2530 เรื่องการจัดตั้งชุมชน ย่อยเพื่อพัฒนาเทศบาลและสุขาภิบาล)

ค. แผนชุมชนระดับตำบล จัดทำโดยศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน พ.ศ. 2551 โดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำแผน

ง.แผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำโดยคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

จ. แผนพัฒนาอำเภอ จัดทำโดยคณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) ตามแนวทางที่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กำหนด (ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท 0305.1/ว 3205 ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2558 เรื่อง การเชื่อมโยงและบูรณาการแผนในระดับพื้นที่)

แนวทางการจัดทำและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ (แผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนชุมชนระดับตำบล (แผนพัฒนาตำบล) แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาอำเภอ)

1. แนวทางการจัดทำและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ แนวทางการจัดทำและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ หมายถึง แนวทางการจัดทำและประสานแผนพัฒนา ตั้งแต่แผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนชุมชนระดับตำบล (แผนพัฒนาตำบล) แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาอำเภอ ภายใต้ระเบียบและแนวทางปฏิบัติในการจัดทำแผนพัฒนาในแต่ละระดับ

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดแนวทางและขั้นตอนในการประสานแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับห้วงเวลาของ การจัดทำแผนพัฒนาในแต่ละระดับ เช่น การจัดเวทีประชาคมร่วมกัน เพื่อรวบรวมปัญหาความต้องการของประชาชน มาจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และแผนชุมชน การส่งต่อปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน/ชุมชน ให้ศูนย์ประสานงานองค์การ ชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) เพื่อใช้วิเคราะห์ กลั่นกรอง และใช้ ประกอบในการจัดทำแผนชุมชนระดับตำบล และการส่งต่อให้คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) ใช้ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ รวมทั้ง การประสานบัญชีโครงการ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของแผนพัฒนาในแต่ละระดับ เพื่อบรรจุแผนงาน/โครงการ ไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น หรือแผนของหน่วยงานอื่นๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ

2. วัตถุประสงค์ในการจัดทำและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่

1) เพื่อให้กลไกการจัดทำและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่มีประสิทธิภาพ

2) เพื่อยกระดับคุณภาพแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ให้มีลักษณะเป็นแผนเดียว One Plan

3) เพื่อให้มีแนวทางการสนับสนุน ควบคุม และกำกับติดตามการจัดทำและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่

3. หลักการดำเนินงาน

1) กำหนดแนวทางการเชื่อมโยงและประสานแผนพัฒนาในลักษณะ One Plan โดยไม่ส่งผลกระทบต่ออำนาจหน้าที่ในการจัดทำและประสานแผนของส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดไว้ในระเบียบ กฎหมายหรือแนวทางปฏิบัติ

2) กำหนดแนวทางการเชื่อมโยงในการทำงานร่วมกันของการบริหารราชการส่วนภูมิภาคกับ อปท. (อาศัยระเบียบ/กฎหมายของ อปท. ที่มีผลบังคับใช้อยู่แล้ว โดยไม่ได้มีผลกระทบต่อบทบาทอำนาจหน้าที่ของ อปท.)

3) กำหนดเป้าหมายเพื่อให้การจัดทำแผนทุกระดับมาจากปัญหาความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

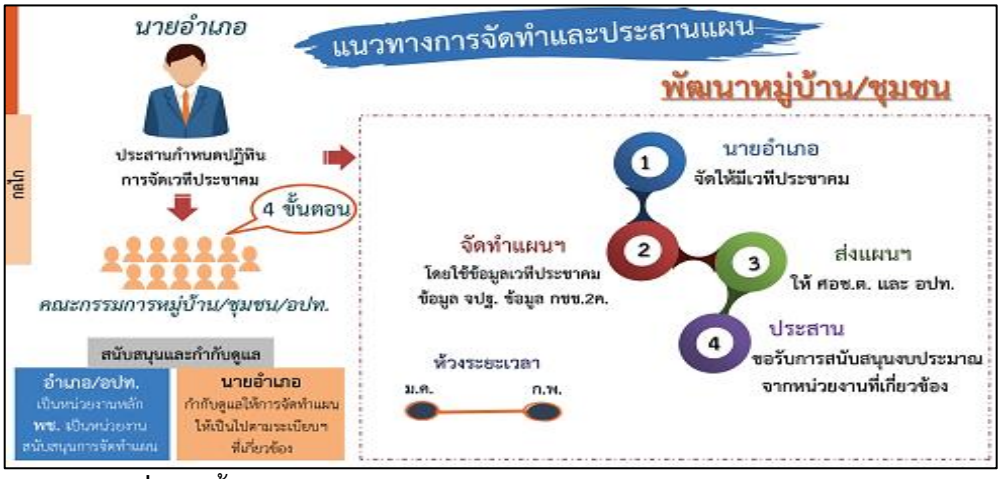
4) กำหนดกลไกให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการจัดทำแผนในทุกระดับ และกำหนดแนวทางปฏิบัติในการเชื่อมโยงประสานแผนเพื่อให้การดำเนินงานไม่เกิดความซ้ำซ้อน และเกิดความคุ้มค่ากับประชาชนมากที่สุด

5) ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People Centric) ในการบริหารราชการ โดยความร่วมมือจากภาค ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค

แนวทาง/วิธีนำแนวคิดทฤษฎีมาใช้ในการทำงานวิจัย

1. การจัดทำและประสานแผนพัฒนาหมู่บ้านและแผนชุมชน

ให้คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และคณะกรรมการกลาง หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกัน ตนเอง พ.ศ. 2522 มีหน้าที่บูรณาการทบทวน/จัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และให้คณะกรรมการชุมชนในพื้นที่ที่ไม่มี กม. และ อพป. มีหน้าที่บูรณาการทบทวน/จัดทำแผนชุมชน โดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสนับสนุนข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาและวิทยากรกระบวนการ และมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/อำเภอ สนับสนุนการจัดทำเวทีประชาคม ร่วมกันในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน/ท้องถิ่นในพื้นที่

ภาพที่ 1.6 ขั้นตอนการจัดทำและประสานแผนพัฒนาหมู่บ้านและแผนชุมชน

จากภาพที่ 1.6 การจัดทำและประสานแผนพัฒนาหมู่บ้านและแผนชุมชน ให้ดำเนินการในห้วงเวลาระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ โดยให้นายอำเภอมีบทบาทสำคัญในการจัดทำปฏิทินกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการจัดเวทีประชาคม หมู่บ้าน/ชุมชน รวมทั้ง การประสานงานกับองค์ กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในพื้นที่ เข้าร่วมประชาคม โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการชุมชน เป็นกลไกหลักในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและแผนชุมชน ซึ่งมี ขั้นตอนในการจัดทำแผนฯ ดังนี้

1. จัดเวทีประชาคมหมู่บ้านและชุมชน เพื่อรวบรวมปัญหาความต้องการต่างๆ ในพื้นที่ของหมู่บ้าน และชุมชน รวมทั้งใช้ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านและชุมชนจากข้อมูล จปฐ. และ กชช.2ค โดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สนับสนุนข้อมูลสารสนเทศและวิทยากรกระบวนการ โดยมี อปท./อำเภอสนับสนุนการจัดเวทีประชาคม

2. นำข้อมูลปัญหาความต้องการจากเวทีประชาคมตามข้อ 1. มาจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและแผนชุมชน ตามแนวทางที่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยกำหนด

3. จัดส่งแผนพัฒนาหมู่บ้านและแผนชุมชน ให้ศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้ประกอบในการจัดทำแผนชุมชนระดับตำบล และแผนพัฒนาท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้อง

4. นำโครงการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านและแผนชุมชนไปประสานเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ในการจัดทำโครงการจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การจัดทำและประสานแผนชุมชนระดับตำบล (แผนพัฒนาตำบล)

ให้สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนระดับตำบล โดยใช้กลไกศูนย์ประสานงาน องค์การชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน พ.ศ. 2551 เป็นกลไกรับผิดชอบการจัดทำแผนชุมชนระดับตำบล โดยประมวลความต้องการจากแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ แผนชุมชน/แผนพัฒนาท้องถิ่น หรือแผนอื่นๆ รวมทั้งนำข้อมูล จปฐ. และ กชช.2ค มาใช้ประกอบในการวิเคราะห์ กลั่นกรอง ประมวลผล และจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการ เพื่อจัดทำเป็นแผนชุมชนระดับตำบล โดยให้ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเป็นหน่วยงานหลักสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนระดับตำบล และให้ความสำคัญกับ การสร้างและพัฒนาศักยภาพของศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) ในการจัดทำและประสานแผน ชุมชนระดับตำบล

ภาพที่ 1.7 ขั้นตอนการจัดทำและประสานแผนชุมชนระดับตำบล (แผนพัฒนาตำบล)

จากภาพที่ 1.7 การจัดทำและประสานแผนชุมชนระดับตำบล (แผนพัฒนาตำบล) ให้ดำเนินการในห้วงเวลาระหว่างเดือน มีนาคม - เมษายน โดยมีศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) เป็นกลไกหลักในการจัดทำและ ประสานแผนชุมชนระดับตำบล ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดทำแผนฯ ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูล จปฐ. ข้อมูล กชช.2ค ข้อมูลตำบลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และข้อมูลอื่นๆ ในตำบลเพื่อเป็นข้อมูลเตรียมความพร้อมประกอบการจัดทำแผนชุมชนระดับตำบล

2. รวบรวมแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน และแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบล เพื่อใช้ประกอบการจัดทำแผนชุมชนระดับตำบล

3. จัดทำแผนชุมชนระดับตำบล โดยนำข้อมูลจาก ข้อ 1. และ ข้อ 2. มาวิเคราะห์ หรือสังเคราะห์ กลั่นกรอง ประมวลผล และจัดลำดับความสำคัญของแผนงานหรือโครงการระดับตำบล รวมทั้งจัดทำแผนงาน

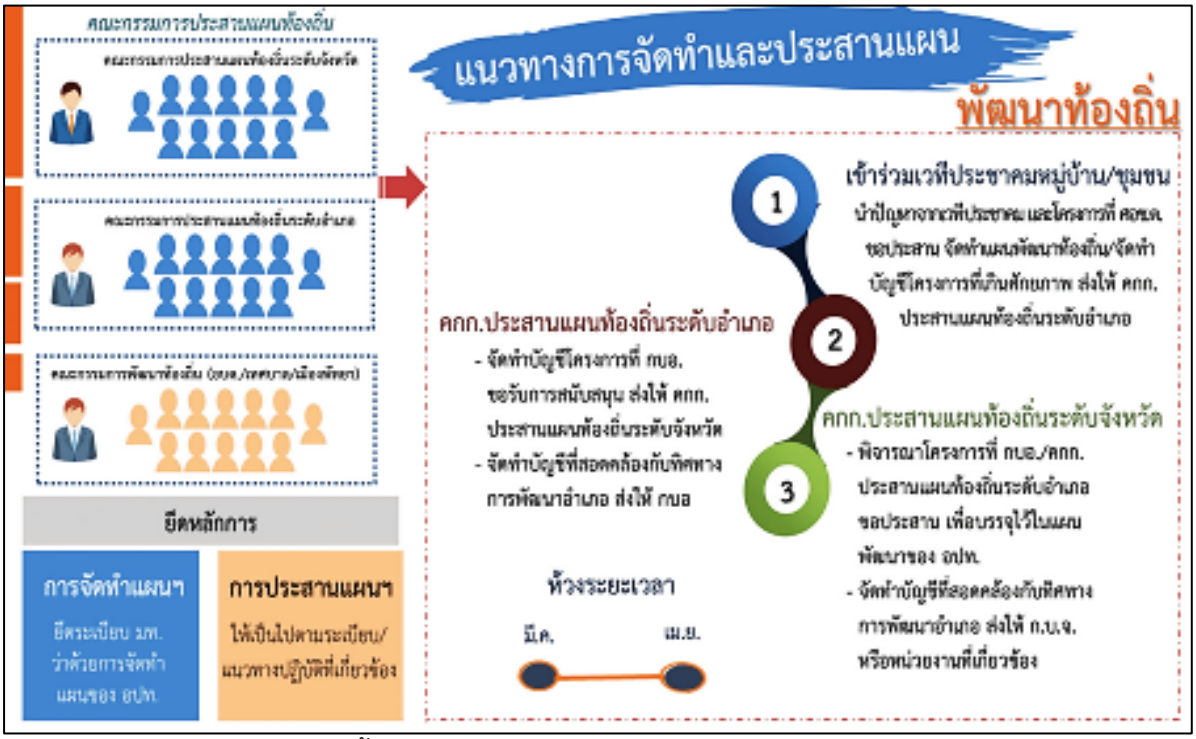
หรือโครงการสำหรับ การแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ที่มีความคาบเกี่ยวตั้งแต่สองหมู่บ้านหรือสองชุมชนขึ้นไป เพื่อรองรับการพัฒนาและตอบสนอง นโยบายสำคัญเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาในตำบล

4. จำแนกแผนงานหรือโครงการระดับตำบลที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ระดับตำบล โดยจัดทำเป็นบัญชีประสานโครงการพัฒนา ส่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาบรรจุไว้ใน แผนพัฒนาท้องถิ่น

5. จัดส่งแผนชุมชนระดับตำบล ให้คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) ใช้ประกอบการจัดทำแผนความต้องการระดับอำเภอ

3. การจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง แผนพัฒนาท้องถิ่น โดยนำปัญหาและความต้องการของประชาชนจากการจัดทำเวทีประชาคมร่วมกัน ของหมู่บ้าน/ชุมชน/ท้องถิ่น รวมทั้งนำข้อมูลจากแผนชุมชนระดับตำบล (แผนพัฒนาตำบล) มาใช้ประกอบการพิจารณา ปรับปรุงเพิ่มเติมแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนาศักยภาพ ในการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น

ภาพที่ 1.8 ขั้นตอนการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น

จากภาพที่ 1.8 การจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น ให้ดำเนินการในห้วงเวลาระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายน โดยมีคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น (อบต./เทศบาล) เป็นกลไกหลักในการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดทำแผนฯ ดังนี้

1. เข้าร่วมเวทีประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน และนำปัญหาความต้องการของประชาชนจากการจัดทำเวที ประชาคมดังกล่าว และโครงการที่ ศอช.ต. ขอประสาน มาใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

2. คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอ จำแนกแผนงาน/โครงการที่ อบต. เทศบาล เมืองพัทยา และแผนงาน/โครงการที่ กบอ. ขอรับการสนับสนุน รวบรวมจัดทำเป็นบัญชีประสานโครงการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งให้คณะกรรมการประสานแผนท้องถิ่นระดับจังหวัด รวมทั้งจัดทำบัญชีประสานโครงการพัฒนา ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาในพื้นที่อำเภอ ส่งให้ กบอ.

3. คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด พิจารณาโครงการที่คณะกรรมการประสาน แผนท้องถิ่นระดับอำเภอขอรับการประสานโครงการตามบัญชีประสานโครงการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือโครงการที่ ก.บ.จ. ขอประสาน เพื่อนำไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด รวมทั้ง จัดทำบัญชี ประสานโครงการพัฒนาที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาในพื้นที่จังหวัด ส่งให้ ก.บ.จ. หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบรรจุไว้ ในแผนเพื่อจัดสรรงบประมาณ

4. การจัดทำและประสานแผนพัฒนาอำเภอ

ให้อำเภอโดยกลไกของคณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) ตามแนวทางที่กรมการปกครอง กระทรวง มหาดไทย กำหนด ประสานและรวบรวมข้อมูลจากปัญหาและความต้องการของประชาชน (Bottom-up) จากแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนชุมชนระดับตำบล (แผนพัฒนาตำบล) แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาของส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นที่ดำเนินการในพื้นที่อำเภอ เพื่อใช้ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ และแผนความต้องการระดับอำเภอ โดยให้ที่ทำการปกครองอำเภอเป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ และให้ความสำคัญ กับการสร้างและพัฒนาศักยภาพของ กบอ. ในการจัดทำและประสานแผนพัฒนาอำเภอ

ภาพที่ 1.9 ขั้นตอนการจัดทำและประสานแผนพัฒนาอำเภอ

จากภาพที่ 1.9 การจัดทำและประสานแผนพัฒนาอำเภอ ให้เป็นไปตามที่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กำหนด โดยให้คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) เป็นกลไกหลักในการจัดทำและประสานแผนพัฒนาอำเภอ ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดทำแผนฯ ดังนี้

ระยะที่ 1 ช่วงเดือนมกราคม - พฤษภาคม

1. อำเภอโดยกลไกของคณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) นำกรอบทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด (Top-down) จากแผนพัฒนาจังหวัด มาเป็นแนวทางในการทบทวนการจัดทำกรอบทิศทางการพัฒนาพื้นที่และยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอ และแจ้งให้ภาคส่วนต่างๆ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ทราบ เพื่อให้ทุกภาคส่วนนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ให้ กบอ. จัดทำบัญชีแผนงานหรือโครงการระดับอำเภอ ที่เห็นว่าอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งให้คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอ เพื่อพิจารณาบูรณาการโครงการ ตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ และนำเสนอคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น ระดับจังหวัด เพื่อพิจารณาบูรณาการโครงการที่เกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมของจังหวัด และเสนอให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) พิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาของ อบจ.

ระยะที่ 2 ช่วงเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน

3. ให้ กบอ. ประสานและรวบรวมข้อมูลจากปัญหาและความต้องการของประชาชน (Bottom-up) จากแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนชุมชนระดับตำบล (แผนพัฒนาตำบล) แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาของ ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นที่ดำเนินการในพื้นที่อำเภอ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ และให้ กบอ. ประกาศใช้ และจัดส่งแผนพัฒนาอำเภอให้หน่วยงานต่างๆ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เพื่อให้ทุกภาคส่วนทราบ และร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาในพื้นที่อย่างยั่งยืนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4. ให้ กบอ. จัดทำแผนความต้องการระดับอำเภอให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาจังหวัด โดยโครงการ ที่อยู่ในแผนความต้องการระดับอำเภอจะต้องเป็นโครงการที่ถูกบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาอำเภอและจะต้องจัดกลุ่มโครงการ ตามประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาจังหวัด โดยให้อำเภอจัดส่งแผนความต้องการระดับอำเภอให้ ก.บ.จ. และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด รวมทั้ง การประสาน ขอรับการสนับสนุนการดำเนินงานหรืองบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5. การบูรณาการและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่

1) ให้การบูรณาการและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ เป็นไปตามหลักการ ดังนี้

1.1 ใช้กระบวนการประชาคมแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนหรือการจัดเวทีระดมความคิดเห็นของ ประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจากประชาชนในพื้นที่

1.2 ให้มีการประสานแผนในระดับพื้นที่ โดยการรวบรวมและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ผ่านกลไกการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนชุมชนระดับตำบล (แผนพัฒนา ตำบล) แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาอำเภอ เพื่อให้แผนมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน

1.3 บูรณาการการบริหารงบประมาณ และประสานความร่วมมือเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ให้เป็นไปตามแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ โดยการแสวงหาความร่วมมือและการบูรณาการจากทุกภาคส่วน

2) ให้คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จัดทำเวที ประชาคมร่วมกัน เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ ปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่นำไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และแผนชุมชน โดยให้นายอำเภอประสานงานการกำหนด วัน เวลา และสถานที่จัดเวทีประชาคม ร่วมกันของคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ รวมทั้งประสานให้ ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นที่ดำเนินการในพื้นที่เข้าร่วมเวทีประชาคมดังกล่าวด้วย

3) ให้คณะกรรมการชุมชน และเมืองพัทยาจัดทำเวทีประชาคมเพื่อรวบรวม วิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของประชาชนในพื้นที่นำไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนชุมชน หรือแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้นายกเทศมนตรี หรือนายกเมืองพัทยาประสานงานการกำหนด วัน เวลา และสถานที่จัดเวทีประชาคมของคณะกรรมการชุมชน และเมืองพัทยา รวมทั้งประสานให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่ดำเนินการในพื้นที่เข้าร่วมเวทีประชาคมดังกล่าวด้วย

4) การบูรณาการและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ให้เป็นไปตามปฏิทินการจัดทำแผนพัฒนาที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

5) ให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด โดยนำแผนพัฒนาอำเภอ แผนความต้องการระดับอำเภอ แผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด มาประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ที่บูรณาการร่วมกันของหน่วยงาน

ดังนั้นงานวิจัยนี้ได้นำแนวคิดเรื่องแผนเดียวกัน (One Plan) เพื่อใช้ในการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดและจังหวัด ใช้กระบวนการประชาคมแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนหรือการจัดเวทีระดมความคิดเห็นของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจากประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งให้มีการประสานแผนในระดับพื้นที่ โดยการรวบรวมและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ผ่านกลไกการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาอำเภอ เพื่อให้แผนมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน

4.6 บริบทความยากจนและการแก้ไขความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

4.6.1 บริบททั่วไปของจังหวัดมุกดาหาร

จังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดที่ 73 ของประเทศ และเป็นจังหวัดที่ 17 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ประมาณ 642 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 4,339.83 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16-17 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 104-105 องศาตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกันดังนี้ ทิศเหนือ ติดจังหวัดสกลนคร และจังหวัดนครพนม ทิศใต้ ติดจังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดยโสธร และจังหวัดร้อยเอ็ด ทิศตะวันออก ติดสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน ทิศตะวันตก ติดจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด

จังหวัดมุกดาหารแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 7 อำเภอ 52 ตำบล 526 หมู่บ้านโดยมีอำเภอต่างๆ คือ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอนิคมคำสร้อย อำเภอคำชะอี อำเภอดอนตาล อำเภอดงหลวง อำเภอหนองสูง และอำเภอหว้านใหญ่ การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1

แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาล ตำบล 24 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 29 แห่ง จังหวัดมุกดาหารมีประชากร ทั้งสิน 353,174 คน เป็นชาย 176,708 คน เป็นหญิง 176,466 คน มีความหนาแน่นของประชากร 81.4 คนต่อตารางกิโลเมตร

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ป่าไม้ ซึ่งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยไม้ มีค่านานาชนิดแต่ถูกทำลายในอัตราสูง ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ป่าไม้ที่เหลือจึงไม่เพียงพอที่จะรักษาสภาพอากาศ แหล่งน้ำ ลำธาร และการพังทลายของดินจึงก่อให้เกิดปัญหาอากาศแห้งแล้ง ลำน้ำตื่นเขิน และผิวดินถูกชะล้างไปลงสู่ห้วยหนองคลอง บึง และแม่น้ำโขงมากขึ้นทุกปี แหล่งน้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำโขง และลำห้วยต่างๆ เช่น ห้วยชะโนด ห้วยบางทราย ห้วยมุก และห้วยบังอี่ แต่อย่างไรก็ตามแหล่งน้ำเหล่านี้ยังไม่เพียงพอต่อการเกษตรกรรมและการอุปโภคบริโภค

สภาพทางเศรษฐกิจในปี 2561 จังหวัดมุกดาหารมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) 25,363 ล้านบาท และมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มลรวมจังหวัดเฉลี่ยต่อคน 62,766 บาท คิดเป็นอันดับที่ 18 ของภาค และอันดับที่ 74 ของประเทศ แยกเป็นผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร 7,123 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.8 และนอกภาคเกษตร 18,240 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 93.2

การค้าชายแดน มูลค่าการชายแดนด้านจังหวัดมุกดาหาร ปี 2562 มีมูลค่า 220,533 ล้านบาท โดยมีมูลค่าการส่งออก 117,616 ล้านบาท และมีมูลค่าการน้าเข้า 102,917 ล้านบาท ได้ดุลการค้า 14,699 ล้านบาท ซึ่ง ลดลงจากปีก่อนหน้าร้อยละ 54.6

การเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ของจังหวัดมุกดาหารทำนาข้าว โดยในปีการเพราะปลูก 2562/2563 มีเนื้อที่ ปลูกข้าวนาปี ที่ 549,041 ไร่ ให้ผลผลิตทั้งสิน 208,562 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 380 กิโลกรัม/ไร่ นอกจากนี้ยังมีพืช เศรษฐกิจที่สำคัญ คือ มันสำปะหลัง มีเนื้อที่เพาะปลูก 139,982 ไร่ ให้ผลผลิต 430,402 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 3,465 กิโลกรัม/ไร่ อ้อยโรงงาน มีเนื้อที่เพาะปลูก 100,547 ไร่ ให้ผลผลิต 1,154,804 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 3,465 กิโลกรัม/ไร่ และยางพารา มีเนื้อที่เพาะปลูก 238,674 ไร่ ให้ผลผลิต 44,795 ตัน

4.6.2 สถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ความยากจนเป็นปัญหาเรื้อรังและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศความยากจนเป็นภาวะที่มีความอดอยากและการขาดแคลนโภชนาการด้านสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย และขาดแคลนสิ่งจำเป็นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิตอันเนื่องมาจากการไม่มีรายได้เพียงพอ ทำให้ประชาชนไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดี อย่างไรก็ตามรัฐบาลมีความพยายามที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศของตนให้ดีขึ้น โดยการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยเฉพาะยิ่งรัฐบาลได้มุ่งส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต การจ้างงานอย่างทั่วถึงในหมู่คนจน เพื่อให้คนจนได้มีโอกาสเพิ่มรายได้อย่างเหมาะสมกับรายจ่ายในการดำเนินชีวิต นโยบายที่รัฐกำหนดขึ้นอาจตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนมากบ้างน้อยบ้างในบริบทที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับศักยภาพขององค์การภาครัฐในแต่ละพื้นที่ในการใส่ใจกับการลดปัญหาความยากจนอย่างจริงจัง ความจนส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในชนบทที่ห่างไกล ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น อาหารที่ถูกโภชนาการ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อปี อนึ่ง สภาพภูมิ อากาศที่แห้งแล้งได้ส่งผลต่อผลผลิตทางการเกษตร เมื่อผลผลิตทางการเกษตรลดลง ย่อมส่งผลต่อรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อปีลดลงไป ด้วยแม้ว่าปัญหาความยากจนจะเป็นปัญหาเดิมและมีผู้ศึกษามากมายแต่ปัญหาก็ยังเรื้อรังและคงอยู่มาถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเป็นพื้นที่เป้าหมายของนักวิชาการและนักวิจัยในการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาองค์ความรู้ใหม่ในการแก้ไขปัญหาความยากจน

จังหวัดมุกดาหารได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ ธุรกิจขนาดจิ๋ว วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคมในระดับพื้นที่รับผิดชอบ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่จังหวัดให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือ โดยใช้ข้อมูลความรู้ และเสริมสร้างขีดความสามารถของมหาวิทยาลัยในการสร้างความรู้เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาของพื้นที่สู่การสร้าง Sustainable Growth ภายใต้ความท้าทายใหม่

จากฐานข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า TPMAP (Thai People Map and Analytics Platform) เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการข้อมูลพัฒนาคนแบบชี้เป้า รวมถึงเป็นระบบที่สามารถระบุปัญหาความยากจนในระดับบุคคล ครัวเรือน ชุมชน พื้นที่ จังหวัดประเทศ ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้นและสามารถออกแบบนโยบาย โครงการในการแก้ปัญหาให้ตรงกับความต้องการหรือสภาพปัญหาได้ ทั้งนี้หลักการทำงานของฐานข้อมูล TPMAP คือ อาศัยข้อมูลจากหลายแหล่งมายืนยันซึ่งกันและกัน โดยในปัจจุบันใช้สมมติฐานว่าคนที่ได้รับการสำรวจว่าจน (Survey-Based) และยังมาลงทะเบียนว่าจนอีกด้วย (Register-Based) น่าจะเป็นคนจนเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน ดังนั้น TPMAP จึงตั้งต้นโดยใช้ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) จากกรมการพัฒนาชุมชนและข้อมูลผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐจากกระทรวงการคลังมายืนยันซึ่งกันและกันหรืออีกนัยหนึ่ง "คนจนเป้าหมาย" ใน TPMAP ก็คือคนจนใน จปฐ. ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐผลการประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาคนในด้านรายได้ เป็นดัชนีที่สะท้อนเรื่องสถานะด้านการเงินหรือฐานะ ทางเศรษฐกิจของคน โดยมีตัวชี้วัด 4 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 2) สัดส่วนประชากรยากจน 3) ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค 4) ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (Gini Coefficient) พบว่าจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในอันดับที่ 69 จาก 77 จังหวัด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ค่าดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI) อยู่ที่ 0.4233 โดยมี "คนจนเป้าหมาย" คือ จำนวน "คนจนเป้าหมาย" หรือ จำนวนคนจน (จปฐ.) ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 4,567 คน จากประชากรที่สำรวจ 245,850 คน ในปี 2562 (TPMAP) (https://www.tpmap.in.th/2562/46 ; สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2563) TPMAP เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค-สวทช.)

จังหวัดมุกดาหารประเด็นยุทธศาสตร์หลักๆ อยู่ 2 ประเด็นใหญ่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร คือ ประเด็นที่ 1) การขจัดปัญหาความยากจน เป็นประเด็นยุทธศาสตร์หลักของจังหวัดมุกดาหาร เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร เพื่อชุมชนได้รับการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และเชื่อมโยงประโยชน์จากปัจจัย แวดล้อมรวมทั้งได้รับการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยการผลิต และโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ประชาชนยากจนได้รับโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน และได้รับการเพิ่มความรู้ เพื่อเพิ่มโอกาสความมั่นคงในการประกอบอาชีพและรายได้ ประเด็นที่ 2) การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ เพื่อให้คนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้มีคุณภาพ มีศักยภาพ ความสามารถในการแข่งขันสู่สังคมฐานความรู้ยกระดับฝีมือแรงงาน และผลิตแรงงานระดับฝีมือเทคนิค และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากล ประชาชนได้รับการเสริมสร้างสุขภาพและบริการทางการแพทย์ สาธารณสุขแบบองค์รวมที่มีคุณภาพ ประชาชนมีภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม เชิดชูคุณค่าความเป็นไทย และสืบสานวัฒนธรรมพื้นเมือง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สงบ

สุข ปลอดจากอบายมุข และสิ่งเสพติด และผู้สูงอายุมีสุขภาพดีทั้งรางกายและจิตใจ และคงความเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า (รายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในจังหวัดมุกดาหาร. 2562)

สรุปสถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จากผลการประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาคนในด้านรายได้ เป็นดัชนีที่สะท้อนเรื่องสถานะด้านการเงิน หรือฐานะ ทางเศรษฐกิจของคน โดยมีตัวชี้วัด 4 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 2) สัดส่วนประชากรยากจน 3) ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค 4) ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (Gini Coefficient) พบว่าจังหวัดมุกดาหารอยู่ในอันดับที่ 69 จาก 77 จังหวัด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) 1 ค่าดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI) อยู่ที่ 0.4233 โดยมี "คนจนเป้าหมาย" คือ จำนวน"คนจนเป้าหมาย" หรือ จำนวนคนจน (จปฐ.) ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 4,567 คน จากประชากรที่สำรวจ 245,850 คน ในปี 2562 (TPMAP) TPMAP เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค-สวทช.)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นพบว่า จังหวัดมุกดาหารมีดัชนีความก้าวหน้าคน (Human Achievement Index - HAI) ในระดับต่ำของจำนวน 8 ด้าน จากข้อมูลการรายงาน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2562 คือ จากการวัดความก้าวหน้าในการพัฒนาคนด้าน สุขภาพ การศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัวและชุมชน การคมนาคมและการสื่อสาร และด้านการมีส่วนร่วมจังหวัดมุกดาหาร มีความก้าวหน้าด้านการพัฒนาคนในลำดับที่ 69 ของประเทศไทย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนในการพัฒนาและการใช้ทุนทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ระยะที่ 2 ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่อง 2 ปี การศึกษาในปีที่ 2 โดยบัวพันธ์ พรหมพักพิงและคณะ (2552) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาเทคนิควิธีการ ขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะนำเอาทุนทางสังคมมาใช้สำหรับการแก้ปัญหาความยากจนตลอดจนพัฒนาสต๊อคทุนทางสังคมให้มากยิ่งขึ้น ใช้วิธีการและเครื่องมือ 5 อย่าง ได้แก่ 1) โสเหล่เสวนา 2) แผนที่คนดี 3) แผนที่กายภาพ 4) วงขอบของกลุ่มองค์กรและสถาบัน และ 5) ตะกร้ารั่ว ผลการศึกษาพบว่า ในหมู่บ้านมีการทำบุญประเพณีตามฮีต 12 คอง 14 การเฉลิมฉลองในวาระพิเศษ (งานบุญกบินหรือผ้าป่า) และการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทุนมนุษย์มีความหลากหลาย ทุนธรรมชาติ ทำให้ทราบการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร รวมทั้งระเบียบ/กฎเกณฑ์ที่คนในหมู่บ้านดำเนินการร่วมกันในการดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนรวมของหมู่บ้านและตำบลส่วนวงขอบของกลุ่ม องค์กร และสถาบัน นำมาศึกษาทุนทางสังคมทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ของกลุ่ม องค์กร และเครือข่าย แสดงจำนวนกลุ่มที่มีอยู่ในพื้นที่ และตะกร้ารั่ว ใช้ศึกษาเรื่องทรัพยากรไหลเข้า ไหลออก และหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะมีดังนี้ 1) ทุนทางสังคมในชนบทยังมีอยู่หลายหลากรูปแบบและสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาได้ 2) การสร้างและนำเอาเครื่องมือไปใช้จะต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของบุคลากร โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่และผู้นำใน อบต. ดังนั้นจำเป็นต้องมีการฝึกอบรม เพื่อเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการมองปัญหาและความต้องการมาสู่การมองหาศักยภาพ และ 3) การนำเครื่องมือเหล่านี้มาใช้จะต้องมีการบูรณาการหรือปรับให้เข้ากับเงื่อนไขสภาพแวดล้อมหรือวิธีการอื่นๆ ที่มีอยู่ก่อน

จากคู่มือการแก้ไขปัญหาคนยากจน โดยสมพันธ์ เตชะอธิก (2560) พบว่าการแก้ไขปัญหาความยากจนมีปัจจัยแห่งความสำเร็จของชุมชนโคกล่าม และแสงอร่าม ตำบลกุดหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ดังนี้ 1) คนยากจน มีความจริงจัง จริงใจ ขยันอดทนแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งจะมีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ และติดตามสรุปบทเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและขับเคลื่อนงานได้ 2) ผู้นำและคณะกรรมการกองทุนแก้ไขปัญหาคนยากจน ได้แก่ ผู้นำชุมชนแก้ไขปัญหาคนยากจน คนยากจน คณะกรรมการชุมชน/หมู่บ้าน ต้องสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม และเน้นผลประโยชน์ส่วนร่วม โดยไม่คำนึงถึงพวกพ้อง 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาคนยากจนทั้งในและนอกพื้นที่ เช่น เทศบาล อบต. โรงเรียน รพ.สต. มหาวิทยาลัย สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานพัฒนาชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ เล็งเห็นความสำคัญ รวมถึงดำเนินการสนับสนุนกิจกรรมทุกรูปแบบ ข้อจำกัด 1) ปัญหาคนยากจนถูกแก้ไขได้เพียงบางส่วน แต่ยังไม่ใช่การแก้ไขปัญหาความยากจนทั้งหมด 2) ผู้นำชุมชนสวมหมวกหลายใบ ทำให้บางครั้งการทำงานไม่เต็มที่ 3) การบรรลุเป้าหมายให้คนยากจนพึ่งตนเองได้ ยังมีข้อจำกัดด้านความรู้ของคนยากจนยังไม่เพียงพอ ภูมิคุ้มกันต่อการบริโภคนิยมและวัตถุยังไม่เข้มแข็ง และ 4) ต้นทุนมนุษย์ของผู้นำชุมชนและคนยากจน ในเรื่องคุณธรรม ความมีน้ำใจและจิตอาสา ในแต่ละพื้นที่ไม่เท่ากัน

จากการวิจัยเรื่องการถอดบทเรียนโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน มหาวิทยาลัยขอนแก่นจากตำบลยางตลาด และตำบลหนองตอกแป้น จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยอนันต์ พลธานี (2562) ผลการวิจัยพบว่า โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ดำเนินงานที่ตำบลยางตลาดและตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ 5 ปี (2557-2561) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาความยากจนโดยใช้องค์ความรู้บนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมกับแต่ละภูมินิเวศท้องถิ่น การดำเนินงานประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์พื้นที่ระดับตำบลและหมู่บ้านเป้าหมาย 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการ 3) การลงพื้นที่นำแผนไปสู่การปฏิบัติร่วมกับประชาชน และ 4) การขยายผลในวงกว้าง ผลการดำเนินงานพบว่า ชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการฯ ประสบความสำเร็จในการพัฒนาอาชีพช่วยให้ลดค่าใช้จ่ายครัวเรือนด้านการบริโภค และมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน ดังนี้ 1) สร้างความมั่นคงทางอาหาร พลังงานและน้ำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 3) เสริมสร้างสุขภาพชุมชนที่อยู่เย็นเป็นสุข 4) การพัฒนาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง และ 5) การพัฒนาสวัสดิการชุมชน

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการแก้ปัญหาความยากจนในชุมชน โดยใช้ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านตราดตวน ตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยสมหมาย ปะติตังโข และคณะ (2558) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชุมชนบ้านตราดตวน 2) ศึกษาแนวทางการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนชุมชนบ้านตราดตวน และ 3) ศึกษารูปแบบการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนชุมชนบ้านตราดตวน กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนประชาชน จำนวน 180 คน และกลุ่มผู้นำชุมชนบ้านตราดตวน จำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานและใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ประชาชนชุมชนบ้านตราดตวน มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง และมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการลดรายจ่ายการประหยัดอดออม และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยเริ่มปฏิบัติจากตัวเองและครอบครัว 2) แนวทางในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญา

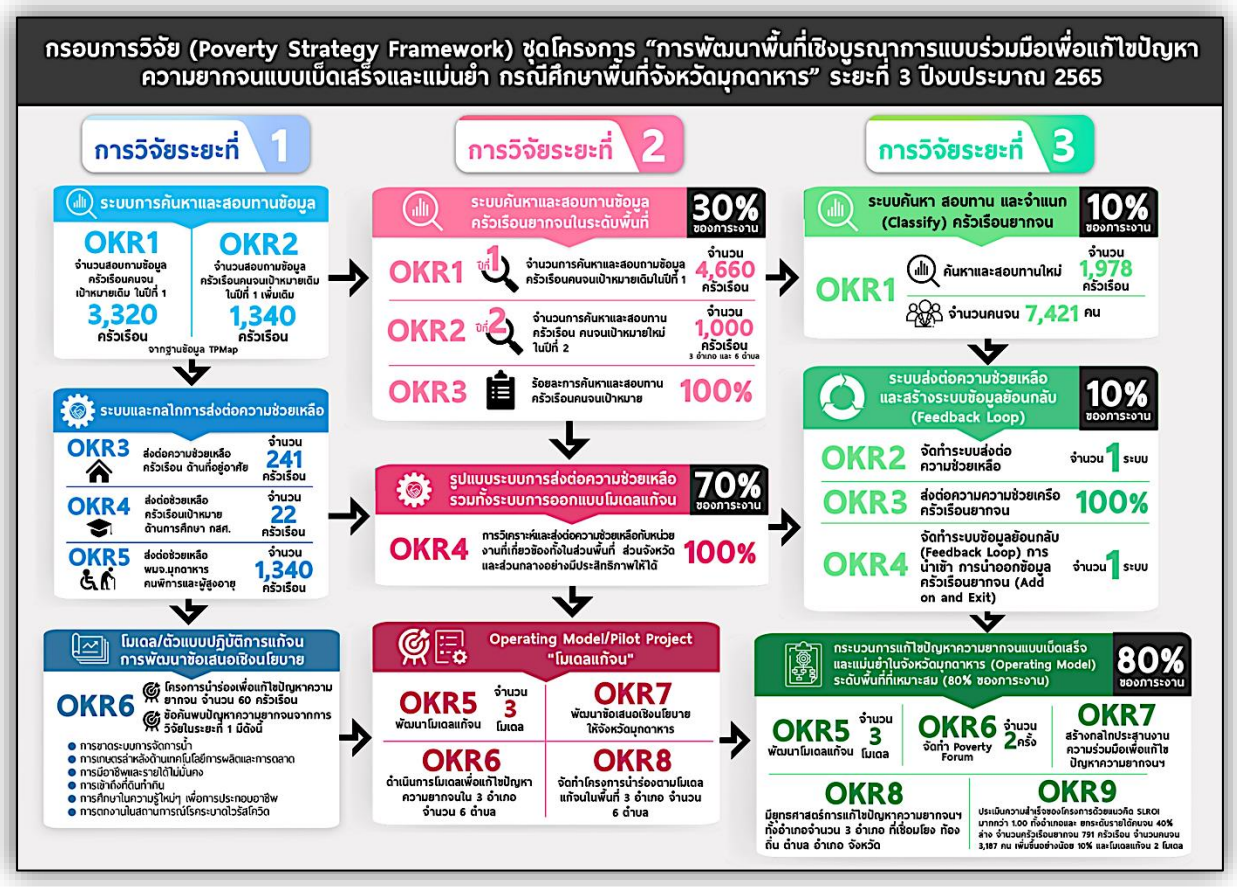
เศรษฐกิจพอเพียงด้านการดำเนินชีวิตโดยการลดการใช้จ่ายในครัวเรือน ลดปริมาณการซื้อจากภายนอกเน้นผลิตใช้ด้วยตนเองและแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการประกอบอาชีพ คือ ผลิตผลิตภัณฑ์สำหรับใช้ในครัวเรือน และนำไปจำหน่าย เช่น เพาะเห็ดจากผักตบชวา 3) รูปแบบ (Model) การแก้ปัญหาความยากจนที่เหมาะของชุมชนบ้านตราดตวน ต้องเริ่มจากคนในชุมชนมีองค์ความรู้มีแหล่งเรียนรู้ทางเศรษฐกิจพอเพียง และได้รับการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการเรื่องการศึกษาการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) บ้านเขาใหญ่ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี โดยวัลลภ ศัพท์พันธ์ (2562) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) ในพื้นที่บ้านเขาใหญ่ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีสนทนากลุ่มย่อยกับคณะกรรมการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน และสมาชิกจำนวน 30 คน จากการศึกษาพบว่า การดำเนินโครงการด้านบริหารกองทุนประสบผลสำเร็จ โดยคณะกรรมการดำเนินโครงการดังกล่าว ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารทั้งในด้านการบริหารองค์กร เงินทุน ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดี คณะผู้วิจัยเห็นควรมอบให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องติดตามการดำเนินงาน ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจ รวมทั้งจัดการเพิ่มศักยภาพ ให้กับคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยได้สรุปได้ว่า ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะนำเอาทุนทางสังคม ทุนมนุษย์ ทุนธรรมชาติ มาใช้สำหรับการแก้ปัญหาความยากจน ทำให้ทราบการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร รวมทั้งระเบียบ/กฎเกณฑ์ที่คนในหมู่บ้านดำเนินการร่วมกันในการดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนรวมของหมู่บ้าน ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะมีดังนี้ 1) ทุนทางสังคมในชนบทยังมีอยู่หลายหลากรูปแบบและสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาได้ 2) การสร้างและนำเอาเครื่องมือไปใช้จะต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของบุคลากร โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่และผู้นำในชุมชน ดังนั้น จำเป็นต้องมีการฝึกอบรม เพื่อเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการมองปัญหาและความต้องการมาสู่การมองหาศักยภาพ และ 3) การนำเครื่องมือเหล่านี้มาใช้จะต้องมีการบูรณาการหรือปรับให้เข้ากับเงื่อนไขสภาพแวดล้อมหรือวิธีการอื่นๆ ที่มีอยู่ก่อน

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบการวิจัย (Poverty Strategy Framework) ชุดโครงการ “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ” ระยะที่ 3 ปีงบประมาณ 2565 ได้จัดทำกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยในการดำเนินงานในปีที่ 1 ถึงปีที่ 3 ให้เชื่อมโยง ตามที่สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) กำหนด คณะวิจัยจึงได้จัดทำการวิจัยในจังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 3 ในปี พ.ศ. 2565 ดังนี้

ภาพที่ 1.10 กรอบการวิจัย (Poverty Strategy Framework) ชุดโครงการ “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร” ระยะที่ 3 ปีงบประมาณ 2565

7. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

7.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครัวเรือนยากจน 5,673 ครัวเรือน และคนจนจำนวน 21,959 คน

7.2 พื้นที่

1) พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ จังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วย 7 อำเภอ 53 ตำบล 526 หมู่บ้าน

2) พื้นที่ที่ใช้ในการทำโมเดลแก้จนครั้งนี้ ประกอบด้วย พื้นที่ 3 อำเภอ ดังนี้

2.1) โมเดลแก้จนในอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด “คุยกันทั้งอำเภอและหม่อนแก้จน”

2.2) โมเดลการขยายพื้นที่การปลูกหม่อนแบบครบวงจรในอำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด “หม่อนแก้จน”

2.3) โมเดลแก้จนในชุมชนเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด “แผนพัฒนาชุมชนเมืองมุกดาหารและคลังแรงงานชุมชนด้วย Application Job Muk”

7.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ 3) Poverty profile 4) Village profile 5) In-depth Interview 6) Brainstorm 7) Focus group

7.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลในระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS) และวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลในระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับพื้นที่ โดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) (www.pppconnext.com) ซึ่งแสดงผลเป็นกราฟแสดงผลการสำรวจข้อมูล ปัญหา ศักยภาพและวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพเดิมของข้อมูลปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา จากแบบสัมภาษณ์, Poverty profile, Village profile, In-depth Interview, Brainstorm, Focus group เพื่อวิเคราะห์บริบทคนจน บริบทชุมชน ปัญหา และศักยภาพคนจน เพื่อนำมาออกแบบโมเดลแก้ไขปัญหาความยากจน

8. ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัยที่สอดคล้องกับ OKR (Output/Outcome/Impact)

8.1 ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบที่สำคัญของงานวิจัย และนวัตกรรมของโครงการวิจัยที่สอดคล้องกับ OKR ของแผนงานสำคัญ

8.1.1 ผลผลิต (Output)

1) ค้นหาและสอบทาน และจำแนกครัวเรือนยากจน (เพิ่มเติม) ครอบคลุมทั้งจังหวัดมุกดาหาร (3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอนิคมคำสร้อย อำเภอเมืองมุกดาหาร และอำเภอหนองสูง) จำนวน 1,978 ครัวเรือน หรือ 7,421 คน

2) จัดทำระบบส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 1 ระบบ

3) ส่งต่อความช่วยเหลือ 100%

4) สร้างระบบข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) การนำเข้า การนำออกข้อมูลครัวเรือนยากจน (Add on and Exit) ที่ได้รับการช่วยเหลือแล้วออกจากระบบ จำนวน 1 ระบบ

5) พัฒนาโมเดลแก้จน (Operating Model) ระดับพื้นที่ที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนจน เป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจน ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods Framework: SLF) ที่ระบุนวัตกรรมและ/หรือเทคโนโลยีในการ

พัฒนาอาชีพ/ยกระดับรายได้คนจน 40% ล่าง อย่างน้อย 1,161 ครัวเรือน หรือ 4,699 คน จากคนจนเป้าหมายรวมทั้งสิ้นจำนวน 1,843 ครัวเรือน หรือ 7,421 คน ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 10% จำนวน 2 โมเดล

6) จัดทำ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 2 ครั้ง

ประชุมครั้งที่ 1 เพื่อนำเสนอแผนการดำเนินงานและรายงานผลการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาความยากจนในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา (มหกรรมแก้จนครั้งที่ 1 -Kick off)

ประชุมครั้งที่ 2 เพื่อรายงานผลการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาความยากจนในปีที่ 3 (มหกรรมแก้จนครั้งที่ 2 - โมเดลแก้จน)

7) สร้างกลไกประสานความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับพื้นที่ จำนวน 1 กลไก

8) มียุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนที่ทำให้คนจนหลุดพ้นจากความยากจนยกทั้งอำเภอ ที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัด อย่างน้อยจำนวน 1 แผน

9) มีผลการประเมินความสำเร็จของโครงการทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมโดย Sustainable Livelihoods Return on Investment (SLROI) มากกว่า 1.00

10) ได้ผลงานวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่อย่างน้อย 1 เรื่อง

8.1.2 ผลลัพธ์ (Outcome)

ตารางที่ 1.1 ผลลัพธ์ (Outcome)

ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น (Outcome)	ผู้ได้รับผลกระทบ
1) ระดับจังหวัด มียุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนที่ทำให้คนจนหลุดพ้นจากความยากจนยกทั้งอำเภอที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัด	1) ครัวเรือนยากจน จำนวน 1,978 ครัวเรือน หรือ 7,421 คน
2) ระดับอำเภอ ได้โมเดลแก้จน (Operating Model) ระดับพื้นที่ที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนจนเป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจน ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods Framework: SLF) ที่ระบุนวัตกรรมและ/หรือเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพ/ยกระดับรายได้คนจน 40% ล่าง มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 10% และพัฒนาโมเดลแก้จน	1) กลุ่มคนจนเป้าหมาย 3 อำเภอ (อำเภอนิคมคำสร้อย อำเภอเมืองมุกดาหาร และอำเภอหนองสูง) จำนวน 1,978 ครัวเรือน หรือ 7,421 คน 2) จำนวนครัวเรือนยากจน 1,161 ครัวเรือน หรือ 4,699 คน ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 10% และพัฒนาโมเดลแก้จน จำนวน 2 โมเดล

8.1.3 ผลกระทบ (Impact)

ตารางที่ 1.2 ผลกระทบ (Impact)

ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น (Impact)	ผู้ได้รับผลกระทบ
ครัวเรือนและคนจนในจังหวัดมุกดาหารมีคุณภาพชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยใช้เครื่องมือประเมินผล Sustainable Livelihoods Return on Investment (SLROI)	1) ครัวเรือนยากจนจำนวน จำนวน 1,978 ครัวเรือน หรือ 7,421 คน 2) ครัวเรือนยากจนและคนจนใน 3 อำเภอ ได้ยกระดับรายได้คนจน 40% ล่าง จำนวน 1,161 ครัวเรือน หรือ 4,699 คน ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 10%

8.2 ผลผลิต (Output) ของแต่ละระยะเวลา

ตารางที่ 1.3 ผลผลิต (Output) ของแต่ละระยะเวลา

ระยะเวลา	กิจกรรม	Output
เดือนที่ 1-6 (6 เดือน)	1) ค้นหาสอบทานคนจนและครัวเรือนยากจนทั่วทั้งจังหวัดมุกดาหาร	1) มีการค้นหาสอบทานข้อมูลครัวเรือนคนจนใหม่ จำนวน 1,978 ครัวเรือน หรือ 7,421 คน
	2) จัดทำระบบส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจน	2) มีระบบส่งต่อความช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ อย่างน้อย 1 ระบบ 3) ส่งต่อความช่วยเหลือ 100%
	3) ป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) นำคนจนที่ได้รับการช่วยเหลือแล้วออกจากระบบ	4) มีระบบป้อนข้อมูลย้อนกลับนำคนจนที่ได้รับการช่วยเหลือแล้วออกจากระบบ จำนวน 1 ระบบ 5) มีระบบฐานข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) คนจนที่ได้รับการช่วยเหลือแล้วแสดงผลเป็น Dashboard แบบ Real Time จำนวน 1 ฐานข้อมูล
	4) พัฒนาโมเดลแก้จน (Operating Model) ระดับพื้นที่ที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนจน เป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจนตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods Framework: SLF) ที่ระบุนวัตกรรมและ/หรือเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพ 1-2 โมเดล	6) ยกระดับรายได้คนจน 40% ล่างอย่างน้อย 580 ครัวเรือน หรือ 2,349 คน ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 10% 7) มีโมเดลแก้จนจำนวนอย่างน้อย 1-2 โมเดล

ระยะเวลา	กิจกรรม	Output
เดือนที่ 7-12 (12 เดือน)	5) พัฒนาโมเดลแก้จน (Operating Model) ระดับพื้นที่ที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนจนเป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจนตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods Framework: SLF) ที่ระบุนวัตกรรมและ/หรือเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพ 2 โมเดล	8) ยกระดับรายได้คนจน 40% ล่างอย่างน้อย 1,161 ครัวเรือน หรือ 4,699 คน ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 10% 9) มีโมเดลแก้จนจำนวนอย่างน้อย 2 โมเดล
	6) ประเมินความสำเร็จของโครงการทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมโดย Sustainable Livelihoods Return on Investment (SLROI)	10) มีผล SLROI มากกว่า 1.00
	7) จัดทำ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม	11) มีกลไกความร่วมมือในการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม อย่างน้อย 1 กลไก
	8) จัดทำยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจนยกทั้งอำเภอ ที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัด (One Plan) 9) ได้ผลงานวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่อย่างน้อย 1 เรื่อง	12) มียุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนที่ทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจนยกทั้งอำเภอ บรรจุอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัด จำนวน 1 แผน 13) มีผลงานวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่อย่างน้อย 1 เรื่อง

9. นิยามศัพท์เฉพาะ

ความยากจน หมายถึง ความขัดสนในโอกาสและทางเลือกของมนุษย์ที่จะนำไปสู่การดำรงชีวิตที่ยืนยาว สุขภาพแข็งแรง และทำให้ไม่สามารถไปสู่มาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีได้ นอกจากนี้ยังรวมถึงความขัดสนทางเสรีภาพ ความมีศักดิ์ศรี การให้เกียรติตัวเองและผู้อื่น ความยากจนยังสะท้อนถึงความไม่เพียงพอในทรัพยากรต่างๆ ความเปราะบางต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดคิด อาทิ ความเจ็บป่วย ความรุนแรง และความสูญเสียต่างๆ รวมทั้งการขาดอำนาจต่อรองและขาดศักยภาพในการเรียกร้องสิทธิ ทั้งสิทธิทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจในการดำรงอยู่ในสังคมและประเทศนั้นๆ เพื่อจำแนกระดับความยากจน

ครัวเรือนยากจน หมายถึง ครัวเรือนที่มีการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี 2562 ของกรมการพัฒนาชุมชน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 30,000 บาท/ปี

TPMAP คือ Thai People Map and Analytics Platform เป็นระบบ Big Data ของภาครัฐที่สามารถระบุได้ว่าคนจนนั้นอยู่ที่ไหน มีปัญหาในมิติอะไรบ้าง เช่น การศึกษา สุขภาพ ความเป็นอยู่ การเข้าถึงบริการรัฐ การเงิน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์กับผู้กำหนดนโยบายและหน่วยงานแก้ไขปัญหาในพื้นที่ให้สามารถออกนโยบายแก้ปัญหาความยากจนในประเทศไทย

คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) หมายถึง บุคคล/ครัวเรือนที่ข้อมูลตกหล่นไปจากข้อมูลประชากรในระบบ TPMAP (Exclusion Error) โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้ 1) กรณีที่มีข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก และอยู่ในระบบ TPMAP แต่ไม่เคยได้รับการสำรวจ และไม่มีข้อมูลคุณภาพชีวิตครัวเรือน 2) กรณีบุคคลที่ไม่ได้รับการบันทึกข้อมูลจากทะเบียนราษฎร์ และไม่ได้อยู่ในระบบ TPMAP ซึ่งเป็นการพบบุคคลเหล่านี้จากการลงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหา

คนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) หมายถึง บุคคล/ครัวเรือนที่มีข้อมูลในระบบ TPMAP ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง (Inclusion Error) โดยต้องปรับปรุงข้อมูลให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

การดำรงชีพอย่างยั่งยืน 5 ทุนด้วยแนวคิด (Sustainable Livelihoods Framework : SLF) หมายถึง การวิเคราะห์ความยากจนประกอบด้วย 1) ทุนมนุษย์ 2) ทุนกายภาพ 3) ทุนการเงิน 4) ทุนทางสังคม และ 5) ทุนทรัพยากรธรรมชาติ

การบริหารจัดการชีวิตครัวเรือนยากจน หมายถึง การบริหารจัดการครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ. ปี 2562 เพื่อยกระดับรายได้เฉลี่ยเกิน 30,000 บาท/ปี และยกคุณภาพชีวิตของครัวเรือนตกเกณฑ์ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสามารถที่จะพึ่งตนเองได้

การบูรณาการ (Integration) หมายถึง การประสานกลมกลืนกันของแผน กระบวนการ สารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญ ขององค์กร การบูรณาการที่มีประสิทธิผล เป็นมากกว่าความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน (Alignment) และจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อการดำเนินการของแต่ละองค์ประกอบภายในระบบการจัดการผลการ ดำเนินการมีความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์ เพื่อช่วยเพื่อเกี่ยวข้องให้ได้รับช่วยเหลือในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล

โมเดลแก้จน หมายถึง Operating Model/Pilot Project คือ แพลตฟอร์มแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร

การวิจัยระยะที่ 1 หมายถึง โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ในปีที่ 1

การวิจัยระยะที่ 2 หมายถึง โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ในปีที่ 2

การวิจัยระยะที่ 3 หมายถึง ชุดโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในปีที่ 3 มีโครงการดังนี้

1) โครงการวิจัยหลัก ชื่อโครงการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนระดับจังหวัด

2) โครงการวิจัยย่อยที่ 1 ชื่อโครงการพัฒนาโมเดลแก้จนในอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด “คุยกันทั้งอำเภอและหม่อนแก้จน”

3) โครงการวิจัยย่อยที่ 2 ชื่อโครงการพัฒนาโมเดลการขยายพื้นที่การปลูกหม่อนแบบครบวงจร ในอำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด “หม่อนแก้จน”

4) โครงการวิจัยย่อยที่ 3 ชื่อโครงการพัฒนาโมเดลแก้จนในชุมชนเมืองมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด “แผนพัฒนาชุมชนเมืองมุกดาหารและคลังแรงงานชุมชนด้วย Application Job Muk”

แนวคิดคุยกันทั้งอำเภอ หมายถึง การพัฒนาโมเดลแก้จนด้วยนวัตกรรมเชิงกระบวนการในอำเภอนิคมคำสร้อย ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLF)

แนวคิดหม่อนแก้จน หมายถึง การพัฒนาโมเดลแก้จนด้วยนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ในอำเภอนิคมคำสร้อยและอำเภอหนองสูง ประกอบด้วย การปลูก การแปรรูป และการตลาด ที่เหมาะสมกับศักยภาพของชุมชน ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLF)

แนวคิดแผนพัฒนาชุมชนเมืองมุกดาหาร หมายถึง การพัฒนาโมเดลแก้จนด้วยนวัตกรรมเชิงกระบวนการในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLF)

แนวคิดคลังแรงงานชุมชนด้วย Application Job Muk หมายถึง การพัฒนาโมเดลแก้จนด้วยนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร เพื่อรวบรวมข้อมูลแรงงานในชุมชนเพื่อให้ผู้ว่าจ้างแรงงานในจังหวัดมุกดาหารได้เป็นข้อมูลในการจ้างงานต่อไป ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLF)

บทที่ 2
การค้นหาและสอบทาน

1. บทนำ

"การแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ" คำว่าเบ็ดเสร็จและแม่นยำ มีความหมายที่พิเศษอยู่ในตัวของมันคือ เบ็ดเสร็จ คือ การให้เขาออกจากความยากจนแบบไม่กลับมาจนอีก ส่วนคำว่าแม่นยำเป็นกระบวนการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนโดยการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในระดับท้องถิ่น ท้องที่ ท้องทุ่ง และทีมวิจัย เข้ามามีบทบาทสำคัญในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร จากการทำงานการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ ที่ผ่านมา 2 ปี ทำให้เห็นความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร หลายรูปแบบ เช่น คนอยากจน และ คนยากจน กระบวนการค้นหาและสอบทานเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้เราได้ข้อมูลครัวเรือนยากจนที่เป็นจริง รู้ปัญหาของความยากจนที่เป็นจริง รู้วิธีการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด และรู้ถึงวิธีการที่เขาจะออกจากความยากจนได้อย่างไร ซึ่งเป้าหมายหลักของการทำโครงการวิจัยในครั้งนี้เพื่อเป็นการหนุนเสริมการจัดทำระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน ระบบการติดตามช่วยเหลือครัวเรือนยากจน โดยมีกลไกหน่วยงานในพื้นที่ร่วมปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาความยากจนร่วมกัน

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (การวิจัยระยะที่ 3) ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลในการดำเนินการวิจัย 1) บทนำ 2) ผลการค้นหาและสอบทาน 3) ผลการสังเคราะห์ระดับความยากจน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2. การค้นหาและสอบทาน

การค้นหาและสอบทานในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ทีมวิจัยได้ใช้ ระบบบริหารจัดการข้อมูล การพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform) หรือ TPMAP ปี 2562 เป็นฐานในค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในแต่ละพื้นที่ ทีมวิจัยได้ทำการลงพื้นที่ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ระดับอำเภอ ระดับตำบล และ ระดับหมู่บ้าน ประสานการทำงานความร่วมมือและการบูรณาการในพื้นที่โดยใช้วิธีการจัดเวทีประชาคม ประชาคุ้มโดยการเสวนาความยากจนของแต่ละหมู่บ้าน จัดหาทีมปฏิบัติการแก้จนในพื้นที่ซึ่งจะกลไกในพื้นที่ที่เป็นหน่วยเล็กที่สุดและสำคัญที่สุดในชุมชน เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จน และจัดทำโมเดลการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ครอบคลุมทั้งจังหวัดมุกดาหาร

จากการจัดเวทีประชาคม ประชาคุ้มโดยการเสวนาความยากจนของแต่ละหมู่บ้านแล้วนั้น เราค้นพบว่ายังมีครัวเรือนที่ยังต้องทำการช่วยเหลือ และส่งต่อความช่วยเหลืออีกหลายครัวเรือน และพบอีกว่ามีครัวเรือนที่ไม่ได้ยากจน อยู่ในฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน ทีมวิจัยได้ร่วมมือกับชุดปฏิบัติการแก้จนในพื้นที่ร่วมกันออกแบบกระบวนการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนแต่ละพื้นที่

การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 จากฐานข้อมูล TPMAP โดยทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ทั้ง 7 อำเภอ จำนวน 3,320 ครัวเรือน โดยผลการค้นหาสอบและทานพบว่า ยังมีครัวเรือนยากจนที่ยังตกสำรวจ หรือไม่ได้รับการสำรวจ หรือเป็นครัวเรือนยากจนที่ไม่มีรายชื่อในฐานข้อมูล TPMAP อีกจำนวน 1,340 ครัวเรือน ทีมวิจัยจึงได้ทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน และได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com จำนวน 4,460 ครัวเรือน

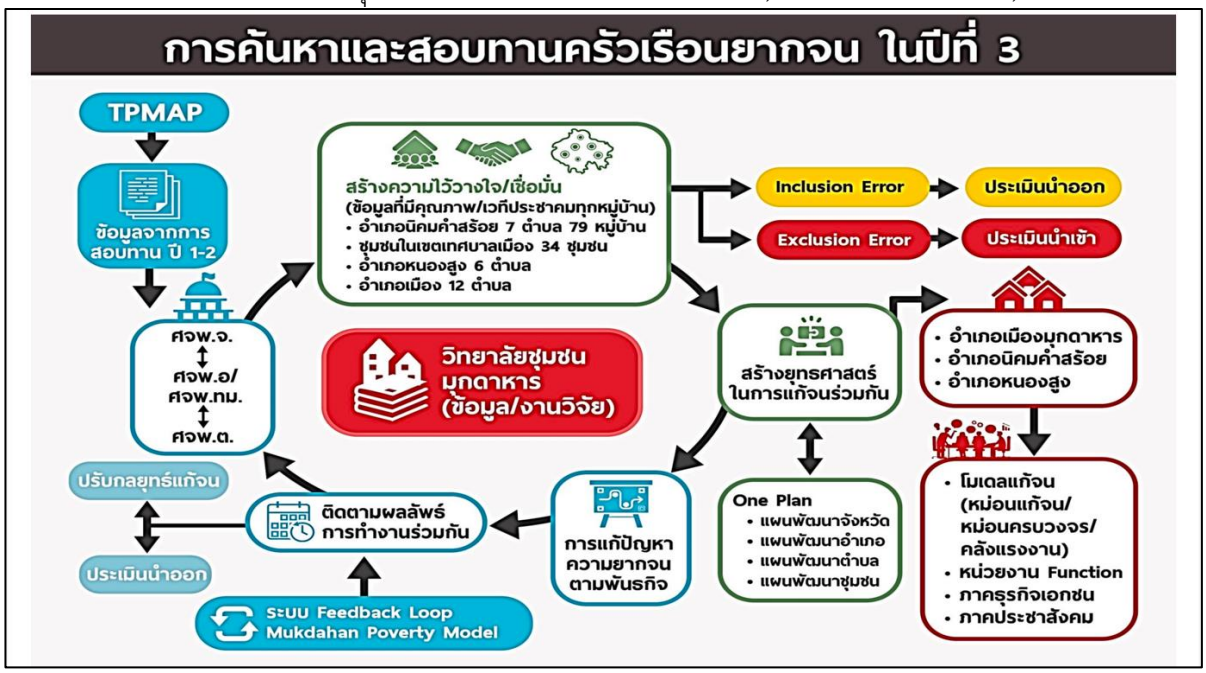
การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 2 จากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 4,460 ครัวเรือน และได้จัดเวทีเพื่อประชุมคืนข้อมูลให้กับชุมชน ซึ่งหลังจากการจัดเวทีคืนข้อมูลให้ชุมชน ทีมวิจัยได้พบว่า ยังมีครัวเรือนยากจนที่ยังไม่ได้รับการสำรวจจากปีที่ 1 ทีมวิจัยจึงได้ทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน และได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com อีกจำนวน 1,013 ครัวเรือน โดยผลจากการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนทั้งในปีที่ 1 และปีที่ 2 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com และระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT จำนวน 5,673 ครัวเรือน

การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 จากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 และปีที่ 2 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 5,673 ครัวเรือน ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทาน 100% โดยมีเป้าหมายในการค้นหาสอบทานใหม่ใน 3 อำเภอ 1,998 ครัวเรือน หรือ 8,053 คน ซึ่งแบ่งตามพื้นที่ดำเนินการ ดังนี้

1) อำเภอนิคมคำสร้อย มีคนจนเป้าหมายจำนวน 628 ครัวเรือน หรือ 2,600 คน

2) อำเภอหนองสูง มีคนจนเป้าหมายจำนวน 150 ครัวเรือน หรือ 633 คน

3) อำเภอเมืองมุกดาหาร มีคนจนเป้าหมายจำนวน 1,220 ครัวเรือน หรือ 4,820 คน

ภาพที่ 2.1 การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3

2.1 การค้นหาและสอบทานทั้ง 7 อำเภอ จากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 4,460 ครัว และได้จัดเวทีเพื่อประชุมคืนข้อมูลให้กับชุมชน ซึ่งหลังจากการจัดเวทีคืนข้อมูลให้ชุมชน ทีมวิจัยได้พบว่า ยังมีครัวเรือนยากจนที่ยังไม่ได้รับการสำรวจจากปีที่ 1 ทีมวิจัยจึงได้ทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน และได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com อีกจำนวน 1,013 ครัวเรือน โดยผลจากการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนทั้งในปีที่ 1 และปีที่ 2 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com และระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT จำนวน 5,673 ครัวเรือน ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน 7 อำเภอและในพื้นที่ OM มีกลไกและกระบวนการในการค้นหาและสอบทาน

ครัวเรือนยากจนที่คล้ายกันกันโดยสรุปคือ กลไกในการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนประกอบด้วย 1) หน่วยงานในระดับพื้นที่ที่ทำหน้าที่ร่วมบริหารจัดการข้อมูลและร่วมค้นหาและสอบทานข้อมูลในหมู่บ้าน ได้แก่ ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนช่วงวัยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งระดับจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.) ระดับอำเภอ (ศจพ.อ.) ระดับตำบล (ศจพ.ทม./ศจพ.ต.) 2) หน่วยระดับชุมชนที่ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลและเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน ได้แก่ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม) นักศึกษาสาขาการจัดการโลจิสติกส์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ซึ่งเป็นนักศึกษาที่มีรายชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหารและ นักศึกษาและประชาชนในโครงการ U2T 3) ทีมวิจัยทำหน้าที่นำเข้าข้อมูลในฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Livingonnewpace.com ที่สามารถเชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน PPP CONNEXT 4) ทีมตรวจสอบกลางทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูลและส่งต่อข้อมูลไปยังระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนของ บพท.

ส่วนระบบการค้นหาและสอบทานข้อมูลสามารถสรุปขั้นตอนได้ดังนี้

1) สร้างความเข้าใจและวางแผนการดำเนินงานกับกลไกหน่วยงานในระดับพื้นที่ด้วยการจัดประชุมกับหน่วยงานในระดับพื้นในการแก้ไขปัญหาความยากจนในปีแรกจำนวน 7 อำเภอ

2) ค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ โดยมีการค้นหาครัวเรือนยากจนในลักษณะการประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งทีมวิจัยจัดทำข้อมูลครัวเรือนยากจนนำเสนอรายหมู่บ้าน ประกอบด้วย รายชื่อของครัวเรือนยากจนในหมู่บ้าน ข้อมูลทั่วไปของของครัวเรือนยากจน ระดับความยากจนในปัจจุบัน สถานะการมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน สุขภาพร่างกาย ที่อยู่อาศัย การครอบครองที่ดินทำกิน การได้รับสวัสดิการจากภาครัฐ แนวทางช่วยเหลือและการส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงาน โดยแต่ละหมู่บ้านจะมีผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และคนในหมู่บ้าน ช่วยกันแสดงความคิดเห็นในการค้นหาและสอบทานรายครัวเรือน

3) สอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนด้วยการเตรียมความพร้อมผู้ที่ทำหน้าที่เก็บข้อมูลด้วยการอบรมกลุ่มกลไกหน่วยระดับชุมชนในการเก็บข้อมูล มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย จำนวนครัวเรือนยากจนเป้าหมายในแต่ละตำบล แต่ละหมู่บ้าน เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการในการเก็บข้อมูล วิธีการปักหมุดพิกัดบ้านของครัวเรือนยากจน วิธีถ่ายรูปบ้านของครัวเรือนยากจน วิธีการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถามแล้วจึงทำการเก็บข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและ After Action Review (AAR) เพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาในการทำงานในพื้นที่ รายงานยอดแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ของแต่ละวันและความครบถ้วนสมบูรณ์สำหรับการวางแผนการทำงานการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนในครั้งต่อไป

4) นำข้อมูลที่ได้จากจากสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com ที่เชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน PPP CONNEXT

5) ทำความสะอาดข้อมูล (Data Cleansing)

6) สังเคราะห์ภาพรวมความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วย นิยามความยากจน ระดับความยากจน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) และคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) การวิเคราะห์ข้อมูลความยากจนจังหวัดมุกดาหารด้วยแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF และลักษณะความยากจนแยกตามภูมิศาสตร์

โดยกระบวนการในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชุมกับหน่วยงานในระดับพื้นในการแก้ไขปัญหาความยากจนในปีแรกจำนวน 7 อำเภอ ได้ดำเนินการประชุมร่วมกับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนช่วงวัยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.)

2. การค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ (Data Cleansing) ในจังหวัดมุกดาหาร มีจำนวนข้อมูลครัวเรือนยากจนที่บันทึกในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com และระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT จำนวน 5,673 ครัวเรือน

2.1 ขั้นเตรียมการ

2.1.1 การคัดเลือกอาสาสมัคร

ในการคัดเลือกอาสาสมัคร ทีมวิจัยมุ่งไปยังผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม) เนื่องจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวสามารถให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับครัวเรือนยากจนที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของตนเองได้ อีกทั้งยังสามารถพาทีมวิจัยลงไปสำรวจครัวเรือนยากจนในพื้นที่ได้ทุกหลังคาเรือน ทีมวิจัยจึงตัดสินใจที่จะเลือกนำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม) เป็นอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน

นักศึกษา สาขาการจัดการโลจิสติกส์ ของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ซึ่งเป็นนักศึกษาที่มีรายชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร โดยทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือในด้านการศึกษา ต่อมาจึงได้รับทุนจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยนักศึกษาที่กล่าวมานี้เป็นอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนเช่นเดียวกัน

ภาพที่ 2.2 อาสาสมัครลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนพร้อมผู้นำชุมชนทั้ง 7 อำเภอ ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

2.1.2 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล

การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลในการวิจัย เป็นการให้ผู้ช่วยนักวิจัยที่เก็บแบบสอบถามได้ทำความเข้าใจในความหมายของแบบสอบถามรายข้อ โดยทีมวิจัยได้ประสานไปยังผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม) และนักศึกษา สาขาโลจิสติกส์ ของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ที่เป็นอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล โดยทีมจะทำการนัดหมายทีละตำบล โดยให้ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม) ไปรวมกันที่บ้านกำนันของตำบลนั้นๆ จากนั้น

ทีมได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย กลุ่มเป้าหมายในตำบลนั้นๆ เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการในการเก็บข้อมูล วิธีการปักหมุดพิกัดบ้านของครัวเรือนยากจน วิธีถ่ายรูปบ้านของครัวเรือนยากจน วิธีการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม จากนั้นทีมวิจัยได้สร้างไลน์กลุ่มของอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลตำบลนั้นๆ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร สอบถามปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการเก็บข้อมูล

2.2 ขั้นการเก็บแบบสอบถาม

2.2.1 การเก็บแบบสอบถาม

หลังจากผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม) และนักศึกษา สาขาโลจิสติกส์ ของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ที่เป็นอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล ได้ทำการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนพร้อมทีมวิจัย และเก็บรวบรวมแบบสอบถามตามจำนวนของครัวเรือนที่จะต้องลงพื้นที่ไปสำรวจของแต่ละตำบล แต่ละหมู่บ้านนั้น โดยแต่ละทีมประกอบด้วย คนสัมภาษณ์ คนถ่ายรูปและปักหมุดพิกัดบ้านของครัวเรือนยากจน คนนำทางไปที่บ้านของครัวเรือนยากจน เมื่อสำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนครบตามจำนวนที่ได้รับแล้ว จึงทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยทำการแยกหมวดหมู่เป็น หมู่ที่เท่าไหร่ ตำบลอะไร แล้วนำส่งให้ทีมวิจัยเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามในลำดับต่อไป

ภาพที่ 2.3 นักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลสอบทานครัวเรือนยากจน

ภาพที่ 2.4 นักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลสอบทานครัวเรือนยากจน

2.2.2 การตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของข้อมูล

เมื่อทีมวิจัยได้รับแบบสอบถามจากอาสาสมัครที่ไปสำรวจมาแล้ว ทีมวิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถามทันที โดยเริ่มทีละหมู่บ้าน ทีละตำบล ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกหน้า และเช็คจำนวนของแบบสอบถามของแต่ละหมู่บ้าน แต่ละตำบลว่าได้แบบสอบถามมากี่ฉบับ เหลืออีกกี่ฉบับ เป็นของหมู่บ้านไหน ตำบลอะไร และทำการแบ่งหมวดหมู่แบบสอบถาม โดยแบ่งตามหมู่บ้าน ตำบล และแบ่งย่อยออกเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และแบบสอบถามที่ยังไม่สมบูรณ์ สำหรับแบบสอบถามที่มีความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ จะทำการจัดเก็บเป็นหมวดหมู่เพื่อรอการนำเข้าข้อมูลสู่ระบบฐานข้อมูลต่อไป สำหรับแบบสอบถามที่ยังไม่ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ ทีมวิจัยได้ติดต่อประสานไปยังอาสาสมัครที่ทำการเก็บข้อมูลของแบบสอบถามชุดนั้น เนื่องจากในหน้าแรกของแบบสอบถามจะมีช่อง ชื่อ นามสกุล เบอร์โทร วัน เดือน ปี ที่ทำการสำรวจ ข้อมูลเหล่านี้ทำให้ทีมวิจัยง่ายต่อการติดตาม ติดต่ออาสาสมัครเพื่อทำการลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลในส่วนที่ยังไม่ครบอีกครั้ง และให้ทำการส่งข้อมูลให้ทีมวิจัยทางไลน์ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำงาน

ภาพที่ 2.5 ประชุมวางแผนการค้นหาครัวเรือนยากจนกับผู้นำชุมชน

ภาพที่ 2.6 นักศึกษาทุน กศส. สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน

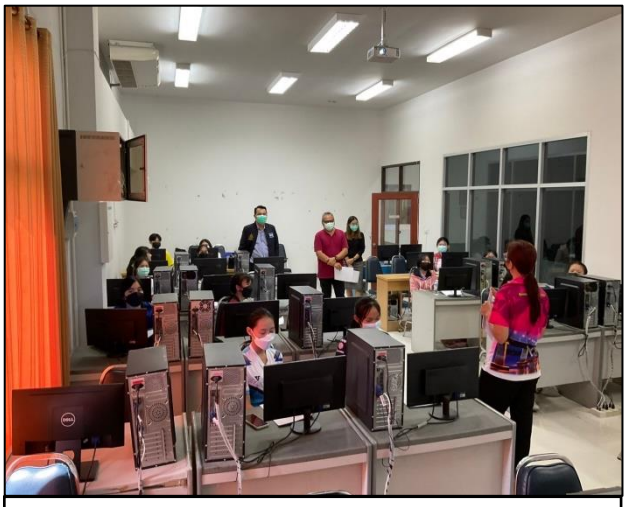
ภาพที่ 2.7 พิกัดครัวเรือนยากจน

2.3 After Action Review (AAR)

การประชุมหรือการทบทวนหลังจากการปฏิบัติงาน วัตถุประสงค์คือ เพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาในการทำงานในพื้นที่ รายงานยอดแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ของวันนี้ รายงานยอดแบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ของวันนี้ รายงานยอดแบบสอบถามที่มีข้อมูลยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ของวันนี้ เพื่อที่จะได้วางแผนการทำงานการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนในครั้งต่อไป

ภาพที่ 2.8 การนำข้อมูลจากสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล

ภาพที่ 2.9 การนำข้อมูลจากสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล

2.4 การนำข้อมูลที่ได้จากจากสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล

หลังจากที่ได้แบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ก่อนที่จะนำข้อมูลเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนนั้น ทีมวิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้ง เพื่อความแน่ใจ หลังจากตรวจสอบแล้ว ทีมวิจัยจึงได้ทำการนำเข้าข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน โดยมีชื่อระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนว่า Livingonnewpace.com โดยหลังจากที่ทีมวิจัยนำเข้าข้อมูลเสร็จ ระบบก็แสดงผลข้อมูลครัวเรือนยากจนที่เรานำเข้าทันที และระบบระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Livingonnewpace.com ยังสามารถเชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน PPP CONNEXT โดยทั้ง 2 ระบบฐานข้อมูลนี้เป็นฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนเหมือนกัน แต่แตกต่างกันที่ PPP CONNEXT จะไม่สามารถนำเข้าข้อมูลได้ โดยจะแสดงผลและนำออกข้อมูลได้

2.5 กระบวนการทำความสะอาดข้อมูล (Data Cleansing)

กระบวนการทำความสะอาดข้อมูล (Data Cleansing) ของระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Livingonnewpace.com มีขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

1) ทีมวิจัยนำเข้าข้อมูลในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Livingonnewpace.com ข้อมูลจะถูกส่งไปยังทีมวิจัยระดับจังหวัด จำนวน 15 คน

2) ทีมวิจัยระดับจังหวัดตรวจสอบข้อมูลที่ถูกส่งมาจากผู้นำเข้าข้อมูล ถ้าข้อมูลมีความถูกต้องสมบูรณ์ ทีมวิจัยระดับจังหวัดจะส่งต่อข้อมูลไปยังทีมตรวจสอบกลาง จำนวน 20 คน แต่ถ้าทีมวิจัยระดับจังหวัดตรวจพบว่าข้อมูลยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทีมวิจัยระดับจังหวัดก็จะส่งข้อมูลกลับไปยังผู้กรอกข้อมูลให้ทำการตรวจสอบหรือแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง

3) ทีมตรวจสอบกลางจำนวน 20 คน ทำการตรวจสอบข้อมูลที่ทีมวิจัยระดับจังหวัดส่งมาในระบบ ถ้าข้อมูลมีความถูกต้องสมบูรณ์ ทีมตรวจสอบกลางจะส่งต่อข้อมูลไปยังระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนของ บพท. แต่ถ้าทีมตรวจสอบกลางตรวจพบว่าข้อมูลยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทีมตรวจสอบกลางก็จะส่งข้อมูลกลับไปยังทีมวิจัยระดับจังหวัดให้ทำการตรวจสอบหรือแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องแล้วส่งกลับมาให้ทีมตรวจสอบกลางได้ตรวจสอบอีกครั้ง ถ้าทีมตรวจสอบกลางตรวจแล้วพบว่ามีข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ ทีมตรวจสอบกลางก็จะส่งข้อมูลเข้าไปสู่ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนของ บพท. ต่อไป ดังภาพที่ 2.10

ภาพที่ 2.10 กระบวนการทำความสะอาดข้อมูล

ความก้าวหน้าในการทำความสะอาดข้อมูลในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Livingonnewpace.com ของจังหวัดมุกดาหาร ในการทำความสะอาดข้อมูลในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Livingonnewpace.com จะแบ่งการทำความสะอาดข้อมูลออกเป็น 7 สถานะ โดยจะแบ่งตามสถานะของผู้ใช้งานระบบ คือ ผู้กรอกข้อมูล ผู้ตรวจสอบประจำจังหวัด และผู้ตรวจสอบส่วนกลาง ดังนี้

ผู้กรอกข้อมูล

สถานะ 0 คือ แบบสอบถามที่ยังไม่สมบูรณ์

สถานะ 1 คือ แบบสอบถามรอการตรวจสอบ

สถานะ 2 คือ ดูแบบสอบถามที่จังหวัดส่งกลับ

ผู้ตรวจสอบประจำจังหวัด

สถานะ 3 คือ แบบสอบถามรอการตรวจสอบ

สถานะ 4 คือ ดูแบบสอบถามที่ทีมกลางส่งกลับ

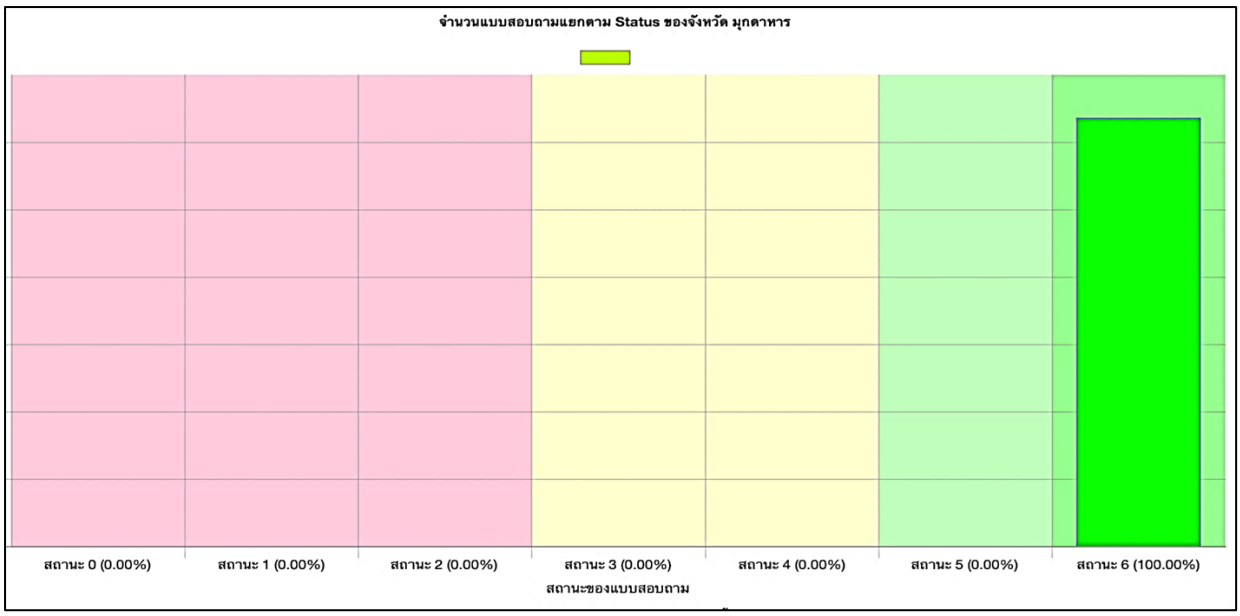
ผู้ตรวจสอบส่วนกลาง

สถานะ 5 คือ แบบสอบถามรอการตรวจสอบ

ฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนของ บพท.

สถานะ 6 คือ แบบสอบถามที่สมบูรณ์

การประมวลผลข้อมูลความก้าวหน้าในการทำความสะอาดข้อมูลในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Livingonnewpace.com ของจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในสถานะ 6 หรือแบบสอบถามสมบูรณ์ (100%) ดังภาพที่ 2.11

ภาพที่ 2.11 ความก้าวหน้าในการทำความสะอาดข้อมูล

2.2 การค้นหาและสอบทานในอำเภอนิคมคำสร้อย การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 สืบเนื่องมาจากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 และปีที่ 2 จึงทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 5,673 ครัวเรือน ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทาน 100% ในอำเภอนิคมคำสร้อย 79 หมู่บ้าน 7 ตำบล 628 ครัวเรือน จากข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT ทีมวิจัยจึงได้นำข้อมูลครัวเรือนยากจน 628 ครัวเรือน ลงพื้นที่เพื่อค้นหาสอบทานใหม่ทั้ง 79 หมู่บ้าน 7 ตำบลครอบคลุมทั้งอำเภอนิคมคำสร้อย จากการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ (Inclusion Error) จำนวน 83 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) จำนวน 125 ครัวเรือน จึงได้ข้อมูลจำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 753 ครัวเรือน ดังตารางที่ 2.1

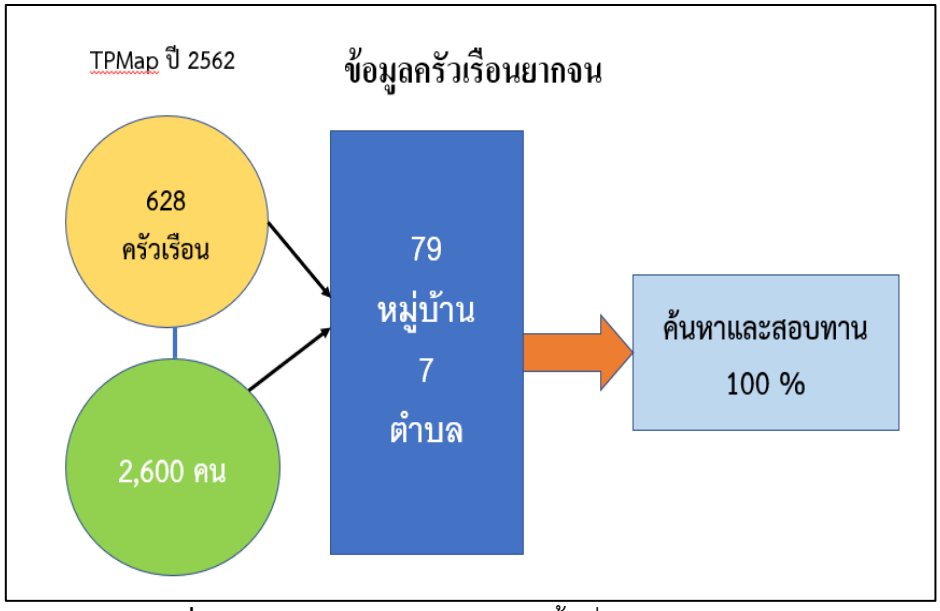
ตารางที่ 2.1 ข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาสอบทานใหม่ในปี 2565 ในอำเภอนิคมคำสร้อย

ตำบล	เป้าหมาย	Inclusion	Exclusion	จำนวนครัวเรือนยากจน
นิคมคำสร้อย	64	2	42	106
นากอก	71	8	17	88
หนองแวง	158	10	22	180
กกแดง	47	9	15	62
นาอุดม	96	25	5	101
โชคชัย	82	9	17	99
ร่มเกล้า	110	20	7	117
รวม	**628**	**83**	**125**	**753**

หลังจากทีมวิจัยได้ทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนแล้ว จึงได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนลงที่ตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) จำนวน 125 ครัวเรือน ลงในระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating

System (PPAOS) และได้จัดเวทีเพื่อประชุมคืนข้อมูลให้กับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอนิคมคำสร้อย (ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย) และคืนข้อมูลให้กับผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านทั้ง 7 ตำบลในอำเภอนิคมคำสร้อย และคืนข้อมูลให้กับผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย โดยมีกระบวนการในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนดังนี้

1. ประชุมกับหน่วยงานในระดับพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อย โดยใช้กลไกของศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอนิคมคำสร้อย (ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย) ซึ่งมีท่านนายอำเภอนิคมคำสร้อย นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ หน่วยงานราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ทั้ง 7 ตำบล 79 หมู่บ้าน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนทั้ง 7 ตำบล 79 หมู่บ้านในอำเภอนิคมคำสร้อย ในเวทีประชุมทีมวิจัยยังได้ส่งมอบรายชื่อครัวเรือนยากจนที่ได้มาจากการค้นหาและสอบทานในปีที่ 1 และปีที่ 2 เพื่อค้นหาสอบทานใหม่ในปีที่ 3 และทีมวิจัยยังได้หารือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ทั้ง 7 ตำบล 79 หมู่บ้าน เพื่อกำหนดวันเวลาและสถานที่ในการลงพื้นที่เพื่อค้นหาสอบทานใหม่ในปีที่ 3

ภาพที่ 2.12 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย

2. การค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ (Data Cleansing) ในนิคมคำสร้อย ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทาน 100% ในอำเภอนิคมคำสร้อย 79 หมู่บ้าน 7 ตำบล 628 จากข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT ทีมวิจัยจึงได้นำข้อมูลครัวเรือนยากจน 628 ครัวเรือน ลงพื้นที่เพื่อค้นหาสอบทานใหม่ทั้ง 79 หมู่บ้าน 7 ตำบลครอบคลุมทั้งอำเภอนิคมคำสร้อย จากการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ (Inclusion Error) จำนวน 83 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) จำนวน 125 ครัวเรือน จึงได้ข้อมูลจำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 753 ครัวเรือน

2.1 ขั้นเตรียมการ

2.1.1 ข้อมูลที่จะนำเสนอในการค้นหาและสอบทานในระดับหมู่บ้าน

ในการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 7 ตำบล 79 หมู่บ้าน ทีมวิจัยได้จัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอในที่ประชุมเป็นรายหมู่บ้าน โดยข้อมูลที่นำเสนอ ประกอบด้วย รายชื่อของครัวเรือน

ยากจนในหมู่บ้าน ข้อมูลทั่วไปของของครัวเรือนยากจน ระดับความยากจนในปัจจุบันเป็นอย่างไร สถานะในปัจจุบันยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ สุขภาพร่างกายเป็นอย่างไร ที่อยู่อาศัยเป็นอย่างไร มีที่ทำกินหรือไม่ ได้รับสวัสดิการอะไรจากรัฐบ้าง แนวทางช่วยเหลือเป็นอย่างไร ส่งต่อความช่วยเหลือให้หน่วยงานใด ครัวเรือนยากจนแต่ละครัวเรือนนั้นยากจนจริงไหม ในหมู่บ้านยังมีครัวเรือนยากจนตกหล่นอีกไหม ในเวทีประชาคมหมู่บ้านเพื่อค้นหาและสอบทานในแต่ละหมู่บ้านจะเป็นลักษณะการนำเสนอข้อมูลครัวเรือนยากจนจากทีมวิจัย และถามคำถามแต่ละประเด็น เพื่อให้ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และคนในหมู่บ้านช่วยกันตอบคำถาม และช่วยกันแสดงความคิดเห็นในการค้นหาและสอบทานเป็นรายครัวเรือน ดังนั้น ในการลงพื้นที่เป็นค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในแต่ละหมู่บ้าน จึงได้ข้อมูลเชิงลึกและเป็นข้อมูลที่แท้จริง เชื่อถือได้ ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลจากเวทีประชาคมของหมู่บ้าน จากคำตอบและจากการแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชน

ภาพที่ 2.13 การค้นหาและสอบทานในระดับหมู่บ้าน

ภาพที่ 2.14 การค้นหาและสอบทานในระดับหมู่บ้าน

2.1.2 กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับหมู่บ้าน

ผู้เข้าร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับหมู่บ้าน ประกอบ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และคนในหมู่บ้าน รวมทั้งครัวเรือนยากจนที่มีชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน ในหลายเวทีจะมีท่านนายอำเภอนิคมคำสร้อย นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ มาร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับหมู่บ้านด้วย รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับหมู่บ้าน ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศบาลตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกเทศบาลตำบล ปลัดเทศบาลตำบล และปลัดขององค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละตำบลที่ลงพื้นที่ เข้ามาร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับหมู่บ้าน

ภาพที่ 2.15 กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับหมู่บ้าน

ภาพที่ 2.16 กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับหมู่บ้าน

สถานที่จัดประชุมเพื่อใช้ในการค้นหาและสอบทานในระดับหมู่บ้าน คือ ศาลาประชาคมของแต่ละหมู่บ้าน

2.1.4 การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนตกหล่น

ในการคัดเลือกอาสาสมัคร ทีมวิจัยมุ่งไปยังนักศึกษาและประชาชนในโครงการ U2T ในอำเภอนิคมคำสร้อย ซึ่งโครงการ U2T เป็น “โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากหลังโควิดด้วยเศรษฐกิจ BCG (U2T for BCG and Regional Development)” หรือโครงการ “มหาวิทยาลัยสู่ตำบล U2T for BCG” โดยจะเปิดรับบัณฑิตจบใหม่และประชาชนในพื้นที่ 7,435 ตำบล 77 จังหวัด กว่า 68,350 คน ที่ต้องการร่วมงานเป็นทีมเดียวกับ อว. ซึ่งจะทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยรัฐ 70 กว่าแห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน 20 แห่ง ตลอดจนภาคประชาสังคม หน่วยงานในพื้นที่ และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการขับเคลื่อนโครงการ U2T for BCG เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารมีนักศึกษาและประชาชนในโครงการ U2T ในอำเภอนิคมคำสร้อย ทีมวิจัยจึงได้คัดเลือกนักศึกษาและประชาชนในโครงการ U2T เพื่อมาเป็นเป็นอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน เนื่องจากนักศึกษาและประชาชนในโครงการ U2T ล้วนแล้วแต่เป็นคนในพื้นที่ของแต่ละตำบลในอำเภอนิคมคำสร้อยทั้งหมด จึงรู้จักพื้นที่และบุคคลในพื้นที่เป็นอย่างดี

ภาพที่ 2.17 การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนตกหล่น

ภาพที่ 2.18 การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนตกหล่น

2.1.5 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล

การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลในการวิจัย เป็นการให้อาสาสมัครที่จะเก็บข้อมูลแบบสอบถามได้ทำความเข้าใจในความหมายของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยทีมวิจัยได้นัดหมายอาสาสมัครอาสาสมัครที่ผ่านการคัดเลือก จากนั้นทีมวิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย จำนวนครัวเรือนยากจนเป้าหมายในแต่ละตำบล แต่ละหมู่บ้าน เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการในการเก็บข้อมูล วิธีการปักหมุดพิกัดบ้านของครัวเรือนยากจน วิธีถ่ายรูปบ้านของครัวเรือนยากจน วิธีการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม จากนั้นทีมวิจัยได้สร้างไลน์กลุ่มของอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลตำบลนั้นๆ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร สอบถามปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการเก็บข้อมูล

ภาพที่ 2.19 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล

ภาพที่ 2.20 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล

2.2 ขั้นการเก็บแบบสอบถาม

2.2.1 การเก็บแบบสอบถาม

หลังจากอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล ได้ทำการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนพร้อมทีมวิจัย และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามตามจำนวนของครัวเรือนที่จะต้องลงพื้นที่ไปสำรวจของแต่ละตำบลแต่ละหมู่บ้านนั้น โดยแต่ละทีมประกอบด้วย คนสัมภาษณ์ คนถ่ายรูปและปักหมุดพิกัดบ้านของครัวเรือนยากจน คนนำทางไปที่บ้านของครัวเรือนยากจน เมื่อสำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนครบตามจำนวนที่ได้รับแล้ว จึงทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยทำการแยกหมวดหมู่เป็น หมู่ที่เท่าไหร่ ตำบลอะไร แล้วนำส่งให้ทีมวิจัยเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามในลำดับต่อไป

2.2.2 การตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของข้อมูล

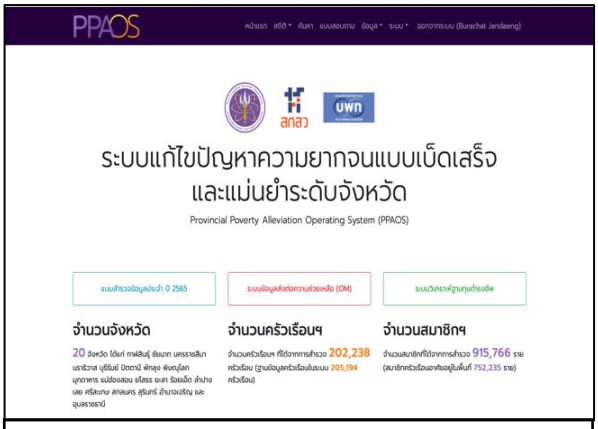
เมื่อทีมวิจัยได้รับแบบสอบถามจากอาสาสมัครที่ไปสำรวจมาแล้ว ทีมวิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถามทันที โดยเริ่มทีละหมู่บ้าน ทีละตำบล ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกหน้า และเช็คจำนวนของแบบสอบถามของแต่ละหมู่บ้าน แต่ละตำบลว่าได้แบบสอบถามมากี่ฉบับ เหลืออีกกี่ฉบับ เป็นของหมู่บ้านไหน ตำบลอะไร และทำการแบ่งหมวดหมู่แบบสอบถาม โดยแบ่งตามหมู่บ้าน ตำบล และแบ่งย่อยออกเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และแบบสอบถามที่ยังไม่สมบูรณ์ สำหรับแบบสอบถามที่มีความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ จะทำการจัดเก็บเป็นหมวดหมู่เพื่อรอการนำเข้าข้อมูลสู่ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS) สำหรับแบบสอบถามที่ยังไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทีมวิจัยได้ติดต่อประสานไปยังอาสาสมัครที่ทำการเก็บข้อมูลของแบบสอบถามชุดนั้น เนื่องจากในหน้าแรกของแบบสอบถามจะมีข้อมูลของผู้เก็บแบบสอบถามชุดนั้น โยมีข้อมูลดังนี้ ชื่อ นามสกุล เบอร์โทรศัพท์ วัน เดือน ปี ที่ทำการสำรวจ ข้อมูลเหล่านี้ทำให้ทีมวิจัยง่ายต่อการติดตาม ติดต่ออาสาสมัครเพื่อทำการลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลในส่วนที่ยังไม่ครบอีกครั้ง และให้ทำการส่งข้อมูลให้ทีมวิจัยทางไลน์ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำงาน

2.3 After Action Review (AAR)

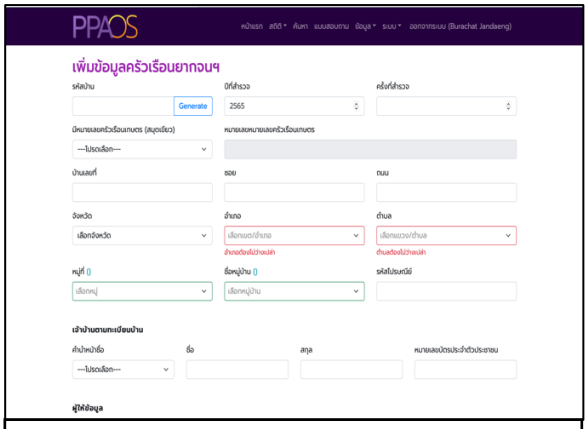
การประชุมหรือการทบทวนหลังจากการปฏิบัติงาน วัตถุประสงค์คือ เพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาในการทำงานในพื้นที่ รายงานยอดแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ของวันนี้ รายงานยอดแบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ของวันนี้ รายงานยอดแบบสอบถามที่มีข้อมูลยังไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ของวันนี้ เพื่อที่จะได้วางแผนการทำงานการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนในครั้งต่อไป

2.4 การนำข้อมูลที่ได้จากจากสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล

หลังจากที่ได้แบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ก่อนที่จะนำข้อมูลเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนนั้น ทีมวิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้ง เพื่อความแน่ใจ หลังจากตรวจสอบแล้ว ทีมวิจัยจึงได้ทำการนำเข้าข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน โดยมีชื่อระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนว่า ระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS) หลังจากที่ทีมวิจัยนำเข้าข้อมูลเสร็จ ระบบก็แสดงผลข้อมูลครัวเรือนยากจนที่เรานำเข้าทันที และระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS) ดังภาพที่ 2.21 และภาพที่ 2.22

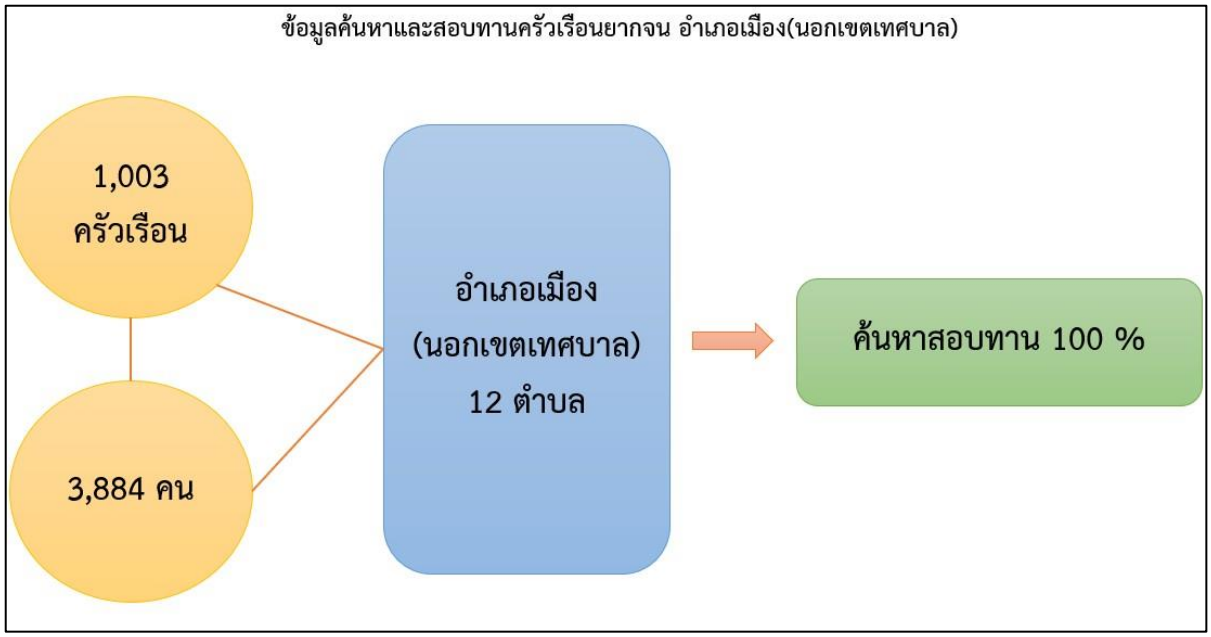

ภาพที่ 2.21 ระบบฐานข้อมูล PPAOS

ภาพที่ 2.22 ระบบฐานข้อมูล PPAOS

2.3 การค้นหาและสอบทานในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 สืบเนื่องมาจากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 และปีที่ 2 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 5,673 ครัวเรือน ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT พบว่าในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) มีข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 12 ตำบล 1,003 ครัวเรือน หรือ 3,884 คน ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทานในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) จำนวน 12 ตำบล คิดเป็น 100% ครอบคลุมอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) จากการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ (Inclusion Error) จำนวน 839 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) จำนวน 94 ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 1,097 ครัวเรือน โดยมีแผนการดำเนินการและข้อมูลจำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ดังภาพที่ 2.23 และดังตารางที่ 2.2

ภาพที่ 2.23 เป้าหมายในการค้นหาสอบทานใหม่นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร

ตารางที่ 2.2 แผนการดำเนินการและข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาสอบทานใหม่ในปี 2565 ในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร)

ลำดับ	ตำบล	วัน/เดือน/ปี/เวลา	เป้าหมาย	Inclusion	Exclusion	จำนวนครัวเรือนยากจน
1	ผึ่งแดด	7 พฤศจิกายน 65 เวลา 09.00 น.	32	32	1	33
2	ดงมอน	7 พฤศจิกายน 65 เวลา 13.30 น.	31	26	6	37
3	กุดแข้	8 พฤศจิกายน 65 เวลา 09.00 น.	9	4	3	12
4	บ้านโคก	8 พฤศจิกายน 65 เวลา 13.30 น.	73	48	3	76
5	โพนทราย	9 พฤศจิกายน 65 เวลา 09.00 น.	132	117	4	136
6	นาโสก	9 พฤศจิกายน 65 เวลา 13.00 น.	89	84	11	100
7	มุกดาหาร	10 พฤศจิกายน 65 เวลา 09.00 น.	135	107	9	144
8	นาสีนวน	10 พฤศจิกายน 65 เวลา 13.00 น.	92	83	14	106
9	ดงเย็น	11 พฤศจิกายน 65 เวลา 09.00 น.	96	65	5	101

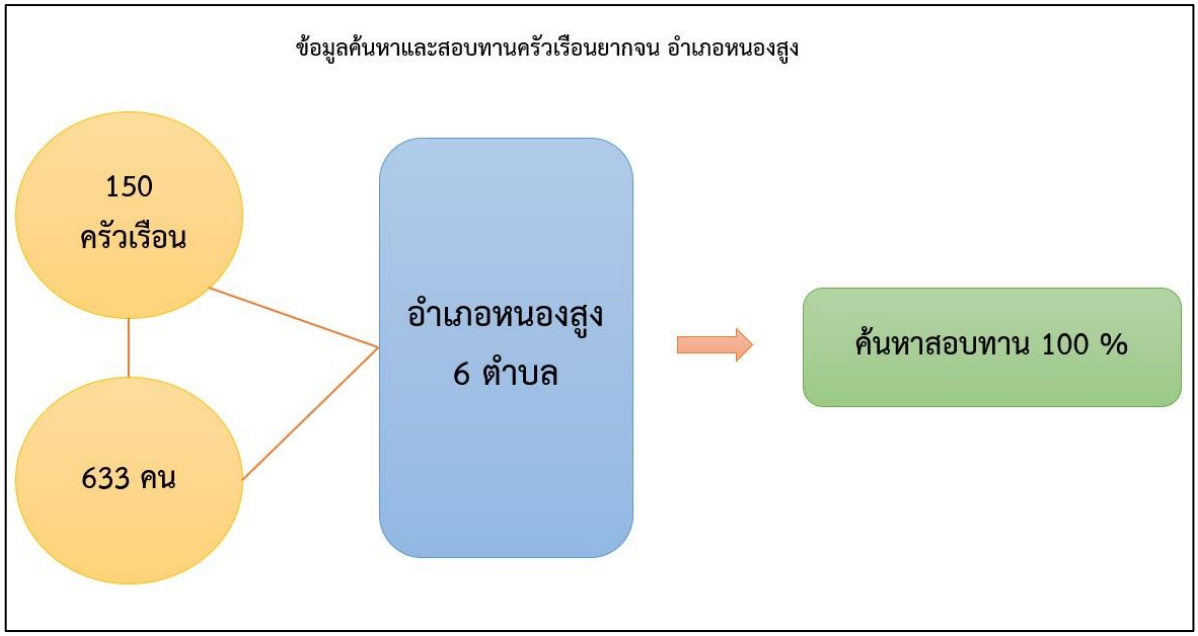
10	คำอาฮวน	11 พฤศจิกายน 65 เวลา 13.00 น.	115	110	5	120
11	คำป่าหลาย	14 พฤศจิกายน 65 เวลา 09.00 น.	175	141	29	204
12	บางทรายใหญ่	14 พฤศจิกายน 65 เวลา 13.00 น.	24	22	4	28
รวม			**1,003**	**839**	**94**	**1,097**

หลังจากที่ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทานในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) จำนวน 12 ตำบล ทีมวิจัยจึงได้ทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ตกหล่นในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) หลังจากนั้นจึงได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS) อีกจำนวน 94 ครัวเรือน และได้จัดเวทีเพื่อประชุมคืนข้อมูลให้กับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเมืองมุกดาหาร (ศจพ.อ.เมืองมุกดาหาร) และคืนข้อมูลให้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทั้ง 12 ตำบลในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) โดยมีกระบวนการในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนดังนี้

2.1.1 ประชุมกับหน่วยงานในระดับพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร โดยใช้กลไกของศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเมืองมุกดาหาร (ศจพ.อ.เมืองมุกดาหาร) ในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2565 เวลา 13.30 น. เพื่อ Kick Off การค้นหาสอบทานครัวเรือนยากจนและจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนทั้ง 12 ตำบล ในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนทั้ง 12 ตำบล ในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) ในเวทีประชุมทีมวิจัยยังได้ส่งมอบรายชื่อครัวเรือนยากจนที่ได้มาจากการค้นหาและสอบทานในปีที่ 1 และปีที่ 2 เพื่อค้นหาสอบทานใหม่ในปีที่ 3 และทีมวิจัยยังได้หารือกับผู้นำชุมชนทั้ง 12 ตำบลในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) เพื่อกำหนดวันเวลาและสถานที่ในการลงพื้นที่เพื่อค้นหาสอบทานใหม่ในปีที่ 3

2.1.2 การค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ (Data Cleansing) ในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT พบว่าในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) มีข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 12 ตำบล 1,003 ครัวเรือน จำนวน 3,884 คน ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทาน ในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) จำนวน 12 ตำบล คิดเป็น 100% ครอบคลุมในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) จากการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ (Inclusion Error) จำนวน 839 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) จำนวน 94 ครัวเรือน ข้อมูลจำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 1,097 ครัวเรือน

2.4 การค้นหาและสอบทานในอำเภอหนองสูง การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 สืบเนื่องมาจากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 และปีที่ 2 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 5,673 ครัวเรือน ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT พบว่าในอำเภอหนองสูง มีข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 5 ตำบล 150 ครัวเรือน หรือ 633 คน ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทานในอำเภอหนองสูง จำนวน 6 ตำบล คิดเป็น 100% ครอบคลุมอำเภอหนองสูง จากการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ (Inclusion Error) จำนวน 138 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) จำนวน 25 ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 175 ครัวเรือน โดยมีแผนการดำเนินการและข้อมูลจำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ดังภาพที่ 2.24 และดังตารางที่ 2.3

ภาพที่ 2.24 เป้าหมายในการค้นหาสอบทานใหม่ในอำเภอหนองสูง

ตารางที่ 2.3 แผนการดำเนินการและข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาสอบทานใหม่ในปี 2565 ในอำเภอหนองสูง

ลำดับ	ตำบล	วัน/เดือน/ปี/เวลา	เป้าหมาย	Inclusion	Exclusion	จำนวนครัวเรือนยากจน
1	โนนยาง	21 พฤศจิกายน 65 เวลา 13.30 น.	1	1	1	2
2	ภูวง	22 พฤศจิกายน 65 เวลา 09.00 น.	64	53	3	67
3	บ้านเป้า	22 พฤศจิกายน 65 เวลา 13.30 น.	39	39	1	40
4	หนองสูงเหนือ	23 พฤศจิกายน 65 เวลา 09.00 น.	44	43	0	44

5	หนองสูง	23 พฤศจิกายน 65 เวลา 09.00 น.	2	2	0	2
6	หนองสูงใต้	23 พฤศจิกายน 65 เวลา 13.30 น.	0	0	20	20
รวม			**150**	**138**	**25**	**175**

หลังจากที่ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทานในอำเภอหนองสูง จำนวน 6 ตำบล ทีมวิจัยจึงได้ทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ตกหล่นในอำเภอหนองสูง หลังจากนั้นจึงได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS) อีกจำนวน 25 ครัวเรือน และได้จัดเวทีเพื่อประชุมคืนข้อมูลให้กับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอหนองสูง (ศจพ.อ.หนองสูง) และคืนข้อมูลให้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทั้ง 6 ตำบลในอำเภอหนองสูง โดยมีกระบวนการในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนดังนี้

2.2.1 ประชุมกับหน่วยงานในระดับพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในอำเภอหนองสูง โดยใช้กลไกของศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอหนองสูง (ศจพ.อ.หนองสูง) ในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2565 เวลา 09.00 น. เพื่อ Kick Off การค้นหาสอบทานครัวเรือนยากจนและจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนทั้ง 6 ตำบลในอำเภอหนองสูง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนทั้ง 6 ตำบล ในอำเภอหนองสูง ในเวทีประชุมทีมวิจัยยังได้ส่งมอบรายชื่อครัวเรือนยากจนที่ได้มาจากการค้นหาและสอบทานในปีที่ 1 และปีที่ 2 เพื่อค้นหาสอบทานใหม่ในปีที่ 3 และทีมวิจัยยังได้หารือกับผู้นำชุมชนทั้ง 6 ตำบลในอำเภอหนองสูง เพื่อกำหนดวันเวลาและสถานที่ในการลงพื้นที่เพื่อค้นหาสอบทานใหม่ในปีที่ 3

2.2.2 การค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ (Data Cleansing) ในอำเภอหนองสูง การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT พบว่าในหนองสูงมีข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 6 ตำบล 150 ครัวเรือน 633 คน ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทาน ในอำเภอหนองสูง จำนวน 6 ตำบล คิดเป็น 100% ครอบคลุมในอำเภอหนองสูง จากการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ (Inclusion Error) จำนวน 138 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) จำนวน 25 ครัวเรือน ข้อมูลจำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 175 ครัวเรือน

2.3 ขั้นเตรียมการ

2.3.1 ข้อมูลที่จะนำเสนอในการค้นหาและสอบทานในระดับตำบล

ในการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 12 ตำบล ในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) และครอบคลุมทั้ง 6 ตำบล ในอำเภอหนองสูง ทีมวิจัยได้จัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอในที่ประชุมเป็นรายหมู่บ้าน โดยข้อมูลที่นำเสนอ ประกอบด้วย รายชื่อของครัวเรือนยากจนในหมู่บ้าน ข้อมูลทั่วไปของของครัวเรือนยากจน ระดับความยากจนในปัจจุบันเป็นอย่างไร สถานะในปัจจุบันยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ สุขภาพร่างกายเป็นอย่างไร ที่อยู่อาศัยเป็นอย่างไร มีที่ทำกินหรือไม่ ได้รับสวัสดิการอะไรจากรัฐบ้าง แนวทางช่วยเหลือเป็นอย่างไร ส่งต่อความช่วยเหลือให้หน่วยงานใด ครัวเรือนยากจนแต่ละครัวเรือนนั้นยากจนจริงไหม ในหมู่บ้านยังมีครัวเรือนยากจนตกหล่นอีกไหม ในเวทีประชาคมเพื่อค้นหาและสอบทานในแต่ละ

หมู่บ้านจะเป็นลักษณะการนำเสนอข้อมูลครัวเรือนยากจนจากทีมวิจัย และถามคำถามแต่ละประเด็น เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน กรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และคนในหมู่บ้านช่วยกันตอบคำถาม และช่วยกันแสดงความคิดเห็นในการค้นหาและสอบทานเป็นรายครัวเรือนยากจน ดังนั้นในการลงพื้นที่เป็นค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในแต่ละหมู่บ้าน จะได้ข้อมูลเชิงลึกและเป็นข้อมูลที่แท้จริง เชื่อถือได้ ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลจากเวทีประชาคม จากคำตอบและจากการแสดงความคิดเห็นของคนในหมู่บ้าน

ภาพที่ 2.25 การค้นหาและสอบทานในอำเภอหนองสูง

ภาพที่ 2.26 การค้นหาและสอบทานในอำเภอหนองสูง

2.3.2 กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับตำบล

ผู้เข้าร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับตำบล 12 ตำบล ในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) และ 6 ตำบล ในอำเภอหนองสูง ประกอบ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) และคนในหมู่บ้าน รวมทั้งครัวเรือนยากจนที่มีชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับหมู่บ้าน ได้แก่ พัฒนาชุมชนอำเภอ พัฒนาชุมชนตำบล เกษตรอำเภอ เกษตรตำบล ปราชญ์ชุมชน ผู้แทนสถานศึกษา นายกเทศมนตรีของเทศบาลตำบล หรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ลงพื้นที่เข้ามาร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับตำบล

ภาพที่ 2.27 ภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในอำเภอเมืองนอกเขตเทศบาล

ภาพที่ 2.28 ภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในอำเภอเมืองนอกเขตเทศบาล

2.3.3 สถานที่จัดประชุมในการค้นหาและสอบทานในระดับตำบล

สถานที่จัดประชุมเพื่อใช้ในการค้นหาและสอบทานในระดับตำบล 12 ตำบล ในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) และ 6 ตำบล ในอำเภอหนองสูง คือ ห้องประชุมของเทศบาลตำบลหรือห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละตำบล

2.3.4 การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนตกหล่น

ในการคัดเลือกอาสาสมัคร ทีมวิจัยได้คัดเลือกอาสาสมัคร 2 กลุ่ม ดังนี้

1) นักศึกษาและประชาชนในโครงการ U2T ในอำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอหนองสูง ซึ่งโครงการ U2T เป็น “โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากหลังโควิดด้วยเศรษฐกิจ BCG (U2T for BCG and Regional Development)” หรือโครงการ “มหาวิทยาลัยสู่ตำบล U2T for BCG” โดยจะเปิดรับบัณฑิตจบใหม่และประชาชนในพื้นที่ 7,435 ตำบล 77 จังหวัด กว่า 68,350 คน ที่ต้องการร่วมงานเป็นทีมเดียวกับ อว. ซึ่งจะทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยรัฐ 70 กว่าแห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน 20 แห่ง ตลอดจนภาคประชาสังคม หน่วยงานในพื้นที่ และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการขับเคลื่อนโครงการ U2T for BCG เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารมีนักศึกษาและประชาชนในโครงการ U2T ในอำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอหนองสูง ทีมวิจัยจึงได้คัดเลือกนักศึกษาและประชาชนในโครงการ U2T เพื่อมาเป็นเป็นอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน เนื่องจากนักศึกษาและประชาชนในโครงการ U2T ล้วนแล้วแต่เป็นคนในพื้นที่ของแต่ละตำบลในอำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอหนองสูง จึงรู้จักพื้นที่และบุคคลในพื้นที่เป็นอย่างดี

2) นักศึกษาสาขาโลจิสติกส์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ซึ่งเป็นนักศึกษาที่อยู่ในรายชื่อครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน และได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จากการส่งต่อความช่วยเหลือของทีมวิจัยในโครงการการวิจัยเพื่อเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ จังหวัดมุกดาหาร และนักศึกษาสาขาโลจิสติกส์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร กลุ่มนี้มีประสบการณ์ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนกับทีมวิจัยแล้ว ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนในการวิจัยระยะที่ 2 ปี 2564

ภาพที่ 2.29 การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล

ภาพที่ 2.30 การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล

2.3.5 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล

การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลในการวิจัย เป็นการให้อาสาสมัครที่จะเก็บข้อมูลแบบสอบถามได้ทำความเข้าใจในความหมายของแบบสอบถามเป็นรายข้อ ทีมวิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย จำนวนครัวเรือนยากจนเป้าหมายในแต่ละชุมชน เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการในการเก็บข้อมูล วิธีการปักหมุดพิกัดบ้านของครัวเรือนยากจน วิธีถ่ายรูปบ้านของ

ครัวเรือนยากจน วิธีการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม จากนั้นทีมวิจัยได้สร้างไลน์กลุ่มของอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลชุมชนนั้นๆ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร สอบถามปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการเก็บข้อมูล

ภาพที่ 2.31 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล

ภาพที่ 2.32 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล

2.4 ขั้นการเก็บแบบสอบถาม

2.4.1 การเก็บแบบสอบถาม

อาสาสมัครในการเก็บข้อมูลได้ทำการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนพร้อมทีมวิจัยและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามตามจำนวนของครัวเรือนที่จะต้องลงพื้นที่ไปสำรวจของแต่ละชุมชน โดยแต่ละทีมประกอบด้วย คนสัมภาษณ์ คนถ่ายรูปและปักหมุดพิกัดบ้านของครัวเรือนยากจน คนนำทางไปที่บ้านของครัวเรือนยากจน เมื่อสำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนครบตามจำนวนที่ได้รับแล้ว จึงทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยทำการแยกหมวดหมู่เป็น ชุมชนอะไร แล้วนำส่งให้ทีมวิจัยเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามในลำดับต่อไป

ภาพที่ 2.33 นักศึกษา U2T ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูล

ภาพที่ 2.34 นักศึกษาโลจิสติกส์ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูล

2.4.2 การตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของข้อมูล

เมื่อทีมวิจัยได้รับแบบสอบถามจากอาสาสมัครที่ไปสำรวจมาแล้ว ทีมวิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถามทันที โดยเริ่มตรวจทีละชุมชน ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกหน้า ทุกข้อ และเช็คจำนวนของแบบสอบถามของแต่ละชุมชน ว่าได้แบบสอบถามมากี่ฉบับ เหลืออีกกี่ฉบับ เป็นของชุมชนอะไร และทำการแบ่งหมวดหมู่แบบสอบถาม โดยแบ่งตามชุมชน และแบ่งย่อยออกเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และแบบสอบถามที่ยังไม่สมบูรณ์ สำหรับแบบสอบถามที่มีความ

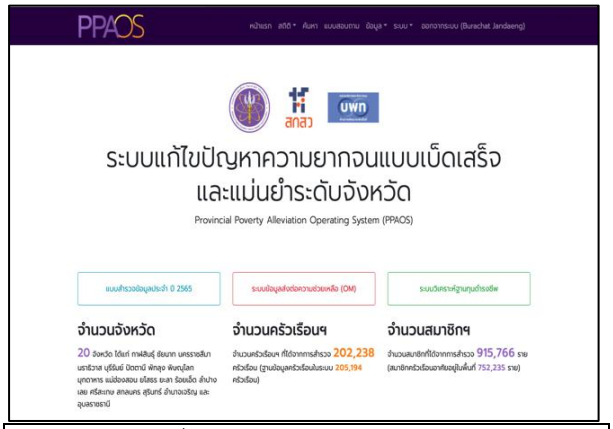
ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ จะทำการจัดเก็บเป็นหมวดหมู่เพื่อรอการนำเข้าข้อมูลสู่ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS) สำหรับแบบสอบถามที่ยังไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทีมวิจัยได้ติดต่อประสานไปยังอาสาสมัครที่ทำการเก็บข้อมูลของแบบสอบถามชุดนั้น เนื่องจากในหน้าแรกของแบบสอบถามจะมีข้อมูลของผู้เก็บแบบสอบถามชุดนั้น โดยมีข้อมูลดังนี้ ชื่อ นามสกุล เบอร์โทรศัพท์ วัน เดือน ปี ที่ทำการสำรวจ ข้อมูลเหล่านี้ทำให้ทีมวิจัยง่ายต่อการติดตาม ติดต่ออาสาสมัครเพื่อทำการลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลในส่วนที่ยังไม่ครบอีกครั้ง และให้ทำการส่งข้อมูลให้ทีมวิจัยทางไลน์ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำงาน

2.5 After Action Review (AAR)

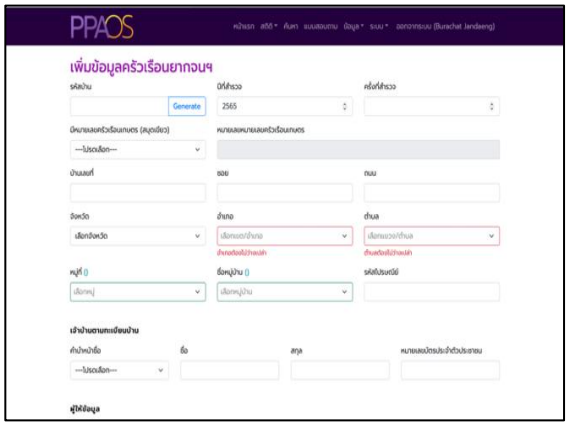
การประชุมหรือการทบทวนหลังจากการปฏิบัติงาน วัตถุประสงค์คือ เพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาในการทำงานในพื้นที่ รายงานจำนวนแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ของวันนี้ รายงานจำนวนแบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ของวันนี้ รายงานจำนวนแบบสอบถามที่มีข้อมูลยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ของวันนี้ เพื่อที่จะได้วางแผนการทำงานการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนในครั้งต่อไป

2.6 การนำข้อมูลที่ได้จากจากสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล

หลังจากที่ได้แบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ก่อนที่จะนำข้อมูลเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนนั้น ทีมวิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้ง เพื่อความแน่ใจ หลังจากตรวจสอบแล้ว ทีมวิจัยจึงได้ทำการนำเข้าข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน โดยมีชื่อระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนว่า ระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS) หลังจากที่ทีมวิจัยนำเข้าข้อมูลเสร็จ ระบบก็แสดงผลข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ทีมวิจัยนำเข้าทันที ดังภาพที่ 2.35 และภาพที่ 2.36

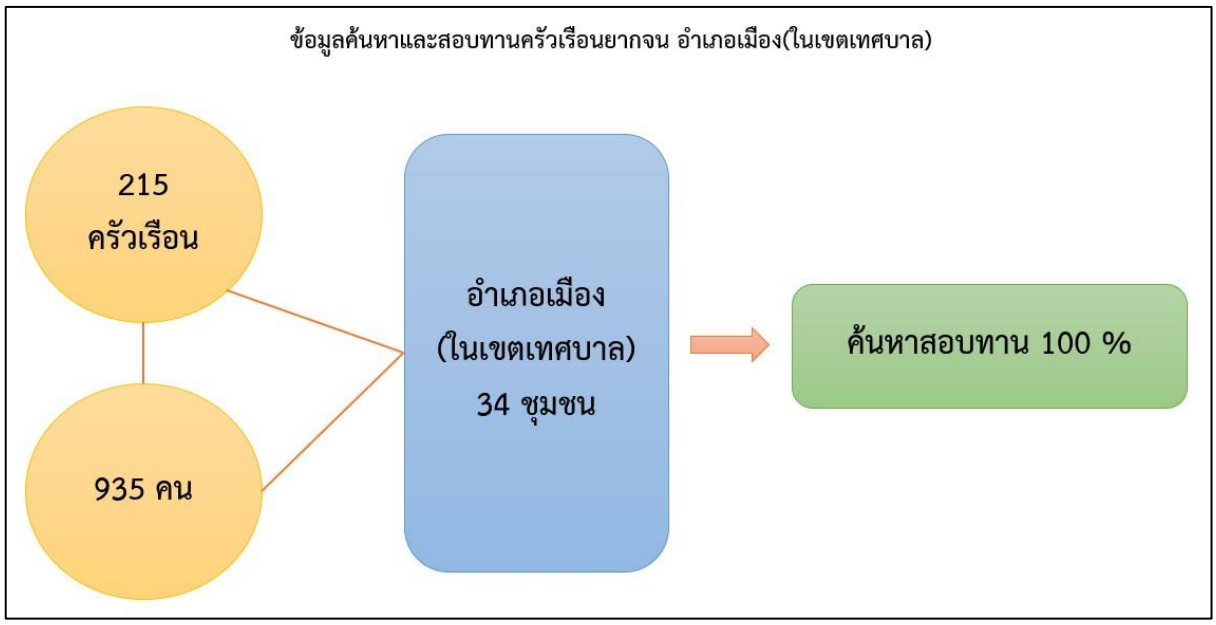
ภาพที่ 2.35 ระบบฐานข้อมูล PPAOS

ภาพที่ 2.36 ระบบฐานข้อมูล PPAOS

2.5 การค้นหาและสอบทานในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 สืบเนื่องมาจากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 และปีที่ 2 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 5,673 ครัวเรือน ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT พบว่าในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารมีข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 16 ชุมชน 215 ครัวเรือน จำนวน 935 คน ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทาน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารจำนวน 34 ชุมชน คิดเป็น 100% ครอบคลุมในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จาก

การค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ (Inclusion Error) จำนวน 151 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) จำนวน 58 ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 273 ครัวเรือน โดยมีแผนการดำเนินการและข้อมูลจำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ดังภาพที่ 2.37 และตารางที่ 2.4

ภาพที่ 2.37 เป้าหมายในการค้นหาสอบทานใหม่ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร

ตารางที่ 2.4 แผนการดำเนินการและข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาสอบทานใหม่ในปี 2565 ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

ลำดับ	ชุมชน	วัน/เดือน/ปี/เวลา	เป้าหมาย	Inclusion	Exclusion	จำนวนครัวเรือนยากจน
1	นาโปน้อย	3 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	-	-	9	9
2	นาโปกลาง	3 ตุลาคม 65 เวลา 13.30 น.	-	-	4	4
3	นาโปใหญ่	4 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	-	-	-	-
4	โคกสุวรรณ	4 ตุลาคม 65 เวลา 13.30 น.	1	-	-	1
5	อรุณรังษี	5 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	-	-	-	-
6	ตาดแคน 1	5 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	31	20	-	31

ลำดับ	ชุมชน	วัน/เดือน/ปี/เวลา	เป้าหมาย	Inclusion	Exclusion	จำนวนครัวเรือนยากจน
7	ตาดแคน 2	6 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	3	-	3	6
8	ตาดแคน 3	6 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	49	43	4	53
9	ศรีมงคลเหนือ	7 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	-	-	1	1
10	ร่วมพัฒนาศรีมงคล	7 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	-	-	-	-
11	ศรีมุกดาหาร 1	10 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	-	-	1	1
12	แก้วกินรี	10 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	1	-	2	3
13	ศรีมงคลยอดแก้ว	11 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	-	-	-	-
14	เมืองใหม่ 1	11 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	-	-	-	-
15	เมืองใหม่ 2	12 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	-	-	1	1
16	ศรีมุกดาหาร 2	17 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	-	-	-	-
17	ศรีพัฒนา 1	17 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	3	-	1	4
18	ศรีพัฒนา 2	18 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	11	3	1	12
19	ศรีประเสริฐ	18 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	-	-	1	1
20	สามัคคีธรรม	19 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	-	-	3	3
21	หลังศูนย์ราชการ	19 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	24	20	8	32
22	ดอนมุกดา	20 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	-	-	4	4
23	อนุรักษ์บำรุง	20 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	14	10	-	14

ลำดับ	ชุมชน	วัน/เดือน/ปี/เวลา	เป้าหมาย	Inclusion	Exclusion	จำนวนครัวเรือนยากจน
24	มโนรมย์	21 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	5	3	2	7
24	มโนรมย์	21 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	5	3	2	7
25	คำภูเงิน	21 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	-	-	2	2
26	หินเรือ	25 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	2	2	1	3
27	ศรีบุญเรือง 1	25 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	-	-	2	2
28	ศรีบุญเรือง 2	26 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	-	-	-	-
29	ศรีสุมังค์	26 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	-	-	1	1
30	คำหอย	27 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	48	39	2	50
31	คำสายทอง	27 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	4	0	3	7
32	ศรีปทุม	28 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	-	-	-	-
33	ค่ายลูกเสือ	31 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	13	11	2	15
34	แก่นศิลานาลมโชย	31 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	6	0	-	6
รวม			**215**	**151**	**58**	**267**

หลังจากที่ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทาน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารจำนวน 34 ชุมชน ทีมวิจัยจึงได้ทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ตกหล่นในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร หลังจากนั้นจึงได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS) อีกจำนวน 58 ครัวเรือน และได้จัดเวทีเพื่อประชุมคืนข้อมูลให้กับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเทศบาลเมืองมุกดาหาร (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) และคืนข้อมูลให้กับผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทั้ง 34 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร โดยมีกระบวนการในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนดังนี้

1. ประชุมกับหน่วยงานในระดับพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร โดยใช้กลไกของศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเทศบาลเมืองมุกดาหาร (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) ในวันที่ 28 กันยายน 65 เวลา 09.30 น. เพื่อ Kick Off การค้นหาสอบทานครัวเรือนยากจนและจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยมีท่านรองนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมุกดาหาร ผู้อำนวยการกองสวัสดิการเทศบาลเมืองมุกดาหาร ที่ปรึกษาศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเทศบาลเมืองมุกดาหาร (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) ผู้นำชุมชนทั้ง 34 ชุมชน พัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร ผู้อำนวยการโรงเรียนทีโอเอเกษตรจังหวัดมุกดาหาร เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนทั้ง 34 ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ในเวทีประชุมทีมวิจัยยังได้ส่งมอบรายชื่อครัวเรือนยากจนที่ได้มาจากการค้นหาและสอบทานในปีที่ 1 และปีที่ 2 เพื่อค้นหาสอบทานใหม่ในปีที่ 3 และทีมวิจัยยังได้หารือกับผู้นำชุมชนทั้ง 34 ชุมชน เพื่อกำหนดวันเวลาและสถานที่ในการลงพื้นที่เพื่อค้นหาสอบทานใหม่ในปีที่ 3

ภาพที่ 2.38 รองนายกฯ ร่วมประชุม kick off

ภาพที่ 2.39 ภาคีเครือข่ายร่วมประชุม kick off

2. การค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ (Data Cleansing) ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT พบว่าในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารมีข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 16 ชุมชน 215 ครัวเรือน จำนวน 935 คน ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทาน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารจำนวน 34 ชุมชน คิดเป็น 100% ครอบคลุมในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จากการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ (Inclusion Error) จำนวน 151 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) จำนวน 58 ครัวเรือน ข้อมูลจำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 267 ครัวเรือน

2.1 ขั้นเตรียมการ

2.1.1 ข้อมูลที่จะนำเสนอในการค้นหาและสอบทานในระดับชุมชน

ในการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 34 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ทีมวิจัยได้จัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอในที่ประชุมเป็นรายชุมชน โดยข้อมูลที่นำเสนอ ประกอบด้วย รายชื่อของครัวเรือนยากจนในชุมชน ข้อมูลทั่วไปของของครัวเรือนยากจน ระดับความยากจนในปัจจุบันเป็นอย่างไร สถานะในปัจจุบันยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ สุขภาพร่างกายเป็นอย่างไร ที่อยู่อาศัยเป็นอย่างไร มีที่ทำกินหรือไม่ ได้รับสวัสดิการอะไรจากรัฐบ้าง แนวทางช่วยเหลือเป็นอย่างไร ส่งต่อความช่วยเหลือให้หน่วยงานใด ครัวเรือนยากจนแต่ละครัวเรือนนั้นยากจนจริงไหม ในชุมชนยังมีครัวเรือนยากจนตกหล่นอีกไหม ในเวที

ประชาคมชุมชนเพื่อค้นหาและสอบทานในแต่ละชุมชนจะเป็นลักษณะการนำเสนอข้อมูลครัวเรือนยากจนจากทีมวิจัย และถามคำถามแต่ละประเด็น เพื่อให้ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และคนในชุมชนช่วยกันตอบคำถาม และช่วยกันแสดงความคิดเห็นในการค้นหาและสอบทานเป็นรายครัวเรือนยากจน ดังนั้นในการลงพื้นที่เป็นค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในแต่ละชุมชน จะได้ข้อมูลเชิงลึกและเป็นข้อมูลที่แท้จริง เชื่อถือได้ ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลจากเวทีประชาคมของชุมชน จากคำตอบและจากการแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชน

ภาพที่ 2.40 การค้นหาและสอบทานในระดับชุมชน

ภาพที่ 2.41 การค้นหาและสอบทานในระดับหมู่บ้าน

2.1.2 กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับชุมชน

ผู้เข้าร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับชุมชน ประกอบ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) และคนในชุมชน รวมทั้งครัวเรือนยากจนที่มีชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน ในทุกเวทีจะมีผู้อำนวยการกองสวัสดิการเทศบาลเมืองมุกดาหาร ที่ปรึกษาศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเทศบาลเมืองมุกดาหาร (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) มาร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับชุมชนด้วย รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับหมู่บ้าน ได้แก่ เทศบาลเมืองมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานการศึกษานอกระบบจังหวัดมุกดาหาร ที่ลงพื้นที่เข้ามาร่วมประชุมในการค้นหาสอบทานในระดับชุมชน

ภาพที่ 2.42 ศจพ.ทม.มุกดาหารและภาคีเครือข่าย

ภาพที่ 2.43 ผอ.กองสวัสดิการและสังคม ร่วมลงพื้นที่

2.1.3 สถานที่จัดประชุมในการค้นหาและสอบทานในระดับขุมชน

สถานที่จัดประชุมเพื่อใช้ในการค้นหาและสอบทานในระดับชุมชน คือ ศาลาประชาคมของแต่ละชุมชน

2.1.4 การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนตกหล่น

ในการคัดเลือกอาสาสมัคร ทีมวิจัยมุ่งไปยังนักศึกษาสาขาโลจิสติกส์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ซึ่งเป็นนักศึกษาที่อยู่ในรายชื่อครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน และได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จากการส่งต่อความช่วยเหลือของทีมวิจัยในโครงการการวิจัยเพื่อเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ จังหวัดมุกดาหาร และนักศึกษาสาขาโลจิสติกส์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร กลุ่มนี้มีประสบการณ์ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนกับทีมวิจัยแล้ว ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนในการวิจัยระยะที่ 2 ปี 2564

ภาพที่ 2.44 การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนตกหล่น

ภาพที่ 2.45 การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนตกหล่น

2.1.5 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล

การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลในการวิจัย เป็นการให้อาสาสมัครที่จะเก็บข้อมูลแบบสอบถามได้ทำความเข้าใจในความหมายของแบบสอบถามเป็นรายข้อ ทีมวิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย จำนวนครัวเรือนยากจนเป้าหมายในแต่ละชุมชน เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการในการเก็บข้อมูล วิธีการปักหมุดพิกัดบ้านของครัวเรือนยากจน วิธีถ่ายรูปบ้านของครัวเรือนยากจน วิธีการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม จากนั้นทีมวิจัยได้สร้างไลน์กลุ่มของอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลชุมชนนั้นๆ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร สอบถามปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการเก็บข้อมูล

ภาพที่ 2.46 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล

ภาพที่ 2.47 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล

2.2 ขั้นการเก็บแบบสอบถาม

2.2.1 การเก็บแบบสอบถาม

อาสาสมัครในการเก็บข้อมูลได้ทำการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนพร้อมทีมวิจัยและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามตามจำนวนของครัวเรือนที่จะต้องลงพื้นที่ไปสำรวจของแต่ละชุมชน โดยแต่ละทีมประกอบด้วย คนสัมภาษณ์ คนถ่ายรูปและปักหมุดพิกัดบ้านของครัวเรือนยากจน คนนำทางไปที่บ้านของครัวเรือนยากจน เมื่อสำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนครบตามจำนวนที่ได้รับแล้ว จึงทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยทำการแยกหมวดหมู่เป็น ชุมชนอะไร แล้วนำส่งให้ทีมวิจัยเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามในลำดับต่อไป

ภาพที่ 2.48 นักศึกษาโลจิสติกส์ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูล

ภาพที่ 2.49 สภาพครัวเรือนยากจนที่ทำการเก็บข้อมูล

2.2.2 การตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของข้อมูล

เมื่อทีมวิจัยได้รับแบบสอบถามจากอาสาสมัครที่ไปสำรวจมาแล้ว ทีมวิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถามทันที โดยเริ่มตรวจทีละชุมชน ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกหน้า ทุกข้อ และเช็คจำนวนของแบบสอบถามของแต่ละชุมชน ว่าได้แบบสอบถามมากี่ฉบับ เหลืออีกกี่ฉบับ เป็นของชุมชนอะไร และทำการแบ่งหมวดหมู่แบบสอบถาม โดยแบ่งตามชุมชน และแบ่งย่อยออกเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และแบบสอบถามที่ยังไม่สมบูรณ์ สำหรับแบบสอบถามที่มีความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ จะทำการจัดเก็บเป็นหมวดหมู่เพื่อรอการนำเข้าข้อมูลสู่ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS) สำหรับแบบสอบถามที่ยังไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทีมวิจัยได้ติดต่อประสานไปยังอาสาสมัครที่ทำการเก็บข้อมูลของแบบสอบถามชุดนั้น เนื่องจากในหน้าแรกของแบบสอบถามจะมีข้อมูลของผู้เก็บแบบสอบถามชุดนั้น โดยมีข้อมูลดังนี้ ชื่อ นามสกุล เบอร์โทรศัพท์ วัน เดือน ปี ที่ทำการสำรวจ ข้อมูลเหล่านี้ทำให้ทีมวิจัยง่ายต่อการติดตาม ติดต่ออาสาสมัครเพื่อทำการลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลในส่วนที่ยังไม่ครบอีกครั้ง และให้ทำการส่งข้อมูลให้ทีมวิจัยทางไลน์ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำงาน

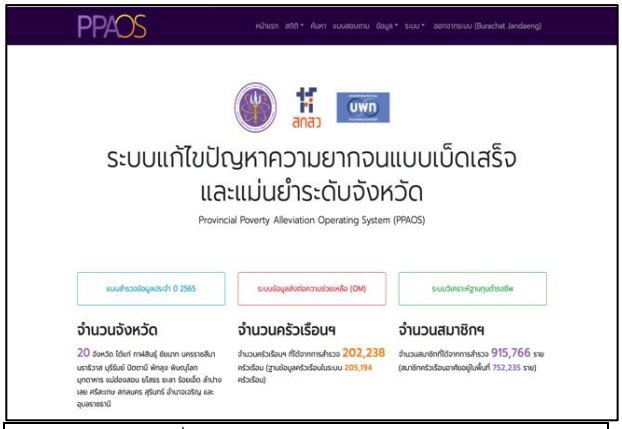
2.3 After Action Review (AAR)

การประชุมหรือการทบทวนหลังจากการปฏิบัติงาน วัตถุประสงค์คือ เพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาในการทำงานในพื้นที่ รายงานจำนวนแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ของวันนี้ รายงานจำนวน

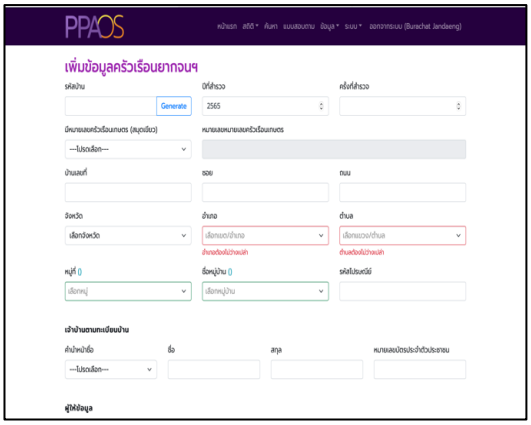
แบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ของวันนี้ รายงานจำนวนแบบสอบถามที่มีข้อมูลยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ของวันนี้ เพื่อที่จะได้วางแผนการทำงานการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนในครั้งต่อไป

2.4 การนำข้อมูลที่ได้จากจากสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล

หลังจากที่ได้แบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ก่อนที่จะนำข้อมูลเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนนั้น ทีมวิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้ง เพื่อความแน่ใจ หลังจากตรวจสอบแล้ว ทีมวิจัยจึงได้ทำการนำเข้าข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน โดยมีชื่อระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนว่า ระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS) หลังจากที่ทีมวิจัยนำเข้าข้อมูลเสร็จ ระบบก็แสดงผลข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ทีมวิจัยนำเข้าทันที ดังภาพที่ 2.50 และภาพที่ 2.51

ภาพที่ 2.50 ระบบฐานข้อมูล PPAOS

ภาพที่ 2.51 ระบบฐานข้อมูล PPAOS

3. เวทีคืนข้อมูล

เวทีคืนข้อมูล คือ การจัดประชุมเพื่อรายงานผลการดำเนินการในการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจน เพื่อให้บุคคล และหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องได้ช่วยกันร่วมตรวจสอบข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ทีมวิจัยได้ทำการค้นหาและสอบทาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงที่มีความแม่นยำ

3.1 เวทีคืนข้อมูลในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย

จากการดำเนินงานของโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยได้มีการจัดเวทีคืนข้อมูลในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย ทั้งหมด 9 ครั้ง โดยเป็นการจัดเวทีคืนข้อมูลในระดับอำเภอ 1 ครั้ง ในเวทีประชุม ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย และเป็นการจัดเวทีคืนข้อมูลในระดับตำบลอีก 8 ครั้งในเวทีประชุม ศจพ.ต. และ ศจพ.ทต. ได้แก่ 7 ครั้งใน 7 ตำบลในอำเภอนิคมคำสร้อย และอีก 1 ครั้งในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) เวทีคืนข้อมูลระดับอำเภอ ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย วันที่ 14 กันยายน 2565 ณ ห้องประชุมชั้น 2 พระเทพโมลี ที่ว่าการอำเภอนิคมคำสร้อย

ผลการคืนข้อมูลระดับอำเภอ พบว่า

1.ระดับความยากจนเปลี่ยนไป จาก “อยู่ลำบาก เลื่อนระดับเป็น อยู่ได้และอยู่ดี” จาก “อยู่ยาก เลื่อนระดับเป็น อยู่ดี” ของครัวเรือนในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย

2. มีครัวเรือนยากจนตกหล่น (EXCLUSION ERROR) เพิ่มจำนวน 125 ครัวเรือน เนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

2.1 ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง จำนวน 102 ครัวเรือน บ้านหนองลำดวน/บ้านหนองลี่/บ้านคำพอก ตำบลโชคชัย เป็นต้น เนื่องจากไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองตั้งแต่ในอดีต

2.2 เป็นผู้สูงอายุไปอาศัยที่สาธารณะอยู่เป็นที่อยู่อาศัย ไม่มีลูกหลานดูแล จำนวน 1 ครัวเรือน

2.3 ไม่มีที่อยู่อาศัย ไปอาศัยอยู่กับญาติ ญาติก็ไม่อยากให้อยู่ด้วย

2.4 ไม่มีอาชีพมั่นคงแน่นอน อาชีพหลักเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไปตามฤดูกาล หมดฤดูกาลทำนาก็ไม่มีงานทำ ส่งผลทำให้รายได้ไม่เพียงพอในการดูแลคนในครัวเรือน

2.5 ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรง ไม่มั่นคง บางครัวเรือนวัสดุก่อสร้างไม่แข็งแรง เช่น ใช้ไม้ไผ่ ใช้หญ้าคา และใช้สังกะสีเก่าๆ

3. มีครัวเรือนรั่วไหล/ไม่ยากจน (INCLUSION ERROR) จำนวน 83 ครัวเรือน มาจากสาเหตุ 3 เหตุผลหลักๆ คือ

3.1 เป็นผู้ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง มีรายได้และอาชีพมั่นคง ที่อยู่อาศัยแข็งแรงมั่นคง เข้าสู่ระบบคนจนเนื่องจากเข้าใจว่าตัวเองและครอบครัวจะได้รับการจัดสรรที่ดินทำกิน

3.2 บางครัวเรือนพ่อและแม่ไม่แบ่งแยกที่ดินทำกินให้กับลูกเพราะเกรงว่าลูกหลานจะไม่ดูแลตนเอง

3.3 บางครัวเรือนทิ้งพ่อแม่ที่สูงอายุไว้ตามลำพัง แต่สามารถส่งเงินกลับมาดูแล

4. บางครัวเรือนเสียชีวิตไปแล้วก่อนได้รับการช่วยเหลือ (จากเป็นคนพิการป่วยติดเตียง) ชราไม่มีคนดูแล เป็นผู้สูงอายุดูแลกันเอง จำนวน 15 คน

5. บางครัวเรือนย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่น จำนวน 1 ครัวเรือน

ข้อค้นพบในการทำงานเชิงพื้นที่ พบว่า คุณลักษณะความยากจนเฉพาะ ของอำเภอนิคมสร้อย หากเปรียบเทียบจาก 100% สามารถวิเคราะห์ความยากจนในพื้นที่ได้ดังนี้

1. เป็นคนยากจนแต่ไม่ยอมรับการช่วยเหลือจากรัฐ เช่น ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุพัง แต่อาศัยอยู่ได้ตามอัตภาพ 5%

2. เป็นคนยากจน สูงอายุไม่มีลูกหลาน ผลัดถิ่นมาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง อาศัยบ้านพักโรงเรียนอยู่ 5%

3. ไม่มีบัตรประชาชน 1 ครัวเรือนเลยทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการของรัฐตามสมควร 1%

4. ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเองตั้งแต่สมัยปู่ย่า เลยทำให้ลูกหลานไม่มีที่ดินทำกินทางการเกษตรเพื่อหาเลี้ยงชีพตนและครัวเรือน 30%

5. ที่อยู่อาศัยผุพังไม่แข็งแรง 20% ส่วนใหญ่เป็นบ้านที่ปลูกในบ้านที่คนอื่นไม่สามารถซ่อมแซมได้เนื่องจากไปอาศัยในที่ดินของผู้อื่นอยู่ คนในครัวเรือนไม่อนุญาตให้ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยจึงทำให้ที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่มั่นคง

6. ปลูกบ้านในที่ดินของญาติ 10% บางครัวเรือนก็อนุญาตให้ปลูกบ้านหรือซ่อมแซมบ้านได้ในที่ดินผู้อื่น

7. อาชีพและรายได้ไม่มั่นคง 10%

8. บางครัวเรือนป่วยจิตเวชสร้างความเดือดร้อนให้กับครัวเรือนของตนเองและผู้อื่น 10%

9. เป็นผู้สูงอายุดูแลลูกพิการ ลูกป่วยจิตเวช ลูกติดยาเสพ 9%

ภาพที่ 2.52 คณะกรรมการ ศพจ.อ.นิคมคำสร้อย
ร่วมรับฟังการคืนข้อมูลระดับอำเภอ

ภาพที่ 2.53 นายอำเภอนิคมคำสร้อย
เป็นประธานในเวทีการคืนข้อมูลระดับอำเภอ

2) เวทีคืนข้อมูลระดับตำบล ศจพ.ต.นากอก วันที่ 19 กันยายน 2565 ณ ศาลาประชาคมหมู่บ้าน บ้านเกษตรสมบูรณ์ ม.10 ตำบลนากอก อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ผลการคืนข้อมูลระดับตำบล พบว่า มีจำนวนครัวเรือนยากจน 71 ครัวเรือน 304 คน จากการวิเคราะห์ในพื้นที่พบว่า มีครัวเรือนยากจนตกหล่น 17 ครัวเรือน และมีครัวเรือนยากจนรั่วไหลเข้าไปในระบบ 8 ครัวเรือน โดยทีมวิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวนำเรียนปรึกษารอบนอกกับหน่วยงานระดับพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลนากอก สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย แล้วและจะทำการสำรวจข้อมูลร่วมกันกับทีมปฏิบัติการแก้จนระดับพื้นที่ ทีม U2T ที่เป็นอาสาสมัครนักวิจัยในโครงการ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลความช่วยเหลือต่อไป ซึ่งปัญหาความยากจนในตำบลนากอกส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องไม่มีที่ดินทำกิน 47 ครัวเรือน ที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่แข็งแรง 31 ครัวเรือน และครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิงผู้ป่วยโรคเรื้อรังผู้พิการ 37 จากการวิเคราะห์พื้นที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนด้านอาชีพแก้จนของคนในชุมชน พบว่า อาชีพที่สามารถช่วยเหลือให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง ด้วยการฝึกทักษะอาชีพให้กับคนในครัวเรือนยากจนดังนี้ การแปรรูปอาหารแหนมห่อใบตอง/เนื้อแดดเดียว การเลี้ยงปลาดุกในบ่อดิน การเลี้ยงกบในบ่อดิน การเลี้ยงโคพันธุ์เนื้อ เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ไข่ ไก่เนื้อ เลี้ยงสุกร การปลูกหม่อนเพื่อผลิตเป็นอาสัตว์เพื่อลดต้นทุนในการซื้อหัวอาหารสัตว์ การพัฒนากลุ่มทอผ้าย้อมคราม ผ้าฝ้าย ผ้าตลุง โดยทักษะอาชีพดังกล่าวจะส่งผลทำให้ครัวเรือนยากจนเข้ามีมาส่วนร่วมในการฝึกทักษะอาชีพเพื่อไปประกอบอาชีพเพื่อช่วยเหลือครัวเรือนของตนให้มีอยู่มีกินโดยการพึ่งพาตนเองได้

ตารางที่ 2.5 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลนากอก

ตำบลนากอก	ครัวเรือนเป้าหมาย	คน	EXCLUSION (ครัวเรือน)	INCLUSION (ครัวเรือน)	ปัญหาครัวเรือนยากจน (ครัวเรือน)			
					ที่อยู่อาศัยทรุดโทรม/ไม่แข็งแรง	ไม่มีที่ดินทำกิน	ครัวเรือนมีผู้ป่วย/ผู้พิการ	ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
หมู่ที่1 บ้านนากอก	6	25	0	0	3	4	3	-
หมู่ที่2 บ้านกุดโง้ง	0	0	2	0	-	-	-	-
หมู่ที่3 บ้านโนนสว่าง	0	0	3	0	-	-	-	-
หมู่ที่4 บ้านนนาสองเหมือง	5	31	6	2	1	3	2	-
หมู่ที่5 บ้านน้ำเที่ยง	10	41	3	0	7	5	6	-
หมู่ที่6 บ้านคลองสะอาด	0	0	0	0	-	-	-	-
หมู่ที่7 บ้านกห้วยกอก	0	0	2	0	-	-	-	-
หมู่ที่8 บ้านด่านยาว	19	84	0	3	9	16	9	-
หมู่ที่9 บ้านโนนสวรรค์	9	38	0	1	2	5	4	-
หมู่ที่10 บ้านเกษตรสมบูรณ์	12	37	1	2	4	7	6	-
หมู่ที่11 บ้านหนองบัวบาน	4	18	0	0	2	2	3	-
หมู่ที่12 บ้านศรีชมภู	4	15	0	0	2	3	2	-
หมู่ที่13 บ้าคำเชียงสา	2	15	0	0	1	2	2	-
รวม	**71**	**304**	**17**	**8**	**31**	**47**	**37**	**-**

ภาพที่ 2.54 นายอำเภอนิคมคำสร้อย เป็นประธานในเวทีคืนข้อมูลตำบลนากอก

ภาพที่ 2.55 คณะกรรมการ ศจพ.ต.นากอก ร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีการคืนข้อมูลในระดับตำบล

3) เวทีคืนข้อมูลระดับตำบล ศจพ.ต.ร่มเกล้า วันที่ 20 กันยายน 2565 ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลร่มเกล้า ผลการคืนข้อมูลระดับตำบล ปรากฏในตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลร่มเกล้า

ตำบลร่มเกล้า	ครัวเรือนเป้าหมาย	คน	EXCLUSION (ครัวเรือน)	INCLUSION (ครัวเรือน)	ปัญหาครัวเรือนยากจน (ครัวเรือน)			
					ที่อยู่อาศัยทรุดโทรม/ไม่แข็งแรง	ไม่มีที่ดินทำกิน	ครัวเรือนมีผู้ป่วย/ผู้พิการ	ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
หมู่ที่1 บ้านร่มเกล้า	7	33	1	0	2	1	5	-
หมู่ที่2 บ้านร่มเกล้า	10	42	0	1	1	-	8	-
หมู่ที่3 บ้านร่มเกล้า	12	26	0	2	1	5	4	2
หมู่ที่4 บ้านหนองนกเขียน	15	51	1	3	1	-	7	-
หมู่ที่5 บ้านคำนางโอก	24	111	2	1	1	10	14	2
หมู่ที่6 บ้านสุริโย	11	44	2	1	3	4	8	1
หมู่ที่7 บ้านโพธิ์ไทร	31	148	1	12	1	3	13	-
รวม	**110**	**455**	**7**	**20**	**10**	**23**	**59**	**5**

จากตารางวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลร่มเกล้า พบว่า มีจำนวนครัวเรือนยากจน 110 ครัวเรือน 455 คน จากการวิเคราะห์ในพื้นที่พบว่า มีครัวเรือนยากจนตกหล่น 7 ครัวเรือน และมีครัวเรือนยากจนรั่วไหลเข้าไปในระบบ 20 ครัวเรือน โดยทีมวิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวนำเรียนปรึกษารอบนอกกับหน่วยงานระดับพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลร่มเกล้า สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย แล้วและจะทำการสำรวจข้อมูลร่วมกันกับทีมปฏิบัติการแก้จนระดับพื้นที่ ทีม U2T ที่เป็นอาสาสมัครนักวิจัยในโครงการ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลความช่วยเหลือต่อไป ซึ่งปัญหาความยากจนในตำบลร่มเกล้า ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิงผู้ป่วยโรคเรื้อรังผู้พิการ 59 ครัวเรือน ไม่มีที่ดินทำกิน 23 ครัวเรือน ที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่แข็งแรง 10 ครัวเรือน และไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 5 ครัวเรือน ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนในพื้นที่ตำบลร่มเกล้า ทางโครงการวิจัยจะนำมาเป็นฐานข้อมูล เพื่อส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนไปยังหน่วยงานในพื้นที่ ที่สามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนได้ต่อไป จากการวิเคราะห์พื้นที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนด้านอาชีพแก้จนของคนในชุมชน พบว่า อาชีพที่สามารถช่วยเหลือให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง ด้วยการฝึกทักษะอาชีพให้กับคนในครัวเรือนยากจนดังนี้ การแปรรูปอาหารแหนมห่อใบตอง/เนื้อแดดเดียว การเลี้ยงปลาดุกในบ่อดิน การเลี้ยงกบในบ่อดิน การเลี้ยงโคพันธุ์เนื้อ เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ไข่ ไก่เนื้อ เลี้ยงสุกร การปลูกหม่อนเพื่อผลิตเป็นอาสัตว์เพื่อลดต้นทุนในการซื้อหัวอาหารสัตว์ การพัฒนากลุ่มทอผ้าย้อมคราม ผ้าฝ้าย ผ้าตลุง โดยทักษะอาชีพดังกล่าวจะส่งผลทำให้ครัวเรือนยากจนเข้ามีมาส่วนร่วมในการฝึกทักษะอาชีพเพื่อไปประกอบอาชีพเพื่อช่วยเหลือครัวเรือนของตนให้มีอยู่มีกินโดยการพึ่งพาตนเองได้

ภาพที่ 2.56 เวทีคืนข้อมูลตำบลร่มเกล้า

ภาพที่ 2.57 เวทีคืนข้อมูลตำบลร่มเกล้า

4) เวทีคืนข้อมูลระดับตำบล ศจพ.ต.กกแดง วันที่ 20 กันยายน 2565 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง ผลการคืนข้อมูลระดับตำบล ปรากฏในตารางที่ 2.7

ตารางที่ 2.7 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลกกแดง

ตำบลกกแดง	ครัวเรือนเป้าหมาย	คน	EXCLUSION (ครัวเรือน)	INCLUSION (ครัวเรือน)	ปัญหาครัวเรือนยากจน (ครัวเรือน)			
					ที่อยู่อาศัยทรุดโทรม/ไม่แข็งแรง	ไม่มีที่ดินทำกิน	ครัวเรือนมีผู้ป่วย/ผู้พิการ	ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
หมู่ที่1 บ้านกกแดง	4	17	2	0	1	-	1	-
หมู่ที่2 บ้านเหล่ากลาง	0	0	0	0	-	-	-	-
หมู่ที่3 บ้านอุ้มไผ่	3	19	2	0	-	1	1	-
หมู่ที่4 บ้านคำแฮด	7	29	0	5	4	3	2	-
หมู่ที่5 บ้านคำแฮด	3	3	3	0	-	1	1	-
หมู่ที่6 บ้านหินลาด	0	0	0	0	-	-	-	-
หมู่ที่7 บ้านหนองสระพัง	3	17	0	1	1	1	-	-
หมู่ที่8 บ้านชัยเจริญ	3	13	1	0	-	1	-	-
หมู่ที่9 บ้านนาหลวง	6	32	1	1	2	5	1	-
หมู่ที่10 บ้านคำแฮดน้อย	4	15	1	0	-	1	1	-
หมู่ที่11 บ้านป่าแดง	0	0	0	0	-	-	-	-
หมู่ที่12 บ้านอรัญญา	4	23	1	2	-	1	-	-
หมู่ที่13 บ้านโนนเจริญ	10	46	4	0	1	6	1	-
รวม	**47**	**214**	**15**	**9**	**9**	**20**	**8**	**-**

จากตารางวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลกกแดง พบว่า มีจำนวนครัวเรือนยากจน 47 ครัวเรือน 214 คน จากการวิเคราะห์ในพื้นที่พบว่า มีครัวเรือนยากจนตกหล่น 15 ครัวเรือน และมีครัวเรือนยากจนรั่วไหลเข้าไปในระบบ 9 ครัวเรือน โดยทีมวิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวนำเรียนปรึกษารอบนอกกับหน่วยงานระดับพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย แล้วและจะทำการสำรวจข้อมูลร่วมกันกับทีมปฏิบัติการแก้จนระดับพื้นที่ ทีม U2T ที่เป็นอาสาสมัครนักวิจัยในโครงการ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลความช่วยเหลือต่อไป ซึ่งปัญหาความยากจนในตำบลกกแดง ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องไม่มีที่ดินทำกิน 20 ครัวเรือน ที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่แข็งแรง 9 ครัวเรือน และครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิงผู้ป่วยโรคเรื้อรังผู้พิการ 8 ครัวเรือนทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนในพื้นที่ตำบลร่มเกล้า ทางโครงการวิจัยจะนำมาเป็นฐานข้อมูล เพื่อส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนไปยังหน่วยงานในพื้นที่ ที่สามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนได้ต่อไป จากการวิเคราะห์พื้นที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนด้านอาชีพแก้จนของคนในชุมชน พบว่า อาชีพที่สามารถช่วยเหลือให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคงด้วยการฝึกทักษะอาชีพให้กับคนในครัวเรือนยากจนดังนี้ การแปรรูปอาหารแหนมห่อใบตอง/เนื้อแดดเดียว การเลี้ยงปลาดุกในบ่อดิน การเลี้ยงกบในบ่อดิน การเลี้ยงโคพันธุ์เนื้อ เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ไข่ ไก่เนื้อ เลี้ยงสุกร การปลูกหม่อนเพื่อผลิตเป็นอาสัตว์เพื่อลดต้นทุนในการซื้อหัวอาหารสัตว์ การพัฒนากลุ่มทอผ้าย้อมคราม ผ้าฝ้าย ผ้าตลุง โดยทักษะอาชีพดังกล่าวจะส่งผลทำให้ครัวเรือนยากจนเข้ามีมาส่วนร่วมในการฝึกทักษะอาชีพเพื่อไปประกอบอาชีพเพื่อช่วยเหลือครัวเรือนของตนให้มีอยู่มีกินโดยการพึ่งพาตนเองได้

ภาพที่ 2.58 คณะกรรมการ ศจพ.ต.กกแดง ร่วมประชุมการคืนข้อมูลตำบลกกแดง

ภาพที่ 2.59 เวทีคืนข้อมูลตำบลกกแดง

5) เวทีคืนข้อมูลระดับตำบล ศจพ.ทต. นิคมคำสร้อย วันที่ 21 กันยายน 2565 ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย ผลการคืนข้อมูลระดับตำบล ปรากฏในตารางที่ 2.8

ตารางที่ 2.8 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย

ตำบลนิคมคำสร้อย	ครัวเรือนเป้าหมาย	คน	EXCLUSION (ครัวเรือน)	INCLUSION (ครัวเรือน)	ปัญหาครัวเรือนยากจน (ครัวเรือน)			
					ที่อยู่อาศัยทรุดโทรม/ไม่แข็งแรง	ไม่มีที่ดินทำกิน	ครัวเรือนมีผู้ป่วย/ผู้พิการ	ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
หมู่ที่1 บ้านคำสร้อย	0	0	4	0	-	-	-	-
หมู่ที่2 บ้านม่วงไข่	4	14	1	1	2	2	2	-
หมู่ที่3 บ้านโคกกลาง	1	9	10	0	1	1		-
หมู่ที่4 บ้านด่านมน	0	0	2	0	-	-	-	-
หมู่ที่5 บ้านอุ่นคำเจริญ	12	41	1	0	5	10	8	-
หมู่ที่6 บ้านเดชจำนงค์	5	24	5	0	2	3	5	-
หมู่ที่7 บ้านคำกั้ง	0	0	0	0	-	-	2	-
หมู่ที่8 บ้านโนนเกษม	9	41	6	0	4	4	-	-
หมู่ที่9 บ้านโนนสว่าง	4	24	2	0	1	-	-	-
หมู่ที่10 บ้านภูแผงม้า	0	0	7	0	-	-	6	-
หมู่ที่11 บ้านสุขสำราญ	11	36	1	1	1	8	3	-
หมู่ที่12 บ้านเรืองเจริญ	9	70	2	0	3	5	3	-
หมู่ที่13 บ้านคำแสนสุข	9	32	1	0	3	3	7	2
หมู่ที่14 บ้านเหล่าสามัคคี	0	0	0	0	-	-	-	-
รวม	**64**	**232**	**42**	**2**	**22**	**36**	**36**	**2**

จากตารางวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลนิคมคำสร้อย พบว่า มีจำนวนครัวเรือนยากจน 64 ครัวเรือน 232 คน จากการวิเคราะห์ในพื้นที่พบว่า มีครัวเรือนยากจนตกหล่น 42 ครัวเรือน และมีครัวเรือนยากจนรั่วไหลเข้าไปในระบบ 2 ครัวเรือน โดยทีมวิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวนำเรียนปรึกษารอบนอกกับหน่วยงานระดับพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมคำสร้อย สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย แล้วและจะทำการสำรวจข้อมูลร่วมกันกับทีมปฏิบัติการแก้จนระดับพื้นที่ ทีม U2T ที่เป็นอาสาสมัครนักวิจัยในโครงการ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลความช่วยเหลือต่อไป ซึ่งปัญหาความยากจนในตำบลโชคชัย ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องไม่มีที่ดินทำกิน 36 ครัวเรือน ที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่แข็งแรง 22 ครัวเรือน และครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิง ผู้ป่วยโรคเรื้อรังผู้พิการ 36 และไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 2 ครัวเรือน เนื่องจากบางชุมชนเป็นชุมชนแออัดอยู่ในตลาดนิคมคำสร้อยสร้อยเป็นที่ดินจัดสรรอยู่ในความดูแลของสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อยเมื่ออดีตที่ผ่านมาประมาณ 50 ปีที่แล้ว ได้มีการจัดสรรที่ทำกินให้กับประชาชนในเขตรับผิดชอบของนิคมสร้างตนเองคำสร้อยในการครอบครองไว้ครัวเรือนละ 84 ตารางวา เมื่อได้รับจัดสรรแล้ว บางครัวเรือนก็ขายสิทธิ์ของตนเองเลยส่งผลมายังลูกหลานไม่มีที่ดินทำกินมาจนถึงปัจจุบัน บางครัวเรือนป่วยพิการ/จิตเวช บางครัวเรือนที่อยู่อาศัยผุพัง อาศัยอยู่กับผู้อื่น คนในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพหรือมีอาชีพไม่แน่นอน บางครัวเรือนไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพราะไม่สนใจที่จะทำเนื่องจากเป็นคนติดสุรา ใช้ชีวิตไปวันๆ จากการวิเคราะห์พื้นที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนด้านอาชีพแก้จนของคนในชุมชน พบว่า อาชีพที่สามารถช่วยเหลือให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง ด้วยการฝึกทักษะอาชีพให้กับคนในครัวเรือนยากจนดังนี้ การผลิตภัณฑ์จากเส้นพลาสติก การผลิตน้ำยาล้างจาน การเพาะเห็ด การเลี้ยงหอย การพัฒนาต่อยอดกลุ่มอาชีพทำดอกไม้จันทน์/เหรียญโปรยทาน การแปรรูปอาหาร การปุ๋ยชีวภาพ/ดินพร้อมปลูก การเลี้ยงปลาดุก ปลานิล ปลาตะเพียน การแปรรูปอาหารจากปลา การศึกษาวิธีเพาะพันธุ์ปลาเพื่อการจำหน่ายและเลี้ยงในครัวเรือนเพื่อเป็นแหล่งอาหารให้กับครัวเรือนยากจน ช่างตัดผม ช่างอิเล็กทรอนิกส์/ช่างก่อสร้าง การทอเสื่อกก และการปลูกหม่อนเพื่อขายใบและทำเป็นอาหารสัตว์เพื่อลดต้นทุนค่าอาหารสัตว์ในครัวเรือน

ภาพที่ 2.60 เวทีนำเสนอคืนข้อมูลความยากจนเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย

ภาพที่ 2.61 คณะกรรมการ ศจพ.ทต.นิคมคำสร้อย ร่วมขับเคลื่อนความยากจนระดับตำบล

7) **เวทีคืนข้อมูลระดับตำบล ศจพ.ต.นิคมคำสร้อย** วันที่ 21 กันยายน 2565 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมคำสร้อย ผลการคืนข้อมูลระดับตำบล ปรากฏในตารางที่ 2.9

ตารางที่ 2.9 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลนิคมคำสร้อย

ตำบลนิคมคำสร้อย	ครัวเรือนเป้าหมาย	คน	EXCLUSION (ครัวเรือน)	INCLUSION (ครัวเรือน)	ปัญหาครัวเรือนยากจน (ครัวเรือน)			
					ที่อยู่อาศัยทรุดโทรม/ไม่แข็งแรง	ไม่มีที่ดินทำกิน	ครัวเรือนมีผู้ป่วย/ผู้พิการ	ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
หมู่ที่1 บ้านคำสร้อย	0	0	4	0	-	-	-	-
หมู่ที่2 บ้านม่วงไข่	4	14	1	1	2	2	2	-
หมู่ที่3 บ้านโคกกลาง	1	9	10	0	1	1		-
หมู่ที่4 บ้านด่านมน	0	0	2	0	-	-	-	-
หมู่ที่5 บ้านอุ่นคำเจริญ	12	41	1	0	5	10	8	-
หมู่ที่6 บ้านเดชจำนงค์	5	24	5	0	2	3	5	-
หมู่ที่7 บ้านคำกั้ง	0	0	0	0	-	-	2	-
หมู่ที่8 บ้านโนนเกษม	9	41	6	0	4	4	-	-
หมู่ที่9 บ้านโนนสว่าง	4	24	2	0	1	-	-	-
หมู่ที่10 บ้านภูแผงม้า	0	0	7	0	-	-	6	-
หมู่ที่11 บ้านสุขสำราญ	11	36	1	1	1	8	3	-
หมู่ที่12 บ้านเรืองเจริญ	9	70	2	0	3	5	3	-
หมู่ที่13 บ้านคำแสนสุข	9	32	1	0	3	3	7	2
หมู่ที่14 บ้านเหล่าสามัคคี	0	0	0	0	-	-	-	-
รวม	**64**	**232**	**42**	**2**	**22**	**36**	**36**	**2**

จากตารางวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลนิคมคำสร้อย พบว่า มีจำนวนครัวเรือนยากจน 64 ครัวเรือน 232 คน จากการวิเคราะห์ในพื้นที่พบว่า มีครัวเรือนยากจนตกหล่น 42 ครัวเรือน และมีครัวเรือนยากจนรั่วไหลเข้าไปในระบบ 2 ครัวเรือน โดยทีมวิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวนำเรียนปรึกษารอบนอกกับหน่วยงานระดับพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมคำสร้อย สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย แล้วและจะทำการสำรวจข้อมูลร่วมกันกับทีมปฏิบัติการแก้จนระดับพื้นที่ ทีม U2T ที่เป็นอาสาสมัครนักวิจัยในโครงการ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลความช่วยเหลือต่อไป ซึ่งปัญหาความยากจนในตำบลโชคชัย ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องไม่มีที่ดินทำกิน 36 ครัวเรือน ที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่แข็งแรง 22 ครัวเรือน และครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิงผู้ป่วยโรคเรื้อรังผู้พิการ 36 และไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 2 ครัวเรือน เนื่องจากบางชุมชนเป็นชุมชนแออัดอยู่ในตลาดนิคมคำสร้อยสร้อยเป็นที่ดินจัดสรรอยู่ในความดูแลของสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อยเมื่ออดีตที่ผ่านมาประมาณ 50 ปีที่แล้ว ได้มีการจัดสรรที่ทำกินให้กับประชาชนในเขตรับผิดชอบของนิคมสร้างตนเองคำสร้อยในการครอบครองไว้ครัวเรือนละ 84 ตารางวา เมื่อได้รับจัดสรรแล้ว บางครัวเรือนก็ขายสิทธิ์ของตนเองเลยส่งผลมายังลูกหลานไม่มีที่ดินทำกินมาจนถึงปัจจุบัน บางครัวเรือนป่วยพิการ/จิตเวช บางครัวเรือนที่อยู่อาศัยผุพัง อาศัยอยู่กับผู้อื่น คนในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพหรือมีอาชีพไม่แน่นอน บางครัวเรือนไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพราะไม่สนใจที่จะทำเนื่องจากเป็นคนติดสุรา ใช้ชีวิตไปวันๆ จากการวิเคราะห์พื้นที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนด้านอาชีพแก้จนของคนในชุมชน พบว่า อาชีพที่สามารถช่วยเหลือให้คนใน

ชุมชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง ด้วยการฝึกทักษะอาชีพให้กับคนในครัวเรือนยากจนดังนี้ การผลิตภัณฑ์จากเส้นพลาสติก การผลิตน้ำยาล้างจาน การเพาะเห็ด การเลี้ยงหอย การพัฒนาต่อยอดกลุ่มอาชีพทำดอกไม้จันทน์/เหรียญโปรยทาน การแปรรูปอาหาร การปุ๋ยชีวภาพ/ดินพร้อมปลูก การเลี้ยงปลาดุก ปลานิล ปลาตะเพียน การแปรรูปอาหารจากปลา การศึกษาวิธีเพาะพันธุ์ปลาเพื่อการจำหน่ายและเลี้ยงในครัวเรือนเพื่อเป็นแหล่งอาหารให้กับครัวเรือนยากจน ช่างตัดผม ช่างอิเล็กทรอนิกส์/ช่างก่อสร้าง การทอเสื่อกก และการปลูกหม่อนเพื่อขายใบและทำเป็นอาหารสัตว์เพื่อลดต้นทุนค่าอาหารสัตว์ในครัวเรือน

ภาพที่ 2.62 เวทีนำเสนอคืนข้อมูลความยากจนตำบลนิคมคำสร้อยเขตอบต.นิคมคำสร้อย

ภาพที่ 2.63 คณะกรรมการ ศจพ.ต.นิคมคำสร้อยร่วมขับเคลื่อนความยากจนระดับตำบล

7) เวทีคืนข้อมูลระดับตำบล ศจพ.ต.โชคชัย วันที่ 22 กันยายน 2565 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย ผลการคืนข้อมูลระดับตำบล ปรากฏในตารางที่ 2.10

ตารางที่ 2.10 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลโชคชัย

ตำบลโชคชัย	ครัวเรือนเป้าหมาย	คน	EXCLUSION (ครัวเรือน)	INCLUSION (ครัวเรือน)	ปัญหาครัวเรือนยากจน (ครัวเรือน)			
					ที่อยู่อาศัยทรุดโทรม/ไม่แข็งแรง	ไม่มีที่ดินทำกิน	ครัวเรือนมีผู้ป่วย/ผู้พิการ	ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
หมู่ที่1 บ้านโชคชัย	3	9	0	1	1	3	-	-
หมู่ที่2 บ้านคลองน้ำใส	5	28	1	3	-	-	4	-
หมู่ที่3 บ้านหนองแวงน้อย	15	54	3	1	2	7	2	-
หมู่ที่4 บ้านคำบง	5	25	0	0	1	3	3	-
หมู่ที่5 บ้านคำพอก	15	51	5	1	-	9	7	-
หมู่ที่6 บ้านป่าข่า	0	0	0	0	-	-	-	-
หมู่ที่7 บ้านหนองลี่	7	24	2	0	1	3	3	1
หมู่ที่8 บ้านหนองแวงเหนือ	6	19	6	1	1	1	3	-
หมู่ที่9 บ้านหนองลำดวน	26	108	0	2	5	21	7	1
รวม	**82**	**318**	**17**	**9**	**11**	**47**	**29**	**2**

จากตารางวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลโชคชัย พบว่า มีจำนวนครัวเรือนยากจน 82 ครัวเรือน 318 คน จากการวิเคราะห์ในพื้นที่พบว่า มีครัวเรือนยากจนตกหล่น 17 ครัวเรือน และมีครัวเรือนยากจนรั่วไหลเข้าไปในระบบ 9 ครัวเรือน โดยทีมวิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวนำเรียนปรึกษารอบนอกกับหน่วยงานระดับพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย แล้วและจะทำการสำรวจข้อมูลร่วมกันกับทีมปฏิบัติการแก้จนระดับพื้นที่ ทีม U2T ที่เป็นอาสาสมัครนักวิจัยในโครงการ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลความช่วยเหลือต่อไป ซึ่งปัญหาความยากจนในตำบลโชคชัย ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องไม่มีที่ดินทำกิน 47 ครัวเรือน ที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่แข็งแรง 11 ครัวเรือน และครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิงผู้ป่วยโรคเรื้อรังผู้พิการ 29 และไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 2 ครัวเรือน ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนในพื้นที่ตำบลร่มเกล้า ทางโครงการวิจัยจะนำมาเป็นฐานข้อมูล เพื่อส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนไปยังหน่วยงานในพื้นที่ ที่สามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนได้ต่อไป จากการวิเคราะห์พื้นที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนด้านอาชีพแก้จนของคนในชุมชน จากการวิเคราะห์พื้นที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนด้านอาชีพแก้จนของคนในชุมชน พบว่า อาชีพที่สามารช่วยเหลือให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง ด้วยการฝึกทักษะอาชีพให้กับคนในครัวเรือนยากจนดังนี้ การส่งเสริมความรู้ด้านการตลาดในการขายสินค้าในชุมชน การผลิตน้ำกรดหยอดยางพาราเพื่อใช้ในครัวเรือนเพื่อลดต้นทุน การปลูกหม่อนขายใบเพื่อเป็นอาชีพเสริม การเลี้ยงปลาดุกในบ่อดิน การสานตระกล้าพลาสติก การเพาะเห็ดฟาง การแปรรูปอาหาร ปลาส้ม/แหนมหมู การทำดอกไม้จันทน์ การทำเหรียญโปรยทาน การทำไม้กวาดดอกหญ้า การส่งเสริมอาชีพการร้อยลูกปัดสำหรับคนพิการ การเลี้ยงไก่พันธุ์เนื้อไก่พันธุ์ไข่ การทำสมุนไพรเพื่อรักษาโรคเพื่อใช้ในครัวเรือน การทำอาหารสัตว์จากใบหม่อน ทักษะอาชีพช่างหล่อปูน ช่างตัดผม

ภาพที่ 2.64 เวทีนำเสนอคืนข้อมูลตำบลโชคชัย

ภาพที่ 2.65 คณะกรรมการ ศจพ.ต.โชคชัยร่วมประชุมเวทีคืนข้อมูล

8) เวทีคืนข้อมูลระดับตำบล ศจพ.ต.หนองแวง วันที่ 23 กันยายน 2565 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง ผลการคืนข้อมูลระดับตำบล ปรากฏในตารางที่ 2.11

ตารางที่ 2.11 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลหนองแวง

ตำบลหนองแวง	ครัวเรือนเป้าหมาย	คน	EXCLUSION (ครัวเรือน)	INCLUSION (ครัวเรือน)	ปัญหาครัวเรือนยากจน (ครัวเรือน)			
					ที่อยู่อาศัยทรุดโทรม/ไม่แข็งแรง	ไม่มีที่ดินทำกิน	ครัวเรือนมีผู้ป่วย/ผู้พิการ	ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
หมู่ที่1 บ้านหนองแวง	25	68	1	2	9	14	13	-
หมู่ที่2 บ้านหนองข่า	13	58	1	1	3	4	6	-
หมู่ที่3 บ้านหนองกระโซ่	10	52	1	0	3	5	4	-
หมู่ที่4 บ้านป่งแดง	9	40	4	0	3	6	3	-
หมู่ที่5 บ้านหนองกกเปือย	4	28	1	0	2	1	3	-
หมู่ที่6 บ้านโนนก่อ	10	35	3	2	3	4	5	-
หมู่ที่7 บ้านเตาถ่าน	10	51	3	0	4	5	3	-
หมู่ที่8 บ้านโนนสะอาด	31	94	0	0	7	13	17	-
หมู่ที่9 บ้านเหล่าต้นยม	11	45	4	1	6	5	7	-
หมู่ที่10 บ้านบังอี่	9	51	1	2	3	4	2	-
หมู่ที่11 บ้านเหล่าหลวง	26	94	3	2	8	12	9	-
รวม	**158**	**616**	**22**	**10**	**51**	**73**	**72**	**-**

จากตารางวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลหนองแวง พบว่า จำนวนครัวเรือนยากจน 158 ครัวเรือน 616 คน จากการวิเคราะห์ในพื้นที่พบว่า มีครัวเรือนยากจนตกหล่น 22 ครัวเรือน และมีครัวเรือนยากจนรั่วไหลเข้าไปในระบบ 10 ครัวเรือน โดยทีมวิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวนำเรียนปรึกษารอบนอกกับหน่วยงานระดับพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย แล้วและจะทำการสำรวจข้อมูลร่วมกันกับทีมปฏิบัติการแก้จนระดับพื้นที่ ทีม U2T ที่เป็นอาสาสมัครนักวิจัยในโครงการ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลความช่วยเหลือต่อไป ซึ่งปัญหาความยากจนในตำบลหนองแวง ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องไม่มีที่ดินทำกิน 73 ครัวเรือน ที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่แข็งแรง 51 ครัวเรือน และครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิงผู้ป่วยโรคเรื้อรังผู้พิการ 72 ครัวเรือนทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนในพื้นที่ตำบลร่มเกล้า ทางโครงการวิจัยจะนำมาเป็นฐานข้อมูล เพื่อส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนไปยังหน่วยงานในพื้นที่ ที่สามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนได้ต่อไป จากการวิเคราะห์พื้นที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนด้านอาชีพแก้จนของคนในชุมชน พบว่า อาชีพที่สามารถช่วยเหลือให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคงด้วยการฝึกทักษะอาชีพให้กับคนในครัวเรือนยากจนดังนี้ การแปรรูปอาหารแหนมห่อใบตอง/เนื้อแดดเดียว การเลี้ยงปลาดุกในบ่อดิน การเลี้ยงกบในบ่อดิน

ภาพที่ 2.66 เวทีนำเสนอคืนข้อมูลความยากตำบลหนองแวง

ภาพที่ 2.67 คณะกรรมการ ศจพ.ต.หนองแวงร่วมขับเคลื่อนความยากจนระดับตำบล

9) เวทีคืนข้อมูลระดับตำบล ศจพ.ต.นาอุดม วันที่ 24 กันยายน 2565 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลนาอุดม ผลการคืนข้อมูลระดับตำบล ปรากฏในตารางที่ 2.12

ตารางที่ 2.12 ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลนาอุดม

ตำบลนาอุดม	ครัวเรือนเป้าหมาย	คน	EXCLUSION (ครัวเรือน)	INCLUSION (ครัวเรือน)	ปัญหาครัวเรือนยากจน (ครัวเรือน)			
					ที่อยู่อาศัยทรุดโทรม/ไม่แข็งแรง	ไม่มีที่ดินทำกิน	ครัวเรือนมีผู้ป่วย/ผู้พิการ	ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
หมู่ที่1 บ้านนาอุดม	0	0	0	0	-	-	-	-
หมู่ที่2 บ้านขอนแก่น	39	153	0	17	7	10	8	-
หมู่ที่3 บ้านป่าเตย	20	95	0	1	5	17	8	-
หมู่ที่4 บ้านทรายไหลแล้ง	0	0	0	0	-	-	-	-
หมู่ที่5 บ้านคำไหล	4	21	1	0	2	3	2	-
หมู่ที่6 บ้านสมสะอาด	8	34	1	4	1	2	1	-
หมู่ที่7 บ้านคำเชียงสา	6	37	0	0	2	4	5	-
หมู่ที่8 บ้านนาขาม	0	0	1	0	-	-	-	-
หมู่ที่9 บ้านทรายทอง	5	11	0	0	1	2	2	-
หมู่ที่10 บ้านนาเจริญ	4	14	0	1	-	1	2	-
หมู่ที่11 บ้านวงพระจันทร์	7	41	1	2	2	3	5	-
หมู่ที่12 บ้านเหล่านางาม	3	8	1	0	1	2	1	-
รวม	**96**	**414**	**5**	**25**	**21**	**44**	**34**	**-**

จากตารางวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนยากจนในตำบลนาอุดม พบว่า มีจำนวนครัวเรือนยากจน 96 ครัวเรือน 414 คน จากการวิเคราะห์ในพื้นที่พบว่า มีครัวเรือนยากจนตกหล่น 5 ครัวเรือน และมีครัวเรือนยากจนรั่วไหลเข้าไปในระบบ 25 ครัวเรือน โดยทีมวิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวนำเรียนปรึกษารอบนอกกับหน่วยงานระดับพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลนาอุดม สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย แล้วและจะทำการสำรวจข้อมูลร่วมกันกับทีมปฏิบัติการแก้จนระดับพื้นที่ ทีม U2T ที่เป็นอาสาสมัครนักวิจัยใน

โครงการ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลความช่วยเหลือต่อไป ซึ่งปัญหาความยากจนในตำบลโชคชัย ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องไม่มีที่ดินทำกิน 44 ครัวเรือน ที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่แข็งแรง 21 ครัวเรือน และครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิง ผู้ป่วยโรคเรื้อรังผู้พิการ 34 ครัวเรือน เนื่องจากบางชุมชนเป็นชุมชนแออัดอยู่ในตลาดนิคมคำสร้อยสร้อยเป็นที่ดินจัดสรรอยู่ในความดูแลของสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อยเมื่ออดีตที่ผ่านมาประมาณ 50 ปีที่แล้ว ได้มีการจัดสรรที่ทำกินให้กับประชาชนในเขตรับผิดชอบของนิคมสร้างตนเองคำสร้อยในการครอบครองไว้ครัวเรือนละ 84 ตารางวา เมื่อได้รับจัดสรรแล้ว บางครัวเรือนก็ขายสิทธิ์ของตนเองเลยส่งผลมายังลูกหลานไม่มีที่ดินทำกินมาจนถึงปัจจุบัน บางครัวเรือนป่วยพิการ/จิตเวช บางครัวเรือนที่อยู่อาศัยผุพัง อาศัยอยู่กับผู้อื่น คนในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพหรือมีอาชีพไม่แน่นอน บางครัวเรือนไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพราะไม่สนใจที่จะทำเนื่องจากเป็นคนติดสุรา ใช้ชีวิตไปวันๆ จากการวิเคราะห์พื้นที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนด้านอาชีพแก้จนของคนในชุมชน พบว่า อาชีพที่สามารถช่วยเหลือให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคงด้วยการฝึกทักษะอาชีพให้กับคนในครัวเรือนยากจนดังนี้ การผลิตภัณฑ์จากเส้นพลาสติก การผลิตน้ำยาล้างจาน การเพาะเห็ด การเลี้ยงหอย การพัฒนาต่อยอดกลุ่มอาชีพทำดอกไม้จันทน์/เหรียญโปรยทาน การแปรรูปอาหาร การปุ๋ยชีวภาพ/ดินพร้อมปลูก การเลี้ยงปลาดุก ปลานิล ปลาตะเพียน การแปรรูปอาหารจากปลา การศึกษาวิธีเพาะพันธุ์ปลาเพื่อการจำหน่ายและเลี้ยงในครัวเรือนเพื่อเป็นแหล่งอาหารให้กับครัวเรือนยากจน ช่างตัดผม ช่างอิเล็กทรอนิกส์/ช่างก่อสร้าง การทอเสื่อกก และการปลูกหม่อนเพื่อขายใบและทำเป็นอาหารสัตว์เพื่อลดต้นทุนค่าอาหารสัตว์ในครัวเรือน

ภาพที่ 2.68 เวทีนำเสนอคืนข้อมูลความยากตำบลนาอุดม

ภาพที่ 2.69 คณะกรรมการ ศจพ.ต.นาอุดม ร่วมขับเคลื่อนความยากจนระดับตำบล

ข้อมูลที่นำเสนอ

1) เวทีคืนข้อมูลในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย เป็นการนำเสนอข้อมูลและข้อค้นพบในการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 7 ตำบล 79 หมู่บ้าน ทีมวิจัยได้จัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอในที่ประชุมเป็นภาพรวมในระดับอำเภอและรายตำบล โดยข้อมูลที่นำเสนอจะแบ่งออกเป็น 2 ระดับดังนี้

1.1) ข้อมูลที่นำเสนอในระดับอำเภอ ประกอบด้วย 1) คืนข้อมูลการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 7 ตำบล 2) ระดับความยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อย 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับอำเภอ 5) ข้อมูลผู้ลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

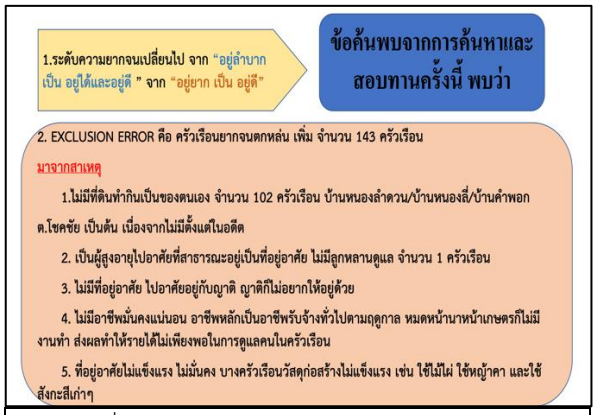
1.2) ข้อมูลที่นำเสนอในระดับตำบล ประกอบด้วย 1) คืนข้อมูลการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 7 ตำบล 2) ระดับความยากจนทั้ง 7 ตำบล 3) แนวทางการแก้ไขปัญหา

ความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับตำบล 5) ข้อมูลผู้ลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

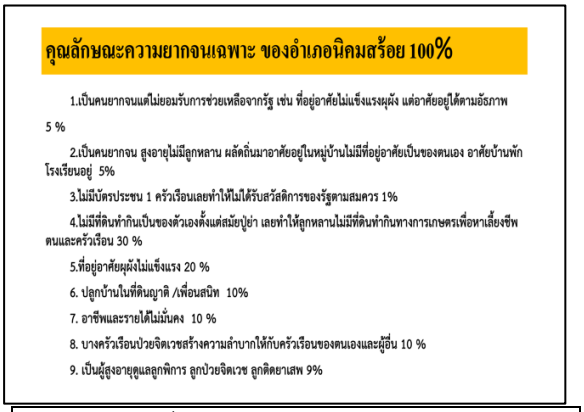
2) ส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านการเข้าถึงและการจัดสวัสดิการรัฐ ด้านสวัสดิการทางสังคม

3) หาแนวทางหนุนเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนร่วมกันเพื่อไม่ให้เขากลับมายากจนได้อีก

4) ฝึกทักษะอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนที่พร้อมจะพัฒนา ผ่านกระบวนการโมเดลแก้จนด้วยแนวคิดคุยกันทั้งอำเภอและโมเดลหม่อนแก้จน

ภาพที่ 2.70 ข้อค้นพบจากการค้นหาและสอบทาน

ภาพที่ 2.71 คุณลักษณะความยากจน

กระบวนการ/วิธีการ

1) จัดตั้งคลินิกวิจัยแก้จนเพื่อเป็นศูนย์ประสานงานด้านวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจัดประชุมคณะทำงานของศูนย์ฯ ทุกๆ 3 เดือนเพื่อรายงานผลการดำเนินการโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ไปยัง ศจพ.จ.มุกดาหาร ไปยัง ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย และในที่ประชุมคลินิกวิจัยจะนำเสนอข้อมูลครัวเรือนยากจน ประเภทของครัวเรือนยากจน ระดับครัวเรือนยากจน และการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่

2) จัดเวทีเพื่อคืนข้อมูลในระดับอำเภอและในระดับตำบล 7 ตำบล และอีก 1 เทศบาลตำบลในอำเภอนิคมคำสร้อย

3) จัดเวทีส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนให้กับหน่วยงานที่มีพันธกิจช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาความยากจนต่อไป

4) จัดทำโมเดลแก้จน กับครอบครัวที่พร้อมจะพัฒนา จำนวน 47 ครัวเรือน โดยใช้โมเดลแก้จนด้วยแนวคิดคุยกันทั้งอำเภอและโมเดลหม่อนแก้จน

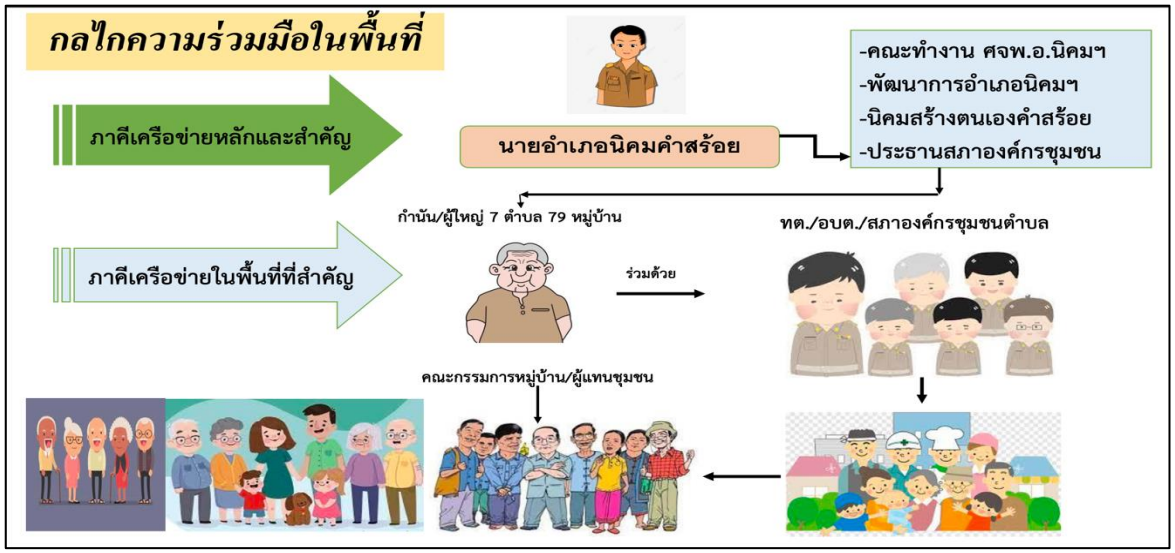
5) จัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนครอบคลุมทั้ง 79 หมู่บ้าน 7 ตำบล

6. ติดตามประเมินผลโครงการฯ

กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมในการจัดเวทีคืนข้อมูล

จากการทำงานของโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในระยะเวลา 6

เดือนที่ผ่านมา โครงการฯ ได้ทำการประสานหน่วยงานที่มีภาระกิจและพันธกิจในด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ผ่านกระบวนการการทำแบบบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน โดยจัดกลุ่มเป็น ทีมปฏิบัติการแก้จน 4 ท. ดังภาพที่ 2.72

ภาพที่ 2.72 กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมในการจัดเวทีคืนข้อมูล

จากภาพที่ 2.72 สามารถจัดกลุ่มเป็นทีมปฏิบัติการแก้จน 4 ท. ดังนี้

1) ท้องทุ่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข ขบวนองค์กรชุมชน และครัวเรือนยากจน

2) ท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล

3) ท้องที่ คือ ที่ทำการปกครองอำเภอนิคมคำสร้อย โดยท่านนายอำเภอนิคมคำสร้อยเป็นประธาน, ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอนิคมคำสร้อย หรือ ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย, สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย, สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย, สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมคำสร้อย, โรงพยาบาลนิคมคำสร้อย, สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมุกดาหาร, สำนักงานประมงอำเภอนิคมคำสร้อย

4) ทีมวิจัย คือ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย

จากการดำเนินงานของโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมาพบว่า การทำงานในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย มีอุปสรรคการทำงานและแนวทางการแก้ไขดังต่อไปนี้

อุปสรรคการทำงาน

1) การทำงานของหน่วยงานหลักในพื้นที่ มีการหนุนเสริมน้อย

2) เป็นชุมชนเมืองส่วนใหญ่ไปทำงานไม่มีผู้ให้ข้อมูลที่ชัดเจน เกิดปัญหาการผิดพลาดในการสื่อสารของข้อมูลที่เป็นจริง

3) ครัวเรือนยากจนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และการให้ข้อมูลของครัวเรือน

แนวทางแก้ไข

1) ติดต่อประสานงานกับพื้นที่ เช่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อขอเข้าพื้นที่ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ก่อนลงพื้นที่จริง

2) ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน พาลงพื้นที่เพื่อสอบถามข้อมูลของครัวเรือนยากจน หากเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช้คนในชุมชน ครัวเรือนยากจนก็จะไม่ให้ข้อมูล

3) ท่านนายอำเภอนิคมคำสร้อย นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติได้ให้แนวทางการชวนคุยทั้งอำเภอปูสาดโสเหล่กันในชุมชน เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนทุกพื้นที่ทุกหมู่บ้าน ทุกตำบลโดยทำการวิเคราะห์ครัวเรือนยากจน หรือจัดทำ Poverty Profile เพื่อเป็นการ X-ray ครัวเรือนยากจนทุกพื้นที่ในอำเภอนิคมคำสร้อย ซึ่งเป็นการทำงานตามแนวคิดความร่วมมือ (Collaboration) โดยมีนายอำเภอเป็น Area Manager คอยอำนวยการและประสานความร่วมมือในหน่วยงานต่างๆ ในอำเภอนิคมคำสร้อย เพื่อบูรณาการการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

3.2 เวทีคืนข้อมูลในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร)

จากการดำเนินงานของโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้มีการจัดเวทีคืนข้อมูลในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) ทั้งหมด 1 ครั้ง โดยเป็นการจัดเวทีประชุมร่วมกับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเมืองมุกดาหาร (ศจพ.อ.เมืองมุกดาหาร) เพื่อคืนข้อมูลในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) 1 ครั้ง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) เวทีระดับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเมืองมุกดาหาร (ศจพ.อ.เมืองมุกดาหาร) 17 พฤษจิกายน 2565 ณ ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอเมืองมุกดาหาร

ผลการคืนข้อมูลศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอหนองสูง (ศจพ.อ.เมืองมุกดาหาร) พบว่า อำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาล)มีครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูลโครงการวิจัยแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร 1,003 ครัวเรือน 3,884 คน ประกอบไปด้วย ตำบลกุดแข้ 9 ครัวเรือน 29 คน ตำบลคำป่าหลาย 175 ครัวเรือน 680 คน ตำบลคำอาฮวน 115 คน 470 คน ตำบลดงมอน 31 ครัวเรือน 119 คน ตำบลดงเย็น 96 ครัวเรือน 384 คน ตำบลนาสีนวน 92 ครัวเรือน 304 คน ตำบลนาโสก 89 ครัวเรือน 313 คน ตำบลบางทรายใหญ่ 24 ครัวเรือน 62 คน ตำบลบ้านโคก 73 ครัวเรือน 329 คน ตำบลผึ่งแดด 32 ครัวเรือน 166 คน ตำบลโพนทราย 132 ครัวเรือน 497 คน และตำบลมุก 135 ครัวเรือน 531 คน โดยปัญหาในครัวเรือยากจนส่วนใหญ่ในอำเภอเมืองมุกดาหารมี ดังนี้

1.ปัญหาที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่แข็งแรงผุพัง จำนวน 143 ครัวเรือน พบว่าครัวเรือนที่มีปัญหาที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่แข็งแรงผุพัง ตำบลกุดแข้ 4 ครัวเรือน ตำบลคำป่าหลาย 24 ครัวเรือน ตำบลคำอาฮวน 5 ครัวเรือน ตำบลดงมอน 17 ครัวเรือน ตำบลดงเย็น 18 ครัวเรือน ตำบลนาสีนวน 14 ครัวเรือน ตำบลนาโสก 7 ครัวเรือน ตำบลบางทรายใหญ่ 8 ครัวเรือน ตำบลบ้านโคก 11 ครัวเรือน ตำบลผึ่งแดด 1 ครัวเรือน ตำบลโพนทราย 15ครัวเรือน และตำบลมุก 19 ครัวเรือน

2.ปัญหาครัวเรือนไม่มีที่ดินทำกิน ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน และสร้างบ้านในที่ดินของคนอื่น จำนวน 197ครัวเรือน พบว่า ตำบลกุดแข้ 3 ครัวเรือน ตำบลคำป่าหลาย 17 ครัวเรือน ตำบลคำอาฮวน 46 ครัวเรือน

ตำบลดงมอน 20 ครัวเรือน ตำบลดงเย็น 24 ครัวเรือน ตำบลนาสีนวน 35 ครัวเรือน ตำบลนาโสก 12 ครัวเรือน ตำบลบางทรายใหญ่ 5 ครัวเรือน ตำบลบ้านโคก 7 ครัวเรือน ตำบลผึ่งแดด ไม่มีครัวเรือนยากจน ตำบลโพนทราย 17 ครัวเรือน และตำบลมุก 14 ครัวเรือน

3.ปัญหาครัวเรือนมีผู้ป่วยโรคเรื้อรัง/ผู้พิการไม่สามารถดูและตัวเองได้ จำนวน 270 ครัวเรือน พบว่า ตำบลกุดแข้ 5 ครัวเรือน ตำบลคำป่าหลาย 39 ครัวเรือน ตำบลคำอาฮวน 23 ครัวเรือน ตำบลดงมอน 13 ครัวเรือน ตำบลดงเย็น 31 ครัวเรือน ตำบลนาสีนวน 26 ครัวเรือน ตำบลนาโสก 21 ครัวเรือน ตำบลบางทรายใหญ่ 13 ครัวเรือน ตำบลบ้านโคก 22 ครัวเรือน ตำบลผึ่งแดด 7 ครัวเรือน ตำบลโพนทราย 34 ครัวเรือน และตำบลมุก 41ครัวเรือน

4.ปัญหาครัวเรือนไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 18 ครัวเรือน พบว่า ตำบลกุดแข้ 0 ครัวเรือน ตำบลคำป่าหลาย 6 ครัวเรือน ตำบลคำอาฮวน 1 ครัวเรือน ตำบลดงมอน 0 ครัวเรือน ตำบลดงเย็น 0 ครัวเรือน ตำบลนาสีนวน 2 ครัวเรือน ตำบลนาโสก 0 ครัวเรือน ตำบลบางทรายใหญ่ 1 ครัวเรือน ตำบลบ้านโคก 3 ครัวเรือน ตำบลผึ่งแดด 0 ครัวเรือน ตำบลโพนทราย 4 ครัวเรือน และตำบลมุก 1 ครัวเรือน

ภาพที่ 2.73 เวทีคืนข้อมูลอำเภอเมืองนอกเขต

ภาพที่ 2.74 เวทีคืนข้อมูลอำเภอเมืองนอกเขต

3.3 เวทีคืนข้อมูลในอำเภอหนองสูง

จากการดำเนินงานของโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้มีการจัดเวทีคืนข้อมูลในอำเภอหนองสูง ทั้งหมด 1 ครั้ง โดยเป็นการจัดเวทีประชุมร่วมกับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอหนองสูง (ศจพ.อ.หนองสูง) เพื่อคืนข้อมูลในอำเภอหนองสูง 1 ครั้ง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) เวทีระดับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอหนองสูง (ศจพ.อ.หนองสูง) 1 ธันวาคม 2565 ณ ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอหนองสูง

ผลการคืนข้อมูลศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอหนองสูง (ศจพ.อ.หนองสูง) พบว่า อำเภอหนองสูงมีครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูลโครงการวิจัยแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร 150 ครัวเรือน 633 คน และจากการสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนทั้ง 6 ตำบล พบว่ามีครัวเรือนยากจน ตำบลหนองสูง 2 ครัวเรือน 8 คน ตำบลโนนยาง 1 ครัวเรือน 2 คน ตำบลภูวง 64 ครัวเรือน 285 คน ตำบลบ้านเป้า 39 ครัวเรือน 167 คน และตำบลหนองสูงเหนือน 44 ครัวเรือน 171 คน และพบว่ามีครัวเรือน Inclusion ครัวเรือนยากจนรั่วไหลเข้ามาในระบบหรือครัวเรือนไม่จนจริง 138 ครัวเรือน และครัวเรือนยากจน Exclusion

ครัวเรือนยากจนตกหล่นไม่อยู่ในระบบ 25 ครัวเรือน โดยปัญหาในครัวเรือยากจนส่วนใหญ่ในอำเภอหนองสูงมีดังนี้

1.ปัญหาที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่แข็งแรงผุพัง จำนวน 21 ครัวเรือน พบว่าครัวเรือนที่มีปัญหาที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่แข็งแรงผุพัง ตำบลโนนยาง 1 ครัวเรือน ตำบลภูวง 9 ครัวเรือน ตำบลบ้านเป้า 3 ครัวเรือน ตำบลหนองสูงใต้ 7 ครัวเรือน และตำบลหนองสูงเหนือ 1 ครัวเรือน

2.ปัญหาครัวเรือนไม่มีที่ดินทำกิน ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน และสร้างบ้านในที่ดินของคนอื่น จำนวน 24 ครัวเรือน พบว่า ตำบลโนนยาง 1 ครัวเรือน ตำบลภูวง 5 ครัวเรือน ตำบลบ้านเป้า 6 ครัวเรือน ตำบลหนองสูงใต้ 6 ครัวเรือน และตำบลหนองสูงเหนือ 6 ครัวเรือน

3.ปัญหาครัวเรือนมีผู้ป่วยโรคเรื้อรัง/ผู้พิการไม่สามารถดูและตัวเองได้ จำนวน 65 ครัวเรือน พบว่า ตำบลโนนยาง 1 ครัวเรือน ตำบลภูวง 5 ครัวเรือน ตำบลบ้านเป้า 17 ครัวเรือน ตำบลหนองสูงใต้ 12 ครัวเรือน และตำบลหนองสูงเหนือ 28 ครัวเรือน

ผลการจัดระดับสถานะครัวเรือนยากจนในพื้นที่อำเภอหนองสูง ทั้ง 6 ตำบล พบว่า

1.ตำบลโนนยาง มีครัวเรือนยากจนอยู่สถานะ ครัวเรือนยากจนอยู่ยาก 1 ครัวเรือน และครัวเรือนยากจนอยู่ดี 1 ครัวเรือน

2.ตำบลบ้านเป้า มีครัวเรือนยากจนอยู่สถานะ ครัวเรือนยากจนอยู่ยาก 1 ครัวเรือน และครัวเรือนยากจนอยู่ดี 39 ครัวเรือน

3.ตำบลภูวง มีครัวเรือนยากจนอยู่สถานะ ครัวเรือนยากจนอยู่ยาก 14 ครัวเรือน และครัวเรือนยากจนอยู่ดี 53 ครัวเรือน

4.ตำบลหนองสูงมีครัวเรือนยากจนอยู่สถานะ ครัวเรือนยากจนอยู่ดี 2 ครัวเรือน

5.ตำบลหนองสูงใต้มีครัวเรือนยากจนอยู่สถานะ ครัวเรือนยากจนอยู่ยาก 20 ครัวเรือน

6.ตำบลหนองสูงเหนือมีครัวเรือนยากจนอยู่สถานะ ครัวเรือนยากจนอยู่ยาก 1 ครัวเรือน และครัวเรือนยากจนอยู่ดี 43 ครัวเรือน

ภาพที่ 2.75 เวทีคืนข้อมูลอำเภอหนองสูง

ภาพที่ 2.76 เวทีคืนข้อมูลอำเภอหนองสูง

ข้อมูลที่นำเสนอ

ข้อมูลที่นำเสนอในเวทีคืนข้อมูลจะแบ่งเป็น 2 เวที ได้แก่ เวทีคืนข้อมูลในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) และเวทีคืนข้อมูลในอำเภอหนองสูง

1. เวทีคืนข้อมูลในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร)

1) เวทีคืนข้อมูลในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) เป็นการนำเสนอข้อมูลและข้อค้นพบในการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 12 ตำบลในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) ทีมวิจัยได้จัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอในที่ประชุมเป็นภาพรวมในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) และรายตำบลในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) โดยข้อมูลที่นำเสนอจะแบ่งออกเป็น 2 ระดับดังนี้

1.1) ข้อมูลที่นำเสนอในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) ประกอบด้วย 1) คืนข้อมูลการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 12 ตำบล 2) ระดับความยากจนในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.อ.เมืองมุกดาหาร) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับอำเภอ

1.2) ข้อมูลที่นำเสนอในระดับตำบลในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) ประกอบด้วย 1) คืนข้อมูลการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 12 ตำบล 2) ระดับความยากจนทั้ง 12 ตำบล 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.อ.เมืองมุกดาหาร) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับตำบล

2) ส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านการเข้าถึงและการจัดสวัสดิการรัฐ ด้านสวัสดิการทางสังคม

3) หาแนวทางหนุนเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนร่วมกันเพื่อไม่ให้เขากลับมายากจนได้อีก

4) ฝึกทักษะอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนที่พร้อมจะพัฒนา ผ่านกระบวนการโมเดลแก้จนหม่อนครบวงจร

2. เวทีคืนข้อมูลในอำเภอหนองสูง

1) เวทีคืนข้อมูลในอำเภอหนองสูง เป็นการนำเสนอข้อมูลและข้อค้นพบในการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 6 ตำบลในอำเภอหนองสูง ทีมวิจัยได้จัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอในที่ประชุมเป็นภาพรวมในอำเภอหนองสูง และรายตำบลในอำเภอหนองสูง โดยข้อมูลที่นำเสนอจะแบ่งออกเป็น 2 ระดับดังนี้

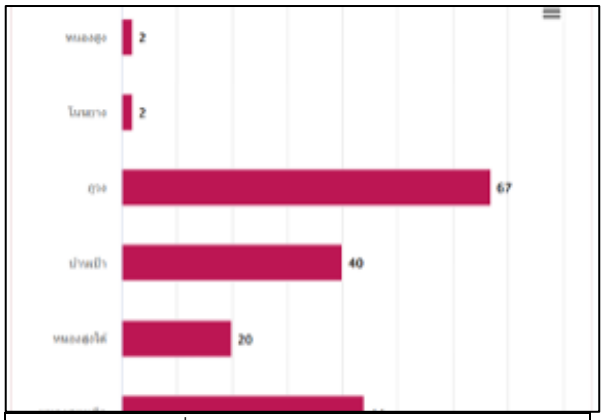
1.1) ข้อมูลที่นำเสนอในอำเภอหนองสูง ประกอบด้วย 1) คืนข้อมูลการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 6 ตำบล 2) ระดับความยากจนในอำเภอหนองสูง 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.อ.หนองสูง) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับอำเภอ

1.2) ข้อมูลที่นำเสนอในระดับตำบล ประกอบด้วย 1) คืนข้อมูลการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 6 ตำบล 2) ระดับความยากจนทั้ง 6 ตำบล 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.อ.หนองสูง) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับตำบล

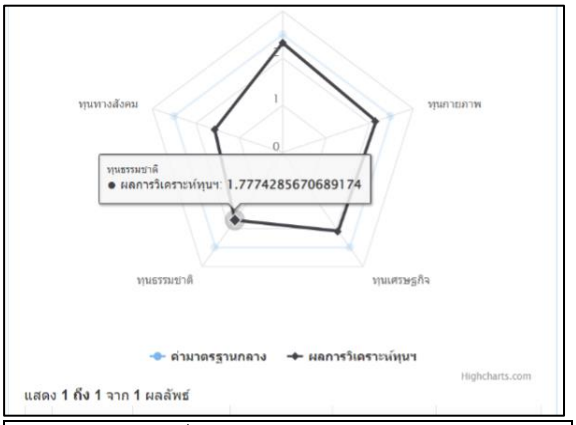
2) ส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านการเข้าถึงและการจัดสวัสดิการรัฐ ด้านสวัสดิการทางสังคม

3) หาแนวทางหนุนเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนร่วมกันเพื่อไม่ให้เขากลับมายากจนได้อีก

4) ฝึกทักษะอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนที่พร้อมจะพัฒนา ผ่านกระบวนการโมเดลแก้จนหม่อนครบวงจร

ภาพที่ 2.77 ข้อมูลครัวเรือนยากจน

ภาพที่ 2.78 วิเคราะห์ทุน 5 ด้าน

กระบวนการ/วิธีการ

กระบวนการ/วิธีการในการคืนข้อมูลแบ่งเป็น 2 อำเภอ ได้แก่ ในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) และในอำเภอหนองสูง ดังนี้

1. อำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร)

1) จัดตั้งคลินิกวิจัยแก้จนเพื่อเป็นศูนย์ประสานงานด้านวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจัดประชุมคณะทำงานของศูนย์ฯ ทุกๆ 3 เดือนเพื่อรายงานผลการดำเนินการโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ไปยัง ศจพ.จ.มุกดาหาร ศจพ.อ.เมืองมุกดาหาร และในที่ประชุมคลินิกวิจัยจะนำเสนอข้อมูลครัวเรือนยากจน ประเภทของครัวเรือนยากจน ระดับครัวเรือนยากจน และการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร)

2) จัดเวทีเพื่อคืนข้อมูลในระดับอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร)

3) จัดเวทีส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนให้กับหน่วยงานที่มีพันธกิจช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาความยากจนต่อไป

4) จัดทำโมเดลแก้จน

5) จัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนครอบคลุมทั้ง 12 ตำบล

6) ติดตามประเมินผลโครงการฯ

2. อำเภอหนองสูง

1) จัดตั้งคลินิกวิจัยแก้จนเพื่อเป็นศูนย์ประสานงานด้านวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจัดประชุมคณะทำงานของศูนย์ฯ ทุกๆ 3 เดือนเพื่อรายงานผลการดำเนินการโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ไปยัง ศจพ.จ.มุกดาหาร ศจพ.อ.หนองสูง และในที่ประชุมคลินิกวิจัยจะนำเสนอข้อมูลครัวเรือนยากจน ประเภทของครัวเรือนยากจน ระดับครัวเรือนยากจน และการส่งต่อความ

ช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนในอำเภอหนองสูง

2) จัดเวทีเพื่อคืนข้อมูลในระดับอำเภอหนองสูง

3) จัดเวทีส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนให้กับหน่วยงานที่มีพันธกิจช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาความยากจนต่อไป

4) จัดทำโมเดลแก้จน

5) จัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนครอบคลุมทั้ง 6 ตำบล

6) ติดตามประเมินผลโครงการฯ

กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมในการจัดเวทีคืนข้อมูล

กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมในการจัดเวทีคืนข้อมูลแบ่งเป็น 2 อำเภอ ได้แก่ ในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) และในอำเภอหนองสูง ดังนี้

1. อำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร)

โครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ประสานไปยังศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเมืองมุกดาหาร (ศจพ.อ.เมืองมุกดาหาร) และหน่วยงานที่มีภารกิจและพันธกิจในด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนในอำเภอเมืองมุกดาหารผ่านกระบวนการการทำแบบบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน โดยจัดกลุ่มเป็น ทีมปฏิบัติการแก้จน 4 ท. ดังนี้

1) ท้องทุ่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ขบวนองค์กรชุมชน และครัวเรือนยากจน

2) ท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบล ในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) และศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลและเทศบาลตำบล (ศจพ.ต., ศจพ.ทต.) จำนวน 12 ตำบล ในอำเภอเมืองมุกดาหาร (ศจพ.อ.เมืองมุกดาหาร)

3) ท้องที่ คือ ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองมุกดาหาร โดยท่านนายอำเภอเมืองมุกดาหารเป็นประธานศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเมืองมุกดาหาร (ศจพ.อ.เมืองมุกดาหาร), สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองมุกดาหาร, สำนักงานการศึกษานอกระบบจังหวัดมุกดาหาร, สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร

4) ทีมวิจัย คือ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

2. อำเภอหนองสูง

โครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ประสานไปยังศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอหนองสูง และหน่วยงานที่มีภารกิจและพันธกิจในด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนในอำเภอหนองสูงผ่านกระบวนการการทำแบบบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน โดยจัดกลุ่มเป็น ทีมปฏิบัติการแก้จน 4 ท. ดังนี้

1) ท้องทุ่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ขบวนองค์กรชุมชน และครัวเรือนยากจน

2) ท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลในอำเภอหนองสูง และศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลและเทศบาลตำบล (ศจพ.ต., ศจพ.ทต.) จำนวน 6 ตำบล ในอำเภอหนองสูง (ศจพ.อ.หนองสูง)

3) ท้องที่ คือ ที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูง โดยท่านนายอำเภอหนองสูงเป็นประธานศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอหนองสูง หรือ (ศจพ.อ.หนองสูง), สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหนองสูง, สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร

4) ทีมวิจัย คือ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

อุปสรรคและแนวทางการแก้ไข

โครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า การทำงานในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) และในอำเภอหนองสูง มีอุปสรรคการทำงานและแนวทางการแก้ไขดังต่อไปนี้

1. อำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร)

อุปสรรคการทำงาน

1) การทำงานของหน่วยงานหลักในพื้นที่ มีการหนุนเสริมน้อย

2) เป็นชุมชนเมืองส่วนใหญ่ไปทำงานไม่มีผู้ให้ข้อมูลที่ชัดเจน เกิดปัญหาการผิดพลาดในการสื่อสารของข้อมูลที่เป็นจริง

3) ครัวเรือนยากจนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และการให้ข้อมูลของครัวเรือน

แนวทางแก้ไข

1) ติดต่อประสานงานกับพื้นที่ เช่น ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณะสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อขอเข้าพื้นที่ ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ก่อนลงพื้นที่จริง

2) ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณะสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) พาลงพื้นที่เพื่อสอบถามข้อมูลของครัวเรือนยากจน หากเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช้คนในชุมชน ครัวเรือนยากจนก็จะไม่ให้ข้อมูล

3) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบล ทั้ง 12 ตำบล ในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) ได้ให้ร่วมกับทีมวิจัยลงพื้นที่เพื่อค้นหาสอบทาน และรับฟังปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จน จำนวน 12 ตำบลในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) โดยทำการวิเคราะห์ครัวเรือนยากจน หรือจัดทำ Poverty Profile เพื่อเป็นการ X-ray ครัวเรือนยากจนทุกครัวเรือนในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) ซึ่งเป็นการทำงานตามแนวคิดความร่วมมือ (Collaborative Governance) เพื่อบูรณาการการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

2. อำเภอหนองสูง

อุปสรรคการทำงาน

1) การทำงานของหน่วยงานหลักในพื้นที่ มีการหนุนเสริมน้อย

2) เป็นชุมชนเมืองส่วนใหญ่ไปทำงานไม่มีผู้ให้ข้อมูลที่ชัดเจน เกิดปัญหาการผิดพลาดในการสื่อสารของข้อมูลที่เป็นจริง

3) ครัวเรือนยากจนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และการให้ข้อมูลของครัวเรือน

แนวทางแก้ไข

1) ติดต่อประสานงานกับพื้นที่ เช่น ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณะสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อขอเข้าพื้นที่ ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ก่อนลงพื้นที่จริง

2) ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณะสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) พาลงพื้นที่เพื่อสอบถามข้อมูลของครัวเรือนยากจน หากเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช้คนในชุมชน ครัวเรือนยากจนก็จะไม่ให้ข้อมูล

3) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบล ทั้ง 6 ตำบล ในอำเภอหนองสูง ได้ให้ร่วมกับทีมวิจัยลงพื้นที่เพื่อค้นหาสอบทาน และรับฟังปัญหาและความต้องการของชุมชนเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จน จำนวน 6 ตำบลในอำเภอหนองสูง โดยทำการวิเคราะห์ครัวเรือนยากจน หรือจัดทำ Poverty Profile เพื่อเป็นการ X-ray ครัวเรือนยากจนทุกครัวเรือนในอำเภอหนองสูง ซึ่งเป็นการทำงานตามแนวคิดความร่วมมือ (Collaborative Governance) เพื่อบูรณาการการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

3.4 เวทีคืนข้อมูลในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

จากการดำเนินงานของโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้มีการจัดเวทีคืนข้อมูลในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ทั้งหมด 1 ครั้ง โดยเป็นการจัดเวทีประชุมร่วมกับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เทศบาลเมืองมุกดาหาร (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) เพื่อคืนข้อมูลในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร 1 ครั้ง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) เวทีระดับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เทศบาลเมืองมุกดาหาร (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) วันที่ 19 ธันวาคม 2565 ณ ห้องประชุมภูผาเทิบ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับเทศบาลเมืองมุกดาหาร โดยมี ดร. ทิวากร เหล่าลือชา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารและหัวหน้าโครงการวิจัยกล่าววัตถุประสงค์ในการจัดประชุมโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร กิจกรรมคืนข้อมูลชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน

ผลการคืนข้อมูลศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เทศบาลเมืองมุกดาหาร (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) พบว่า

1.ระดับความยากจนเปลี่ยนไป จาก “อยู่ลำบาก เลื่อนระดับเป็น อยู่ได้และอยู่ดี” จาก “อยู่ยาก เลื่อนระดับเป็น อยู่ดี” ของครัวเรือนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

2. มีครัวเรือนยากจนตกหล่น (Exclusion Error) เพิ่มจำนวน 58 ครัวเรือน เนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

2.1 ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง จำนวน 28 ครัวเรือน เนื่องจากไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองตั้งแต่ในอดีต

2.2 เช่าที่อยู่อาศัยอยู่แบบไม่มีค่าเช่า 6 ครัวเรือน และแบบมีค่าเช่า 7 ครัวเรือน

2.3 เจ็บป่วย/พิการ/จิตเวช 12 ครัวเรือน ป่วยเรื้อรัง (เบาหวานความดันไขมันในเส้นเลือด) 26 ครัวเรือน

2.4 ปลูกบ้านในที่ดินคนอื่น 1 ครัวเรือน ปลูกบ้านและเช่าที่ดินสาธารณะ เช่น วัด 3 ครัวเรือน

2.5 มีที่อยู่อาศัยผุพังไม่แข็งแรง ไม่มีศักยภาพในการซ่อมแซมเองได้ 29 ครัวเรือน

2.6 ไม่ได้รับสวัสดิการของรัฐ (บัตรคนจน) 1 ครัวเรือน

3. มีครัวเรือนรั่วไหล/ไม่ยากจน (Inclusion Error) จำนวน 151 ครัวเรือน มาจากสาเหตุ 3 เหตุผลหลักๆ คือ

3.1 มีผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุในครอบครัว แต่คนในครอบครัวสามารถดูแลได้ และคนในครอบครัวมีรายได้และอาชีพที่มั่นคง

3.2 หลายครัวเรือนเป็นข้าราชการบำนาญ

3.3 ส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินทำกิน

ข้อค้นพบในการทำงานเชิงพื้นที่ พบว่า คุณลักษณะความยากจนเฉพาะในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร หากเปรียบเทียบจาก 100% สามารถวิเคราะห์ความยากจนในพื้นที่ได้ดังนี้

1. เป็นคนยากจนแต่ไม่ยอมรับการช่วยเหลือจากรัฐ เช่น ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุผัง แต่อาศัยอยู่ได้ตามอัตภาพ 5%

2. เป็นคนยากจน สูงอายุไม่มีลูกหลาน ผลัดถิ่นมาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง อาศัยบ้านพักโรงเรียนอยู่ 5%

3. ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเองตั้งแต่สมัยปู่ย่า เลยทำให้ลูกหลานไม่มีที่ดินทำกินทางการเกษตรเพื่อหาเลี้ยงชีพตนและครัวเรือน 30%

4. ที่อยู่อาศัยผุผังไม่แข็งแรง 20% ส่วนใหญ่เป็นบ้านที่ปลูกในบ้านที่คนอื่นไม่สามารถซ่อมแซมได้เนื่องจากไปอาศัยในที่ดินของผู้อื่นอยู่ คนในครัวเรือนไม่อนุญาตให้ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยจึงทำให้ที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่มั่นคง

5. ปลูกบ้านในที่ดินของญาติ 10% บางครัวเรือนก็อนุญาตให้ปลูกบ้านหรือซ่อมแซมบ้านได้ในที่ดินผู้อื่น

6. อาชีพและรายได้ไม่มั่นคง 10%

7. บางครัวเรือนป่วยจิตเวชสร้างความเดือดร้อนให้กับครัวเรือนของตนเองและผู้อื่นจำนวน 10%

8. เป็นผู้สูงอายุดูแลลูกพิการ ลูกป่วยจิตเวช ลูกติดยาเสพติดจำนวน 9%

ภาพที่ 2.79 ผู้นำชุมชนร่วมประชุมคืนข้อมูลชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน

ภาพที่ 2.80 ทีมวิจัยนำเสนอข้อมูลครัวเรือนยากจนในเวทีคืนข้อมูลชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน

ข้อมูลที่นำเสนอ

1) เวทีคืนข้อมูลในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร เป็นการนำเสนอข้อมูลและข้อค้นพบในการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 34 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ทีมวิจัยได้จัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอในที่ประชุมเป็นภาพรวมในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารและรายชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร โดยข้อมูลที่นำเสนอจะแบ่งออกเป็น 2 ระดับดังนี้

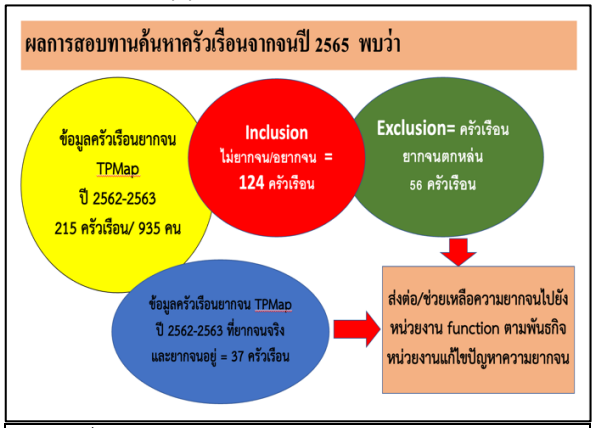
1.1) ข้อมูลที่นำเสนอในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ประกอบด้วย 1) คืนข้อมูลการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 34 ชุมชน 2) ระดับความยากจนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับเทศบาลเมือง

1.2) ข้อมูลที่นำเสนอในระดับชุมชน ประกอบด้วย 1) คืนข้อมูลการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 34 ชุมชน 2) ระดับความยากจนทั้ง 34 ชุมชน 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับชุมชน

2) ส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านการเข้าถึงและการจัดสวัสดิการรัฐ ด้านสวัสดิการทางสังคม

3) หาแนวทางหนุนเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนร่วมกันเพื่อไม่ให้เขากลับมายากจนได้อีก

4) ฝึกทักษะอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนที่พร้อมจะพัฒนา ผ่านกระบวนการโมเดลแก้จนคลังแรงงาน (Application Job Muk)

ภาพที่ 2.81 ผลการค้นหาสอบทานในเขตเทศบาลเมือง

ภาพที่ 2.82 ปัญหาความยากจนในเขตเทศบาลเมือง

กระบวนการ/วิธีการ

1) จัดตั้งคลินิกวิจัยแก้จนเพื่อเป็นศูนย์ประสานงานด้านวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจัดประชุมคณะทำงานของศูนย์ฯ ทุกๆ 3 เดือนเพื่อรายงานผลการดำเนินการโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ไปยัง ศจพ.จ.มุกดาหาร ศจพ.อ.เมืองมุกดาหาร และ ศจพ.ทม.มุกดาหาร และในที่ประชุมคลินิกวิจัยจะนำเสนอข้อมูลครัวเรือนยากจน ประเภทของครัวเรือนยากจน ระดับครัวเรือนยากจน และการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

2) จัดเวทีเพื่อคืนข้อมูลในระดับเทศบาลเมืองมุกดาหาร

3) จัดเวทีส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนให้กับหน่วยงานที่มีพันธกิจช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาความยากจนต่อไป

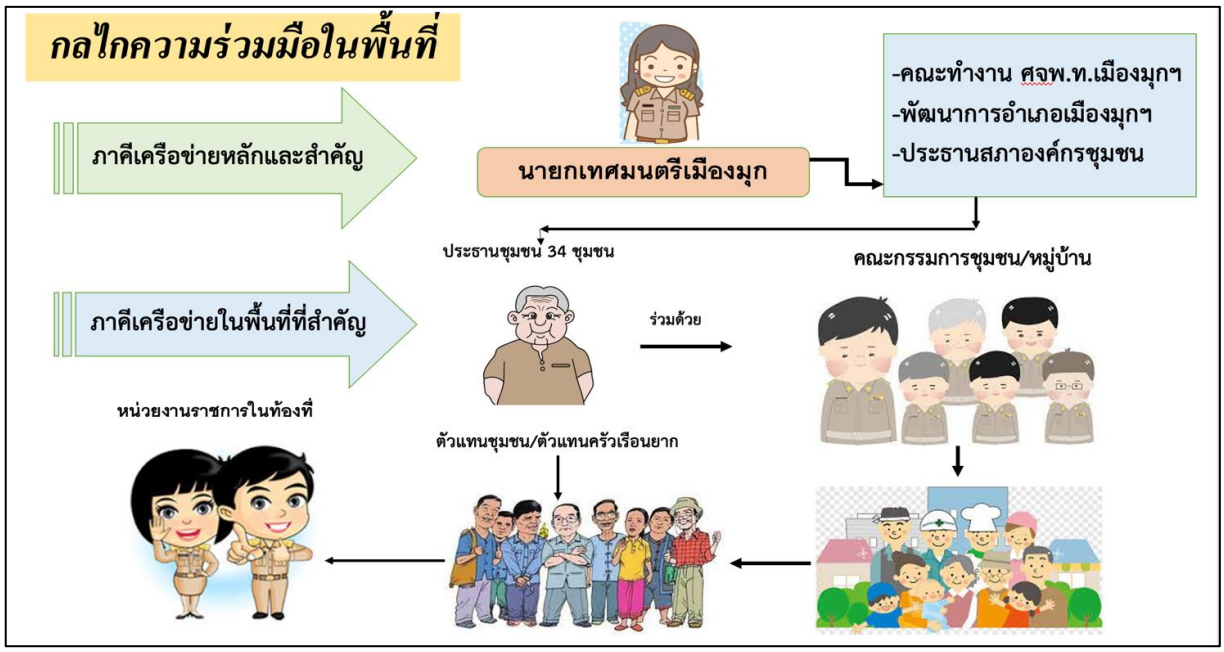
4) จัดทำโมเดลแก้จน

5) จัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนครอบคลุมทั้ง 34 ชุมชน

6) ติดตามประเมินผลโครงการฯ

กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมในการจัดเวทีคืนข้อมูล

โครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ประสานไปยังศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เทศบาลเมืองมุกดาหาร (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) และหน่วยงานที่มีภารกิจและพันธกิจในด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหารผ่านกระบวนการการทำแบบบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน โดยจัดกลุ่มเป็น ทีมปฏิบัติการแก้จน 4 ท. ดังภาพที่ 2.83

ภาพที่ 2.83 กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมในการจัดเวทีคืนข้อมูล

4. ผลการสังเคราะห์ระดับความยากจน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) และ คนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error)

จากผลการดำเนินการโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ระดับความยากจน ออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ อยู่ลำบาก อยู่ยาก อยู่ได้ อยู่ดี และได้ทำการสังเคราะห์คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) และคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) โดยจำแนกเป็นลักษณะนิยามความยากจนในจังหวัดมุกดาหารและนิยามความยากจนของแต่ละอำเภอ ดังนี้

นิยามความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

จากการจัดเวทีประชาคม และประชาคุ้ม กับทีมปฏิบัติแก้จนทุกหมู่บ้าน ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ครอบคลุม 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอดงหลวง อำเภอหว้านใหญ่ อำเภอหนองสูง อำเภอดอนตาล อำเภอคำชะอี และอำเภอนิคมคำสร้อย โดยใช้กระบวนการความร่วมมือ การระดมความคิดเห็นจากพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาความยากจนในแต่ละหมู่บ้าน โดยทำการถอดบทเรียนความยากจนในพื้นที่มีลักษณะความยากจนดังนี้

ระดับที่ 1 อยู่ลำบาก

1) ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง อาศัยอยู่กับผู้อื่น หรือถ้ามีที่อยู่อาศัยของตนเองก็มีลักษณะผุพังไม่แข็งแรง ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนอง

2) ขาดแคลนทรัพย์สินที่จะก่อให้เกิดรายได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ดินทำกิน หรือเงินทุน

3) อาหารบริโภคไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

4) มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเป็นหลัก เช่น เบี้ยผู้พิการ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

5) การศึกษาต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ

6) สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง เป็นผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เช่น โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง และโรคจิตเวช ติดยาเสพติด

7) มีความพิการช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ หรือ มีความพิการซ้ำซ้อน

8) มีสมาชิกในครอบครัวมากเกินความสามารถที่จะดูแลกันได้อย่างทั่วถึง ครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิง เช่น มีผู้สูงอายุช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ มีเด็กเล็กถูกทอดทิ้ง ครอบครัวมีปัญหาทางสังคม

ระดับที่ 2 อยู่ยาก

1) มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุพัง หรืออาศัยอยู่กับผู้อื่น

2) มีที่ดินทำกินอยู่ในพื้นที่ สปก. หรือพื้นที่สีชมพูโดยปราศจากเอกสารสิทธิ์ หรือที่ทำกินในเขตป่าสงวนประมาณ 5 ไร่

3) ไม่สามารถชำระหนี้เองได้ ขาดการออมกับสถาบันการเงิน

4) มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเป็นหลัก เช่น เบี้ยผู้พิการ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

5) การศึกษาต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ

ระดับที่ 3 อยู่ได้

1) ที่อยู่อาศัยมีความแข็งแรงระดับปานกลาง

2) ประกอบอาชีพรับจ้างและมีอาชีพเสริมช่วยเหลือครอบครัว เช่น รับจ้างกรีดยาง

3) มีบุตรหลานส่งเงินมาให้เพื่อจุนเจือครอบครัว

4) การศึกษาต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ

5) สามารถชำระหนี้สินเองได้ และส่วนหนึ่งออมไว้กับสถาบันการเงิน

6) มีที่ดินทำกินในเขตป่าสงวน ประมาณ 15 ไร่

7) ได้รับสวัสดิการของรัฐในการช่วยเหลือ เช่น เบี้ยผู้พิการ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ระดับที่ 4 อยู่ดี

1) ที่อยู่อาศัยแข็งแรงมั่นคง

2) มีอาชีพรับจ้าง มีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวค่อนข้างมั่นคง

3) สามารถชำระหนี้สินเองได้ และส่วนหนึ่งออมไว้กับสถาบันการเงิน

4) การศึกษาต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ

5) สุขภาพร่างกายค่อนข้างแข็งแรง แต่มีโรคประจำตัวไม่ร้ายแรงพอที่จะช่วยเหลือตัวเองได้ เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง

6) มีทรัพย์สินที่จะก่อให้เกิดรายได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน ที่ดินทำกินในเขตป่าสงวน ประมาณ 20 ไร่ขึ้นไป รถยนต์ รถไถนา เป็นต้น

7) ได้รับสวัสดิการของรัฐในการช่วยเหลือ เช่น เบี้ยผู้พิการ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

นอกจากนี้ได้กำหนดช่วงคะแนนระดับความยากจนตามเกณฑ์และตัวชี้วัดความยากจนระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com และ PPP CONNEXT ดังนี้

1.00 - 1.75 = อยู่ลำบาก

1.76 - 2.50 = อยู่ยาก

2.51 - 3.25 = อยู่ได้

3.26 - 4.00 = อยู่ดี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความยากจนจังหวัดมุกดาหารด้วยแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF สรุปได้ดังนี้

1) ทุนมนุษย์ อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิม เช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร การตลาดทางการเกษตร

2) ทุนธรรมชาติมีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก. และ สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน

3) การเงินมีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน

4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและอินเตอร์เน็ตใช้

5) ด้านทุนสังคม มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ได้รับจากภาครัฐ

จากข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจาการวิจัยในระยะที่ 1 และจาการวิจัยในระยะที่ 2 ได้ข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain Point) คือ

1) การขาดระบบการจัดการน้ำ

2) การเกษตรล้าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด

3) การมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง

4) การเข้าถึงที่ดินทำกิน

5) การศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ

6) การตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด

ระดับความยากจน 4 ระดับ/ลักษณะแต่ละระดับ

ผลการวิเคราะห์ระดับความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF จากครัวเรือนยากจนจำนวน 5,984 ครัวเรือน ทีมวิจัยได้จัดประเภทครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหารออกเป็น 4 ระดับ ดังตาราง 2.13

ตารางที่ 2.13 ระดับความยากจน

ระดับที่ 1 อยู่ลำบาก [1.00 - 1.75]	**ระดับที่ 2 อยู่ยาก [1.76 - 2.50]**	**ระดับที่ 3 พออยู่ได้ [2.51 - 3.25]**	**ระดับที่ 4 อยู่ดี [3.26 - 4.00]**
43 ครัวเรือน	**5,339 ครัวเรือน**	**602 ครัวเรือน**	**0 ครัวเรือน**
เป็นกลุ่มที่มีความขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ต้องดำเนินการนำเข้าสู่ระบบสวัสดิการโดยเร่งด่วน	เป็นกลุ่มที่มีปัจจัยพื้นฐานที่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในแต่ละวัน ซึ่งต้องเร่งดำเนินการจัดหาปัจจัยดำรงชีพ/หรือยกระดับความสามารถในการจัดหาปัจจัยดำรงชีพของตนเองให้พออยู่ได้	เป็นกลุ่มที่มีฐานทุนสำหรับการดำรงชีพ แต่ยังไม่เพียงพอที่จะอยู่รอดได้อย่างปลอดภัยหากประสบกับภาวะความแปรปรวนต่าง ๆ จำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกัน และยกระดับความเป็นอยู่ให้หลุดพ้นจากสภาวะความขาดแคลน/เปราะบาง	เป็นกลุ่มที่มีภูมิคุ้มกันต่อสภาวะความแปรปรวน/ความเสี่ยงต่าง ๆ มีฐานทุนในด้านต่าง ๆ ที่เพียงพอในการวางแผนอนาคตของตนเอง ครอบครัว และเป็นฐานทุนในระดับชุมชนได้

จากตารางที่ 2.13 สามารถอธิบายได้ดังนี้

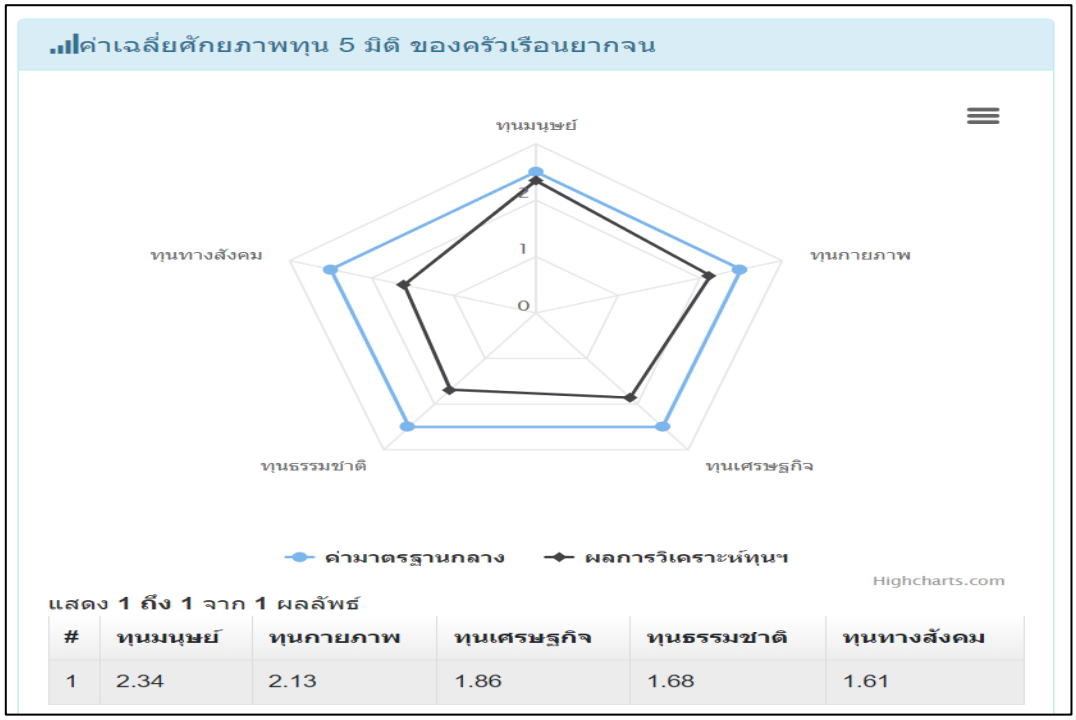
ระดับที่ 1 อยู่ลำบาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ [1.00 - 1.75] ในจังหวัดมุกดาหาร มีจำนวน 43 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.72 ลักษณะของระดับอยู่ลำบาก คือ เป็นกลุ่มที่มีความขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ต้องดำเนินการนำเข้าสู่ระบบสวัสดิการโดยเร่งด่วน

ระดับที่ 2 อยู่ยาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ [1.76 - 2.50] ในจังหวัดมุกดาหาร มีจำนวน 5,339 ครัวเรือน ร้อยละ 89.22 ลักษณะของระดับอยู่ยาก คือ เป็นกลุ่มที่มีปัจจัยพื้นฐานที่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในแต่ละวัน ซึ่งต้องเร่งดำเนินการจัดหาปัจจัยดำรงชีพ/หรือยกระดับความสามารถในการจัดหาปัจจัยดำรงชีพของตนเองให้พออยู่ได้

ระดับที่ 3 อยู่ได้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ [2.51 - 3.25] ในจังหวัดมุกดาหาร มีจำนวน 602 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.06 ลักษณะของระดับอยู่ได้ คือ เป็นกลุ่มที่มีฐานทุนสำหรับการดำรงชีพ แต่ยังไม่เพียงพอที่จะอยู่รอดได้อย่างปลอดภัยหากประสบกับภาวะความแปรปรวนต่าง ๆ จำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันและยกระดับความเป็นอยู่ให้หลุดพ้นจากสภาวะความขาดแคลน/เปราะบาง

ระดับที่ 4 อยู่ดี มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ [3.26 - 4.00] ในจังหวัดมุกดาหาร มีจำนวน 0 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ลักษณะของระดับอยู่ดี คือ เป็นกลุ่มที่มีภูมิคุ้มกันต่อสภาวะความแปรปรวน/ความเสี่ยงต่าง ๆ มีฐานทุนในด้านต่าง ๆ ที่เพียงพอในการวางแผนอนาคตของตนเอง ครอบครัว และเป็นฐานทุนในระดับชุมชนได้

ผลการวิเคราะห์ทุน ตามแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF ในจังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 2.84 แผนภูมิเรดาร์ (Radar Charts) ทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืนของจังหวัดมุกดาหาร

ตารางที่ 2.14 แสดงผลการสำรวจข้อมูลทุนศักยภาพจำแนกตามระดับตำบลและอำเภอในจังหวัดมุกดาหาร

อำเภอ	ทุนมนุษย์	ทุนกายภาพ	ทุนการเงิน	ทุนธรรมชาติ	ทุนทางสังคม	ค่าเฉลี่ย
เมืองมุกดาหาร (1,357)	2.37	2.22	1.68	1.75	1.70	1.94
นิคมคำสร้อย (752)	2.32	2.14	1.69	1.69	1.66	1.90
ดอนตาล (477)	2.33	2.13	1.86	1.74	1.56	1.92
ดงหลวง (2,334)	2.35	2.08	2.02	1.62	1.56	1.92
คำชะอี (649)	2.35	2.11	1.80	1.69	1.55	1.90
หว้านใหญ่ (223)	2.21	2.12	1.71	1.70	1.56	1.86
หนองสูง (175)	2.32	2.15	2.07	1.78	1.56	1.97

จากภาพที่ 2.84 และตารางที่ 2.14 พบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามทุนการดำรงชีพ โดยภาพรวมของจังหวัดมุกดาหารมีระดับค่าคะแนน มิติทุนมนุษย์ อยู่ในระดับที่สูงสุด 2.34 รองลงมาคือมิติทุนกายภาพ 2.13 มิติทุนทางเศรษฐกิจ 1.86 ทุนทางธรรมชาติ 1.68 และทุนทางสังคม 1.61 ตามลำดับ ผลรวมเฉลี่ยระดับคะแนนอยู่ที่ 1.91 อยู่ในเกณฑ์ระดับ 2 คนจนอยู่ยาก

ผลการวิเคราะห์ทุน ตามแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF ในจังหวัดมุกดาหาร คณะผู้วิจัยได้สรุปผล การศึกษาบริบททั่วไปของพื้นที่เป้าหมายครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร สามารถจำแนกสภาพความยากจนในพื้นที่ของจังหวัดมุกดาหาร เป็น 4 ประเภท ได้ดังนี้ 1) ความยากจนอยู่พื้นที่ภูเขา ได้แก่ อำเภอดงหลวง อำเภอหนองสูง และอำเภอคำชะอี 2) ความยากจนอยู่พื้นที่ราบลุ่ม ได้แก่ อำเภอนิคมคำสร้อย 3) ความยากจนพื้นที่ติดแม่น้ำ ได้แก่ อำเภอหว้านใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหาร และอำเภอดอนตาล และ 4) ความยากจนพื้นที่เขตเมือง ได้แก่ เทศบาลเมืองมุกดาหาร แต่ละพื้นที่มีความยากจนที่แตกต่างกัน ดังภาพที่ 2.85

ภาพที่ 2.85 ลักษณะความยากจนแยกตามภูมิศาสตร์ในจังหวัดมุกดาหาร

จากภาพที่ 2.85 ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะความยากจนแยกตามภูมิศาสตร์ในจังหวัดมุกดาหาร ออกเป็น 4 ลักษณะดังนี้ 1) คนจนภูเขา ในพื้นที่อำเภอดงหลวง อำเภอหนองสูงและอำเภอคำชะอี 2) คนจนที่ราบ ในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย 3) คนจนแม่น้ำ ในพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอหว้านใหญ่และอำเภอดอนตาล และ 4) คนจนเมือง ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร โดยมีลักษณะการส่งต่อและช่วยเหลือดังตารางที่ 2.15

ตารางที่ 2.15 ลักษณะการส่งต่อและช่วยเหลือ

ลักษณะความยากจนแยกตามภูมิศาสตร์	คนจนภูเขา	คนจนที่ราบ	คนจนแม่น้ำ	คนจนเมือง
พื้นที่	อำเภอดงหลวง อำเภอหนองสูง อำเภอคำชะอี	อำเภอนิคมคำสร้อย	อำเภอหว้านใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอดอนตาล	เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร
ลักษณะทางกายภาพ	พื้นที่ส่วนใหญ่ของ 3 อำเภอนี้ติดกับภูเขา มีป่าปกคลุมทั่วทุกพื้นที่ มีเทือกเขาภูพานมีลักษณะเป็นป่าไม้ บางแห่งเป็น ป่าทึบ	พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีห้วยบังอี่ ป่าไม้ภูเขาล้อมรอบ	พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มและบางส่วนของอำเภอติดแม่น้ำโขงมีป่าไม้ มีลำห้วยน้อยใหญ่ และป่าทึบสลับกับภูเขาล้อมรอบ	เป็นพื้นที่ในเขตเมืองที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร
นิยามศัพท์ความยากจน	อยู่ลำบาก,อยู่ยาก	อยู่ลำบาก,อยู่ยาก	อยู่ลำบาก,อยู่ยาก	อยู่ลำบาก,อยู่ยาก
คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error)	ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุผัง มีที่ดินทำกินในพื้นที่ สปก./เขตป่าสงวน ครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิง มีผู้สูงอายุต้องดูแลบางครัวเรือนมีผู้พิการต้องดูแล บางครัวเรือนติดยาเสพติด มีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน บางครัวเรือนผู้ป่วยจิตเวช	ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุผัง มีที่ดินทำกินในพื้นที่นิคมสร้างตนเอง/เขตป่าสงวน ครัวเรือนมีภาวะพึ่งพิง มีผู้พิการช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ มีเด็กเล็กถูกทอดทิ้ง มีรายได้น้อย มีอาชีพไม่แน่นอน ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างภาคการเกษตรบางครัวเรือนสุขภาพไม่แข็งแรงไม่สามารถประกอบอาชีพได้	ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุผัง มีที่ดินทำกินในพื้นที่ สทก./เขตป่าสงวน ขาดปัจจัย 4 ในการดำรงชีพ ครัวเรือนมีรายได้น้อย ขาดทักษะอาชีพในการประกอบอาชีพรายได้ไม่แน่นอน มีอาชีพรับจ้าง บางครัวเรือนมีผู้พิการมีผู้สูงอายุทำงานไม่ได้ หรือผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง	เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประชารัฐ บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุพัง สุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ อาชีพส่วนใหญ่ ถ้าเป็นคนจนในเขตเทศบาลเมืองจะเป็นอาชีพรับจ้างในภาคอุตสาหกรรม รับจ้างรายวัน และ อาชีพส่วนใหญ่ของคนจนในเขตชนบท จะมี

				อาชีพรับจ้างทางการเกษตรตามฤดูกาลจึงส่งผลทำรายได้ไม่แน่นอน
คนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error)	มีที่ดินแต่ขายเพื่อส่งลูกเรียน มีอาชีพมั่นคงมีรายได้น้อยแต่มั่นคง มีหนี้สิน บางครัวเรือนเป็นมีลูกหลานส่งเงินมาให้ใช้ บางครัวเรือนเป็นผู้พิการดูแลผู้สูงอายุ มีที่อยู่อาศัยแข็งแรง บางครัวเรือนมีทีดินในเขตพื้นที่ สกป.จำนวน 20 ไร่ มีสุขภาพแข็งแรง แต่ไม่อยากทำงาน	ครัวเรือนมีผู้พิการและผู้สูงอายุทำงานไม่ได้ บางครัวเรือนทิ้งลูกหลานให้ผู้สูงอายุดูแล บางครัวเรือน มีสมาชิกในครัวเรือนมากจึงดูแลไม่ทั่วถึง มีรายได้น้อยแต่มั่นคงลูกหลานทำงานในหน่วยงานราชการ บางครัวเรือนมีหนี้สินมากาจนไม่สามารถชำระหนี้เองได้ สุขภาพแข็งแรงแต่ไม่อยากทำงาน มีสวนยางพาราในพื้นที่ดินที่เช่ากับนิคมสร้างตนเอง 20 ไร่	เป็นลักษณะครัวเรือนที่เป็นประชากรแฝงย้ายถิ่นฐานเข้าตั้งรกฐานในพื้น บางครัวเรือนมีรายได้มั่นคง มีที่ดินขายเพื่อส่งลูกเรียนจนไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง มีรายได้มั่นคงมีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีที่อยู่อาศัยแข็งแรงมั่นคง บางครัวเรือนมีผู้พิการ บางครัวเรือนมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากจนทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง บางครัวเรือนไม่ประกอบอาชีพใดๆ รอรับสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว	เป็นลักษณะครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรืออยากจน ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญที่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเอง เนื่องจากขายส่งลูกเรียน เป็นผู้มีรายได้ประจำแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นประชากรแฝง (คนไทยเชื้อสายเวียดนาม) อาชีพส่วนใหญ่ค้าขาย บุคคลในครัวเรือนได้รับสวัสดิการของรัฐเกือบทุกคนที่อยู่อาศัยแข็งแรง อาจจะกล่าวได้ว่าผลการให้ข้อมูลของบุคคลในครัวเรือนที่ไม่เป็นความจริงแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงทำให้มีชื่อเป็นครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูล TPMAP

ตารางที่ 2.16 สรุปผลการค้นหาและสอบทานข้อมูลจังหวัดมุกดาหาร ในปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3

ลำดับ	อำเภอ	TPMAP ปี 2562	สอบทาน เพิ่มเติม ปีที่ 1	สอบทาน เพิ่มเติม ปีที่ 2	สอบทาน เพิ่มเติม ปีที่ 3	รวมผลสอบทาน ข้อมูลในปีที่ 1,2,3		EXCLUSION ERROR	INCLUSION ERROR
		ครัวเรือน	ครัวเรือน	ครัวเรือน	ครัวเรือน	ครัวเรือน	คน	ครัวเรือน	ครัวเรือน
1	เมืองมุกดาหาร	217	527	476	152	1,372	5,564	1,155	990
2	นิคมคำสร้อย	29	188	411	125	753	3,131	720	83
3	ดอนตาล	477	-	-	-	477	766	-	95
4	ดงหลวง	2,053	183	96	2	2,334	8,760	279	466
5	คำชะอี	533	90	23	3	649	2,371	116	258
6	หว้านใหญ่	9	204	7	4	224	2,189	215	22
7	หนองสูง	2	148	-	25	175	735	173	138
รวม		3,320	1,340	1,013	311	5,984	23,516	2,658 (80.06%)	2,052 (34.29%)

ข้อมูล ณ 7 เมษายน 2566

จากตารางพบว่าคุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) แยกเป็นรายอำเภอในจังหวัดมุกดาหาร ดังนี้

1. คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และนิยามลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอเมืองมุกดาหาร (ในเขตเทศบาลเมือง และเขตชนบท) สามารถอธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) ของอำเภอเมืองมุกดาหาร เป็นลักษณะครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรืออยากจน ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญ ที่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเองเนื่องจากขายส่งลูกเรียน เป็นผู้มีรายได้ประจำแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นประชากรแฝง (คนไทยเชื้อสายเวียดนาม) อาชีพส่วนใหญ่ค้าขาย บุคคลในครัวเรือนได้รับสวัสดิการของรัฐเกือบทุกคน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง อาจจะกล่าวได้ว่าผลการให้ข้อมูลของบุคคลในครัวเรือนที่ไม่เป็นความจริงแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงทำให้มีชื่อเป็นครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูล TPMAP

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) ของอำเภอเมืองมุกดาหาร เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประชารัฐ บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุพัง สุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ อาชีพส่วนใหญ่ ถ้าเป็นคนจนในเขตเทศบาลเมืองจะเป็นอาชีพรับจ้างในภาคอุตสาหกรรม รับจ้างรายวัน และ อาชีพส่วนใหญ่ ของคนจนในเขตชนบท จะมีอาชีพรับจ้างทางการเกษตร ตามฤดูกาลจึงส่งผลทำรายได้ไม่แน่นอน

2. คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอนิคมคำสร้อย สามารถอธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) ของอำเภอนิคมคำสร้อย เป็นลักษณะ เป็นครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรือยากจน ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเองเนื่องจากขายส่งลูกเรียน หรือมีที่ดินในพื้นที่นิคมสร้างตนเองคำสร้อย เป็นผู้มีรายได้ประจำแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน อาชีพส่วนใหญ่ค้าขาย และหาเช้ากินค่ำ บุคคลในครัวเรือนได้รับสวัสดิการของรัฐเกือบทุกคน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง เป็นครัวเรือนที่แยกตัวออกจากครอบครัวเดิมเพื่อเป็นครอบครัวใหม่ มีหนี้สินชำระเองไม่ได้ เป็นผู้มีธุรกิจหลายประเภททำแล้วไม่ประสบความสำเร็จ บางครัวเรือนมีดินปลูกยางพาราในพื้นที่นิคมสร้างตนเองคำสร้อย จำนวน 20 ไร่ โดยการครอบครองจากรุ่นปู่ย่าตายายสู่รุ่นหลาน และส่วนใหญ่ทิ้งลูกหลานให้พ่อแม่ที่แก่เฒ่าดูแลตามอัตภาพ

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอนิคมคำสร้อย เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประชารัฐ บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุพัง สุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ บางครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพัง ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ที่ดินทำกินส่วนใหญ่เป็นของนิคมสร้างตนเอง หรือไม่มีที่ดินทำการเกษตร อาชีพส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างนอกภาคการเกษตร มีการศึกษาสูงสุดที่ชั้นประถมศึกษา

3. คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอดอนตาล สามารถอธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) ของอำเภอดอนตาล เป็นลักษณะ เป็นครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรือยากจน ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเองเนื่องจากขายส่งลูกเรียน หรือมีที่ดินในพื้นที่เขตป่าอุทยาน เป็นผู้มีรายได้ประจำแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน อาชีพส่วนใหญ่ค้าขาย รับจ้างทั่วไป และหาเช้ากินค่ำ บางครัวเรือนเป็นข้าราชการบำนาญแต่หากมีหนี้สินล้นพ้นตัว

เลยทำให้รายได้ในครัวเรือนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน บุคคลในครัวเรือนได้รับสวัสดิการของรัฐเกือบทุกคน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง หรือแข็งแรงปานกลาง บางครัวเรือนมีดินปลูกยางพาราในพื้นที่ที่เช่ากับสหกรณ์ทางการเกษตร หรือพื้นที่ป่าไม้ หรือบุกรุกอุทยานทำการเกษตร และส่วนใหญ่ทิ้งลูกหลานให้พ่อแม่ที่แก่เฒ่าดูแลตามอัตภาพ บางครัวเรือนขี้เกียจไม่อยากทำงาน

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอดอนตาล เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช ติดยาเสพติด วิกลจริต มีพิการซ้ำซ้อน มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประชารัฐ บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุพัง สุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ บางครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพัง ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ที่ดินทำกินส่วนใหญ่เป็นอยู่ในเขตป่าสงวน หรือไม่มีที่ดินทำการเกษตร อาชีพส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างนอกภาคการเกษตร มีรายได้จากการหาของป่ามาจำหน่าย มีการศึกษาสูงสุดที่ชั้นประถมศึกษา

4. คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอดงหลวง สามารถอธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) ของอำเภอดงหลวง เป็นลักษณะ เป็นครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรือยากจน ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเองเนื่องจากขายส่งลูกเรียน เป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาเทศบาล หรือ ส.ท. ครัวเรือนคนจนส่วนใหญ่มีที่ดินในพื้นที่ที่เป็นที่ดิน สปก. ประมาณ 20-30 ไร่ เป็นผู้มีรายได้ประจำแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน อาชีพส่วนใหญ่รับจ้างนอกและในภาคการเกษตรทำตามฤดูกาล รับจ้างทั่วไป และหาเช้ากินค่ำ บางครัวเรือนเป็นข้าราชการบำนาญแต่หากมีหนี้สินล้นพ้นตัวเลยทำให้รายได้ในครัวเรือนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน บุคคลในครัวเรือนได้รับสวัสดิการของรัฐเกือบทุกคน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง หรือแข็งแรงปานกลาง บางครัวเรือนมีดินปลูกยางพาราในพื้นที่ที่เป็นที่ดิน สปก. และส่วนใหญ่ทิ้งลูกหลานให้พ่อแม่ที่แก่เฒ่าดูแลตามอัตภาพ บางครัวเรือนขี้เกียจไม่อยากทำงานเลยส่งผลให้เป็นครัวเรือนยากจน

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอดงหลวง เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช ติดยาเสพติด วิกลจริต มีพิการซ้ำซ้อน มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประชารัฐ บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุพัง สุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ บางครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพัง ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ไม่มีที่ดินทำการเกษตร อาชีพส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างนอกภาคการเกษตร มีรายได้จากการหาของป่ามาขาย แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรเลยส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำสินค้าทางการเกษตรแพง ไม่มีทุนประกอบอาชีพเป็นหนี้เพราะยืมเงินมาลงทุน มีการศึกษาสูงสุดที่ชั้นประถมศึกษา

5. คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอคำชะอี สามารถอธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) ของอำเภอคำชะอี เป็นลักษณะ เป็นครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรือยากจน ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเองเนื่องจากขายส่งลูกเรียน ครัวเรือนคนจนส่วนใหญ่มีที่ดินในพื้นที่ สปก. ประมาณ 20-30 ไร่ เป็นผู้มีรายได้ประจำแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน อาชีพส่วนใหญ่รับจ้างนอกและในภาคการเกษตรทำตามฤดูกาล รับจ้างทั่วไป และหาเช้ากินค่ำ บางครัวเรือนเป็นข้าราชการบำนาญแต่หากมีหนี้สินล้นพ้นตัวเลยทำให้รายได้ในครัวเรือนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน บุคคลในครัวเรือนได้รับสวัสดิการของรัฐเกือบทุกคน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง หรือแข็งแรง

ปานกลาง บางครัวเรือนมีดินปลูกยางพาราในพื้นที่ที่ สปก. และส่วนใหญ่ทิ้งลูกหลานให้พ่อแม่ที่แก่เฒ่าดูแลตามอัตภาพ บางครัวเรือนขี้เกียจไม่อยากทำงานเลยส่งผลให้เป็นครัวเรือนยากจน

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอคำชะอี เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช ติดยาเสพติด วิกลจริต มีพิการซ้ำซ้อน มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประชารัฐ บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุพัง สุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ บางครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพัง ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ไม่มีที่ดินทำการเกษตร อาชีพส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างนอกภาคการเกษตร มีรายได้จากการหาของป่ามาขาย แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรเลยส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำสินค้าทางการเกษตรแพง ไม่มีทุนประกอบอาชีพเป็นหนี้เพราะยืมเงินมาลงทุน คนในครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในชั้นประถม ครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิง แม่เลี้ยงเดียว บางครัวเรือนมีเด็กถูกทอดทิ้ง บางครัวเรือนลูกหลานติดคุก

6. คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอหว้านใหญ่ สามารถอธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) ของอำเภอหว้านใหญ่ เป็นลักษณะ เป็นครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรือยากจน ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเองเนื่องจากขายส่งลูกเรียน ครัวเรือนคนจนส่วนใหญ่มีที่ดินในพื้นที่นิคมทหารผ่านศึกดงหมู ประมาณ 20-30 ไร่เพื่อสร้างเป็นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร เป็นผู้มีรายได้ประจำแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน อาชีพส่วนใหญ่รับจ้างนอกและในภาคการเกษตรทำตามฤดูกาล รับจ้างทั่วไป และหาเช้ากินค่ำ บุคคลในครัวเรือนได้รับสวัสดิการของรัฐเกือบทุกคน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง หรือแข็งแรงปานกลาง และส่วนใหญ่ทิ้งลูกหลานให้พ่อแม่ที่แก่เฒ่าดูแลตามอัตภาพ บางครัวเรือนขี้เกียจไม่อยากทำงานหรือบางครัวเรือนป่วยเรื้อรัง ไม่สามารถทำงานได้ เลยส่งผลให้เป็นครัวเรือนยากจน

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอหว้านใหญ่ เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช ติดยาเสพติด วิกลจริต มีพิการซ้ำซ้อน มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประชารัฐ บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุพัง สุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ บางครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพัง ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ไม่มีที่ดินทำการเกษตร อาชีพส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างนอกภาคการเกษตร มีรายได้จากการหาของป่ามาขาย ไม่มีทุนประกอบอาชีพเป็นหนี้เพราะยืมเงินมาลงทุน คนในครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในชั้นประถม ครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิง แม่เลี้ยงเดียว บางครัวเรือนมีเด็กถูกทอดทิ้ง บางครัวเรือนลูกหลานติดคุก เพราะขายและเสพยาเสพติด หรือจำหน่ายหรือขนของผิดกฎหมายไปขายยังชายแดนลาว

7. คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอหนองสูง สามารถอธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) ของอำเภอหนองสูง เป็นลักษณะ เป็นครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรือยากจน เป็นครัวเรือนที่ให้ข้อมูลกับ จปฐ. ไม่ตรงตามความเป็นจริงทำให้ข้อมูลผิดจากความเป็นจริง ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการของรัฐ มีการศึกษาต่ำชั้นประถมศึกษา บางครัวเรือนมีบ้านหลังใหญ่ แต่เป็นผู้สูงอายุที่ดูแลหลานเล็กๆ 3 คน เนื่องจากพ่อแม่ไปทำงานต่างจังหวัดไม่กลับมาดูแลพ่อแม่

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอหนองสูง เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช ติดยาเสพติด วิกลจริต มีพิการซ้ำซ้อน มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประชารัฐ บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุพัง สุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ บางครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพัง ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ไม่มีที่ดินทำการเกษตร อาชีพส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างนอกภาคการเกษตร มีรายได้จากการหาของป่ามาขาย ไม่มีทุนประกอบอาชีพเป็นหนี้เพราะยืมเงินมาลงทุน ครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิง แม่แก่เฒ่าดูแลลูกป่วยทางจิต 3 คน บางครัวเรือนมีเด็กถูกทอดทิ้ง

8. คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) จังหวัดมุกดาหาร สามารถอธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) จังหวัดมุกดาหาร เป็นลักษณะครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรืออยากจน บางครัวเรือนเป็นข้าราชการบำนาญแต่หากมีหนี้สินล้นพ้นตัวเลยทำให้รายได้ในครัวเรือนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ที่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเองเนื่องจากขายส่งลูกเรียน หรือมีที่ดินในพื้นที่เขตป่าอุทยาน หรือมีที่ดินในพื้นที่นิคมสร้างตนเองคำสร้อย เป็นครัวเรือนที่แยกตัวออกจากครอบครัวเดิมเพื่อเป็นครอบครัวใหม่ มีหนี้สินชำระเองไม่ได้ เป็นผู้มีธุรกิจหลายประเภททำแล้วไม่ประสบความสำเร็จ บางครัวเรือนมีดินปลูกยางพาราในพื้นที่นิคมสร้างตนเองคำสร้อย จำนวน 20 ไร่โดยการครอบครองจากรุ่นปู่ย่าตายายสู่รุ่นหลาน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง หรือแข็งแรงปานกลาง เป็นผู้มีรายได้ประจำแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นประชากรแฝง (คนไทยเชื้อสายเวียดนาม) อาชีพส่วนใหญ่ค้าขาย บุคคลในครัวเรือนได้รับสวัสดิการของรัฐเกือบทุกคน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง อาจจะกล่าวได้ว่าผลการให้ข้อมูลของบุคคลในครัวเรือนที่ไม่เป็นความจริงแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงทำให้มีชื่อเป็นครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูล TPMAP

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) จังหวัดมุกดาหาร

เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประชารัฐ บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุพัง สุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ บางครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพัง ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ อาชีพส่วนใหญ่ ถ้าเป็นคนจนในเขตเทศบาลเมืองจะเป็นอาชีพรับจ้างในภาคอุตสาหกรรม รับจ้างรายวัน และ อาชีพส่วนใหญ่ ของคนจนในเขตชนบท จะมีอาชีพรับจ้างทางการเกษตร ตามฤดูกาลจึงส่งผลทำรายได้ไม่แน่นอน หรือไม่มีที่ดินทำการเกษตร มีการศึกษาสูงสุดที่ชั้นประถมศึกษา

5. สรุปการพัฒนาระบบค้นหา สอบทานใหม่ และจำแนก (Classify) ในครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดอย่างถูกต้องและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร

การพัฒนาระบบค้นหา สอบทานใหม่ และจำแนก (Classify) ในครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดอย่างถูกต้องและแม่นยำจังหวัดมุกดาหารมีกลไกที่สำคัญประกอบด้วย

1) ทีมวิจัยโครงการของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

2) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห)

3) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ (ศจพ.อ.) 3 อำเภอ คือ อำเภอนิคมคำสร้อย อำเภอหนองสูง และอำเภอเมืองมุกดาหาร

4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พม. (one home)

6) คณะกรรมการชุมชน/ผู้นำชุมชน

7) อสม.และทีมพี่เลี้ยง

8) สภาองค์กรชุมชนและเครือข่ายภาคประชาสังคม

9) นักศึกษาสาขาการจัดการโลจิสติกส์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ซึ่งเป็นนักศึกษาที่มีรายชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหารและนักศึกษาและประชาชนในโครงการ U2T

10) ทีมตรวจสอบกลางทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูลและส่งต่อข้อมูลไปยังระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนของ บพท.

กระบวนการ (Process) ค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนแบ่งออกเป็น 3 ช่วงกระบวนการ ได้แก่

1. กระบวนการขั้นต้นน้ำ: ประกอบด้วย

1) สร้างความเข้าใจและวางแผนการดำเนินงานกับกลไกหน่วยงานในระดับพื้นที่ด้วยการจัดประชุมกับหน่วยงานในระดับพื้นในการแก้ไขปัญหาความยากจนในปีแรกจำนวน 7 อำเภอ

2) ค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ โดยมีการค้นหาครัวเรือนยากจนในลักษณะการประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งทีมวิจัยจัดทำข้อมูลครัวเรือนยากจนนำเสนอรายหมู่บ้าน ประกอบด้วย รายชื่อของครัวเรือนยากจนในหมู่บ้าน ข้อมูลทั่วไปของของครัวเรือนยากจน ระดับความยากจนในปัจจุบัน สถานะการมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน สุขภาพร่างกาย ที่อยู่อาศัย การครอบครองที่ดินทำกิน การได้รับสวัสดิการจากภาครัฐ แนวทางช่วยเหลือและการส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงาน โดยแต่ละหมู่บ้านจะมีผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และคนในหมู่บ้าน ช่วยกันแสดงความคิดเห็น ส่วนการค้นหาครัวเรือนยากจนในพื้นที่เทศบาลเมือง มีจนท.จากสำนักงานเทศบาลในพื้นที่ร่วมกระบวนการ

3) การจำแนกกลุ่มครัวเรือนยากจน (Classify) เป็น 4 ระดับ คือ อยู่ลำบาก อยู่ยาก อยู่ได้ และอยู่ดี ดำเนินการโดยอาศัยผู้นำชุมชน หน่วยงานภาคีเครือข่าย เข้าร่วมประชุมและตรวจสอบความถูกต้อง (Recheck) ข้อมูลที่ดำเนินการจัดกลุ่มครัวเรือนคนยากจน

2. กระบวนการขั้นกลางน้ำ เป็นขั้นตอนการลงพื้นที่เก็บแบบสอบถาม และบันทึกแบบสอบถามครัวเรือนยากจนในชุมชน ตามข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนต้นน้ำ ดังนี้

1) การคัดเลือกและฝึกอบรมอาสาสมัครเก็บข้อมูล ทีมวิจัยมุ่งไปยังผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม) เนื่องจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวสามารถให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับครัวเรือนยากจนที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของตนเองได้ อีกทั้งยังสามารถพาทีมวิจัยลงไปสำรวจครัวเรือนยากจนในพื้นที่ได้ทุกหลังคาเรือน ทีมวิจัยจึงตัดสินใจที่จะเลือกนำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม) เป็นอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน ตลอดจนนักศึกษา สาขาการจัดการโลจิสติกส์ ของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ซึ่งเป็นนักศึกษาที่มีรายชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

2) การเก็บแบบสอบถาม อาสาสมัครเก็บข้อมูล โดยแต่ละทีมประกอบด้วย คนสัมภาษณ์ คนถ่ายรูปและปักหมุดพิกัดบ้านของครัวเรือนยากจน คนนำทางไปที่บ้านของครัวเรือนยากจน

3) การตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของข้อมูล ทีมวิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถามทันที โดยเริ่มทีละหมู่บ้าน ทีละตำบล ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกหน้า

4) การนำข้อมูลที่ได้จากจากสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS)

3. กระบวนการขั้นปลายน้ำ:

1) จัดเวทีคืนข้อมูลเพื่อรายงานผลการดำเนินการในการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจน เพื่อให้บุคคล และหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องได้ช่วยกันร่วมตรวจสอบข้อมูลครัวเรือนยากจนทในระดับตำบล ระดับอำเภอ และเทศบาลเมืองงมุกดาหาร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงที่มีความแม่นยำ

2) ส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้กับหน่วยงานภาคีเครือข่าย ที่มีบทบาทหน้าที่ในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในแต่ละด้าน

ผลดำเนินงาน (Product) จำแนกผลที่เกิดขึ้นเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับผลผลิต (Output)

1) ในกระบวนการค้นหาและสอบทานปีที่ 3 ทีมวิจัยสามารถดำเนินการ Add on ข้อมูลครัวเรือนคนยากจนเพิ่มจำนวน 311 ครัวเรือน จึงทำให้การค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนทั้งในปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีข้อมูลครัวเรือนยากจนทั้ง 7 อำเภอ รวมทั้งสิ้นจำนวน 5,984 ครัวเรือน ซึ่งปัจจุบันถูกบันทึกอยู่ในระบบ PPAOS รวมจำนวนทั้งสิ้น 5,967 ครัวเรือน (อีกจำนวน 17 ครัวเรือนยังคงติดปัญหาด้านการประมวลผลข้อมูลในระบบ)

2) เกิดกองทุนผู้ปกครองส่งเสริมผู้มีรายได้น้อย 29 ทุน ทุนละ 3,000 บาท/ครัวเรือน

2. ระดับผลลัพธ์ (Outcome)

1) ครัวเรือนคนจนมีอาชีพและสามารถสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการปลูกหม่อน การสร้างผลิตภัณฑ์จากหม่อน

2) ผลจากการรวมกลุ่มและกองทุน ทำให้ชุมชนมีกองทุนสำหรับช่วยเหลือกลุ่มคนยากจน ผู้มีรายได้น้อย ผู้สูงอายุ สำหรับเป็นสวัสดิการ และสนับสนุนในการประกอบอาชีพ

3. ระดับผลกระทบ (Impacts)

เกิดระบบการดูแล ช่วยเหลือกลุ่มครัวเรือคนยากจนเป้าหมาย โดยอาศัยระบบฐานข้อมูลของโครงการ การส่งต่อความช่วยเหลือที่ทำงานร่วมกับกลไกโครงข่ายทางสังคม หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ มีการทำแผนร่วมกัน เช่น แผนการทำงานของ ศจพ.จ /ศจพ.อ

บทที่ 3
การส่งต่อและช่วยเหลือ

บทนำ

ทีมวิจัยของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร มีบทบาทในการค้นหาภาคีเครือข่ายในการทำงาน สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวิจัย จัดตั้งทีมงานรับผิดชอบแต่ละส่วน จัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) กับหน่วยงานภาคีความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนความรู้ สนับสนุนงบประมาณและบุคลากร การแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานในระดับพื้นที่ เพื่อสร้างความร่วมมือในการส่งต่อข้อมูลและให้การช่วยเหลือครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กในครัวเรือนยากจนที่ต้องการโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ครัวเรือนยากจนที่ต้องการความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย กลุ่มภาวะพึ่งพิง เช่น คนชรา คนพิการ คนด้อยโอกาส กลุ่มผู้มีปัญหาสุขภาพ เจ็บป่วยเรื้อรัง เข้าไม่ถึงสวัสดิการ รวมถึงกลุ่มผู้ขาดแคลนทุนในการประกอบอาชีพ ซึ่งการวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ระดับจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการค้นหาและสอบทานข้อมูล โดยมีหน่วยงานในระดับพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนช่วงวัยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งระดับจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.) ระดับอำเภอ (ศจพ.อ.) ระดับตำบล (ศจพ.ทม./ศจพ.ต.) เป็นกลไกการส่งต่อความช่วยเหลือ ซึ่งระบบการส่งต่อความช่วยเหลือโดยสรุปประกอบด้วย

1) จัดตั้งคลินิกวิจัยแก้จนเพื่อเป็นศูนย์ประสานงานด้านวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจัดประชุมคณะทำงานของศูนย์ฯ ทุกๆ 3 เดือนเพื่อรายงานผลการดำเนินการโครงการ

2) จำแนกข้อมูลตามสภาพปัญหาและความต้องการของครัวเรือนเป้าหมาย และวิเคราะห์ความเร่งด่วน เพื่อส่งต่อให้หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้างภารกิจของหน่วยงาน

3) กลไกการดำเนินงานพื้นที่ดำเนินการสอบทาน และให้ความช่วยเหลือแบบบูรณาการ ทั้งระหว่างหน่วยงานในพื้นที่และภาคีที่เกี่ยวข้อง โดยการตรวจสอบความถูกต้องและวิเคราะห์ข้อมูลระดับอำเภอและระดับตำบลใช้รูปแบบการจัดเวทีคืนข้อมูล มีการรายงานผลการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนประกอบด้วย ระดับความยากจน ครัวเรือนยากจนตกหล่น (Exclusion error) ครัวเรือนรั่วไหล/ไม่ยากจน (Inclusion error) สถานการณ์มีชีวิตอยู่และการย้ายถิ่นฐาน จากนั้นจึงส่งต่อข้อมูลไปยังกลไกการส่งต่อความช่วยเหลือในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนทั้งระดับอำเภอและระดับตำบล

4) ติดตามและประเมินผลการช่วยเหลือ และวางแผนพัฒนาให้เกิดการต่อยอดการทำงาน

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ระดับจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วย 1) ระบบการส่งต่อและช่วยเหลือ 2) ผลการส่งต่อและช่วยเหลือ และ 3) ระบบติดตาม/ช่วยเหลือ Feedback Loop 4) อุปสรรคและแนวทางการแก้ไข

1. ระบบการส่งต่อและช่วยเหลือ

โครงการวิจัยการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหารพัฒนาระบบส่งต่อและช่วยเหลือต่อเนื่อง 3 ปี ตั้งแต่ปี 2563-2565 โดยมีองค์ประกอบของระบบส่งต่อและช่วยเหลือ คือ

1) กลไก/ภาคีเครือข่ายในการส่งต่อความช่วยเหลือ

2) กระบวนการส่งต่อความช่วยเหลือ

3) ระบบข้อมูลในการส่งต่อความช่วยเหลือ

4) แนวทางการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน

โดยแต่ละองค์ประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้

1) กลไก/ภาคีเครือข่ายในการส่งต่อความช่วยเหลือ

คณะผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) โดยการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือ Value Chain และการวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคีเครือข่ายการพัฒนาฯ (Key Partners) ในโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร โดยได้กำหนดการทำความร่วมมือเพื่อแก้ไขความยากจน (MOU) จำนวน 45 หน่วยงาน โดยได้ประสานงานหน่วยงานที่มีพันธกิจเดียวกันคือการแก้ไขปัญหาความยากจนในแต่ละด้าน เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาชีพ ด้านรายได้ ด้านที่ดินทำกิน ด้านสวัสดิการของรัฐ ด้านสาธารณูปโภคและอุปโภค ด้านโครงสร้างพื้นฐานของคนในครัวเรือน ในการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร มีกลไกภาคีเครือข่ายในระดับต่างๆ ดังนี้

(1) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับกระทรวง/กรม

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร มีกลไกภาคีเครือข่ายในระดับกระทรวง/กรม ประกอบด้วย 1) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) กรมพัฒนาชุมชน 4) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

(2) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับจังหวัด

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร มีกลไกภาคีเครือข่ายในระดับจังหวัด ประกอบด้วย

2.1 หน่วยงาน Function ได้แก่ 1) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) 2) สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร 3) ศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร 4) สำนักงานการศึกษานอกระบบจังหวัดมุกดาหาร 5) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร 6) สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร 7) สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร 8) สำนักงานชลประทานจังหวัดมุกดาหาร 9) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร 10) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมุกดาหาร 11) สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร 12) เหล่ากาชาดจังหวัดมุกดาหาร 13) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร 14) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 15) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร (พช.) 16) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.) 17) สำนักงานพลังงานจังหวัดมุกดาหาร 18) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดมุกดาหาร 19) ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์จังหวัดอำนาจเจริญ 20) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร

2.2 อปท. ได้แก่ 1) ท้องถิ่นจังหวัดมุกดาหาร 2) องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร

2.3 ภาคประชาสังคม ได้แก่ 1) สมาคมเมืองสามธรรม 2) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)

2.4 ภาคเอกชน ได้แก่ 1) ธนาคารอาคารสงเคราะห์ จำกัด สาขามุกดาหาร 2) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) สาขามุกดาหาร 18) บริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) สาขามุกดาหาร 19) สโมสรไลอ้อนส์จังหวัดมุกดาหาร

(3) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับอำเภอ

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร มีกลไกภาคีเครือข่ายในระดับอำเภอ ประกอบด้วย 1) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเมืองมุกดาหาร (ศจพ.อ.เมืองมุกดาหาร) 2) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอนิคมคำสร้อย (ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย) 3) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอหนองสูง (ศจพ.อ.หนองสูง) 4) สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย 5) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย 6) สำนักงานประมงอำเภอนิคมคำสร้อย 7) สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมคำสร้อย 8) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมคำสร้อย

(4) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับท้องถิ่น

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร มีกลไกภาคีเครือข่ายในระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตำบล (ศจพ.ต.) ทุกตำบลในพื้นที่เป้าหมาย 2) องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง 3) เทศบาลตำบลร่มเกล้า 4) เทศบาลตำบลกกตูม 5) กำนันทุกตำบลในพื้นที่เป้าหมาย

(5) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับท้องทุ่ง

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร มีกลไกภาคีเครือข่ายในระดับท้องทุ่ง ได้แก่ สภาองค์กรชุมชน

(6) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับชุมชน

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร มีกลไกภาคีเครือข่ายในระดับชุมชน ประกอบด้วย 1) วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย 2) วิสาหกิจชุมชนการปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง 3) ศูนย์เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ตำบลกกแดง 4) ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 5) อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)

ภาพที่ 3.1 การทำงานร่วมกับคณะทำงาน ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย

ภาพที่ 3.2 การทำงานร่วมกับท้องที่ (อบต./ทต.)

ภาพที่ 3.3 การทำงานร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อย และศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ

ภาพที่ 3.4 การทำงานร่วมกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมุกดาหาร

2) กระบวนการส่งต่อความช่วยเหลือ

กระบวนการในการส่งต่อความช่วยเหลือ แบ่งการทำงาน เป็น 3 ช่วง คือ 1) ช่วงต้นน้ำ มีจำแนกข้อมูลตามสภาพปัญหาและความต้องการของครัวเรือนเป้าหมาย และวิเคราะห์ความเร่งด่วน เพื่อส่งต่อให้หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้าง 2) ช่วงกลางน้ำ เป็นหน่วยงานและกลไกการดำเนินงานพื้นที่ดำเนินการสอบทาน และให้ความช่วยเหลือแบบบูรณาการ ทั้งระหว่างหน่วยงานในพื้นที่และภาคีที่เกี่ยวข้อง และ 3) ช่วงปลายน้ำ เป็นช่วงที่ต้องติดตามและประเมินผลการช่วยเหลือ และวางแผนพัฒนาให้เกิดการต่อยอดการทำงาน

ทีมวิจัยได้ดำเนินการส่งต่อและช่วยเหลือโดยจัดประชุมทำความเข้าใจในเรื่องการทำงานของศูนย์ฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการให้ที่ประชุมรับทราบ และจัดกิจกรรมการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ของศูนย์ฯ และหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน หน่วยงานภาคประชาสังคม และคนยากจน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการทำงานแก้ไขปัญหาความยากจน จำนวน 23 หน่วยงาน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนให้ตรงจุด ให้ถูกพื้นที่เป้าหมาย เพื่อช่วยกันขจัดปัญหาความยากจนออกจากพื้นที่จังหวัดมุกดาหารเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในจังหวัดมุกดาหาร จากนั้นทีมวิจัยได้จัดประชุมคลินิกวิจัย เพื่อรายงานผลการดำเนินการและได้ทำการส่งต่อข้อมูลเพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ได้ช่วยเหลือครัวเรือนยากจนตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน

ภาพที่ 3.5 ประชุมคลินิกวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร (Research Clinic) เพื่อส่งต่อความช่วยเหลือให้กับศูนย์ ศจพ.จ.มุกดาหาร

ภาพที่ 3.6 ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพื่อส่งต่อความช่วยเหลือให้กับศูนย์ ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย

ทั้งนี้ โครงการวิจัยการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในปีที่ 1 และปีที่ 2 มีจัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลง 3 ครั้ง เป็นการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อส่งต่อความช่วยเหลือและให้ความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ส่วน การวิจัยในปีที่ 3 ทีมวิจัยพัฒนาระบบการส่งต่อความช่วยเหลือในรูปแบบ Poverty Forum เพื่อให้การส่งต่อความช่วยเหลือมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยกระบวนการส่งต่อความช่วยเหลือด้วยรูปแบบ MOU และ Poverty Forum มีรายละเอียด ดังนี้

1) การบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน ครั้งที่ 1

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือว่าด้วยการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างบูรณาการ โดยมีหน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือดังภาพที่ 3.7

ภาพที่ 3.7 หน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือครั้งที่ 1

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ จัดทำขึ้น ณ สวนรุกขชาติห้วยบังอี่ ตำบลหนองแวง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร วันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ระหว่าง 1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร กับ 2) เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดมุกดาหาร 3) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร 5) สภาเกษตรกรจังหวัดมุกดาหาร 6) องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร 7) ที่ทำการปกครองอำเภอนิคมคำสร้อย โดยทั้ง 7 ฝ่ายได้ตกลงร่วมกันจัดทำบันทึกข้อตกลง ซึ่งข้อตกลงมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันในการให้บริการทางด้านการจัดการศึกษา การบริการชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และได้ตระหนักและมีเจตนารมณ์ร่วมกันในการพัฒนาชุมชน อันเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมแตกต่างหลากหลายตามภูมินิเวศให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศในทุกๆ มิติ จึงได้กำหนดหน้าที่ต่างๆ ในการร่วมมือ อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งขบวนองค์กรชุมชนอย่างบูรณาการ มีระบบบริหารจัดการที่ดี ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้ชุมชนที่เป็นฐานรากในการพัฒนาสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 3.8 การบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน ครั้งที่ 1

จัดทำขึ้น ณ สวนรุกขชาติห้วยบังอี่ ตำบลหนองแวง อำเภอนิคมคำสร้อย

2) การบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน ครั้งที่ 2

พิธีลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) ในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหารระหว่างส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และองค์กรภาคีเครือข่ายกับ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยมีหน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือดังภาพที่ 3.9

ภาพที่ 3.9 หน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือครั้งที่ 2

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ จัดทำขึ้น ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2564 ระหว่าง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดย นายศศิพงษา จันทรสาขา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร (ที่ปรึกษาโครงการวิจัยฯ) กับ หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ จำนวน 6 กระทรวง 8 หน่วยงานดังนี้ 1) กระทรวงมหาดไทย 2) กระทรวงศึกษาธิการ 3) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 4) กระทรวงพาณิชย์ 5) กระทรวงอุตสาหกรรม 6) กระทรวงแรงงาน และ 8 หน่วยงาน ดังนี้ 1) เหล่ากาชาดจังหวัดมุกดาหาร 2) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร 3) สถาบันการเงิน 4) สโมสรไลออนส์มุกดาหาร 5) สมาคมเมืองสามธรรม 6) บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) 7) เทศบาลตำบลกกตูม/องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง 8) สหกรณ์การเกษตรห้วยบางทราย จำกัด

หน่วยงานทั้ง 8 องค์กร จาก 6 กระทรวง ได้ตกลงร่วมกันจัดทำบันทึกข้อตกลง ซึ่งข้อตกลงมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัดมุกดาหาร ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติและการเสริมพลังทางสังคม สร้างระบบกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจน และมีแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันในการส่งเสริมและสนับสนุน ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคีพัฒนาเป็นการสร้างเครือข่ายข้ามหน่วยงานอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาทีมแกนนำแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาการจัดการระบบข้อมูลความยากจน การจัดการความรู้ เพื่อการวิจัยพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนา

ภาพที่ 3.10 การทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือหน่วยงานทั้ง 8 องค์กร จาก 6 กระทรวง ครั้งที่ 2

ภาพที่ 3.11 การทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือหน่วยงานทั้ง 8 องค์กร จาก 6 กระทรวง ครั้งที่ 2

3) การบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน ครั้งที่ 3

พิธีลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) ด้านการจัดการศึกษา การฝึกอบรม การสร้างอาชีพ ทางด้านการจัดการโลจิสติกส์ ระหว่าง หน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานภาคเอกชนกับวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยมีหน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือดังภาพที่ 3.12

ภาพที่ 3.12 หน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือครั้งที่ 3

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ จัดทำขึ้น ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร วันจันทร์ ที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2564 ระหว่าง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดย นายศศิพงษา จันทรสาขา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร กับ หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ จำนวน 15 หน่วยงาน ได้ตกลงร่วมกันจัดทำบันทึกข้อตกลง

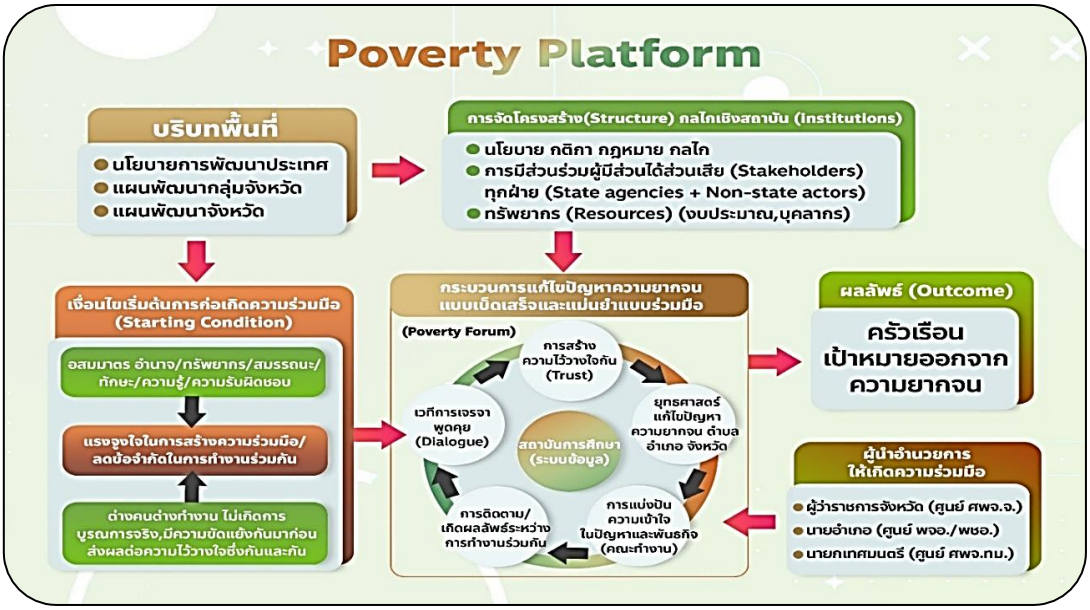

ภาพที่ 3.13 พิธีลงนามMOU ความร่วมด้านการศึกษากับสถาบันการศึกษา 15 สถาบันการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน

3) Poverty Forum

ระบบ Poverty Forum เป็นระบบที่ทีมวิจัยจัดทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนของพื้นที่จังหวัดมุกดาหารอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นการจัดประชุมเพื่อรายงานผลการดำเนินการในการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจน เพื่อให้บุคคล และหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องได้ช่วยกันร่วมตรวจสอบข้อมูลครัวเรือนยากจน

โดยมีกรอบการดำเนินงานตามแผนภาพ

ภาพที่ 3.14 Poverty Platform

ภาพที่ 3.15 Poverty Forum

ทั้งนี้ ทีมวิจัยจัด Poverty Forum ทั้งระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล/เทศบาล คือ

(1) Poverty Forum ระดับจังหวัด: มหกรรมแก้จน คนเมืองมุก ครั้งที่ 1

“มหกรรมแก้จนคนเมืองมุก ครั้งที่ 1” เป็นการเสริมความรู้การปลูก, แปรรูปหม่อน ให้แก่เกษตรกร พร้อมขับเคลื่อนให้เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดมุกดาหาร โดยจัดขึ้นในวันที่ 14 มีนาคม 2566 เวลา 9.00 น. ณ ห้องพลอยบอลรูม โรงแรมพลอยพาเลซ อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

โดยมีนายวัชรพงษ์ แก้วหอม รองอธิบดีกรมหม่อนไหม เป็นประธานกล่าวเปิดการประชุม และมีนายวลัยพรรณ น้อยสันเทียะ รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร กล่าวต้อนรับประธาน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมและเสวนา ได้แก่ นางสาวจิริกา นุตาลัย ที่ปรึกษาหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) นายสมประสงค์ พยัคฆพันธ์ รองประธานสมาพันธ์ SME แห่งประเทศไทย รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณวิภา กฤษฎาพงษ์ ประธานกรรมการบริหาร บริษัท สเปเชี่ยลตี้ เนเชอรัล โปรดักส์ จำกัด รองศาสตราจารย์ ดร.ชลัน

ธร วิชาศิลป์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ นายอำเภอนิคมคำสร้อย นางสาววัลย์ลิกา สรรเสริญชูโชติ ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย นายบุญเพ็ง ยืนยง ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลกกแดง นางสาววิศรุตตา คำนนท์ ตัวแทนครัวเรือนยากจน ดร.อโศก พลบำรุง ทีมวิจัยกลาง นายถนอมสิน พลลาภ ทีมวิจัยกลาง ดร.ทิวากร เหล่าลือชา หัวหน้าโครงการวิจัยการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร และมีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีผู้เข้าร่วมประชุมเสวนา 120 ท่าน

นายศศิพงษา จันทรสาขา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร กล่าวรายงานต่อที่ประชุมว่า วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้รับทุนวิจัยจาก หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในการจัดโครงการดังกล่าว และได้จัดกิจกรรมโครงการนำร่องภายใต้ชื่อ หม่อนแก้จน ในพื้นที่ตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร และเป็นพื้นที่ทำงานแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร โดยโครงการส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มที่เป็นครัวเรือนยากจน กลุ่มผู้มีรายได้น้อย และกลุ่มเปราะบาง ให้มีความรู้เรื่องการปลูก การแปรรูป นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะขับเคลื่อนให้หม่อนเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญเช่นเดียวกับ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง และยางพารา โดยมีสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย หรือ วว. เป็นหน่วยงานสนับสนุนความรู้ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการผลิต

นายวลัยพรรณ น้อยสันเทียะ รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร ได้บรรยายพิเศษ “นโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร”

นายวัชรพงษ์ แก้วหอม รองอธิบดีกรมหม่อนไหม ได้บรรยายพิเศษ “สถานการณ์และยุทธศาสตร์หม่อนในประเทศไทย”

นางสาวจิริกา นุตาลัย ที่ปรึกษาหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้บรรยายพิเศษ “การพัฒนาพื้นที่วิจัยเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อขจัดความยากจนและสร้างโอกาสทางสังคม ในพื้นที่ยุทธศาสตร์เมืองชายแดน (Strategic Research Area for Poverty Alleviation and Social Mobility : SRA)”

เสวนา “การแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร” โดยมีผู้ร่วมเสวนา ได้แก่ นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ นายอำเภอนิคมคำสร้อย นางสาววัลย์ลิกา สรรเสริญชูโชติ ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย นายบุญเพ็ง ยืนยง ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลกกแดง นางสาววิศรุตตา คำนนท์ ตัวแทนครัวเรือนยากจน ดำเนินการเสวนาโดย นายถนอมสิน พลลาภ ทีมวิจัยกลาง

เสวนา “หม่อน : โอกาสและข้อจำกัดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดมุกดาหาร” โดยมีผู้ร่วมเสวนา ได้แก่ นายสมประสงค์ พยัคฆพันธ์ รองประธานสมาพันธ์ SME แห่งประเทศไทย รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณวิภา กฤษฎาพงษ์ ประธานกรรมการบริหาร บริษัท สเปเชี่ยลตี้ เนเชอรัล โปรดักส์ จำกัด รองศาสตราจารย์ ดร.ชลันธร วิชาศิลป์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร ดำเนินการเสวนาโดย ดร.อโศก พลบำรุง ทีมวิจัยกลาง

ภายในงานยังมีการจัดนิทรรศการ จัดแสดงผลงานวิจัย เวทีเสวนาโดยผู้เชี่ยวชาญ และนักวิจัยระดับประเทศ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อเสนอความคิดเห็น และนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนใน

จังหวัดมุกดาหาร และร่วมแนวทางพัฒนายุทธศาสตร์หม่อนสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดมุกดาหารต่อไป

ภาพที่ 3.16 Poverty Forum

ภาพที่ 3.17 Poverty Forum

เอกสารประกอบการประชุม "มหกรรมแก้จน คนเมืองมุก ครั้งที่ 1"

1) หนังสือโมเดลปฏิบัติการแก้จน "คนเมืองมุก" Mukdahan Poverty Forum ท่านสามารถอ่านเนื้อหาได้ที่ลิ้งค์ https://anyflip.com/navht/kniz

ภาพที่ 3.18 หนังสือโมเดลปฏิบัติการแก้จน “คนเมืองมุก” Mukdahan Poverty Forum

2) วีดีโองาน “มหกรรมแก้จน คนเมืองมุก ครั้งที่ 1”

2.1) วีดีโองาน “มหกรรมแก้จน คนเมืองมุก ครั้งที่ 1” ภาคเช้า

https://drive.google.com/drive/folders/1dS0mKdKAPAJmS0lSDlmiatm68FyG5E2y

ภาพที่ 3.19 วีดีโองาน “มหกรรมแก้จน คนเมืองมุก ครั้งที่ 1” ภาคเช้า

2.2) วีดีโองาน “มหกรรมแก้จน คนเมืองมุก ครั้งที่ 1” ภาคบ่าย
https://drive.google.com/drive/folders/1dS0mKdKAPAJmS0lSDlmiatm68FyG5E2y

ภาพที่ 3.20 วีดีโองาน “มหกรรมแก้จน คนเมืองมุก ครั้งที่ 1” ภาคบ่าย

(2) Poverty Forum ระดับอำเภอนิคมคำสร้อย:

การจัด Poverty Forum ในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อยมีทั้งหมด 9 ครั้ง โดยเป็นการจัดเวทีในระดับอำเภอ 1 ครั้งในเวทีประชุม ศจพ.อ. นิคมคำสร้อย และเป็นการจัดเวทีในระดับตำบลอีก 8 ครั้งในเวทีประชุม

ศจพ.ต. และ ศจพ.ท. ได้แก่ 7 ตำบลในอำเภอนิคมคำสร้อย และอีก 1 ครั้งในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) เวทีระดับอำเภอ ศจพ.อ.นิคมคำคำสร้อย วันที่ 14 กันยายน 65 เวลา 13.00 น. ณ ห้องประชุมชั้น 2 พระเทพโมลี ที่ว่าการอำเภอนิคมคำสร้อย

2) เวทีระดับตำบล ศจพ.ต.นากอก วันที่ 19 กันยายน 65 เวลา 13.00 น. ณ ศาลาประชาคมหมู่บ้าน บ้านเกษตรสมบูรณ์ ม.10

3) เวทีระดับตำบล ศจพ.ต.ร่มเกล้า วันที่ 20 กันยายน 65 เวลา 09.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลร่มเกล้า

4) เวทีระดับตำบล ศจพ.ต.กกแดง วันที่ 20 กันยายน 65 เวลา 13.00 น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง

5) เวทีระดับตำบล ศจพ.ท.นิคมคำสร้อย วันที่ 21 กันยายน 65 เวลา 09.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย

6) เวทีระดับตำบล ศจพ.ต.นิคมคำสร้อย วันที่ 21 กันยายน 65 เวลา 13.00 น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมคำสร้อย

7) เวทีระดับตำบล ศจพ.ต.โชคชัย วันที่ 22 กันยายน 65 เวลา 09.00 น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย

8) เวทีระดับตำบล ศจพ.ต.หนองแวง วันที่ 22 กันยายน 65 เวลา 13.00 น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง

9) เวทีระดับตำบล ศจพ.ต.นาอุดม วันที่ 23 กันยายน 65 เวลา 09.00 น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลนาอุดม

ภาพที่ 3.21 เวที Poverty Forum อำเภอนิคมคำสร้อย

ภาพที่ 3.22 เวที Poverty Forum อำเภอนิคมคำสร้อย

(3) Poverty Forum เทศบาลเมืองมุกดาหาร

Poverty Forum ในพื้นที่เทศบาลเมืองมุกดาหาร เป็นการจัดเวทีประชุมร่วมกับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เทศบาลเมืองมุกดาหาร (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) เพื่อนำเสนอข้อมูลและส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้แก่หน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่เขตเทศบาลเมือง จัดขึ้นในวันที่ 19 ธันวาคม 2565 ณ ห้องประชุมภูผาเทิบ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับเทศบาลเมืองมุกดาหาร โดยมี ดร. ทิวากร เหล่าลือชา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารและหัวหน้าโครงการวิจัยกล่าววัตถุประสงค์ ในการจัดประชุม

โครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ใน Poverty Forum ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน

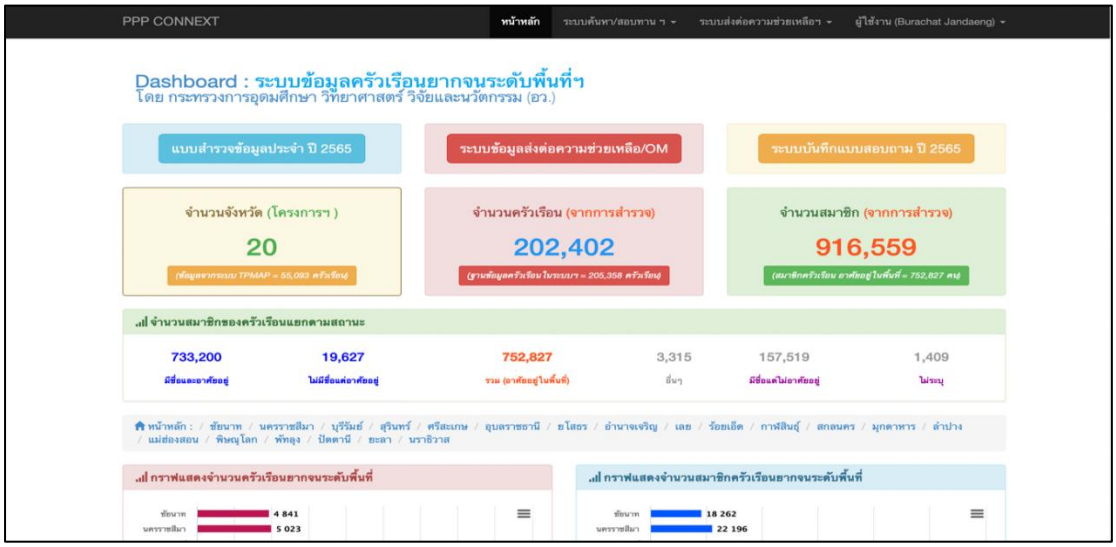
ภาพที่ 3.23 เวที Poverty Forum ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

ภาพที่ 3.24 เวที Poverty Forum ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

3) ระบบข้อมูลในการส่งต่อความช่วยเหลือ

ระบบข้อมูลที่มีการส่งต่อความช่วยเหลือมีทั้งรูปแบบเอกสารและฐานข้อมูลออนไลน์ โดยระบบข้อมูลเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร โดยทีมวิจัยได้ทำการจำแนกข้อมูลออกเป็นรายอำเภอ รายตำบล รายหมู่บ้าน รายครัวเรือน และทีมวิจัยยังจำแนกข้อมูลครัวเรือนที่ต้องช่วยเหลือออกเป็นด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสวัสดิการของรัฐ โดยทีมวิจัยได้มอบเอกสารข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหารให้หน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในด้านต่างๆ ส่วนระบบฐานข้อมูลออนไลน์ ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Mukdahan Model โดยทีมวิจัยได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการใช้ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน เชิญหน่วยงานที่ MOU และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนได้มาฝึกปฏิบัติการในการใช้ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน เพื่อทำการวิเคราะห์และช่วยเหลือครัวเรือนยากจนตามภารกิจของหน่วยงาน

ภาพที่ 3.25 ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน PPP CONNEXT

ทั้งนี้ ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจน 2 รูปแบบ คือ 1) ระบบข้อมูลตามแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF ทุน 5 ด้าน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนธรรมชาติ ทุนการเงิน ทุน

กายภาพและทุนสังคม โดยข้อมูลชุดนี้ใช้ในการส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงาน และ 2) ระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางนโยบาย ซึ่งเป็นข้อมูลที่ใช้ในเวที Poverty forum

1) ระบบข้อมูลตามแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF ทุน 5 ด้าน

ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่ร่วมทำ MOU ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 23 หน่วยงาน โดยทีมวิจัยยังได้ทำการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ต้องให้ความช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานต่างๆ ตามภารกิจในการช่วยเหลือของหน่วยงานนั้นๆ โดยจำแนกเป็นการส่งต่อความช่วยเหลือในแต่ละด้าน ดังนี้

(1) ด้านการศึกษา ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือในด้านการศึกษาให้กับวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารจะเป็นผู้คัดกรองนักศึกษาจากครัวเรือนยากจนระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก และอยู่ได้ ที่มีชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 74 คน เพื่อให้ได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

ภาพที่ 3.26 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ.

ภาพที่ 3.27 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ.

ภาพที่ 3.28 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ.

ภาพที่ 3.29 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ.

(2) ด้านที่อยู่อาศัย ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนที่อยู่ในระดับ อยู่ลำบาก และอยู่ยาก ที่อยู่ในระบบฐานข้อมูล จำนวน 19 ครัวเรือน ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการซ่อมแซมและสร้างบ้าน ประกอบด้วย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และส่งต่อความช่วยเหลือให้กับบริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด

(3) ด้านการพัฒนาอาชีพ ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนที่อยู่ในระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก และอยู่ได้ ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการฝึกและพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.) สำนักงาน

พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ มุกดาหาร วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย วิสาหกิจชุมชนการปลูกหม่อนแก้จน ตำบลกกแดง ศูนย์เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ตำบลกกแดง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

(4) ด้านการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ทีมวิจัยได้ร่วมประชุมวางแผนในลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในอำเภอนิคมคำสร้อย กับท่านนายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ นายอำเภอนิคมคำสร้อย โดยอาศัยกลไกของศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอนิคมคำสร้อย (ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย) และจัดประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน 7 ตำบล 79 หมู่บ้านในอำเภอนิคมคำสร้อยเพื่อส่งต่อรายชื่อครัวเรือนยากจนให้กับผู้นำชุมชนทุกตำบล ทุกหมู่บ้าน ในการขับเคลื่อนการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ร่วมประชุมกับหน่วยงานที่รับลงทะเบียนในอำเภอนิคมคำสร้อย ได้แก่ ที่ว่าการอำเภอนิคมคำสร้อย ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เพื่อชี้แจงและอธิบายหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน 7 ตำบล 79 หมู่บ้านในอำเภอนิคมคำสร้อย เพื่อให้ผู้นำชุมชนไปอธิบายให้ครัวเรือนยากจนในพื้นที่ได้รับฟังและทำความเข้าใจในหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการลงทะเบียน

ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อข้อมูลและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อยให้กับท่านนายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ นายอำเภอนิคมคำสร้อย โดยอาศัยกลไกของศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอนิคมคำสร้อย (ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย) ซึ่งครอบคลุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ทุกตำบลในอำเภอนิคมคำสร้อย

(5) ด้านการจัดสวัสดิการทางสังคม ทีมวิจัยส่งต่อความช่วยเหลือไปยังนายอำเภอนิคมคำสร้อย บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม กองทุน พชอ. และมูลนิธิสุทธิธรรม

2) ระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางนโยบาย

ระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางนโยบายเป็นข้อมูลที่นำเสนอในเวที Poverty forum โดยแยกเป็นข้อมูลในการจัดเวทีแต่ละครั้ง ดังนี้

1) เวทีในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย เป็นการนำเสนอข้อมูลและข้อค้นพบในการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 7 ตำบล 79 หมู่บ้าน ทีมวิจัยได้จัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอในที่ประชุมเป็นภาพรวมในระดับอำเภอและรายตำบล โดยข้อมูลที่นำเสนอจะแบ่งออกเป็น 2 ระดับดังนี้

1.1) ข้อมูลที่นำเสนอในระดับอำเภอ ประกอบด้วย 1) การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 7 ตำบล 2) ระดับความยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อย 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับอำเภอ 5) ข้อมูลผู้ลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

1.2) ข้อมูลที่นำเสนอในระดับตำบล ประกอบด้วย 1) การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 7 ตำบล 2) ระดับความยากจนทั้ง 7 ตำบล 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับตำบล 5) ข้อมูลผู้ลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

2) ส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านการเข้าถึงและการจัดสวัสดิการรัฐ ด้านสวัสดิการทางสังคม

3) หาแนวทางหนุนเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนร่วมกันเพื่อไม่ให้เขากลับมายากจนได้อีก

4) ฝึกทักษะอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนที่พร้อมจะพัฒนา ผ่านกระบวนการโมเดลแก้จน ด้วยแนวคิดคุยกันทั้งอำเภอและโมเดลหม่อนแก้จน

2) เวทีคืนข้อมูลในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร เป็นการนำเสนอข้อมูลและข้อค้นพบในการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 34 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ทีมวิจัยได้จัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอในที่ประชุมเป็นภาพรวมในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารและรายชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร โดยข้อมูลที่นำเสนอจะแบ่งออกเป็น 2 ระดับดังนี้

1.1) ข้อมูลที่นำเสนอในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ประกอบด้วย 1) การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 34 ชุมชน 2) ระดับความยากจนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับเทศบาลเมือง

1.2) ข้อมูลที่นำเสนอในระดับชุมชน ประกอบด้วย 1) การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 34 ชุมชน 2) ระดับความยากจนทั้ง 34 ชุมชน 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับชุมชน

2) ส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านการเข้าถึงและการจัดสวัสดิการรัฐ ด้านสวัสดิการทางสังคม

3) หาแนวทางหนุนเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนร่วมกันเพื่อไม่ให้เขากลับมายากจนได้อีก

4) ฝึกทักษะอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนที่พร้อมจะพัฒนา ผ่านกระบวนการโมเดลแก้จน คลังแรงงาน (Application Job Muk)

4) แนวทางการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ทีมวิจัยได้มีแนวทางการส่งต่อและช่วยเหลือ โดยแบ่งเป็นกลุ่ม อยู่ลำบาก อยู่ยาก อยู่ได้ และอยู่ดี สามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 กลุ่มครัวเรือน ประเภทการช่วยเหลือ แนวทางและหน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ

กลุ่มครัวเรือน	ประเภทการช่วยเหลือ	แนวทางการส่งต่อ และช่วยเหลือ	หน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ
อยู่ลำบาก	พึ่งพิง - สงเคราะห์ (คนอื่นช่วยเหลือ 100%)	1. ส่งต่อช่วยเหลือให้เข้าถึงสวัสดิการของรัฐ 2. ช่วยเหลือด้านอาชีพ 3. สร้างบ้าน 4. ซ่อมแซมบ้าน 6. ที่ดินสร้างบ้าน 7. ที่ดินทำกิน	1. สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย 2. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร 3. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร 4. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน 5. ศูนย์หม่อนไหมฯ จังหวัดมุกดาหาร 6. บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด 7. สำนักงานเหล่ากาชาดจังหวัดมุกดาหาร 8. องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร
อยู่ยาก	พึ่งพา - ส่งเสริม (ช่วยเหลือตนเอง 50% คนอื่นช่วยเหลือ 50%)	1. ส่งต่อช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา (กสศ.) 2. ช่วยเหลือด้านอาชีพ 3. ซ่อมแซมบ้าน	1. กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) 2. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 3. ศูนย์หม่อนไหมฯ จังหวัดมุกดาหาร 4. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน 5. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร
อยู่ได้	พึ่งตนเอง – สนับสนุน (ช่วยเหลือตนเอง 70% คนอื่นช่วยเหลือ 30%)	1. ช่วยเหลือด้านอาชีพ แปรรูป และจำหน่าย จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจ	1. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 2. หอการค้าจังหวัดมุกดาหาร 3. กลุ่มวิสาหกิจไทบ้านอินดี้ 4. กลุ่มวิสาหกิจหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย 5. สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร
อยู่ดี	พึ่งตนเอง – สนับสนุน (ช่วยเหลือตนเอง 80% คนอื่นช่วยเหลือ 20%)	1. ช่วยเหลือด้านอาชีพ แปรรูป และจำหน่าย จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจ	1. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 2. หอการค้าจังหวัดมุกดาหาร 3. กลุ่มวิสาหกิจไทบ้านอินดี้ 4. กลุ่มวิสาหกิจหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย 5. สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร

จากตารางที่ 3.1 กลุ่มครัวเรือน ประเภทการช่วยเหลือ แนวทางและหน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือในการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ทีมวิจัยได้มีแนวทางการส่งต่อและช่วยเหลือ โดยแบ่งเป็นกลุ่มต่างๆ ดังนี้

กลุ่มอยู่ลำบาก ประเภทของการช่วยเหลือคือ พึ่งพิง หมายความว่า ครัวเรือนนั้นต้องได้รับการสงเคราะห์ ได้รับการช่วยเหลือจากคนอื่นหรือหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ 100%

แนวทางในการช่วยเหลือและส่งต่อ ได้แก่ 1) ส่งต่อช่วยเหลือให้เข้าถึงสวัสดิการของรัฐ 2) ช่วยเหลือด้านอาชีพ 3) สร้างบ้าน 4) ซ่อมแซมบ้าน 6) ที่ดินสร้างบ้าน 7) ที่ดินทำกิน

หน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ ได้แก่ 1) สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย 2) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร 3) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร 4) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน 5) ศูนย์หม่อนไหมฯ จังหวัดมุกดาหาร 6) บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด 7) สำนักงานเหล่ากาชาดจังหวัดมุกดาหาร 8) องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร

กลุ่มอยู่ยาก ประเภทของการช่วยเหลือคือ พึ่งพา หมายความว่า ครัวเรือนนั้นต้องได้รับการส่งเสริมสามารถช่วยเหลือตนเองได้ 50% และต้องได้รับการช่วยเหลือจากคนอื่นหรือหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ 50%

แนวทางในการช่วยเหลือและส่งต่อ ได้แก่ 1) ส่งต่อช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา (กสศ.) 2) ช่วยเหลือด้านอาชีพ 3) ซ่อมแซมบ้าน

หน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ ได้แก่ 1) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 3) ศูนย์หม่อนไหมฯ จังหวัดมุกดาหาร 4) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน 5) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร

กลุ่มอยู่ได้ ประเภทของการช่วยเหลือคือ พึ่งตนเอง หมายความว่า ครัวเรือนนั้นต้องได้รับการสนับสนุน สามารถช่วยเหลือตนเองได้ 70% และต้องได้รับการช่วยเหลือจากคนอื่นหรือหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ 30%

แนวทางในการช่วยเหลือและส่งต่อ ได้แก่ 1) ช่วยเหลือด้านอาชีพ แปรรูปและจำหน่าย จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจ

หน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ ได้แก่ 1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 2) หอการค้าจังหวัดมุกดาหาร 3) กลุ่มวิสาหกิจไทบ้านอินดี้ 4) กลุ่มวิสาหกิจหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย 5) สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร

กลุ่มอยู่ดี ประเภทของการช่วยเหลือคือ พึ่งตนเอง หมายความว่า ครัวเรือนนั้นต้องได้รับการสนับสนุน สามารถช่วยเหลือตนเองได้ 80% และต้องได้รับการช่วยเหลือจากคนอื่นหรือหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ 20%

แนวทางในการช่วยเหลือและส่งต่อ ได้แก่ 1) ช่วยเหลือด้านอาชีพ แปรรูปและจำหน่าย จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจ

หน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ ได้แก่ 1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 2) หอการค้าจังหวัดมุกดาหาร 3) กลุ่มวิสาหกิจไทบ้านอินดี้ 4) กลุ่มวิสาหกิจหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย 5) สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร

5. ผลการส่งต่อและช่วยเหลือ

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ทีมวิจัยได้มีการส่งต่อและช่วยเหลือ 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการศึกษา

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือด้านการศึกษาให้วิทยาลัยชุมชน โดยได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในสาขาการ

จัดการโลจิสติกส์ ซึ่งคนที่ได้รับการช่วยเหลือเป็นคนจนระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก และอยู่ได้ ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 74 คน โดยแบ่งเป็น 3 รุ่น ประกอบด้วย

1.1) รุ่นที่ 1 จำนวน 21 คน ได้แก่ 1) นายธีระพงษ์ ใจช่วง 2) นางสาวชมพูนุท อุคำ 3) นางสาวจันทิมา อุคำ 4) นายวิเชียร เชื้อคำฮด 5) นางสาวปิยวรรณ วงค์ศรีทา 6) นางสาวนิลาวัลย์ จันทรวงค์ 7) นางสาวเอมอร ปัญญาวงค์ 8) นายสุทธิชาติ วงศ์กระโซ่ 9) นางสาวพรพิมล โทจันทร์ 10) นางสาวฐิติกานต์ ฟักสุวรรณ 11) นางสาวเอมอร โต้สาลี 12) นางสาวธีติมา โจมคำ 13) นางสาวอรปรียา ศรีบุญเรือง 14) นางสาวสุธิดา อยู่มั่น 15) นางสาววิจิตรตรา โคตรสขึง 16) นางสาวประกายดาว ดีดวงพันธ์ 17) นางสาวอารียา พิกุลศรี 18) นางสาวเนตรอัปสร บำรุงตา 19) นายพงษ์ฤทธิ์ จำนงค์ 20) นางสาวสิริรัตน์ พาลึก 21) นางสาวอมรรุ่งฤดี อุปคุณ รายชื่อนักศึกษาที่กล่าวมานั้น เป็นนักศึกษาที่มีรายชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในกลุ่มความยากจน ระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก

1.2) รุ่นที่ 2 จำนวน 23 คน ได้แก่ 1) นางสาวอารียา อุคำ 2) นายอธิศ แซ่เล้า 3) นายธีระศักดิ์ โคตรพรม 4) นางสาวอรทัย อุคำ 5) นายอัมรินทร์ เสียงเพราะ 6) นายทัตดนัย สิงห์ขันธ์ 7) นางสาวอริศรา ภูมิลา 8) นางสาวจิราภรณ์ คำทอง 9) นายพุฒิพงศ์ อาจหาญ 10) นางสาวมินล์ธดา บุญเสริม 11) นางสาวธิดารัตน์ นนทวงค์ 12) นางสาวจิดาภา สุพรรณโมกข์ 13) นายประกาศิต ภาคี 14) นางสาวกัญญาณัฐ ทองมหา 15) นางสาวธิดารัตน์ ภูมิลา 16) นางสาวศิริอร เมืองโคตร 17) นายธนกร เมืองโคตร 18) นางสาวนภาภรณ์ ทองมหา 19) นางสาวศรัยฉัตร กุลสุทธิ์ 20) นางสาวทิพย์วรรณ พันธ์หมุด 21) นางสาวอรอุมา สุกใส 22) นางสาวชนิตา สุพร 23) นายนิมิตร ภิรมย์ รายชื่อนักศึกษาที่กล่าวมานั้น เป็นนักศึกษาที่มีรายชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในกลุ่มความยากจน ระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก

1.3) รุ่นที่ 3 จำนวน 30 คน ได้แก่ 1) นายนันทวัช ข้าตะโปน 2) นางสาวจิดาภา บันทุปา 3) นางสาวทัญญาพัชร ชาวดง 4) นางสาวมานิดา ชาวดง 5) นางสาวปณิดา สุขรี่ 6) นางสาวปณิตา คนซื่อ 7) นางสาวทัศนีย์ ศรีสุข 8) นางสาวจันทร์นภาศิริ ปากหวาน 9) นางสาวปิยาพร จำปา 10) นางสาวนฤมล วงค์แก้ว 11) นางสาวแสงดาว คำมุงคุณ 12) นางสาวจิตรกัญญา แก้วเกษ 13) นางสาวอรพิน อ้อยที 14) นายเทพพิทักษ์ ชื่นใส 15) นายพีรพัฒน์ แสวงศรี 16) นางสาวขวัญจิรา บุตรพันธ์ 17) นางสาวธนาพร ศรีวิชา 18) นางสาววิภาวรรณ ศรีมันตะ 19) นางสาวพัสรา แสนศรี 20) นางสาวนิตยา มูลพรม 21) นางสาววารี จำรอง 22) นางสาวพัชฎาพร ปากหวาน 23) นายอิทธิพล อาจหาญ 24) นางสาวสุวดี โมสิกมาศ 25) นางสาวธิดารัตน์ เมืองโคตร 26) นางสาวมณีรัตน์ เมืองโคตร 27) นางสาวปภาวรินทร์ นะอิ 28) นางสาวสุกัญญา พรมเตียม 29) นางสาวจุฑาภรณ์ อุระ 30) นางสาวธิดารัตน์ หาริคุณ รายชื่อนักศึกษาที่กล่าวมานั้น เป็นนักศึกษาที่มีรายชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในกลุ่มความยากจน ระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก

ภาพที่ 3.30 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ.

ภาพที่ 3.31 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ.

ภาพที่ 3.32 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ.

ภาพที่ 3.33 ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้รับทุน กสศ.

ผลการสัมภาษณ์ การส่งต่อเข้าสู่ระบบการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ในการรับกองทุน กสศ.ดังนี้

1) นายอธิศ แซ่เล้า (น้องทิต) อายุ 20 ปี สาขาการจัดการโลจิสติกส์ ชั้นปี 1

ครอบครับของน้องทิตอาศัยอยู่กับ พ่อ อายุ 51 ปี แม่ อายุ 57 ปี และพี่ชาย อายุ 21 ปี ซึ่งมีสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง ในบ้านของตนเองที่เพิ่งได้กรรมสิทธิ์เมื่อประมาณ 7 ปีที่แล้วโดยก่อนหน้านั้นอาศัยอยู่บ้านเช่าและย้ายไปเรื่อย ๆ ครอบครัวมีรายได้สำหรับใช้จ่ายจากพ่อ ที่รับซ่อมรถยนต์โดยแบ่งพื้นที่บางส่วนของบ้านเปิดเป็นร้านซ่อมรถขนาดเล็ก และรายได้นั้นไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับจำนวนรถที่มาซ่อมและงานที่ต้องซ่อม รถบางคันใช้เวลาซ่อมนาน บางเดือนไม่มีลูกค้า หลายครั้งมีความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับเงินจากลูกค้าเนื่องจากลูกค้าขอติดหนี้ไว้ก่อน ตลอดจนลูกค้านิยมไปซ่อมกับอู่ขนาดใหญ่มากกว่าเนื่องจากมีความพร้อมในการซ่อมมากกว่า ส่วนแม่ไม่ได้ทำงานจึงไม่มีรายได้ในบางครั้งจะไปช่วยป้าทำงาน เช่น ดำนา เย็บผ้า ซึ่งไม่ได้รับค่าตอบแทนเงินแต่จะได้รับเป็นอาหารกลับมา และแม่ต้องคอยดูแลพี่ชาย เนื่องจากเดิมพี่ชายเคยเรียนที่ ม.นครพนม แต่มีภาวะกล้ามเนื้ออ่อนแรงจึงหยุดพักและย้ายกลับมาเรียนที่บ้านเรียนที่วิทยาลัยชุมชน สาขาอำเภอคำชะอี และมีหลายครั้งที่ต้องนำเก็บของน้องทิตไปใช้จ่ายในครอบครัวเป็นเหมือนเงินฉุกเฉิน แต่หากไม่จำเป็นจะไม่นำมาใช้เนื่องจากแม่อยากให้เก็บไว้เรียนให้จบปริญญาตรี

น้องทิต จบจากโรงเรียนชัยปัญญาวิทยานุสรณ์ ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ได้รับทุนเนื่องจากโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร และจากการประชาสัมพันธ์ของอาจารย์จึงติดต่อขอรับสมัครทุนนี้ ก่อนจะผ่านการคัดเลือกโดยอาจารย์จากทางวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารเป็นผู้ดำเนินการคัดกรองความยากจนของนักเรียนที่สมัครรับทุน

“ตอนนั้นไม่รู้จะเรียนอะไรแต่อยากเรียนต่อเพราะอยากเป็นครู แต่ถ้าไปเรียนมหาลัยคงเสียเงินเยอะ พ่อแม่คงส่งไม่ไหวถ้าได้ทุนตัวนี้คงดีกว่า” (น้องทิต, 25 มกราคม 2566)

เมื่อได้รับทุนและเข้าศึกษาต่อในสาขาการจัดการโลจิสติกส์ นอกจากโอกาสที่ได้รับเงินทุนสำหรับการศึกษาจนจบการศึกษาเป็นระยะเวลา 2 ปีครึ่ง ซึ่งทำให้ครอบครัวไม่ต้องกังวลและลำบากที่ต้องรับผิดชอบในประเด็นนี้แล้วนั้น น้องทิตยังได้เรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่โดยเฉพาะการเรียนในสาขาวิชาที่แตกต่างจากที่เคยเรียนมาก่อน การปรับตัวในการอยู่อาศัยกับเพื่อนที่หอพักเนื่องจากด้วยความที่มีนิสัยค่อนข้างเก็บตัวและขี้อายแต่ปัจจุบันเริ่มปรับตัวได้แล้ว ตลอดจนได้รับความรู้จากการจัดอบรม เช่น เชิญอาจารย์จากข้างนอกมาสอนทุกสัปดาห์ เชิญนายด่านมาให้ความรู้ เป็นต้น และสิ่งเหล่านี้ช่วยต่อยอดความฝันและเป้าหมายให้น้องทิตได้คือ *“การเรียนต่อ”* แม้จะไม่ได้ตรงตามที่เคยตั้งใจและถูกปลูกฝังมาตั้งแต่ต้นคือ *“เป็นครูและรับราชการ”* แต่หากได้โอกาสเรียนต่ออาจนำไปสู่การเข้าทำงานราชการได้เช่นเดียวกัน

2) นางสาวทิพย์วรรณ พันธ์หมุด (น้องวัน) สาขาการจัดการโลจิสติกส์ ชั้นปี 1

ครอบครัวของน้องวัน อาศัยอยู่ด้วยกัน 4 คน ประกอบด้วย พ่อ แม่ น้องวัน และน้องสาว ที่บ้านบัวระภา ตำบลโพนทราย อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ที่บ้านปูนชั้นเดียวที่ไม่ได้มีความมั่นคงและปลอดภัยเท่าไหร่นักโดยเฉพาะห้องน้ำ ซึ่งอยู่ระหว่างวางแผนเพื่อปรับปรุงห้องน้ำให้ดีขึ้นกว่าเดิม และประการสำคัญคือน้องสาวมีอาการป่วยด้วยโรคดาวน์ซินโดรม (Down Syndrome) และโรคหัวใจโรคประจำตัวซึ่งต้องไปรักษาที่โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ทุกเดือน รายได้หลักในการดูแลครอบครัวมาจากพ่อ ซึ่งทำงานรับจ้างทั่วไปตามฤดูกาลและตามแต่จะมีคนจ้างวาน เช่น รับจ้างตัดอ้อย รับจ้างทำนา รวมทั้งรับจ้างถางหญ้า ฯลฯ ทำให้มีรายได้ประมาณ 3,000 บาทต่อเดือน ส่วนแม่ไม่ได้ทำงานเพราะต้องคอยดูแลน้องสาว ครอบครัวมีรายจ่ายที่จำเป็นในแต่ละเดือนคือ ค่านม ค่าแพมเพิส และค่ายาของน้องสาว ด้วยภาระค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับรายได้ส่งผลให้น้องวันต้องจัดสรรเงินทุนเพื่อใช้จ่ายในครอบครัว ในแต่ละวันน้องวันต้องเดินทางไป - กลับระหว่างบ้านและโรงเรียน ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร (ไป - กลับ 60 กิโลเมตร) เพื่อกลับบ้านมาช่วยดูแลน้องสาว

น้องวันเคยศึกษาที่วิทยาลัยการอาชีพนวมินทราชินีมุกดาหาร สาขาการบัญชี (ปวช.) และในระหว่างที่ใกล้เรียนจบ ปวช. พ่อบอกกับน้องวันว่า *“ส่งได้เท่านี้ เพราะถ้า ปวส. ค่าใช้จ่ายแพง” (น้องวัน, วันที่ 25 มกราคม 2566)* แต่น้องวันอยากเรียนสูง ๆ เพื่อให้มีรายได้มาดูแลครอบครัว ในระหว่างนั้นพบว่า ครอบครัวมีชื่ออยู่ในรายชื่อครัวเรือนยากจนของโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร และเห็นประชาสัมพันธ์จากวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารจึงสอบถามเพื่อเข้ารับทุน และผ่านการคัดกรองนักเรียนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตามเกณฑ์ของ กสศ. โดยได้รับทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ทุนระดับอนุปริญญาฯ เข้าศึกษาในสาขาการจัดการโลจิสติกส์ ที่วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

น้องวันกล่าวถึงโอกาสและสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับหลังจากได้รับทุนฯ ในหลายด้าน นอกจากเรื่องทุนการศึกษา และค่าครองชีพแล้วนั้น ยังได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะความรู้เดิมร่วมกับความรู้ใหม่โดยเฉพาะวิชาการบัญชี หลักการเงินซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะความเชียวชาญไปในตัว อีกทั้งโดยส่วนตัวน้องวันมีบุคลิกชอบสื่อสาร ชอบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ชอบการได้พูด และได้นำเสนอ ทำให้รู้สึกว่าการได้รับโอกาสทางการศึกษานี้ช่วยพัฒนาตนเองได้มากโดยเฉพาะเรื่องการทำงานในอนาคตที่ต้องการมีงานทำที่ดี *“เรียนให้สูง เพื่อที่จะดูแลทุกคน” (น้องวัน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2566)* อีกทั้งยังได้เพื่อนใหม่และได้ช่องทางในการหารายได้พิเศษ คือ การทำงานพาร์ทไทม์ระหว่างเรียน โดย รับเสิร์ฟอาหารตามการจัดงานโต๊ะจีนกับรุ่นพี่ (ที่แนะนำ) ประมาณ 2 ครั้งต่อเดือน ได้ค่าตอบแทนครั้งละ 300 บาท ทำให้มีรายได้เพิ่มสำหรับการเรียนนอกจากทุนการศึกษาที่ได้รับ

3) นางสาวนภาพร ทองมหา (น้องสา) อายุ 19 ปี สาขาการจัดการโลจิสติกส์ ชั้นปี 1

ครอบครัวของน้องสา อาศัยอยู่ที่อำเภอหว้านใหญ่ จังหวัดนครพนม โดยบ้านที่อาศัยอยู่นั้นเดิมมีพ่อเป็นเจ้าบ้านแต่ปัจจุบันน้องสาคือเจ้าบ้าน เนื่องจากพ่อเสียชีวิตแล้วด้วยโรคเบาหวานในช่วงระหว่างที่น้องสากำลังเรียนใกล้จะจบชั้น ม.6 จึงมีเพียง แม่ น้องสา และน้องอีก 1 คน รายได้ของครอบครัวมาจากแม่และน้องสา โดยแม่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปตามแต่จะมีคนว่าจ้างและตามฤดูกาล เช่น รับจ้างตัดอ้อย ค่าตอบแทนคิดเป็นอ้อย 100 ลำ ได้ 22 บาท ซึ่งหมายถึงรายได้ขึ้นอยู่กับว่าทำได้มากหรือได้น้อยบางวันได้ไม่ถึงหนึ่งร้อยบาทก็มี ขณะที่น้องสา ทำงานพิเศษตั้งแต่เด็กคือ เมื่อก่อนไปขายของที่หน้าอำเภอกับแม่ทำให้มีรายได้และเงินเก็บออม ปัจจุบันก็ยังแบ่งเวลามาทำงานพิเศษที่ห้างสรรพสินค้าโรบินสันมุกดาหาร ในช่วงที่คนทำประจำไม่ว่างตนเองจะได้เข้าไปทำแทน เฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อเดือน โดยทำงานตั้งแต่ห้างเปิดจนถึงห้างปิด ได้วันละ 400 บาท ซึ่งงานนี้

เพื่อนใหม่ที่เรียนด้วยกันที่วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารเป็นคนแนะนำ ทำให้น้องสามีเงินเก็บออมไว้ใช้ยามจำเป็น เช่น ใช้สำรองสำหรับจัดงานศพของพ่อ เมื่อไม่นานมานี้ จากคำบอกเล่าของน้องสา พบว่า แม่เป็นชาวลาวที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยที่มีการนั่งเรือข้ามไปมาหาสู่กันระหว่างสองฝั่งแม่น้ำโขง น้องสาจึงพาแม่ไปติดต่อที่ที่ว่าการอำเภอหว้านใหญ่เพื่อติดต่อเรื่องสิทธิในการรักษาพยาบาลและสิทธิด้านอื่น ๆ

เดิมน้องสาเรียนที่โรงเรียนหว้านใหญ่ ซึ่งครอบครัวมีชื่ออยู่ในรายชื่อครัวเรือนยากจนของโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำของจังหวัดมุกดาหาร อีกทั้งได้รับทราบข้อมูลจากการแนะแนวของอาจารย์จากวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารที่เข้ามาแนะแนวทางการศึกษาต่อที่โรงเรียน จึงได้ลองส่งเอกสารประกอบการสมัครเข้าไป และผ่านการคัดเลือกตามกระบวนการตั้งแต่การตรวจสอบจากเอกสารหลักฐานที่สมัคร สำรวจครอบครัว สอบทาน สัมภาษณ์ และสอบคัดเลือก ตามลำดับขั้นตอน หลังจากได้รับทุนโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง *“เหมือนเปลี่ยนชีวิต” (น้องสา, วันที่ 25 มกราคม 2566)*

น้องสากล่าวว่า การได้รับทุนการศึกษานี้เหมือนเปลี่ยนชีวิตของตนเอง เมื่อทบทวนสถานการณ์ของครอบครัวแล้วรู้สึกว่าไม่น่าเป็นไปได้ ดังนั้น เมื่อได้รับทุนนี้จึงเป็นเหมือนการเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเองเป็นอย่างมาก ทำให้เห็นแนวทางการประกอบอาชีพในอนาคตจากความรู้จากผู้เชี่ยวชาญและวิทยากรที่มาอบรมให้ความรู้ ให้คำแนะนำ เช่น นายด่านศุลกากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับโลจิสติกส์และประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น และหากให้พูดถึงอนาคตโดยไม่ต้องคำนึงความเป็นไปได้หรือไม่ได้ น้องสาอยากจะเรียนต่อให้สูงที่สุด แต่ในความเป็นจริงคือ ด้วยภาระต่าง ๆ คงวางแผนหางานทำที่มีรายได้พอดูแลครอบครัวและอยากจะทำงานที่จังหวัดมุกดาหาร จะได้อยู่ใกล้บ้านอยู่กับแม่และได้ดูแลแม่

4) นางสาวสิริรัตน์ พาลึก (น้องรัต) สาขาการจัดการโลจิสติกส์ ชั้นปี 2

น้องรัตอาศัยอยู่กับพ่อ ปู่ ย่า และน้องชายอีก 2 คน ซึ่งกำลังอยู่ในวัยเรียนทั้งคู่ (พ่อแยกทางกับแม่) สมาชิกในครอบครัวเรียกได้ว่าต่างคนต่างรับผิดชอบและดูแลตนเอง ทุกคนต่างทำงานและหารายได้สำหรับใช้จ่ายทั้งส่วนตัวและสำหรับครอบครัว เดิมปู่กับย่าขายกับข้าวที่ตลาดนัดแต่ปัจจุบันด้วยอายุที่มากอีกทั้งมีโรคประจำตัว คือ ปู่เป็นโรคความดัน ส่วนย่าเป็นโรคเบาหวาน ความดัน และโรคปอด ต้องเข้ารักษาที่โรงพยาบาลมุกดาหารและรับยาที่ รพ.สต. เป็นประจำ จากปัญหาสุขภาพดังกล่าวทำให้ไม่สามารถทำงานหนักได้เช่นเดิม รายได้จึงมีเพียงเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ 600 บาท ส่วนพ่อทำงานรับจ้างทั่วไปส่วนรายได้นั้นน้องรัตไม่รู้ว่าพ่อได้เท่าไหร่เนื่องจากต่างคนต่างทำงานในแต่ละวันจึงไม่ค่อยได้เจอกัน

ส่วนน้องรัตทำงานหาเงินไว้ใช้จ่ายส่วนตัวและบางส่วนแบ่งให้น้องและปู่ย่าตั้งแต่เด็ก หากไม่จำเป็นจะไม่รบกวนครอบครัวเลย *“ไม่ได้ขอเงินพ่อหรือครอบครัวคือใช้เงินตัวเองจากการทำงานพิเศษและตอนนี้ใช้เงินทุนที่ได้รับ” (น้องรัต, 26 มกราคม 2566)* โดยทำงานที่ร้านหมูกระทะริมโขงที่สะพานมิตรภาพไทย – ลาวแห่งที่ 2 ตั้งแต่ ม.5 – ม.6 ทำงานตั้งแต่เวลา 16.00-22.00 น. ได้ค่าตอบแทนวันละ 250 บาท และเปลี่ยนไปทำอีกร้านช่วงที่เข้าเรียนที่วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารได้ชักพัก ทำงานตั้งแต่ 17.00 น.ถึง 0.00 น.หรือบางวันถึง 03.00 น. ทำให้ส่งผลกระทบต่อการเรียนเพราะต้องตื่นมาเรียนตอนเช้า อีกทั้งในช่วงนั้นประสบอุบัติเหตุรถล้มทำให้ต้องหยุดพักงานไปแต่ร้านไม่ได้ช่วยเหลืออะไรจึงตัดสินใจลาออก ส่วนน้องชายเริ่มทำงานพิเศษ เช่น รับจ้างทำงานก่อสร้างกับญาติ ๆ พอได้เงินสำหรับใช้ส่วนตัว ส่วนเงินเก็บออมนั้น *“เงินเก็บออม ที่บ้านไม่ได้จะเก็บได้มากขนาดนั้น เหมือนทำมาก็ใช้ไปทำงานมาก็ใช้ไปใช้ในครอบครัวเพิ่งเริ่มเก็บช่วงที่ได้รับทุน”* (น้องรัต, 26 มกราคม 2566)

น้องรัตผ่านการคัดกรองนักเรียนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตามเกณฑ์ของ กสศ. และได้รับทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง จากการสมัครเข้ารับทุนในระหว่างที่ศึกษาอยู่ที่โรงเรียนมุกดาวิทยานุกูล *“อาจารย์ลงไปติดต่อผู้ใหญ่บ้านลงไปสำรวจ เข้าคุณสมบัติเป็นครัวเรือนยากจน เลยลงชื่อสมัครขอรับทุนและผ่านการคัดเลือกจากอาจารย์”* (น้องรัต, 26 มกราคม 2566) โดยก่อนหน้านั้นคิดว่าโอกาสในการเรียนนั้นคงไม่มีเพราะข้อจำกัดเรื่องเงินและตั้งใจว่าหากจบ

ม.6 จะไปทำงาน *“ตอนแรกที่คิดว่าไม่ได้เรียนแล้ว เพราะครอบครัวยากจน ไม่มีเงิน พ่อแม่แยกทางกัน อยู่กับปู่ ย่า และน้อง 2 คน และพ่อ คิดว่าถ้า จบ ม.6 จะออกไปทำงาน เพราะว่าไม่มีทุนที่จะเรียนต่อ”* (น้องรัต, 26 มกราคม 2566) ส่วนเงินที่แม่ส่งให้แต่ละเดือนนั้นจะแบ่งให้กับน้อง ๆ ทั้งสองคนไว้ใช้ซึ่งไม่ได้มากเท่าไหร่

หลังจากได้รับทุนการศึกษาฯ นอกจากมีเงินใช้ส่วนตัวและการเรียนแล้ว ยังทำให้มีเงินเก็บเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งน้องรัตมีความตั้งใจที่จะไม่นำเงินมาใช้จ่ายหากไม่จำเป็นโดยติดตั้งแอปพลิเคชั่นของธนาคารในโทรศัพท์ เพราะหากทำแบบนั้นจะง่ายต่อการใช้เงินและไม่เหลือเงินเก็บ และหากทำให้จะเรียนภาษาญี่ปุ่นเพิ่มเติม (เคยเรียนตอนมัยม) เพราะคิดว่าจะได้นำมาปรับใช้ในการเรียนปัจจุบันและการทำงานในอนาคตได้ *“เอามาต่อยอดคือ ถ้าเราทำส่งออกจะดีมั้ย หรือมีด่านใกล้ ๆ มีช่องทางในการทำงานในอนาคต”* (น้องรัต, 26 มกราคม 2566) และมีความฝันอยากไปทำงานต่างประเทศเพราะได้เงินเยอะจะได้ส่งมาให้ปู่ ย่า และส่งน้องเรียนต่อได้ *“แต่คงยาก เพราะไม่ได้อยากไปไกล แต่ด้วยฐานะที่รายได้ไม่พอใช้ จำเป็นต้องไปหางานทำ ต้องรับผิดชอบทั้งน้องสองคน ปู่ และย่า”* (น้องรัต, 26 มกราคม 2566)

5) นางสาวปิยวรรณ วงค์ศรีทา (น้องนา) สาขาการจัดการโลจิสติกส์ ชั้นปี 2

ครอบครัวของน้องนา ประกอบด้วย พ่อ แม่ และน้องสาว อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เมืองมุกดาหารที่มีเพียงที่ดินปลูกบ้านแต่ไม่มีที่ดินทำกิน รายได้ของครอบครัวมาจากพ่อ ซึ่งรับจ้างขนถ่ายสินค้าจากรถจนส่งสินค้า (ตู้คอนเทนเนอร์) ค่าตอบแทนขึ้นอยู่กับจำนวนตู้ฯ และจำนวนคนงานที่ช่วยกันเพราะต้องนำเงินที่ได้รับมาหารกับจำนวนคนทำงาน โดยเฉลี่ยจะได้ครั้งละ 200-500 บาท ไม่ได้ทำทุกวันแล้วแต่จะมีสินค้าเข้ามาประมาณ 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนแม่ไม่ได้ทำงาน เนื่องจากสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรงและมีโรคประจำตัว คือ โรคกระเพาะและมีปัญหาเรื่องมดลูก ต้องไปรักษาที่โรงพยาบาลมุกดาหาร แม่จึงทำหน้าที่ดูแลบ้านและดูแลลูก บางครั้งแม่จะปลูกผักในพื้นที่ว่างบริเวณบ้านเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ที่บ้านของน้องนามีรถจักรยานยนต์ 1 คัน ไว้สำหรับใช้ในเดินทาง เช่น พ่อใช้รถไปทำงานตอนกลางคืน ส่วนกลางวันแม่ใช้รับส่งลูกและไปทำธุระ ด้วยความที่น้องนาเรียนทางด้านภาษาคือภาษาจีน จากโรงเรียนมุกดาวิทยานุกูล จบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยเกรด 3.47 จึงมีความฝันที่อยากจะเป็นมัคคุเทศก์และแอร์โฮสเตรส แต่ตระหนักหากจะเป็นเช่นนั้นต้องเรียนต่อแต่คงหมดโอกาสด้วยข้อจำกัดเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว *“เดิมอยากเป็นไกด์ เป็นแอร์โฮสเตส แต่หลาย ๆ อย่างทำให้ไม่ได้เป็นแบบที่ตั้งใจไว้แต่แรก โดยเฉพาะเรื่องเงิน”* (น้องนา, 26 มกราคม 2566)

น้องนาได้รับทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงเข้าศึกษาต่อสาขาการจัดการโลจิสติกส์ จากการติดต่อและประสานงานของอาจารย์จาก วชช.มุกดาหาร ซึ่งดำเนินงานโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงร่วมกับโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร เพื่อคัดเลือกนักเรียนที่มีฐานะยากจนให้ได้โอกาสศึกษาต่อ การได้รับทุนดังกล่าวนี้ทำให้น้องนามีความหวังในเรื่องของการเรียน ลดความกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการเรียน ช่วยลดภาระของพ่อ และทำให้มีเงินเก็บออมด้วย *“ไม่กังวลเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องเรียน เพราะน้องก็เรียน จากที่พ่อต้องดูแลทั้งสองคน พ่อก็ดูแลแค่น้อง ส่วนตนเองมีทุนเรียน ตัดกังวลเรื่องนี้ไป มีเงินเก็บไว้สำหรับวางแผนที่จะทำในอนาคต เช่น ทำงาน หรือเรียนต่อ”* (น้องนา, 26 มกราคม 2566)

ในช่วงแรกน้องนามีการปรับตัวกับการเรียนในสาขาวิชาดังกล่าวนี้ค่อนข้างเยอะ เพราะต่างจากที่เคยเรียนมาค่อนข้างมาก เช่น เรียนวิชาคณิตฯ แต่ตนเองเรียนภาษาต่างประเทศมาซึ่งก็เป็นข้อดีคือได้เปรียบเรื่องภาษาที่อาจจะดีกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ แต่ด้วยบุคลิกที่เป็นคนช่างพูด ช่างสงสัย และกล้าซักถามหากไม่เข้าใจ ทำให้สามารถปรับตัวได้ดีและเข้ากับคนได้ง่าย ส่วนอนาคตหากเป็นไปได้น้องนาอยากจะเรียนต่อให้จบปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตร์โลจิสติกส์ ที่อาจารย์ที่ วชช.เคยติดต่อไว้ที่มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ หรืออาจจะทำงานเก็บเงินเพื่อศึกษาต่อซึ่งต้องพิจารณาร่วมกับสถานการณ์ในอนาคตด้วย *“ยังไม่แน่ใจว่าจะไปเรียนต่อหรือทำงานก่อน เพราะอยากมีเงินเก็บมากพอที่จะไปเรียนต่อ จะได้ตั้งใจเรียนให้เต็มที่ คิดไว้ว่าจะเรียนวิศวโลจิสติกส์ ม.กาฬสินธุ์ ที่ อ.เบล ติดต่อไว้ให้”* (น้องนา, 26 มกราคม 2566)

ปัจจุบัน น้องนาทำงานพาร์ทไทม์ที่ร้านชาบูชิ หลังเลิกเรียนตั้งแต่ 17.00-21.00 น. แต่ถ้าเป็นวันเสาร์ - อาทิตย์ จะทำทั้งวันประมาณ 8 ชั่วโมงต่อวัน ค่าตอบแทนชั่วโมงละ 43 บาท รายได้จากการทำงานนี้แบ่งเป็นเงินเก็บ เก็บไว้ใช้ และช่วยที่บ้านจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ

6) นายธีรพงษ์ ใจช่วง (น้องสี) อายุ 21 ปี สาขาการจัดการโลจิสติกส์ ชั้นปี 2

น้องสี เป็นนักเรียนจากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองมุกดาหาร โดยจบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พ่อและแม่น้องสีแยกทางกันตั้งแต่น้องสียังเด็ก ครอบครัวที่อาศัยอยู่ด้วยกันมีเพียงแม่ หลานสาว และพี่สาว ที่มีอาการติดสารเสพติดและเคยได้รับการรักษาแล้วแต่กลับมาติดอีกครั้ง โดยครั้งนี้ครอบครัวไม่ได้พาไปรักษาตัวที่ไหนอีก *“สะสมมาตั้งแต่วัยรุ่น เลยทำให้ไม่ค่อยปกติเท่าไหร่ ปล่อยเลยตามเลยแม่ต้องดูแล” (น้องสี, 26 มกราคม 2566)* ดังนั้น ภาระของครอบครัวในการหารายได้จึงเป็นหน้าที่ของแม่และน้องสี ทั้งเรื่องค่าใช้จ่ายภายในบ้านและการดูแลหลานสาวที่อยู่ในวัยเรียนคือ ม.3 และอยู่ในช่วงวัยรุ่น

แม่ของน้องสี ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปตามแต่จะมีคนว่าจ้าง ได้ค่าตอบแทนวันละ 300-350 บาท ประมาณ 3-4 วันต่อสัปดาห์ หากวันไหนไม่ได้ไปรับจ้างแม่จะทำขนมจีนขาย ได้กำไรวันละ 300-400 บาท ส่วนน้องสีก็ช่วยแม่ทำงานรวมถึงรับจ้างเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว หลังจากได้รับทุนการศึกษานอกจากเรียนแล้ว หากมีเวลาว่างน้องสีจะทำงานพิเศษ เป็นพนักงานเสิร์ฟอาหารตามงานจัดเลี้ยงที่โรงแรมในจังหวัดมุกดาหารโดยการชักชวนของเพื่อนที่เรียนหนังสือด้วยกัน ได้ค่าตอบแทนครั้งละ 250 บาท ทำงานตั้งแต่ 17.00-22.00 น. แม้ค่าตอบแทนจะได้ไม่มากนักแต่น้องสีและเพื่อนพนักงานเสิร์ฟจะอาศัยทิปที่ได้จากลูกค้า ซึ่งได้ตั้งแต่วันละ 200-2,500 บาท นอกจากนั้น น้องสียังรับทำพานบายศรีฯ ได้ค่าตอบแทนครั้งละ 1,000 บาท เดือนละ 1-2 ครั้ง ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนและครูที่โรงเรียนแถวชุมชนมาติดต่อให้ช่วยทำโดยแม่เป็นผู้ช่วยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้ ซึ่งเงินจากการทำงานพิเศษนี้น้องสีแบ่งไว้ใช้ส่วนตัว แบ่งให้แม่ และให้หลานสาวไปโรงเรียน ส่วนหลานสาวนั้น เริ่มทำงานพิเศษคือ เป็นแดนเซอร์วงดนตรีหมอลำแถวบ้าน ได้ค่าตอบแทนวันละ 300 บาท เรียกได้ว่าทุกคนที่สามารถทำงานได้ต่างช่วยกันหางานทำและหารายได้สำหรับใช้จ่ายในการดูแลตนเองให้มากที่สุด ครอบครัวของน้องสีเคยมีที่ดินทำกินแต่แม่นำไปเอาไปจำนำแล้วไม่สามารถผ่อนชำระได้จึงหลุดจำนำปัจจุบันจึงเหลือเพียงที่ดินที่ปลูกบ้านเท่านั้น และแม่มีหนี้ ธกส.และกองทุนหมู่บ้านที่จะต้องผ่อนชำระทุกปี

น้องสี เป็นเด็ก กศน. คนเดียวในมุกดาหารที่ได้รับทุนโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง เนื่องจากอาจารย์ที่วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารเคยสอนที่ กศน.มุกดาหาร จึงประสานและติดต่อกับครูที่ กศน.ดังกล่าว ก่อนจะชี้แจงรายละเอียดของทุน ด้วยภาระและค่าใช้จ่ายในครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบทำให้น้องสีใช้เวลาในการตัดสินใจค่อนข้างนาน กระทั่งตัดสินใจที่จะเรียนต่อและผ่านการคัดเลือกตามกระบวนการเข้าเป็นนักศึกษาสาขาการจัดการโลจิสติกส์ เมื่อเข้าศึกษาต่อในช่วงแรกน้องสีมีความกังวลที่จะเข้ากับคนอื่นๆ ไม่ได้เพราะคิดอยู่เสมอว่าตัวเองจบจาก กศน. *“ตอนแรกหนักใจ เพราะเป็นเด็ก กศน. กังวลว่าจะเข้ากับเพื่อนได้มั้ย เรียนได้มั้ย ภาษาอังกฤษก็ไม่เก่ง” (น้องสี , 26 มกราคม 2566)* อย่างไรก็ดี แม้จะมีความกังวลมากมายแต่น้องสีเรียนรู้ที่จะปรับตัวและฝึกฝนอยู่เสมอ กระทั่งมีโอกาสเป็นตัวแทน วชช. เข้าร่วมอบรมโครงการ SEED Project ของภาคอีสาน โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมประมาณ 60 คน เพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำที่ดีและได้โอกาสเรียนรู้กับคนอื่น ๆ *“เป็นเรื่องที่ดีมากที่ได้ไป ถ้าไม่ได้รับทุน ไม่ได้เรียนต่อคงไม่มีโอกาสนี้” (น้องสี, 26 มกราคม 2566)* และหากกล่าวถึงอนาคตหลังจากเรียนจบ ตอนเด็กน้องสีมีความฝันอยากเป็นครูปฐมวัยเพราะมีโอกาสใกล้ชิดกับครูที่โรงเรียน แต่หลาย ๆ อย่างเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังเหมือนเดิมคือ อยากรับราชการเพื่อที่จะได้ดูและครอบครัวได้ เพราะอาชีพรับราชการมีความมั่นคงและมีสวัสดิการที่ดี

สรุป จากกรณีศึกษาการส่งต่อครัวเรือนยากจนเป้าหมายเข้าสู่การช่วยเหลือด้านการศึกษาสรุปได้ว่า เด็กนักเรียนในครัวเรือนยากจนได้รับการส่งต่อช่วยเหลือในด้านการศึกษา โดยทีมวิจัยส่งต่อไปยังกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยได้รับทุนการศึกษาได้เรียนฟรีและมีเงินใช้ในระหว่างเรียนเป็นจำนวนเงินเดือนละ 6,000 บาท โดยเงินที่ได้รับในส่วนนี้สามารถแบ่งเบาภาระผู้ปกครองและยังสามารถ

ช่วยเหลือจุนเจือครอบครัว ซึ่งเด็กที่ได้รับทุนการศึกษาสามารถก้าวพ้นจากความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และลดความยากจนข้ามรุ่น

2) ด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งคนที่ได้รับการช่วยเหลือเป็นคนจนระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 20 ครัวเรือน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1) ด้านการซ่อมแซมบ้าน ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยโดยการซ่อมแซมบ้าน โดยการส่งต่อให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้ให้การช่วยเหลือการซ่อมแซมบ้านพอเพียง ประจำปีงบประมาณ 2564 งบประมาณ ครัวเรือนละ 20,500 บาท ให้แก่ ครัวเรือนยากจน จำนวน 19 ครัวเรือน ได้แก่ 1) นายชัยยา โคตรสขึง 2) นายศักดิ์พีนิตย์ สราญรมย์ 3) นายประเสริฐ พิกุลศรี 4) นายทองใบ แข็งแรง 5) นางสาวจันทร์ เพชรดีคาย 6) นายหอม ชาวดง 7) นายตาว แสงทอง 8) นายเฉิน ศิลปไชย 9) นางยอมคำ เชื้อคนแข็ง 10) นางสาวแสงมณี ไชยเพชร 11) นางณัฐชา คำมุงคุณ 12) นายนพรัตน์ ลาดโพธิ์ 13) นายสันชาติ คำมุงคุณ 14) นางสาวอรญา คำมุงคุณ 15) นายปิติ สิงห์นวน 16) นางสาวจิตตา เชื้อเมืองแสน 17) นายณัฐพงษ์ คำมุงคุณ 18) นางหงษ์ คำมุงคุณ 19) นางสาวอนงลักษณ์ จิตอามาตย์ รายชื่อที่กล่าวมานั้น เป็นรายชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในกลุ่มความยากจน ระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก (เนื้อหาในเอกสารถอดบทเรียน: ส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนจำนวน 121 ครัวเรือน ซึ่งปัจจุบันได้รับการอนุมัติดำเนินการซ่อมแซมบ้านแล้วจำนวน 9 ครัวเรือน)

ภาพที่ 3.34 มอบบ้าน/ซ่อมแซมบ้าน ต.กกตูม อ.ดงหลวง จากสภาองค์กรชุมชน ต.กกตูม

ภาพที่ 3.35 มอบบ้าน/ซ่อมแซมบ้าน ต.โพนทราย อ.เมืองมุกดาหาร

2.2) ด้านการสร้างบ้าน ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยโดยการสร้างบ้าน โดยการส่งต่อให้บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด ได้ให้งบประมาณในการสร้างบ้าน 1 หลัง เป็นจำนวนเงิน 179,680 บาท ให้แก่ นายแทวมา ตาลสมรส บ้านเลขที่ 178 หมู่ที่ 5 ตำบลร่มเกล้า อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร เนื่องจากบ้านของนายแทวมา ตาลสมรส มีสภาพทรุดโทรม ผุพัง ไม่มั่นคง ไม่แข็งแรง เป็นบ้านไม้ เกิดการชำรุดผุพัง อีกทั้งคนในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ด้วยกันเป็นผู้สูงอายุ ป่วยติดเตียง ต้องฟอกไตเป็นประจำ หลังจากสร้างบ้านเสร็จ ส่งผลให้ครอบครัวของนายแทวมา ตามสมรส มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในระดับหนึ่ง อย่างน้อยก็มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง แข็งแรง ซึ่งนายแทวมา ตาลสมรส เป็นครัวเรือนยากจนที่มีรายชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในกลุ่มความยากจน ระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก

ภาพที่ 3.36 บริษัทบ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด มอบงบประมาณในการสร้างบ้าน 1 หลัง เป็นจำนวนเงิน 179,680 บาท ให้กับนายแถวมา ตาลสมรส

ภาพที่ 3.37 บริษัทบ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด มอบงบประมาณในการสร้างบ้าน 1 หลัง เป็นจำนวนเงิน 179,680 บาท ให้กับนายแถวมา ตาลสมรส

ส่วนด้านที่ดินทำกินในนิคมสร้างตนเองคำสร้อย มีการจัดสรรที่ดินแปลงรวมในพื้นที่นิคมสร้างตนเองคำสร้อย จำนวน 83 ไร่ โดยในปัจจุบันมีการใช้งานจริง 27 แปลง เป็นพื้นที่จำนวน 62 ไร่

3) ด้านอาชีพ

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือด้านอาชีพ ซึ่งคนที่ได้รับการช่วยเหลือเป็นคนจนระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก อยู่ได้ ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 47 ครัวเรือน จำนวน 64 คน ประกอบด้วย ตำบลกกแดง จำนวน 38 ครัวเรือน 38 คน ตำบลนาโสก จำนวน 9 ครัวเรือน 26 คน โดยมีหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือด้านอาชีพ ดังนี้

3.1) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติจังหวัดมุกดาหาร ได้สนับสนุนพันธุ์หม่อน จำนวน 21,500 ต้น เพื่อใช้ในการปลูก และได้จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกหม่อน การดูแลรักษาต้นหม่อน ให้แก่ ครัวเรือนยากจน จำนวน 47 ครัวเรือน จำนวน 64 คน ประกอบด้วย ตำบลกกแดง จำนวน 38 ครัวเรือน 38 คน ตำบลนาโสก จำนวน 9 ครัวเรือน 26 คน ซึ่งครัวเรือนยากจนที่เข้าร่วมเป็นครัวเรือนยากจนที่อยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในกลุ่มความยากจน ระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก

ภาพที่ 3.38 ศูนย์หม่อนไหมได้สนับสนุนพันธ์หม่อนเพื่อใช้ในการปลูก

ภาพที่ 3.39 ศูนย์หม่อนไหมได้สนับสนุนพันธ์หม่อนเพื่อใช้ในการปลูก

3.2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม การจัดทำบัญชี การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ให้แก่ ครัวเรือนยากจนในตำบลกกแดง จำนวน 38 ครัวเรือน 38 คน และจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกเห็ดและปลูกผักแก้จนให้กับครัวเรือนยากจนในชุมชนคำหอย ซึ่งครัวเรือนยากจนที่เข้าร่วมเป็นครัวเรือนยากจนที่อยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในกลุ่มความยากจน ระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก

ภาพที่ 3.40 ปลูกผักแก้จนชุมชนเมือง (เทศบาลเมือง)

ภาพที่ 3.41 ปลูกผักแก้จนชุมชนเมือง (เทศบาลเมือง)

3.3) วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย ได้จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกหม่อน การดูแลรักษาหม่อน การเก็บใบหม่อนเพื่อขาย ให้แก่ ครัวเรือนยากจน จำนวน 47 ครัวเรือน จำนวน 64 คน ประกอบด้วย ตำบลกกแดง จำนวน 38 ครัวเรือน 38 คน ตำบลนาโสก จำนวน 9 ครัวเรือน 26 คน ซึ่งครัวเรือนยากจนที่เข้าร่วมเป็นครัวเรือนยากจนที่อยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในกลุ่มความยากจน ระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก

ภาพที่ 3.42 แหล่งเรียนรู้ปลูกหม่อนแก้จน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย

ภาพที่ 3.43 แหล่งเรียนรู้ปลูกหม่อนแก้จน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย

4) ด้านการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ทีมวิจัยได้ร่วมประชุมวางแผนในลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในอำเภอนิคมคำสร้อย กับท่านนายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ นายอำเภอนิคมคำสร้อย โดยอาศัยกลไกของศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอนิคมคำสร้อย (ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย) และจัดประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน 7 ตำบล 79 หมู่บ้านในอำเภอนิคมคำสร้อยเพื่อส่งต่อรายชื่อ

ครัวเรือนยากจนให้กับผู้นำชุมชนทุกตำบล ทุกหมู่บ้าน ในการขับเคลื่อนการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ร่วมประชุมกับหน่วยงานที่รับลงทะเบียนในอำเภอนิคมคำสร้อย ได้แก่ ที่ว่าการอำเภอนิคมคำสร้อย ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เพื่อชี้แจงและอธิบายหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน 7 ตำบล 79 หมู่บ้านในอำเภอนิคมคำสร้อย เพื่อให้ผู้นำชุมชนไปอธิบายให้ครัวเรือนยากจนในพื้นที่ได้รับฟังและทำความเข้าใจในหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการลงทะเบียน

ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อข้อมูลและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อยให้กับท่านนายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ นายอำเภอนิคมคำสร้อย โดยอาศัยกลไกของศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอนิคมคำสร้อย (ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย) ซึ่งครอบคลุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ทุกตำบลในอำเภอนิคมคำสร้อย

โดยมีการเริ่มลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ตั้งแต่วันที่ 5 กันยายน 2565 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2565 จำนวน 57 วัน ทีมวิจัยได้หนุนเสริมในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้เข้าถึงการสมัครลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 2565 ได้ทั้ง 79 หมู่บ้าน 7 ตำบลในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 670 ครัวเรือน ได้ทำการสมัครลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 2565 จำนวน 670 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ 3.2 จำนวนครัวเรือนยากจนที่ลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ตำบล	เป้าหมาย	Inclusion	Exclusion	จำนวนครัวเรือนยากจน
นิคมคำสร้อย	64	2	42	106
นากอก	71	8	17	88
หนองแวง	158	10	22	180
กกแดง	47	9	15	62
นาอุดม	96	25	5	101
โชคชัย	82	9	17	99
ร่มเกล้า	110	20	7	117
รวม	**628**	**83**	**125**	**753**

บทบาทของทีมวิจัย

1) ช่วยประชาสัมพันธ์และอธิบายเงื่อนไข หลักเกณฑ์ต่างๆ ในการลงทะเบียนบัตร และช่วยประชาสัมพันธ์ร่วมกับกำนันผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในการช่วยเหลือให้ข้อมูลเกี่ยวกับ วัน เวลา สถานที่ในการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

2) ส่งต่อเป้าหมายครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อย ให้กับศูนย์ ศจพ.ต./ศจพ.อ.

3) วางแผนการทำงานร่วมกับนายอำเภอนิคมคำสร้อยและศูนย์ ศจพ.อ.

4) จัดเวทีการประชุมเพื่อส่งต่อข้อมูลร่วมกับผู้นำชุมชนในระดับอำเภอ

5) จัดเวทีเพื่อส่งต่อและช่วยเหลือการลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ

6) สอบทานข้อมูลและติดตามผลการลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ และช่วยคัดกรองคนที่เข้าข่ายหรือเข้าเกณฑ์ในการลงทะเบียน เนื่องจากทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนของแต่ละหมู่บ้านอยู่แล้ว

7) กำกับติดตาม ตรวจสอบรายชื่อครัวเรือนยากจน ให้เร่งดำเนินการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการรัฐ และช่วยติดตาม ตรวจสอบครัวเรือนยากจนให้มาลงทะเบียนบัตรให้ครบตามจำนวนในแต่ละหมู่บ้าน ในแต่ละตำบล

8) ช่วยตรวจสอบสถานะผลการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งให้ครัวเรือนยากจน

9) จัดทำรายงานผลการลงการลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ

ปัญหาและอุปสรรคที่พบ

1) ครัวเรือนยากจนบางส่วนยังไม่เข้าใจเงื่อนไข และหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการลงทะเบียน เช่น คุณสมบัติของผู้ลงทะเบียนที่ขาดคุณสมบัติที่ไม่สมบูรณ์เนื่องจากปัญหา เช่น ทะเบียนสมรส หย่าร้าง ติดต่อคนในครัวเรือนไม่ได้ และขาดคุณสมบัติอื่นๆ

2) การให้ข้อมูลเรื่องรายได้ หนี้สินที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง

3) หน่วยงานรับลงทะเบียนมีน้อย บุคลากรของหน่วยรับลงทะเบียนมีน้อย จึงทำให้บางครั้งไม่สามารถรับลงทะเบียนให้แล้วเสร็จภายใน 1 วันต่อ 1 ตำบลได้ จึงทำให้หน่วยงานรับลงทะเบียนมาเก็บตกคนที่ยังไม่ได้ลงทะเบียนในวันหลัง

4) ครัวเรือนยากจนที่เป็นผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการที่อาศัยอยู่คนเดียว ไม่สามารถมอบฉันทะหรือมอบอำนาจให้ใครไปลงทะเบียนบัตรแทนได้

5) การติดตาม ตรวจสอบสถานะการลงทะเบียนทำได้ยาก เนื่องจากต้องมีข้อมูลส่วนบุคคลจึงจะสามารถตรวจสอบสถานะการลงทะเบียนได้

6) ครัวเรือนยากจนบางครัวเรือนไม่อยากลงทะเบียนเนื่องจากคิดว่าการลงทะเบียนเป็นเรื่องยุ่งยาก และจากประสบการณ์ในการลงทะเบียนครั้งก่อน ครัวเรือนยากจนไม่ผ่านคุณสมบัติ จึงทำให้รอบนี้ไม่อยากลงทะเบียน

7) ในการรับลงทะเบียนของหน่วยงานที่รับลงทะเบียนใช้เวลาในการสัมภาษณ์เป็นเวลานาน ทำให้คนที่มารอมีจำนวนมาก

ข้อค้นพบ

1) เงื่อนไขคุณสมบัติของผู้ลงทะเบียนบัตรประชารัฐ มีความซ้ำซ้อน หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอธิบายได้ไม่ชัดเจน อาจจะทำให้ผู้ลงทะเบียนตกหล่นได้

2) ครัวเรือนยากจนและคนจนในเป้าหมายขาดความรู้ ทักษะ และขาดเครื่องมือเทคโนโลยีในการลงทะเบียน

3) ผู้นำระดับตำบล หมู่บ้าน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นคนที่มีความสำคัญในการลงทะเบียนเพราะมีความใกล้ชิด เข้าใจ ปัญหาของครัวเรือนยากจนในพื้นที่

4) สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้และสนับสนุนในด้านข้อมูลเป้าหมายครัวเรือนยากจนและการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการลงทะเบียน

5) ผู้นำระดับอำเภอ เช่น นายอำเภอ ส่วนราชการและศูนย์ ศพจ.อ. มีความสำคัญเชิงนโยบายในการลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ ที่ต้องวางแผน ติดตามการลงทะเบียน

6) ครัวเรือนยากจนทุกครัวเรือน รวมทั้งครัวเรือนที่ไม่ยากจน ต่างพากันไปลงทะเบียนเป็นจำนวนมาก โดยคิดว่าลงทะเบียนไปก่อน ส่วนผลการลงทะเบียนจะผ่านหรือไม่ผ่านค่อยว่าอุทธรณ์ผลอีกที

7) ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้านบางหมู่บ้านมีความรอบครอบ ใส่ใจครัวเรือนยากจน โดยการเตรียมความพร้อมด้วยการปริ้นท์แบบฟอร์มการลงทะเบียนแล้วให้คนที่มีความรู้ในชุมชนมาช่วยกันกรอกข้อมูล

ช่วยกันสัมภาษณ์ และช่วยกันตรวจสอบข้อมูลให้แล้วเสร็จก่อนวันลงทะเบียน เพื่อเป็นการลดเวลาในการลงทะเบียน และเป็นการลดความผิดพลาดในการให้ข้อมูลในการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้แก่หน่วยงานที่รับลงทะเบียน

8) การลงทะเบียนแบบครัวเรือน สามารถลงผ่านเว็บไซต์ได้เลย แล้วทำการปริ้นท์เอกสารจากระบบที่กรอกข้อมูลออกมาแล้วนำไปยื่นที่หน่วยรับลงทะเบียนที่ได้ระบุไว้ตามที่กรอกข้อมูล เพื่อเป็นการลดเวลาในการให้ข้อมูล และเป็นการลดความผิดพลาดในการให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่รับลงทะเบียน

ข้อเสนอแนะ

1) การที่จะให้คนที่จนจริงๆ ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ควรจะให้คนจนผ่านการคัดกรองผ่านการประชาคมของหมู่บ้าน

2) ควรให้หมู่บ้านเป็นคนเสนอรายชื่อคนจนที่ควรได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

3) ควรให้มีหน่วยงานภาครัฐลงมาตรวจสอบข้อเท็จจริงของคนจนในพื้นที่ก่อน

4) ควรให้หน่วยงานรัฐเป็นคนลงทะเบียนบัตรให้ เนื่องจากระบบที่เป็นอยู่แบบนี้ทุกคนก็สามารถลงทะเบียนบัตรได้ โดยไม่กรอกข้อมูลที่เป็นจริง จึงยากที่หน่วยงานภาครัฐจะตรวจสอบได้ คนจนไม่เข้าถึงสวัสดิการ

ภาพที่ 3.44 การลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่ว่าการอำเภอนิคมคำสร้อย

ภาพที่ 3.45 การลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่ว่าการอำเภอนิคมคำสร้อย

5) ด้านการจัดสวัสดิการทางสังคม ครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อยได้รับสวัสดิการทางสังคม โดยได้รับถุงยังชีพ จำนวน 190 ครัวเรือน โดยได้รับจากที่ทำการปกครองอำเภอนิคมคำสร้อย โดยนายอำเภอนิคมคำสร้อย นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ มอบถุงยังชีพ จำนวน 60 ครัวเรือน บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม มอบถุงยังชีพ จำนวน 60 ครัวเรือน กองทุน พชอ. และมูลนิธิสุทธิธรรม มอบถุงยังชีพ จำนวน 70 ครัวเรือน ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3.46 นายอำเภอนิคมคำสร้อย มอบถุงยังชีพ

ภาพที่ 3.47 นายอำเภอนิคมคำสร้อย มอบถุงยังชีพ

โดยสรุป การวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการค้นหาและสอบทานข้อมูล โดยมีรูปแบบการส่งต่อความช่วยเหลือในลักษณะ MOU และ Poverty Forum ดังนี้

การส่งต่อความช่วยเหลือในลักษณะ MOU มีหน่วยงานในระดับพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนช่วงวัยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งระดับจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.) ระดับอำเภอ (ศจพ.อ.) ระดับตำบล (ศจพ.ทม./ศจพ.ต.) เป็นกลไกการส่งต่อความช่วยเหลือ ซึ่งระบบการส่งต่อความช่วยเหลือ ประกอบด้วย 1) จัดตั้งคลินิกวิจัยแก้จนเพื่อเป็นศูนย์ประสานงานด้านวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจัดประชุมคณะทำงานของศูนย์ฯ ทุกๆ 3 เดือนเพื่อรายงานผลการดำเนินการโครงการ 2) จำแนกข้อมูลตามสภาพปัญหาและความต้องการของครัวเรือนเป้าหมาย และวิเคราะห์ความเร่งด่วน เพื่อส่งต่อให้หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้างภารกิจของหน่วยงาน 3) กลไกการดำเนินงานพื้นที่ดำเนินการสอบทาน และให้ความช่วยเหลือแบบบูรณาการ ทั้งระหว่างหน่วยงานในพื้นที่และภาคีที่เกี่ยวข้อง ส่วนการส่งต่อความช่วยเหลือในรูปแบบ Poverty Forum มีกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานเพื่อให้เกิดระบบ Poverty forum และการจัดทำยุทธศาสตร์ One plan ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย

1) ทีมนักวิจัย คือคณะนักวิจัยในโครงการจากวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

2) คณะกลไกทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และระดับท้องถิ่น ได้แก่

(1) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.)

(2) สำนักงานพัฒนาชุมชน (พช.)

(3) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ มุกดาหาร

(4) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ)

(5) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ (ศจพ.อ.)

(6) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตำบล (ศจพ.ต.)

(7) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเทศบาลเมือง (ศจพ.ทม.)

3) กลไกภาคีอื่นๆ ทั้งภาคประชาสังคม และองค์กรต่างๆ ได้แก่ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) สมาคมเมืองสามธรรม เหล่ากาชาด จังหวัดมุกดาหาร สโมสรไลออนส์ จังหวัดมุกดาหารและสโมสรโรตารี จังหวัดมุกดาหาร

โดยการส่งต่อความช่วยเหลือทั้งสองรูปแบบมีการตรวจสอบความถูกต้องและวิเคราะห์ข้อมูลระดับอำเภอและระดับตำบลใช้รูปแบบการจัดเวทีคืนข้อมูล มีการรายงานผลการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจน ประกอบด้วย ระดับความยากจน ครัวเรือนยากจนตกหล่น (Exclusion error) ครัวเรือนรั่วไหล/ไม่ยากจน (Inclusion error) สถานการณ์มีชีวิตอยู่และการย้ายถิ่นฐาน จากนั้นจึงส่งต่อข้อมูลไปยังกลไกการส่งต่อความช่วยเหลือในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนทั้งระดับอำเภอและระดับตำบล 4) ติดตามและประเมินผลการช่วยเหลือ และวางแผนพัฒนาให้เกิดการต่อยอดการทำงาน

การส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้กับหน่วยงานภาคีเครือข่าย แยกเป็นแต่ละด้านดังนี้

1) ด้านการศึกษา ส่งต่อความช่วยเหลือในด้านการศึกษาให้กับวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

2) ด้านที่อยู่อาศัย ส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการซ่อมแซมและสร้างบ้าน ประกอบด้วย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด

3) ด้านการพัฒนาอาชีพ ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนด้านการฝึกและพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ มุกดาหาร วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย วิสาหกิจชุมชนการปลูกหม่อนแก้จน ตำบลกกแดง ศูนย์เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

4) ด้านการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ส่งต่อข้อมูลและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้เข้าถึงการสมัครลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 2565

5) ด้านการจัดสวัสดิการทางสังคม ครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อยได้รับสวัสดิการได้รับถุงยังชีพ จากที่ทำการปกครองอำเภอนิคมคำสร้อย บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม กองทุน พชอ. และมูลนิธิสุทธิธรรม

ผลการส่งต่อความช่วยเหลือ จำแนกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับผลผลิต (Output)

ผลผลิตระดับพื้นที่

1) การส่งต่อข้อมูลด้านการศึกษา ได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือในด้านการศึกษาให้กับวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร มีนักเรียนได้รับทุน กสศ. ปี 2565 จำนวน 30 คน

2) การส่งต่อด้านที่อยู่อาศัย ได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนจำนวน 121 ครัวเรือน ซึ่งปัจจุบันได้รับการอนุมัติดำเนินการซ่อมแซมบ้านแล้วจำนวน 9 ครัวเรือน

3) ครัวเรือนคนยากจนรับสวัสดิการทางสังคม โดยได้รับถุงยังชีพ จำนวน 190 ครัวเรือน ซึ่งได้รับจากที่ทำการปกครองอำเภอนิคมคำสร้อย โดยนายอำเภอนิคมคำสร้อย นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ มอบถุงยังชีพ จำนวน 60 ครัวเรือน บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม มอบถุงยังชีพ จำนวน 60 ครัวเรือน กองทุน พชอ. และมูลนิธิสุทธิธรรม มอบถุงยังชีพ จำนวน 70 ครัวเรือน

4) เกิดการส่งเสริมอาชีพการปลูกหม่อน ครัวเรือนยากจนได้รับการฝึกอบรมอาชีพ เกิดการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง ศูนย์เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมตำบลกกแดง วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย

5) มีการจัดสรรที่ดินแปลงรวมในพื้นที่งนคมสร้างตนเองคำสร้อย จำนวน 83 ไร่ โดยในปัจจุบันมีการใช้งานจริง 27 แปลง เป็นพื้นที่จำนวน 62 ไร่

ผลผลิตระดับนโยบาย

1) โครงการวิจัย หน่วยงาน และกลไก ภาคีต่างๆ มีความเข้าใจในเรื่องการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหารร่วมกัน

2) โครงการวิจัย หน่วยงาน และกลไก ภาคีต่างๆ มีการยอมรับและใช้งานข้อมูลภายใต้การดำเนินโครงการร่วมกัน

3) เกิดการดำเนินงานโครงการ และเกิดผลสำเร็จในพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอนิคมคำสร้อย 7 ตำบล; อำเภอเมือง 12 ตำบล และอำเภอหนองสูง 6 ตำบล

2. ระดับผลลัพธ์ (Outcome)

ผลลัพธ์ระดับพื้นที่

1) การส่งต่อข้อมูลด้านการศึกษา นักเรียนได้รับการศึกษา ทำให้มีอนาคตที่ดีขึ้นและช่วยลดความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนเป็นการลดการเกิดความจนข้ามรุ่นในครัวเรือนคนยากจนเป้าหมาย

2) ครัวเรือนคนจนที่ได้รับการส่งต่อความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยมีบ้าน ที่อยู่อาศัยที่มั่นคงมากขึ้น/ดีขึ้นกว่าเดิม มีคุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัยที่ดีขึ้น

3) ครัวเรือนคนยากจนที่เข้าร่วมโครงการสามารถเข้าถึงที่ดินทำกินในนิคมสร้างตนเองคำสร้อย มีที่ดินในการประกอบการสร้างอาชีพให้ครอบครัว

ผลลัพธ์ระดับนโยบาย

1) ผลจากการดำเนินโครงการส่งให้เกิดเกิดโรงเรียนแก้จน และหลักสูตร “1 ข้าราชการ 1 ครัวเรือนยากจน”

2) ผลจากการดำเนินโครงการส่งให้เกิดผลลัพธ์สำคัญคือ เกิดการจัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) กับหน่วยงานภาคีความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนความรู้ สนับสนุนงบประมาณและบุคลากร การแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานในระดับพื้นที่ หน่วยงานภาคประชาสังคม และคนยากจน จำนวน 3 ฉบับ (3 เวที) MOU 3 ฉบับ

3) ผลจากการดำเนินโครงการส่งให้เกิดแผนงานระดับจังหวัด ใน 5 ประเด็นงานสำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการค้า การท่องเที่ยว การเกษตร พลังงาน และสังคม

4) ผลจากการดำเนินโครงการส่งให้เกิดแผนพัฒนาระดับตำบล ที่มียุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัด

5) เกิดการยกระดับ Poverty forum ให้เป็นวาระ “คุยกันทั้งจังหวัด/เมือง” โดยมีการจำแนกกลุ่มการปรึกษาหารือออกเป็น (1) กลุ่มข้าราชการ (2) กลุ่มการเมือง (3) กลุ่มธุรกิจ (เอกชน) (4) กลุ่มประชาชน (5) กลุ่มนักเรียนนักศึกษา

3. ระดับผลกระทบ (Impacts)

ผลกระทบระดับพื้นที่

1) กลุ่มครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากการได้รับโอกาสทางการศึกษา การมีที่ดินทำกิน มีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง ตลอดจนการมีกองทุนในการประกอบอาชีพ

2) ครัวเรือนยากจนที่เข้าร่วมในโครงการสามารถหลุดพ้นออกจากความยากจน มีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่กลับมาเป็นคนบากจนอีก

ผลกระทบระดับนโยบาย

1) มีระบบและกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร ภายใต้ Poverty Forum ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือ และสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม

2) เกิดการบูรณากรแก้ไขปัญหาความยากจนร่วมกันของเครือข่าย หรือความร่วมมือระหว่างภาคส่วน (Networked or Intersectoral Collaboration) ทุกภาคส่วน ทุกสาขาอาชีพ และทุกช่วงวัย

3. ระบบติดตาม/ช่วยเหลือ Feedback Loop

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในปีที่ 1 และปีที่ 2 ทีมวิจัยส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนแล้ว แต่ยังไม่มีระบบการติดตามการช่วยเหลือว่าหลังจากการช่วยเหลือแล้วเป็นอย่างไร เพื่อให้เกิดการวางแผนในการช่วยเหลือ เพื่อให้เกิดการติดตามในการช่วยเหลือ เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการช่วยเหลือ ทีมวิจัยจึงมีความต้องการที่จะให้มีระบบในการติดตามการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน จึงได้เกิดความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ในการสร้างระบบ Feedback Loop โดยการเชิญหน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนมาสอบถามถึงความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวระบบการติดตามการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน

หลังจากนั้นได้ขอความร่วมมือในการสร้างและพัฒนาระบบการติดตามการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน จนได้เกิดระบบการติดตามช่วยเหลือครัวเรือนยากจน 1 ระบบ โดยใช้ชื่อว่า Mukdahan Well-Being Model หลังจากนั้นได้เชิญหน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนมาประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการทดสอบ ทดลองใช้ระบบติดตามช่วยเหลือครัวเรือนยากจน โดยมีแผนในการติดตั้งระบบติดตามช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอนิคมคำสร้อย อำเภอหนองสูง และหน่วยงานที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ได้แก่ พมจ. พช. สำนักงานจังหวัด ศจพ.จ. ศจพ.อ. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) มีชื่อว่า Mukdahan Well-Being Model ข้อดีของระบบระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model คือช่วยให้หน่วยงานต่างๆ เห็นข้อมูลครัวเรือนยากจน หรือเห็นปัญหาและความต้องการของครัวเรือนยากจน จึงทำให้สามารถช่วยเหลือได้ตรงจุด หรือตรงกับความต้องการของครัวเรือนยากจน และข้อดีอีกข้อก็คือ ลดความซ้ำซ้อนในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน

ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model สามารถบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือครัวเรือนยากจน และยังสามารถลงรายละเอียดว่าช่วยเหลืออะไร ช่วยแบบไหน อย่างไร เป็นตัวเงิน หรือเป็นสิ่งของ ช่วยทั้งครัวเรือน หรือช่วยเป็นบุคคล จุดเด่นตรงนี้ทำให้หน่วยงานที่จะช่วยเหลือครัวเรือนยากจน สามารถให้การช่วยเหลือโดยไม่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น หรือวิธีการช่วยซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น

ในส่วนของ Data Governance การจัดการระบบฐานข้อมูล ในเรื่องของกฎหมาย PDPA ในเรื่องการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เลขประจำตัวประชาชน ในระบบระบบระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model นั้น ผู้ใช้จะไม่สามารถเข้าถึงเลขประจำตัวประชาชนของคนจนได้ แต่สามารถติดต่อขอข้อมูลทีมวิจัยได้

ส่วนการให้ user password แก่หน่วยงานภาคี ทีมวิจัยได้ให้ User Password แก่หน่วยงานต่างๆ ที่มาร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการในการทดสอบใช้ระบบระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model แล้วนั้น ทางหน่วยงานสามารถออก user password ให้แก่บุคคลที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนอีก หน่วยงานละ 2 user เพื่อความสะดวก และเพิ่มการเข้าถึงข้อมูลครัวเรือนยากจนได้มากขึ้น รวมไปถึงการบันทึกความช่วยเหลือของแต่ละหน่วยงานที่เพิ่มมากขึ้น แต่ลดความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน

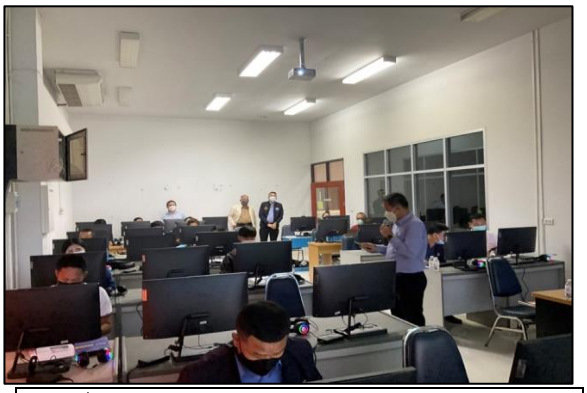
ในการจัดทำระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model ทีมวิจัยได้จัดประชุม 4 ครั้ง

ครั้งที่ 1 จัดประชุมเพื่อเสนอความต้องการฟังก์ชั่นในการใช้งานระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model โดยมีหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ที่ทำการปกครองอำเภอนิคมคำสร้อย โดย นายอำเภอนิคมคำสร้อย นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ ที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูง สำนักงานนิคมสร้างตนเอง สำนักงานพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย เทศบาลเมืองมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง เทศบาลตำบลร่มเกล้า เทศบาลตำบลกกตูม ซึ่งแต่ละหน่วยงานได้ให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นในความต้องการในส่วนของข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นต้องมีในระบบ

ครั้งที่ 2 จัดประชุมเพื่อทดลองใช้ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model โดยมีหน่วยงานเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก ได้แก่ ที่ทำการปกครองอำเภอนิคมคำสร้อย โดย นายอำเภอนิคมคำสร้อย นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ ที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูง สำนักงานนิคมสร้างตนเอง สำนักงานพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย เทศบาลเมืองมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง เทศบาลตำบลร่มเกล้า เทศบาลตำบลกกตูม ได้ร่วมกันทดลองใช้ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model โดยทีมวิจัยได้กำหนด User และ Password ให้แต่ละหน่วยงานได้ทดลองและนำไปปฏิบัติงานในการลงข้อมูลในระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model

ภาพที่ 3.48 ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model

ภาพที่ 3.49 ประชุมส่วนราชการและหน่วยงานในการใช้ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop)

ครั้งที่ 3 วันที่ 25 พฤศจิกายน 2565 เวลา 9.00 น. ได้จัดการฝึกอบรมการใช้โปรแกรม Feedback Loop ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีนายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ นายอำเภอนิคมคำสร้อย เป็นประธานในที่ประชุม และดร.ทิวากร เหล่าลือชา หัวหน้า

โครงการวิจัยกล่าววัตถุประสงค์โครงการ วิทยากรโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงกลด พิมพิศาล และทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ณ ห้องประชุมนิคมสร้างตนเองคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร โดยมีหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ที่ทำการปกครองอำเภอนิคมคำสร้อย โดย นายอำเภอนิคมคำสร้อย นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ ที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูง สำนักงานนิคมสร้างตนเอง สำนักงานพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย เทศบาลเมืองมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง เทศบาลตำบลร่มเกล้า เทศบาลตำบลกกตูม

ภาพที่ 3.50 ภาคีเครือข่ายเข้าร่วมประชุมการใช้ Feedback Loop

ภาพที่ 3.51 ภาคีเครือข่ายเข้าร่วมประชุมการใช้ Feedback Loop

ครั้งที่ 4 วันที่ 19 ธันวาคม 2565 เวลา 9.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับเทศบาลเมืองมุกดาหาร จัดประชุมเพื่อทดลองใช้ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) ด้วยโปรแกรม Mukdahan Poverty Model โดยมีหน่วยงานเข้าร่วมจำนวน 11 หน่วยงาน ณ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้แก่ เทศบาลตำบลนาสีนวน เทศบาลตำบลดงเย็น เทศบาลตำบลมุก เทศบาลตำบลโพนทราย เทศบาลตำบลคำอาฮวน เทศบาลตำบลบางทรายใหญ่ เทศบาลตำบลผึ่งแดด เทศบาลตำบลนาโสก เทศบาลเมืองมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนตำบลกุดแข้ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโคก ได้ร่วมกันทดลองใช้ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Poverty Model โดยทีมวิจัยได้กำหนด User และ Password ให้แต่ละหน่วยงานได้ทดลองและนำไปปฏิบัติงานในการลงข้อมูลในระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model

ภาพที่ 3.52 ภาคีเครือข่ายเข้าร่วมประชุมการใช้ Feedback Loop

ภาพที่ 3.53 ภาคีเครือข่ายเข้าร่วมประชุมการใช้ Feedback Loop

4. อุปสรรค/แนวทางแก้ไข

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร พบว่ามีอุปสรรคในการดำเนินการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ดังนี้

1) การติดตามการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน การช่วยเหลือครัวเรือนยากจนของหน่วยงานต่างๆ ไม่มีข้อมูลการช่วยเหลือส่งกลับมายังทีมวิจัย จึงทำให้ยากต่อการติดตามการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ทีมวิจัยจึงได้พัฒนาระบบติดตามการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนขึ้นมา 1 ระบบ คือ ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร (Mukdahan Well-Being Model)

2) ขนาดของทีมวิจัย ทีมวิจัยมีจำนวนน้อย มีแค่ 11 คน ทีมวิจัยจึงต้องทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนให้หน่วยงานที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนตามภารกิจนั้นๆ โดยทีมได้มีการพัฒนากลไกและการประสานความร่วมเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องเกิดจาก

1) เครือข่ายต้องมีองค์ประกอบ คือ มีการสร้างเป้าหมายร่วม มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัยหลักและกลไกเครือข่าย มีการแบ่งปันทรัพยากรในกลไกเครือข่ายทำงาน มีการสื่อสารระหว่างกลไกเครือข่าย มีแผนการทำงานร่วมกัน มีการบริหารจัดการกลไกเครือข่ายร่วมกัน

2) การประสานความร่วมมือ ต้องใช้วิธีการสื่อสาร แบบเป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการโดยเน้นการสื่อสารแบบสองทางจะทำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

3) การพัฒนาเครือข่ายและการประสานความร่วมมือ ต้องทำงานกับหัวหน้าองค์กร/หัวหน้าหน่ายงานจะทำให้ได้งานมากสุด

4) รู้จักอะไรไม่สู้รู้จักกัน หมายถึง ต้องมีความสัมพันธ์รู้จักกันเป็นการส่วนตัวจะส่งผลต่อความสำเร็จในงาน

บทที่ 4
โมเดลแก้จน

บทนำ

การพัฒนาโมเดลแก้จนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนและการส่งต่อความช่วยเหลือ โดยในกระบวนการส่งต่อความช่วยเหลือมีการจัดเวทีคืนข้อมูลให้กับกลไกที่เกี่ยวข้องทำให้ทุกภาคส่วนมีแผนยุทธศาสตร์แก้จนทั้งระดับอำเภอและระดับตำบล รวมทั้งกำหนดแนวทางหนุนเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนที่มีศักยภาพไม่ให้กลับมายากจนได้อีก ซึ่งการพัฒนาโมเดลแก้จนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนเป็นรูปแบบการฝึกทักษะอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนที่พร้อมจะพัฒนา มีกลไกในการพัฒนาโมเดลแก้จนคือหน่วยงานในระดับพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนช่วงวัยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งระดับจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.) ระดับอำเภอ (ศจพ.อ.) ระดับตำบล (ศจพ.ทม./ศจพ.ต.) และหน่วยงานภาคีที่มีความเชี่ยวชาญตามลักษณะอาชีพทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ระยะที่ 3) ครั้งนี้ ได้มีการจัดทำโมเดลแก้จน 3 โมเดล ติดตามประเมินผล 1 โมเดลแก้จน สืบเนื่องมาจากการวิจัยในปีที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (ระยะที่ 1) และเนื่องมาจากการวิจัยในปีที่ 2 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (ระยะที่ 2) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนยากจน สภาพปัญหา และบริบทพื้นที่ จึงได้ออกแบบโมเดลแก้จนเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหา บริบทพื้นที่ และเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลในการดำเนินการวิจัย 1) โมเดลแก้จน “มันแก้จน” 2) โมเดล “คุยกันทั้งอำเภอ” และ “หม่อนแก้จน” 3) โมเดล “หม่อนแก้จนครบวงจร” 4) โมเดล “คลังแรงงานแก้จน” ภายใต้แต่ละโมเดลแก้จน ผู้วิจัยจะนำเสนอภายใต้ บริบทและแนวโน้ม การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ กลไกเชิงสถาบันกระบวนการ และโครงสร้าง กลยุทธ์การดำรงชีพ ผลลัพธ์การดำรงชีพและแผนปฏิบัติการแก้จน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. โมเดลแก้จน “มันแก้จน”

1.1 บริบทและแนวโน้ม

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ระยะที่ 3) ครั้งนี้ เป็นการติดตามประเมินผลโครงการโมเดลแก้จน “มันแก้จน” ที่ได้ดำเนินการวิจัยในปีที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (ระยะที่ 1) และเนื่องมาจากการวิจัยในปีที่ 2 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (ระยะที่ 2)

จากการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน และการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร รวมถึงการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเชิงพื้นที่ จากข้อมูล PPP CONNEXT พบว่าครัวเรือนยากจนในอำเภอดงหลวง มี 6 ตำบล 2,332 ครัวเรือน 8,754 คน ผลการวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพใน SLF จำนวน 5 ทุนในอำเภอดงหลวง พบว่า 1) ทุนการเงิน ค่าเฉลี่ย 2.55 2) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 1.89 3) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.38 4) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 3.08 และ 5) ทุนธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.50 จากข้อมูลดังกล่าว

ข้างต้นได้จัดประเภทความยากจนในอำเภอดงหลวง ออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มอยู่ลำบาก จำนวน 3 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 2,042 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 287 ครัวเรือน และ4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 0 ครัวเรือน

ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงได้ออกแบบโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน โมเดลแก้จนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร จากการดำเนินงานโครงการนำร่อง ได้บูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ในโครงการนำร่องประกอบด้วย สำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวง สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร หน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น นายอำเภอดงหลวง เทศบาลตำบลกกตูม มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดงหลวง สภาองค์กรชุมชนตำบลกกตูม ภาคเอกชน เช่น ออมสินฟาร์ม สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านสานแว้-นาโคกกุง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาโครงการนำร่องโดยใช้หลักเกณฑ์ปัญหาและความต้องการของชุมชนและได้กำหนดพื้นที่โครงการนำร่อง คือ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จำนวน 2 ชุมชนได้แก่ บ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง ในด้านการสร้างงานและสร้างอาชีพจากศักยภาพหรือทุนทางกายภาพของชุมชน คือ การแปรรูปสินค้าทางการเกษตรจำนวน 60 ครัวเรือน โดยจัดทำแผนการตลาดและพัฒนาสินค้า คือ การปลูกมันเทศญี่ปุ่นรวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ในด้านการสร้างงานและสร้างอาชีพจากศักยภาพหรือทุนทางกายภาพของชุมชน ในการพัฒนาการแก้ไขความยากจนด้วยแนวคิดการตลาดแก้จน และมันแก้จน โดยการจัดทำแผนการตลาดและการพัฒนาสินค้าคือการปลูกมันเทศญี่ปุ่น รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน

ในการปลูกมันเทศญี่ปุ่น หรือ มันหวานญี่ปุ่น (Japanese Sweet Potato) เป็นมันเทศที่นำเข้า มาจากประเทศญี่ปุ่น มีลักษณะเนื้อแน่น เหนียวนุ่มละเอียด และรสชาติหวานอร่อยกว่ามันเทศไทย มีสีเปลือกและสีเนื้อหัวแตกต่างกันไปตามสายพันธุ์ เช่น สีเหลือง สีม่วง และสีส้ม เป็นพืชที่ใช้น้ำน้อย ทนแล้งได้ดี สามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี นอกจากนี้ ยังเป็นพืชที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง มีสารต้านอนุมูลอิสระหลายชนิด ได้แก่ แอนโธไซยานิน (สารสีม่วง) และแคโรทีนอยด์ (สารสีเหลือง, ส้ม) ซึ่งกำลังเป็นกระแสความนิยมของผู้บริโภคที่ห่วงใยสุขภาพ และเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างมาก ปัจจุบันเกษตรกรไทยเริ่มมีการปลูกมันเทศญี่ปุ่นมากขึ้น เนื่องจากขายได้ราคาดี กิโลกรัมละ 40 - 45 บาท (ราคาหน้าสวน) ประกอบกับ มันเทศ/มันเทศญี่ปุ่น เป็นพืชชนิดหนึ่ง ที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้แนะนำให้ปลูกในช่วงฤดูแล้งทดแทนการทำนาปรัง เนื่องจากเป็นพืชใช้น้ำน้อย โดยใช้น้ำ 750 ลบ.ม./ไร่/ฤดูกาลผลิต ในขณะที่ข้าวใช้น้ำ 1,000 - 1,500 ลบ.ม./ไร่/ฤดูกาลผลิต แต่เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปลูก การดูแลรักษา ลักษณะประจำพันธุ์ อัตราการรอดตายของต้นพันธุ์หลังปลูก แมลงศัตรูพืชที่สำคัญ ผลผลิต คุณภาพผลผลิต ตลอดจนต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนที่ได้รับ จึงทำให้เกษตรกรไม่ประสบความสำเร็จในการปลูกมันเทศญี่ปุ่นเท่าที่ควร เนื่องจากให้ผลผลิตน้อย ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ และไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร โดยนายวันชัย ประยงค์หอม เกษตรจังหวัดมุกดาหาร ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้นายชื่น คำมุงคุณ เกษตรอำเภอดงหลวง มาทำงานร่วมกับทีมวิจัย ซึ่งมีบทบาท/หน้าที่ ในการศึกษา วิเคราะห์ พัฒนา และประยุกต์เทคโนโลยีการผลิตสินค้าการเกษตรที่เหมาะสม กับพื้นที่ การพัฒนาคุณภาพสินค้าการเกษตร รวมทั้งการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้ และพัฒนาเทคโนโลยี ตลอดจนให้คำปรึกษา สนับสนุนข้อมูลทางวิชาการในการ

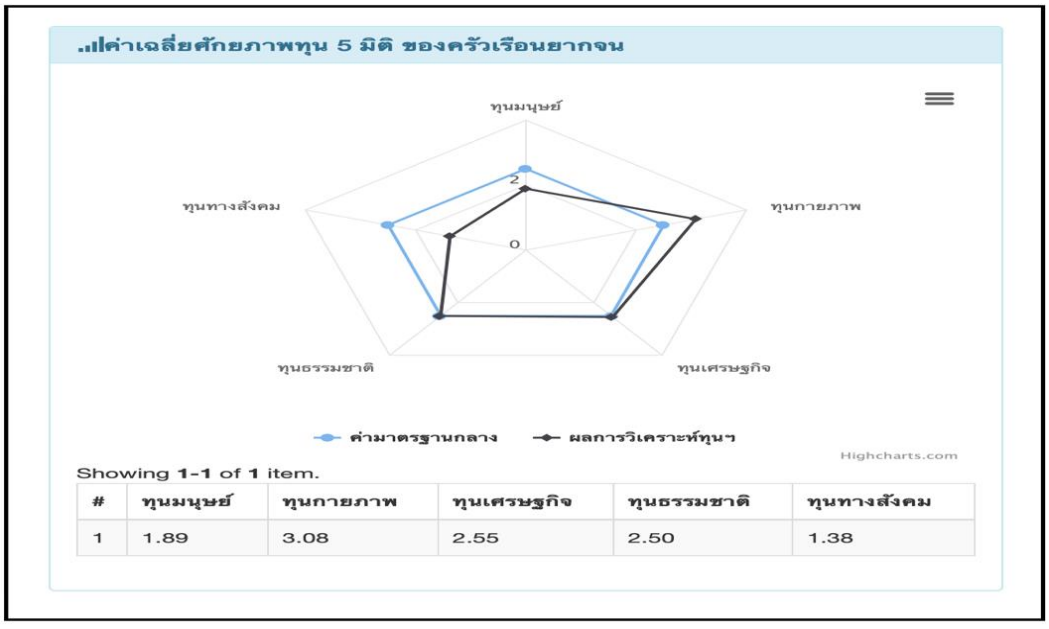
ดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของเกษตรกร ดำเนินการศึกษาทดลองการปลูกมันเทศญี่ปุ่นสายพันธุ์ที่เป็นที่นิยมปลูกของเกษตรกร เพื่อเป็นข้อมูลวิชาการให้กับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในการส่งเสริมแนะนำเกษตรกรที่สนใจปลูกมันเทศญี่ปุ่นเป็นพืชใช้น้ำน้อยช่วงฤดูแล้ง

หลังจากได้รับข้อมูลความรู้ด้านวิชาการเรียบร้อยแล้ว ทีมวิจัยได้เชิญวิทยากรที่มีความรู้ด้านการปลูกมันเทศญี่ปุ่นสายพันธุ์ดี คือ คุณกีรติ ภาคภูมิ มาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการปลูกมันเทศญี่ปุ่น การเตรียมดิน การปรับพื้นที่ดินที่มีปัญหาจากการปลูกพืชชนิดอื่น การดูแลรักษา รวมถึงวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิต และเชิญอาจารย์สิรวิชญ์ ปิ่นคำ จากมหาวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ให้ความรู้เรื่องการตลาด การจัดจำหน่าย การโฆษณาสินค้า การสร้างตราสินค้า การแปรรูปในรูปแบบต่างๆ เช่น การทำข้าวเกรียบมันเทศ การทำมันฉาบ 3 รส

1.2 การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ

การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน จากทุน 5 มิติของ Sustainable Livelihood Framework คือ ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนทรัพยากร และทุนสังคม จากการสอบทานในพื้นที่พบว่าบ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัด มุกดาหาร มีจำนวนประชากรที่มีคุณภาพชีวิตต่ำ ในด้านต่างๆ ศักยภาพทุน 5 มิติของครัวเรือนยากจนพบว่า 1) ทุนมนุษย์ อ่านออกเขียนได้ แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตร และอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิม เช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร 2) ทุนทรัพยากร มีที่ดินทำกินเป็นที่ดิน สปก. และที่ดิน สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำการเกษตร 3) ทุนเศรษฐกิจ มีรายได้น้อย ไม่มั่นคง ไม่แน่นอน มีหนี้สินเยอะ 4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและมีอินเตอร์เน็ตใช้ในหมู่บ้าน 5) ทุนทางสังคม ขาดการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ

ค่าเฉลี่ยศักยภาพทุน 5 มิติของครัวเรือนยากจนในอำเภอดงหลวง พบว่า ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 1.89 ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 3.08 ทุนเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ย 2.55 ทุนธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.50 และทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.38 ดังภาพที่ 4.1

Showing 1-1 of 1 item.

#	ทุนมนุษย์	ทุนกายภาพ	ทุนเศรษฐกิจ	ทุนธรรมชาติ	ทุนทางสังคม
1	1.89	3.08	2.55	2.50	1.38

ภาพที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทุน 5 มิติของครัวเรือนยากจน

จากภาพที่ 4.1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเภทความยากจนในอำเภอดงหลวง ออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มอยู่ลำบาก จำนวน 3 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 2,042 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 287 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 0 ครัวเรือน

ผู้วิจัยได้ใช้เวทีประชาคมเพื่อตรวจสอบสภาพความยากจนในพื้นที่ พบว่า บริบทของพื้นที่ของบ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เป็นพื้นที่สูงมีภูเขาล้อมรอบหมู่บ้าน มีคลองชลประทาน มีคลองส่งน้ำแต่ไม่สามารถเข้าถึงการใช้น้ำทางการเกษตรได้ ซึ่งทำให้ชาวบ้านมีผลผลิตทางการเกษตรไม่ดีนัก จึงเหมาะแก่การปลูกพืชที่มีน้ำน้อย จาการวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวงและผู้นำชุมชน จึงเห็นว่าควรปลูกพืชไร่ที่ใช้น้ำน้อย เช่น มันเทศ พร้อมกับการนำข้อมูลที่ได้มาจัดเวทีประชาคมอีกครั้งกับคนจนเป้าหมายในชุมชน ซึ่งสองหมู่บ้านมีความสนใจการปลูกมันเทศ เพื่อจำหน่ายทั้งในรูปแบบมันสดและการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ในการยกระดับรายได้ของคนในชุมชน โดยมีการวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดในรูปแบบต่างๆ ด้วยการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทั้งภาคราชการ สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น

1.3 กลไกเชิงสถาบัน กระบวนการ และโครงสร้าง

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ครั้งนี้ เป็นการติดตามประเมินผลโครงการโมเดลแก้จน “มันแก้จน” ที่ได้ดำเนินการวิจัยในปีที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (ระยะที่ 1) และเนื่องมาจากการวิจัยในปีที่ 2 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (ระยะที่ 2) มีกลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างในการพัฒนาโมเดลแก้จน “มันแก้จน” ได้แก่ หน่วยงานราชการที่ตั้งอยู่ในจังหวัด ซึ่งเป็นกลไกที่ทำงานโดยใช้คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร สั่งการให้หน่วยงานร่วมดำเนินงานตามบทบาทภารกิจที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกลไกเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) กลไกเชิงสถาบันนี้มีบทบาทสนับสนุนข้อมูลรายชื่อครัวเรือนยากจนตามฐานข้อมูล TPMAP ซึ่งมีเฉพาะหน่วยงานที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายให้จัดเก็บข้อมูลและดูแลระบบฐานข้อมูลครัวเรือนคนจนเท่านั้นที่จะเข้าถึงข้อมูลได้ ในระดับพื้นที่ทีมวิจัยได้รับความร่วมมือจากหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ อำเภอ ตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ ซึ่งมีนายอำเภอเป็นหัวหน้าหน่วยราชการ ให้ความร่วมมือในการลงพื้นที่ สำรวจข้อมูลร่วมกับนักวิจัยและรับรองข้อมูลจากการสำรวจ นำไปสู่การยอมรับให้ทุกฝ่ายนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้

นอกจากนี้ หน่วยงานภารกิจซึ่งเป็นหน่วยงานของส่วนกลาง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ได้สนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการในระดับจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

1) สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดิน จำนวนพื้นที่ที่สามารถทำการเกษตรได้ และให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ที่ดินในพื้นที่ สปก. ที่ถูกต้องกับชุมชน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

2) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ในการช่วยเหลือ ดูแล สงเคราะห์ครัวเรือนยากจน ครัวเรือนเปราะบาง ผู้สูงอายุ ผู้พิการ มอบถุงยังชีพเบื้องต้นเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพดินให้กับเกษตรกรก่อนทำการปลูกมันเทศญี่ปุ่น ความเหมาะสมของดิน แร่ธาตุในดิน และให้ความรู้เกี่ยวกับการลดกรดในดินก่อนการปลูกพืชอื่นๆ และมันเทศญี่ปุ่น และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

4) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมเรื่องการฝึกอาชีพ การให้ความรู้เรื่องแปรรูปมันเทศญี่ปุ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับมันญี่ปุ่น เช่น การทำข้าวเกรียบมัน การทำมันฉาบ การทำมันสามรส และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

5) สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวการปลูกพืชทนแล้ง พืชที่เหมาะสมกับดินร่วนปนทรายในพื้นที่แปลงทดลองสาธิต และสนับสนุนการรวมกลุ่มวิสาหกิจในชุมชน

6) เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมในการให้กำลังใจกับชุมชน หนุนเสริมกำลังแรงงานของคนชุมชนที่มีฐานะอันจะกินช่วยกันถางหญ้าปรับปรุงดินเตรียมแปลงปลูก ปรับหน้าดิน ปรับพื้นที่ดิน จัดหารถไถช่วยไถปรับหน้าดินโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายในการปรับพื้นฐาน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

7) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่เข้ามีมาส่วนร่วมให้กำลังร่วมแรงในปลูกมันเทศญี่ปุ่นในแปลงสาธิต และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

8) สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่หรือแนวทางร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาแก้ไขปัญหาความยากจนฯ ในแผนจังหวัดฯ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำเรื่องการจัดแผนยุทธศาสตร์แก้จน หนุนเสริมผลักดันให้มีแผนยุทธศาสตร์แก้จนในแผนจังหวัดมุกดาหาร

9) สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่หนุนเสริมและให้คำแนะเรื่องข้อมูลครัวเรือนยากจนและข้อมูลด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านรายได้ ด้านการมีงานทำของประชาชนในจังหวัดมุกดาหาร เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงในการเขียนรายงานการวิจัยแก้จน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

10) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่หนุนเสริมข้อมูลด้านการศึกษาภาคบังคับของคนในชุมชน โดยทำงานควบคู่กับโครงการฯ จัดทำโครงการรักการอ่านในพื้นที่บ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ เพื่อลดปัญหาเด็กอ่านออกเขียนไม่ได้ของเด็กระดับประถมในตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

11) สำนักงานพลังงานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนแผงโซลาเซลล์เพื่อการสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์แก่เกษตรกรผู้ปลูกมันเทศญี่ปุ่น จำนวน 2 ราย คือ แปลงทำการเกษตร ของนางสาวขวัญตา เชื้อคำฮด และนางพักต์นิภา เชื้อกะโซ่ เนื่องจาก 2 จุดนี้อยู่ใกล้คลองส่งน้ำหลักที่ส่งน้ำเข้าแปลงเกษตรของชุมชนจึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการทำเกษตรอย่างยั่งยืน

1.3.2. กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการภาคเอกชน ภาคสังคม ในระดับอำเภอดงหลวง มีดังนี้

1) นายอำเภอดงหลวง ที่ว่าการอำเภอดงหลวง มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนและให้ความร่วมมือในการทำงานเชิงพื้นที่เรื่องข้อมูลความยากจน การจัดประชุมมอบหมายงานให้ส่วนราชการในระดับอำเภอให้ความร่วมมือกับทีมวิจัยในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลความยากจนในพื้นที่อำเภอดงหลวงทุกตำบล ให้คำแนะนำ

เรื่องการปลูกพืชทนแล้งที่เหมาะสมกับพื้นที่นำร่องของโครงการ และให้การสนับสนุนนำแนะทุกๆ ด้านเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจน

2) สำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวง มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวการปลูกพืชทนแล้ง พืชที่เหมาะสมกับดินร่วนปนทรายในพื้นที่แปลงทดลองสาธิต ให้ความรู้เกี่ยวกับการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลกกตูม

3) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดงหลวง มีบทบาทหน้าที่ให้คำแนะนำเรื่องการจดทะเบียนเป็นสินค้าโอท็อป ให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปมันเทศญี่ปุ่น ให้ความรู้เรื่องกองทุนที่จะช่วยสนับสนุนในการแปรรูปมันเทศญี่ปุ่น

4) เทศบาลตำบลกกตูม มีบทบาทหน้าที่ช่วยหนุนเสริมเรื่องการลงพื้นที่เป็นล่ามช่วยในการสื่อสารการทำงานในพื้นที่เนื่องเป็นพื้นที่สีแดงและมีกลุ่มชาติพันธุ์เผ่าไทบรู และภูไท ทำให้การติดต่อประสานงานอยากเลยได้เจ้าหน้าที่ของ เทศบาลตำบลกกตูม เข้าไปช่วยสื่อสารพูดคุยสร้างความเข้าใจในพื้นที่ก่อนลงปฏิบัติงานจริง

5) สภาองค์กรชุมชนตำบลกกตูม มีบทบาทหน้าที่ช่วยประสานงานในพื้นที่ ประสานกลุ่มครัวเรือนยากจน ประสานผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อร่วมจัดทำเวทีประชาคมเพื่อค้นหาสอบทานครัวเรือนยากจน และร่วมเลือกพื้นที่นำร่องในการจัด OM มันแก้จนในพื้นที่

6) ออมสินฟาร์ม มีบทบาทหน้าที่ฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดเลือกพันธ์ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต และออมสินฟาร์มยังรับซื้อมันเทศญี่ปุ่นจากครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ

7) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านสานแว้-นาโคกกุง มีบทบาทหน้าที่เป็นศูนย์รวมในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน การวิเคราะห์พื้นที่ การเลือกพื้นที่ การประสานด้านการสื่อสาร การสร้างความเข้าใจเรื่องข้อมูลครัวเรือนยากจนในพื้นที่ก่อนลงสู่พื้นที่ปฏิบัติจริงในชุมชน

1.3.3. กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการภาคเอกชน ภาคสังคม นอกเขตจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

1) มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำแผนธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจ การตลาด การจัดจำหน่าย การออกแบบตราสินค้า การออกแบบบรรจุภัณฑ์ของมันเทศญี่ปุ่น การส่งเสริมการขายมันเทศญี่ปุ่น

1.4 กลยุทธ์การดำรงชีพ

บริบทของพื้นที่ของบ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เป็นพื้นที่สูงมีภูเขาล้อมรอบหมู่บ้าน มีคลองชลประทาน มีคลองส่งน้ำแต่ไม่สามารถเข้าถึงการใช้น้ำทางการเกษตรได้ ซึ่งทำให้ชาวบ้านมีผลผลิตทางการเกษตรไม่ดีนัก จึงเหมาะแก่การปลูกพืชที่มีน้ำน้อย จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวงและผู้นำชุมชน จึงเห็นว่าควรปลูกพืชไร่ที่ใช้น้ำน้อย เช่น มันเทศ พร้อมกับการนำข้อมูลที่ได้มาจัดเวทีประชาคมอีกครั้งกับคนจนเป้าหมายในชุมชน ซึ่งสองหมู่บ้านมีความสนใจการปลูกมันเทศ เพื่อจำหน่ายทั้งในรูปแบบมันสดและการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ในการยกระดับรายได้ของคนในชุมชน โดยมีการวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดในรูปแบบต่างๆ ด้วยการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทั้งภาคราชการ สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น

1.5 ผลลัพธ์การดำรงชีพ

ผลลัพธ์การดำรงชีพที่เกิดขึ้นจากโมเดลมันแก้จน มีรายละเอียดดังนี้

1. ทุนการเงิน ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในบ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ อำเภอดงหลวง จำนวน 60 ครัวเรือน ที่เข้าร่วมในการพัฒนาสินค้าจากมันญี่ปุ่นและจำหน่ายมันญี่ปุ่นของชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นครัวเรือนละ 1,500 บาทต่อเดือน

2. ทุนสังคม ในบ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ อำเภอดงหลวง จำนวน 60 ครัวเรือน จำนวน 60 คน ในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการจำหน่ายและแปรรูปมันญี่ปุ่นของชุมชน

3. ทุนมนุษย์ ครัวเรือนยากจนเป้าหมายได้เรียนรู้และพัฒนาการปลูก การแปรรูป และการตลาดสินค้าใหม่และตลาดใหม่จากชุมชนของตนเอง

ภาพที่ 4.2 รูปแบบแนวคิดโมเดล “มันแก้จน”

ภาพที่ 4.3 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ในโครงการนำร่อง “มันแก้จน”

1.6 ผลการประเมินโมเดลแก้จน “มันแก้จน”

ในที่ 27 ธันวาคม 2565 เวลา 9.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับเทศบาลตำบลกกตูม โดยมี ดร.ทิวากร เหล่าลือชา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารและหัวหน้าโครงการวิจัย จัดประชุม

โครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ในการติดตามและประเมินผลโมเดลแก้จน “มันแก้จน” ในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในพื้นที่ตำบลกกตูมและเกษตรตำบลกกตูม ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร โดยการติดตามและประเมินผลโมเดลแก้จน “มันแก้จน” สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรค

จากการติดตามและประเมินผลโมเดลแก้จน “มันแก้จน” พบว่าครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ดังนี้

1) น้ำไม่เพียงพอ
2) ผลผลิตไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง
3) ต้นทุนสูง
4) ไม่สามารถปลูกพืชที่เดิมได้ ทำให้รักษาพันธุ์ปลูกยาก
5) เวลาไม่สอดคล้องกับการทำงานเดิมหรืออาชีพเดิม
6) ศัตรูพืช
7) ความเหมาะสมของสภาพดินในพื้นที่
8) ทัศนคติหรือค่านิยมของคนในชุมชนที่ไม่ซื้อของหรือผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชน
9) เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตเองได้
10) กลไกทางการตลาดเอื้อผลประโยชน์ต่อพ่อค้าคนกลางมากกว่ากลุ่มเกษตรกร

2. ผลการประเมินโมเดลแก้จน “มันแก้จน”

จากการประชุมในเวทีการติดตามและประเมินผลโมเดลแก้จน “มันแก้จน” สรุปได้ดังนี้

1) ครัวเรือนยากจนเป้าหมายส่วนใหญ่ขอยุติการปลูกมันเทศญี่ปุ่น และกลับไปให้เวลากับการประกอบอาชีพหลักคือ กรีดยาง

2) ครัวเรือนยากจนเป้าหมายบางส่วนยังคงปลูกมันเทศญี่ปุ่นต่อ แต่เป็นการปลูกในลักษณะของการปลูกเพื่อบริโภคในครอบครัว ไม่ได้ปลูกเพื่อขาย

3) เกษตรตำบลกกตูมได้เสนอแนะให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกมันแก้จนไทบูสานแว้-คำผักกูด ยื่นหนังสือถึงสำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวง เพื่อขอแก้ไขกิจกรรมและรายละเอียดต่างๆ ในการจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจ เพื่อรองรับการสนับสนุนในด้านต่างๆ เกี่ยวกับการเกษตรที่ทางอำเภอดงหลวงจะสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกมันแก้จนไทบูสานแว้-คำผักกูด ในอนาคต

4) ทีมวิจัยและครัวเรือนยากจนเป้าหมายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกมันแก้จนไทบูสานแว้-คำผักกูด จึงมีความคิดเห็นว่าควรยุติโมเดลแก้จน “มันแก้จน” ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร และในอนาคตถ้ามีสิ่งใดที่ทีมวิจัยสามารถช่วยเหลือหรือประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ทางทีมวิจัยยินดีช่วยเหลือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกมันแก้จนไทบูสานแว้-คำผักกูดอย่างเต็มที่

มติที่ประชุม มอบทีมวิจัยนำเสนอผลการดำเนินงานต่อศูนย์ ศจพ.อ. ดงหลวง เพื่อทราบและเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากคณะกรรรมการต่อแนวทางการดำเนินงานและขอปิดโครงการต่อไป

ภาพที่ 4.4 ประชุมหารือปัญหาโครงการ “มันแก้จน” ในการดำเนินโครงการภายใต้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกมันแก้จนไทบู

ภาพที่ 4.5 สำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวง ให้แนวทางในการดำเนินการภายใต้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกมันแก้จนไทบู

ในวันที่ 26 มกราคม 2566 เวลา 9.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ร่วมประชุมกับศูนย์ ศจพ.อ. ดงหลวง เพื่อประชุมนำเสนอรายงานผลโครงการวิจัยและประเมินผลโมเดลมันแก้จน โดยมีนายนราวิชญ์ มณีฤทธิ์ นายอำเภอดงหลวง เป็นประธานที่ประชุม และ ดร.ทิวากร เหล่าลือชา หัวหน้าโครงการวิจัยนำเสนอรายงานในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ณ ห้องประชุมอำเภอดงหลวง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร โดยมีเนื้อหาการนำเสนอรายงานผลโครงการวิจัยและประเมินผลโมเดลมันแก้จน พอสังเขป ดังนี้

1) รายงานผลการดำเนินงานโครงการวิจัยแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นการนำเสนอผลการดำเนินโครงการภาพรวมทั้งผลเชิงการบริหารจัดการและการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจน เนื้อหาการรายงานคือ โครงการวิจัยฯ ได้รับงบประมาณ จาก หน่วยบริหารและจัดการทุน (บพท.) ปี 63 เริ่มต้นการทำงานโดยการสำรวจครัวเรือนยากจน จากฐานข้อมูล TPMAP ปี 62 พบว่าในอำเภอดงหลวง มี 2,053 ครัวเรือน ในปี65 มี 1,071 ครัวเรือน โดยทางโครงการวิจัยได้มองมิติของครัวเรือนยากจนอยู่ 5 มิติ หรือความยากจน 5 ด้าน โดยได้ดำเนินโครงการเริ่มต้นที่ตำบล กกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหารโดยใช้โครงการ “มันแก้จน”เรื่อยมา ซึ่งในปี 65 ทางโครงการวิจัยได้ขยายพื้นที่ในการทำวิจัย ที่อำเภอนิคมคำสร้อย และอำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร โดยมีโมเดล ในพื้นที่ ได้แก่ โครงการ App Job Muk ในพื้นที่อำเภอเมืองในเขตเทศบาล มีลักษณะในการจัดเก็บข้อมูลแรงงานในพื้นที่เพื่อพัฒนาและต่อยอดแรงงานในพื้นที่เพื่อส่งเสริมให้ครัวเรือนยากจนในระบบได้มีการยกระดับรายได้ และเกิดการพัฒนาฝีมือแรงงาน และในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย โดยมีโมเดลหลักที่โครงการวิจัยได้ร่วมคิดค้นร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ คือโครงการ “หม่อนแก้จน” เป็นการรื้อฟื้นอาชีพเดิมที่คนในพื้นที่มีองค์ความรู้ในการปลูกหม่อนซึ่งแต่เดิมกลุ่มเกษตรกรปลูกหม่อนเพื่อเลี้ยงไหมเพียงอย่างเดียวจึงไม่เกิดการต่อยอดสินค้า โดยทางโครงการวิจัยฯพัฒนาและส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ ให้ทันยุคทันสมัยโดยปัจจุบัน กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนได้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจหม่อนแก้จนนิคมคำสร้อย ร่วมทำงานกับโครงการวิจัยฯ โดยมีกิจกรรมที่พัฒนาสินค้าที่มาจากใบหม่อน เช่น หม่อนขายใบ สบู่ใบหม่อน แชมพู การย้อมผ้าด้วยสีจากลูกหม่อนเบอร์รี่ รวมถึงการพัฒนาอาหารคน และอาหารสัตว์ และยังได้ รับการสนับสนุนจากสำนักงานนิคมสร้างตนเองนิคมคำสร้อยในการจัดหาพื้นที่ในการปลูกหม่อน ให้กับเกษตรกรผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง โดยสำนักงานนิคมสร้างตนเองนิคมคำสร้อยได้จัดสรรที่ดินแปลงรวมให้กับกลุ่มเกษตรกรหม่อนแก้จนทั้งหมด 83 ไร่ เพื่อใช้เป็นแปลงสำหรับเพาะปลูกหม่อน

2) รายงานผลการดำเนินงานโครงการ “มันแก้จน” เป็นการรายงานผลการประเมินโมเดลแก้จน “มันแก้จน” จากการประชุมในที่ 27 ธันวาคม 2565 เวลา 9.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับเทศบาลตำบลกกตูม ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในพื้นที่ตำบลกกตูมและเกษตรตำบลกกตูม ประกอบด้วย ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยโมเดลแก้จน “มันแก้จน” ผลการประเมินโมเดลแก้จนและมติของที่ประชุมในการยุติการขับเคลื่อนโมเดลแก้จน “มันแก้จน”

ผลจากการประชุมทำให้ผู้เข้าร่วมรับทราบผลการดำเนินโครงการพร้อมทั้งแลกเปลี่ยนและให้ข้อเสนอแนะต่อทีมวิจัย โดยนายนราวิทญ์ มณีฤทธิ์ นายอำเภอดงหลวง แลกเปลี่ยนนิยามของความยากจน โดยมีเนื้อหาการแลกเปลี่ยนคือ นิยามของความยากจนมีหลากหลายมิติในการเลือกที่จะมอง ซึ่งในปัจจุบันการจัดระดับความยากจน ถูกวัดจากระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ เช่น ความเจริญทางการคมนาคม การสื่อสาร หรือรวมถึงร้านค้าที่มีมากในพื้นที่ ทางวิทยาลัยชุมชนจังหวัดมุกดาหารถือเป็นสถาบันทางการศึกษาที่จะเข้ามาเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดทำข้อมูลเพื่อสะท้อนปัญหาความยากจนในพื้นที่อำเภอดงหลวง อีกทั้งยังมีชุดข้อมูลที่สำคัญและมีประโยชน์เพื่อร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนอำเภอดงหลวงให้ดีขึ้น ทั้งนี้ จากข้อมูลที่ทีมวิจัยได้รายงานมา เป็นข้อมูลที่ได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้พื้นที่ตำบลนำร่อง ที่ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง โดยการประชุมครั้งนี้เป็นการสร้างความรับรู้ในผลการดำเนินงานร่วมกันและรายละเอียดของการจัดทำโครงการในพื้นที่ ในการนี้จะนำเรียนต่อศูนย์ ศจพ. อำเภอดงหลวง ที่จะประชุมในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ ต่อไป

ภาพที่ 4.6 ที่ประชุมปรึกษาหารือแนวทางการดำเนินงานโครงการวิจัยแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่อำเภอดงหลวง

ภาพที่ 4.7 ศจพ.อ.ดงหลวง และภาคีเครือข่าย

2. โมเดลแก้จน “คุยกันทั้งอำเภอ” และ “หม่อนแก้จน”

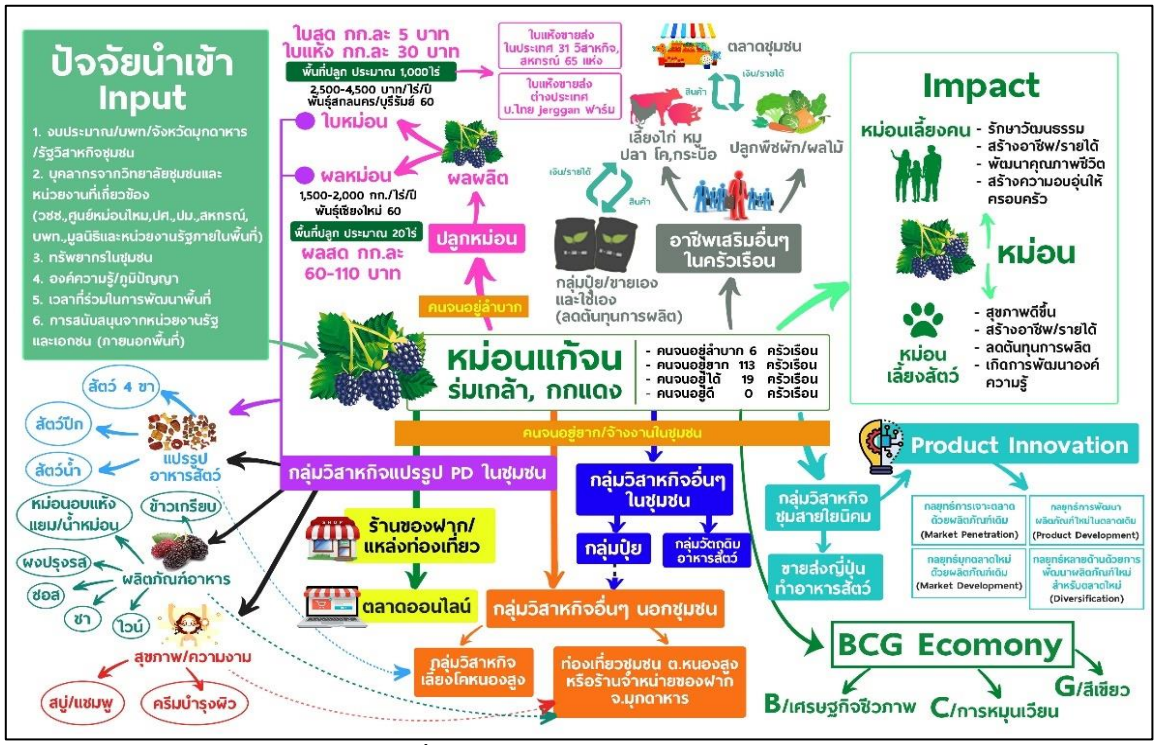
โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาโมเดลแก้จน “คุยกันทั้งอำเภอ” และ “หม่อนแก้จน” โดยมีรายละเอียดดังภาพ

ภาพที่ 4.8 โมเดลแนวคิด คุยกันทั้งอำเภอ

ภาพที่ 4.9 โมเดลแก้จน อำเภอนิคมคำสร้อย คุยกันทั้งอำเภอและหม่อนแก้จน

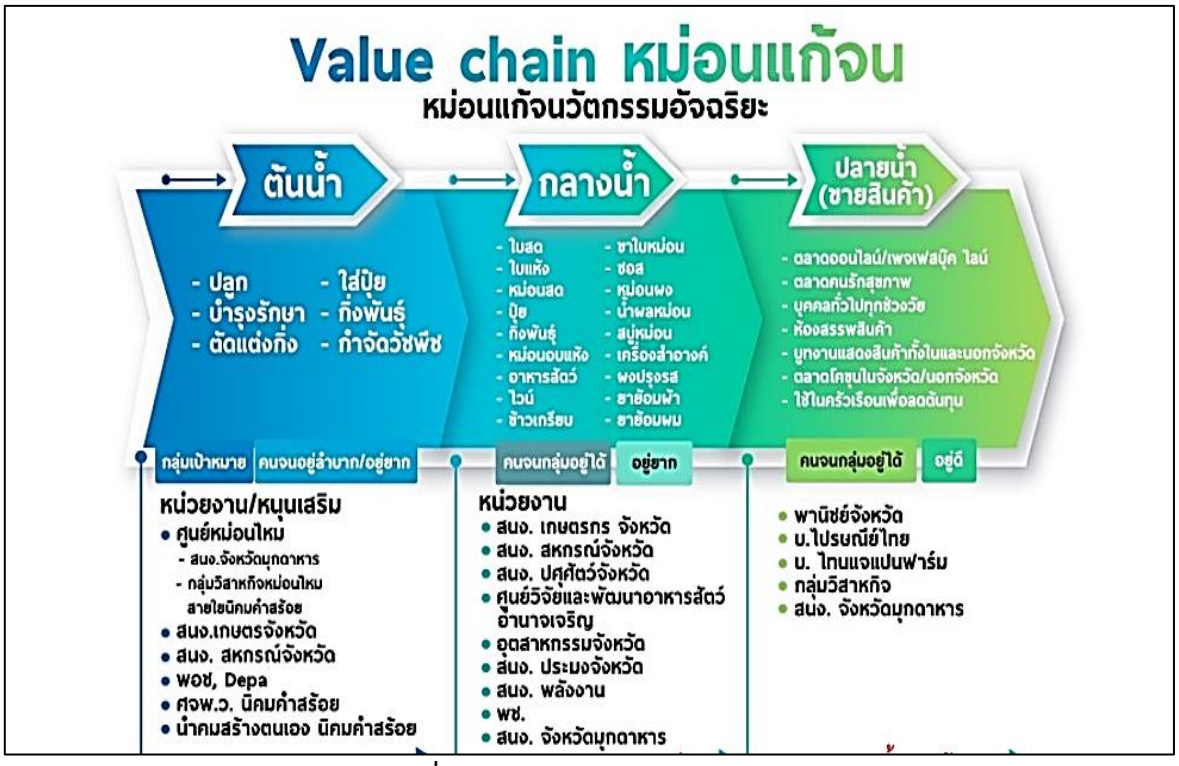
ภาพที่ 4.10 โมเดลแนวคิด หม่อนแก้จน

ภาพที่ 4.11 การพัฒนาเครือข่ายสมุนไพรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.12 Pro Poor Value Chain หม่อนแก้จน

ภาพที่ 4.13 Value Chain หม่อนแก้จน

ภาพที่ 4.14 พิธีเปิดงาน Kick off รวมพลังปลูกหม่อนแก้จน โดยผู้ตรวจราชการ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นประธานเปิดในพื้นที่การจัดการแปลงรวมในอำเภอนิคมคำสร้อย

ภาพที่ 4.15 พิธีเปิดงาน Kick off รวมพลังปลูกหม่อนแก้จน โดยผู้ตรวจราชการ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นประธานเปิดในพื้นที่การจัดการแปลงรวมในอำเภอนิคมคำสร้อย

2.1 บริบทและแนวโน้ม

จังหวัดมุกดาหาร ตั้งในทำเลปลายทางด้านตะวันออกสุดเขตชายแดนประเทศไทย ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) บริบทและสถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ตามแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF ได้ผลการวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากน้อยไปหามากดังนี้ (1) ทุนมนุษย์ อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิม เช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร (2) ทุนธรรมชาติ มีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก. และ สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน (3) ทุนการเงิน มีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน (4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและอินเตอร์เน็ตใช้ และ (5) ด้านทุนสังคม มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ได้รับจากภาครัฐ

จากข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain point) ได้กำหนดปัจจัยที่ส่งต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ (New Point) โดยได้เลือกอำเภอนำร่องคืออำเภอนิคมคำสร้อย เพราะจากข้อมูล PPP CONNEXT ครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อยพบว่า มี 7 ตำบล 628 ครัวเรือน 2,600 คน ผลการวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพใน SLF จำนวน 5 ทุนในอำเภอนิคมคำสร้อยพบว่า 1) ทุนการเงิน ค่าเฉลี่ย 1.26 2) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 1.98 3) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.45 4) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 2.64 และ 5) ทุนธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.87 จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นได้จัดประเภทความยากจนใน อำเภอนิคมคำสร้อย ออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มอยู่ลำบาก จำนวน 32 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 5,039 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 602 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 0 ครัวเรือน

จากข้อมูลผลการดำเนินงานในระยะที่ 1 และในระยะที่ 2 สามารถสรุปภาพรวมความยากจนในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหารได้ดังนี้

1) ด้านทุนการเงินในภาพรวมของอำเภอนั้นอยู่ในระดับต่ำ แต่ไม่ถึงกับต่ำมาก เนื่องจากมีโครงการของรัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาหนุนเสริมอยู่บ้าง แต่อาจจะเป็นลักษณะการส่งเสริมในภาพรวมไม่ได้เน้นไปในกลุ่มของคนจนกลุ่มเป้าหมาย ที่งานวิจัยนี้ต้องการยกระดับและพัฒนาให้คนจนกลุ่มเป้าหมายนี้สามารถมีรายได้และหลุดพ้นจากความยากจนได้

2) ด้านทุนทางสังคม จากที่วิเคราะห์ร่วมกับด้านที่ 1 นั้น น่าจะสอดคล้องกับเหตุผลและปัจจัยเนื่องจากมีโครงการของรัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาหนุนเสริมอยู่บ้าง แต่อาจจะเป็นลักษณะการส่งเสริมในภาพรวมไม่ได้เน้นไปในกลุ่มของคนจนกลุ่มเป้าหมาย จึงทำให้ด้านทุนทางสังคมอยู่ในระดับต่ำเช่นกัน

3) ทุนทางธรรมชาติ ทุนมนุษย์ และทุนทางกายภาพนั้น ในส่วนนี้อยู่ในระดับกลาง เนื่องจากเป็นเพราะบริบทของพื้นที่ที่ค่อนข้างเอื้อต่อการทำกินของคนจน และส่วนหนึ่งอาจมาจากปัจจัยของคนจนเองที่มีการพยายามในการทำมาหากิน เช่น การรับจ้าง การเกษตร เป็นต้น จนทำให้คนจนกลุ่มเป้าหมายบางคนก็มีทักษะที่ดีในการทำการเกษตร แต่อาจจะเป็นเพียงการสนับสนุนที่ถูกต้อง เช่น ด้านเงินลงทุน ด้านสวัสดิการ ด้านองค์ความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนาการเกษตร

ส่วนข้อมูลสรุปภาพรวมความยากจนในพื้นที่ อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ก็มีลักษณะคล้ายกับที่ทางคณะผู้วิจัยวิเคราะห์ไว้ด้านบนแล้ว แต่จะมีส่วนที่แตกต่างคือ ในพื้นที่ตำบลร่มเกล้าจะมีทุนการเงินที่ต่ำกว่า เพราะรายได้น้อย มีอาชีพที่ไม่มั่นคง หาเช้ากินค่ำ มีรายจ่ายและค่าใช้จ่ายในครัวเรือนมากเกินไป แต่มีทุนทางกายภาพที่สูงกว่า เนื่องจากมีที่อยู่อาศัยแข็งแรงปานกลาง มีน้ำอุปโภค บริโภค เพียงพอตลอดปี มีที่ดินทำกินในพื้นที่นิคมสร้างตนเองในการทำการเกษตรและการรับรู้ข่าวสารด้านการฝึกอาชีพหรือด้านความรู้ต่างๆ ทั่วถึงจากหอกระจายข่าวหมู่บ้าน และเพื่อนบ้านเป็นผู้บอกเล่า

ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิด แผนพัฒนาพื้นที่ (One Plan) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ตั้งแต่แผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด โดยใช้แนวทางการบูรณาการเชิงพื้นที่ (Area-Based) ซึ่งให้ความสำคัญกับการนำปัญหาความต้องการของพื้นที่มากำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา การกำหนดแผนงาน/โครงการและงบประมาณ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายของรัฐบาล และสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ กำหนดนโยบายในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ให้ใช้กระบวนการประชาคมแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนหรือการจัดเวทีระดมความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ผ่านกลไกการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาอำเภอ ให้เกิดความเชื่อมโยงสอดคล้องกันในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน

จึงได้ออกแบบโครงการพัฒนาโมเดลแก้จน (Proposal OM) ภายใต้ชื่อโครงการโครงการพัฒนาโมเดลแก้จนอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร (Operating Model) ด้วยแนวคิด “คุยกันทั้งอำเภอและหม่อนแก้จน” โดยมีแนวคิดการออกแบบโครงการเป็น 2 แนวคิดดังนี้ 1) แนวคิดโมเดลแก้จนด้วยนวัตกรรมเชิงกระบวนการ Process Innovation ด้วยแนวคิด “คุยกันทั้งอำเภอ” และ 2) แนวคิดโมเดลแก้จนนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ Product Innovation ด้วยแนวคิด “หม่อนแก้จน” ในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

2.2 การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ

จากข้อมูลมีการวิเคราะห์ทุนการดำรงชีพในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย พบว่า

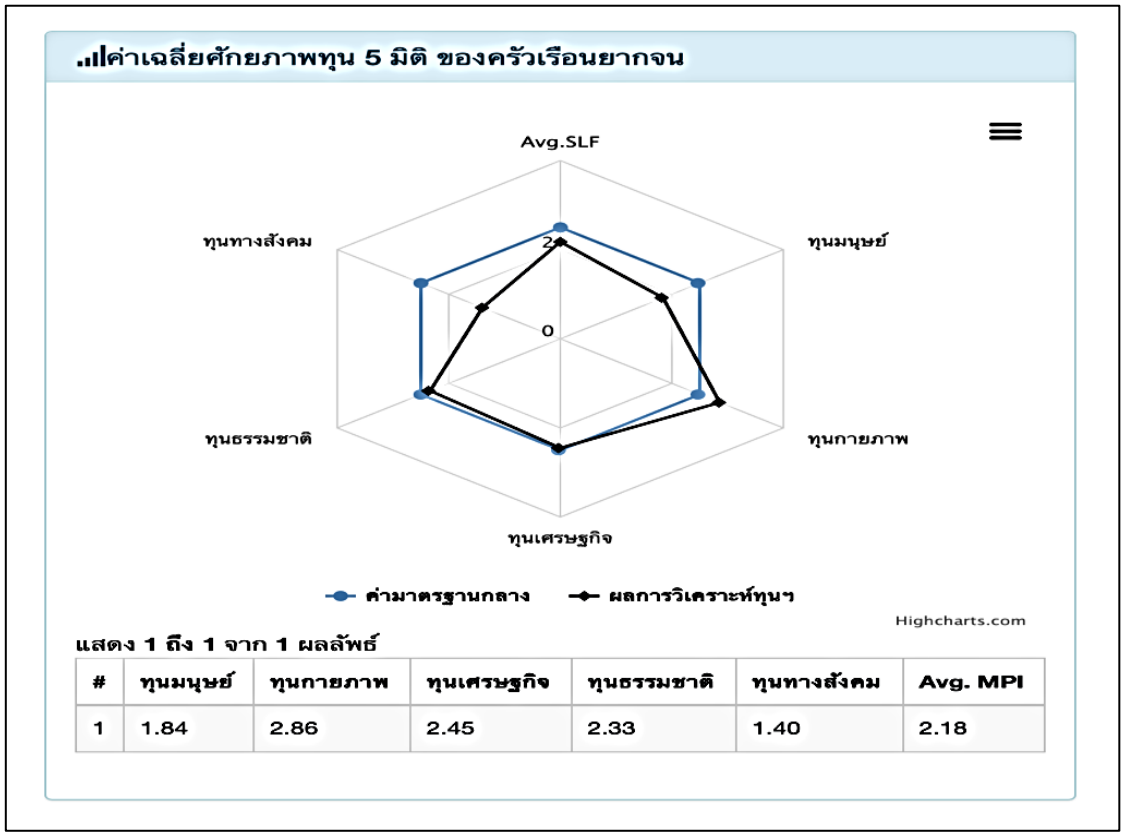
1) ทุนทางการเงิน ค่าเฉลี่ย 2.45 มีผลมาจาก มีรายได้ภาคการเกษตรต่ำเนื่องจากราคาสินค้าทางการเกษตรมีตกต่ำ มีรายจ่ายในครัวเรือนมากกว่ารายรับ บางครัวเรือนไม่มีการออมทรัพย์ บางครัวเรือนมีหนี้สินชำระเองได้บ้าง หรือบางครัวเรือนมีหนี้สินนอกระบบ ไม่มีทรัพย์สินในการประกอบอาชีพ เช่น ไม่มีรถจักรยานยนต์ในการประกอบอาชีพ

2) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.40 เนื่องจากมีปัจจัยสาเหตุคล้ายๆ กันคือ มีผลมาจากมีการเกื้อกูลและระบบรองรับทางสังคมการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมในชุมชน การช่วยเหลือกันของคนในชุมชน การกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน กฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน

3) ทุนทางธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.33 โดยเนื่องจากบริบทของพื้นที่มีความคล้ายๆ กัน ดังนั้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของครัวเรือนจึงไม่แตกต่างกัน เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำลำธาร ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีพ น้อย การเข้าถึงที่ดินทำกินทางการ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำกินในเขตป่าสงวน ประสบปัญหาจากภัยพิบัติตามธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือภัยแล้ง

4) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 1.84 มีค่าเท่ากัน เป็นผลมาจาก ความเป็นอยู่ การศึกษาอยู่ในชั้นประถม อาชีพไม่แน่นอน ไม่มีที่ดินทำกินทางการเกษตรเป็นของตัวเอง บางครัวเรือนเช่าที่ดินทำกิน เสียค่าเช่าบ้างและไม่เสียค่าเช่ามีสุขภาพไม่แข็งแรงบางครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิง มีคนพิการ มีติดยา และมีแม่เลี้ยงเดี่ยวหรือทิ้งลูกหลานไว้กับผู้สูงอายุ

5) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 2.86 เนื่องจากบริบทของคนในชุมชนมีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่สรุปโดยรวม ที่อยู่อาศัยแข็งแรงปานกลาง แต่บางครัวเรือนไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตัวเอง สร้างบ้านในที่ดินของคนอื่น สภาพครัวเรือนรกรุงรัง ส่งผลให้คุณภาพชีวิตต่ำ ดังภาพที่ 4.16

แสดง 1 ถึง 1 จาก 1 ผลลัพธ์

#	ทุนมนุษย์	ทุนกายภาพ	ทุนเศรษฐกิจ	ทุนธรรมชาติ	ทุนทางสังคม	Avg. MPI
1	1.84	2.86	2.45	2.33	1.40	2.18

ภาพที่ 4.16 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทุน 5 มิติ ของครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อย

2.3 กลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างกระบวนการ

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ครั้งนี้ มีกลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างในการพัฒนาโมเดลแก้จน “หม่อนแก้จน” ได้แก่ หน่วยงานราชการที่ตั้งอยู่ในจังหวัด ซึ่งเป็นกลไกที่ทำงานโดยใช้คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร สั่งการให้หน่วยงานร่วมดำเนินงานตามบทบาทภารกิจที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกลไกเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) กลไกเชิงสถาบันนี้มีบทบาทสนับสนุนข้อมูลรายชื่อครัวเรือนยากจนตามฐานข้อมูล TPMAP ซึ่งมีเฉพาะหน่วยงานที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายให้จัดเก็บข้อมูลและดูแลระบบฐานข้อมูลครัวเรือนคนจนเท่านั้นที่จะเข้าถึงข้อมูลได้ ในระดับพื้นที่ทีมวิจัยได้รับความร่วมมือจากหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ อำเภอ ตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ ซึ่งมีนายอำเภอเป็นหัวหน้าหน่วยราชการ ให้ความร่วมมือในการลงพื้นที่ สำรวจข้อมูลร่วมกับนักวิจัยและรับรองข้อมูลจากการสำรวจ นำไปสู่การยอมรับให้ทุกฝ่ายนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้

นอกจากนี้ หน่วยงานภารกิจซึ่งเป็นหน่วยงานของส่วนกลาง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ได้สนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1. กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการในระดับจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

1) สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำเรื่องการจัดแผนยุทธศาสตร์แก้จน หนุนเสริมผลักดันให้มีแผนยุทธศาสตร์แก้จนในแผนจังหวัดมุกดาหาร ผลักดันพืชทนแล้ง

เช่น มันเทศญี่ปุ่น การปลูกหม่อนเข้าสู่แผนพัฒนาอาชีพแก้จน ของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร

2) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์จากหม่อน การให้คำแนะเรื่องการปลูกหม่อนเพื่อเลี้ยงสัตว์ ประเภทสัตว์ปลีก เป็ด ไก่ โคขุน ปลาน้ำจืด

3) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนองค์ความรู้และพันธุ์หม่อน จำนวน 21,500 ต้น ให้วิทยากรอบรมเกี่ยวกับการแปรรูปชาใบหม่อน หม่อนแคปซูล และรับขึ้นทะเบียนผู้ปลูกหม่อนให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จน เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรเมื่อเดือนร้อนในเรื่องของการปลูกหม่อนชดเชยต้นหม่อนที่ตายไป

4) สหกรณ์การเกษตรหนองสูง จำกัด (โคขุนหนองสูง) มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์จากหม่อนและอนุญาตให้ทีมวิจัยฯ นำใบหม่อมมาผสมเป็นอาหารสัตว์ให้โคขุนรับประทานเพื่อทดลองและเปรียบเทียบจากการให้อาหารปกติของโคขุนเพื่อทดสอบการเปลี่ยนแปลงการเจริญเติบโตของโคขุน

5) ศูนย์วิจัยประมงน้ำจืดจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์ เช่น ปลาน้ำจืด ปลานิลในกระชังริมแม่น้ำโขง จากหม่อน

6) ศูนย์วิจัยอาหารสัตย์อำนาจเจริญ มีบทบาทหน้าที่ ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์ เช่น โค สุกร สัตว์ปีก จากหม่อน

7) สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์สำหรับการปลูกหม่อน

ภาพที่ 4.17 เข้าพบ ผอ.ศูนย์หม่อนไหมฯ จ.มห. เพื่อขอคำแนะนำเรื่องการปลูกหม่อนและขอรับการสนับสนุนต้นหม่อน เพื่อใช้ในการดำเนินโครงการหม่อนแก้จน

ภาพที่ 4.18 ผอ.ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์อำนาจเจริญ ให้ความรู้เรื่องการทำอาหารสัตว์โดยใช้ใบหม่อนเป็นหลักในการผสมอาหารเพื่อเลี้ยงสัตว์เพื่อลดต้นทุนในครัวเรือน

2.3.2. กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการภาคเอกชน ภาคสังคม ในระดับอำเภอนิคมคำสร้อย มีดังนี้

1) นายอำเภอนิคมคำสร้อย ที่ว่าการอำเภอนิคมคำสร้อย มีบทบาทหน้าที่ให้การสนับสนุนเรื่องการทำการทำงานในพื้นที่ ร่วมผลักดันนโยบายการพัฒนาแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่ครอบคลุมทุกหมู่บ้านและตำบลในอำเภอนิคมคำสร้อย และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย สนับสนุนการบริหารจัดการกลุ่มชุมชน

2) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย มีบทบาทหน้าที่ให้คำแนะนำเรื่องการทำงานแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ ร่วมกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนลงสู่พื้นที่ทุกหมู่บ้าน ช่วยหนุนเสริมและร่วมตรวจสอบข้อมูลครัวเรือนยากจน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

3) สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย และสนับสนุนที่ดินปลูกหม่อน จำนวน 83 ไร่ ในพื้นที่นิคมสร้างตนเองฯ และจัดฝึกอบรมการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ

4) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมคำสร้อย มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์จากหม่อน

5) สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมคำสร้อย มีบทบาทหน้าที่ให้คำแนะนำเรื่องการจดจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จน ให้คำแนะเรื่องการใช้ปุ๋ยเพื่อการดูแลต้นหม่อน การทำปุ๋ยชีวภาพเพื่อใช้ในครัวเรือนยากจน และให้ความรู้และสนับสนุนการปลูกหม่อน

6) องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมายและสนับสนุนการรวมกลุ่มวิสาหกิจในชุมชน และช่วยให้การทำงานในพื้นที่ของตำบลกกแดงซึ่งเป็นพื้นที่นำร่องชัดเจนขึ้น ร่วมวิเคราะห์ความยากจน วิเคราะห์บริบทชุมชน ร่วมจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนในพื้นที่ตำบลกกแดง

7) สภาองค์กรชุมชนตำบลกกแดง มีบทบาทหน้าที่ช่วยวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนเรื่องการซ่อมแซมบ้านที่อยู่อาศัย จำนวน 7 ครัวเรือนในตำบลกกแดง โดยงบประมาณการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยครัวเรือนละ 20,500 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 143,500 บาท และร่วมให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาให้ทีมวิจัยเรื่องการฟื้นฟูเรื่องการปลูกหม่อนแก้จนในตำบลกกแดงโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้กับเกษตรนวัตกรรมใหม่ในเรื่องการปลูกหม่อน ช่วยจัดหารถไถปรับหน้าดินและพัฒนาแปลงปลูกหม่อนแปลงรวม และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

8) วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมบ้านกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนองค์ความรู้การปลูกและการรับซื้อใบหม่อนแห้ง จำนวน 2,000 กิโลกรัมต่อเดือน เป็นตัวกลางในการรับซื้อหม่อนใบสดจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง กิโลกรัมละ 5 บาท

9) เทศบาลตำบลร่มเกล้า มีบทบาทหน้าที่ สนับสนุนการรวมกลุ่มวิสาหกิจในชุมชน ช่วยให้การทำงานในพื้นที่ของตำบลกกแดงซึ่งเป็นพื้นที่นำร่องชัดเจนขึ้น ร่วมวิเคราะห์ความยากจน วิเคราะห์บริบทชุมชน ร่วมจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนในพื้นที่ตำบลร่มเกล้า

2.3.3. กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการภาคเอกชน ภาคสังคม นอกเขตจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

1) ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์จังหวัดอำนาจเจริญ มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์จากหม่อน

2) มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหม่อน

3) บริษัท Thai Japan จำกัด มีบทบาทหน้าที่รับซื้อใบหม่อนแห้ง จำนวน 2,000 กิโลกรัมต่อเดือน เป็นผู้รับซื้อใบหม่อนอบแห้ง กิโลกรัมละ 30 บาทจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย ซึ่งกลุ่มฯ ดังกล่าวได้รับซื้อใบหม่อนสดจากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแก้จนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง

2.4 กลยุทธ์การดำรงชีพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจึงได้จัดทำโมเดลแก้จน “หม่อนแก้จน” (Operating Model) ด้วยแนวคิด “คุยกันทั้งอำเภอ” หรือแนวคิดการร่วมคิดคิดร่วมทำเชิงสถาบัน (Collaborative Governance) มีการออกแบบการดำเนินการดังนี้

2.4.1 การพัฒนาระบบและกลไกการทำงานเชิงระบบ

1) การพัฒนาระบบและกลไกการทำงานเชิงระบบทั้งอำเภอนิคมคำสร้อย โดยพัฒนาวิสัยทัศน์รายตำบลใน 7 ตำบล ในอำเภอนิคมคำสร้อย ดังนี้

1.1) ตำบลกกแดง วิสัยทัศน์สมุนไพร/หม่อน 2) ตำบลร่มเกล้า วิสัยทัศน์สมุนไพร/เกษตรอินทรีย์ 3) ตำบลหนองแวง วิสัยทัศน์ประมงน้ำจืด 4) ตำบลนาอุดม วิสัยทัศน์ โคขุน 5) ตำบลนากกอก วิสัยทัศน์ เกษตรปลอดสาร อาหารปลอดภัย 6) ตำบลนิคมคำสร้อย วิสัยทัศน์ การท่องเที่ยว 7) ตำบลโชคชัย วิสัยทัศน์ ตลาดริมทาง

จากวิสัยทัศน์ได้เชื่อมต่อมาสู่การทำแผนในรูปแบบ One Plan ประกอบด้วย แผนระดับตำบล แผนระดับอำเภอ และแผนระดับจังหวัดในการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงระบบ โดยมีนายอำเภอนิคมคำสร้อยทำหน้าที่เป็น Area Manager ด้วยแนวคิด คุยกันทั้งอำเภอ

2) การพัฒนาหลักสูตร “โรงเรียนแก้จน” ที่เกิดจากผลการวิจัยโดยมี 2 หลักสูตร ดังนี้

2.1) หลักสูตรกลุ่มคนจน 2) หลักสูตรกลุ่มนวัตกรแก้จน (1 ข้าราชการ 1 ครัวเรือน แก้จน)

2.4.2. การพัฒนาโมเดลหม่อนแก้จน ดำเนินนำร่องในพื้นที่ 2 ตำบลคือ ตำบลกกแดงและตำบลร่มเกล้า มีการออกแบบการดำเนินการดังนี้

1) การปลูก

1.1) ศูนย์หม่อนไหมจังหวัดมุกดาหาร ให้การสนับสนุนพันธุ์หม่อน คือ พันธุ์หม่อนบุรีรัมย์ 60 ชนิดหม่อนใบและหม่อนผล จำนวน 83 ไร่ 21,500 ต้น

1.2) สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย สนับสนุนพื้นที่การปลูกจำนวน 83 ไร่

1.3) เพิ่มพื้นที่ปลูกหม่อนจากเดิม 80 ไร่ เป็น 163 ไร่ ในพื้นที่เป้าหมาย

ภาพที่ 4.19 กลุ่มปลูกหม่อนแก้จนฯ ต.กกแดง อ.นิคมคำสร้อย ได้รับการสนับสนุนต้นหม่อน จากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ จ.มุกดาหาร

ภาพที่ 4.20 กลุ่มปลูกหม่อนแก้จนฯปลูกหม่อนในพื้นที่แปลงรวมของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จน

ภาพที่ 4.21 ท่านนายอำเภอและคณะ ลงพื้นที่ร่วมปลูกหม่อนในพื้นที่แปลงรวม

ภาพที่ 4.22 การเจริญเติบโตของต้นหม่อนในพื้นที่แปลงรวม

2) การแปรรูป

2.1) ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์จังหวัดอำเภอเจริญสนับสนุนเรื่องการแปรรูปอาหารสัตว์ด้วยแนวคิด “หม่อนเลี้ยงสัตว์”

2.2) ศูนย์หม่อนไหมจังหวัดมุกดาหารสนับสนุนเรื่องการแปรรูปอาหารและเครื่องดื่มจากหม่อนใบและหม่อนผล ด้วยแนวคิด “หม่อนเลี้ยงคน”

ภาพที่ 4.23 กลุ่มปลูกหม่อนแก้จนฯ ฝึกอบรมการทำชาใบหม่อน

ภาพที่ 4.24 ผลิตภัณฑ์ชาใบหม่อน

3.1) ตลาดในประเทศ

(1) วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมบ้านกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร รับซื้อใบสดกิโลกรัมละ 5 บาท 2) กลุ่มผู้เลี้ยงปลากระชัง จำนวน 30 ราย รับซื้ออาหารปลา 3) สหกรณ์การเกษตรหนองสูง จำกัด จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน 500 รายรับซื้ออาหารโคขุน

3.2) ตลาดต่างประเทศ

(1) บริษัท Thai Japan จำกัด รับซื้อใบแห้งกิโลกรัมละ 30 บาท 2) บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) รับซื้อใบแห้งกิโลกรัมละ 30 บาท

กลยุทธ์การดำรงชีพที่เลือกใช้และเชื่อมโยงกับข้อมูลการวิเคราะห์ทุนการดำรงชีพในพื้นที่ตำบลกกแดงและตำบลร่มเกล้า อำเภอนิคมคำสร้อย

ภาพที่ 4.25 สมาชิกในโครงการฯ ตัดใบหม่อนมาขายให้กลุ่มวิสาหกิจหม่อนไหม เพื่อขายส่งต่อไปยังบริษัทไทยแจแปน

ภาพที่ 4.26 สมาชิกในโครงการฯ ตัดใบหม่อนมาขายให้กลุ่มวิสาหกิจหม่อนไหมพื่อขายส่งต่อไปยังบริษัทไทยแจแปน

ภาพที่ 4.27 สมาชิกในโครงการฯ ตัดใบหม่อนมาขายให้กลุ่มวิสาหกิจหม่อนไหมเพื่อขายส่งต่อไปยังบริษัทไทยแจแปน

ผลการวิเคราะห์ชุมชนและครัวเรือน แต่ละกลุ่ม (SWOT Analysis) ในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย พบว่า

1. จุดแข็ง (S=Strengths) จุดแข็งของชุมชน ในพื้นที่ตำบลกกแดง มีแหล่งน้ำที่เพียงพอต่อภาคการเกษตร รวมถึงการอุปโภคบริโภค มีกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย เช่นกลุ่มออมทรัพย์ฯ กลุ่มเลี้ยงโคกระบือ กลุ่มสตรี เป็นต้น ชาวบ้านมีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ ช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีพื้นที่เหมาะสำหรับการทำเกษตรได้ทั้งปี

2. จุดอ่อน (W=Weaknesses) จุดอ่อนของชุมชน มีสภาพการคมนาคมที่ยังไม่สะดวก มีสภาพของถนนที่ชำรุดที่ยังไม่ได้รับการซ่อมบำรุง อาชีพและรายได้ของคนในชุมชนยังไม่มั่นคงถาวร ประชาชนมีภาระหนี้สินมาก รวมไปถึงผลผลิตทางการเกษตรได้ไม่คุ้มต้นทุนการผลิต ผลผลิตทางการเกษตรยังไม่ได้คุณภาพ ขาดการรวมกลุ่มที่ยั่งยืนรวมถึงการย้ายถิ่นฐานไปทำงานที่อื่น และขาดองค์ความรู้ในด้านการพัฒนาทางการเกษตรแผนใหม่ อีกทั้งด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาหมู่บ้านไม่ครบทุกด้าน

3. โอกาส (O=Opportunities) โอกาสของชุมชน สิ่งที่เป็นปัจจัยภายนอกชุมชนที่ส่งผลดีต่อชุมชน การได้ร่วมประชุม และได้นำสิ่งที่ดีมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน การติดต่อสื่อสารที่สะดวกทั้งด้านเทคโนโลยีการคมนาคมที่สะดวก มีแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตรได้ในหน้าแล้ง พัฒนากลุ่มหรือกองทุนต่างๆ ให้เข้มแข็ง รวมถึงการมีแหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรและมีราคาที่คุ้มต้นทุนตลอดทั้งปี และมีสถานที่ขายปุ๋ยเคมีที่ราคาถูกสามารถให้เครดิตกับเกษตรกรได้

4. อุปสรรค (T=Threats) ปัญหาและอุปสรรคของชุมชน ได้แก่ หน่วยงานราชการมีงบประมาณน้อย ก่อสร้างถนนคอนกรีตได้ช้า การดำเนินงานโครงการต่างๆ ของหน่วยงานราชการไม่ครอบคลุมทั่วถึง รวมถึงคณะกรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชนขาดความรู้ทางด้านการบริหารจัดการ ผลผลิตทางการเกษตรมีราคาตกต่ำและราคาไม่แน่นอน อีกทั้งปุ๋ยเคมีราคาแพงไม่คุ้มกับการลงทุน และไม่มีแหล่งรับซื้อผลผลิตที่มั่นคง แหล่งน้ำทำการเกษตรไม่เพียงพอในหน้าแล้ง

2.5 ผลลัพธ์การดำรงชีพ

ผลลัพธ์การดำรงชีพที่เกิดขึ้นจาก 2 โมเดลมีรายละเอียดดังนี้

2.5.1 การพัฒนากลไกการทำงานอำเภอทั้งระบบ ซึ่งเป็น Process Innovation ผลลัพธ์การดำรงชีพที่เกิดขึ้น ได้แก่

1) ทุนการเงิน ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,600 คน มีรายได้เพิ่มขึ้น ในการพัฒนาการทำแผนในรูปแบบ One Plan ประกอบด้วย แผนระดับตำบล แผนระดับอำเภอ และแผนระดับจังหวัด

2) ทุนสังคม ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,600 คน ในการพัฒนาการทำแผนในรูปแบบ One Plan ประกอบด้วย แผนระดับตำบล แผนระดับอำเภอ และแผนระดับจังหวัดในการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงระบบเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกลไกภาครัฐ

3) ทุนมนุษย์ ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,600 คน ได้เรียนรู้และพัฒนาพัฒนาการทำแผนในรูปแบบ One Plan ประกอบด้วย แผนระดับตำบล แผนระดับอำเภอ และแผนระดับจังหวัดในการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงระบบเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกลไกภาครัฐ

4) ทุนกายภาพ ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,600 คน ได้เข้าถึงที่ดินทำกินจำนวน 83 ไร่ ในพื้นที่สำนักงานนิคมสร้างตนเอง

5) ทุนธรรมชาติ ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,600 คน ได้เข้าถึงแหล่งน้ำ โดยการสนับสนุนระบบน้ำจากพลังงานแสงอาทิตย์และตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ จากพลังงานจังหวัดมุกดาหาร

2.5.2 โมเดลแก้จน หม่อนแก้จน ซึ่งเป็น Product Innovation ผลลัพธ์การดำรงชีพที่เกิดขึ้นได้แก่

1) ทุนการเงิน ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,600 คน ในการพัฒนาสินค้าจากหม่อนในการขายและจำหน่ายหม่อนของชุมชน ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

2) ทุนสังคม ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,600 คน ในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 7 กลุ่มวิสาหกิจในการรับซื้อหม่อนเพื่อการจำหน่ายและแปรรูปของชุมชน

3) ทุนธรรมชาติ ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,600 คน ในการเข้าถึงที่ดินทำกินในการสร้างอาชีพ

4) ทุนมนุษย์ ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,600 คน ได้เรียนรู้และพัฒนาการปลูก การแปรรูป และการตลาด สินค้าใหม่และตลาดใหม่จากชุมชนของตนเอง

5) หม่อนเลี้ยงคน คือ การปลูกหม่อนนี้จะยังเป็นการรักษาวัฒนธรรมของพื้นที่, สร้างอาชีพ/รายได้, พัฒนาคุณภาพชีวิต และสร้างความอบอุ่นให้กับครอบครัว เสริมศักยภาพของชุมชนในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและช่วยเหลือคนจนในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน

6) หม่อนเลี้ยงสัตว์ จะเป็นส่วนของการสร้างอาชีพ/รายได้, การลดต้นทุนการผลิตในส่วนที่เป็นปัจจัยในการเลี้ยงสัตว์ของครอบครัว ชุมชน รวมทั้งเกิดการหมุนเวียนของรายได้ในชุมชน, การมีสุขภาพที่แข็งแรงเนื่องจากเน้นการปลูกหม่อนที่ใช้สารเคมีน้อย หรือการใช้สารสกัดจากธรรมชาติ รวมทั้งเกิดการพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชน สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และวิทยากรชุมชนได้

7) การเชื่อมโยง Product Innovation เพื่อพัฒนาสินค้าชุมชนให้มีความทันสมัยโดยใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชน และเหมาะสมกับรูปแบบการตลาดของชุมชนและการตลาดสมัยใหม่ในรูปแบบต่างๆ และยังเชื่อมโยง BCG Model ของชุมชนทั้งในด้านการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น การหมุนเวียนทางเศรษฐกิจรายได้และสินค้า รวมทั้งเป็นการทำธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยังสามารถเชื่อมโยงกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9

2.6 การจัดการแปลงรวม

การจัดการแปลงรวมหรือการใช้ที่ดินขนาดใหญ่และเป็นที่ดินของรัฐ เป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดปัจจัยการผลิต เนื่องจากโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในโมเดลหม่อนแก้จนต้องใช้พื้นที่ในการปลูกหม่อน แต่ปัญหาที่พบคือ ครัวเรือนเป้าหมายในตำบลกกแดงที่เข้าร่วมโครงการมีความสนใจอยากปลูกหม่อนแต่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย มีที่ดินของรัฐที่เป็นของสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยมีการจัดสรรที่ดินให้ผู้ที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง สามารถเข้าไปสร้างบ้านและเข้าไปใช้ประโยชน์โดยการทำการเกษตร

โครงการวิจัยฯ มีการจัดการแปลงรวมหรือการใช้ที่ดินขนาดใหญ่และเป็นที่ดินของรัฐ ได้รับความกรุณาจากนางสาววัลย์ลิกา สรรเสริญชูโชติ ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ให้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายได้เข้าไปปลูกหม่อนในพื้นที่ของนิคมสร้างตนเองคำสร้อย โดยจัดสรรที่ดินให้จำนวน 93 ไร่ โดยนางสาววัลย์ลิกา สรรเสริญชูโชติ ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ได้จัดสรรที่ดินให้แก่ครัวเรือนยากจนเป้าหมาย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง 2 ครั้ง รายละเอียดดังนี้

ครั้งที่ 1 สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ได้ทำการรังวัดที่ดินและจัดสรรที่ดินให้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายโดยดำเนินการไปแล้ว จำนวน 14 ไร่ ซึ่งในขณะนี้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายได้ทำการปลูกหม่อนไปแล้ว จำนวน 14 ไร่ และกำลังดำเนินการปรับปรุงพื้นที่เพื่อรอการจัดสรรอีก จำนวน 12 ไร่ จากที่ดินจำนวน 69 ไร่

ภาพที่ 4.28 จัดสรรที่ดินจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย

ภาพที่ 4.29 จัดสรรที่ดินจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย

ภาพที่ 4.30 จัดสรรที่ดินจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย

ภาพที่ 4.31 การจัดการแปลงรวมในโครงการ “หม่อนแก้จน”

ดังภาพที่ 4.31 แนวคิดการจัดการแปลงรวมในโครงการ “หม่อนแก้จน” ได้ร่วมประชุมเพื่อพิจารณาการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าใช้ที่ดินโดยสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ได้ใช้ระเบียบของกรมประชาสงเคราะห์ ว่าด้วยการใช้ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติอื่นในพื้นที่นิคมสร้างตนเอง พ.ศ. 2537 ข้อ 42 ได้อนุญาตให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนเข้าใช้พื้นที่สาธารณะของนิคมสร้างตนเองคำสร้อย จำนวน 83 ไร่ เพื่อปลูกหม่อน

ครั้งที่ 2 ในวันที่ 23 พฤศจิกายน 2565 นางสาววัลย์ลิกา สรรเสริญชูโชติ ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ประชุมชี้แจงการจัดสรรที่ดินและเงื่อนไขหลักเกณฑ์การเข้าใช้ที่ดินของนิคมสร้างตนเองคำสร้อย โดยมีนายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ นายอำเภอนิคมคำสร้อย เป็นประธานในที่ประชุม มีผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ ทีมวิจัยจากวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง ครัวเรือนยากจนเป้าหมาย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อย เข้าร่วมประชุมชี้แจงการจัดสรรที่ดินและเงื่อนไขหลักเกณฑ์การเข้าใช้ที่ดินของนิคมสร้างตนเองคำสร้อย โดยนางสาววัลย์ลิกา

สรรเสริญชูโชติ ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ได้จัดสรรที่ดินให้แก่ครัวเรือนยากจนเป้าหมาย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง จำนวน 10 ไร่

ภาพที่ 4.32 จัดสรรที่ดินจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย

ภาพที่ 4.33 จัดสรรที่ดินจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย

ในวันที่ 2 ธันวาคม 2565 เวลา 10.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร โดยทีมวิจัยโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร และเจ้าหน้าที่รังวัดที่ดินของสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ได้ลงพื้นที่ทำการรังวัดที่ดินเพื่อจัดสรรให้ครัวเรือนยากจน ตามระเบียบของทางราชการ ณ พื้นที่แปลงหม่อน ตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร โดยได้ทำการรังวัดที่ดิน จำนวน 10 ไร่

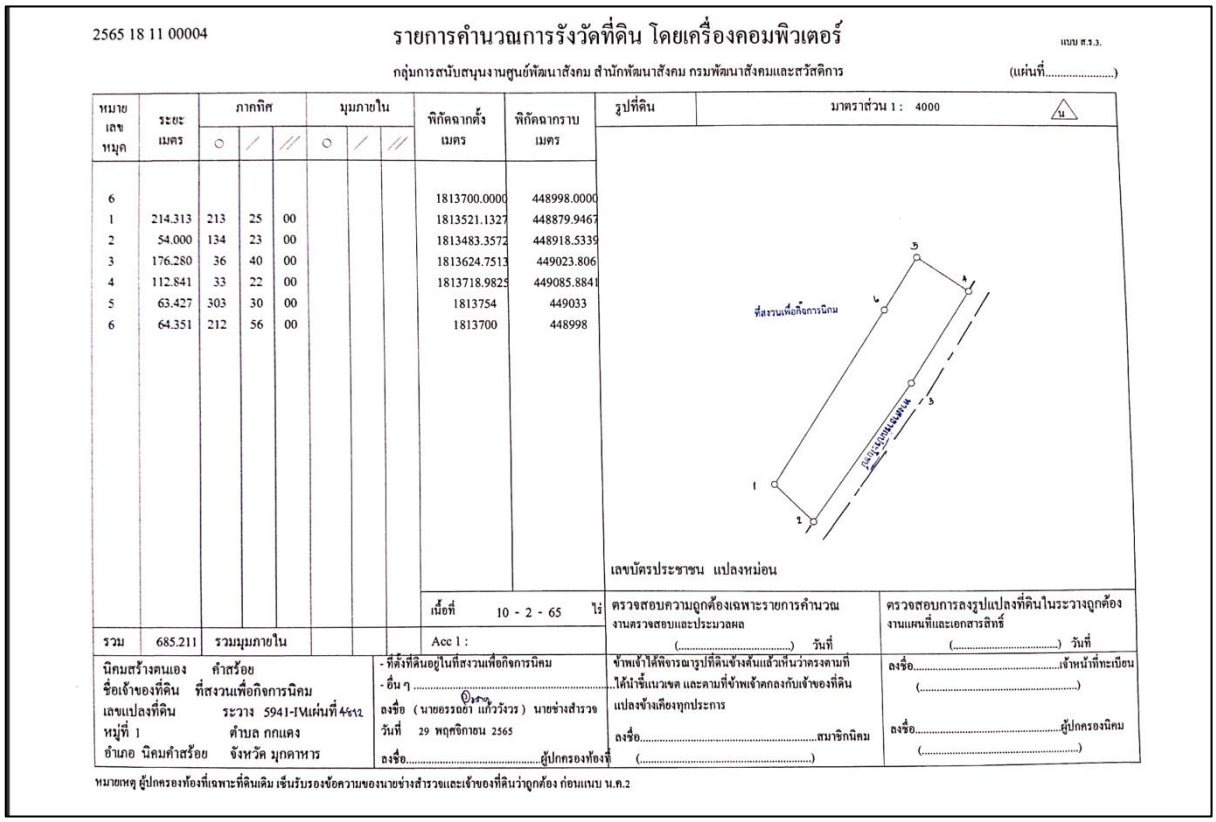

ภาพที่ 4.34 จัดสรรที่ดินจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย

ภาพที่ 4.35 จัดสรรที่ดินจากผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย

เอกสารรายการคำนวณการรังวัดที่ดิน โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ กลุ่มการสนับสนุนงานศูนย์พัฒนาสังคม สำนักนิคมสร้างตนเองคำสร้อย กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

2565 18 11 00004

รายการคำนวณการรังวัดที่ดิน โดยเครื่องคอมพิวเตอร์

แบบ ส.ร.ว.

กลุ่มการสนับสนุนงานศูนย์พัฒนาสังคม สำนักพัฒนาสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (แผ่นที่.....)

หมายเลขหมุด	ระยะ เมตร	ภาคทิศ ○	ภาคทิศ /	ภาคทิศ //	มุมภายใน ○	มุมภายใน /	มุมภายใน //	พิกัดฉากตั้ง เมตร	พิกัดฉากราบ เมตร
6								1813700.0000	448998.0000
1	214.313	213	25	00				1813521.1327	448879.9467
2	54.000	134	23	00				1813483.3572	448918.5339
3	176.280	36	40	00				1813624.7513	449023.806
4	112.841	33	22	00				1813718.9825	449085.8841
5	63.427	303	30	00				1813754	449033
6	64.351	212	56	00				1813700	448998
รวม	685.211	รวมมุมภายใน							

รูปที่ดิน มาตราส่วน 1 : 4000

เลขบัตรประชาชน แปลงหมอน

เนื้อที่ 10 - 2 - 65 ไร่

Acc 1 :

ตรวจสอบความถูกต้องเฉพาะรายการคำนวณ งานตรวจสอบและประมวลผล (.....) วันที่

ตรวจสอบการลงรูปแปลงที่ดินในระวางถูกต้อง งานแผนที่และเอกสารสิทธิ์ (.....) วันที่

นิคมสร้างตนเอง คำสร้อย
ชื่อเจ้าของที่ดิน ที่สงวนเพื่อกิจการนิคม
เลขแปลงที่ดิน ระวาง 5941-IV แผ่นที่ 4
หมู่ที่ 1 ตำบล กกแดง
อำเภอ นิคมคำสร้อย จังหวัด มุกดาหาร

- ที่ตั้งที่ดินอยู่ในที่สงวนเพื่อกิจการนิคม
- อื่น ๆ .....

ลงชื่อ (นายธรรธร แก้ววังวร) นายช่างสำรวจ
วันที่ 29 พฤศจิกายน 2565
ลงชื่อ.....ผู้ปักกรองท้องที่

ข้าพเจ้าได้พิจารณารูปที่ดินข้างต้นแล้วเห็นว่าครงตามที่ได้นำชี้แนวเขต และตามที่ข้าพเจ้าตกลงกับเจ้าของที่ดินแปลงข้างเคียงทุกประการ

ลงชื่อ.....สมาชิกนิคม (.....)

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่ทะเบียน (.....)

ลงชื่อ.....ผู้ปักกรองนิคม (.....)

หมายเหตุ ผู้ปักกรองท้องที่เฉพาะที่ดินเดิม เซ็นรับรองข้อความของนายช่างสำรวจและเจ้าของที่ดินว่าถูกต้อง ก่อนแบบ น.ค.2

ภาพที่ 4.36 รายการคำนวณการรังวัดที่ดิน

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าใช้ที่ดินมีรายละเอียดดังนี้

1) ต้องเป็นครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT และระบบฐานข้อมูล LIVINGONNEWPACE ในโครงการวิจัย การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

2) มีที่อยู่อาศัยตามทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่จริงในอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

3) การจัดสรรที่ดินในการใช้พื้นที่ในการปลูกหม่อนครัวเรือนละไม่เกิน 2 ไร่ต่อครัวเรือน

4) ทำสัญญาในการขอใช้ที่ดินทุกๆ 3 ปี สามารถต่อสัญญาหรือไม่ต่อสัญญาก็ได้

5) ต้องทำการปลูกหม่อนหรือทำการเกษตรด้วยตนเอง

6) ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ์การใช้ที่ดินถาวรได้

7) กรณีรายบุคคล สามารถยื่นเอกสารขอเข้าใช้ที่ดินได้ที่สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย

8) กรณีรวมกลุ่ม ต้องเป็นสมาชิกที่มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถยื่นเอกสารขอเข้าใช้ที่ดินในนามกลุ่มได้ที่สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย

9) กรณีที่ไม่ใช้ประโยชน์ที่ดินสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย สามารถยกเลิกการใช้ที่ดินได้ทุกเมื่อ

ประชุมปรึกษาหารือแนวทางการเจาะน้ำบาดาลในพื้นที่แปลงรวมปลูกหม่อนแก้จน โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร”

ในวันที่ 31 มกราคม 2566 เวลา 13.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย อบต. กกแดง (นายก.อบต./ปลัด อบต./นักพัฒนาชุมชน) กลุ่มวิสาหกิจปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง ในการประชุมปรึกษาหารือแนวทางการเจาะน้ำบาดาลในพื้นที่แปลงรวมปลูกหม่อนแก้จน ในโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 3 ปี 2565 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง ชั้น 2 ตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

สรุปการประชุม

ในประเด็นการปรึกษาหารือการบริหารจัดการน้ำ โดยการขออนุญาตในการทำหนังสือขอใช้ต้องเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ เป็นผู้ขออนุญาต ซึ่งมีขั้นตอนในการขออนุญาตเจาะน้ำบาดาลดังนี้

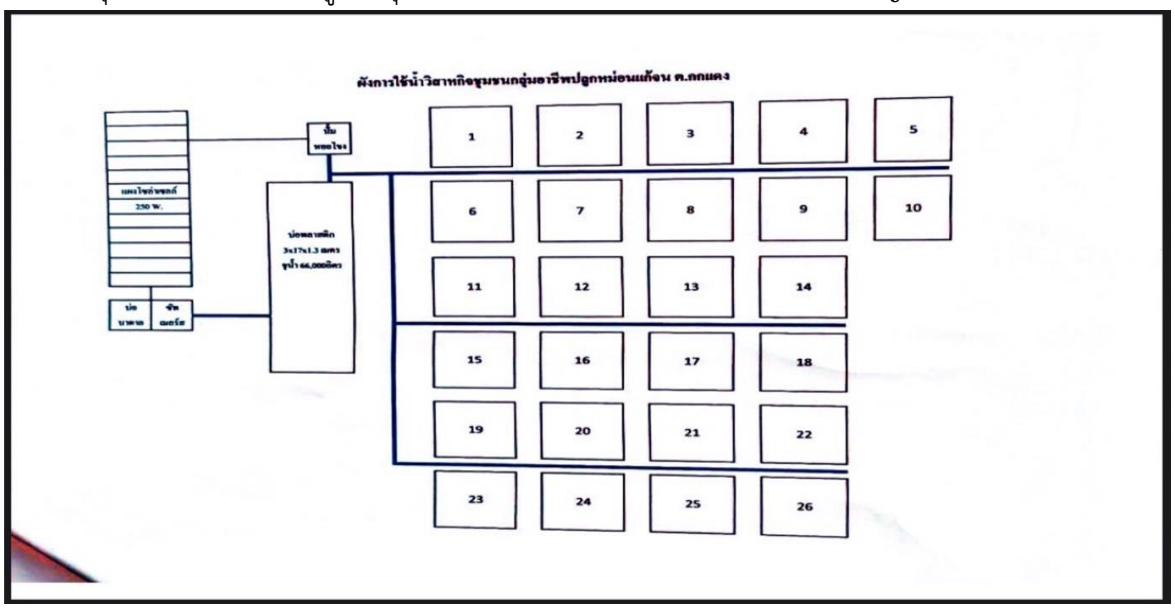
โดยกลุ่มวิสาหกิจฯ จะต้องทำหนังสือขออนุญาตในการขอใช้น้ำไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง จะเป็นผู้ยื่นเอกสารยังไป 2 หน่อยงาน เพื่อขออนุญาตในการเจาะน้ำบาดาล คือ สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย และสำนักงานทรัพยากรจังหวัดมุกดาหาร

ในการเจาะน้ำบาดาลในครั้งนี้ที่ประชุมมีข้อคิดเห็นการร่วมรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายในการขุดเจาะน้ำบาดาล โดยวิทยาลัยชุมชนจังหวัดมุกดาหารจะรับผิดชอบในส่วนของค่าใช้จ่ายในการขุดเจาะไม่เกิน 30,000 บาท ด้วยในส่วนของโครงการวิจัยไม่สามารถเบิกจ่ายในรายละเอียดส่วนอื่นได้ ในการนี้จึงขอร่วมปรึกษาหารือกับหน่วยงานของท่านเพื่อจัดสรรงบประมาณในส่วนต่างๆ ตามเอกสารแบบท้าย และทางโครงการวิจัยอยากให้ทางกลุ่มวิสาหกิจ จัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายภายในกลุ่มให้ชัดเจนเพื่อเป็นการบริหารจัดการกลุ่มอย่างชัดเจน

นางสาววัลย์ลิกา สรรเสริญชูโชติ ผู้อำนวยการสำงานนิคมสร้างตนเองนิคมคำสร้อย ในส่วนของรายการที่ 2-6 เป็นส่วนของอุปกรณ์ในการ จัดซื้อปั๊มน้ำและท่อต่างๆ เพื่อเดินน้ำไปยังแปลง ในส่วนทางสำนักงานนิคมสร้างตนเองนิคมคำสร้อย สามารถอนุมัติเป็นทุนเพื่อสนับสนุนครัวเรือนในการประกอบอาชีพ โดยสามารถสนับสนุนเป็นเงิน 3,000 บาท ต่อครัวเรือน โดยทั้งนี้กลุ่มวิสาหกิจฯ มีจำนวนครัวเรือนที่จะสนับสนุน 25 ครัวเรือน คิดเป็น 25 x 3,000 = 75,000 บาท โดยสามารถนำเงินส่วนนี้มาเป็นค่าใช้จ่ายในส่วนของอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ โดยทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง จะเป็นผู้จัดหาผู้รับเหมาขุดเจาะน้ำบาดาล และร่วมลงขันเพื่อจัดหาทุนในการช่วยเหลือค่าอุปกรณ์ในการจัดทำระบบน้ำภายในแปลง ถือเป็นการบูรณาการร่วมกัน ระหว่าง สำนักงานนิคมสร้างตนเองนิคมคำสร้อย และองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง

จากการประชุมร่วมกับ วว. ในการจัดทำระบบน้ำภายในแปลง โดยทาง วว. ให้ความคิดเห็นว่าด้วยหม่อนเป็นพืชที่ทนแล้งเหมาะในการที่จะทำระบบน้ำแบบหยด แต่ด้วยประสบการณ์ในการปลูกหม่อนของชุมชนและกลุ่มครัวเรือนคนจนแล้วแห็นว่าหม่อนเป็นพืชที่ทนแล้งก็จริงแต่ด้วยการปลูกหม่อนเพื่อขายใบจำเป็นที่จะต้องใช้เป็นระบบน้ำแบบสปริงเกอร์เพื่อให้หม่อนได้รับน้ำอย่างเพียงพอในการเจริญเติบโต โดยที่ประชุมเห็นร่วมกันว่าจะใช้ระบบน้ำแบบสปริงเกอร์ และในการบริหารจัดการน้ำจะต้องมีการดึงน้ำมาพักในบ่อพักน้ำเพื่อให้เพียงพอต่อการจ่ายน้ำไปยังแปลง เพราะถ้าหากดึงน้ำจากบ่อและนำน้ำไปใช้ในทันทีนั้นด้วยกำลัง

ของเครื่องดูดอาจไม่พอต่อการจ่ายน้ำไปยังแปลง จึงเป็นการจัดทำระบบน้ำภายในแปลงรวมของกลุ่มวิสาหกิจ เพื่อให้กลุ่มมีน้ำในการเพาะปลูกในทุกแปลง และเพื่อหม่อนได้ผลผลิตที่ดีและเจริญเติบโตต่อไป

ภาพที่ 4.37 ผังการใช้น้ำของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง

รายละเอียดระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์

หม่อนแก้จน

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ราคาต่อหน่วย	รวม	หมายเหตุ
1	เจาะบ่อบาดาล ขนาด 5 นิ้ว ลึก 60-80 เมตร	1	30,000	30,000	
2	บ่อเก็บน้ำปูผ้ายาง ขนาด 3x17x1.3ม.(66,000ลิตร)	1	6,000	6,000	
3	ซัพเมอร์ส 1.5 Hp. ท่อออก 1.5" พร้อมติดตั้ง	1	23,000	23,000	
4	ปั๊มหอยโข่ง 2Hp ท่อออก 2" พร้อมติดตั้ง	1	7,000	7,000	
5	โครงติดตั้งแผงโซล่าเซลล์	1	5,000	5,000	
6	ท่อพีวีซี 2"	100	150	15,000	
รวม				86,000	

ภาพที่ 4.38 รายละเอียดระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์แปลงรวมปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง

ประชุมปรึกษาหารือแนวทางการเจาะน้ำบาดาลในพื้นที่แปลงรวมปลูกหม่อนแก้จน โครงการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จ และแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร”

ภาพที่ 4.39 ปรึกษาหารือแนวทางการเจาะน้ำบาดาลในพื้นที่แปลงรวมปลูกหม่อนแก้จน

ภาพที่ 4.40 ปรึกษาหารือแนวทางการเจาะน้ำบาดาลในพื้นที่แปลงรวมปลูกหม่อนแก้จน

ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2566 วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารลงพื้นที่แปลงรวม เพื่อการสำรวจการเจาะน้ำบาดาล ในแปลงปลูกหม่อนแก้จน ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ณ พื้นที่แปลงรวมตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.41 ลงพื้นที่แปลงรวม เพื่อการสำรวจการเจาะน้ำบาดาล ในแปลงปลูกหม่อนแก้จน

ภาพที่ 4.42 ลงพื้นที่แปลงรวม เพื่อการสำรวจการเจาะน้ำบาดาล ในแปลงปลูกหม่อนแก้จน

ประชุมปรึกษาหารือกับศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดมุกดาหาร เพื่อเตรียมงาน “ยุทธศาสตร์หม่อนแก้จน” ภายใต้ โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร”

ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 14.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดมุกดาหาร เรื่องการเตรียมงาน “ยุทธศาสตร์หม่อนแก้จน” ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 3 ปี 2565 ณ ห้องประชุมศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

สาระสำคัญของกิจกรรม

โดยมีเนื้อหารคราวๆ คือ ในการประชุมได้กำหนดให้วันศุกร์ที่ 10 มีนาคม 2566 เป็นวันที่จัดกิจกรรม มีจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการประมาณ 80 คน คือ อธิบดีกรมหม่อนไหม เครือข่ายของกรมหม่อนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 3 เครือข่าย หน่วยงานระดับพื้นนที่ จำนวน 50 หน่วยงาน กลุ่มวิสาหกิจปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง จำนวน 15 คน กลุ่มวิสาหกิจปลูกหม่อนตำบลหนองสูงใต้ จำนวน 20 คน สถานที่จัดงาน ห้องประชุมศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.43 ปรึกษาหารือการเตรียมงาน “ยุทธศาสตร์หม่อนแก้จน” สู่กระบวนการแผนยุทธศาสตร์แก้จน

ภาพที่ 4.44 ปรึกษาหารือการเตรียมงาน “ยุทธศาสตร์หม่อนแก้จน” สู่กระบวนการแผนยุทธศาสตร์แก้จน

2.7 ผลิตภัณฑ์ในโครงการหม่อนแก้จน

ภาพที่ 4.45 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ

ภาพที่ 4.46 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ

ภาพที่ 4.47 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ

ภาพที่ 4.48 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ

ภาพที่ 4.49 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ

ภาพที่ 4.50 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ

ภาพที่ 4.51 สบู่ใบหม่อน แบบพกพา

ภาพที่ 4.52 สบู่ใบหม่อน แบบพกพา

2.8 กิจกรรมในโครงการ

2.8.1 การทำปุ๋ยอินทรีย์สำหรับการปลูกหม่อน

ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2565 เวลา 09.00 น.วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย และองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง จัดการประชุมกิจกรรมการทำปุ๋ยอินทรีย์สำหรับการปลูกหม่อนแก้จน นายบุญเพ็ง ยืนยง ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลกกแดงและกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกิจกรรม เพื่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง เป็นประธานในที่ประชุม ดร.ทิวากร เหล่าลือชา หัวหน้าโครงการวิจัย กล่าวรายงานและทีมวิจัย เป็นผู้ดำเนินการ ณ ศาลาประชาคมบ้านอรัญญา หมู่ที่ 12 ตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.53 ครัวเรือนยากจนเป้าหมายเข้าร่วมอบรมการทำปุ๋ยอินทรีย์

ภาพที่ 4.54 ครัวเรือนยากจนเป้าหมายเข้าร่วมอบรมการทำปุ๋ยอินทรีย์

2.8.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาโมเดลแก้จนด้วยแนวคิดร่วมคิดร่วมทำเชิงสถาบัน

ในวันที่ 17-18 พฤศจิกายน 2565 เวลา 09.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมต้อนรับคณะนักวิจัยจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) เพื่อจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาโมเดลแก้จน ในโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 3 ปี 2565

วัตถุประสงค์

1) เพื่อร่วมคิดร่วมพัฒนาโมเดลแก้จน (Operating Model: OM) โดยการบูรณาการกลไกสถาบันที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ระยะที่ 3 หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น (อปท.) ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม

2) เพื่อวิเคราะห์และค้นหานวัตกรรม เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการขับเคลื่อนการปฏิบัติการแก้จนในพื้นที่เป้าหมาย โครงการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร

2.8.3 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ร่วมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน และเยี่ยมชมโรงงานผลิตชาใบหม่อน

วันที่ 17 พฤศจิกายน 2565 เวลา 09.00 น. ณ วิสาหกิจชุมชนไทอินดี้

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารต้อนรับคณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน และเยี่ยมชมโรงงานผลิตชาใบหม่อน ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด หม่อนแก้จน ณ วิสาหกิจชุมชนไทบ้านอินดี้อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.55 เยี่ยมชมโรงงานผลิตชาใบหม่อน

ภาพที่ 4.56 เยี่ยมชมโรงงานผลิตชาใบหม่อน

2.8.4 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ร่วมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน และเยี่ยมชมโรงงานผลิตยาสมุนไพร ไพรวนารี โรงพยาบาลนิคมคำสร้อย

วันที่ 17 พฤศจิกายน 2565 เวลา 11.00 น. ณ โรงงานผลิตยาสมุนไพร ไพรวนารี โรงพยาบาลนิคมคำสร้อย

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ร่วมต้อนรับคณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน และเยี่ยมชมโรงงานผลิตยาสมุนไพร ไพรวนารี โรงพยาบาลนิคมคำสร้อย ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด หม่อนแก้จน ณ โรงงานผลิตยาสมุนไพร ไพรวนารี โรงพยาบาลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.57 เยี่ยมชมโรงงานยาผลิตสมุนไพร ไพรวนารี

ภาพที่ 4.58 เยี่ยมชมโรงงานผลิตยาสมุนไพร ไพรวนารี

2.8.5 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ร่วมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน ณ องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง

วันที่ 17 พฤศจิกายน 2565 เวลา 13.30 น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ร่วมต้อนรับคณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด หม่อนแก้จน โดยมี นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ นายอำเภอนิคมคำสร้อย เป็นประธานที่ประชุม และ ดร.ทิวากร เหล่าลือชา หัวหน้าโครงการวิจัย กล่าวรายงาน ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.59 ร่วมประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน โดยมีท่านนายอำเภอนิคมคำสร้อยเป็นประธาน

ภาพที่ 4.60 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ร่วมประชุม

2.8.6 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ร่วมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน และเยี่ยมชมแปลงหม่อน (แปลงรวม) วิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จน ตำบลกกแดง

วันที่ 17 พฤศจิกายน 2565 เวลา 15.00 น. ณ แปลงหม่อน (แปลงรวม) วิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จน ตำบลกกแดง

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ร่วมต้อนรับคณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน และเยี่ยมชมแปลงหม่อน (แปลงรวม) วิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จน ตำบลกกแดง ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด หม่อนแก้จน ณ แปลงหม่อน (แปลงรวม) วิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จน ตำบลกกแดง

ภาพที่ 4.61 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) เยี่ยมชมแปลงหม่อน

ภาพที่ 4.62 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) เยี่ยมชมแปลง

2.8.7 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ร่วมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน และเยี่ยมชมแปลงหม่อน (แปลงรวม) วิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อย ตำบลกกแดง

วันที่ 17 พฤศจิกายน 2565 เวลา 16.00 น. ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อย ตำบลกกแดง

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ร่วมต้อนรับคณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน และเยี่ยมชมแปลงหม่อน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อย ตำบลกกแดง ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด หม่อนแก้จน ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อย ตำบลกกแดง

ภาพที่ 4.63 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) เยี่ยมชมแปลงหม่อน

ภาพที่ 4.64 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) เยี่ยมชมแปลง

2.8.8 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ร่วมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

วันที่ 18 พฤศจิกายน 2565 เวลา 09.00 น. ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ร่วมต้อนรับคณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด หม่อนแก้จน โดยมี ดร.ทิวากร เหล่าลือชา หัวหน้าโครงการวิจัย กล่าวรายงาน ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

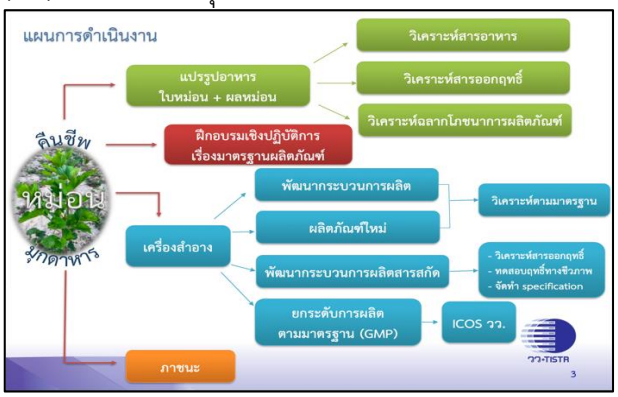
ภาพที่ 4.65 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ร่วมประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน

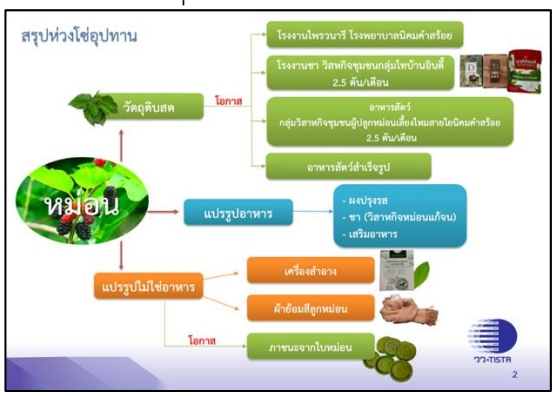
ภาพที่ 4.66 กลุ่มวิสาหกิจปลูกหม่อนแก้จนร่วมประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน

สรุปการลงพื้นที่คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน

สรุปการลงพื้นที่คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน โดยคณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ได้แนะนำ หนุนเสริม และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน ในประเด็นต่างๆ ดังภาพ

ภาพที่ 4.67 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) นำเสนอแผนการดำเนินงาน

ภาพที่ 4.68 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) นำเสนอห่วงโซ่อุปทาน

ผลจากการลงพื้นที่ของคณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ได้ให้ทีมวิจัยส่งใบหม่อนสด จำนวน 10 กิโลกรัม ส่งไปตรวจเพื่อวิเคราะห์หาสารสำคัญในใบหม่อนที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) และทางคณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) มีกำหนดการที่จะลงพื้นที่ในตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย เพื่อจัดอบรมและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน ในวันที่ 22-23 ธันวาคม 2565

2.8.9 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ร่วมประชุมแนวทางการยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพร ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ในวันที่ 22 ธันวาคม 2565 วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้จัดการประชุมแนวทางการยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพร ภายใต้โครงการพัฒนาศักยภาพผลผลิตด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมในพื้นที่นำร่องจังหวัดมุกดาหาร และเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หม่อนในโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 40 คน ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย ส่วนราชการ โดยมีนายศศิพงษา จันทรสาขา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เป็นประธานที่ประชุม ดร.ทิวากร เหล่าลือชา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารและหัวหน้าโครงการวิจัย กล่าววัตถุประสงค์ และมีนายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ นายอำเภอนิคมคำสร้อย นางสาวจิริกา นุตาลัย ที่ปรึกษา บพท. นายสมประสงค์ พยัคฆพันธ์ ที่ปรึกษา บพท. ร่วมกับทีมวิทยากร ดร. ธัญชนก เมืองมั่น นักวิจัยอาวุโสและทีมวิจัยจาก สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ณ ห้องประชุมวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยมีการบรรยายในหัวข้อต่างๆ ดังนี้

- นางสาวจิริกา นุตาลัย ที่ปรึกษา บพท. บรรยายหัวข้อ ที่มา วว. และโครงการแก้จน
- ดร.ธัญชนก เมืองมั่น บรรยายหัวข้อประเภทผลิตภัณฑ์สมุนไพร
- ดร.สมกมล อินทวงค์ บรรยายหัวข้อ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ “เครื่องสำอาง”
- นางสาวมณีรัตน์ จัตตุลาภา บรรยายหัวข้อ มาตรฐานสถานที่ผลิตเครื่องสำอาง
- ดร.กัญญาณัฐ แก้วเอียด บรรยายหัวข้อสารสกัดสมุนไพรและเอกสารควบคุม
- ดร.วิริยาภรณ์ สุ่มสกุล บรรยายหัวข้อองค์ประกอบทางเคมีและฤทธิ์ทางชีวภาพของสารสกัดใบหม่อนและผลหม่อน

ภาพที่ 4.69 ประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน

ภาพที่ 4.70 ประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน

2.8.10 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ร่วมประชุมแนวทางการยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพร ณ องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง

ในวันที่ 23 ธันวาคม 2565 เวลา 9.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้จัดการประชุมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หม่อนและนำเสนอแนวทางการดำเนินงานหม่อนแก้จนในโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 40 คน ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย ส่วนราชการ โดยมีนายศศิพงษา จันทรสาขา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เป็นประธานที่ประชุม ดร.ทิวากร เหล่าลือชา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารและหัวหน้าโครงการวิจัย กล่าววัตถุประสงค์ และมีนายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ นายอำเภอนิคมคำสร้อย นางสาวจิริกา นุตาลัย ที่ปรึกษา บพท. นายสมประสงค์ พยัคฆพันธ์ ที่ปรึกษา บพท. ร่วมกับทีมวิทยากร ดร. ธัญชนก เมืองมั่น นักวิจัยอาวุโสและทีมวิจัยจาก สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ผลการประชุม สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) จะสนับสนุนในการทำ GAP (Good Agricultural Practice ; GAP) หรือการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตพืช เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ปลอดภัยทั้งต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค ในแปลงปลูกหม่อนของกลุ่มวิสาหกิจปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดงในครั้งต่อไป

ภาพที่ 4.71 ที่ปรึกษา บพท. นายอำเภอ และภาคีเครือข่าย เข้าร่วมประชุมแนวทางการดำเนินงานหม่อนแก้จน

ภาพที่ 4.72 ครัวเรือนยากจนเป้าหมายร่วมประชุมแนวทางการดำเนินงานหม่อนแก้จน

2.8.11 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ร่วมประชุมแนวทางการยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพร ณ วิสาหกิจหม่อนแก้จนตำบลกกแดง

ในวันที่ 23 ธันวาคม 2565 เวลา 9.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้จัดการประชุมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หม่อนในโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 40 คน ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย วิสาหกิจหม่อนแก้จน และกลุ่ม U2T ตำบลกกแดง วิทยากร ดร.สมกมล อินทวงค์ นักวิจัยและทีมวิจัยจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ณ กลุ่ม OTOP หม่อน ตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.73 วว. ร่วมกับ วชช.มห. จัดอบรมสัมมนาแนวทางการยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 4.74 วว. ร่วมกับ วชช.มห. จัดอบรมสัมมนาแนวทางการยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์

2.8.12 จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร มกษ. 9001:2556 (GAP)”

ในวันที่ 26 มกราคม 2566 เวลา 09.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมต้อนรับคณะนักวิจัย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) เพื่อจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร มกษ. 9001:2556 (GAP)” และการพัฒนาการปลูกหม่อนเชิงพาณิชย์ เพื่อพัฒนาโมเดลแก้จน ในโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 3 ปี 2565 ณ ตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

วัตถุประสงค์

1) เพื่อพัฒนาชุดความรู้ ด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร มกษ. 9001:2556 (GAP) และการพัฒนาการปลูกหม่อนเชิงพาณิชย์ เพื่อใช้ในการพัฒนาการประกอบอาชีพทางเลือกให้กับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย

กิจกรรม

1) บรรยายเรื่อง “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร มกษ. 9001:2556 (GAP)” โดยนางชลธิชา นิวาสประกฤติ นักวิจัยอาวุโส ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมเกษตรสร้างสรรค์

2) อบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อฝึกรับการตรวจเพื่อขอการรับรองในพื้นที่แปลงปลูกตัวอย่าง โดยนางชลธิชา นิวาสประกฤติ นักวิจัยอาวุโส ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมเกษตรสร้างสรรค์

3) ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 1) นางทองรื้น ยืนยง เลขที่ 178 ต.กกแดง อ.นิคมคำสร้อย จ.มุกดาหาร

4) ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 2) นางศรินทิพย์ นราธร หมู่ 1 ต.กกแดง อ.นิคมคำสร้อย จ.มุกดาหาร

5) ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 3) นางสาววิศรุตา คำนนท์ เลขที่ 27 หมู่ 1 ต.กกแดง อ.นิคมคำสร้อย จ.มุกดาหาร

6) ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 4) นางมุกดา นราธร เลขที่ 40 หมู่ 12 ต.กกแดง อ.นิคมคำสร้อย จ.มุกดาหาร

7) ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 5) นางสาวเตรียม ทองย้อย เลขที่ 3 หมู่ 13 ต.กกแดง อ.นิคมคำสร้อย จ.มุกดาหาร

1) บรรยายเรื่อง “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร มกษ. 9001:2556 (GAP)” และอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อฝึกรับการตรวจเพื่อขอการรับรองในพื้นที่แปลงปลูกตัวอย่าง โดยนางชลธิชา นิวาสประกฤติ นักวิจัยอาวุโส ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมเกษตรสร้างสรรค์

ภาพที่ 4.75 จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร มกษ. 9001:2556 (GAP)”

ภาพที่ 4.76 หน่วยงานภาคีเครือข่ายเข้าร่วมประชุม

2) ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 1) นางทองรี้น ยืนยง เลขที่ 178 ต.กกแดง อ.นิคมคำสร้อย จ.มุกดาหาร

ภาพที่ 4.77 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 1) นางทองรี้น ยืนยง

ภาพที่ 4.78 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 1) นางทองรี้น ยืนยง

3) ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 2) นางสาวเตรียม ทองย้อย เลขที่ 3 หมู่ 13 ต.กกแดง อ.นิคมคำสร้อย จ.มุกดาหาร

ภาพที่ 4.79 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 2) นางสาวเตรียม ทองย้อย

ภาพที่ 4.80 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 2) นางสาวเตรียม ทองย้อย

4) ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 3) นางสาววิศรุตา คำนนท์ เลขที่ 27 หมู่ 1 ต.กกแดง อ.นิคมคำสร้อย จ.มุกดาหาร

ภาพที่ 4.81 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 3) นางสาววิศรุตา คำนนท์

ภาพที่ 4.82 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนที่ขอการรับรอง GAP (แปลงที่ 3) นางสาววิศรุตา คำนนท์

5) ลงพื้นที่เก็บตัวอย่างดินแปลงปลูกหม่อน (แปลงรวม) ที่ขอการรับรอง GAP เพื่อส่งไปตรวจธาตุอาหารในดิน อินทรียวัตถุ และเปอร์เซ็นต์การงอก (NPK, EC, OM, pH, GI) ที่ วว.

ภาพที่ 4.83 ลงพื้นที่เก็บตัวอย่างดินแปลงปลูกหม่อน (แปลงรวม) ที่ขอการรับรอง GAP เพื่อส่งไปตรวจที่ วว.

ภาพที่ 4.84 ลงพื้นที่เก็บตัวอย่างดินแปลงปลูกหม่อน (แปลงรวม) ที่ขอการรับรอง GAP เพื่อส่งไปตรวจที่ วว.

6) ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย (แปลงรวม) ต.กกแดง อ.นิคมคำสร้อย จ.มุกดาหาร

ภาพที่ 4.85 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย (แปลงรวม)

ภาพที่ 4.86 ลงพื้นที่แปลงปลูกหม่อนของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย (แปลงรวม)

สรุปผลการดำเนินงานโครงการแก้จนจังหวัดมุกดาหารจากการลงพื้นที่ของ วว.

กิจกรรม	**การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการเพิ่มมูลค่าหม่อนด้านต้นน้ำ ประกอบด้วย 2 กิจกรรมหลัก** ได้แก่ **กิจกรรมที่ 1** : การสอนให้ความรู้เบื้องต้นการปฏิบัติการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร มกษ 9001: 2556 (GAP) พร้อมกับการตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น โดย นางชลธิชา นิวาสประกฤติ นักวิจัย อาวุโส ศูนย์เชี่ยวชาญเกษตรสร้างสรรค์ **กิจกรรมที่ 2** : การให้คำปรึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยการผลิตสำหรับการปลูกหม่อน โดย ดร. ณัฐพงศ์ จันจุฬา นักวิจัย ศูนย์เชี่ยวชาญเกษตรสร้างสรรค์
วันที่และสถานที่จัดกิจกรรม	วันที่ 26 มกราคม 2566 ณ อบต.กกแดง จังหวัดมุกดาหาร
ผลการดำเนินงาน	**<u>กิจกรรมที่ 1</u>** : สร้างชุดความรู้ การปฏิบัติการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร มกษ 9001: 2556 (GAP) ให้กับเกษตรกรทั้ง 5 ราย ที่เข้าร่วมโครงการ พร้อมกับอาจารย์จาก วชช.มุกดาหาร พร้อมกับการตรวจประเมินแปลงเบื้องต้นของเกษตรกร ทั้ง 5 แปลง ที่ปรึกษา ให้เกษตรกรอธิบายกระบวนการทำการเกษตรตรวจระบบการผลิตใบหม่อน ที่ปรึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่เกษตรกรไม่ใส่ปุ๋ยเคมี ทำการผลิตพืชเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ ที่ปรึกษาประเมินเบื้องต้นน่าจะมีโอกาสผ่านการตรวจ และสอนวิธีการบันทึกข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการตรวจประเมินแปลงร่วมด้วย **<u>กิจกรรมที่ 2</u>** : การให้คำปรึกษา ณ แปลงปลูกหม่อนเพื่อหาแนวทางเพื่อประสิทธิภาพคุณภาพหม่อนใบสด ที่ปรึกษาลงพื้นที่แปลงของเกษตรกรทั้ง 5 ราย พบว่า ปัญหาคือ น้ำหนักใบน้อย สภาพใบบาง เนื่องจากกสภาพพื้นที่การขาดน้ำ และธาตุอาหารไม่เพียงพอ โดยเฉพาะธาตุไนโตรเจน สังเกตุจากดินซึ่งมีปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำมาก **<u>ที่ปรึกษาจึงให้คำแนะนำเบื้องต้นดังต่อไปนี้</u>** (1) ศัตรูพืช ควรต้องมีถังผลิตชีวภัณฑ์ชุมชน เพื่อเอาไว้พ่นใบหม่อน เพื่อลดการเกิดเพลี้ยที่ส่งผลให้ใบหยิก (2) ดิน เป็นพื้นที่ดินลักษณะทรายแป้ง น้ำซึมผ่านไว ระบบน้ำที่เหมาะสม ควรต้องพัฒนาระบบน้ำหยดระหว่างต้น ให้น้ำบริเวณโคนต้น (กรณีใช้สปริงเกอร์ที่พื้นที่มีปริมาณน้ำมากพอ แต่ปัญหาคือ วัชพืชหรือหญ้าจะตามมา มีผลต่อต้นทุนหรือแรงงานที่ต้องมากำจัด) (3) ปุ๋ยอินทรีย์ ควรต้องเพิ่มอินทรียวัตถุในดิน โดยให้เกษตรกรเอาแกลบดิบ แกลบเผา ออกจากสูตรเดิม เพิ่มมูลโค ขี้ไก่ดิบ ไปแทนจำนวนที่ถอดออก และวิธีการใส่ปุ๋ยใส่ระหว่างร่องแล้วคลุกเคล้าลงดินด้วยรถตีดิน
ผลการดำเนินงาน	1. เกิดชุดความรู้ 1 ชุดความรู้ ได้แก่ ความรู้ การปฏิบัติการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร มกษ 9001: 2556 (GAP) ให้กับเกษตรกรจำนวน ...11... ราย พี่เลี้ยง ได้แก่ วิทยาลัยชุมชนจำนวน...3... ราย หน่วยงานราชการในพื้นที่ ได้แก่สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมคำสร้อย องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง จำนวน ...10... ราย พร้อมกับแนวทางการปลูกปม่อน ได้แก่ ปุ๋ยอินทรีย์ การกำจัดศัตรูพืช และระบบการให้น้ำ 2. เกิดเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ด้านการปลูกหม่อน ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมคำสร้อย
ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น	1. เกษตรกรนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการผลิตผลผลิตพืชเกษตรใบหม่อน 2. แปลงหม่อนได้รับการรับรอง GAP
Next step	1. วชช. มุกดาหาร พิจารณาจัดทำตารางการจดบันทึกพร้อมให้คำปรึกษาและติดตามวิธีการจดบันทึกของเกษตรกรทั้ง 5 รายที่ร่วมโครงการ เพื่อให้ประกอบการตรวจประเมิน GAP ของแปลงหม่อนทั้ง 5 แปลง โดย วว ส่งผู้ตรวจจาก มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มาเป็นผู้ตรวจประเมินแปลง โดยคาดว่าจะตรวจกลางเดือนกุมภาพันธ์ 2566

	2. การประชุมวาระ หม่อนเพื่อโอกาสใหม่ของจังหวัดมุกดาหาร ในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2566 ณ จังหวัดมุกดาหาร วว. ขอความร่วมมือ วชช. มุกดาหาร จัดทำ จดหมายเชิญประชุม เพื่อเชิญ วว. โดย ดร. ธัญชนก เมืองมั่น นักวิจัยอาวุโส เข้าร่วมการประชุม เรียน ผู้อำนวยการศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมสมุนไพร เพื่อทำเรื่องเดินทางเข้าร่วมการประชุมต่อไป 3. วชช. มุกดาหาร เข้าร่วมประชุมเพื่อพัฒนาแนวทางการทำงานร่วมกับ บริษัท สฤก ในการพัฒนาโครงการผักแก้จน ในวันศุกร์ที่ 3 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 09.00-10.00 น ผ่านโปรแกรม Online
ภาพการดำเนินงาน	

2.8.13 กิจกรรมอบรมการปรับปรุงดินเพื่อปลูกหม่อนอินทรีย์ สำหรับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าสูง ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จ และแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร” ระยะที่ 3 ปี 2565

ภาพที่ 4.87 กิจกรรมอบรมการปรับปรุงดินเพื่อปลูกหม่อนอินทรีย์

ในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 09.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดมุกดาหาร และองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง จัดกิจกรรมอบรมการปรับปรุงดินเพื่อปลูกหม่อนอินทรีย์ สำหรับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าสูง ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จ และแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร” ระยะที่ 3 ปี 2565 ณ หอประชุมศูนย์เอนกประสงค์ 50 ปี ตำบลกกแดง องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง ตำบลกกแดง อำเภอเมืองนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.88 กิจกรรมอบรมการปรับปรุงดินเพื่อปลูกหม่อนอินทรีย์

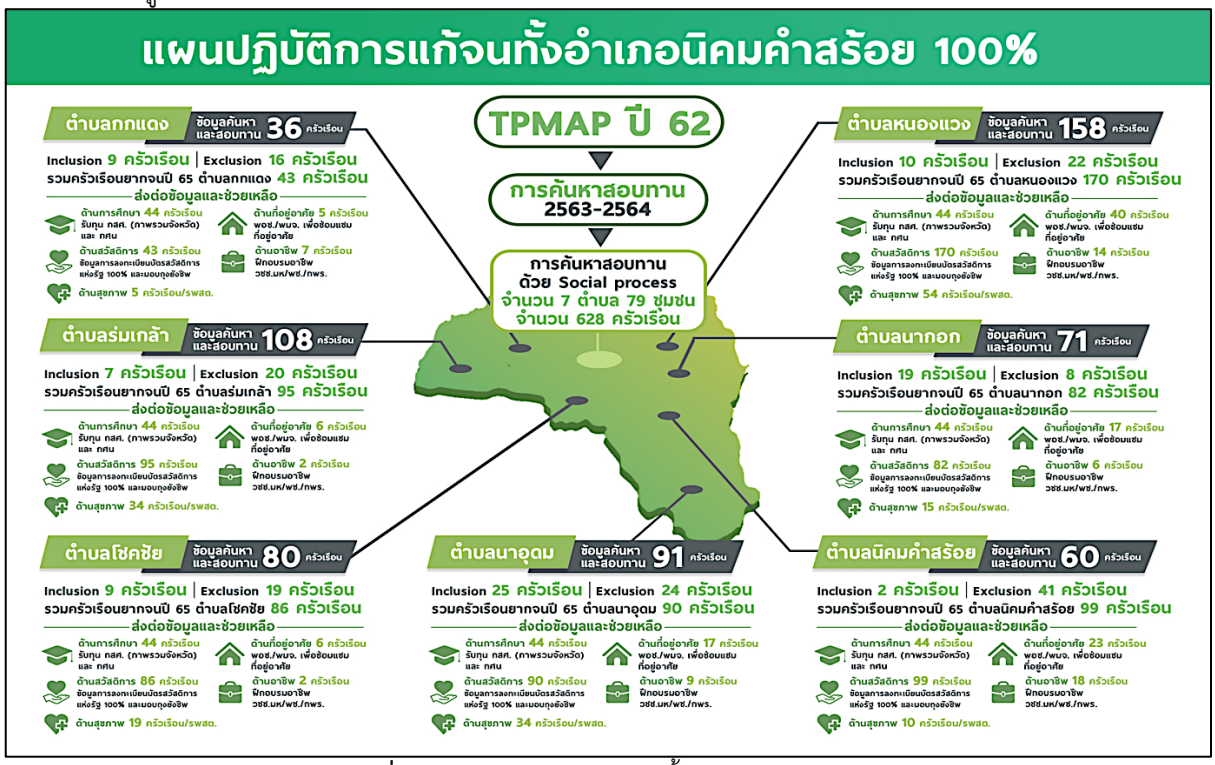

ภาพที่ 4.89 กิจกรรมอบรมการปรับปรุงดินเพื่อปลูกหม่อนอินทรีย์

2.9 แผนปฏิบัติการแก้จนอำเภอนิคมคำสร้อย

โครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในระยะที่ 3 ปี 2565 ผู้วิจัยได้จัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนอำเภอนิคมคำสร้อย โดยใช้เวทีในการค้นหาสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน และเวทีค้นหาสอบทานในระดับตำบลทั้ง 7 ตำบล 79 หมู่บ้าน โดยใช้การประชาคมหมู่บ้านเพื่อแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชน สะท้อนปัญหาและความต้องการ เพื่อกำหนด

ประเด็นในการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนหรือแผนพัฒนาชุมชนแนวคิด แผนพัฒนาพื้นที่ (One Plan) และแนวทางการบูรณาการเชิงพื้นที่ (Area-Based)

ภาพที่ 4.90 แผนปฏิบัติการแก้จนทั้งอำเภอนิคมคำสร้อย

ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิด แผนพัฒนาพื้นที่ (One Plan) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ตั้งแต่แผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด โดยใช้แนวทางการบูรณาการเชิงพื้นที่ (Area-Based) ซึ่งให้ความสำคัญกับการนำปัญหาความต้องการของพื้นที่มากำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา การกำหนดแผนงาน/โครงการและงบประมาณ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายของรัฐบาล และสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ กำหนดนโยบายในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ให้ใช้กระบวนการประชาคมแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนหรือการจัดเวทีระดมความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ผ่านกลไกการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาอำเภอ ให้เกิดความเชื่อมโยงสอดคล้องกันในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน โดยจะนำเสนอเป็นรายตำบลและรายชุมชน

ประเด็นพัฒนาในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย

ตารางที่ 4.1 ประเด็นการพัฒนาในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย

ประเด็นพัฒนา	พื้นที่/ตำบล						
	กกแดง	นิคมคำสร้อย	นาอุดม	ร่มเกล้า	หนองแวง	นากอก	โชคชัย
1) กลุ่มทอผ้า	√	√		√	√		
2) แปรรูปอาหาร (แจ่วบอง ปลาส้ม แหนมเนื้อหมู หมูทุบ เนื้อทุบ)	√		√	√	√	√	√
3) เลี้ยงปลาในกระชังบก (ปลาตะเพียน,ปลาหมอ,ปลาดุก)	√	√	√	√	√		
4) เลี้ยงกบ	√			√			
5) จักสานเพื่อใช้ในครัวเรือนและจำหน่าย	√					√	
6) ทอเสื่อ	√		√		√		
7) ปุ๋ยอินทรีย์	√						
8) ปลูกเห็ด	√	√	√	√	√		
9) ยาฆ่าหญ้าชีวภาพ	√						
10) ปลูกพืชสมุนไพร	√						
11) เพาะพันธุ์กล้าไม้	√						
12) ผลิตเพาะพันธุ์ข้าวปลูก	√						
13) ผลิตน้ำกรดหยอดยางพาราชีวภาพ	√	√					
14) ปลูกถั่วฝักยาว	√						
15) ปลูกมะระ	√						
16) กลุ่มอนุรักษ์ควายไทย	√						
17) ไม้กวาดทางมะพร้าว	√						
18) อาหารปลาจากพืช	√						√
19) พรมเช็ดเท้า	√				√		
20) ถ่านอัดแท่ง	√						
21) ปุ๋ยชีวภาพ	√						√
22) เลี้ยงไก่เนื้อ/เลี้ยงไก่ไข่	√	√		√	√	√	
23) เลี้ยงหมูป่าพันธุ์ผสม	√	√					
24) ผลิตอาหารสัตว์	√	√				√	√
25) ไม้กวาดดอกแขม/ไม้กวาดดอกหญ้า	√			√	√	√	
26) น้ำยาอเนกประสงค์ เช่น น้ำยาล้างจาน ยาสระผม สบู่	√	√					
27) ส่งเสริมความรู้ด้านการตลาด	√	√					√

ประเด็นพัฒนา	พื้นที่/ตำบล						
	กกแดง	นิคมคำสร้อย	นาอุดม	ร่มเกล้า	หนองแวง	นากอก	โชคชัย
28) ปลูกหม่อนขายใบ/ทำอาหารสัตว์	√	√	√	√	√	√	√
29) สานตระกล้าพลาสติก	√	√	√	√	√	√	√
30) หัตถกรรม ดอกไม้จันทน์ เหรียญโปรยทาน			√	√		√	
31) ที่ดินกินทางการเกษตร	√		√				√
32) ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย						√	√
33) การทำน้ำมันสมุนไพร						√	√
34) เลี้ยงปลาในบ่อดิน							√
35) เครื่องประดับจากลูกปัด							√
36) ทักษะอาชีพต่างๆ เช่น ช่างหล่อเสาปูน ช่างตัดผม ช่างเครื่องยนต์ ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างเชื่อม ช่างไม้		√	√		√	√	√
37) ผลิตกล้วยฉาบ							√
38) ทุนประกอบอาชีพ							
39) เลี้ยงวัว		√		√	√		
40) ดินพร้อมปลูก		√					
41) กองทุนด้านสังคม กองทุนข้าว/กองทุนเครื่องอุปโภคบริโภค						√	
42) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ						√	
43) เพาะพันธ์ปลาน้ำจืด		√			√	√	
44) พัฒนาความรู้ด้านตลาดออนไลน์		√			√	√	
45) ยกระดับเป็นต้นแบบหมู่บ้านพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก/เกษตรทฤษฎีใหม่			√			√	
46) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (ตราสินค้า/บรรจุภัณฑ์)						√	
47) การรับรองมาตรฐานปุ๋ยชีวภาพ							
48) ทำไม้ถูพื้นจากเศษผ้า			√			√	
49) ทำไม้กวาดจากขวดพลาสติก						√	
50) สานเปล สานแห		√			√	√	
51) ทำปุ๋ยจากมูลสัตว์						√	
52) ไกด์นำเที่ยว						√	
53) ทำก้อนเห็ดฟาง/นางฟ้าเพื่อสร้างแหล่งอาหารในครัวเรือน				√		√	
54) ทำปุ๋ยหมักมูลสัตว์				√			
55) ทำขนมไทย/ขนมหวาน		√					

ประเด็นพัฒนา	พื้นที่/ตำบล						
	กกแดง	นิคมคำสร้อย	นาอุดม	ร่มเกล้า	หนองแวง	นากอก	โชคชัย
56) เพาะเมล็ดพันธุ์หญ้าเลี้ยงวัวเพื่อจำหน่าย			√		√		
57) การปลูกข้าวอินทรีย์ วิสาหกิจชุมชน			√	√	√		
58) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว			√	√	√	√	
59) เลี้ยงปลาน้ำจืด เช่น ปลาคัง ปลากด			√		√		
60) การทำเสื้อเย็บมือ			√				
61) ไข่เค็ม		√					
62) กุ้งลอยแพ		√					
63) ต่อยอดพัฒนาน้ำดื่มบรรจุขวด		√					
64) เพาะพันธุ์ผักหวาน		√					
65) ผลิตอิฐแดง (มีโรงอิฐเดิม)					√		
66) แปรรูปหน่อไม้ดอง		√			√	√	

จากตารางที่ 4.1 สามารถอธิบายประเด็นการพัฒนาในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อยโดยจำแนกเป็นรายตำบล และรายหมู่บ้านดังนี้

1) แผนพัฒนาตำบลกกแดง ตำบลกกแดงมีหมู่บ้าน จำนวน 13 หมู่บ้าน โดยจะนำเสนอแผนพัฒนาชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

1.1 บ้านกกแดง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) กลุ่มทอผ้า 2) แปรรูปอาหาร 3) เลี้ยงปลาในกระชังบก 4) เลี้ยงกบ 5) จักสาน 6) ทอเสื่อ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องอาชีพ และสัมมาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 3) สำนักงานปศุสัตว์ ขอสนับสนุนพันธุ์ปลา

1.2 บ้านเหล่ากลาง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงปลาตะเพียน ปลานิล ปลาสร้อย 2) แปรรูปอาหาร 3) ปุ๋ยอินทรีย์ 4) ปลูกเห็ด 5) ยาฆ่าหญ้าชีวภาพ 6) ปลูกพืชสมุนไพร 7) เพาะพันธุ์กล้าไม้ 8) ผลิตเพาะพันธุ์ข้าวปลูก 9) ผลิตน้ำกรดชีวภาพ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานเกษตรอำเภอ ขอสนับสนุนความรู้เรื่องการทำยาฆ่าหญ้าชีวภาพ/การทำปุ๋ยอินทรีย์/การปลูกพืชสมุนไพร/การผลิตเพาะพันธ์ข้าวปลูก 4) พอช. อบรมสัมมาชีพเรื่องการทำเห็ดทุกชนิด 5) การยางแห่งประเทศไทยขอความรู้เรื่องการผลิตน้ำกรดชีวภาพ

1.3 บ้านอุ้มไผ่

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เพาะเห็ดนางฟ้า เห็ดนางรม 2) ปลูกถั่วฝักยาว 3) ปลูกมะระ 4) กลุ่มอนุรักษ์ควายไทย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานปศุสัตว์ ขอความรู้เรื่องการอนุรักษ์พันธุ์ควายไทยเพื่อต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิมของท้องถิ่น 3) พอช. อบรมสัมมาชีพเรื่องการทำเห็ดทุกชนิด

1.4 บ้านคำแฮด หมู่ 4

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ไม้กวาดทางมะพร้าว 2) เลี้ยงปลา 3) การทำน้ำกรดหยอดยาง 4) อาหารปลาจากพืช

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลาและขอความรู้เรื่องการทำอาหารปลา 3) การยางแห่งประเทศไทยขอความรู้เรื่องการผลิตน้ำกรดชีวภาพ 4) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ขอความรู้เรื่องอาชีพและสัมมาชีพ

1.5 บ้านคำแฮด หมู่ 5

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงปลาหมอ 2) แปรรูปอาหาร 3) ไม้กวาด 4) พรมเช็ดเท้า 5) เห็ด

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ขอความรู้เรื่องอาชีพและสัมมาชีพ

1.6 บ้านหินลาด

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) อบรมการทำถ่านอัดแท่ง 2) ปุ๋ยชีวภาพ 3) น้ำกรดหยอดยาง ชีวภาพ 4) เลี้ยงปลาในท่อ/บ่อดิน 5) ปลูกเห็ด

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ขอความรู้เรื่องอาชีพและสัมมาชีพ 4) การยางแห่งประเทศไทยขอความรู้เรื่องการผลิตน้ำกรดชีวภาพ 5) พอช. อบรมสัมมาชีพเรื่องการทำเห็ดทุกชนิด

1.7 บ้านหนองสระพัง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงปลา มีบ่อกลาง กระชัง 2) เลี้ยงไก่เนื้อ 3) เลี้ยงหมูป่าพันธุ์ผสม 4) แปรรูปอาหาร ขนมโดนัท 5) ผลิตปุ๋ยหมัก 6) ผลิตอาหารสัตว์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานปศุสัตว์ ขอสนับสนุนไก่พันธุ์ไข่ ขอความรู้เรื่องการเลี้ยงหมูป่าพันธุ์ผสมและการทำอาหารสัตว์ 4) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ขอความรู้เรื่องอาชีพและสัมมาชีพ

1.8 บ้านชัยเจริญ

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงปลาหมอ 2) แปรรูปอาหาร 3) ไม้กวาด 4) พรมเช็ดเท้า 5) ปลูกเห็ด

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานปศุสัตว์ ขอสนับสนุนไก่พันธุ์ไข่ ขอความรู้เรื่องการเลี้ยงหมูป่าพันธุ์ผสมและการทำอาหารสัตว์ 4) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ขอความรู้เรื่องอาชีพและสัมมาชีพ 5) พอช. อบรมสัมมาชีพเรื่องการทำเห็ดทุกชนิด

1.9 บ้านนาหลวง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ทำน้ำกรดหยอดยางพาราชีวภาพ 2) เลี้ยงปลานิล ปลาดุกในกระชัง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ขอความรู้เรื่องอาชีพและสัมมาชีพ 4) การยางแห่งประเทศไทยขอความรู้เรื่องการผลิตน้ำกรดชีวภาพ

1.10 บ้านคำแฮดน้อย

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) แจ่วบอง ปลาส้ม แหนมเนื้อ หมู 2) ไม้กวาดดอกแขม 3) น้ำยาอเนกประสงค์ 4) ผลิตน้ำกรดหยอดยางพารา

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ขอความรู้เรื่องอาชีพและสัมมาชีพ 3) การยางแห่งประเทศไทยขอความรู้เรื่องการผลิตน้ำกรดชีวภาพ

1.11 บ้านป่าแดง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงไก่พื้นบ้าน 2) เลี้ยงปลาหมอ 3) แปรรูปอาหาร 4) ไม้กวาด 5) พรมเช็ดเท้า 6) ปลูกเห็ด

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ขอความรู้เรื่องอาชีพและสัมมาชีพ 3) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 4) พอช. อบรมสัมมาชีพเรื่องการทำเห็ดทุกชนิด

1.12 บ้านอรัญญา

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงปลา 2) เลี้ยงไก่ 3) จักสาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ เรื่องขอรับการสนับสนุนไก่พันธ์เนื้อไก่ไข่

1.13 บ้านโนนเจริญ

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงไก่ไข่ 2) เลี้ยงปลา 3) ผลิตไม้กวาดดอกหญ้า 4) ผลิตพรมเช็ดเท้า 5) ผลิตอาหารสัตว์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ เรื่องขอรับการสนับสนุนไก่พันธุ์เนื้อ ไก่พันธุ์ไข่

4) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ขอความรู้เรื่องอาชีพและสัมมาชีพ

2) แผนพัฒนาตำบลโชคชัย ตำบลโชคชัยมีหมู่บ้าน จำนวน 9 หมู่บ้าน โดยจะนำเสนอแผนพัฒนาชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

2.1 บ้านชัยมงคล

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ส่งเสริมความรู้ด้านการตลาด 2) ทำน้ำกรดหยอดยางพารา 3) เลี้ยงปลาในกระชัง 4) ปลูกหม่อนขายใบ/ทำอาหารสัตว์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องด้านประกอบอาชีพ และสัมมาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 3) ศูนย์หม่อนไหมฯให้คำแนะเรื่องการปลูกหม่อน/พันธุ์ต้นหม่อน 4) การยางแห่งประเทศไทยให้ความรู้เรื่องการทำน้ำกรดหลอดยางพาราเพื่อลดต้นทุนการซื้อน้ำกรดจากร้านค้า 5) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 6) นิคมสร้างตนคำสร้อย ขอคำปรึกษาเรื่องการขอใช้ที่ดินป่าชุมชนและที่ดินในกิจการของนิคมสร้างตนเองคำสร้อย

2.2 บ้านคลองน้ำใส

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) สานตระกล้าพลาสติก 2) เลี้ยงปลาดุก 3) ปลูกหม่อนขายใบ/ทำอาหารสัตว์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องด้านประกอบอาชีพ และสัมมาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 3) ศูนย์หม่อนไหมฯให้คำแนะเรื่องการปลูกหม่อน/พันธุ์ต้นหม่อน 4) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา

2.3 บ้านหนองแวงน้อย

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ปลูกเห็ดฟาง 2) เลี้ยงปลา 3) แปรรูปอาหาร 4) หัตถกรรม ดอกไม้จันทน์ เหรียญโปรยทาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชนเรื่องด้านประกอบอาชีพ และสัมมาชีพ 3) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา

2.4 บ้านคำบง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ต่อยอดโครงการทำไม้กวาดดอกแขม 2) ปุ๋ยหมัก 3) ปลูกหม่อน 4) สานตะกร้า 5) เลี้ยงปลาเลี้ยงกบ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องการประกอบอาชีพและสัมมาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 3) สำนักงานเกษตรให้ความรู้การทำปุ๋ยหมัก 4) สำนักงานปศุสัตว์ให้ความรู้เกี่ยวกับเลี้ยงสัตว์ 5) ศูนย์หม่อนไหมฯให้คำแนะเรื่องการปลูกหม่อน/พันธุ์ต้นหม่อน 6) นิคมสร้างตนเองคำสร้อย เรื่องการจัดสรรที่ดินเพื่อใช้ในกิจการนิคม

2.5 บ้านคำพอก

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงปลาดุกในบ่อดิน 2) เลี้ยงไก่ไข่ ไก่เนื้อ 3) ปลูกผักสวนครัว 4) เลี้ยงกบ 5) ที่ดินกินทางการเกษตร 6) ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานปศุสัตว์ ขอสนับสนุนไก่พันธุ์ไข่ 4) สำนักงานเกษตรให้ความรู้การปลูกผักและขอรับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ผักสวนครัว 5) นิคมสร้างตนเองคำสร้อย เรื่องการจัดสรรที่ดินเพื่อใช้ในกิจการนิคม 6) พอช./พมจ. ขอรับการสนับสนุนเรื่องซ่อมแซมที่อยู่อาศัย

2.6 บ้านป่าข่า

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) การทำน้ำมันสมุนไพร 2) แปรรูปอาหารแหนมหมู/ปลาส้ม 3) เลี้ยงปลาในบ่อดิน 4) น้ำกรดกรดยอดยาง 5) ทำอาหารสัตว์จากใบหม่อน

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) ศูนย์หม่อนไหมฯให้คำแนะเรื่องการปลูกหม่อน/พันธุ์ต้นหม่อน 3) การยางแห่งประเทศไทยให้ความรู้เรื่องการทำน้ำกรดหลอดยางพาราเพื่อลดต้นทุนการซื้อน้ำกรดจากร้านค้า 4) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 5) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องการประกอบอาชีพและสัมมาชีพ 6) ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์อำนาจเจริญ

2.7 บ้านหนองลี่

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เครื่องประดับจากลูกปัด 2) ประดิษฐ์ดอกไม้จันทร์ เหรียญโปรยทาน 3) เลี้ยงไก่พันธ์ 4) ปลูกหม่อนขายใบ 5) สานตระกล้าพลาสติก

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานปศุสัตว์ ขอสนับสนุนไก่พันธุ์ไข่ 3) สำนักงานเกษตรให้ความรู้การปลูกผักและขอรับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ผักสวนครัว 4) นิคมสร้างตนเองคำสร้อย เรื่องการจัดสรรที่ดินเพื่อใช้ในกิจการนิคม 5) พอช/พมจ. ขอรับการสนับสนุนเรื่องซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและขอรับทุนประกอบอาชีพสำหรับผู้พิการ 6) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องการประกอบอาชีพและสัมมาชีพ 7) ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์อำนาจเจริญ

2.8 บ้านหนองแวงเหนือ

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) แปรรูปอาหาร 2) ปลูกหม่อนขายใบ 3) เลี้ยงปลา 4) ช่างหล่อเสาปูน 5) ช่างตัดผม 6) ทักษะอาชีพช่าง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) ศูนย์หม่อนไหมฯ ให้คำแนะนำเรื่องการปลูกหม่อน/พันธุ์ต้นหม่อน 3) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้ความรู้เรื่องฝึกทักษะอาชีพช่าง 4) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 5) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องการประกอบอาชีพและสัมมาชีพ 6) ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์อำนาจเจริญ 7) นิคมสร้างตนเองคำสร้อย เรื่องการจัดสรรที่ดินเพื่อใช้ในกิจการนิคม

2.9 บ้านหนองลำดวน

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ช่างหล่อเสาคอนกรีต 2) ผลิตกล้วยฉาบ 3) เลี้ยงปลา 4) ช่างเครื่องยนต์ 5) ช่างอิเล็กทรอนิกส์ 6) ช่างเชื่อม

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้ความรู้เรื่องฝึกทักษะอาชีพช่าง 3) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 4) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องการประกอบอาชีพและสัมมาชีพ

3) แผนพัฒนาตำบลนากอก ตำบลนากอกมีหมู่บ้าน จำนวน 13 หมู่บ้าน โดยจะนำเสนอแผนพัฒนาชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

3.1 บ้านนากอก

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) อยากได้ทุนประกอบอาชีพ 2) อยากเลี้ยงวัว 3) ดินพร้อมปลูก (ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ) 4) ปุ๋ยชีวภาพ (ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ) 5) แปรรูปอาหาร (ปลาส้ม, แจ่วบอง, กล้วยฉาบ) 6) พรมเช็ดเท้า 7) กองทุนด้านสังคม

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 3) พอช./วัด เพื่อจัดตั้งกองทุนทางสังคม

3.2 บ้านกุดโง้ง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) แปรรูปอาหาร 2) ปลูกผักสวนครัวและปลูกหม่อน 3) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 4) เพาะพันธ์ปลาน้ำจืด

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 3) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 4) ศูนย์หม่อนไหมฯ ให้คำแนะนำเรื่องการปลูกหม่อน/สนับสนุนต้นหม่อน

3.3 บ้านโนนสว่าง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ปลูกหม่อนขายใบ 2) เลี้ยงไก่เนื้อ/เลี้ยงไก่ไข่ 3) พัฒนาความรู้ด้านตลาดออนไลน์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) ศูนย์หม่อนไหมฯ ให้คำแนะนำเรื่องการปลูกหม่อน/สนับสนุนต้นหม่อน 3) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ เรื่องขอรับการสนับสนุนไก่พันธ์เนื้อไก่พันธุ์ไข่

3.4 บ้านนาสองเหมือง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ทอเสื่อกก 2) แปรรูปอาหาร แจ่วบอง 3) ทักษะอาชีพช่าง 4) ทำไม้กวาดดอกหญ้า

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ

3.5 บ้านน้ำเที่ยง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 2) เลี้ยงไก่เนื้อ/เลี้ยงไก่ไข่ 3) เลี้ยงหมู 4) ทำเครื่องจักรสาน,ทำไม้กวาดดอกหญ้า 5) เลี้ยงปลาในกระชังบก 6) กองทุนข้าว/กองทุนเครื่องอุปโภคบริโภค

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) ศูนย์หม่อนไหมฯ ให้คำแนะนำเรื่องการปลูกหม่อน/สนับสนุนต้นหม่อน 3) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ เรื่องขอรับการสนับสนุนไก่พันธ์เนื้อ ไก่พันธุ์ไข่/ลูกสุกร/พันธุ์ปลาน้ำจืด 4) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ 5) พอช./วัด/พมจ. เรื่องซ่อมแซมที่อยู่อาศัย และขอรับบริจาคเครื่องสังฆทานจากพระสงฆ์เช่น สบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน และผงซักฟอก เพื่อบรรเทาความยากจนเบื้องต้น

3.6 บ้านคลองสะอาด

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ยกระดับเป็นต้นแบบหมู่บ้านพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก 2) แปรรูปอาหาร (เนื้อทุบ/หมูทุบ/ปลาส้ม) 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (ตราสินค้า/บรรจุภัณฑ์) 4) การรับรองมาตรฐานปุ๋ยชีวภาพ 5) ทำเครื่องจักรสานใช้ในครัวเรือน

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องยกระดับหมู่บ้านต้นแบบ 3) สำนักงานเกษตรเพื่อขอรับคำแนะนำการรับรองปุ๋ยชีวภาพ

3.7 บ้านห้วยกอก

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 2) ทำไม้ถูพื้นจากเศษผ้า 3) ทำไม้กวาดจากขวดพลาสติก 4) สานเปลสานแห 5) แปรรูปอาหารสัตว์จากใบหม่อน 6) ทำปุ๋ยจากมูลสัตว์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) ศูนย์หม่อนไหมฯ ให้คำแนะนำเรื่องการแปรรูปจากใบหม่อน 3) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ 4) พอช./พมจ. เรื่องซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 5) สำนักงานเกษตรเพื่อขอรับคำแนะนำการรับรองปุ๋ยชีวภาพ

3.8 บ้านด่านยาว

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ช่างฝีมือในการสร้างบ้าน 2) ช่างไม้ 3) ไกด์นำเที่ยว 4) เพาะพันธุ์ปลาน้ำจืด 5) ช่างติดตั้งโซล่าเซลล์ 6) เลี้ยงไก่บ้าน 7) แปรรูปอาหาร หน่อไม้ดอง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) ประมง ขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานพัฒนาชุมชน ฝึกอบรมอาชีพ

3.9 บ้านโนนสวรรค์

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) สานตะกร้าพลาสติก 2) น้ำยาสระผมสมุนไพร 3) ทอผ้าพื้นเมือง 4) น้ำมันไพรจากสมุนไพรพื้นถิ่น 5) ทำขนมหวาน 6) แปรรูปอาหารปลาส้ม 7) เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ 8) ทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในครัวเรือน 9) เลี้ยงปลาดุก 10) ทำดินพร้อมปลูกจำหน่าย 11) ทำก้อนเห็ดฟาง/นางฟ้าเพื่อสร้างแหล่งอาหารในครัวเรือน 12) เลี้ยงวัว 13) ปลูกผักสวนครัว

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ/การทอผ้า/การทำขนม/การแปรรูปอาหาร 3) พอช./พมจ.เรื่องซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 4) สำนักงานเกษตรเพื่อเรื่องการทำปุ๋ย/ขอรับเมล็ดพันธุ์ผัก/การทำก้อนเห็ด 5) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ เรื่องขอรับการสนับสนุนไก่พันธ์เนื้อไก่ไข่/ลูกสุกร/พันธุ์ปลาน้ำจืด/เลี้ยงวัว

3.10 บ้านเกษตรสมบูรณ์

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ฝึกทักษะช่างชุมชน 2) การเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืด 3) การทำดอกไม้จันทน์ 4) การแปรรูปอาหาร 5) การปลูกหม่อนขายใบ 6) ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้แข็งแรง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) พอช./พมจ.ให้ความช่วยเหลือเรื่องซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 3) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ/การแปรรูปอาหาร 4) ศูนย์หม่อนไหมฯให้คำแนะเรื่องการแปรรูปจากใบหม่อน

3.11 บ้านหนองบัวบาน

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) แปรรูปลูกตาล 2) กลุ่มเลี้ยงโค 3) กลุ่มสานตะกร้าพลาสติก 4) กลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง 5) น้ำยาเอนกประสงค์ 6) เพาะพันธ์ปลาน้ำจืด

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ/การแปรรูปอาหาร/ขนมหวาน/ทำน้ำยาเอนกประสงค์ 3) พอช./พมจ.เรื่องซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 4) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ เรื่องขอรับการสนับสนุนไก่พันธ์เนื้อไก่พันธุ์ไข่/พันธุ์ปลาน้ำจืด

3.12 บ้านศรีชมภู

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ฝึกทักษะช่างชุมชน 2) การเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืด 3) การทำดอกไม้จันทน์ 4) การแปรรูปอาหาร 5) การปลูกหม่อนขายใบ 6) ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้แข็งแรง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) พอช./พมจ.ให้ความช่วยเหลือเรื่องซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 3) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ/การแปรรูปอาหาร/ทำดอกไม้จันทน์ 4) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ เรื่องขอรับการสนับสนุน พันธุ์ปลาน้ำจืด 5) ศูนย์หม่อนไหมฯ ให้คำแนะเรื่องการแปรรูปจากใบหม่อน

3.13 บ้านคำเชียงสา

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) น้ำยาอเนกประสงค์ใช้ในครัวเรือน เช่นน้ำยาล้างจาน สบู่ ยาสระผม 2) แปรรูปอาหารประเภทเนื้อ/หมู/ปลา 3) ช่องทางการตลาดทั้งออนไลน์และออนไซต์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ/การทำน้ำยาเอนกประสงค์/การแปรรูปอาหาร 3) พอช./พมจ. เรื่องซ่อมแซมที่อยู่อาศัย

4) แผนพัฒนาตำบลนาอุดม ตำบลนาอุดมมีหมู่บ้าน จำนวน 12 หมู่บ้าน โดยจะนำเสนอแผนพัฒนาชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

4.1 บ้านนาอุดม

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) การปลูกใบหม่อนขายใบ 2) ความรู้เรื่องการตลาด 3) เลี้ยงปลาน้ำจืด 4) เพาะเมล็ดพันธุ์หญ้าเลี้ยงวัวเพื่อจำหน่าย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 3) ศูนย์หม่อนไหมฯ ให้คำแนะเรื่องการปลูกหม่อน/สนับสนุนต้นหม่อน 4) สำนักงานเกษตรอำเภอให้ความรู้การปลูกหญ้าเลี้ยงวัว

4.2 บ้านขอนแก่น

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ปลูกหม่อนขายใบและทำเป็นอาหารสัตว์ 2) เลี้ยงปลาน้ำจืด 3) เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) ศูนย์หม่อนไหมฯให้คำแนะเรื่องการปลูกหม่อน/พันธุ์ต้นหม่อน 4) สำนักงานปศุสัตว์ ขอสนับสนุนไก่พันธุ์ไข่

4.3 บ้านป่าเตย

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ปลูกหม่อนขายใบและทำเป็นอาหารสัตว์ 2) เลี้ยงปลาน้ำจืด 3) เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) ศูนย์หม่อนไหมฯให้คำแนะเรื่องการปลูกหม่อน/พันธุ์ต้นหม่อน 4) สำนักงานปศุสัตว์ ขอสนับสนุนไก่พันธุ์ไข่

4.4 บ้านทรายไหลแล้ง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) สานแห 2) การปลูกข้าวอินทรีย์ วิสาหกิจชุมชน 3) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว 4) แปรรูปอาหาร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชนฝึกอบรมการแปรรูปอาหาร 3) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ ฝึกอบรมการผลิตอาหารสัตว์

4.5 บ้านคำไหล

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ทอเสื่อกก 2) แปรรูปอาหาร แจ่วบอง 3) ทักษะอาชีพช่าง 4) ทำไม้กวาดดอกหญ้า

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ

4.6 บ้านสมสะอาด

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ปลูกหม่อนขายใบ 2) ความรู้ด้านตลาด 3) เลี้ยงปลาคัง 4) การเพาะเมล็ดพันธุ์หญ้า

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ/การฝึกอาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 3) สำนักงานประมงอำเภอ เรื่องขอรับการสนับสนุนพันธ์ปลา

4.7 บ้านคำเชียงสา

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ปลูกหม่อนขายใบและทำเป็นอาหารสัตว์ 2) เลี้ยงปลาน้ำจืด 3) เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) ศูนย์หม่อนไหมฯ ให้คำแนะนำเรื่องการปลูกหม่อน/สนับสนุนต้นหม่อน 4) สำนักงานปศุสัตว์ ขอสนับสนุนไก่พันธุ์ไข่ 5) นิคมสร้างตนเองคำสร้อย เรื่องการจัดสรรที่ดินเพื่อใช้ในกิจการนิคม

4.8 บ้านนาขาม

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) สานแห 2) การปลูกข้าวอินทรีย์ วิสาหกิจชุมชน 3) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว 4) แปรรูปอาหาร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน ฝึกอบรมการแปรรูปอาหาร 3) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ เรื่องขอรับการสนับสนุนการผลิตอาหารสัตว์

4.9 บ้านทรายทอง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) สานตะกร้า 2) อาชีพเย็บผ้า/ทำหน้ากากอนามัยจากผ้า 3) ทำไม้กวาดดอกหญ้า 4) แปรรูปหน่อไม้ดอง 5) ปลูกหม่อนขายใบ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) ศูนย์หม่อนไหมฯ ให้คำแนะนำเรื่องการปลูกหม่อน/สนับสนุนต้นหม่อน 3) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ/การฝึกอาชีพ 4) นิคมสร้างตนเองคำสร้อย เรื่องการจัดสรรที่ดินเพื่อใช้ในกิจการนิคม

4.10 บ้านนาเจริญ

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) การทำเสื้อเย็บมือ 2) ยกระดับเป็นหมู่บ้านทางการเกษตร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ/การออกแบบเสื้อเย็บมือ 3) สำนักงานเกษตรให้ความรู้และฝึกอบรมเพื่อยกรับเป็นหมู่บ้านทางการเกษตร

4.11 บ้านวงพระจันทร์

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) สานแห 2) การปลูกข้าวอินทรีย์ วิสาหกิจชุมชน 3) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว 4) แปรรูปอาหาร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน ฝึกอบรมการแปรรูปอาหาร 3) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ เรื่องขอรับการสนับสนุนการผลิตอาหารสัตว์

4.12 บ้านเหล่านางาม

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) สานแห 2) การปลูกข้าวอินทรีย์ วิสาหกิจชุมชน 3) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว 4) แปรรูปอาหาร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน ฝึกอบรมการแปรรูปอาหาร 3) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ เรื่องขอรับการสนับสนุนการผลิตอาหารสัตว์

5) แผนพัฒนาตำบลนิคมคำสร้อย ตำบลนิคมคำสร้อย มีหมู่บ้าน จำนวน 14 หมู่บ้าน โดยจะนำเสนอแผนพัฒนาชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

5.1 บ้านคำสร้อย

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) สานตะกร้า 2) ผลิตน้ำยาล้างจาน 3) เพาะเห็ด 4) เลี้ยงหอย 5) กลุ่มอาชีพทำดอกไม้จันทน์ 6) แปรรูปอาหาร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ อบรมสัมมาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ

5.2 บ้านม่วงไข่

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ปุ๋ยชีวภาพ 2) พัฒนาแผนเศรษฐกิจตะกร้าสานพลาสติก 3) ผลิตภัณฑ์จากเส้นพลาสติก

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ อบรมสัมมาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 3) สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมฯ เรื่องการทำปุ๋ยชีวภาพ

5.3 บ้านโคกกลาง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงปลาดุก ปลานิล ปลาตะเพียน 2) แปรรูปอาหารจากปลา 3) เพาะพันธุ์ปลา 4) ปุ๋ยชีวภาพ 5) ดอกไม้จันทน์ เหรียญโปรยทาน 6) ช่างตัดผม 7) สานเปล 8) ทำไม้กวาด

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานฯ เพื่ออบรมเรื่องทักษะอาชีพช่างตัดผม 4) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ อบรมสัมมาชีพ 5) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา

5.4 บ้านด่านมน

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ผลิตไข่เค็ม 2) สานตะกร้า 3) ผลิตข้าวจี่ไส้ไข่เค็ม 4) ผลิตกุ้งลอยแพ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ อบรมสัมมาชีพ

5.5 บ้านอุ่นคำเจริญ

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ทอเสื่อกก 2) แปรรูปอาหาร แจ่วบอง 3) ทักษะอาชีพช่าง 4) ทำไม้กวาดดอกหญ้า

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ อบรมสัมมาชีพ

5.6 บ้านเดชจำนงค์

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) สานตะกร้าพลาสติก 2) ทอเสื่อกก 3) ไม้กวาด 4) ช่างอิเล็กทรอนิกส์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ/การฝึกอาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 3) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานฯ เพื่ออบรมเรื่องทักษะอาชีพช่างอิเล็กทรอนิกส์

5.7 บ้านคำกั้ง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงปลาดุก 2) เลี้ยงไก่ไข่ 3) เลี้ยงโคแม่พันธุ์ 4) ปลูกเห็ดฟาง เลี้ยงสุกร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานปศุสัตว์ ขอสนับสนุนไก่พันธุ์ไข่/พันธุ์โคแม่พันธุ์ 4) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา

5.8 บ้านโนนเกษม

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ต่อยอดพัฒนาน้ำดื่มบรรจุขวด 2) น้ำกรดหยอดยางพาราชีวภาพ 3) ปุ๋ยชีวภาพ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) การยางแห่งประเทศไทย เพื่อขอรับความรู้เรื่องการทำน้ำกรดหยอดยางพารา 3) พอช./พมจ.เรื่องซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 4) สำนักงานเกษตรเพื่อขอรับคำแนะนำในการผลิตปุ๋ยชีวภาพ

5.9 บ้านโนนสว่าง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ปุ๋ยชีวภาพ 2) ดินปลูก 3) ปลูกเห็ดฟาง 4) ทอเสื่อ 5) อาหารสัตว์ 6) ไม้กวาด

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน ขอคำแนะนำเรื่องการฝึกอาชีพและสัมมาชีพ 3) ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์อำนาจเจริญ ขอรับคำแนะนำเรื่องการทำอาหารสัตว์

5.10 บ้านภูแผงม้า

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ไม้กวาดดอกหญ้า 2) กลุ่มเห็ดฟาง 3) ปลูกหม่อน 4) เลี้ยงปลา 5) เพาะพันธุ์ผักหวาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ การฝึกอบรมสัมมาชีพ 3) สำนักงานเกษตรเพื่อขอรับคำแนะในการปลูกเห็ดและการเพาะพันธุ์ผักหวาน 4) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 5) นิคำสร้างตนเองคำสร้อย ขอรับคำแนะนำเรื่องการขอใช้ที่ดินในกิจการนิคม

5.11 บ้านสุขสำราญ

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงปลาตะเพียน 2) แปรรูปอาหาร 3) ขนมไทย 4) ดอกไม้จันทน์ เหรียญโปรยทาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ การฝึกอบรมสัมมาชีพ 3) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา

5.12 บ้านเรืองเจริญ

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงไก่ไข่ 2) ผลิตเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ 3) เพาะพันธุ์ปลาตะเพียน 4) เลี้ยงปลาดุก 5) ส่งเสริมและพัฒนาการสานตะกล้าพลาสติก

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ การฝึกอบรมสัมมาชีพ 3) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 4) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ เรื่องขอรับการสนับสนุนไก่พันธุ์เนื้อ ไก่พันธุ์ไข่

5.13 บ้านคำแสนสุข

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) กลุ่มแปรรูปน้ำพริก 2) ผลิตน้ำกรดหยอดยางพารา 3) ผลิตไม้กวาด

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ การฝึกอบรมสัมมาชีพ 3) การยางแห่งประเทศไทยเพื่อขอรับความรู้เรื่องการทำน้ำกรดหยอดยางพารา

5.14 บ้านเหล่าสามัคคี

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ผลิตเสื่อพับ 2) ปลูกหม่อน 3) ผลิตอาหารในชุมชน

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ การฝึกอบรมสัมมาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 3) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ขอรับความรู้เรื่องการปลูกหม่อน ขอรับการสนับสนุนต้นหม่อน

6) แผนพัฒนาตำบลร่มเกล้า ตำบลร่มเกล้ามีหมู่บ้าน จำนวน 7 หมู่บ้าน โดยจะนำเสนอแผนพัฒนาชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

6.1 บ้านร่มเกล้า หมู่ 1

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) แปรรูปอาหาร แหนมห่อใบตอง 2) ผลิตเนื้อแดดเดียว 3) เลี้ยงปลาดุก 4) เลี้ยงกบ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องอาชีพ และสัมมาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 3) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอสนับสนุนพันธุ์ปลา พันธุ์กบ

6.2 บ้านบ้านร่มเกล้า หมู่ 2

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงโค 2) เลี้ยงปลา 3) เลี้ยงไก่ 4) เลี้ยงหมู 5) ปลูกหม่อน 6) แปรรูปอาหาร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ เรื่องขอรับการสนับสนุนไก่พันธุ์เนื้อ ไก่พันธุ์ไข่และหมู 4) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ให้ความรู้การด้านปลูกหม่อนและขอรับการสนับสนุนต้นหม่อน 5) นิคมสร้างตงคำสร้อย ขอคำปรึกษาเรื่องการขอใช้ที่ดินป่าชุมชนและที่ดินในกิจการของนิคมสร้างตนเอง

6.3 บ้านบ้านร่มเกล้า หมู่ 3

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงโค 2) เลี้ยงปลา 3) เลี้ยงไก่ 4) เลี้ยงหมู 5) ปลูกหม่อน 6) แปรรูปอาหาร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ เรื่องขอรับการสนับสนุนไก่พันธุ์เนื้อ ไก่พันธุ์ไข่และหมู 4) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ให้ความรู้การด้านปลูกหม่อนและขอรับการสนับสนุนต้นหม่อน 5) นิคมสร้างตงคำสร้อย ขอคำปรึกษาเรื่องการขอใช้ที่ดินป่าชุมชนและที่ดินในกิจการของนิคมสร้างตนเอง

6.4 บ้านหนองนกเขียน

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงโค 2) เลี้ยงปลา 3) เลี้ยงไก่ 4) เลี้ยงหมู 5) ปลูกหม่อน 6) แปรรูปอาหาร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ เรื่องขอรับการสนับสนุนไก่พันธุ์เนื้อ ไก่พันธุ์ไข่และหมู 4) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ให้ความรู้การด้านปลูกหม่อนและขอรับการสนับสนุนต้นหม่อน 5) นิคมสร้างตงคำสร้อย ขอคำปรึกษาเรื่องการขอใช้ที่ดินป่าชุมชนและที่ดินในกิจการของนิคมสร้างตนเอง

6.5 บ้านคำนางโอก

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) กลุ่มทอผ้าคำนางโอก 2) กลุ่มเลี้ยงโคแม่พันธุ์ 3) แปรรูปอาหาร 4) ปลูกหม่อนขายใบ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานปศุสัตว์ ขอรับการสนับสนุน แม่โค 3) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ให้ความรู้การด้านปลูกหม่อนและขอรับการสนับสนุนต้นหม่อน 4) นิคมสร้างตนคำสร้อย ขอคำปรึกษาเรื่องการขอใช้ที่ดินป่าชุมชนและที่ดินในกิจการของนิคมสร้างตนเอง

6.6 บ้านสุริโย

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เลี้ยงโคแม่พันธุ์ 2) ปลูกหม่อนขายใบ/ทำอาหารสัตว์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานปศุสัตว์ ขอรับการสนับสนุนแม่โค 3) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ให้ความรู้การด้านปลูกหม่อนและขอรับการสนับสนุนต้นหม่อน 4) นิคมสร้างตนคำสร้อย ขอคำปรึกษาเรื่องการขอใช้ที่ดินป่าชุมชนและที่ดินในกิจการของนิคมสร้างตนเอง

6.7 บ้านโพธิ์ไทร

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) เพาะพันธุ์ปลา 2) แปรรูปอาหาร 3) ทำก้อนเห็ดฟาง 4) ปุ๋ยหมัก 5) ไม้กวาดดอกหญ้า 6) น้ำกรดหยอดยางพารา

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ ขอรับการสนับสนุนพันธุ์ปลา 3) พอช. ฝึกสัมมาอาชีพการทำก้อนเห็ดฟาง 4) การยางแห่งประเทศไทย จ.มุกดาหาร ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำน้ำกรดหยอดยางพารา 5) นิคมสร้างตนคำสร้อย ขอคำปรึกษาเรื่องการขอใช้ที่ดินป่าชุมชนและที่ดินในกิจการของนิคมสร้างตนเอง 6) สำนักงานเกษตรอำเภอให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในครัวเรือน

7) แผนพัฒนาตำบลหนองแวง ตำบลหนองแวงมีหมู่บ้าน จำนวน 11 หมู่บ้าน โดยจะนำเสนอแผนพัฒนาชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

7.1 บ้านหนองแวง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) สานตะกร้า 2) ทำไม้กวาด 3) เลี้ยงปลาน้ำจืด 4) เลี้ยงไก่ไข่ 5) แปรรูปอาหารสัตว์ แปรรูปอาหารคน 6) ปลูกเห็ด

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ อบรมสัมมาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 3) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 4) สำนักงานปศุสัตว์ ขอสนับสนุนไก่พันธุ์ไข่

7.2 บ้านหนองข่า

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) สานตะกร้า 2) ทำไม้กวาด 3) เลี้ยงปลาน้ำจืด 4) เลี้ยงไก่ไข่ 5) แปรรูปอาหารสัตว์ แปรรูปอาหารคน 6) ปลูกเห็ด

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ อบรมสัมมาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 3) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 4) สำนักงานปศุสัตว์ ขอสนับสนุนไก่พันธุ์ไข่

7.3 บ้านหนองกระโซ่

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) แปรรูปอาหารปลาส้ม/ปลาร้า 2) ชุมชนมีโรงอิฐเก่าอยากให้เป็นแหล่งประกอบอาชีพเสริมให้กับครัวเรือนยากจน 3) ทอผ้า 4) เพาะพันธุ์ปลา 5) ทำพรมเช็ดเท้า

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานฯ เพื่ออบรมเรื่องทักษะอาชีพช่างทำอิฐ 4) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ อบรมสัมมาชีพ

7.4 บ้านป่งแดง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) สานแห 2) การปลูกข้าวอินทรีย์ วิสาหกิจชุมชน 3) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว 4) แปรรูปอาหาร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมฯ ให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์ 3) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงวัว

7.5 บ้านหนองกกเปือย

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ทอเสื่อกก 2) แปรรูปอาหาร แจ่วบอง 3) ทักษะอาชีพช่าง 4) ทำไม้กวาดดอกหญ้า

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ

7.6 บ้านโนนก่อ

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ปลูกหม่อนขายใบ 2) ความรู้ด้านตลาด 3) การเลี้ยงปลาคัง 4) การเพาะเมล็ดพันธุ์หญ้า

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ/การฝึกอาชีพ 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 3) สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมฯ ให้ความรู้ในการเพาะเมล็ดพันธุ์หญ้า 4) สำนักงานประมงอำเภอ เรื่องขอรับการสนับสนุนพันธุ์ปลา

7.7 บ้านเตาถ่าน

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ปลูกหม่อนขายใบและทำเป็นอาหารสัตว์ 2) เลี้ยงปลาน้ำจืด 3) เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) ศูนย์หม่อนไหมฯ ให้คำแนะเรื่องการปลูกหม่อน/สนับสนุนต้นหม่อน 4) สำนักงานปศุสัตว์ ขอสนับสนุนไก่พันธุ์ไข่ 5) นิคมสร้างตนเองคำสร้อย เรื่องการจัดสรรที่ดินเพื่อใช้ในกิจการนิคม

7.8 บ้านโนนสะอาด

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) สานแห 2) การปลูกข้าวอินทรีย์ วิสาหกิจชุมชน 3) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว 4) แปรรูปอาหหาร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมฯ ให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์ 3) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงวัว

7.9 บ้านเหล่าต้นยม

แผนปฏิบัติการแก้จน

1.สานตะกร้า 2) เย็บผ้า/ทำหน้ากากอนามัยจากผ้า 3) ทำไม้กวาดดอกหญ้า 4) แปรรูปหน่อไม้ดอง 5) ปลูกหม่อนขายใบ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) ศูนย์หม่อนไหมฯ ให้คำแนะนำเรื่องการปลูกหม่อน/พันธุ์ต้นหม่อน 3) นิคมสร้างตนเองคำสร้อย เรื่องการจัดสรรที่ดินเพื่อใช้ในกิจการนิคม

7.10 บ้านบังอี่

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ปลูกเห็ด 2) ทำไม้กวาด 3) สานตะกร้า 4) ไก่พันธุ์ไข่ 5) เลี้ยงกบ 6) เลี้ยงวัว 7) แปรรูปอาหารจากปูนา แมงดานา

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน เรื่องทุนประกอบอาชีพ ฝึกอบรมสัมมาชีพ 3) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมฯ เรื่องขอรับการสนับสนุนไก่พันธ์เนื้อไก่พันธุ์ไข่/กบ/วัว

7.11 บ้านเหล่าหลวง

แผนปฏิบัติการแก้จน

1) ปลูกหม่อนขายใบและทำเป็นอาหารสัตว์ 2) เลี้ยงปลาน้ำจืด 3) เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ให้ความรู้ด้านการฝึกอบรมอาชีพ 2) สำนักงานประมงอำเภอนิคมฯ เพื่อขอรับพันธุ์ปลา 3) ศูนย์หม่อนไหมฯ ให้คำแนะเรื่องการปลูกหม่อน/สนับสนุนต้นหม่อน 4) สำนักงานปศุสัตว์ ขอสนับสนุนไก่พันธุ์ไข่ 5) นิคมสร้างตนเองคำสร้อย เรื่องการจัดสรรที่ดินเพื่อใช้ในกิจการนิคมสร้างตนเอง

3. โมเดลแก้จน “หม่อนแก้จนครบวงจร”

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำโมเดลแก้จน “หม่อนแก้จนครบวงจร” โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 บริบทและแนวโน้ม

จังหวัดมุกดาหาร ตั้งในทำเลปลายทางด้านตะวันออกสุดเขตชายแดนประเทศไทย ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) บริบทและสถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ตามแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF ได้ผลการวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากน้อยไปหามากดังนี้ (1) ทุนมนุษย์ อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิม เช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร (2) ทุนธรรมชาติ มีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก. และ สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน (3) ทุนการเงิน มีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน (4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและอินเตอร์เน็ตใช้ และ (5) ด้านทุนสังคม มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ได้รับจากภาครัฐ

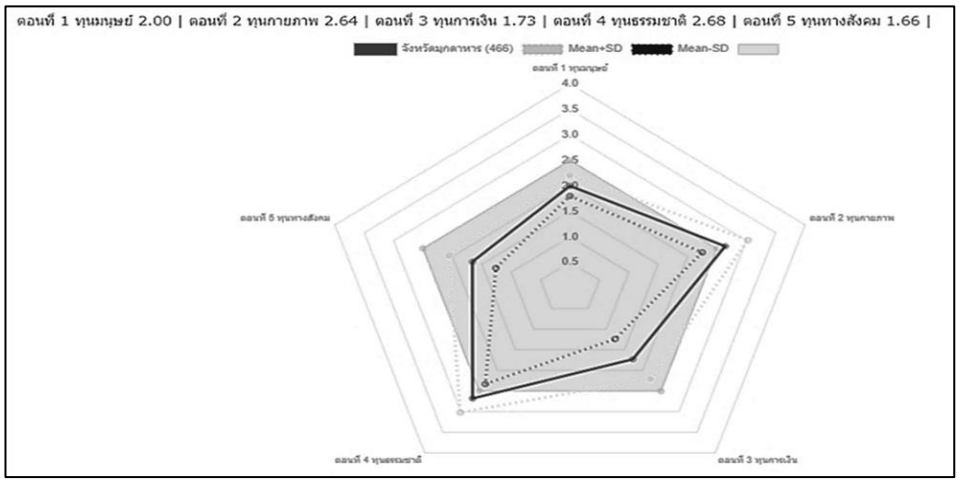
จากข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain point) ได้กำหนดปัจจัยที่ส่งต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ (New Point) โดยได้เลือกอำเภอนำร่องคือพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง เนื่องจากข้อมูล PPP CONNEXT พบว่า ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง จำนวน 16 ตำบล มีจำนวนกลุ่มเป้าหมาย มีจำนวน 1,011 ครัวเรือน จำนวน 3,967 คน ผลการวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพใน SLF จำนวน 5 ทุนในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง จากข้อมูลข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain point) ในอำเภอเมืองมุกดาหาร จำนวน 11 ตำบล และอำเภอหนองสูงจำนวน 5 ตำบล พบว่า 1) ทุนทางการเงิน ค่าเฉลี่ย 1.73 มีผลมาจาก 2) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.66 3) ทุนทางธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.68 4) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 2.00 มีค่าเท่ากัน และ 5) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 2.64 จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นได้จัดประเภทความยากจนในอำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง ออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มอยู่ลำบาก จำนวน 11 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 924 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 76 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 0 ครัวเรือน

จากข้อมูลข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain point) ได้กำหนดปัจจัยที่ส่งต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ (Key successes) ในระยะสั้นควรมีการจัดทำโครงการพัฒนาและฝึกอบรมดังนี้ 1) โครงการการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเกษตรทางด้านเทคโนโลยีการผลิต และการตลาด 2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านการศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ ในการดำเนินการวิจัยในปีที่ 3 ในปีงบประมาณ 2565 คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการพัฒนาโมเดลการขยายพื้นที่การปลูกหม่อนแบบครบวงจนในอำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด “หม่อนแก้จนครบวงจร” ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง จำนวน 16 ตำบล มีจำนวนกลุ่มเป้าหมาย มีจำนวน 1,011 ครัวเรือน จำนวน 3,967 คน โดยใช้การพัฒนานวัตกรรมเชิงผลิตภัณฑ์ Product Innovation ด้วยแนวคิด “หม่อนแก้จน” โดยมีเป้าหมายพัฒนาการโมเดลแก้จนระดับตำบลในอำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง ในการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์

(Product Innovation) ตามเป้าหมายและความศักยภาพของพื้นที่เป้าหมายคนจนของแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด “หม่อนแก้จนแบบครบวงจร”

3.2 การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ

3.2.1 การวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในพื้นที่ในอำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ดังภาพที่ 4.91

ภาพที่ 4.91 ผลการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร
ที่มา : ข้อมูล http://www.livingonnewpace.com ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564

จากภาพที่ 4.91 ข้อมูลผลการดำเนินงาน สามารถสรุปภาพรวมความยากจนในพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ได้ดังนี้

1) ทุนทางการเงิน ค่าเฉลี่ย 1.73 มีผลมาจาก มีรายได้ภาคการเกษตรต่ำเนื่องจากราคาสินค้าทางการเกษตรมีตกต่ำ มีรายจ่ายในครัวเรือนมากกว่ารายรับ บางครัวเรือนไม่มีการออมทรัพย์ บางครัวเรือนมีหนี้สินชำระเองได้บ้าง หรือบางครัวเรือนมีหนี้สินนอกระบบ ไม่มีทรัพย์สินในการประกอบอาชีพ เช่น ไม่มีรถจักรยานยนต์ในการประกอบอาชีพ

2) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.66 ค่อนข้างไม่แตกต่างกัน โดยเนื่องจากมีปัจจัยสาเหตุคล้ายๆกัน คือ มีผลมาจาก มีการเกื้อกูลและระบบรองรับทางสังคมการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมในชุมชน การช่วยเหลือกันของคนในชุมชน การกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน กฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน

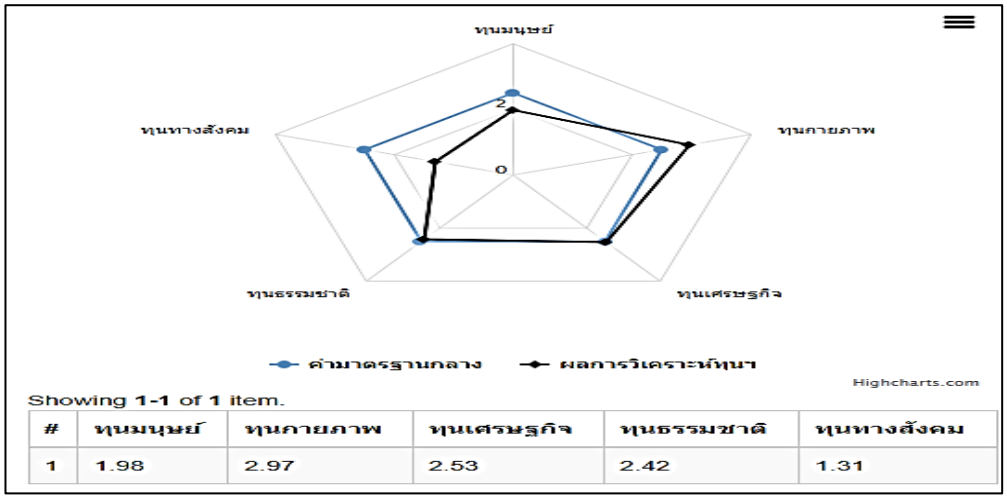
3) ทุนทางธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.68 ค่อนข้างไม่แตกต่างกัน โดยเนื่องจากบริบทของพื้นที่มีความคล้ายๆกัน ดังนั้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของครัวเรือนจึงไม่แตกต่างกัน เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีพ น้อย การเข้าถึงที่ดินทำกินทางการ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำกินในเขตป่าสงวน ประสบปัญหาจากภัยพิบัติตามธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้หรือภัยแล้ง

4) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 2.00 มีค่าเท่ากัน เป็นผลมาจาก ความเป็นอยู่ การศึกษาอยู่ในชั้นประถม อาชีพไม่แน่นอน ไม่มีที่ดินทำกินทางการเกษตรเป็นของตัวเอง บางครัวเรือนเช่าที่ดินทำกินเสียค่าเช่าบ้างและ

ไม่เสียค่าเช่า มีสุขภาพไม่แข็งแรงบางครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิง มีคนพิการ มีติดยา และมีแม่เลี้ยงเดียว หรือทิ้งลูกหลายไว้กับผู้สูงอายุ

5) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 2.64 ซึ่งมีความไม่แตกต่างกันมาก เพราะบริบทของคนในชุมชนมีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่สรุปโดยรวม ที่อยู่อาศัยแข็งแรงปานกลาง แต่บางครัวเรือนไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตัวเอง สร้างบ้านในที่ดินของคนอื่น สภาพครัวเรือนรกรุงรัง ส่งผลให้คุณภาพชีวิตต่ำ

3.2.2 การวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในพื้นที่ในอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ดังภาพที่ 4.92

Showing 1-1 of 1 item.

#	ทุนมนุษย์	ทุนกายภาพ	ทุนเศรษฐกิจ	ทุนธรรมชาติ	ทุนทางสังคม
1	1.98	2.97	2.53	2.42	1.31

ภาพที่ 4.92 ผลการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภอหนองสูง
ที่มา: ข้อมูล http://www.pppconnext.org ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564

จากภาพที่ 4.92 ข้อมูลผลการดำเนินงาน สามารถสรุปภาพรวมความยากจนในพื้นที่อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหารได้ดังนี้

1) ทุนทางการเงิน ค่าเฉลี่ย 2.53 มีผลมาจาก มีรายได้ภาคการเกษตรต่ำเนื่องจากราคาสินค้าทางการเกษตรมีตกต่ำ มีรายจ่ายในครัวเรือนมากกว่ารายรับ บางครัวเรือนไม่มีการออมทรัพย์ บางครัวเรือนมีหนี้สินชำระเองได้บ้าง หรือบางครัวเรือนมีหนี้สินนอกระบบ ไม่มีทรัพย์สินในการประกอบอาชีพ เช่น ไม่มีรถจักรยานยนต์ในการประกอบอาชีพ

2) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.31 ค่อนข้างไม่แตกต่างกัน โดยเนื่องจากมีปัจจัยสาเหตุคล้ายๆกัน คือ มีผลมาจาก มีการเกื้อกูลและระบบรองรับทางสังคมการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมในชุมชน การช่วยเหลือกันของคนในชุมชน การกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน กฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน

3) ทุนทางธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.42 ค่อนข้างไม่แตกต่างกัน โดยเนื่องจากบริบทของพื้นที่มีความคล้ายๆกัน ดังนั้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของครัวเรือนจึงไม่แตกต่างกัน เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีพ น้อย การเข้าถึงที่ดินทำกินทางการ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำกินในเขตป่าสงวน ประสบปัญหาจากภัยพิบัติตามธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้หรือภัยแล้ง

4) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 1.98 มีค่าเท่ากัน เป็นผลมาจาก ความเป็นอยู่ การศึกษาอยู่ในชั้นประถม อาชีพไม่แน่นอน ไม่มีที่ดินทำกินทางการเกษตรเป็นของตัวเอง บางครัวเรือนเช่าที่ดินทำกินเสียค่าเช่าบ้างและไม่เสียค่าเช่า มีสุขภาพไม่แข็งแรงบางครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิง มีคนพิการ มีติดยา และมีแม่เลี้ยงเดียว หรือทิ้งลูกหลายไว้กับผู้สูงอายุ

5) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 2.97 ซึ่งมีความไม่แตกต่างกันมาก เพราะบริบทของคนในชุมชนมีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่สรุปโดยรวม ที่อยู่อาศัยแข็งแรงปานกลาง แต่บางครัวเรือนไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตัวเอง สร้างบ้านในที่ดินของคนอื่น สภาพครัวเรือนรกรุงรัง ส่งผลให้คุณภาพชีวิตต่ำ

3.3 กลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างกระบวนการ

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ครั้งนี้ มีกลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างในการพัฒนาโมเดลแก้จน “หม่อนแก้จนครบวงจร” ได้แก่ หน่วยงานราชการที่ตั้งอยู่ในจังหวัด ซึ่งเป็นกลไกที่ทำงานโดยใช้คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร สั่งการให้หน่วยงานร่วมดำเนินงานตามบทบาทภารกิจที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกลไกเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) กลไกเชิงสถาบันมีบทบาทสนับสนุนข้อมูลรายชื่อครัวเรือนยากจนตามฐานข้อมูล TPMAP ซึ่งมีเฉพาะหน่วยงานที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายให้จัดเก็บข้อมูลและดูแลระบบฐานข้อมูลครัวเรือนคนจนเท่านั้นที่จะเข้าถึงข้อมูลได้ ในระดับพื้นที่ทีมวิจัยได้รับความร่วมมือจากหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ อำเภอ ตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องที่ ซึ่งมีนายอำเภอเป็นหัวหน้าหน่วยราชการ ให้ความร่วมมือในการลงพื้นที่ สำรวจข้อมูลร่วมกับนักวิจัยและรับรองข้อมูลจากการสำรวจ นำไปสู่การยอมรับให้ทุกฝ่ายนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้

นอกจากนี้ หน่วยงานภารกิจซึ่งเป็นหน่วยงานของส่วนกลาง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ได้สนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการในระดับจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

1) สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำเรื่องการจัดแผนยุทธศาสตร์แก้จน หนุนเสริมผลักดันให้มีแผนยุทธศาสตร์แก้จนในแผนจังหวัดมุกดาหาร ผลักดันพืชทนแล้ง เช่น มันเทศญี่ปุ่น การปลูกหม่อนเข้าสู่แผนพัฒนาอาชีพแก้จน ของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร

2) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์จากหม่อน การให้คำแนะเรื่องการปลูกหม่อนเพื่อเลี้ยงสัตว์ ประเภทสัตว์ปลีก เป็ด ไก่ โคขุน ปลาน้ำจืด

3) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนองค์ความรู้และพันธุ์หม่อน จำนวน 21,500 ต้น ให้วิทยากรอบรมเกี่ยวกับการแปรรูปชาใบหม่อน หม่อนแคปซูล และรับขึ้นทะเบียนผู้ปลูกหม่อนให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จน เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรเมื่อเดือนร้อนในเรื่องของการปลูกหม่อนชดเชยต้นหม่อนที่ตายไป

4) สหกรณ์การเกษตรหนองสูง จำกัด (โคขุนหนองสูง) มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์จากหม่อน

5) ศูนย์วิจัยประมงน้ำจืดจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์จากหม่อน

ภาพที่ 4.93 เข้าพบท่านรอง ผวจ.มห. ท่านรองบุญเรือง เมฆฉิม เพื่อขอคำแนะนำเรื่องจัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จน

ภาพที่ 4.94 เข้าพบท่านปศุสัตว์ จ.มห. เพื่อขอคำแนะนำ เรื่องการเอาใบหม่อนทำเป็นอาหารสัตว์

3.3.2) กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการภาคเอกชน ภาคสังคม ในระดับอำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง มีดังนี้

1) นายอำเภอเมืองมุกดาหาร ที่ว่าการอำเภอเมืองมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้การสนับสนุนเรื่องการทำการทำงานในพื้นที่ ร่วมผลักดันนโยบายการพัฒนาแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่ครอบคลุมทุกหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมืองมุกดาหาร และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย สนับสนุนการบริหารจัดการกลุ่มชุมชน

2) นายอำเภอหนองสูง ที่ว่าการอำเภอหนองสูง มีบทบาทหน้าที่ให้การสนับสนุนเรื่องการทำการทำงานในพื้นที่ ร่วมผลักดันนโยบายการพัฒนาแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่ครอบคลุมทุกหมู่บ้านและตำบลในอำเภอหนองสูง และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย สนับสนุนการบริหารจัดการกลุ่มชุมชน และให้คำแนะนำและสนับสนุนการเข้าใช้ที่ดินของรัฐ โดยที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูงได้จัดสรรให้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายได้เข้ามาใช้ประโยชน์โดยการปลูกหม่อน จำนวน 3 ไร่

3) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้คำแนะนำเรื่องการทำงานแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ ร่วมกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนลงสู่พื้นที่ทุกหมู่บ้าน ช่วยหนุนเสริมและร่วมตรวจสอบข้อมูลครัวเรือนยากจน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

4) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหนองสูง มีบทบาทหน้าที่ให้คำแนะนำเรื่องการทำงานแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ ร่วมกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนลงสู่พื้นที่ทุกหมู่บ้าน ช่วยหนุนเสริมและร่วมตรวจสอบข้อมูลครัวเรือนยากจน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

5) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอเมืองมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์จากหม่อน

6) วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมบ้านกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนองค์ความรู้การปลูกและการรับซื้อใบหม่อนแห้ง จำนวน 2,000 กิโลกรัมต่อเดือน ในราคากิโลกรัมละ 5 บาท

7) สำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง มีบทบาทหน้าที่ให้คำแนะนำและสนับสนุนการการปลูกหม่อน รวมถึงให้คำแนะนำและสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย

ภาพที่ 4.95 เข้าพบนายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง เพื่อหารือเรื่องการปลูกหม่อน

ภาพที่ 4.96 เข้าพบนายประวัติ ทุ่นทอง เกษตรอำเภอหนองสูง เพื่อหารือเรื่องการปลูกหม่อน

3.3.3) กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการภาคเอกชน ภาคสังคม นอกเขตจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

1) ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์จังหวัดอำนาจเจริญ มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์จากหม่อน

2) มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหม่อน

3) บริษัท Thai Japan จำกัด มีบทบาทหน้าที่รับซื้อใบหม่อนแห้ง จำนวน 2,000 กิโลกรัมต่อเดือน เป็นผู้รับซื้อใบหม่อนอบแห้ง กิโลกรัมละ 30 บาทจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย ซึ่งกลุ่มฯ ดังกล่าวได้รับซื้อใบหม่อนสดจากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแก้จนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง

3.4 กลยุทธ์การดำรงชีพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจึงได้จัดทำโมเดลแก้จนด้วยแนวคิด “หม่อนแก้จนครบวงจร” มีการออกแบบการดำเนินการดังนี้

3.4.1 การพัฒนาโมเดล “หม่อนแก้จนครบวงจร” ดำเนินการนำร่องในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง มีการออกแบบการดำเนินการดังนี้

1) การปลูก

1.1) ศูนย์หม่อนไหมจังหวัดมุกดาหาร ให้การสนับสนุนพันธุ์หม่อน คือ พันธุ์หม่อนบุรีรัมย์ 60 ชนิดหม่อนใบและหม่อนผล จำนวน 21,500 ต้น

1.2) ครัวเรือนยากจนในตำบลนาโสก อำเภอเมืองมุกดาหาร ปลูกหม่อน จำนวน 9 ไร่

1.3) ครัวเรือนยากจนในตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง ปลูกหม่อน 10 ไร่

1.4) สำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง สนับสนุนพื้นที่การปลูกหม่อน 3 ไร่

ภาพที่ 4.97 แปลงหม่อนของครัวเรือนยากจน ต.นาโสก

ภาพที่ 4.98 แปลงหม่อนของครัวเรือนยากจน ต.นาโสก

2) การแปรรูป

2.1) ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์อำนาจเจริญสนับสนุนเรื่องการแปรรูปอาหารสัตว์ ด้วยแนวคิด “หม่อนเลี้ยงสัตว์”

2.2) ศูนย์หม่อนไหมจังหวัดมุกดาหารสนับสนุนเรื่องการแปรรูปอาหารและเครื่องดื่มจากหม่อนใบและหม่อนผล ด้วยแนวคิด “หม่อนเลี้ยงคน”

2.3) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารสนับสนุนและฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการแปรรูปอาหารและเครื่องดื่มจากหม่อนใบ (ชาใบหม่อน) และแปรรูปเป็นสบู่ใบหม่อน

ภาพที่ 4.99 อบรมการทำชาใบหม่อน

ภาพที่ 4.100 อบรมการทำชาใบหม่อน

3) การตลาด

3.1) ตลาดในประเทศ

(1) วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมบ้านกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร รับซื้อใบสดกิโลกรัมละ 5 บาท 2) กลุ่มผู้เลี้ยงปลากระชัง จำนวน 30 ราย รับซื้ออาหารปลา 3) สหกรณ์การเกษตรหนองสูง จำกัด จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน 500 รายรับซื้ออาหารโคขุน

3.2) ตลาดต่างประเทศ

(1) บริษัท Thai Japan จำกัด รับซื้อใบแห้งกิโลกรัมละ 30 บาท 2) บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) รับซื้อใบแห้งกิโลกรัมละ 30 บาท

กลยุทธ์การดำรงชีพที่เลือกใช้และเชื่อมโยงกับข้อมูลการวิเคราะห์ทุนการดำรงชีพในพื้นที่ อำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง

ภาพที่ 4.101 วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมรับซื้อใบสด

ภาพที่ 4.102 วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมรับซื้อใบสด

ผลลัพธ์การดำรงชีพที่เกิดขึ้นจากโมเดลแก้จน “หม่อนแก้จนครบวงจร” มีรายละเอียดดังนี้

3.5.1 โมเดลแก้จน “หม่อนแก้จนครบวงจร” **ซึ่งเป็น Product Innovation** ผลลัพธ์การดำรงชีพที่เกิดขึ้น ได้แก่

5.1.1) ทุนการเงิน ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง จำนวน 16 ตำบล มีจำนวนกลุ่มเป้าหมาย มีจำนวน 1,011 ครัวเรือน จำนวน 3,967 คน ในการพัฒนาสินค้าจากหม่อนในการขายและจำหน่ายหม่อนของชุมชน ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

5.1.2) ทุนสังคม ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง จำนวน 16 ตำบล มีจำนวนกลุ่มเป้าหมาย มีจำนวน 1,011 ครัวเรือน จำนวน 3,967 คน ในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 7 กลุ่ม วิสาหกิจในการรับซื้อหม่อนเพื่อการจำหน่ายและแปรรูปของชุมชน

5.1.3) ทุนธรรมชาติ ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง จำนวน 16 ตำบล มีจำนวนกลุ่มเป้าหมาย มีจำนวน 1,011 ครัวเรือน จำนวน 3,967 คน ในการเข้าถึงที่ดินทำกินในการสร้างอาชีพ

5.1.4) ทุนมนุษย์ ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง จำนวน 16 ตำบล มีจำนวนกลุ่มเป้าหมาย มีจำนวน 1,011 ครัวเรือน จำนวน 3,967 คน ได้เรียนรู้และพัฒนาการปลูก การแปรรูป และการตลาด สินค้าใหม่และตลาดใหม่จากชุมชนของตนเอง

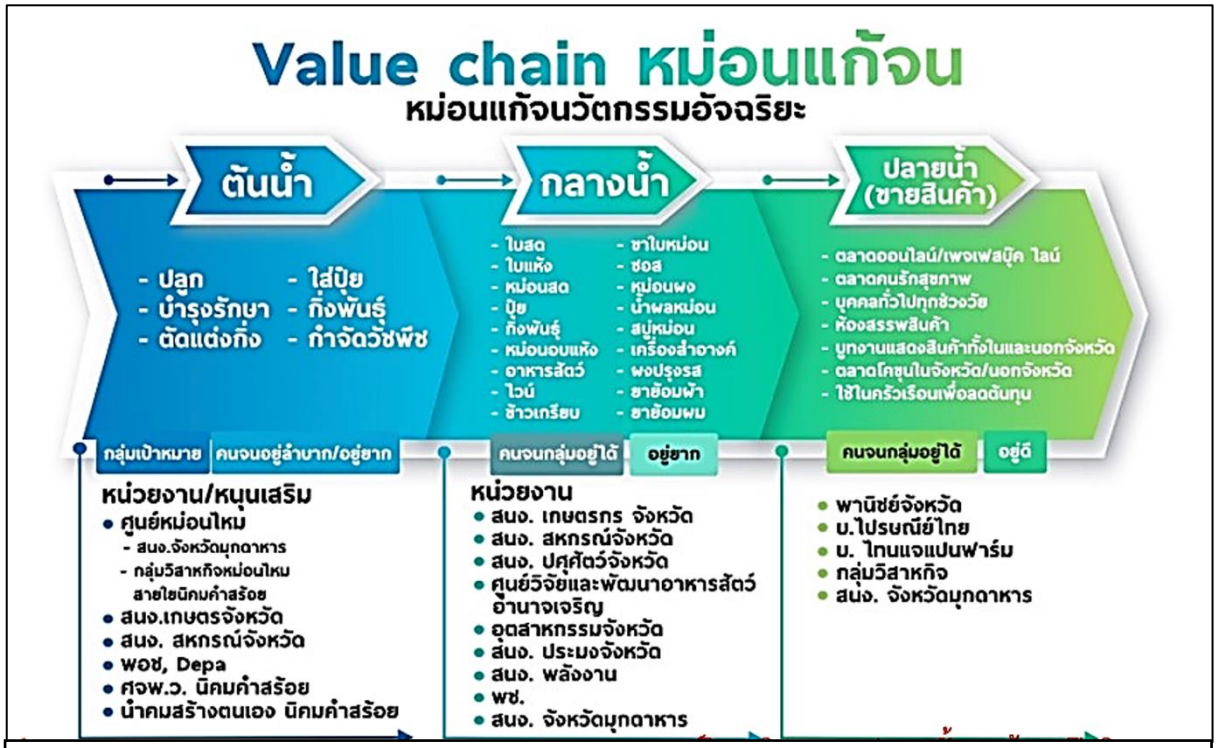
5.1.5) หม่อนเลี้ยงคน คือ การปลูกหม่อนนี้จะยังเป็นการรักษาวัฒนธรรมของพื้นที่, สร้างอาชีพ/รายได้, พัฒนาคุณภาพชีวิต และสร้างความอบอุ่นให้กับครอบครัว เสริมศักยภาพของชุมชนในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและช่วยเหลือคนจนในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน

5.1.6) หม่อนเลี้ยงสัตว์ จะเป็นส่วนของการสร้างอาชีพ/รายได้, การลดต้นทุนการผลิตในส่วนที่เป็นปัจจัยในการเลี้ยงสัตว์ของครอบครัว ชุมชน รวมทั้งเกิดการหมุนเวียนของรายได้ในชุมชน, การมีสุขภาพที่แข็งแรงเนื่องจากเน้นการปลูกหม่อนที่ใช้สารเคมีน้อย หรือการใช้สารสกัดจากธรรมชาติ รวมทั้งเกิดการพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชน สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และวิทยากรชุมชนได้

5.1.7) การเชื่อมโยง Product Innovation เพื่อพัฒนาสินค้าชุมชนให้มีความทันสมัยโดยใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชน และเหมาะสมกับรูปแบบการตลาดของชุมชนและการตลาดสมัยใหม่ในรูปแบบต่างๆ และยังเชื่อมโยง BCG Model ของชุมชนทั้งในด้านการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น การหมุนเวียนทางเศรษฐกิจรายได้และสินค้า รวมทั้งเป็นการทำธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยังสามารถเชื่อโยงกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้

ภาพที่ 4.103 การเชื่อมโยง Product Innovation เพื่อพัฒนาสินค้าชุมชนให้มีความทันสมัยโดยใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชนในรูปแบบการตลาดของชุมชนและการตลาดสมัยใหม่ในรูปแบบต่างๆ และยังเชื่อมโยงแนวคิด BCG Model

ภาพที่ 4.104 Value chain หม่อนแก้จน หม่อนแก้จนนวัตกรรมอัจฉริยะ

3.6 การจัดการแปลงรวม

การจัดการแปลงรวมหรือการใช้ที่ดินขนาดใหญ่และเป็นที่ดินของรัฐ เป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดปัจจัยการผลิต เนื่องจากโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในโมเดลหม่อนแก้จนต้องใช้พื้นที่ในการปลูกหม่อน แต่ปัญหาที่พบคือ ครัวเรือนเป้าหมายในตำบลหนองสูงใต้ที่เข้าร่วมโครงการมีความสนใจอยากปลูกหม่อนแต่มีบางครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ในพื้นที่อำเภอหนองสูง มีที่ดินสาธารณะประโยชน์ของรัฐที่เป็นของที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูงอยู่เป็นจำนวนมาก โดยมีการจัดสรรที่ดินให้ครัวเรือนยากจนที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์โดยการทำการปลูกหม่อน

โครงการวิจัยฯ มีการจัดการแปลงรวมหรือการใช้ที่ดินขนาดใหญ่และเป็นที่ดินของรัฐ ได้รับความกรุณาจากนายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง ให้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายได้เข้าไปปลูกหม่อนในพื้นที่ของอำเภอหนองสูง โดยจัดสรรที่ดินให้จำนวน 3 ไร่ โดยนายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง ได้จัดสรรที่ดินให้แก่ครัวเรือนยากจนเป้าหมายปลูกหม่อน รายละเอียดดังนี้

ในวันที่ 5 มกราคม 2566 เวลา 9.00 น. ทีมวิจัยได้เข้าพบนายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง เพื่อขอคำแนะนำเรื่องการเข้าใช้ที่ดินของรัฐ ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โครงการย่อย ด้วยแนวคิด หม่อนครบวงจร ณ ที่ว่าการอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.105 เข้าพบนายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง เพื่อขอคำแนะนำเรื่องการเข้าใช้ที่ดินของรัฐ

ภาพที่ 4.106 เข้าพบนายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง เพื่อขอคำแนะนำเรื่องการเข้าใช้ที่ดินของรัฐ

ในวันที่ 5 มกราคม 2566 เวลา 10.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง ในการจัดการประชุมกลุ่มวิสาหกิจหม่อนเพื่อขอคำแนะนำเรื่องการเข้าใช้ที่ดินของรัฐ ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โครงการย่อย ด้วยแนวคิด หม่อนครบวงจร ณ ห้องประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.107 เข้าพบนายประวัติ ทุ่นทอง เกษตรอำเภอหนองสูงเพื่อขอคำแนะนำเรื่องการเข้าใช้ที่ดินของรัฐ

ภาพที่ 4.108 เข้าพบนายประวัติ ทุ่นทอง เกษตรอำเภอหนองสูงเพื่อขอคำแนะนำเรื่องการเข้าใช้ที่ดินของรัฐ

3.7 ผลิตภัณฑ์ในโครงการหม่อนแก้จน

ภาพที่ 4.109 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ

ภาพที่ 4.110 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ

ภาพที่ 4.111 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ

ภาพที่ 4.112 ผลิตภัณฑ์ในโครงการ

ภาพที่ 4.113 สบู่ใบหม่อน แบบพกพา

ภาพที่ 4.114 สบู่ใบหม่อน แบบพกพา

3.8 กิจกรรมในโครงการ

3.8.1 ครัวเรือนยากจนศึกษาดูงานการปลูกหม่อน

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารได้จัดการศึกษาดูงานการปลูกหม่อน โดยมี นายทองคำ สายโรจน์ ที่ปรึกษากลุ่มวิสาหกิจผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อย เพื่อแนะนำการปลูกและบำรุงรักษาต้นหม่อน รวมถึงการรับซื้อใบหม่อนจากครัวเรือนยากจนในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ณ กลุ่มวิสาหกิจผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อย ตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.115 ศึกษาดูงานการปลูก การบำรุงรักษาและการขายใบหม่อน

ภาพที่ 4.116 ศึกษาดูงานการปลูก การบำรุงรักษาและการขายใบหม่อน

3.8.2 ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดมุกดาหาร สนับสนุนพันธุ์หม่อนให้แก่ครัวเรือนยากจนเป้าหมาย

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดมุกดาหาร ได้สนับสนุนพันธุ์หม่อนให้แก่ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โดยมี นางบุษบง ภูกองชัย หัวหน้ากลุ่มงานผลิตขยายพันธุ์และบริการ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดมุกดาหาร เพื่อนำพันธุ์หม่อนที่ได้รับการสนับสนุนไปปลูกในโครงการวิจัยเพื่อ

แก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ณ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.117 ศูนย์หม่อนไหมฯ สนับสนุนพันธุ์หม่อน

ภาพที่ 4.118 ศูนย์หม่อนไหมฯ สนับสนุนพันธุ์หม่อน

3.8.3 ประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน

วันที่ 18 พฤศจิกายน 2565 เวลา 09.00 น. ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ร่วมต้อนรับคณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด หม่อนแก้จน โดยมี ดร.ทิวากร เหล่าลือชา หัวหน้าโครงการวิจัย กล่าวรายงานวัตถุประสงค์และมีครัวเรือนยากจนเข้าร่วมประชุม ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ภาพที่ 4.119 ประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน

ภาพที่ 4.120 ครัวเรือนยากจนร่วมประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน

สรุปการลงพื้นที่คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน

สรุปการลงพื้นที่คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน โดยคณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ได้แนะนำ หนุนเสริม และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน ในประเด็นต่างๆ ดังภาพ

ภาพที่ 4.121 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) นำเสนอแผนการดำเนินงาน

ภาพที่ 4.122 คณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) นำเสนอห่วงโซ่อุปทาน

ผลจากการลงพื้นที่ของคณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ได้ให้ทีมวิจัยส่งใบหม่อนสด จำนวน 10 กิโลกรัม ส่งไปตรวจเพื่อวิเคราะห์หาสารสำคัญในใบหม่อนที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) และทางคณะจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) มีกำหนดการที่จะลงพื้นที่ในตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย เพื่อจัดอบรมและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน ในวันที่ 22-23 ธันวาคม 2565

3.8.4 ประชุมแนวทางการยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพร

ในวันที่ 22 ธันวาคม 2565 วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้จัดการประชุมแนวทางการยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพร ภายใต้โครงการพัฒนาศักยภาพผลผลิตด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมในพื้นที่นำร่องจังหวัดมุกดาหาร และเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หม่อนในโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 40 คน ประกอบด้วยครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ส่วนราชการ โดยมีนายศศิพงษา จันทรสาขา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เป็นประธานที่ประชุม ดร.ทิวากร เหล่าลือชา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารและหัวหน้าโครงการวิจัย กล่าววัตถุประสงค์ และมีนายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ นายอำเภอนิคมคำสร้อย นางสาวจิริกา นุตาลัย ที่ปรึกษา บพท. นายสมประสงค์ พยัคฆพันธ์ ที่ปรึกษา บพท. ร่วมกับทีมวิทยากร ดร. ธัญชนก เมืองมั่น นักวิจัยอาวุโสและทีมวิจัยจาก สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ณ ห้องประชุมวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยมีการบรรยายในหัวข้อต่างๆ ดังนี้

- นางสาวจิริกา นุตาลัย ที่ปรึกษา บพท. บรรยายหัวข้อ ที่มา วว. และโครงการแก้จน
- ดร.ธัญชนก เมืองมั่น บรรยายหัวข้อประเภทผลิตภัณฑ์สมุนไพร

- ดร.สมกมล อินทวงค์ บรรยายหัวข้อ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ “เครื่องสำอาง”
- นางสาวมณีรัตน์ จัตตุลาภา บรรยายหัวข้อ มาตรฐานสถานที่ผลิตเครื่องสำอาง
- ดร.กัญญาณัฐ แก้วเอียด บรรยายหัวข้อสารสกัดสมุนไพรและเอกสารควบคุม
- ดร.วิริยาภรณ์ สุ่มสกุล บรรยายหัวข้อองค์ประกอบทางเคมีและฤทธิ์ทางชีวภาพของสารสกัดใบหม่อนและผลหม่อน

ภาพที่ 4.123 ประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน

ภาพที่ 4.124 ประชุมวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อน

3.8.5 ประชุมพัฒนาผลิตภัณฑ์หม่อนและนำเสนอแนวทางการดำเนินงานหม่อนแก้จน

ในวันที่ 23 ธันวาคม 2565 เวลา 9.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้จัดการประชุมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หม่อนและนำเสนอแนวทางการดำเนินงานหม่อนแก้จนในโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 40 คน ประกอบด้วยครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ส่วนราชการ โดยมีนายศศิพงษา จันทรสาขา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เป็นประธานที่ประชุม ดร.ทิวากร เหล่าลือชา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารและหัวหน้าโครงการวิจัย กล่าววัตถุประสงค์ และมีนายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ นายอำเภอนิคมคำสร้อย นางสาวจิริกา นุตาลัย ที่ปรึกษา บพท. นายสมประสงค์ พยัคฆพันธ์ ที่ปรึกษา บพท. ร่วมกับทีมวิทยากร ดร. ธัญชนก เมืองมั่น นักวิจัยอาวุโสและทีมวิจัยจาก สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ผลการประชุม สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) จะสนับสนุนในการทำ GAP (Good Agricultural Practice ; GAP) หรือการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตพืช เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ปลอดภัยทั้งต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค ในแปลงปลูกหม่อนของกลุ่มวิสาหกิจปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดงในครั้งต่อไป

ภาพที่ 4.125 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) นำเสนอแนวทางการดำเนินงานหม่อนแก้จน

ภาพที่ 4.126 ครัวเรือนยากจนเป้าหมายร่วมประชุมแนวทางการดำเนินงานหม่อนแก้จน

3.8.6 ประชุมวางแผนการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจหม่อนครบวงจร

ในที่ 28 ธันวาคม 2565 เวลา 9.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารโดยมี ดร.ทิวากร เหล่าลือชา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารและหัวหน้าโครงการวิจัย และทีมวิจัย ลงพื้นที่ในการจัดประชุมโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร กิจกรรมพัฒนากลุ่มวิสาหกิจหม่อนครบวงจร โมเดลหม่อนครบวงจร ในพื้นที่ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง กับข้อมูลครัวเรืองยากจนในพื้นที่ตำบลหนองสูงใต้ ณ วิสาหกิจชุมชนหม่อนอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.127 ประชุมวางแผนการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจหม่อนครบวงจร

ภาพที่ 4.128 ประชุมวางแผนการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจหม่อนครบวงจร

3.8.7 ประชุมวางแผนการพัฒนาการปลูก การแปรรูป และการตลาด

ในวันที่ 5 มกราคม 2566 เวลา 10.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง ในการจัดการประชุมกลุ่มวิสาหกิจหม่อนเพื่อพัฒนาการปลูก การแปรรูป และการตลาด ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โครงการย่อย ด้วยแนวคิด หม่อนครบวงจร ณ ห้องประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.129 ประชุมวางแผนการพัฒนาการปลูก การแปรรูป และการตลาด

ภาพที่ 4.130 ประชุมวางแผนการพัฒนาการปลูก การแปรรูป และการตลาด

3.8.8 ประชุมวางแผนการเข้าใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของรัฐ

ในวันที่ 5 มกราคม 2566 เวลา 11.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง ในการจัดการประชุมกลุ่มวิสาหกิจหม่อนเพื่อขอคำแนะนำเรื่องการเข้าใช้ที่ดินของรัฐ ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โครงการย่อย ด้วยแนวคิด หม่อนครบวงจร ณ ห้องประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.131 ประชุมวางแผนการเข้าใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของรัฐ

ภาพที่ 4.132 ประชุมวางแผนการเข้าใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของรัฐ

3.8.9 ประชุมการพัฒนาหม่อนครบวงจร

ในวันที่ 11 มกราคม 2566 เวลา 09.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร จัดกิจกรรมการพัฒนาหม่อนครบวงจร ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โครงการย่อย ด้วยแนวคิด หม่อนครบวงจร โดยมีนายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง เป็นประธาน ณ วิสาหกิจชุมชนหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.134 นายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง ร่วมประชุมการพัฒนาหม่อนครบวงจร

ภาพที่ 4.135 นายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง ร่วมประชุมการพัฒนาหม่อนครบวงจร

3.8.10 การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบหม่อน (ชาใบหม่อน)

ในวันที่ 11 มกราคม 2566 เวลา 10.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร จัดกิจกรรมการพัฒนาหม่อนครบวงจร การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบหม่อน (ชาใบหม่อน) ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โครงการย่อย ด้วยแนวคิด หม่อนครบวงจร โดยมีนายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง เป็นประธาน ณ วิสาหกิจชุมชนหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.135 การอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบหม่อน (ชาใบหม่อ

ภาพที่ 4.136 การอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบหม่อน (ชาใบหม่อน)

3.8.11 การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบหม่อน (สบู่ใบหม่อน)

ในวันที่ 11 มกราคม 2566 เวลา 13.00 น. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมกับศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร จัดกิจกรรมการพัฒนาหม่อนครบวงจร การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบหม่อน (สบู่ใบหม่อน) ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โครงการย่อย ด้วยแนวคิด หม่อนครบ

วงจร โดยมีนายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง เป็นประธาน ณ วิสาหกิจชุมชนหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.137 การอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบหม่อน (สบู่ใบหม่อน)

ภาพที่ 4.138 การอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบหม่อน (สบู่ใบหม่อน)

4. โมเดลแก้จน “คลังแรงงาน”

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำโมเดลแก้จน “คลังแรงงาน” โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 บริบทและแนวโน้ม

จังหวัดมุกดาหาร ตั้งในทำเลปลายทางด้านตะวันออกสุดเขตชายแดนประเทศไทย ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) บริบทและสถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ตามแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF ได้ผลการวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากน้อยไปหามากดังนี้ (1) ทุนมนุษย์ อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิม เช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร (2) ทุนธรรมชาติ มีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก. และ สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน (3) ทุนการเงิน มีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน (4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและอินเตอร์เน็ตใช้ และ (5) ด้านทุนสังคม มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ได้รับจากภาครัฐ

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในจังหวัดมุกดาหาร พบว่าพื้นที่ในชุมชนเมืองมุกดาหาร มีทั้งหมด 16 ชุมชนมีครัวเรือนยากจนจำนวน 215 ครัวเรือน โดยในการสำรวจข้อมูลในระบบ ข้อมูล PPP CONNEXT ครัวเรือนยากจนจำนวน 16 ชุมชน ในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร มีจำนวน 215 ครัวเรือน มีจำนวน 935 คน โดยการดำเนินงานได้มีการประชุมร่วมกับศูนย์ ศจพ.ทม., พจอ., พชอ., พจต., พชต. เพื่อสรุปข้อมูลและนำเสนอแนวทางการพัฒนาในชุมชนเมืองมุกดาหาร

ผลการวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพใน SLF จำนวน 5 ทุนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร พบว่า 1) ทุนการเงิน ค่าเฉลี่ย 1.73 2) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 2.00 3) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.66 4)

ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 2.64 และ 5) ทุนธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.68 จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นได้จัดประเภทความยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มอยู่ลำบาก จำนวน 7 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 205 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 3 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 0 ครัวเรือน

สามารถสรุปภาพรวมความยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหารได้ดังนี้

1) ทุนทางการเงิน ค่าเฉลี่ย 1.73 มีผลมาจาก มีรายได้ภาคการเกษตรต่ำเนื่องจากราคาสินค้าทางการเกษตรมีตกต่ำ มีรายจ่ายในครัวเรือนมากกว่ารายรับ บางครัวเรือนไม่มีการออมทรัพย์ บางครัวเรือนมีหนี้สินชำระเองได้บ้าง หรือบางครัวเรือนมีหนี้สินนอกระบบ ไม่มีทรัพย์สินในการประกอบอาชีพ เช่น ไม่มีรถจักรยานยนต์ในการประกอบอาชีพ

2) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.66 มีผลมาจาก มีการเกื้อกูลและระบบรองรับทางสังคมการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมในชุมชน การช่วยเหลือกันของคนในชุมชน การกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน กฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน

3) ทุนทางธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.68 โดยเนื่องจากบริบทของพื้นที่ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของครัวเรือน เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีพน้อย การเข้าถึงที่ดินทำกินของรัฐ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำกินในเขตป่าสงวน ประสบปัญหาจากภัยพิบัติตามธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือภัยแล้ง

4) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 2.00 มีผลมาจาก ความเป็นอยู่ การศึกษาอยู่ในชั้นประถม อาชีพไม่แน่นอน ไม่มีที่ดินทำกินทางการเกษตรเป็นของตัวเอง บางครัวเรือนเช่าที่ดินทำกิน เสียค่าเช่าบ้างและไม่เสียค่าเช่า มีสุขภาพไม่แข็งแรง บางครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิง มีคนพิการ มีติดยา และมีแม่เลี้ยงเดียว หรือทิ้งลูกหลานไว้กับผู้สูงอายุ

5) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 2.64 มีผลมาจาก บริบทของคนในชุมชนมีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่สรุปโดยรวม ที่อยู่อาศัยแข็งแรงปานกลาง แต่บางครัวเรือนไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตัวเอง สร้างบ้านในที่ดินของคนอื่น สภาพครัวเรือนรกรุงรัง ส่งผลให้คุณภาพชีวิตต่ำ

ในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร มีการจ้างงานแต่แรงงานนอกระบบไม่สามารถเข้าสู่การจ้างงานได้ จึงได้ออกแบบโครงการพัฒนาโมเดลแก้จนในชุมชนเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด “คลังแรงงานชุมชนด้วย Application Job Muk”

4.2 การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ

ผลการวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพใน SLF จำนวน 5 ทุนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร พบว่า 1) ทุนการเงิน ค่าเฉลี่ย 1.73 2) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 2.00 3) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.66 4) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 2.64 และ 5) ทุนธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.68 จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นได้จัดประเภทความยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มอยู่ลำบาก จำนวน 7 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 205 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 3 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 0 ครัวเรือน

สามารถสรุปภาพรวมความยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหารได้ดังนี้

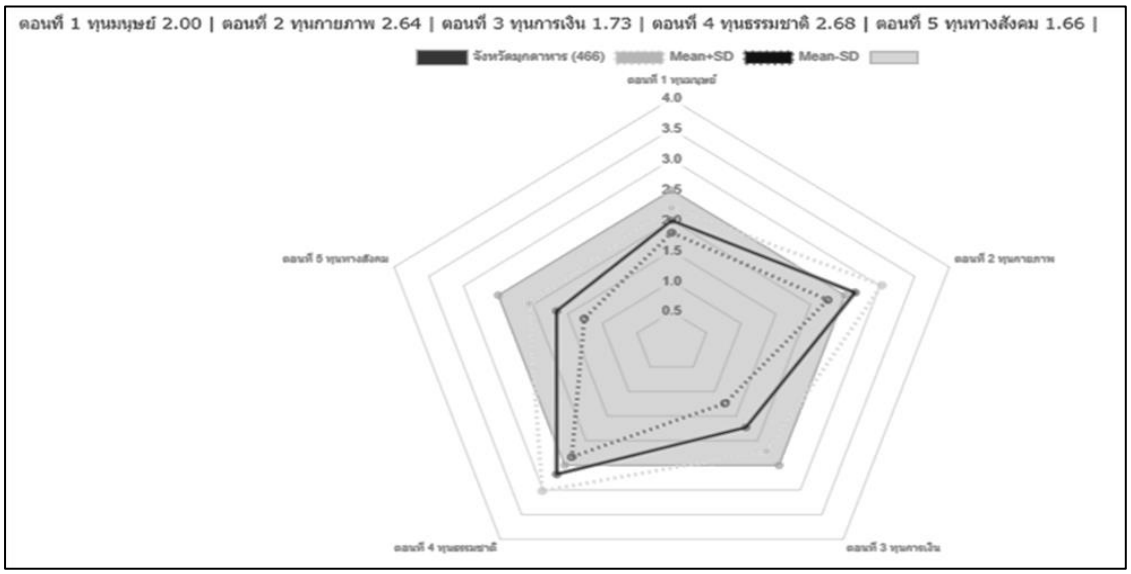
1) ทุนทางการเงิน ค่าเฉลี่ย 1.73 มีผลมาจาก มีรายได้ภาคการเกษตรต่ำเนื่องจากราคาสินค้าทางการเกษตรมีตกต่ำ มีรายจ่ายในครัวเรือนมากกว่ารายรับ บางครัวเรือนไม่มีการออมทรัพย์ บางครัวเรือนมีหนี้สินชำระเองได้บ้าง หรือบางครัวเรือนมีหนี้สินนอกระบบ ไม่มีทรัพย์สินในการประกอบอาชีพ เช่น ไม่มีรถจักรยานยนต์ในการประกอบอาชีพ

2) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.66 มีผลมาจาก มีการเกื้อกูลและระบบรองรับทางสังคมการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมในชุมชน การช่วยเหลือกันของคนในชุมชน การกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน กฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน

3) ทุนทางธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.68 โดยเนื่องจากบริบทของพื้นที่ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของครัวเรือน เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีพน้อย การเข้าถึงที่ดินทำกินของรัฐ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำกินในเขตป่าสงวน ประสบปัญหาจากภัยพิบัติตามธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือภัยแล้ง

4) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 2.00 มีผลมาจาก ความเป็นอยู่ การศึกษาอยู่ในชั้นประถม อาชีพไม่แน่นอน ไม่มีที่ดินทำกินทางการเกษตรเป็นของตัวเอง บางครัวเรือนเช่าที่ดินทำกิน เสียค่าเช่าบ้างและไม่เสียค่าเช่า มีสุขภาพไม่แข็งแรง บางครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิง มีคนพิการ มีติดยา และมีแม่เลี้ยงเดียว หรือทิ้งลูกหลานไว้กับผู้สูงอายุ

5) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 2.64 มีผลมาจาก บริบทของคนในชุมชนมีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่สรุปโดยรวม ที่อยู่อาศัยแข็งแรงปานกลาง แต่บางครัวเรือนไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตัวเอง สร้างบ้านในที่ดินของคนอื่น สภาพครัวเรือนรกรุงรัง ส่งผลให้คุณภาพชีวิตต่ำ ดังภาพที่ 4.139

ภาพที่ 4.139 ค่าเฉลี่ยทุนศักยภาพ 5 มิติ ของครัวเรือนยากจนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

4.3 กลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างกระบวนการ

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ครั้งนี้ มีกลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างกระบวนการในโมเดลแก้จน “คลังแรงงาน” ได้แก่ หน่วยงานราชการที่ตั้งอยู่ในจังหวัด ซึ่งเป็นกลไกที่ทำงานโดยใช้คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร สั่งการให้หน่วยงานร่วมดำเนินงานตามบทบาทภารกิจที่

เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกลไกเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) กลไกเชิงสถาบันนี้มีบทบาทสนับสนุนข้อมูลรายชื่อครัวเรือนยากจนตามฐานข้อมูล TPMAP ซึ่งมีเฉพาะหน่วยงานที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายให้จัดเก็บข้อมูลและดูแลระบบฐานข้อมูลครัวเรือนคนจนเท่านั้นที่จะเข้าถึงข้อมูลได้ ในระดับพื้นที่ทีมวิจัยได้รับความร่วมมือจากหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ อำเภอ ตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ ซึ่งมีนายอำเภอเป็นหัวหน้าหน่วยราชการ ให้ความร่วมมือในการลงพื้นที่ สำรวจข้อมูลร่วมกับนักวิจัยและรับรองข้อมูลจากการสำรวจ นำไปสู่การยอมรับให้ทุกฝ่ายนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้

นอกจากนี้ หน่วยงานภารกิจซึ่งเป็นหน่วยงานของส่วนกลาง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ได้สนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 กลไกเชิงสถาบันของในระดับจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

1) สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนโครงการพัฒนาแก้ไขปัญหาความยากจนฯ ในแผนจังหวัดฯ

2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่บริการวิชการและการวิจัย เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งเดียวในจังหวัดมุกดาหาร จัดทำโครงการวิจัยการแก้ไขปัญหาความจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือภาคประชาสังคม หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน เพื่อสำรวจการจ้างแรงงานในจังหวัดมุกดาหารและได้เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่เชื่อมประสานงานระหว่างครัวเรือนยากจนที่มีปัญหาเรื่องการหาช่องทางการทำงานหรือประสบปัญหากับการตกงาน กับกระทรวงแรงงานเพื่อหาแนวทางการแก้ไขเรื่องปัญหาการจ้างงานหรือช่องทางการหางาน

3) เทศบาลเมืองมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

4) สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้ข้อมูลแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบเพื่อจัดทำฐานข้อมูลคลังแรงงาน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย และสนับสนุนแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางด้านแรงงาน

5) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครอง มีบทบาทหน้าที่ให้ข้อมูลกฎหมาย สวัสดิการของแรงงานงานนอกระบบและแรงงานในระบบ แรงงานภาคการเกษตร เพื่อจัดทำฐานข้อมูลคลังแรงงาน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย และสนับสนุนแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางด้านแรงงาน

6) แรงงานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย และสนับสนุนแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางด้านแรงงาน

7) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้ข้อมูลเรื่องมาตรฐานแรงงาน มาตรฐานวิชาชีพ สมถนะในการประกอบ ออกหนังสือรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานและมาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลคลังแรงงาน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย และสนับสนุนแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางด้านแรงงาน

8) สำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ กองทุนประกันสังคม กองทุนสุขภาพ การสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตน สิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตนเมื่อเป็นผู้ถูกจ้างงาน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลคลังแรงงาน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย และสนับสนุนแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางด้านแรงงาน

9) สำนักงานจัดหางานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการจัดหางานและคุ้มครองคนหางานกฎหมายว่าด้วย การทำงานของคนต่างด้าวและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาวะตลาดแรงงานและแนวโน้มความต้องการแรงงานและเป็นศูนย์ทะเบียนข้อมูลแรงงาน พัฒนาระบบ รูปแบบ มาตรการ และวิธีการด้านการจัดหางานจัดทำและประสานแผนการปฏิบัติงานของกรมให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านแรงงานของกระทรวง รวมทั้งกำหนดมาตรฐานอาชีพและอุตสาหกรรม ให้คำปรึกษา ส่งเสริม และให้บริการแนะแนวอาชีพ ทดสอบความถนัดให้แก่ครัวเรือนยากจน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย และสนับสนุนแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางด้านแรงงาน

4.3.2 กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการภาคเอกชน ภาคสังคม นอกเขตจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

1) มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ มีบทบาทหน้าที่ให้คำแนะนำและสนับสนุนในการออกแบบ Application Job Muk ร่วมพัฒนาระบบฐานข้อมูลแอปพลิเคชั่นคลังแรงงานกับทีมวิจัย เพื่อเป็นแอปที่ช่วยในการจัดหาช่องทางการทำงานให้ผู้ที่สนใจหางานแบบถูกกฎหมายเป็นการหางานในระบบ งานนอกภาคการเกษตร แอปฯ จะสามารถทำให้ผู้จ้างงานสามารถทราบถึงข้อมูลประวัติ ประสบการณ์ทำงานของผู้รับจ้างเป็นแอปฯ ที่ช่วยในการตัดสินใจเลือกลูกจ้างที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการทำงานตรงใจนายจ้าง

4.4 กลยุทธ์การดำรงชีพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจึงได้จัดทำโมเดลแก้จนจังหวัดมุกดาหาร (Operating Model) ด้วยแนวคิด “คลังแรงงาน” โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร มีการจ้างงานแต่แรงงานนอกระบบไม่สามารถเข้าสู่การจ้างงานได้ จึงได้ออกแบบ Application Job Muk เป็นคลังแรงงานชุมชน บอกถึงการเข้าถึงการทำงาน Application ประวัติการทำงาน Rusume ในการทำงาน กรอกความต้องการของการทำงาน biodata ประวัติการทำงานทั้งหมดในการทำงาน ส่วนผู้ประกอบแค่ให้ HR เข้ามาหาหรือคนว่าจ้าง ส่วนราชการ ภาคเกษตร เข้ามาหาข้อมูลใน Application ประวัติการทำงาน เพราะถ้าดำเนินการเช่นนี้จะไม่เข้าข่ายในการจัดหางาน ถ้ามีการจัดหางานเข้ามา จะมีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง รวมถึงการแสวงหาผลประโยชน์ เน้นแรงงานนอกระบบ เป้าหมายคือกลุ่มเป้าหมายนอกระบบ เน้นรับจ้าง คู่มือการใช้งานรับสมัคร มีหน่วยงานที่จะเข้าร่วมมาใช้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ที่ดูแล คือนักพัฒนาชุมชนในแต่ละตำบล อาสาสมัครแรงงานมีจำนวน 52 ตำบล

ดังนั้นงานวิจัยนี้ได้นำแนวคิดคลังแรงงานชุมชนด้วย Application Job Muk เพื่อการพัฒนาโมเดลแก้จนด้วยนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร เพื่อรวบรวมข้อมูลแรงงานในชุมชนเพื่อให้ผู้ว่าจ้างแรงงานในจังหวัดมุกดาหารได้เป็นข้อมูลในการจ้างงานต่อไป ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLF)

4.5 ผลลัพธ์การดำรงชีพ

ผลลัพธ์การดำรงชีวิตที่เกิดขึ้น ครัวเรือนยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ได้รับการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยใช้โมเดลคลังแรงงานในการเข้าถึงอาชีพ เข้าถึงการจ้างงานทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร รวมถึงการรับจ้างรายวัน หรือรับจ้างเป็นครั้งคราว จำนวน 34 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

4.6 คลังแรงงาน (Application Job Muk)

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 การดำเนินงานโครงการพบว่าบทเรียนโมเดลแก้จน “คลังแรงงาน” มีรายละเอียดดังนี้

โมเดลคลังแรงงานแก้จน พื้นที่เป้าหมายชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน มีครัวเรือนคนจนเป้าหมายจำนวน 215 ครัวเรือน ในพื้นเมืองมุกดาหารยังมีการจ้างงานแต่แรงงานนอกระบบซึ่งส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนคนจนไม่สามารถเข้าสู่การจ้างงานได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านการศึกษา การเข้าถึงเทคโนโลยี และทักษะด้านแรงงานที่ไม่สอดคล้องกับตลาด คนจนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งงานที่มีการจ้างงานได้ และการจ้างงานยังไม่ตรงตามความต้องการระหว่างคนจ้างกับคนรับจ้าง ทำให้รายได้ไม่มั่นคง ขาดค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ

การสร้างแพลทฟอร์ม (platform) ภายใต้แนวคิดโมเดลคลังแรงงานแก้จน จึงเพื่อเป็นพื้นที่ (space) ช่วยเหลือให้แรงงานสามารถกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานพร้อมกับการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการให้ผู้ต้องการแรงงาน ผู้ประกอบการ และแรงงานชุมชน ได้มีพื้นที่เจรจาต่อรองในการจ้างงาน

นอกจากนี้ ทีมวิจัยยังมีแผนที่จะจัดทำแผนพัฒนาชุมชนชมเมืองร่วมกับผู้นำชุมชน และเทศบาลเมืองมุกดาหาร เพื่อพัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความอยู่ดีกินดี

ในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร มีการจ้างงานแต่แรงงานนอกระบบไม่สามารถเข้าสู่การจ้างงานได้ จึงได้ออกแบบ Application Job Muk เป็นคลังแรงงานชุมชน บอกถึงการเข้าถึงการทำงาน Application ประวัติการทำงาน ในการทำงานกรอกความต้องการของการทำงาน Biodata ประวัติการทำงานทั้งหมดในการทำงาน ส่วนผู้ประกอบแค่ให้ HR เข้ามาหาหรือคนว่าจ้าง ส่วนราชการ ภาคเกษตร เข้ามาหาข้อมูลใน Application ประวัติการทำงาน เพราะถ้าดำเนินการเช่นนี้จะไม่เข้าข่ายในการจัดหางาน ถ้ามีการจัดหางานเข้ามา จะมีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง รวมถึงการแสวงหาผลประโยชน์ เน้นแรงงานนอกระบบ เป้าหมายคือกลุ่มเป้าหมายนอกระบบ เน้นรับจ้าง เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับครัวเรือนยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จึงได้ออกแบบโมเดลแก้จนคลังแรงงาน Application Job Muk เพื่อรวบรวมข้อมูลแรงงานในชุมชนที่เป็นครัวเรือนยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร เพื่อให้ผู้ว่าจ้างแรงงานในจังหวัดมุกดาหารได้เป็นข้อมูลในการจ้างงานต่อไป

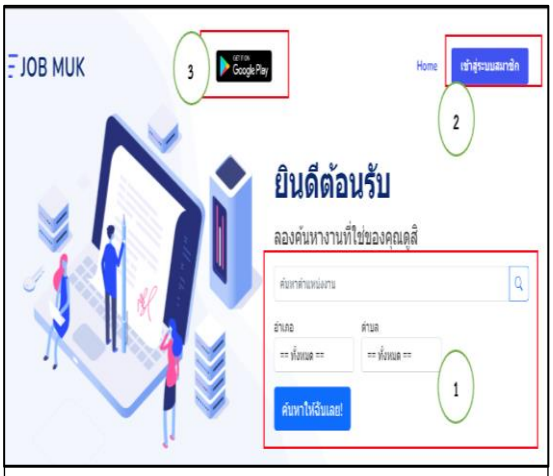
4.6.1 การใช้งานระบบคลังแรงงานจังหวัดมุกดาหาร

การใช้งานระบบคลังแรงงานจังหวัดมุกดาหาร เป็นฟันเฟืองหนึ่งของระบบบริหารจัดการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ : จังหวัดมุกดาหาร

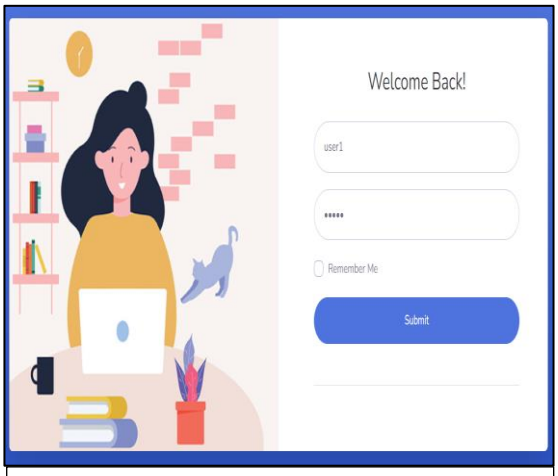
ประกอบด้วยการทำงาน 2 ส่วน คือ 1) Web Base Application และ 2) Mobile Application มีขั้นตอนการทำงานแต่ละส่วนดังนี้

1. Web Base Application

ระบบคลังแรงงานจังหวัดมุกดาหารส่วนนี้จะทำงานบนเว็บเบราว์เซอร์ โดยผู้ใช้หรือผู้ดูแลระบบสามารถเข้าใช้ระบบจากการเปิดเว็บเบราว์เซอร์ เช่น Google Chrome, Firefox, Microsoft Edge เป็นต้น โดยระบุบน Url คือ http://202.9.90.53/jobmuk/ จากนั้นจะปรากฏหน้าต่างสำหรับแสดงข้อมูลของระบบคลังแรงงานจังหวัดมุกดาหารที่รองรับระบบบริหารจัดการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ดังนี้

ภาพที่ 4.140 ทำงานและแสดงผลบนเว็บเบราว์เซอร์

ภาพที่ 4.141 ชื่อผู้ใช้ และรหัสผ่าน เพื่อเข้าใช้งานระบบ

หมายเลข 1 ผู้ใช้สามารถระบุคำค้นหาตำแหน่งงานที่ต้องการสมัครทำงาน หรือเลือกข้อมูลตำแหน่งงานที่ผู้ประกอบการประกาศรับสมัครในเขตอำเภอ ตำบลในจังหวัดมุกดาหารได้

หมายเลข 2 ผู้ดูแลระบบสามารถคลิกปุ่มเข้าสู่ระบบสมาชิกเพื่อดำเนินการบริหารจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบทั้งหมด

หมายเลข 3 ดาวน์โหลด app.apk file เพื่อติดตั้งบนเครื่องบนมือถือในระบบปฏิบัติการ Android

เมื่อผู้ใช้ต้องการเข้าไปบริหารจัดการข้อมูลให้คลิกที่ปุ่มหมายเลข 2 จะปรากฏหน้าต่างสำหรับระบุชื่อผู้ใช้ และรหัสผ่าน เพื่อเข้าใช้งานระบบ

โดยผู้ใช้งานกรอกชื่อผู้ใช้ และรหัสผ่านที่ได้ตามสิทธิ์การใช้งานจากผู้ที่ดูแลระบบ จากนั้นคลิกปุ่ม Submit จะปรากฏหน้าต่างที่ประกอบด้วยเมนูการใช้งานดังนี้

1.1 ผู้ดูแลระบบ

สิทธิ์ของผู้ดูแลระบบสามารถบริหารจัดการข้อมูล โดยสามารถเพิ่ม ลบ แก้ไข ค้นหาประเภทงาน ผู้ประกอบการ และผู้รับจ้าง ได้ดังนี้

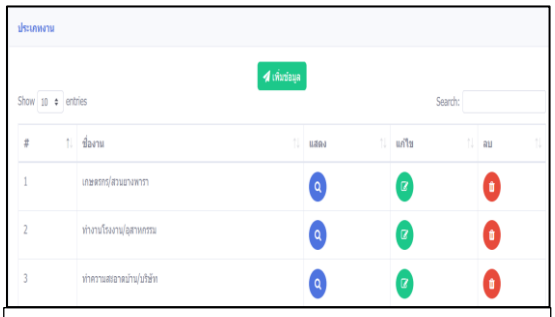
เมนู “ประเภทงาน” เมนูนี้เป็นเมนูสำหรับการเพิ่ม ลบ แก้ไข ค้นหาข้อมูลประเภทงานทั้งหมดที่ต้องการประกาศ ซึ่งเมื่อคลิกจะปรากฏหน้าต่างสำหรับบริหารจัดการข้อมูล

เมนู “ผู้ประกอบการ” เมนูนี้เป็นเมนูสำหรับการเพิ่ม ลบ แก้ไข ค้นหาข้อมูลผู้ประกอบการ ซึ่งเมื่อคลิกจะปรากฏหน้าต่างสำหรับบริหารจัดการข้อมูล

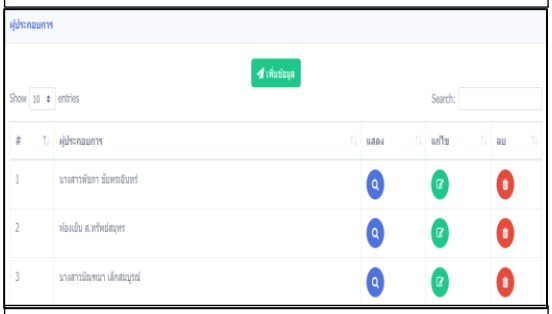
เมนู “ผู้รับจ้าง” เมนูนี้เป็นเมนูสำหรับการเพิ่ม ลบ แก้ไข ค้นหาข้อมูลผู้รับจ้าง (หรือบุคคลยากจนในจังหวัดมุกดาหาร) ซึ่งเมื่อคลิกจะปรากฏหน้าต่างสำหรับบริหารจัดการข้อมูล

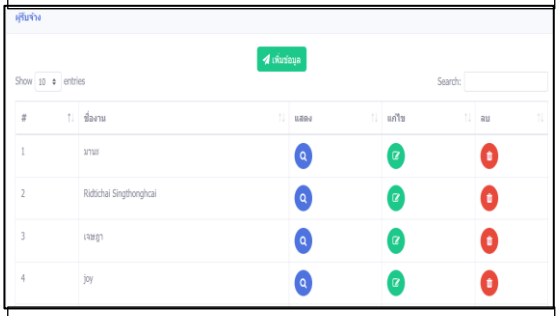
ภาพที่ 4.142 ผู้ดูแลระบบสามารถบริหารจัดการข้อมูลในคลังแรงงาน

ภาพที่ 4.143 เมนูประเภทงานในคลังแรงงาน (App Job Muk)

ภาพที่ 4.144 เมนูผู้ประกอบการในคลังแรงงาน (App Job Muk)

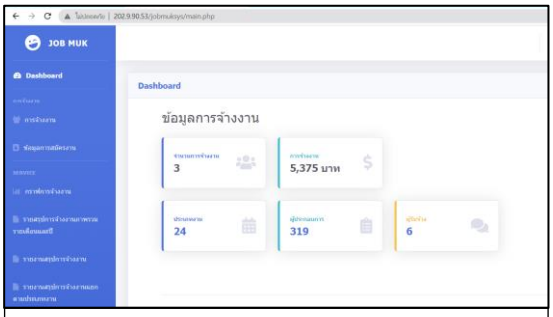

ภาพที่ 4.145 เมนูผู้รับจ้างในคลังแรงงาน (App Job Muk)

1.2 ผู้ประกอบการ หรือผู้จ้างงาน สิทธิ์ของผู้ประกอบการ หรือผู้จ้างงานสามารถบริหารจัดการข้อมูล ประกอบด้วยเมนู Dashboard การจ้างงาน ข้อมูลการสมัครงาน กราฟการจ้างงาน รายงานสรุปการจ้างงานภาพรวมรายเดือนและปี รายงานสรุปการจ้างงาน รายงานสรุปการจ้างงานแยกตามประเภทงาน และเมนู Logout (เพื่อทำการออกจากระบบ)

1.3 Dashboard กรณีผู้ใช้ต้องการดูภาพรวมของการแสดงข้อมูลการจ้างงาน และการจ้างงานแยกตามประเภทงานและสถานประกอบการภาพรวม จะปรากฏ Dashboard

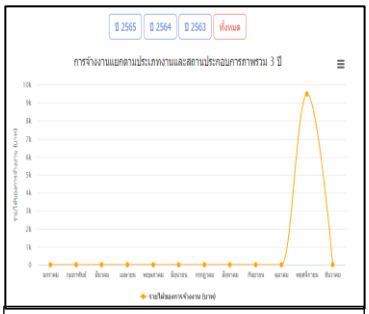
1.4 การจ้างงาน ผู้ดูแลระบบหรือผู้ประกอบการที่ได้รับสิทธิ์สามารถคลิกไปที่เมนูการจ้างงานนี้ เพื่อดำเนินการบริหารจัดการข้อมูลเพิ่มประกาศรับสมัครงานตามตำแหน่งที่สถานประกอบการต้องการ ซึ่งจะปรากฏแท็บเมนู 3 แท็บประกอบด้วย ข้อมูลการประกาศรับสมัครงานแล้ว กำลังดำเนินการ และงานที่มีการดำเนินการเสร็จสิ้น กรณีที่ต้องการประกาศรับสมัครงานใหม่ตามความต้องการของสถานประกอบการสามารถคลิกที่เมนู “เพิ่มประกาศรับสมัครงานแล้ว” จะปรากฏหน้าต่าง จากนั้นให้เลือกลักษณะงานที่ต้องการ ลักษณะการจ้างงานว่าเป็นรับจ้างรายวัน รับจ้างรายเดือน และรับจ้างรายชั่วโมง ระบุค่าจ้าง (บาท) และกรอกรายละเอียดลักษณะของงานที่จะให้ทำแบบย่อหรือละเอียดได้ เมื่อกรอกข้อมูลครบถ้วนให้คลิกที่ปุ่ม “เพิ่ม”

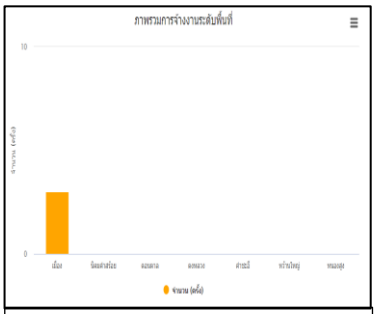
ภาพที่ 4.146 สิทธิ์ของผู้ประกอบการ หรือผู้จ้างงานสามารถบริหารจัดการข้อมูล

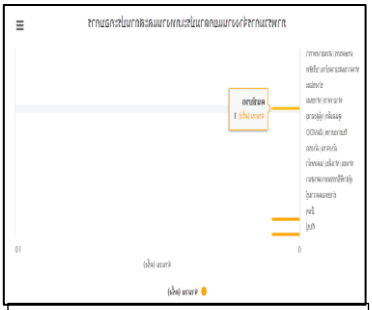
ภาพที่ 4.147 Dashboard กรณีผู้ใช้ต้องการดูภาพรวมการแสดงข้อมูล

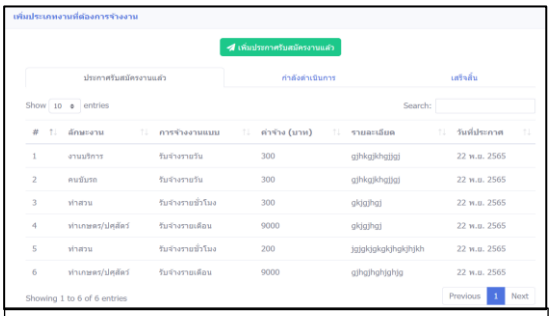
ภาพที่ 4.148 การจ้างงานแยกตามประเภทงานและสถานประกอบการ ภาพรวม 3 ปี

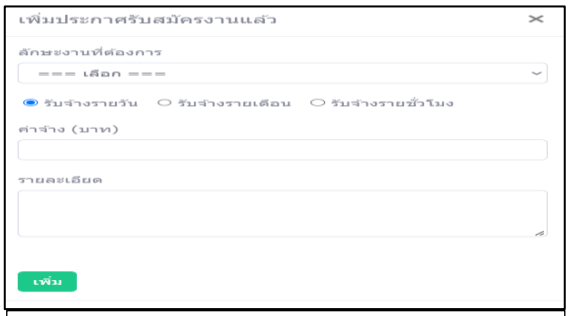
ภาพที่ 4.149 ภาพรวมการจ้างงานระดับพื้นที่

ภาพที่ 4.150 ภาพรวมการจ้างงานแยกตามประเภทงานและสถานประกอบการ

ภาพที่ 4.151 ผู้ดูแลระบบหรือผู้ประกอบการที่ได้รับสิทธิ์สามารถเพิ่มประกาศรับ

ภาพที่ 4.152 การเพิ่มประกาศรับสมัครงาน

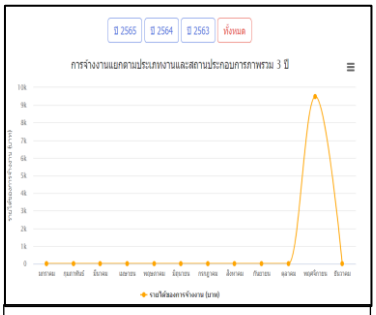
1.5 ข้อมูลการสมัครงาน เมนูข้อมูลการสมัครงานมีไว้สำหรับเพื่อดูข้อมูลว่ามี ลูกจ้าง หรือผู้ที่สนใจรับจ้างมีการสมัครงานเข้ามาในประเภทงาน และตำแหน่งงานใดบ้าง และข้อมูลการสมัครงานของลูกจ้างใดบ้างที่มีเกิดการจ้างงานได้สำเร็จไปแล้ว

1.6 กราฟการจ้างงาน เมนูนี้มีไว้สำหรับแสดงรายงานการจ้างงานในลักษณะกราฟเพื่อเป็นข้อมูลภาพรวมของ 1) การจ้างงานแยกตามประเภทงานและสถานประกอบการ 3 ปี 2) ภาพรวมการจ้างงานระดับพื้นที่ 3) ภาพรวมการจ้างงานแยกตามประเภทงานและสถานประกอบการ

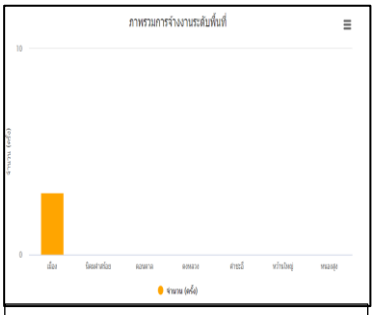
1.7 รายงานสรุปการจ้างงานภาพรวมรายเดือนและปี เมนูนี้มีไว้สำหรับสรุปการจ้างงานของสถานประกอบการหรือของผู้จ้างงานตามสิทธิ์ของตนเองซึ่งจะแสดงภาพรวมรายเดือนและปีว่ามีการจ้างงานกับผู้รับจ้างใครบ้างในพื้นที่โดยสามารถค้นหาเป็นรายเดือนและรายปี

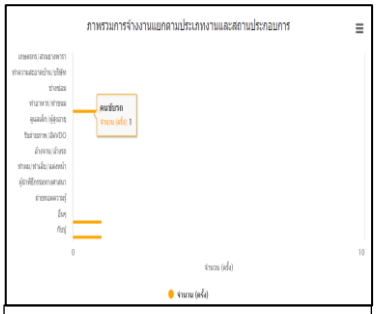
ภาพที่ 4.153 ข้อมูลการสมัครงาน

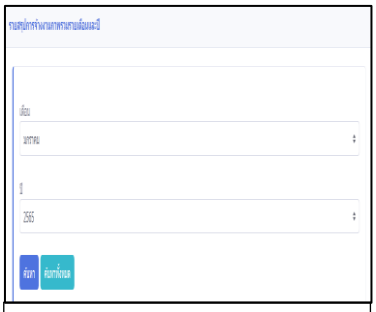
ภาพที่ 4.154 กราฟการจ้างงาน

ภาพที่ 4.155 กราฟการจ้างงาน

ภาพที่ 4.156 กราฟการจ้างงาน

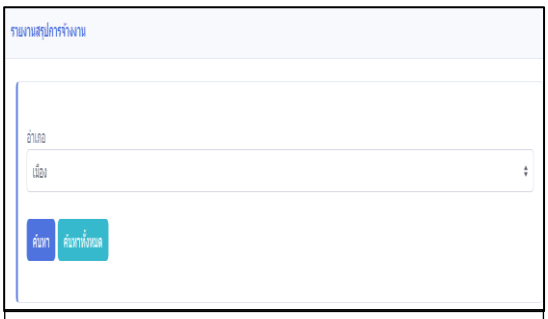
ภาพที่ 4.157 รายงานสรุปการจ้างงาน

ภาพที่ 4.158 รายงานสรุปการจ้างงาน

1.8 รายงานสรุปการจ้างงาน เมนูนี้ใช้สำหรับการแสดงรายงานสรุปการจ้างงาน โดยสามารถค้นหาเป็นรายอำเภอ และแสดงรายละเอียดข้อมูลการรับจ้างของผู้รับจ้างทั้งหมดและสามารถพิมพ์รายงานได้

1.9 รายงานสรุปการจ้างงานแยกตามประเภทงาน เมนูนี้ใช้สำหรับรายงานสรุปการจ้างงานโดยแยกตามประเภทงาน ซึ่งสามารถค้นหาตามประเภทงานและแสดงรายละเอียดของผู้รับจ้างตามประเภทงานได้ กรณีที่ต้องการออกจากการใช้งานระบบให้คลิกที่เมนู

ภาพที่ 4.159 รายงานสรุปการจ้างงาน

ภาพที่ 4.160 รายงานสรุปการจ้างงาน

ภาพที่ 4.161 รายงานสรุปการจ้างงาน

ภาพที่ 4.162 รายงานสรุปการจ้างงาน

ภาพที่ 4.163 รายงานสรุปการจ้างงาน

2. Mobile Application

2.1 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์ app.apk

ผู้ใช้สามารถดาวน์โหลด app.apk file โดยให้คลิกที่ปุ่ม **หมายเลข 1**

เพื่อติดตั้งบนเครื่องบนมือถือในระบบปฏิบัติการ Android บนหน้าเว็บเบราว์เซอร์ เช่น Google Chrome, Firefox, Microsoft Edge เป็นต้น โดยระบุบน Url คือ http://202.9.90.53/jobmuk/
หรือเปิดเบราว์เซอร์ เช่น Google Chrome บนโทรศัพท์มือถือ และระบุ โดยระบุบน Url คือ http://202.9.90.53/jobmuk/

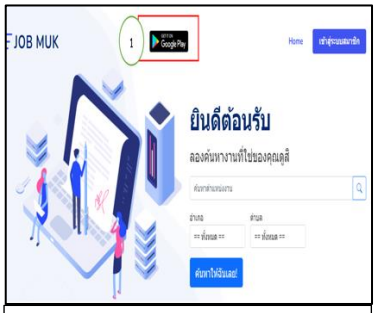
2.1.1 ให้คลิกหมายเลข 1 เพื่อทำการติดตั้งแอปพลิเคชันในมือถือ ซึ่งจะปรากฏหน้าต่างบนโทรศัพท์มือถือ

2.1.2 ให้คลิกที่ข้อความ “โปรแกรมติดตั้งแพ็กเกจ” แอปจะทำการติดตั้ง

2.1.3 ให้คลิกปุ่ม “ดำเนินการต่อ”

2.1.4 ให้คลิกคำว่า “ติดตั้ง” เมื่อติดตั้งเสร็จให้คลิก “เสร็จ” หรือคลิกคำว่า “เปิด” ภาพที่ 4.31

2.1.5 บนหน้าต่างของโทรศัพท์มือถือจะปรากฏไอคอน job muk โดยผู้ใช้สามารถคลิกเข้าไปใช้งานได้

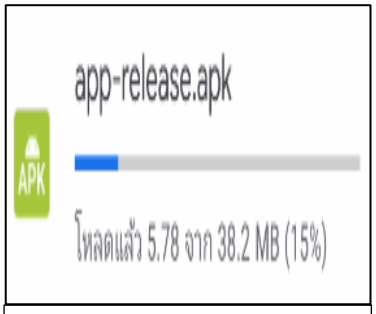
ภาพที่ 4.164 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์

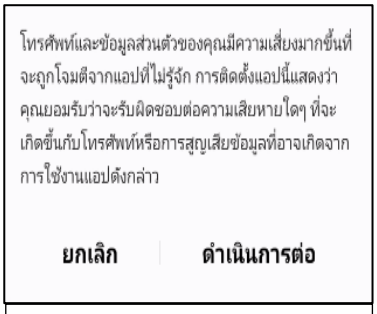
ภาพที่ 4.165 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์

ภาพที่ 4.166 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์

ภาพที่ 4.167 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์

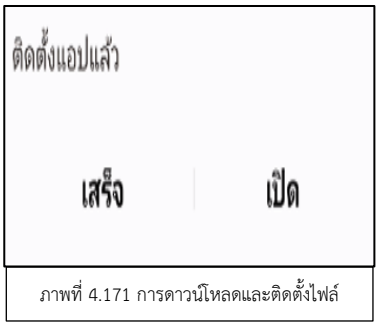
ภาพที่ 4.168 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์

ภาพที่ 4.169 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์

ภาพที่ 4.170 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์

ภาพที่ 4.171 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์

ภาพที่ 4.172 การดาวน์โหลดและติดตั้งไฟล์

2.2 การใช้งานแอปพลิเคชัน มีการทำงานระหว่าง “ผู้ดูแลระบบ หรือ ผู้ว่าจ้าง หรือ ผู้ประกอบการ” ที่ต้องการประกาศหางาน และ “ผู้รับจ้าง” ที่ต้องการสมัครงาน ดังนี้

2.2.1 ผู้ดูแลระบบ/ผู้ประกอบการ หรือผู้จ้างงาน

คลิกไอคอน Job Muk บนหน้าต่างโทรศัพท์มือถือ จะปรากฏหน้าต่าง

หมายเลข 1 สามารถระบุประเภทงานที่ต้องการค้นหาได้

หมายเลข 2 คลิกลักษณะการจ้างงานว่าเป็นรายชั่วโมง รับจ้างรายวัน และรับจ้างรายเดือน

หมายเลข 3 แสดงประเภทงานที่มีการประกาศในส่วนของผู้ต้องจ้างงาน หรือประเภทงานที่ต้องการสมัครงานในฝ่ายของผู้รับจ้าง

หมายเลข 4 แสดงไอคอนสำหรับหน้าหลัก รายละเอียดการประกาศ กราฟ และข้อมูลการ Login

1) ให้ผู้ดูแลระบบ หรือผู้ประกอบการ หรือผู้ต้องการประกาศรับสมัครงานทำการ Login เข้าใช้งานระบบตามสิทธิ์การใช้งานโดยคลิกเข้าไปที่ไอคอน จะปรากฏหน้าต่าง

>>กรณีที่มีการลงทะเบียนไว้แล้วให้ระบุชื่อผู้ใช้งานและรหัสผ่าน คลิกเข้าสู่ระบบได้เลย

>>กรณีที่ยังไม่มีข้อมูลการลงทะเบียนไว้ให้คลิก “ลงทะเบียน” เพื่อป้อนข้อมูลที่จำเป็น และคลิกปุ่มลงทะเบียน เพื่อนำข้อมูลที่กำหนดไปใช้สำหรับการใช้งานระบบ

2) เมื่อระบุชื่อผู้ใช้และรหัสผ่านตามสิทธิ์การใช้งานคลิกปุ่มเข้าสู่ระบบแล้วให้คลิกที่ปุ่มหมายเลขที่ 1 ด้านล่าง เพื่อดู แก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กำหนดได้

3) คลิกที่ปุ่มหมายเลข 2 เพื่อทำการประกาศประเภทงานที่ต้องการรับสมัคร หรือดูข้อมูลรายการสมัครงานของผู้รับจ้างสมัครงานเข้ามา

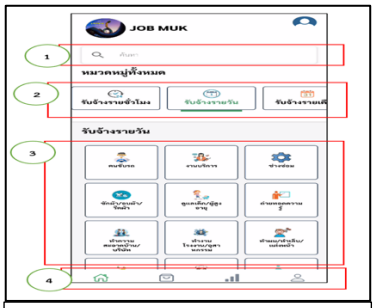
หมายเลข 1 คลิกดูประเภทงานตามที่ได้มีการประกาศรับสมัครงานไว้

หมายเลข 2 สามารถคลิกแก้ไขประเภท และรายละเอียดของงานที่ประกาศไว้ หรือคลิกปุ่มยกเลิกประเภทงานที่ประกาศไว้

หมายเลข 3 คลิกปุ่มประกาศรับสมัครงาน และกรอกรายละเอียดที่ต้องการรับสมัครงาน และคลิกปุ่มบันทึกการรับสมัครงาน และคลิกปุ่มตกลง

จากนั้นจะปรากฏหน้าต่าง การแจ้งเตือนให้คลิกที่ปุ่ม “ตกลง” ข้อมูลจะทำแสดงผลไปยังส่วนของการแสดงผลของการประกาศงานตามประเภทที่ได้มีการประกาศไว้ในให้คลิกที่ไอคอน ด้านล่าง จะแสดงข้อมูลประเภทของงานตามที่ได้มีการประกาศรับสมัครงานไว้ เช่นประเภทช่างซ่อม เมื่อคลิกเข้าไปที่ประเภทช่างซ่อมจะปรากฏข้อมูลการประกาศรับสมัครงานไว้

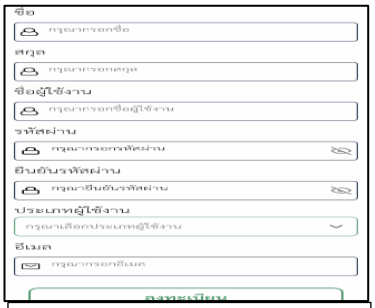
หมายเลข 4 แท็บรายการสมัครงาน สามารถคลิกดูรายการสมัครงานของผู้รับจ้างที่สมัครงานเข้ามาในแต่ละประเภทที่มีการประกาศไว้ จากนั้นเมื่อมีการจ้างงานเสร็จสิ้นแล้วให้คลิกปุ่ม “เสร็จสิ้น” ข้อความจะปรากฏแจ้งเตือนไปยังกลุ่มไลน์ตามระบบกำหนด และมีการแจ้งเตือนการจ้างงานเสร็จสิ้นแล้วไปยัง E-mail ตามที่ระบบกำหนด

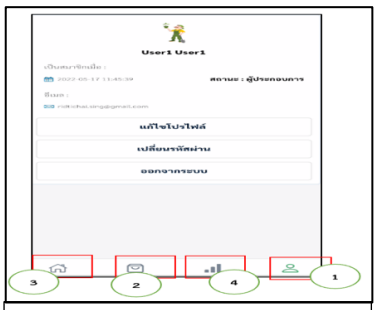
ภาพที่ 4.173 การประกาศหางานและการสมัครงาน

ภาพที่ 4.174 การประกาศหางานและการสมัครงาน

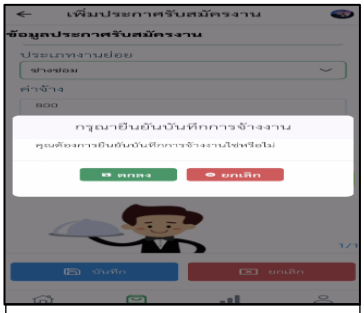
ภาพที่ 4.175 การประกาศหางานและการสมัครงาน

ภาพที่ 4.176 การประกาศหางานและการสมัครงาน

ภาพที่ 4.177 การประกาศหางานและการสมัครงาน

ภาพที่ 4.178 การประกาศหางานและการสมัครงาน

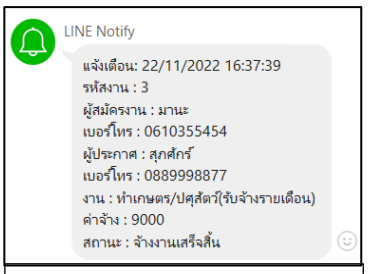
ภาพที่ 4.179 การประกาศหางานและการสมัครงาน

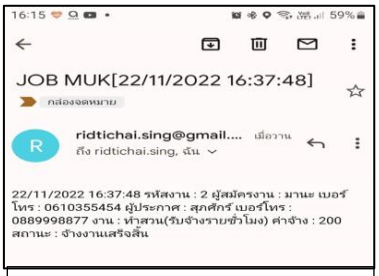
ภาพที่ 4.180 การประกาศหางานและการสมัครงาน

ภาพที่ 4.181 การประกาศหางานและการสมัครงาน

ภาพที่ 4.182 การประกาศหางานและการสมัครงาน

ภาพที่ 4.183 การประกาศหางานและการสมัครงาน

2.2.2 ผู้รับจ้าง

คลิกไอคอน Job Muk บนหน้าต่างโทรศัพท์มือถือ จะปรากฏหน้าต่าง

หมายเลข 1 สามารถระบุประเภทงานที่ต้องการค้นหาได้

หมายเลข 2 คลิกลักษณะการจ้างงานว่าเป็นรายชั่วโมง รับจ้างรายวันและรับจ้างรายเดือน

หมายเลข 3 แสดงประเภทงานที่มีการประกาศในส่วนของผู้ต้องจ้างงาน หรือประเภทงานที่ต้องการสมัครงานในฝ่ายของผู้รับจ้าง

หมายเลข 4 แสดงไอคอนสำหรับหน้าลัก รายละเอียดการประกาศ กราฟ และข้อมูลการ Login

1) ให้ผู้ใช้คลิกประเภทงานที่ต้องการสมัครงานตามกรอบหมายเลข 3 เช่นคลิกที่ประเภทช่างซ่อม

จะปรากฏงานที่มีผู้ต้องการจ้างงานประกาศไว้

คลิกเลือกประเภทงานที่ต้องการสมัคร ซึ่งจะปรากฏรายละเอียดข้อมูลที่ประกาศ หากผู้ใช้ต้องการสมัครงานดังกล่าวให้คลิกที่ปุ่มสมัครงาน

กรณีที่ผู้ใช้ได้มีการ Login เข้าสู่ระบบ หรือมีชื่อผู้ใช้งาน และรหัสผ่านสามารถระบุและคลิกเข้าสู่การสมัครงานตามประเภทงานที่สนใจได้เลย แต่กรณีที่ไม่มีชื่อผู้ใช้งานและรหัสผ่าน หรือข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการใช้งานระบบให้คลิกที่ปุ่มลงทะเบียน ซึ่งจะดำเนินการสมัครลงทะเบียนเหมือนกับผู้ดูแลระบบ หรือผู้ประกอบการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

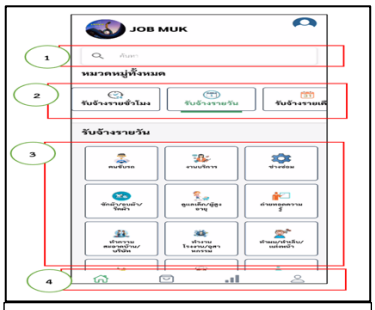
เมื่อ Log in สำเร็จ ให้คลิกที่ เพื่อดูสถานะการ Login สามารถแก้ไขข้อมูลส่วนตัว และเปลี่ยนแปลงรหัสผ่าน ได้

จากนั้นให้คลิกที่ และเลือกประเภทงานที่สนใจต้องการสมัครงาน เช่น สมัครงานช่างซ่อมดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จากนั้นคลิกที่ปุ่ม “สมัครงาน” และคลิกที่ปุ่มยืนยันการสมัครงาน และคลิกปุ่ม ตกลง

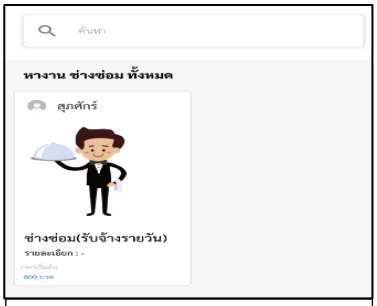
จากนั้นข้อมูลจะมีการแจ้งเตือนไปยังไลน์ และเมล์ตามที่หน่วยงานหรือระบบกำหนด

นอกจากนี้ผู้ใช้ สามารถคลิกยกเลิกงานที่ได้สมัครไปแล้วได้ โดยคลิกที่ไอคอน และคลิกปุ่ม

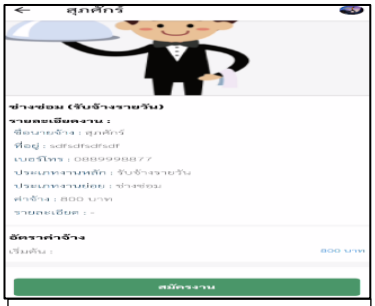

ภาพที่ 4.184 การประกาศหางานและการสมัครงาน

ภาพที่ 4.185 การประกาศหางานและการสมัครงาน

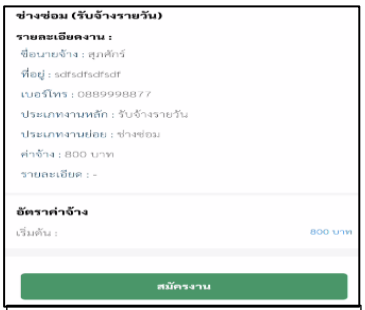
ภาพที่ 4.186 การประกาศหางานและการสมัครงาน

ภาพที่ 4.187 การประกาศหางานและการสมัครงาน

ภาพที่ 4.188 การประกาศหางานและการสมัครงาน

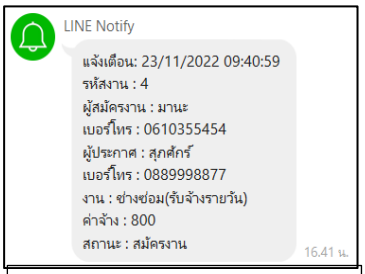
ภาพที่ 4.189 การประกาศหางานและการสมัครงาน

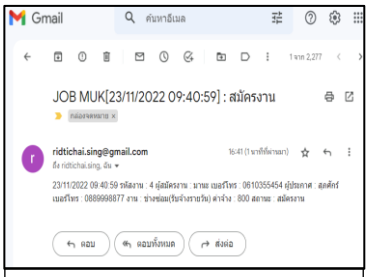
ภาพที่ 4.190 การประกาศหางานและการสมัครงาน

ภาพที่ 4.191 การประกาศหางานและการสมัครงาน

ภาพที่ 4.192 การประกาศหางานและการสมัครงาน

ภาพที่ 4.193 การประกาศหางานและการสมัครงาน

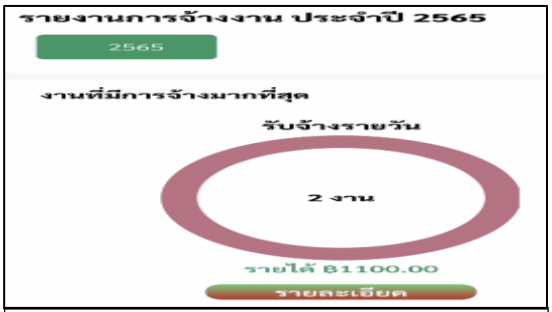

ภาพที่ 4.194 การประกาศหางานและการสมัครงาน

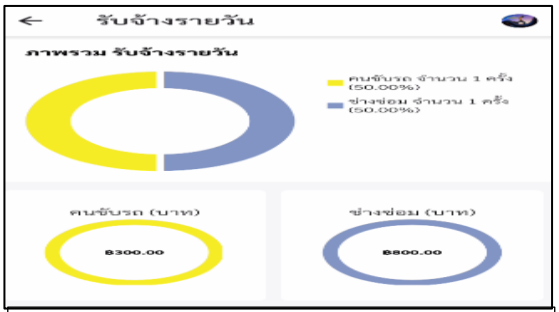
2.3 การแสดงรายงานกราฟ

สำหรับส่วนนี้ทั้งผู้ดูแลระบบ ผู้ประกอบการหรือผู้ว่าจ้าง หรือผู้ใช้หรือผู้ที่ต้องการสมัครงานสามารถดูข้อมูลรายละเอียดรายงานลักษณะกราฟเพื่อสรุปภาพรวมของการสมัครงานตามสิทธิ์การใช้งานให้คลิกที่ไอคอน จะปรากฏรายงานต่าง ๆ ดังนี้

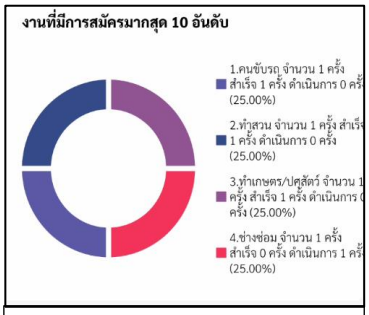
1. รายงานการจ้างงาน ในแต่ละปีเป็นภาพรวม และสามารถคลิกที่ปุ่ม “รายละเอียด” เพื่อแสดงข้อมูล
2. รายงานประเภทของงานที่มีผู้สมัครมากที่สุด 10 อันดับ
3. รายงานผู้รับจ้างที่มีการจ้างงานมากที่สุด 10 อันดับ
4. ภาพรวมของการจ้างงาน และจำนวนเงินโดยแยกเป็นรายปี/เดือน และสามารถคลิกดูรายละเอียดของการจ้างงานที่เป็นรายวัน รายชั่วโมง และรายเดือนได้

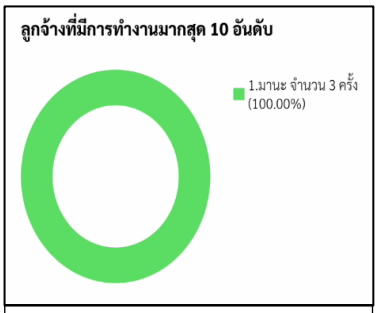
ภาพที่ 4.195 การแสดงรายงานกราฟ

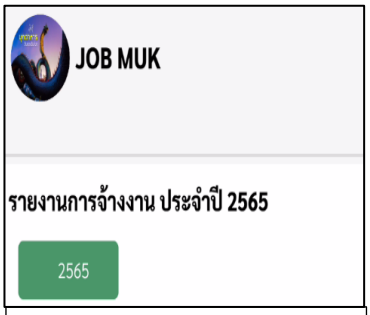
ภาพที่ 4.196 การแสดงรายงานกราฟ

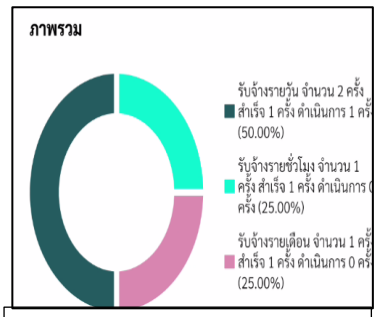
ภาพที่ 4.197 การแสดงรายงานกราฟ

ภาพที่ 4.198 การแสดงรายงานกราฟ

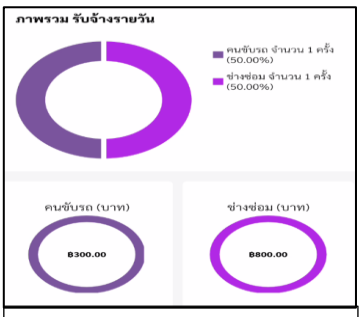
ภาพที่ 4.199 การแสดงรายงานกราฟ

ภาพที่ 4.200 การแสดงรายงานกราฟ

ภาพที่ 4.201 การแสดงรายงานกราฟ

ภาพที่ 4.202 การแสดงรายงานกราฟ

ทีมวิจัยได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 3 ครั้ง ได้แก่

4.6.2 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ “พัฒนาคลังแรงงาน (Application Job Muk)” ครั้งที่ 1

การประชุมครั้งที่ 1 ได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ “พัฒนาคลังแรงงาน” ณ ห้องประชุมวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร มีผู้เข้าร่วมประชุม 5 หน่วยงาน ได้แก่ (1) สำนักงานจัดหางานจังหวัดมุกดาหาร (2) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร (3) สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร (4) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดมุกดาหาร (5) สำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหาร โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเป็นเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่นำไปสู่การสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ด้านแรงงานในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร (2) เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาโมเดลแก้จนด้านการส่งเสริมอาชีพและการจัดการคลังแรงงานชุมชน (3) เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดทำคลังแรงงาน Application Job Muk เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความจำเป็นที่ต้องมีในคลังแรงงาน Application Job Muk

4.6.3 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ “พัฒนาคลังแรงงาน (Application Job Muk)” ครั้งที่ 2

การประชุมครั้งที่ 2 ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2565 ได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ “พัฒนาคลังแรงงาน” ณ ห้องประชุมวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร มีผู้เข้าร่วมจำนวน 32 คน ได้แก่ (1) ทีมวิจัยพื้นที่ จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชัยนาท จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดละ 4 คน รวม 12 คน (2) ทีมวิจัยมุกดาหาร จำนวน 8 คน (3) ภาคีเครือข่ายด้านแรงงาน ประกอบด้วยหน่วยงานด้านแรงงานภาครัฐ ภาคีเครือข่ายภาคเอกชน ผู้แทนชุมชน จำนวน 9 คน และ (4) ทีมวิจัยกลาง จำนวน 3 คน โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเป็นเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่นำไปสู่การสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ด้านแรงงานในพื้นที่ที่แตกต่างกัน (2) เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาโมเดลแก้จนด้านการส่งเสริมอาชีพและการจัดการคลังแรงงานชุมชน (3) เกิดพื้นที่กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ในระหว่างพื้นที่จังหวัดและภูมิภาค

ภาพที่ 4.203 การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเพื่อการออกแบบคลังแรงงาน (App Job Muk)

ภาพที่ 4.204 การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเพื่อการออกแบบคลังแรงงาน (App Job Muk)

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ "พัฒนาคลังแรงงาน" ครั้งนี้ มีข้อคิดเห็นจากที่ประชุม ดังนี้

1) จังหวัดมุกดาหารมีมูลค่าการค้าระหว่างชายแดนสูงแต่ไม่ได้เกิดจากสินค้าในจังหวัดมุกดาหาร เนื่องจากจังหวัดมุกดาหารไม่มีความเหมาะสมในการตั้งนิคมอุตสาหกรรม ดังนั้นการประกาศเขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดมุกดาหาร จึงอยากให้เป็นการตั้งศูนย์รวม-แลกเปลี่ยนการค้า (HUB) แทนการตั้งนิคมอุตสาหกรรม

2) ควรดูแรงงานในจังหวัดคู่ขนานกับแรงงานในดินแดนข้างเคียง เพื่อสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนแรงงานสำหรับศูนย์รวม-แลกเปลี่ยนการค้า

3) แรงงานต่างด้าวในลักษณะไปเช้าเย็นกลับพบว่าแรงงานรอหน้าด่านเข้าเมืองและมีนายหน้ารอรับ แต่บางส่วนไม่ทราบว่าจะได้งานหรือไม่ เมื่อดูบริบทของจังหวัดมุกดาหาร อยากให้มีการพัฒนาในส่วนการเชื่อมโยงของแรงงานต่างด้าวในลักษณะดังกล่าวกับความต้องการแรงงานในจังหวัดมุกดาหาร

4) เวทีการประชุมในครั้งนี้มองไปถึงการเปรียบเทียบแรงงานทั้งภายในและภายนอกพื้นที่

5) แรงงานตามมาตรา 64 กับแรงงานครัวเรือนยากจนมีความแตกต่างกันในหลายมิติ อาทิ สวัสดิการ จึงไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ จึงควรมุ่งเน้นการพูดถึงการเข้าถึงงานมากกว่า

6) อยากให้ศึกษาโมเดลความสำเร็จจากการจัดหางาน

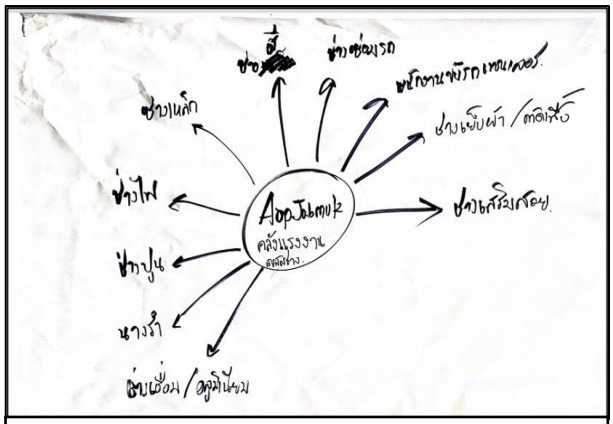
จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ "พัฒนาคลังแรงงาน" ครั้งนี้ มีข้อเสนอเพื่อพัฒนาคลังแรงงาน

1) เสนอให้มีการปรับปรุงข้อมูลรายชื่อแรงงานในคลังแรงงาน App Job Muk ให้เป็นปัจจุบัน

2) เสนอให้มีการกำหนด ระยะเวลา การวางเงินมัดจำทั้งฝ่ายผู้ประกอบการ และแรงงาน รวมไปถึง ผู้คลี่คลายข้อพิพาทระหว่างผู้ประกอบการและแรงงาน

3) เสนอให้ชี้แจงข้อกฎหมายให้ผู้ประกอบการเข้าใจ

4) เสนอให้เพิ่มเติมวัตถุประสงค์ของคลังแรงงาน App Job Muk ให้ชัดเจนว่าคลังแรงงาน App Job Muk เป็นสื่อกลางการพบปะกันระหว่างผู้ประกอบการกับแรงงาน

ภาพที่ 4.205 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านอาชีพเพื่อจัดทำฐานข้อมูลคลังแรงงาน App Job Muk

ภาพที่ 4.206 การพัฒนาโมเดลแก้จนในชุมชนเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด คลังแรงงาน

4.6.3 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ “พัฒนาคลังแรงงาน (Application Job Muk)” ครั้งที่ 3

การประชุมครั้งที่ 3 ในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2565 เวลา 9.00 น. ได้จัดการฝึกอบรมการใช้โปรแกรม Application คลังแรงงานชุมชนแก้จน ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีนายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ นายอำเภอนิคมคำสร้อย เป็นประธานในที่ประชุม และ ดร.ทิวากร เหล่าลือชา หัวหน้าโครงการวิจัยกล่าววัตถุประสงค์โครงการ วิทยากร โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงกลด พิมพิศาล และทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ณ ห้องประชุมนิคมสร้างตนเองคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 4.207 นายอำเภอนิคมคำสร้อย เป็นประธานในที่ประชุม

ภาพที่ 4.208 ฝึกอบรมการใช้แอปคลังแรงงาน

4.7 การค้นหาแรงงานเพื่อเข้าสู่คลังแรงงาน (Application Job Muk)

การค้นหาแรงงานเพื่อเข้าสู่คลังแรงงาน (Application Job Muk) นั้น ทีมวิจัยได้งานแผนการดำเนินการในการค้นหาแรงงานเพื่อเข้าสู่คลังแรงงาน (App Job Muk) โดยใช้เวที วัน เวลา และสถานที่เดียวกันกับเวทีการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในชุมชนทั้ง 34 ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

ภาพที่ 4.209 การค้นหาแรงงานเพื่อเข้าสู่คลังแรงงาน

ภาพที่ 4.210 การค้นหาแรงงานเพื่อเข้าสู่คลังแรงงาน

ภาพที่ 4.211 การค้นหาแรงงานเพื่อเข้าสู่คลังแรงงาน

ภาพที่ 4.212 การค้นหาแรงงานเพื่อเข้าสู่คลังแรงงาน

ตารางที่ 4.2 แผนการดำเนินการค้นหาแรงงานเพื่อเข้าสู่คลังแรงงาน (App Job Muk) และข้อมูลจำนวนแรงงานที่จะเข้าสู่คลังแรงงาน (App Job Muk) ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

ลำดับ	ชุมชน	วัน/เดือน/ปี/เวลา	แรงงาน (คน)
1	นาโปน้อย	3 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	-
2	นาโปกลาง	3 ตุลาคม 65 เวลา 13.30 น.	-
3	นาโปใหญ่	4 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	6
4	โคกสุวรรณ	4 ตุลาคม 65 เวลา 13.30 น.	-
5	อรุณรังษี	5 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	3
6	ตาดแคน 1	5 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	3
7	ตาดแคน 2	6 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	1
8	ตาดแคน 3	6 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	1
9	ศรีมงคลเหนือ	7 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	7
10	ร่วมพัฒนาศรีมงคล	7 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	3
11	ศรีมุกดาหาร 1	10 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	3
12	แก้วกินรี	10 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	3
13	ศรีมงคลยอดแก้ว	11 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	-
14	เมืองใหม่ 1	11 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	-
15	เมืองใหม่ 2	12 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	2
16	ศรีมุกดาหาร 2	17 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	1
17	ศรีพัฒนา 1	17 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	6
18	ศรีพัฒนา 2	18 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	6
19	ศรีประเสริฐ	18 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	1
20	สามัคคีธรรม	19 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	6
21	หลังศูนย์ราชการ	19 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	1
22	ดอนมุกดา	20 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	2
23	อนุรักษ์บำรุง	20 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	1
24	มโนรมย์	21 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	2
25	คำภูเงิน	21 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	3
26	หินเรือ	25 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	3
27	ศรีบุญเรือง 1	25 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	-
28	ศรีบุญเรือง 2	26 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	-
29	ศรีสุมังค์	26 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	2
30	คำหอย	27 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	-
31	คำสายทอง	27 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	5
32	ศรีปทุม	28 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	5
33	ค่ายลูกเสือ	31 ตุลาคม 65 เวลา 09.00 น.	4
34	แก่นศิลานาลมโชย	31 ตุลาคม 65 เวลา 13.00 น.	-
รวม			

จากตารางที่ 4.2 แผนการดำเนินการค้นหาแรงงานเพื่อเข้าสู่คลังแรงงาน (App Job Muk) และข้อมูลจำนวนแรงงานที่จะเข้าสู่คลังแรงงาน (App Job Muk) ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร สามารถอธิบายจำนวนแรงงานและแรงงานในด้านต่างๆ ดังนี้

แรงงานในด้านต่างๆ แรงงานในด้านต่างๆ ที่เข้าสู่คลังแรงงาน (App Job Muk) จำนวน 31 งาน/ทักษะอาชีพ จำนวน 81 คน ประกอบด้วย

1) ตัดหญ้า ตัดต้นไม้ จำนวน 3 คน ได้แก่

1) นายปุ่น ไชยสัตย์ 2) นายประเสริฐ อมรศิลป์ 3) นายวิชัย ชัยเหนือ

2) ช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า จำนวน 2 คน ได้แก่

1) นายประเสริฐ อมรศิลป์ 2) นายสมชัย ประจงสาน

3) ช่างเชื่อม จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นายยืนยง หาญพงศ์ศรี

4) ช่างสี/ช่างทาสี จำนวน 4 คน ได้แก่

1) นายพยุงศักดิ์ อมรศิลป์ 2) นายเซี่ยมซิม แซ่กิม 3) นายสมศรี โทจันทร์ 4) นายวิสุทธ์ สายไทย

5) หมอสูตร/หมอสูตรขวัญ/หมอสู่ขวัญ พิธีกรทางศาสนา/พิธีกรรมทางศาสนา จำนวน 2 คน ได้แก่

1) นายสุบิน มั่งคั่ง 2) นายเกรียงศักดิ์ พันธ์เดช

6) ปลูกต้นไม้ ปลูกพืช ปลูกผลไม้ จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นายมานิตย์ บุญชาลี

7) หมอดูดวงชะตา จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นายเสริมศักดิ์ เมืองโคตร

8) ช่างสานกระติบข้าว จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นางสุข สายแวว

9) ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างปักเสื้อเย็บมือ จำนวน 8 คน ได้แก่

1) นางวิมลรัตน์ โคตรสุโพธิ์ 2) นางหงส์ทอง โทรัตน์ 3) นางเพลินพิศ กาลจักร 4) นางรัตติกาล นาหมื่นหงส์ 5) นางเจนจิตร นาวา 6) นางวิไลวรรณ พิทย์พิบูลย์วงค์ 7) นางนาถนภา สุภางกูล 8) นางสาวสมพิศ แก้วคำพันธ์

10) ช่างจักสาน จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นางประนอม จำปา

11) ทำขนมไทย ขนมหวาน ขนมเวียดนาม จำนวน 2 คน ได้แก่

1) นางทองใบ ทาเขียว 2) นางนันทนา อนันต์ก้านตรง

12) ซักรีดผ้า จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นางดวงตา ภูศรีเทศ

13) ทำตุ๊กตาผ้าเช็ดมือ/ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ จำนวน 3 คน ได้แก่

1) นางวันเพ็ญ กิ่งสังวาล 2) นางสุภารักษ์ มูลสาร 3) นางสมบูรณ์ ศรีประสงค์

14) ช่างช่างทำพานบายศรี ขันหมากเบ็ง จำนวน 6 คน ได้แก่

1) นางสุดารัตน์ ศรีใส 2) นางสมจิตร ซองคำ 3) นางพิจิตร วงษ์นุรา 4) นางวนิดา ศิริษา 5) นางสาวกฤติกา ศาสแก้ว 6) นางดวงเดือน ดาวัน

15) ช่างประปา จำนวน 4 คน ได้แก่

1) นายวิชัย ชัยเหนือ 2) นายธนภัทร พิมพา 3) นายสมศักดิ์ ชัยรัตน์ 4) นายประสงค์ ดวงพิลา

16) ช่างก่อสร้าง จำนวน 6 คน ได้แก่

1) นายวุฒิชัย พันธุ์ศรี 2) นายสำเริง ชัยรัตน์ 3) นายวิจิตร คำพ้อง 4) นายวินัย โคตรภู 5) นายเชษฐพล ตะวะนะ 6) นายเศวต เข็มพันธุ์

17) ช่างซ่อมคอมพิวเตอร์/ช่างติดตั้งกล้องวงจรปิด จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นายมาวิน มุ่งรักกิจ

18) แม่บ้านทำความสะอาด จำนวน 6 คน ได้แก่

1) นางวันลับ แสงกล้า 2) นางนงนาฎ พาลึก 3) นางนวย ยุตลักษณ์ 4) นางนวรัตน์ เนตรวงศ์ 5) นางจรรญามล ราชรินทร์ 6) นางเชื่อม บุตสภา

19) ช่างเฟอร์นิเจอร์/ช่างไม้ จำนวน 6 คน ได้แก่

1) นายสิริพงษ์ พัฒนากิจพานิชย์ 2) นายสุริยา ขันอาสา 3) นายวิชัย ปฐมพันธ์ 4) นายปิยะพงษ์ อุทาวงศ์ 5) นายขัน ทองผา 6) นายวิรัตน์ คำแก้ว

20) รับจัดสวน ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นายสัมฤทธิ์ คำปาน

21) ช่างไฟฟ้า จำนวน 8 คน ได้แก่

1) นายธนภัทร พิมพา 2) นายทินกร พลสาบ 3) นายต้น จันถม 4) นายวิจิตร คำพ้อง 5) นายพงษ์ศักดิ์ เมืองโคตร 6) นายสมศักดิ์ ชัยรัตน์ 7) นายภักดี กาสา 8) นายแขก พันหลา

22) ช่างแกะสลักป้าย/ช่างเขียนป้าย จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นายอรหันต์ แข็งแรง

23) ช่างเสริมสวย จำนวน 2 คน ได้แก่

1) นางชุติกานต์ 2) นางพัชรภรณ์ ทองผา

24) ทำเหรียญโปรยทาน จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นายไพบูลย์ ไชยบุตร

25) สอนภาษาเวียดนาม จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นางอัมพร ผดุงพิทักษ์พงษ์

26) ช่างอลูมิเนียม จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นายอมรเทพ โนนสูง

27) ช่างแอร์ จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นายต้น จันถม

28) ทำดอกไม้จันทน์ จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นางวนิดา ศิริษา

29) นวดไทย/นวดฝ่าเท้า จำนวน 2 คน ได้แก่

1) นางนันทิชา ทาวรมย์ 2) นายธนากร โคตรสิม

30) กลุ่มอาหารบริการโต๊ะจีน จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นางวรางคณา บำรุงสวัสดิ์

31) ช่างรับเหมาทำเหล็กดัด จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นายสานิต ศรีจอมพล

32) ช่างติดตั้งผ้าม่าน จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นางใจสวรรค์ เหลาขาว

33) ช่างซ่อมปั๊มน้ำจำนวน 1 คน ได้แก่

1) นายธนวัฒน์ ทวีพันธ์

34) ช่างซ่อมรองเท้า จำนวน 1 คน ได้แก่

1) นายสนอง ทวีพันธ์

4.8 แผนพัฒนาชุมชนเมืองมุกดาหาร

แผนพัฒนาชุมชนเมืองมุกดาหาร

โครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในระยะที่ 3 ปี 2565 ผู้วิจัยได้จัดทำแผนพัฒนาชุมชนเมืองมุกดาหาร ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร โดยใช้เวทีในการค้นหาสอบทานครัวเรือนยากจนระดับชุมชน จำนวน 34 ชุมชน โดยใช้การประชาคมเพื่อแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชน สะท้อนปัญหาและความต้องการ เพื่อกำหนดประเด็นในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเมืองมุกดาหาร ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร

ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิด แผนพัฒนาพื้นที่ (One Plan) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ตั้งแต่แผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด โดยใช้แนวทางการบูรณาการเชิงพื้นที่ (Area-Based) ซึ่งให้ความสำคัญกับการนำปัญหาความต้องการของพื้นที่มากำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา การกำหนดแผนงาน/โครงการและงบประมาณ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายของรัฐบาล และสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ กำหนดนโยบายในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ให้ใช้กระบวนการประชาคมแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนหรือการจัดเวทีระดมความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ผ่านกลไกการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาอำเภอ ให้เกิดความเชื่อมโยงสอดคล้องกันในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน โดยจะนำเสนอเป็นชุมชน

ประเด็นพัฒนาในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

ตารางที่ 4.3 ประเด็นพัฒนาในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

พื้นที่/ชุมชน	**ประเด็นพัฒนา**									
	เพาะเห็ดนางฟ้า	น้ำยาเอนกประสงค์	เลี้ยงวัว พ่อพันธุ์แม่พันธุ์/ เพาะพันธ์ปลา	กลุ่มอาชีพนางรำ	กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้จันทร์/เหรียญโปรยทาน/บายศรี/กระจู้	ปลูกหม่อนเป็นอาหารคนและอาหารสัตว์	ทำอาหารสัตว์อัดเม็ดจากใบหม่อน	ทำปุ๋ยชีวภาพ	ตะกร้าสานพลาสติก	เนื้อแดดเดียว ปลาแดดเดียว
ชุมชนนาโปน้อย					√					
ชุมชนนาโปกลาง			√		√					
ชุมชนนาโปใหญ่					√				√	√
ชุมชนโคกสุวรรณ		√	√	√	√	√				
ชุมชนอรุณรังษี		√			√				√	
ชุมชนตาดแคน 1	√	√						√		
ชุมชนตาดแคน 2		√			√					
ชุมชนตาดแคน 3					√					√
ชุมชนศรีมงคลเหนือ					√					
ชุมชนร่วมพัฒนาศรีมงคล										
ชุมชนศรีมุกดาหาร 1	√	√								
ชุมชนแก้วกินรี					√					
ชุมชนศรีมงคลยอดแก้ว					√					
ชุมชนเมืองใหม่ 1										
ชุมชนเมืองใหม่ 2				√						
ชุมชนศรีมุกดาหาร 2	√									
ชุมชนศรีพัฒนา 1					√	√		√		
ชุมชนศรีพัฒนา 2	√		√						√	√
ชุมชนศรีประเสริฐ	√	√							√	
ชุมชนสามัคคีธรรม										
ชุมชนหลังศูนย์ราชการ			√		√					
ชุมชนดอนมุกดา	√				√	√			√	√

ชุมชนอนุรักษ์บำรุง	√								√	
ชุมชนมโนรมย์	√									
ชุมชนคำภูเงิน	√									
ชุมชนหินเรือ										
ชุมชนศรีบุญเรือง 1					√					
ชุมชนศรีบุญเรือง 2	√									
ชุมชนศรีสุมังค์					√					
ชุมชนคำหอย					√		√	√		
ชุมชนคำสายทอง										
ชุมชนศรีปทุม									√	√
ชุมชนค่ายลูกเสือ	√					√				
ชุมชนแก่นศิลานาลมโชย										

จากตารางที่ 4.3 สามารถอธิบายประเด็นพัฒนาในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหารโดยจำแนกเป็นรายชุมชน ทั้ง 34 ชุมชน ดังนี้

1) ชุมชนค่ายลูกเสือ

แผนพัฒนาชุมชน

1) เพาะเห็ดนางฟ้า

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

2) ชุมชนคำสายทอง

แผนพัฒนาชุมชน

1) ย้ายอุปกรณ์เครื่องออกกำลังกายจากที่เดิมที่อยู่วัดไปไว้ที่อื่นเพื่อประชาชนในชุมชนจะได้ใช้ประโยชน์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

3) ชุมชนโคกสุวรรณ

แผนพัฒนาชุมชน

1) น้ำยาเอนกประสงค์/สบู่/น้ำยาล้างจาน 2) เลี้ยงวัวพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ 3) กลุ่มอาชีพนางรำ 4) กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้จันทร์/เหรียญโปรยทาน 5) ปลูกหม่อนเป็นอาหารคนและอาหารสัตว์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

4) ชุมชนแก่นศิลานาลมโชย

แผนพัฒนาชุมชน

1) ย้ายอุปกรณ์เครื่องออกกำลังกายจากที่เดิมที่อยู่วัดไปไว้ที่อื่นเพื่อประชาชนในชุมชนจะได้ใช้ประโยชน์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

5) ชุมชนคำหอย

แผนพัฒนาชุมชน

1) ทำเหรียญโปรยทาน 2) ทำดอกไม้จันทน์ 3) ทำอาหารสัตว์อัดเม็ดจากใบหม่อน 4) ทำปุ๋ยชีวภาพ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

6) ชุมชนศรีพัฒนา 1

แผนพัฒนาชุมชน

1) ทำเหรียญโปรยทาน 2) ทำดอกไม้จันทน์ 3) ทำอาหารสัตว์อัดเม็ดจากใบหม่อน 4) ทำปุ๋ยชีวภาพ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

7) ชุมชนศรีพัฒนา 2

แผนพัฒนาชุมชน

1) ตะกร้าสานพลาสติก 2) ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ 3) เนื้อแดดเดียว 4) ปลาแดดเดียว 5) เพาะเห็ดนางฟ้า เห็ดฟาง 6) เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ 7) เลี้ยงปลาในบ่อดิน 8) เลี้ยงหอยเชอรี่สีทอง 9) น้ำปลาร้าปรุงรส 10) ปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ 11) ปุ๋ยน้ำ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

8) ชุมชนตาดแคน 1

แผนพัฒนาชุมชน

1) เพาะเห็ด 2) น้ำยาเอนกประสงค์ 3) น้ำปลาร้าปรุงรส 4) ทำปุ๋ยหมัก/น้ำหมักชีวภาพ/ดินพร้อมปลูก

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

9) ชุมชนตาดแคน 2

แผนพัฒนาชุมชน

1) การผลิตดาวเรืองตัดดอก/ดอกบานไม่รู้โรยขาย 2) ทำตลาดไม้ดอกไม้ประดับ 3) ทำน้ำยาเอนกประสงค์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

10) ชุมชนตาดแคน 3

แผนพัฒนาชุมชน

1) ทำขนม 2) แปรรูปอาหารแหนมไส้กรอกหมูแดดเดียว 3) พานบายศรี

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

11) ชุมชนหลังศูนย์ราชการ

แผนพัฒนาชุมชน

1) กลุ่มเสื้อเย็บมือ 2) กลุ่มแจ่วบอง(น้ำพริกสมุนไพร) 3) กลุ่มเพราะพันธุ์ไม้ (ไม้ดอกไม้ประดับ) 4) ปลูกกุหลาบ 5) พื้นที่สรรปลูกกุหลาบขาย/คัดพันธุ์กุหลาบ/พันธุ์ตัดดอก/ไร้หนาม

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

12) ชุมชนเมืองใหม่ 1

เวทีประชาคมให้ความเห็นว่าเป็นชุมชนเมือง เป็นคนต่างถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่มากมาย มีอาชีพหลักแตกต่างกัน การพึ่งพาอาศัยกันมีน้อย ยากต่อการร่วมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

13) ชุมชนเมืองใหม่ 2

แผนพัฒนาชุมชน

1) กลุ่มนางรำ/รำวงย้อนยุค 2) กลุ่มทำขนมไทย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

14) ชุมชนศรีมุกดาหาร 1

แผนพัฒนาชุมชน

1) กลุ่มทำขนมไทย 2) เพาะเห็นนางฟ้า/เห็ดฟาง 3) ทำน้ำปลาร้า 4) ทำน้ำยาเอนกประสงค์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

15) ชุมชนศรีมุกดาหาร 2

แผนพัฒนาชุมชน

1) เพาะเห็ดนางฟ้า/เห็ดฟาง/ขอนขาว 2) ทำน้ำปลาร้า 3) ผลิตเชื้อเห็ดระโงก

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

16) ชุมชนศรีมงคลยอดแก้ว

แผนพัฒนาชุมชน

1) การบริหารจัดการปรับภูมิทัศน์ริมโขง ปรับบริเวณเส้นตรงหอเจ้าแม่สองนางพี่น้องจนถึงหน้าวัดศรีสุมังค์เพื่อให้มองเห็นวิวทิวทัศน์ที่สวยงามของลำน้ำโขง

2) พัฒนาสืบสานประเพณีลอยกระจู้ การทำกระจู้งานออกพรรษา

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

17) ชุมชนศรีมงคลเหนือ

แผนพัฒนาชุมชน

1) ขันหมากเบ่ง/พานบายศรี 2) พัฒนาสืบสานประเพณีลอยกระจู้ การทำกระจู้งานออกพรรษา 3) ตลาดน้ำชุมชนห้วยมุก/พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว/ส่งเสริมการขายสินค้าผลิตภัณฑ์ในชุมชน
4) ทำเหรียญโปรยทาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

18) ชุมชนร่วมพัฒนาศรีมงคล

แผนพัฒนาชุมชน

1) พัฒนาอาชีพในชุมชน 2) การเรียนภาษาไทย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

19) ชุมชนสามัคคีธรรม

แผนพัฒนาชุมชน

1) พัฒนาอาชีพในชุมชน 2) การเรียนภาษาไทย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

20) ชุมชนอรุณรังษี

แผนพัฒนาชุมชน

1) สานตะกร้าพลาสติก 2) น้ำยาอเนกประสงค์ 3) ทำปลาร้าทรงเครื่อง 4) ทำพานบายศรี/ขันหมากเบ็ง 5) การทำดอกไม้จันทร์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

21) ชุมชนอนุรักษ์บำรุง

แผนพัฒนาชุมชน

1) สานตะกร้าพลาสติก 2) ปลูกเห็ดนางฟ้า,เห็ดนางรม,เห็ดฟาง 3) ปรับภูมิทัศน์ริมฝั่งโขง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

22) ชุมชนศรีบุญเรือง 1

แผนพัฒนาชุมชน

1) ทำเหรียญโปรยทาน 2) ทำน้ำปลาร้าปรุงรสจำหน่าย 3) ทำกระจู้กระทงสายเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีพื้นเมืองมุกดาหาร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

23) ชุมชนศรีบุญเรือง 2

แผนพัฒนาชุมชน

1) โฮมสเตย์ 2) การทำเห็ดนางฟ้า,เห็ดฟาง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

24) ชุมชนแก้วกินรี

แผนพัฒนาชุมชน

1) ทำขนมไทยชาย(รังผึ้ง) 2) ทำขนมเบอร์เกอร์รี่ 3) ดอกไม้จันทร์/พวงหรีด/เหรียญโปรยทาน 4) ทำขนมไทยโบราณ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

25) ชุมชนเขามโนรมย์

แผนพัฒนาชุมชน

1) เพาะหัวเชื้อเห็ดระโงก เห็ดนางฟ้า เห็ดฟาง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

26) ชุมชนคำภูเงิน

แผนพัฒนาชุมชน

1) กาละแม 2) ทำเห็ดนางฟ้า เห็ดฟาง 3) ขนมไทย (ขนมตาล) 4) ทำเชื้อเห็ดระโงกจำหน่าย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

27) ชุมชนศรีสุมังค์

แผนพัฒนาชุมชน

1) ทำกระจู้กระทงสาย 2) ขันหมากเบ็ง 3) ปรับภูมิทัศน์แถวริมโขงเพื่อเป็นจุดชมวิวเป็นแหล่งท่องในชุมชน 4) ร้านค้าแถวริมฝั่งโขงวางเก้าอี้ขวางทางเท้าทางเดินในชุมชนวางผูกขาดไม่ให้ผู้คนสัญจรไปมา 5) พัฒนาถนนริมฝั่งโขงทางมาหน้าวัดศรีสุมังค์ร้าค้าเอากระถางต้นไม้มาวางขวางทางการเดินทางเท้า อยากให้เอาออก

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

28) ชุมชนนาโปใหญ่

แผนพัฒนาชุมชน

1) ทำกระจู้กระทงสาย 2) ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวริมฝั่งโขง 3) พัฒนาป่าชุมชน (ศาลปู่ตา) 4) การสานตะกล้าพลาสติก 5) ขันหมากเบ็ง/พานบายศรี 6) ปลาแดดเดียว 7) ขนมพิซซ่า

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

29) ชุมชนนาโปกลาง

แผนพัฒนาชุมชน

1) ทำกระจู้กระทงสาย 2) ตลาดปลาน้ำจืด 3) การเพาะพันธ์ปลาน้ำจืด /อาหารปลา

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

30) ชุมชนนาโปน้อย

แผนพัฒนาชุมชน

1) ทำกระจู้กระทงสาย 2) การทำน้ำยาเอนกประสงค์ 3) การรวมกลุ่มวิสาหกิจแปรรูป

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

31) ชุมชนศรีปทุม

แผนพัฒนาชุมชน

1) ทำน้ำปลาร้าปรุงรสสำเร็จ 2) ไม้กวาด 100 ปี ทำขวดน้ำอัดลมพลาสติก 3) ปลาร้าบอง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

32) ชุมชนศรีประเสริฐ

แผนพัฒนาชุมชน

1) จุดทิ้งขยะชุมชน (แบบตะแกรงยากเป็นช่องแข็งแรง มีฝาปิด) 2) เศรษฐกิจชุมชน (จัดหาอุปกรณ์ประกอบอาชีพทำไส้กรอก ทำแหนม และทำไส้อั่ว) 3) ปลูกเห็ดนางฟ้า เห็ดฟาง 4) ทำเชื้อเห็ดระโงก 5) ทำน้ำยาล้างจาน 6) ทำไม้กวาดจากขวดพลาสติก

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

33) ชุมชนดอนมุกดา

แผนพัฒนาชุมชน

1) ผ้าย้อมคราม 2) พานบายศรี/ขันหมากเบ็ง 3) ขนมกระยาสารท 4) กลุ่มทำสายมาลัยริบบิ้น 5) กลุ่มแปรรูปอาหาร (เนื้อแดดเดียว/สลัด) 6) เพาะเห็นนางฟ้า/เห็ดฟาง 7) ผลิตเชื้อเห็ดระโงกเพื่อจำหน่าย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

34) ชุมชนหินเรือ

แผนพัฒนาชุมชน

1) กิจกรรมการรวมกลุ่มจิตอาสาพัฒนาชุมชน

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

5. สรุปผลการพัฒนาโมเดลแก้จนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร

การพัฒนาโมเดลแก้จนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหารมีกลไก 2 ส่วน คือ กลไกภายในจังหวัดและกลไกภายนอก โดยกลไกภายในจังหวัดมุกดาหารเป็นกลไกเชิงสถาบัน ได้แก่ หน่วยงานราชการที่ตั้งอยู่ในจังหวัด ซึ่งเป็นกลไกที่ทำงานโดยใช้คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร สั่งการให้หน่วยงานร่วมดำเนินงานตามบทบาทภารกิจที่เกี่ยวข้องภายใต้กลไกเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ เครือข่ายสภาองค์กรชุมชน บริษัทเอกชน วิสาหกิจชุมชน เป็นต้น ส่วนกลไกภายนอกเป็นกลไกหนุนเสริม ได้แก่ สถาบันการศึกษาและบริษัทเอกชน

กระบวนการพัฒนาโมเดลแก้จนเน้นการนำแนวคิด Collaborative Governance มาเป็นกรอบในการขับเคลื่อนงานวิจัย เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของพื้นที่ และการมุ่งสร้าง การเปลี่ยนแปลงในพื้นที่จังหวัดด้วยการทำให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือโดยใช้ข้อมูลที่ได้ จากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนคนจนผ่านระบบตรวจสอบข้อมูลที่มีคุณภาพ และผลการวิจัยทั้งเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพที่มาเป็นเครื่องมือในการ

สร้างความไว้เนื้อเชื่อใจสาธารณะ (Public Trust) ทั้งนี้สามารถถอดบทเรียนกระบวนการทำงานออกเป็น 3 ช่วงกระบวนการ ได้แก่

1. กระบวนการต้นน้ำ ประกอบด้วย

1) การสำรวจความต้องการของครัวเรือนคนจน ในพื้นที่ดำเนินโครงการว่ามีความต้องการพัฒนาแก้ไขความยากจนอย่างไร บนพื้นฐานข้อมูลโครงการ และต้นทุนต่างๆ ของชุมชน และโครงการวิจัยที่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2563

2) วิเคราะห์/วางแผนการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ เช่น การะเลือก Value Chain ที่สอดคล้องกับทุนเดิมของพื้นที่ที่มีมากกว่า 40 ปี คือการปลูกหม่อน การวิเคราะห์การจัดการที่ดินแปลงรวมเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของอำเภอนิคมคำสร้อย การขยายแปลงปลูกหม่อนจากโครงการหม่อนแก้จน การสร้างแพลทฟอร์ม (Platform) ภายใต้แนวคิดโมเดลคลังแรงงานแก้จน จึงเพื่อเป็นพื้นที่ (Space) ช่วยเหลือให้แรงงานสามารถกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานพร้อมกับการพัฒนาทักษะด้านอาชีพในพื้นที่เป้าหมายอำเภอเมือง และพื้นที่ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

3) การรวมกลุ่มผู้ที่สนใจ จัดตั้งกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง

4) การวางแผนการผลิต/การสำรวจความต้องการของลูกค้า การพัฒนานวัตกรรมเชิงผลิตภัณฑ์ Product Innovation เช่น ผลิตภัณฑ์จากโมเดลแก้จน “หม่อนแก้จนแบบครบวงจร”

5) การประสานงาน และการบูรณาการร่วมกันกัลป์กลไกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน

2. กระบวนการกลางน้ำ เป็นขั้นตอนการปฏิบัติการโครงการตามแผนงานที่ได้วิเคราะห์ และออกแบบไว้ ประกอบด้วย

1) การจัดการพื้นที่ในการเพาะปลูก การปรับพื้นที่ การเตรียมแปลง และการเพาะปลูก

2) กระบวนการฝึกอบรมให้ทักษะความรู้ ทั้งในด้านด้านการผลิต แปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อจัดทำเป็นสินค้าในการออกจัดจำหน่ายและการออกแบบบรรจุภัณฑ์

3) การดำเนินการทำการทดสอบตลาด ทดลองขายสินค้า เป็นกระบวนการพัฒนาระบบตลาดที่ได้เชื่อมโยง Product Innovation เพื่อพัฒนาสินค้าชุมชนให้มีความทันสมัยโดยใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชน และเหมาะสมกับรูปแบบการตลาดของชุมชนและการตลาดสมัยใหม่ในรูปแบบต่างๆ และยังเชื่อมโยง BCG Model ของชุมชนทั้งในด้านการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น การหมุนเวียนทางเศรษฐกิจรายได้และสินค้า รวมทั้งเป็นการทำธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4) ศึกษาความต้องการเพื่อจัดทำฐานข้อมูลคลังแรงงาน App Job Muk ด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลแรงงานในชุมชนเพื่อให้ผู้ว่าจ้างแรงงานในจังหวัดมุกดาหารได้เป็นข้อมูลในการจ้างงานพื้นที่เป้าหมายชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน มีครัวเรือนคนจนเป้าหมายจำนวน 215 ครัวเรือน

ทั้งนี้ในทุกกระบวนการ โครงการได้ให้ผู้นำชุมชน/ผู้รู้ เข้ามามีส่วนร่วมในการประสานงานกับกลุ่มครัวเรือนเป้าหมาย เช่น ใช้การมีล่ามภาษา/พ่อบุญเพ็ง/พี่บุญเลิศพาเข้าพื้นที่ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสาร โดยมีการตั้งกลุ่มไลน์: เพื่อสื่อสารระหว่างกันทั้งกลุ่มคนจน ภาคี และทีมวิจัย มีการส่งรูปภาพระหว่างทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น คลิปวีดีโอวิธีการปลูก การลงแปลง เพื่อติดตามประเมินผลและเป็นการกระตุ้นไปในตัว

3. กระบวนการปลายน้ำ ประกอบด้วย

1) กระบวนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จากการดำเนินการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหม่อนครบวงจร ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวสามารถนำสู่การจำหน่ายสินค้าในตลาดได้ เช่น สบู่ใบไม้ที่ผลิตจากใบหม่อน ผลิตภัณฑ์ชาใบหม่อน ตลอดจนการจำหน่ายใบหม่อนสด สำหรับอาหารสัตว์

2) การยื่นขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์จากหม่อน เพื่อให้เกิดการยอมรับและเกิดการใช้งานผลิตภัณฑ์ที่แพร่หลาย

3) การจัดตั้งศูนย์ผลิตเครื่องสำอางจากหม่อน ทั้งนี้ศูนย์ผลิตเครื่องสำอางจะเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์จากหม่อนให้มีความหลากหลายและการเพิ่มมูลค่าสินค้าได้มากขึ้น

4) นอกจากกระบวนการผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าในโครงการแก้จนแล้ว โครงการยังได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในพื้นที่ปฏิบัติการโครงการ เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นวิทยากรเพื่อขยายผลความสำเร็จไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ภายใต้แนวคิดโมเดล “หม่อนแก้จนครบวงจร”

5) พัฒนาโมเดล “คลังแรงงานแก้จน” Application Job Muk ที่ระบุถึงประวัติการทำงาน ในการทำงาน การกรอกความต้องการของการทำงาน Biodata ประวัติการทำงาน ซึ่งไม่เข้าข่ายในการจัดหางานตามกฎหมาย เพื่อหลีกเลี่ยงการแสวงหาผลประโยชน์จากแรงงาน และเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับครัวเรือนยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

ผลการดำเนินงาน จำแนกผลที่เกิดขึ้นเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับผลผลิต (Output)

1) ผลจากการดำเนินโครงการทำให้เกิดการรวมกลุ่มของครัวเรือนคนยากจนในพื้นที่ และเกิดการรวมตัวกันก่อตั้งเป็น “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง”

2) เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนความรู้ ความช่วยเหลือกระบวนการผลิต การแปรรูป การตลาด ทั้งภาคีระดับชุมชน ระดับท้องทุ่ง ระดับท้องถิ่น ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

3) เกิดองค์ความรู้ด้านต่างๆ ในชุมชนในกระบวนการพัฒนาโครงการหม่อนแก้จนแบบครบวงจร เช่น พันธุ์หม่อน การปลูก การรับซื้อ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชน สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ และเกิดวิทยากรชุมชนในการถ่ายทอดความรู้ได้

4) เกิดการสืบสาน/อนุรักษ์ภูมิปัญญา ต่อยอดองค์ความรู้ในการการปลูกหม่อน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้กับคนรุ่นต่อไป

5) เกิดคลังแรงงานชุมชนด้วย Application Job Muk ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับครัวเรือนยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

6) เกิดรายได้หมุนเวียนในชุมชน และยกระดับรายได้ของครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป่หมายโครงการ

7) เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติการคิดเชิงบวกและการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้นำชุมชน ตลอดจนครัวเรือนคนจนที่เข้าร่วมโครงการมีทัศนคติมุมมองในการแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชนเปลี่ยนไป มุมมองต่อครัวเรือนยากจนเปลี่ยนไป จากเดิมมองคนจนเป็นปัญหาที่ต้องให้ความช่วยเหลือจากรัฐและคนข้างนอก มีการเปลี่ยนทัศนคติไปสู่มุมมองว่าความยากจน คนจนสามารถพัฒนาศักยภาพ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้

2. ระดับผลลัพธ์ (Outcome)

1) ผลจากการพัฒนาผลิตภายใต้โครงการและเกิดการนำใช้ผลผลิตต่างๆ ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนด้านต่างๆ เช่น ด้านแหล่งอาหารและเครื่องดื่มผลิตภัณฑ์สำหรับคน ชาใบหม่อน หม่อนแปรรูป เครื่องสำอาง เกิดผลิตภัณฑ์ในชุมชนสำหรับสัตว์เลี้ยงเป็นแหล่งอาหารปลา ไก่ วัว

2) สร้างรายได้และลดค่าใช้จ่ายให้กับครัวเรือนจากการนำใช้ผลผลิตต่างๆ ที่ได้จากโครงการ

3) เกิดการหมุนเวียนนำใช้ฐานทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นที่ครัวเรือนคนยากจนอาศัยอยู่ มาพัฒนาใช้ให้เกิดประโยชน์

4) เกิดการจ้างงานในท้องถิ่นที่เกิดขึ้นภายใต้ Value Chain ของโครงการ ทั้งในกระบวนการผลิต การแปรรูป การจัดจำหน่าย

5) เกิดอาชีพใหม่ เช่น การเป็นวิทยากร จากการดำเนินโครงการที่ผู้เข้าร่วมได้พัฒนาทักษะการทำงาน ความรู้จากการทำงาน ไปสู่การเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ การขยายผล

6) เกิดช่องทางหรือแนวทางใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหาความยากจน จากโมเดลในการพัฒนาความยากจนในพื้นที่เพิ่มขึ้น เช่น จากหม่อนแก้จน และ คลังแรงงานชุมชน Application Job Muk

3. ระดับผลกระทบ (Impact)

ระดับผลกระทบด้านบวก

1) กลุ่มเป้าหมายมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น จากการองค์ความรู้ มีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น

2) สภาพแวดล้อมดีขึ้น จากการดำเนินโครงการซึ่งทำให้เกิดพื้นที่เพาะปลูกไม้ยืนต้นและมีการลดใช้สารเคมี ทำให้ในพื้นที่โครงการมีพืชพรรณ ต้นไม้เพิ่มขึ้น แหล่งอาหารทางธรรมชาติมากขึ้น

3) เกิดโมเดลต้นแบบเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

4) ครัวเรือนคนยากจน เกษตรกร และชุมชน เห็นคุณค่าของตนเอง ตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง พึ่งพาตนเองได้ มีความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพ ดังคำกล่าวที่สะท้อนจากเวทีถอดบทเรียน “เกิดความมั่นใจ กล้าจับไมค์ ขยันขึ้น”

5) เกิดช่องทางการตลาดมากขึ้น เพิ่มโอกาสและช่องทางการสร้างรายได้ของครัวเรือนคนยากจนได้มากขึ้น

ระดับผลกระทบด้านลบ

ผลจากการดำเนินโครงการโมเดลแก้จน โดยเฉพาะโครงหม่อนแก้จนพบผลกระทบและปัญหาจากการกระบวนการผลิตได้แก่

1) ในพื้นที่ดำเนินโครงการเพาะปลูกหม่อนเกิดการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช เช่น เพลี้ย กัดกินต้นหม่อน สร้างความเสียหาย

2) การดำเนินโครงการยังขาดพื้นที่เพาะปลูกที่เพียงพอต่อการผลิต ทำให้ปัจจุบันในโครงการไม่สามารถผลิตผลผลิตได้เพียงพอและทันต่อความต้องการของตลาด

บทที่ 5
การประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI)

5.1 บทนำ

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ระยะที่ 3) ผู้วิจัยจะนำเสนอการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI) ซึ่งประกอบด้วย การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) การเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการ (with & without) ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario) ผลการประเมินผลกระทบทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคม (SLROI) ผลการวิเคราะห์ผลประโยชน์ของโครงการ (Benefit) โดยมีรายละเอียดดังนี้

การประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI)

การประเมินผลตอบแทนทางสังคม โดยเฉพาะผลลัพธ์และผลกระทบ จึงเป็นกระบวนการหนึ่ง ที่สำคัญซึ่งท้าทายให้คิดค้นและกำหนดเครื่องมือและดัชนีชี้วัดต่างๆ ในการจัดประเมินผลดังกล่าว โดยเครื่องมือที่ได้รับอย่างกว้างขวาง รวมทั้งในภาคธุรกิจที่แสวงหากำไรก็คือ ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน อาเธอร์ บรูค (Brooks, 2008) กล่าวว่า การวัดประเมินผลคุณค่าทางสังคมประกอบด้วย 4 หลักการ คือ ความรับผิดชอบ (Accountability) การประเมินค่า (Evaluation) ผลลัพธ์และผลกระทบ (Outcomes and Impact) และความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) อาเธอร์ บรูค (Brooks, 2008) อธิบายว่าผู้ประกอบการทางสังคมจะต้องแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อพันธกิจที่เสนอสู่สังคมและประเมินค่า เพื่อให้ทราบถึงผลลัพธ์และผลกระทบจากกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร เพื่อแจ้งให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในสังคมรับรู้ถึงความมีประสิทธิภาพของหน่วยงาน (Brooks, 2008)

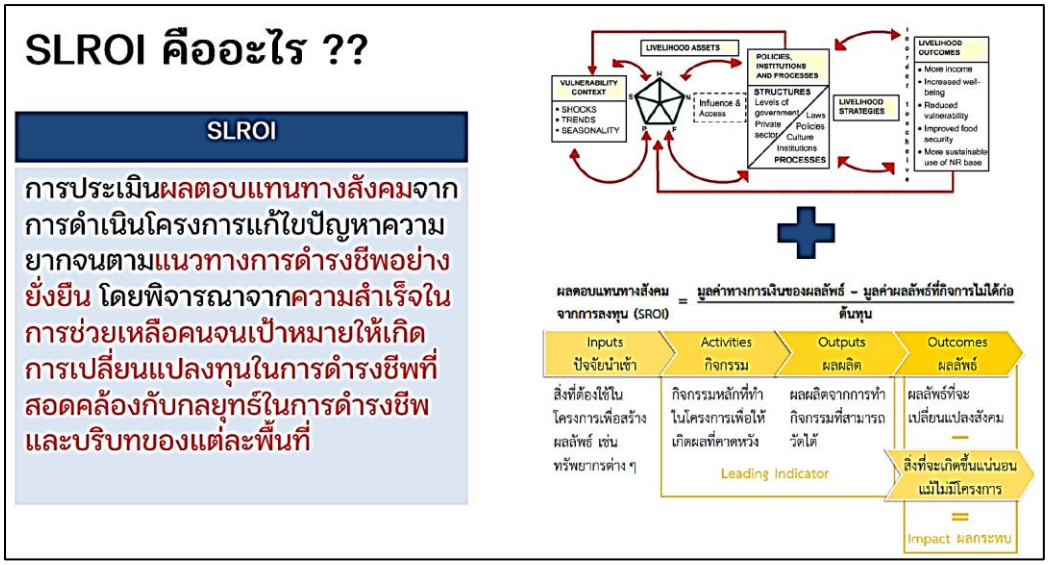
ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน เป็นเครื่องมือประเมินผลทางสังคมที่ได้การยอมรับอย่างกว้างขวางว่ามีการบุกเบิกมาจากกองทุน Robert enterprise development fund หรือ REDF (New Economics Foundation, 2004); Context International Cooperation, 2006; Peter Scholten et al ., 2006; Brooks, 2008) ซึ่งเป็นองค์กรแสวงหาผลกำไรแห่งหนึ่งที่จัดหาแหล่งเงินทุนให้กับผู้ประกอบการทางสังคมเพื่อช่วยเหลือคนยากจนให้มีทักษะในการทำงานและได้รับโอกาสในการจ้างงาน ซึ่งแสดงให้เห็นชัดเจนในช่วงตั้งแต่ปี คศ. 1996 ถึง คศ. 2001 โดยคำนวณผลตอบแทนทางธุรกิจและผลกระทบทางสังคมในเชิงประมาณอย่างเป็นรูปธรรม REDE รวมทั้งออกแบบวิธี SROI จากพื้นฐานประสบการณ์ทำงานขององค์กรซึ่งพบว่ากิจกรรมหรืองานต่างๆ ที่ดำเนินการไม่สามารถบอกได้ว่างานขององค์กรสามารถพัฒนาชีวิตของคนที่เป็นเป้าหมายโดยที่ REDF แบ่งมูลค่าขององค์กรออกเป็น 2 มูลค่า คือ 1) มูลค่าทางธุรกิจ (Enterprise Value) ซึ่งจะเน้นในเรื่องผลตอบแทนจากการลงทุนในรูปที่เป็นตัวเงิน เช่น รายได้จากธุรกิจต้นทุนของสินค้าและบริการ ค่าใช้จ่ายการดำเนินการ เป็นต้น และ 2) มูลค่าทางสังคม (Social Purpose Value) ซึ่งจะเน้นเรื่องมูลค่าของสิ่งที่องค์กรได้สร้างให้กับสังคม รวมถึงมูลค่าทางสิ่งแวดล้อมด้วย อย่างน้อยที่สุดมูลค่าดังกล่าวจะมาจากการลดต้นทุนต่างๆ ที่ไม่จำเป็นให้กับสังคมตามพันธกิจที่องค์กรได้วางเอาไว้ เช่น การลดค่าใช้จ่ายของสวัสดิการภาครัฐ ค่าใช่จ่ายที่ใช้เพื่อสังคม เป็นต้น รวมไปถึงเงินได้เปล่าต่างๆ ซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งของมูลค่าทางสังคมในรูปของรายได้ในขณะเดียวกัน การหาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมก็ถือว่า อยู่ในรูปของค่าใช้จ่าย โดยเมื่อรวมองค์ประกอบทั้งสอง จะได้มูลค่าผสม (Blended value) ซึ่งใช้คิดคำนวณผลตอบแทนโดยรวม

แนวคิดทฤษฎีด้านการวัดผลตอบแทนทางด้านสังคมจากการลงทุน (Social Return On Investment : SROI) แนวคิด SROI ของ REDF ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์การลงทุนที่เป็นมาตรฐานครอบคลุมในหลักการที่ขยายออกไปเพื่อให้เกิดมูลค่าทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ในสามขั้นตอนแรกจะเป็นการประเมินค่าและการเปลี่ยนค่าผลกระทบที่องค์กรสามารถกระทำให้กับสังคม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจให้ออกมาเป็นตัวเงิน สิ่งนี้จะส่งผลให้เกิด “มูลค่าผสม” ขององค์กรที่ประกอบไปด้วยมูลค่าทางธุรกิจ และมูลค่า จุดมุ่งหมายทางสังคม ในขั้นที่ 4 - 6 มูลค่าเหล่านี้จะถูกเปรียบเทียบกับการลงทุนที่ต้องการโดยแยกเป็นแต่ละประเภทของมูลค่าเพื่อเป็นดัชนีชี้วัดว่าการลงทุนนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ โดยดัชนีต่างๆ และกระบวนการได้มาของการวิเคราะห์จะถูกแสดงในการรายงานผลต่อมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

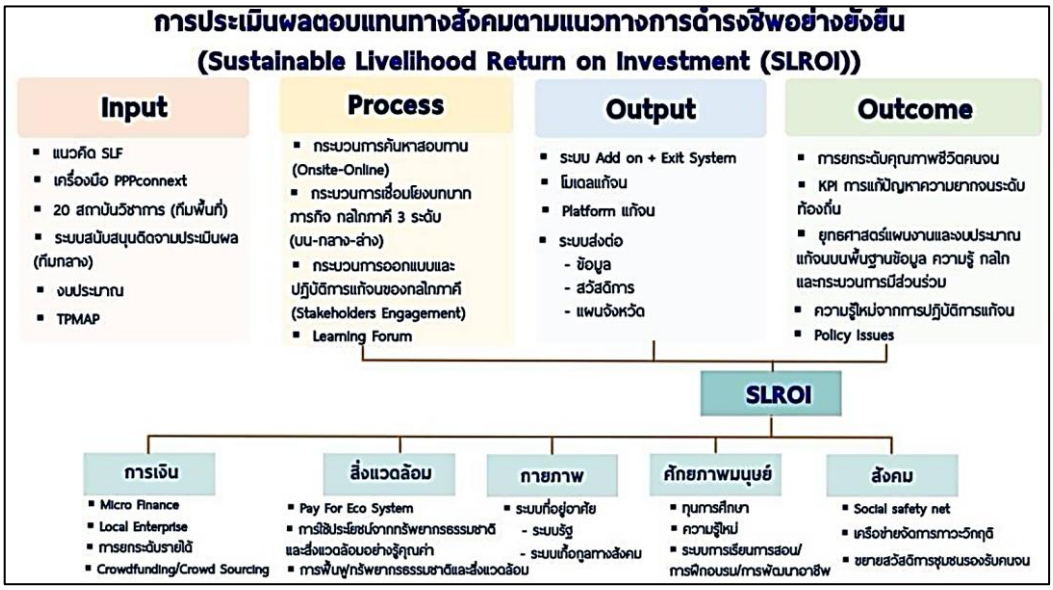
หลักของ SROI ประกอบไปด้วย 1) การเข้ามามี ส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยต้องมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และสร้างดัชนีชี้วัดความสำเร็จขององค์กรให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่ว SROI จะเป็นผลลัพธ์ที่ได้ออกมาและทำการสื่อสารให้มีแนวทางไปในทางเดียวกัน 2) หลักในการเปลี่ยนแปลง หรือกลยุทธ์สร้างผลกระทบ เพื่อกระตุ้นองค์กรในการสร้างกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์สร้างความเปลี่ยนแปลง หรือผลกระทบทางสังคม 3) ขอบเขตและผลการทำงานที่เป็นรูปธรรม เพื่อประเมินผลกระทบอย่างชัดเจน และ 4) การสร้างภาพจำลองเพื่อเป็นฐานในการตัดสินใจประกอบการใดๆ กรอบดังกล่าว ทำให้กิจการสามารถประยุกต์ใช้เพื่อสร้าง มูลค่าทางสังคม มูลค่าทางเศรษฐกิจหรือมูลค่าทางสิ่งแวดล้อม ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ ติดตาม ปรับปรุง และประเมินผลให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงผู้ลงทุน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมูลค่าทางสังคมค่อนข้างจะเป็นมูลค่าที่สูงเกินความเป็นจริง จึงมีเทคนิคในการลดทอนมูลค่าลง คือ “Deadweight” เพื่อคำนึงถึงเฉพาะความต่างของผลกระทบที่ เกิดขึ้นในกรณีที่มีและไม่มีกิจการเพื่อสังคม และผลที่ได้จาก Deadweight จะต้องใช้เทคนิค “Attribution” เพื่อคำนึงถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นกิจกรรมนี้จะเป็นสัดส่วนเท่าไรนั้นหากมี กิจกรรมอื่นเสริมและเกิดผลกระทบใกล้เคียงกัน จึงจะได้ผลที่ ใกล้เคียงความเป็นจริง

การวัดประเมินผลมูลค่าทางสังคม (Measuring Social Value) นั้น มีความน่าสนใจที่จะทำให้เกิดผลกระทบทางสังคมควบคู่ไปกับการสร้างผลตอบแทนทางการเงินในระดับหนึ่ง สิ่งสำคัญ คือ การแสดงให้เห็นถึงผลตอบแทนที่จะได้รับจากการลงทุนในกิจการเพื่อสังคมทั้งในรูปผลตอบแทนที่เป็นตัวเลขจริงๆ จากการสร้าง “ตัวแทน” เพื่อโน้มน้าวให้เกิดความสนใจในการลงทุนและพัฒนากิจการต่อไป เช่นเดียวกับรูปแบบของกิจการแสวงหากำไร อย่างไรก็ตาม การวัดประเมินดังกล่าวจะได้รับการยอมรับว่าใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับความมีเหตุมีผลและสามารถยอมรับได้ของ “ตัวแทน” ที่ได้ตั้งมาให้ออกมาอยู่ในรูปของตัวเลข และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าการพัฒนาเครื่องมือและองค์ประกอบของเครื่องมือ SROI มีความซับซ้อน และกระบวนการใช้เครื่องมือดังกล่าวยังขาดมาตรฐานกลางในการวัดอย่างในมาตรฐานบัญชี ซึ่งเป็นมาตรฐานที่มีลักษณะสากลหรือกึ่งสากล หรืออย่างน้อยก็ได้รับการยอมรับในสังคมหรือประเทศหนึ่งๆ ทั้งด้านการปฏิบัติและกฎหมาย

การประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน **(SLROI)** โดยพิจารณาจากความสำเร็จในการช่วยเหลือคนจนเป้าหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทุนในการดำรงชีพและบริบทของแต่ละพื้นที่ สรุปได้ดังภาพที่ 5.1 และภาพที่ 5.2

ภาพที่ 5.1 แนวคิดการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI)

ภาพที่ 5.2 การประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI)

การประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI) ในโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ระยะที่ 3)

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ระยะที่ 3) ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI) ซึ่งประกอบด้วย การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) การเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการ (with & without) ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario) ผลการประเมินผลกระทบทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคม (SLROI) ผลการวิเคราะห์ผลประโยชน์ของโครงการ (Benefit)

ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI) ในพื้นที่ที่ทำการวิจัยใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองมุกดาหาร (ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) อำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) อำเภอนิคมคำสร้อย และอำเภอหนองสูง ดังภาพ

ภาพที่ 5.3 วิเคราะห์ SLROI อำเภอดงหลวง

ภาพที่ 5.4 วิเคราะห์ SLROI อำเภอดงหลวง

ภาพที่ 5.5 วิเคราะห์ SLROI อำเภอหนองสูง

ภาพที่ 5.6 วิเคราะห์ SLROI อำเภอหนองสูง

ภาพที่ 5.7 วิเคราะห์ SLROI อำเภอเมือง (ในเขต)

ภาพที่ 5.8 วิเคราะห์ SLROI อำเภอเมือง (ในเขต)

ภาพที่ 5.9 วิเคราะห์ SLROI อำเภอเมือง(นอกเขต)

ภาพที่ 5.10 วิเคราะห์ SLROI อำเภอเมือง(นอกเขต)

ภาพที่ 5.11 วิเคราะห์ SLROI อำเภอนิคมคำสร้อย

ภาพที่ 5.12 วิเคราะห์ SLROI อำเภอนิคมคำสร้อย

5.2 การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA)

การประเมินผลกระทบทางสังคม หรือ Social Impact Assessment (SIA) คือ กระบวนการของการวิเคราะห์คาดการณ์และประเมินของผลกระทบและการจัดการโดยคำนึงถึงผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมของโครงการทุกกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นจากการแทรกแซงเหล่านั้น นำไปสู่ความยั่งยืนความเท่าเทียมทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อม (Vanclay, 1994) ซึ่ง SIA เป็นขั้นตอนแรกก่อนการดำเนินการหาค่า SLROI

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ระยะที่ 3) ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลกระทบทางสังคม หรือ Social Impact Assessment (SIA) โดยการดำเนินการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการ ผ่านการใช้หลักตารางเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง ก่อนและหลังการเกิดขึ้นของโครงการ (With and Without) มีการตั้งคำถาม การกำหนดกรณีฐาน (Base Case Scenario) เพื่อให้ได้ข้อมูล การสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมและชัดเจนในการศึกษาการดำเนินโครงการ กิจกรรมนี้ เป็นขั้นตอนหนึ่งในวิธีการประเมิน ผลกระทบทางสังคม (SIA) ดังตาราง

ตารางที่ 5.1 ประเมินผลกระทบทางสังคม SIA โครงการ การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปี 2563

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
พ.ศ. 2563	1) ดำเนินการค้นหาสอบทานข้อมูล ครัวเรือนยากจน (1,848,600 บาท) ค่าตอบแทนนักวิจัย (1,080,000 บาท)	1) ได้ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน (Livingonnewpace ปี 1) ที่มีข้อมูลคนจนยกทั้งจังหวัด จำนวน 5,060 ครัวเรือน	หน่วยงานภาคีเครือข่าย 45 หน่วยงาน	1) หน่วยงานภาคีเครือข่ายจำนวน 45 หน่วยงาน ได้เข้าใช้ระบบฐานข้อมูล	ค้นหาสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนใน 7 อำเภอ ในจังหวัดมุกดาหาร 100% จำนวน 4,660 ครัวเรือน	**1) ทุนการเงิน** ไม่มีผลกระทบ **2) ทุนสังคม** หน่วยงานภาคีเครือข่ายเกิดการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร และนำไปสู่แผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนในเชิงพื้นที่ต่อไปในอนาคต **3) ทุนมนุษย์** ไม่มีผลกระทบ **4) ทุนกายภาพ** ไม่มีผลกระทบ **5) ทุนธรรมชาติ** ไม่มีผลกระทบ
พ.ศ. 2563	2) ดำเนินการออกแบบกลไก กระบวนการวิจัยและเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อ	เกิดการจัดเวทีจำนวน 60 เวที มีหน่วยงานภาคี	หน่วยงานภาคีเครือข่าย 45 หน่วยงาน	- มีหน่วยงานภาคีเครือข่ายร่วม MOU จำนวน 7 หน่วยงาน	มีหน่วยงานภาคีเครือข่ายร่วม MOU	**1) ทุนการเงิน** ไม่มีผลกระทบ **2) ทุนสังคม** หน่วยงานภาคีเครือข่ายเกิดการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร หน่วยงานภาคีเครือข่ายได้รับข้อมูลส่ง

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
	สนับสนุนการทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร (838,928 บาท)	เครือข่ายเข้าร่วมประชุม จำนวน 45 หน่วยงาน				ต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน จากทีมวิจัยและนำไปสู่แผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนในเชิงพื้นที่ต่อไปในอนาคต **3) ทุนมนุษย์** ไม่มีผลกระทบ **5) ทุนธรรมชาติ** ไม่มีผลกระทบ
พ.ศ. 2563	3) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนยากจน (242,550 บาท)	1) จัดประเภทความยากจนของครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหารออกเป็น 4 กลุ่ม	หน่วยงานภาคีเครือข่าย 45 หน่วยงาน	1) จัดประเภทความยากจนของครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหารออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 75 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 2,304 ครัวเรือน ร้อยละ 46 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 1,216 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24 และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 1,465	จัดประเภทความยากจนของครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหารออกเป็น 4 กลุ่ม จากการค้นหาสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 4,660 ครัวเรือน ใน 7 อำเภอในจังหวัดมุกดาหาร	**1) ทุนการเงิน** ไม่มีผลกระทบ **2) ทุนสังคม** หน่วยงานภาคีเครือข่ายเกิดการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร และนำไปสู่แผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนในเชิงพื้นที่ต่อไปในอนาคต **3) ทุนมนุษย์** ไม่มีผลกระทบ **4) ทุนกายภาพ** ไม่มีผลกระทบ **5) ทุนธรรมชาติ** ไม่มีผลกระทบ

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
				ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29		
พ.ศ. 2563	4) การส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน	เกิดการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน โดยใช้กลไกของคลินิกวิจัย ส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนให้แก่หน่วยงานภาคีเครือข่าย	ครัวเรือนยากจนและหน่วยงานภาคีเครือข่าย 45 หน่วยงาน	- ได้ดำเนินการส่งต่อและความช่วยเหลือด้านการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย จำนวน แก้ไขการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ใน ปี พ.ศ. 2564 ในพื้นที่ 7 อำเภอ **ทุนทางกายภาพ** ครัวเรือนยากจนได้รับการซ่อมแซมบ้านจาก พอช. และ พมจ. จำนวน 19 ตำบล 90 ครัวเรือน ได้รับการซ่อมแซมบ้านแล้ว 9 ครัวเรือน **ทุนมนุษย์** การส่งต่อการศึกษาทางด้านอาชีพ เพื่อแก้ไขในระยะยาวกับ	1) มีระบบและกลไกการส่งต่อและช่วยเหลือยากจนที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 1 ระบบ 2) ได้รับการซ่อมแซมบ้านแล้ว 9 ครัวเรือน 3) ด้านการศึกษาทางด้านอาชีพ เพื่อแก้ไขในระยะยาวกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีนักศึกษาจากการสำรวจ จำนวน 22 คน/ครัวเรือนคนจน ทุนการศึกษาจาก กสศ. เดือนละ 6,000 บาท	**1) ทุนการเงิน** ครัวเรือนยากจนได้รับทุนการศึกษาจาก กสศ. และมีรายได้ในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น สามารถดำรงชีวิตในสภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน **2) ทุนสังคม** หน่วยงานภาคีเครือข่ายได้รับข้อมูลส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน จากทีมวิจัย **3) ทุนมนุษย์** ครัวเรือนยากจนได้รับทุนการศึกษาจาก กสศ. เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอนุปริญญา สาขาการจัดการโลจิสติกส์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร มีความรู้และสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพในอนาคต **4) ทุนทางกายภาพ** ครัวเรือนยากจนได้รับการซ่อมแซมบ้านจาก พอช. และ พมจ. **5) ทุนธรรมชาติ** ไม่มีผลกระทบ

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
				กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีนักศึกษาจากการสำรวจ จำนวน 22 คน/ครัวเรือนคนจน ทุนการศึกษาจาก กสศ. เดือนละ 6,000 บาท		
พ.ศ. 2563	5) Pilot Project (OM) (500,000 บาท)	- เกิดการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกมันแก้จนไทบูสานแว้-คำผักกูด - ครัวเรือนยากจนเป้าหมาย 60 ครัวเรือนปลูกมันเทศญี่ปุ่นได้จำนวน 2 ตัน/ไร่	ครัวเรือนยากจนเป้าหมาย60 ครัวเรือน	- กลุ่มเป้าหมายมีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนภายใต้ชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกมันแก้จนไทบูสานแว้-คำผักกูด - ครัวเรือนยากจนเป้าหมาย 60 ครัวเรือนที่ปลูกมันเทศญี่ปุ่นได้จำนวน 2 ตัน/ไร่ - ขายหัวมันเทศกิโลกรัมละ 20 บาท/กิโลกรัม	ครัวเรือนยากจนเป้าหมาย 60 ครัวเรือนรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายมันเทศญี่ปุ่น จำนวน 1,166 บาท/เดือน	**1) ทุนการเงิน** สร้างรายได้เพิ่มจากผลผลิตเดิมจากการเกษตรของชุมชนที่มีอยู่ **2) ทุนสังคม** ชุมชนมีการรวมตัวเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในชุมชนเพื่อหนุนเสริมความร่วมมือในการพัฒนาการประกอบอาชีพการเกษตร สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการยกระดับรายได้และความเป็นอยู่ **3) ทุนมนุษย์** กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้และทักษะเกี่ยวกับการเตรียมแปลงปลูกมันเทศญี่ปุ่น **4) ทุนกายภาพ** ไม่มีผลกระทบ **5) ทุนธรรมชาติ** อนุรักษ์ผืนดินโดยทำเกษตรอินทรีย์มันเทศญี่ปุ่น

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
				จำนวน 40,000 บาท - ขายยอดมันเทศ ยอดละ 1.50 บาท/ยอด จำนวน 30,000 บาท - ครัวเรือนยากจนเป้าหมายจำนวน 60 ครัวเรือน มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายมันเทศญี่ปุ่นเฉลี่ย 1,166 บาท /เดือน/ครัวเรือน		
พ.ศ. 2563	6) พัฒนายุทธศาสตร์จังหวัด (267,500 บาท)	ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด	ครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูลระดับพื้นที่ในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 5,060 ครัวเรือน	ได้แผนพัฒนาจังหวัดปี 2566 – 2570 ใน 5 ประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน วงเงินรวม 5,500,000 บาท ประกอบด้วย 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ดังนี้	ครัวเรือนยากจนมีรายได้และอาชีพที่ดีขึ้น ร้อยละ 5 จากเส้นความยากจนโลก จำนวน 3,000 บาทต่อเดือน	**1) ทุนการเงิน** ครัวเรือนยากจนมีรายได้และอาชีพที่ดีขึ้น ร้อยละ 5 **2) ทุนสังคม** ครัวเรือนยากจนมีการรวมกลุ่มวิสาหกิจเพื่อพัฒนาสินค้าของครัวเรือนยากจน **3) ทุนมนุษย์** ครัวเรือนยากจนมีการพัฒนาความรู้และทักษะอาชีพตามศักยภาพของครัวเรือนยากจน **4) ทุนกายภาพ** ได้มีระบบและกลไกการจัดการแปลงรวม หรือการเข้าใช้ที่ดินของรัฐให้เกิดประโยชน์แก่ครัวเรือนยากจน และคนในชุมชน

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
				1) ประเด็นการยกระดับมาตรฐานเกษตรและการต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่า วงเงิน 1,500,000 บาท 2) ประเด็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าการลงทุนเพื่อเชื่อมโยงอาเซียนสู่สากล วงเงิน 1,000,000 บาท 3) ประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง วงเงิน 1,000,000 บาท 4) ประเด็นการพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่ วงเงิน 1,000,000 บาท 5) ประเด็นการจัดการ		**5) ทุนธรรมชาติ** ได้ส่งต่อและช่วยเหลือทางด้านแหล่งน้ำทางการเกษตรในแผนพัฒนาจังหวัด ประเด็นยุทธศาสตร์พลังงาน

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
				ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน วงเงิน 1,000,000 บาท		

ตารางที่ 5.2 ประเมินผลกระทบทางสังคม SIA โครงการ การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปี 2564

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
พ.ศ. 2564	1) ดำเนินการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนยกทั้งจังหวัดให้ครบ 100% อ้างอิงข้อมูลตาม TPMAP และ จปฐ. (1,890,000 บาท)	ค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนยกทั้งจังหวัดให้ครบ 100% อ้างอิงข้อมูลตาม TPMAP และ จปฐ. จำนวน 5,673 ครัวเรือน	ครัวเรือนยากจนและหน่วยงานภาคีเครือข่าย 45 หน่วยงาน	ค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนยกทั้งจังหวัด เพิ่มเติมจาก ปี พ.ศ. 2563 (5,060 ครัวเรือน) โดยตั้งเป้าหมายไว้ 600 ครัวเรือน รวมเป็น 5,660 ครัวเรือน พอลงพื้นที่สอบทาน ทีมวิจัยได้เก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนได้จำนวน 5,673 ครัวเรือน คิดเป็น 100.22% เกินเป้าที่ตั้งไว้จำนวน 13 ครัวเรือน คิดเป็น 0.22% จากเป้าหมายทั้งหมด 5,660 ครัวเรือน (100%)	ค้นหาสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนใน 7 อำเภอ ในจังหวัดมุกดาหาร โดยอ้างอิงตามฐานข้อมูล TPMAP หรือ จปฐ. ร้อยละ 100 รวมทั้งจังหวัดจำนวน 5,673 ครัวเรือน	**1) ทุนการเงิน** ไม่มีผลกระทบ **2) ทุนสังคม** หน่วยงานภาคีเครือข่ายได้ร่วมประชุมเพื่อวิเคราะห์ครัวเรือนยากจน ร่วมกันชี้เป้า และร่วมกันลงพื้นค้นหาสอบทานครัวเรือนยากจนตามเป้า และนำไปสู่แผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจน **3) ทุนมนุษย์** ไม่มีผลกระทบ **4) ทุนกายภาพ** ไม่มีผลกระทบ **5) ทุนธรรมชาติ** ไม่มีผลกระทบ
พ.ศ. 2564	2) พัฒนาระบบส่งต่อความช่วยเหลือเพื่อส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากฐานระบบข้อมูลไปสู่กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความ	2.1) มีการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU)/มติที่ประชุมกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดในการรับข้อมูลจาก	ครัวเรือนยากจนและหน่วยงานภาคีเครือข่าย 45 หน่วยงาน	2.1) มีหน่วยงานที่ร่วมทำ MOU ในการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน จำนวน 38 หน่วยงานที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจน	2.1) หน่วยงานที่ทำความร่วมมือในการทำ (MOU) ได้ดำเนินการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนมากกว่า ปี พ.ศ.2563	**1) ทุนการเงิน** ครัวเรือนยากจนได้รับทุนการศึกษาจาก กสศ. และมีรายได้ในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น สามารถดำรงชีวิตในสภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
	ยากจนในจังหวัดครบ 100% (1,260,000 บาท) 2.1) ดำเนินการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU)/มติที่ประชุมกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดในการรับข้อมูลจากงานวิจัยเพื่อส่งต่อความช่วยเหลือระดับพื้นที่ 2.2) ดำเนินการพัฒนาระบบมาตรฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่จากการวิเคราะห์ต้นทุนทั้ง 5 ด้านที่มีความแม่นยำที่ผ่านการ cleansing data เรียบร้อยแล้ว อย่างน้อย 1 ชุด 2.3) ดำเนินการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากระบบฐานข้อมูลไปสู่	งานวิจัยเพื่อส่งต่อความช่วยเหลือระดับพื้นที่ 2.2) ได้ระบบมาตรฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่จากการวิเคราะห์ทุนทั้ง 5 ด้านที่มีความแม่นยำที่ผ่านการ cleansing data เรียบร้อยแล้ว 2.3) มีการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากระบบฐานข้อมูลไปสู่กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัด 100% 2.4) ได้ระบบฐานข้อมูลระบบติดตามช่วยเหลือ		2.2) มีระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับพื้นที่จากการวิเคราะห์ต้นทุนทั้ง 5 ด้านที่มีความแม่นยำที่ผ่านการ cleansing data เรียบร้อยแล้ว จำนวน 2 ฐานข้อมูล ได้แก่ ระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace ปี 2 และระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT 2.3) มีการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากระบบฐานข้อมูลไปสู่กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจน โดยคลินิกวิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในด้านต่างๆ แล้วจึงส่งข้อมูลให้หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่ร่วม MOU ให้การช่วยเหลือตามภารกิจต่อไป	จำนวนไม่น้อยกว่า 10 หน่วยงาน 2.2) ระบบมาตรฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่จากการวิเคราะห์ต้นทุนทั้ง 5 ด้านที่มีความแม่นยำที่ผ่านการ cleansing data ร้อยละ 100 2.3) ส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากระบบฐานข้อมูลให้หน่วยงานภาคีเครือข่าย ร้อยละ 100 2.4) ทีมวิจัยมีระบบฐานข้อมูลติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) ที่มีประสิทธิภาพ 1 ระบบ ที่มีหน่วยงานภาคีเครือข่ายเข้าร่วมใช้และบันทึกข้อมูลในระบบติดตามช่วยเหลือ	**2) ทุนสังคม** มีหน่วยงานที่ร่วมทำ MOU ในการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน จำนวน 23 หน่วยงานที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจน, หน่วยงานภาคีเครือข่ายได้รับข้อมูลครัวเรือนยากจนจากการเข้าใช้ระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace ปี 2 และระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT, หน่วยงานภาคีเครือข่ายได้รับข้อมูลข้อมูลการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในด้านต่างๆ, หน่วยงานภาคีเครือข่ายได้รับข้อมูลข้อมูลการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในด้านต่างๆ แล้วบันทึกในระบบติดตามช่วยเหลือ **3) ทุนมนุษย์** ครัวเรือนยากจนได้รับทุนการศึกษาจาก กสศ. เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอนุปริญญา สาขาการจัดการโลจิสติกส์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร มีความรู้และสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพในอนาคต **4) ทุนกายภาพ** ไม่มีผลกระทบ

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
	กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัด 100% 2.4) ดำเนินการจัดทำระบบฐานข้อมูลติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) 2.5) ดำเนินการส่งต่อความช่วยเหลือ	(Feedback Loop) ที่มีประสิทธิภาพ 2.5) มีการส่งต่อความช่วยเหลือ 2 ด้าน ความช่วยเหลือ ได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัยและด้านการศึกษา		2.4) ทีมวิจัยมีระบบฐานข้อมูลติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) ที่มีประสิทธิภาพ 1 ระบบ ฐานข้อมูล คือ Mukdahan Model หรือ Mukdahanpoverty.com ในระบบติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) มีข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่ที่มีความแม่นยำ จำนวน 5,673 ครัวเรือน ครอบคลุมทั้ง 7 อำเภอในจังหวัดมุกดาหารและยังมีระบบในการติดตามการช่วยเหลือของหน่วยงานต่างๆ เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในระบบ 2.5) ทีมวิจัยส่งต่อความช่วยเหลือ จำนวน 2 ด้านในการช่วยเหลือ ได้แก่	(Feedback Loop) ระบบ 2.5) ดำเนินการส่งต่อความช่วยเหลือ - สร้างบ้าน 1 หลัง เป็นจำนวนเงิน 179,680 บาท - ได้รับทุนการศึกษาจาก กสศ. จำนวน 2 รุ่น นักศึกษา 44 คน คนละ 6,000 บาทต่อเดือน	**5) ทุนธรรมชาติ** ไม่มีผลกระทบ

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
				1) ด้านที่อยู่อาศัย (ทุนกายภาพ) ครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความปลอดมากขึ้นจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยโดยการสร้างบ้าน 1 หลัง เป็นจำนวนเงิน 179,680 บาท 2) ด้านการศึกษา (ทุนมนุษย์) ส่งต่อความช่วยเหลือให้วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในสาขาการจัดการโลจิสติกส์ จำนวน 2 รุ่น นักศึกษา 44 คน		
พ.ศ. 2564	3) ดำเนินการพัฒนาโมเดลนวัตกรรมแก้จนที่ได้มีการออกแบบพัฒนาต่อยอดของกลุ่มเป้าหมาย	3.1) ผลการติดตามประเมินผลโมเดลมันแก้	3.1) ครัวเรือนยากจนเป้าหมาย 60 ครัวเรือน ใน	3.1) ด้วยสถานที่ตั้งของพื้นที่ดำเนินการวิจัยห่างไกลจากตัวจังหวัดมุกดาหาร ซึ่ง	3.1) พัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนมันแก้จนและพัฒนาสินค้า	**1) ทุนการเงิน** มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายหม่อน กิโลกรัมละ 5 บาท **2) ทุนสังคม** กลุ่มเป้าหมายมีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจภายใต้ชื่อ

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
	จากปัญหาคนจนและทุน 5 ด้าน (1,260,000 บาท) 3.1) โมเดลมันแก้จน (เป็นการติดตามประเมินผลโมเดลมันแก้จนจากการวิจัยระยะที่ 1) 3.2) โมเดลหม่อนแก้จน - สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อยสนับสนุนที่ดินทำกิน - ระบบน้ำโซล่าร์เซลล์ - ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ 3.3) โมเดลคลังแรงงานชุมชน (Application Job Muk)	จน ปี 2563 จากการวิจัยระยะที่ 1 3.2) ส่งเสริมให้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 29 ครัวเรือน ปลูกหม่อนเพื่อเป็นอาชีพเสริม จำนวน 83 ไร่ - ระบบไฟฟ้าโซล่าร์เซลล์ (2565) - ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ (2565) 3.3) ส่งเสริมให้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จำนวน 215	ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง 3.2) ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 29 ครัวเรือน 3.3) ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จำนวน 215 ครัวเรือน, ผู้ประกอบการ, นายจ้าง, หน่วยงาน	เป็นที่ตั้งของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบงานวิจัยประกอบกับกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนเป็นชาติพันธุ์ไทบรู ทำให้การดำเนินงานวิจัยในพื้นที่ไม่มีความก้าวหน้าอย่างที่ควรจะเป็น จึงยังไม่สามารถยกระดับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมันแก้จนไปสู่การแปรรูปได้ และครัวเรือนยากจนยังนิยมปลูกมันเพื่อขายหัวสดเป็นหลัก 3.2) ครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายหม่อน (สด) กิโลกรัมละ 5 บาท - ระบบน้ำโซล่าร์เซลล์ เพื่อใช้รดแปลงหม่อน ลดค่าบริหารจัดการน้ำในแปลง	ผลิตภัณฑ์จากมันเทศญี่ปุ่น ร้อยละ 50 3.2) ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 29 ครัวเรือน เข้าร่วมโครงการปลูกหม่อนแก้จน ร้อย 100 โดยมีรายได้เพิ่มขึ้น 3.3) คาดว่าจะมีการเข้าใช้งานในระบบคลังแรงงานชุมชน (Application Job Muk) - ครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจ้างงานผ่านคลังแรงงานชุมชน (Application Job Muk) อย่างน้อย 1,000 บาทต่อเดือน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดงโดยมีสมาชิกทั้งหมด 29 คน **3) ทุนมนุษย์** กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้ในการปลูกและการคัดเลือกพันธ์ที่เหมาะสมในพื้นที่และได้รับความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบหม่อน/การจัดทำบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุน **4) ทุนกายภาพ** กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะที่นิคมสร้างตนเองคำสร้อยได้จัดสรรให้จำนวน 83 ไร่ **5) ทุนธรรมชาติ** กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงแหล่งน้ำ โดยการสนับสนุนระบบน้ำจากพลังงานแสงอาทิตย์และตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ จากสำนักงานพลังงานจังหวัดมุกดาหาร

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
		ครัวเรือน เข้าร่วมการจ้างงานผ่านคลังแรงงานชุมชน (Application Job Muk) เพื่อเป็นอาชีพเสริม		- ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อใช้อบใบหม่อนและควบคุมความชื้นของใบหม่อนในทุกสภาพอากาศเพื่อเพิ่มมูลค่าของใบหม่อน (แห้ง) ให้ได้กิโลกรัมละ 30 บาท 3.3) ครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจ้างงานผ่านคลังแรงงานชุมชน (Application Job Muk) โดยผู้ประกอบการและหน่วยงานที่มีความต้องการในการจ้างแรงงานเข้ามาใช้บริการ และครัวเรือนยากจนเป้าหมายสามารถเข้ามาประกาศและแจ้งทักษะในด้านต่างๆ ของตนเองเพื่อให้โดย		

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
				ผู้ประกอบการและหน่วยงานเข้ามาจ้าง		
พ.ศ. 2564	4) ดำเนินการตามเป้าหมายคนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของคนจนกลุ่มเป้าหมาย โดยการอบรมและพัฒนาอาชีพให้ครัวเรือนยากจนเป้าหมาย (630,000 บาท)	คนจนได้รับการพัฒนาอาชีพ จำนวน 567 ครัวเรือน	ครัวเรือนยากจนและหน่วยงานภาคีเครือข่าย 45 หน่วยงาน	**จำนวนครัวเรือนคนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของครัวเรือนคนจนเป้าหมาย** คนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพ จำนวน 766 ครัวเรือน 833 คน จากเป้าหมายคนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพร้อยละ 10 ของคนจนเป้าหมาย จำนวน 567 ครัวเรือน ประกอบด้วย 1) พัฒนาอาชีพปลูกมันเทศญี่ปุ่น จำนวน 60 ครัวเรือน จำนวน 90 คน	จำนวนครัวเรือนคนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของครัวเรือนคนจนเป้าหมาย รายได้ของกลุ่มอาชีพต่างๆ มีกลุ่มปลูกมันเทศญี่ปุ่นมีรายได้เท่าไหร่ต่อกลุ่มต่อปี ต่อคนต่อปี กลุ่มปลูกหม่อนมีรายได้เท่าไหร่ต่อกลุ่มต่อปี ต่อคนต่อปี กลุ่มปลูกผักมีรายได้เท่าไหร่ต่อกลุ่มต่อปี ต่อคนต่อปี	**1) ทุนการเงิน** กลุ่มเป้าหมายมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการพัฒนาอาชีพ, ครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจ้างงานผ่านคลังแรงงานชุมชน (Application Job Muk) **2) ทุนสังคม** กลุ่มเป้าหมายมีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร **3) ทุนมนุษย์** กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้ในการพัฒนาอาชีพ สามารถสร้างความมั่นคงให้กับตัวเองได้ **4) ทุนกายภาพ** ครัวเรือนยากจนเป้าหมายสามารถเข้าถึงที่ดินทำกินของหน่วยงานรัฐ **5) ทุนธรรมชาติ** อนุรักษ์ผืนดินโดยทำเกษตรอินทรีย์ปลูกหม่อน

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
				2) พัฒนาอาชีพปลูกหม่อน จำนวน 87 ครัวเรือน จำนวน 124 คน 3) พัฒนาอาชีพใน 5 ตำบลของอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 469 ครัวเรือน 469 คน 4) พัฒนาอาชีพปลูกผักแก้จน จำนวน 150 ครัวเรือน จำนวน 150 คน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร		
พ.ศ. 2564	5) ดำเนินการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดเชื่อมโยงความรู้ข้อค้นพบสู่ชุมชนและประชาสังคมในพื้นที่ (630,000 บาท)	ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด	ครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูลระดับพื้นที่ในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 5,673 ครัวเรือน	ได้แผนพัฒนาจังหวัด ปี 2566 – 2570 ใน 5 ประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน วงเงินรวม 5,500,000 บาท ประกอบด้วย 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1) ประเด็นการยกระดับมาตรฐานเกษตรและการต่อ	ครัวเรือนยากจนมีรายได้และอาชีพที่ดีขึ้น ร้อยละ 5 จากเส้นความยากจนโลก จำนวน 3,000 บาทต่อเดือน	**1) ทุนการเงิน** ครัวเรือนยากจนมีรายได้และอาชีพที่ดีขึ้น ร้อยละ 5 **2) ทุนสังคม** ครัวเรือนยากจนมีการรวมกลุ่มวิสาหกิจเพื่อพัฒนาสินค้าของครัวเรือนยากจน **3) ทุนมนุษย์** ครัวเรือนยากจนมีการพัฒนา ความรู้และทักษะอาชีพตามศักยภาพของครัวเรือนยากจน

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
				ยอดเพื่อเพิ่มมูลค่า วงเงิน 1,500,000 บาท 2) ประเด็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าการลงทุนเพื่อเชื่อมโยงอาเซียนสู่สากล วงเงิน 1,000,000 บาท 3) ประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง วงเงิน 1,000,000 บาท 4) ประเด็นการพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่ วงเงิน 1,000,000 บาท 5) ประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน วงเงิน 1,000,000 บาท		**4) ทุนกายภาพ** ได้มีระบบและกลไกการจัดการแปลงรวม หรือการเข้าใช้ที่ดินของรัฐให้เกิดประโยชน์แก่ครัวเรือนยากจนและคนในชุมชน **5) ทุนธรรมชาติ** ได้ส่งต่อและช่วยเหลือทางด้านแหล่งน้ำทางการเกษตรในแผนพัฒนาจังหวัด ประเด็นยุทธศาสตร์พลังงาน และส่งเสริมสนับสนุนให้ครัวเรือนยากจนอนุรักษ์ผืนดินโดยทำเกษตรอินทรีย์

ตารางที่ 5.3 ประเมินผลกระทบทางสังคม SIA โครงการ การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปี 2565

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
พ.ศ. 2565	1) ประชุมพัฒนาระบบค้นหา สอบทาน และจำแนก (Classify) ครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมทั้งจังหวัด (910,800 บาท) 1.1) ค้นหาสอบทาน ครัวเรือนคนจนใหม่ในอำเภอนิคมคำสร้อย 1.2) ค้นหาสอบทาน ครัวเรือนคนจนใหม่ ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ในอำเภอเมืองมุกดาหาร 1.3) ค้นหาสอบทาน ครัวเรือนคนจนใหม่ นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ในอำเภอเมืองมุกดาหาร 1.4) ค้นหาสอบทาน ครัวเรือนคนจนใหม่ในอำเภอหนองสูง	1.1) มีการค้นหาสอบทานข้อมูลครัวเรือนคนจนใหม่ 7 ตำบล 79 หมู่บ้าน 628 ครัวเรือน ในอำเภอนิคมคำสร้อย 1.2) มีการค้นหาสอบทานข้อมูลครัวเรือนคนจนใหม่ 34 หมู่บ้าน 215 ครัวเรือน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ในอำเภอเมืองมุกดาหาร 1.3) มีการค้นหาสอบทานข้อมูลครัวเรือนคนจนใหม่	ครัวเรือนยากจนและหน่วยงานภาคีเครือข่าย 45 หน่วยงาน	1.1) การค้นหาสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อย 7 ตำบล 79 หมู่บ้าน 628 ครัวเรือน พบว่า เป็นครัวเรือน INCLUSION ERROR 83 ครัวเรือน และ EXCLUSION ERROR 144 ครัวเรือน 1.2) การค้นหาสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ในอำเภอเมืองมุกดาหาร 34 หมู่บ้าน 215 ครัวเรือน พบว่า เป็นครัวเรือน INCLUSION ERROR 150 ครัวเรือน และ EXCLUSION ERROR 81 ครัวเรือน 1.3) การค้นหาสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนนอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร 12 ตำบล 1,003 ครัวเรือน พบว่า เป็นครัวเรือน INCLUSION ERROR 839 ครัวเรือน และ EXCLUSION ERROR 140 ครัวเรือน	ค้นหาสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนครอบคลุมทั้งจังหวัด ร้อยละ 100	**1) ทุนการเงิน** ไม่มีผลกระทบ **2) ทุนสังคม** หน่วยงานภาคีเครือข่ายได้ร่วมประชุมเพื่อวิเคราะห์ครัวเรือนยากจน ร่วมกันชี้เป้า และร่วมกันลงพื้นค้นหาสอบทานครัวเรือนยากจนตามเป้า **3) ทุนมนุษย์** ไม่มีผลกระทบ **4) ทุนกายภาพ** ไม่มีผลกระทบ **5) ทุนธรรมชาติ** ไม่มีผลกระทบ

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
		12 ตำบล 1,003 ครัวเรือน นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ในอำเภอเมืองมุกดาหาร 1.4) มีการค้นหาสอบทานข้อมูลครัวเรือนคนจนใหม่ 6 ตำบล 150 ครัวเรือน ในอำเภอหนองสูง		1.4) การค้นหาสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนในอำเภอหนองสูง 6 ตำบล 150 ครัวเรือน พบว่า เป็นครัวเรือน INCLUSION ERROR 138 ครัวเรือน และ EXCLUSION ERROR 5 ครัวเรือน		
พ.ศ. 2565	2) พัฒนาระบบส่งต่อความช่วยเหลือ (1,214,400 บาท) 2.1) ดำเนินการจัดทำระบบส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจน 2.2) ส่งต่อความช่วยเหลือ 2.3) ระบบฐานข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop)	2.1) มีระบบส่งต่อความช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ อย่างน้อย 1 ระบบ โดยใช้กลไกของคลินิกวิจัย	ครัวเรือนยากจนและหน่วยงานภาคีเครือข่าย 45 หน่วยงาน	2.1) ระบบข้อมูลที่มีการส่งต่อความช่วยเหลือโดยใช้กลไกของคลินิกวิจัย มี 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) เครื่องมือที่เป็นเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร โดยทีมวิจัยได้ทำการจำแนกข้อมูลออกเป็นรายอำเภอ รายตำบล รายหมู่บ้าน รายครัวเรือน และทีมวิจัย	2.1) ระบบส่งต่อความช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ ร้อยละ 100 2.2) มีการส่งต่อความช่วยเหลือ 100%	**1) ทุนการเงิน** ครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เดือนละ 6,000 บาท **2) ทุนสังคม** หน่วยงานภาคีเครือข่ายได้รับข้อมูลข้อมูลการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือน

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
		2.2) ส่งต่อความช่วยเหลือไปยังภาคีเครือข่าย 2.3) มีระบบฐานข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) คนจนที่ได้รับการช่วยเหลือแล้วแสดงผลเป็น Dashboard แบบ Real Time จำนวน 1 ฐานข้อมูล โดยมีชื่อว่า MUKDAHAN MODEL (http://www.mukdahanpoverty.com)		ยังจำแนกข้อมูลครัวเรือนที่ต้องช่วยเหลือออกเป็นด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสวัสดิการของรัฐ โดยทีมวิจัยได้มอบเอกสารข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหารให้หน่วยงานต่างๆ ที่มาร่วมประชุมคลินิกวิจัย 2) เครื่องมือที่เป็นระบบฐานข้อมูลออนไลน์ ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน PPP CONNEXT โดยทีมวิจัยได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการใช้ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน เชิญหน่วยงานที่ทำการ MOU และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนได้มาฝึกปฏิบัติการในการใช้ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน เพื่อทำการวิเคราะห์และช่วยเหลือครัวเรือนยากจนตามภารกิจของหน่วยงานต่อไป 2.2) ทีมวิจัยส่งต่อความช่วยเหลือจำนวน 3 ด้านในการช่วยเหลือ ได้แก่	2.3) ทีมวิจัยมีระบบฐานข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) ที่มีประสิทธิภาพ 1 ระบบที่มีหน่วยงานภาคีเครือข่ายเข้าร่วมใช้และบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือในระบบฐานข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop)	ยากจนในด้านต่างๆแล้วบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือในระบบติดตามช่วยเหลือหรือระบบฐานข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) **3) ทุนมนุษย์** - กลุ่มเป้าหมายได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในสาขา การจัดการโลจิสติกส์ จำนวน 3 รุ่น นักศึกษา 30 คน - ครัวเรือนยากจนให้เข้าถึงการสมัครลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 2565 ได้ทั้ง 79 หมู่บ้าน 7 ตำบลในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 665 ครัวเรือน - ครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อยได้รับสวัสดิการทางสังคม โดยได้รับถุงยังชีพ จำนวน 190 ครัวเรือน ซึ่งได้รับจากที่ทำการปกครองอำเภอนิคมคำสร้อย

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
				1) ด้านการศึกษา ส่งต่อความช่วยเหลือให้วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในสาขา การจัดการโลจิสติกส์ จำนวน 3 รุ่น นักศึกษา 30 คน 2) ด้านการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อข้อมูลและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อยและทีมวิจัยได้หนุนเสริมในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้เข้าถึงการสมัครลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 2565 ได้ทั้ง 79 หมู่บ้าน 7 ตำบลในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 665 ครัวเรือน โดยมีครัวเรือนยากจนที่ได้ทำการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปแล้ว จำนวน 665 ครัวเรือนหรือคิดเป็นร้อยละ 100.00		โดยนายอำเภอนิคมคำสร้อย นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ มอบถุงยังชีพ จำนวน 60 ครัวเรือน บริษัทบ่อทองวินด์ฟาร์ม มอบถุงยังชีพ จำนวน 60 ครัวเรือน กอง พชอ. และมูลนิธิสุทธิธรรม มอบถุงยังชีพ จำนวน 70 ครัวเรือน **4) ทุนกายภาพ** ไม่มีผลกระทบ **5) ทุนธรรมชาติ** ไม่มีผลกระทบ

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
				3) ด้านการจัดสวัสดิการทางสังคม ครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อยได้รับสวัสดิการทางสังคม โดยได้รับถุงยังชีพ จำนวน 190 ครัวเรือน ซึ่งได้รับจากที่ทำการปกครองอำเภอนิคมคำสร้อย โดยนายอำเภอนิคมคำสร้อย นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ มอบถุงยังชีพ จำนวน 60 ครัวเรือน บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม มอบถุงยังชีพ จำนวน 60 ครัวเรือน กอง พชอ. และมูลนิธิสุทธิธรรม มอบถุงยังชีพ จำนวน 70 ครัวเรือน 2.3) ทีมวิจัยมีระบบฐานข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) ที่มีประสิทธิภาพ 1 ระบบฐานข้อมูล คือ Mukdahan Model หรือ Mukdahanpoverty.com ในระบบติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) มีข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่ที่มีความแม่นยำ จำนวน 5,673 ครัวเรือน ครอบคลุมทั้ง 7 อำเภอใน		

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
				จังหวัดมุกดาหารและยังมีระบบในการติดตามการช่วยเหลือของหน่วยงานต่างๆ ที่ให้การช่วยเหลือครัวเรือนยากจนแล้วบันทึกการช่วยเหลือในระบบฐานข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop)		
พ.ศ. 2565	3) โมเดลหม่อนแก้จน (930,240 บาท)	ส่งเสริมให้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 29 ครัวเรือน ปลูกหม่อนเพื่อเป็นอาชีพเสริม	ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 29 ครัวเรือน	ครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายใบหม่อนและกิ่งหม่อนสด กิโลกรัมละ 5 บาท และยังมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขยายพันธ์กิ่งหม่อน ราคาต้นละ 5 บาท	ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 29 ครัวเรือน เข้าร่วมโครงการปลูกหม่อนแก้จน ร้อย 100	**1) ทุนการเงิน** มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายใบหม่อนและกิ่งหม่อนสด กิโลกรัมละ 5 บาท และยังมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขยายพันธ์กิ่งหม่อน ราคาต้นละ 5 บาท **2) ทุนสังคม** กลุ่มเป้าหมายมีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจภายใต้ชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดงโดยมีสมาชิกทั้งหมด 29 คน **3) ทุนมนุษย์** กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้ในการปลูกและการคัดเลือกพันธ์ที่เหมาะสมในพื้นที่และได้รับความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/การแปร

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
						รูปผลิตภัณฑ์จากใบหม่อน/การจัดทำบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุน **4) ทุนกายภาพ** กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะที่นิคมสร้างตนเองคำสร้อยได้จัดสรรให้จำนวน 23 ไร่ **5) ทุนธรรมชาติ** กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงแหล่งน้ำ โดยการสนับสนุนระบบน้ำจากพลังงานแสงอาทิตย์และตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ จากพลังงานจังหวัดมุกดาหาร และอนุรักษ์ผืนดินโดยทำเกษตรอินทรีย์ปลูกหม่อน
พ.ศ. 2565	4) โมเดลหม่อนครบวงจร (615,100 บาท)	ส่งเสริมให้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในอำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน ปลูกหม่อนเพื่อเป็นอาชีพเสริม	ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในตำบลกกแดง อำเภอหนองสูงจำนวน 150 ครัวเรือน	ครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายใบหม่อนและกิ่งหม่อนสด กิโลกรัมละ 5 บาท และยังมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขยายพันธ์กิ่งหม่อน ราคาต้นละ 5 บาท	ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในอำเภอหนองสูงจำนวน 150 ครัวเรือน เข้าร่วมโครงการปลูกหม่อนครบวงจร ร้อย 100	**1) ทุนการเงิน** มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายใบหม่อนและกิ่งหม่อนสด กิโลกรัมละ 5 บาท และยังมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขยายพันธ์กิ่งหม่อน ราคาต้นละ 5 บาท **2) ทุนสังคม** มีแผนการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหม่อนครบวงจร **3) ทุนมนุษย์** กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้ในการปลูกและการคัดเลือกพันธ์ที่เหมาะสมในพื้นที่

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
						และได้รับความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบหม่อน/การจัดทำบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุน **4) ทุนกายภาพ** กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะที่สำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูงได้จัดสรรให้จำนวน 2 ไร่ **5) ทุนธรรมชาติ** ส่งต่อช่วยเหลือในแผนพัฒนาจังหวัด ในประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน และอนุรักษ์ผืนดินโดยทำเกษตรอินทรีย์ปลูกหม่อน
พ.ศ. 2565	5) โมเดลคลังแรงงานชุมชน (452,460 บาท)	ส่งเสริมให้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จำนวน 215 ครัวเรือน เข้าร่วม	ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร	ครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจ้างงานผ่านคลังแรงงาน	ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จำนวน 215 ครัวเรือน เข้าร่วมการจ้างงานผ่าน	**1) ทุนการเงิน** ครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจ้างงานผ่านคลังแรงงาน **2) ทุนสังคม** หน่วยงานภาคีเครือข่ายด้านแรงงาน 5 หน่วยงาน ร่วมประชุมเพื่อหาแนวทางในส่งต่อ

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
		การจ้างงานผ่านคลังแรงงาน เพื่อเป็นอาชีพเสริม	จำนวน 215 ครัวเรือน		คลังแรงงาน เพื่อเป็นอาชีพเสริม ร้อย 100	ช่วยเหลือด้วยการพัฒนาแนวคิดคลังแรงงานชุมชน **3) ทุนมนุษย์** ครัวเรือนยากจนเป้าหมายได้รับการพัฒนาทางด้านอาชีพจากสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจากฐานข้อมูลคลังแรงงานชุมชน **4) ทุนกายภาพ** ไม่มีผลกระทบ **5) ทุนธรรมชาติ** ไม่มีผลกระทบ
	6) ประชุมพัฒนากลไกและประสานความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำร่วมกับศูนย์ ศพจ.จ, พจอ., พชอ. ในรูปแบบ Poverty Forum (303,600 บาท)	จัดทำ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 154 ครั้ง โดยจัดทำ Poverty Forum	ครัวเรือนยากจนและหน่วยงานภาคีเครือข่าย 45 หน่วยงาน	ผลการจัดทำ Poverty Forum - ได้กลไกความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนจากภาคีในจังหวัดมุกดาหาร - ได้แผนพัฒนาชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด ในประเด็นการแก้ไขปัญหาความยากจน - ได้ส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน	จัดทำ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 2 ครั้ง	**1) ทุนการเงิน** ไม่มีผลกระทบ **2) ทุนสังคม** หน่วยงานภาคีเครือข่ายร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของครัวเรือนยากจน และแนวทางในการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในพื้นที่ **3) ทุนมนุษย์** ไม่มีผลกระทบ **4) ทุนกายภาพ** ไม่มีผลกระทบ **5) ทุนธรรมชาติ** ไม่มีผลกระทบ

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
		จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 1 ครั้ง				
พ.ศ. 2565	7) ประชุมและสัมมนาในรูปแบบ Poverty Forum ในที่ประชุมร่วมกับศูนย์ พจอ., พชอ., พจต., พชต. เพื่อพัฒนาระบบการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อย (930,240 บาท)	จัดทำ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 154 ครั้ง โดยจัดทำ Poverty Forum อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 96 ครั้ง	ครัวเรือนยากจนและหน่วยงานภาคีเครือข่าย 45 หน่วยงาน	ผลการจัดทำ Poverty Forum - ได้กลไกความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนจากภาคีในจังหวัดมุกดาหาร - ได้แผนพัฒนาชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด ในประเด็นการแก้ไขปัญหาความยากจน - ได้ส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน	จัดทำ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 2 ครั้ง	**1) ทุนการเงิน** ไม่มีผลกระทบ **2) ทุนสังคม** หน่วยงานภาคีเครือข่ายร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของครัวเรือนยากจน และแนวทางในการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในพื้นที่ **3) ทุนมนุษย์** ไม่มีผลกระทบ **4) ทุนกายภาพ** ไม่มีผลกระทบ **5) ทุนธรรมชาติ** ไม่มีผลกระทบ
พ.ศ. 2565	8) ประชุมและสัมมนาในรูปแบบ Poverty Forum ในที่ร่วมกับศูนย์ ศพจ.ทม.ในการส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างแผนยุทธศาสตร์การ	จัดทำ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและ	ครัวเรือนยากจนและหน่วยงานภาคีเครือข่าย 45 หน่วยงาน	ผลการจัดทำ Poverty Forum - ได้กลไกความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนจากภาคีในจังหวัดมุกดาหาร - ได้แผนพัฒนาชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาอำเภอ และ	จัดทำ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์	**1) ทุนการเงิน** ไม่มีผลกระทบ **2) ทุนสังคม** หน่วยงานภาคีเครือข่ายร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของครัวเรือนยากจน และแนวทางในการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในพื้นที่

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
	แก้ไขปัญหาความยากจน (754,100 บาท)	สร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 154 ครั้ง โดยจัดทำ Poverty Forum อำเภอเมืองมุกดาหารในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 36 ครั้ง		แผนพัฒนาจังหวัด ในประเด็นการแก้ไขปัญหาความยากจน - ได้ส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน	แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 2 ครั้ง	**3) ทุนมนุษย์** ไม่มีผลกระทบ **4) ทุนกายภาพ** ไม่มีผลกระทบ **5) ทุนธรรมชาติ** ไม่มีผลกระทบ
พ.ศ. 2565	9) จัดทำ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม - จัดทำ Poverty Forum อำเภอเมืองมุกดาหารนอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร	จัดทำ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 154 ครั้ง โดยจัดทำ	ครัวเรือนยากจนและหน่วยงานภาคีเครือข่าย 45 หน่วยงาน	ผลการจัดทำ Poverty Forum - ได้กลไกความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนจากภาคีในจังหวัดมุกดาหาร - ได้แผนพัฒนาชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด ในประเด็นการแก้ไขปัญหาความยากจน - ได้ส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน	จัดทำ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 2 ครั้ง	**1) ทุนการเงิน** ไม่มีผลกระทบ **2) ทุนสังคม** หน่วยงานภาคีเครือข่ายร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของครัวเรือนยากจน และแนวทางในการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในพื้นที่ **3) ทุนมนุษย์** ไม่มีผลกระทบ **4) ทุนกายภาพ** ไม่มีผลกระทบ **5) ทุนธรรมชาติ** ไม่มีผลกระทบ

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
	(942,800 บาท)	Poverty Forum อำเภอเมืองมุกดาหารนอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 14 ครั้ง				
พ.ศ. 2565	10) ประชุมเพื่อพัฒนาโมเดลแก้จนการขยายพื้นที่การปลูกหม่อนแบบครบวงจนในอำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอหนองสูง และจัดทำ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม - จัดทำ Poverty Forum อำเภอหนองสูง จำนวน 8 ครั้ง (369,060 บาท)	จัดทำ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 154 ครั้ง โดยจัดทำ Poverty Forum อำเภอหนองสูง จำนวน 8 ครั้ง	ครัวเรือนยากจนและหน่วยงานภาคีเครือข่าย 45 หน่วยงาน	ผลการจัดทำ Poverty Forum - ได้กลไกความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนจากภาคีในจังหวัดมุกดาหาร - ได้แผนพัฒนาชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด ในประเด็นการแก้ไขปัญหาความยากจน - ได้ส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน	จัดทำ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 2 ครั้ง	**1) ทุนการเงิน** ไม่มีผลกระทบ **2) ทุนสังคม** หน่วยงานภาคีเครือข่ายร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของครัวเรือนยากจน และแนวทางในการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในพื้นที่ **3) ทุนมนุษย์** ไม่มีผลกระทบ **4) ทุนกายภาพ** ไม่มีผลกระทบ **5) ทุนธรรมชาติ** ไม่มีผลกระทบ

INPUT	กิจกรรม Activities	OUTPUT	ผู้ใช้ประโยชน์	OUTCOME	ตัวชี้วัด	IMPACT
พ.ศ. 2565	11) จัดทำยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจนยกทั้งอำเภอ ที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัด (One Plan) และประชุมเพื่อพัฒนาโมเดลแก้จนให้ครอบคลุมทั้งอำเภอนิคมคำสร้อย (แผนชุมชน/แผนธุรกิจหม่อน) (930,240 บาท)	มียุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนที่ทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจนยกทั้งอำเภอบรรจุอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัด จำนวน 3 แผน	ครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 5,673 ครัวเรือน	1) ได้แผนพัฒนาระดับอำเภอ (One Plan) จำนวน 3 แผน (อำเภอนิคมคำสร้อย อำเภอเมืองมุกดาหาร และอำเภอหนองสูง) 2) ได้แผนพัฒนาระดับชุมชน จำนวน 113 แผน (79 หมู่บ้านในอำเภอนิคมคำสร้อย และ 34 ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร)	พัฒนาอาชีพและรายได้ของครัวเรือนยากจน ร้อยละ 5	**1) ทุนการเงิน** ไม่มีผลกระทบ **2) ทุนสังคม** หน่วยงานภาคีเครือข่ายร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของครัวเรือนยากจน และแนวทางในการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในพื้นที่ **3) ทุนมนุษย์** ไม่มีผลกระทบ **4) ทุนกายภาพ** ไม่มีผลกระทบ **5) ทุนธรรมชาติ** ไม่มีผลกระทบ

5.3 การเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการ (with & without)

การเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการ (with & without) เป็นการเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการจากหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องหรือที่ทำให้เกิดผลประโยชน์ในโครงการ

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ระยะที่ 3) ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการ (with & without) โดยการดำเนินการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการ ผ่านการใช้หลักตารางเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง ก่อนและหลังการเกิดขึ้นของโครงการ (With and Without) มีการตั้งคำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูล การสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมและชัดเจนในการศึกษาการดำเนินโครงการ กิจกรรมนี้ เป็นขั้นตอนหนึ่งในวิธีการประเมิน ผลกระทบทางสังคม (SIA) ดังตาราง

ตารางที่ 5.4 การเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการ (with & without) การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปี 2563

การเปลี่ยนแปลงหลังจากที่มีโครงการแล้ว (with)	กรณีที่ไม่มีโครงการ (without)
ด้านเศรษฐกิจ	
วิสาหกิจชุมชนปลูกมันแก้จนไทบูสานแว้-คำผักกูด มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายมันเทศญี่ปุ่น กิโลกรัมละ 20 บาท และยังมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการยอดพันธุ์มันเทศญี่ปุ่น ราคายอดละ 1.50 บาท	ไม่มีการปลูกมันเทศญี่ปุ่น โดยจะเป็นการปลูกพืชหลักตามฤดูกาล เช่น ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา
วิสาหกิจชุมชนปลูกมันแก้จนไทบูสานแว้-คำผักกูด มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากมันเทศญี่ปุ่น ครอบครัวละ 1,000 บาท/เดือน	ไม่มีการแปรรูปมันเทศญี่ปุ่น
ด้านสังคม	
กลุ่มเป้าหมายมีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจภายใต้ชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกมันแก้จนไทบูสานแว้-คำผักกูด โดยมีสมาชิกทั้งหมด 60 คน ปลูกมันเทศญี่ปุ่นเพื่อประกอบอาชีพปลูก	ไม่มีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจเพื่อปลูกมันเทศญี่ปุ่นเพื่อประกอบอาชีพปลูกมันเทศญี่ปุ่น
ด้านสิ่งแวดล้อม	
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกมันแก้จนไทบูสานแว้-คำผักกูด ปลูกมันเทศญี่ปุ่นโดยใช้การปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ ปลอดสารเคมีในแปลงปลูก	กลุ่มเป้าหมายปลูกมันโดยใช้สารเคมี

ด้านกายภาพ	
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชุมชนปลูกมันแก้จนไทบูสานแว้-คำผักกูดได้รับการสนับสนุนโรงอบพลังงานแสงอาทิตย์ 1 โรง และระบบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ จากสำนักงานพลังงานจังหวัดมุกดาหาร	ได้รับการสนับสนุนโรงอบพลังงานแสงอาทิตย์ และระบบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ จากสำนักงานพลังงานจังหวัดมุกดาหาร
ด้านมนุษย์	
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชุมชนปลูกมันแก้จนไทบูสานแว้-คำผักกูดโดยมีสมาชิกทั้งหมด 60 คน และได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้อาทิเช่น 1. การบำรุงดินและการทำปุ๋ยอินทรีย์จากสำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวง 2. การดูแลรักษาและขั้นตอนการปลูกมันเทศญี่ปุ่นจากออมสินฟาร์ม 3. การแปรรูปและการขายออนไลน์มันญี่ปุ่นและผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากมันเทศญี่ปุ่น เพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายมันเทศญี่ปุ่นและกิ่งหม่อนสด กิโลกรัมละ 5 บาท และยังมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการยอดพันธุ์มันเทศราคาต้นละ 1.5 บาท	ไม่มีการปลูกมันเทศญี่ปุ่นและไม่มีการแปรรูปมันเทศญี่ปุ่น

ตารางที่ 5.5 การเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการ (with & without) การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปี 2564

การเปลี่ยนแปลงหลังจากที่มีโครงการแล้ว (with)	**กรณีที่ไม่มีโครงการ (without)**
ด้านเศรษฐกิจ	
กลุ่มเป้าหมายในตำบลกกแดง 29 ครัวเรือน 29 คนและกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนในตำบลนาโสก อำเภอเมืองมุกดาหาร มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายหม่อน กิโลกรัมละ 5 บาท	กลุ่มเป้าหมายในตำบลกกแดง 29 ครัวเรือน 29 คนและกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนในตำบลนาโสก อำเภอเมืองมุกดาหาร ประกอบอาชีพตามปกติ
วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อยเป็นแหล่งรับซื้อหม่อน โดยรับซื้อในกิโลกรัมละ 5 บาท จำนวน 2,000 กิโลกรัมต่อเดือน	วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อยรับซื้อหม่อน โดยรับซื้อในกิโลกรัมละ 5 บาท จำนวน 1,000 กิโลกรัมต่อเดือน

สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร จัดฝึกอบรมการทำปุ๋ยอินทรีย์สำหรับการปลูกหม่อนแก้จนให้กับครัวเรือนยากจน โดยมีต้นทุนในการทำปุ๋ยอินทรีย์ 200 บาท/ไร่/ปี	ครัวเรือนยากจนที่ปลูกหม่อนจะต้องมีต้นทุนซื้อปุ๋ยในราคา 563 บาท/ไร่/ปี
แรงงานในชุมชนเมืองมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจ้างงานจากคลังแรงงานชุมชน (Application Job Muk) เป็นจำนวนเงิน 3,000 บาทต่อเดือน	1) รายได้เท่าเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากทำงานในรูปแบบเดิม 2) มีรายได้เสริมจากการทำงานโดยช่องทางการหางานอื่นๆ
ด้านสังคม	
กลุ่มเป้าหมายมีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจภายใต้ชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดงโดยมีสมาชิกทั้งหมด 29 คน โดยกระทรวง พม. สนับสนุนกองทุนจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วงเงินสงเคราะห์รายละ 3,000 บาท เพื่อสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามที่ตกลงในที่ประชุม ถ้าได้เงินสงเคราะห์ต้องเอามารวมเป็นกองทุนของกลุ่มรายละ 2,000 บาท โดยมีกติการ่วมกันขอวงเงินไว้ 90,000 บาท	ไม่มีการสนับสนุนเงินจากกระทรวง พม. สนับสนุนกองทุนจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วงเงินสงเคราะห์รายละ 3,000 บาท
กลุ่มเป้าหมายระหว่างผู้ใช้แรงงานและนายจ้างมีโอกาสพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อจ้างงานกันมากขึ้นเนื่องจากมีการจ้างงานผ่าน Application Job Muk ในผู้ใช้แรงงานในหลายกลุ่ม	ผู้ใช้แรงงานและนายจ้างพบปะเพื่อจ้างงานในกลุ่มเดิมทำให้รายได้ไม่เกิดการกระจายรายได้สู่ผู้ใช้แรงงาน
ด้านสิ่งแวดล้อม	
ทีมวิจัยได้เข้าไปปรับปรุง ซ่อมแซมระบบน้ำโซล่าร์เซลล์ ใช้ในการรดน้ำแปลงหม่อน 29 ไร่ เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการจ่ายค่าประปา	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดงโดยมีสมาชิกทั้งหมด 29 คน ต้องเสียค่าน้ำประปาเพื่อใช้ในการรดน้ำแปลงหม่อน 29 ไร่ เป็นเงินจำนวน 2,000 บาทต่อเดือน
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย และครัวเรือนยากจนในตำบลนาโสก อำเภอเมืองมุกดาหาร ปลูกหม่อนโดยใช้การปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ ปลอดสารเคมีในแปลงปลูก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย และครัวเรือนยากจนในตำบลนาโสก อำเภอเมืองมุกดาหาร กลุ่มเป้าหมายปลูกหม่อนโดยใช้สารเคมี
ด้านกายภาพ	
1) กลุ่มเป้าหมายมีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจภายใต้ชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง โดยมีสมาชิกทั้งหมด 29 คน และได้รับการสนับสนุนที่ดินที่ทำกิน จากนิคมสร้างตนเองคำสร้อยเพื่อใช้ในโครงการปลูกหม่อนแก้จนสำหรับการพัฒนาโมเดลแก้จนอำเภอนิคมคำ	1) ไม่ได้รับการสนับสนุนที่ดินที่ทำกิน จากนิคมสร้างตนเองคำสร้อย สำหรับปลูกหม่อนแก้จนในโครงการ การพัฒนาโมเดลแก้จนอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

สร้อย จังหวัดมุกดาหาร โดยคิดค่าเช่าที่ทำกิน 200 บาท/ไร่/ปี (มูลค่าที่ดินในปัจจุบัน 400,000 บาท/ไร่) 2) ทีมวิจัยได้แก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินของรัฐ ในพื้นที่ของสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย จำนวน 83 ไร่ ที่มีการครอบครองอย่างไม่ถูกต้อง ให้เกิดรูปแบบการจัดการที่ดินแปลงรวมของรัฐ ภายใต้เงื่อนไขและระเบียบการใช้ที่ดินของราชการกำหนด	2) ที่ดินของรัฐไม่ได้ทำให้เกิดประโยชน์ให้กับประชาชนในพื้นที่ ทำให้เสียโอกาสทางด้านอาชีพและรายได้ของคนในชุมชน
ด้านมนุษย์	
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย 29 ครัวเรือน และครัวเรือนยากจนในตำบลนาโสก อำเภอเมืองมุกดาหาร 9 ครัวเรือน ได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้อาทิเช่น 1. การบำรุงดินและการทำปุ๋ยอินทรีย์จากสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร 2. การดูแลรักษาและขั้นตอนการปลูกต้นหม่อนจากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯมุกดาหาร 3. ขั้นตอนทั้งหลังและก่อนการเก็บเกี่ยวจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อยเพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายหม่อน กิโลกรัมละ 5 บาท ราคาต้นละ 5 บาท	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย 29 ครัวเรือน และครัวเรือนยากจนในตำบลนาโสก อำเภอเมืองมุกดาหาร 9 ครัวเรือน ไม่ได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้ในการปลูกหม่อนเพื่อเลี้ยงชีพจากสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯมุกดาหารและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อย
กลุ่มเป้าหมายได้รับการยกระดับทักษะอาชีพไฟฟ้า ประปาจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อเข้าสู่ระบบคลังแรงงานใน Application Job Muk ไปสู่การยกระดับรายได้ของผู้ใช้แรงงานในจังหวัดมุกดาหาร จากวันละ 300 บาท/วัน เป็น 350 บาท/วัน	ไม่ได้ฝึกทักษะอาชีพไฟฟ้า ประปาเพื่อเข้าสู่ระบบคลังแรงงานใน Application Job Muk

ตารางที่ 5.6 การเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการ (with & without) การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปี 2565

การเปลี่ยนแปลงหลังจากที่มีโครงการแล้ว (with)	กรณีที่ไม่มีโครงการ (without)
ด้านเศรษฐกิจ	
กลุ่มเป้าหมายในตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย 29 ครัวเรือน 29 คนกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจน 30 ครัวเรือน 30 คนในอำเภอหนองสูง และกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนในตำบลนาโสก อำเภอเมืองมุกดาหาร 9 ครัวเรือน 9 คน มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายหม่อน กิโลกรัมละ 5 บาท	กลุ่มเป้าหมายในตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย 29 ครัวเรือน 29 คน กลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจน 30 ครัวเรือน 30 คนในอำเภอหนองสูง และกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนในตำบลนาโสก อำเภอเมืองมุกดาหาร 9 ครัวเรือน 9 คน ประกอบอาชีพตามปกติ โดยไม่มีอาชีพเสริม
วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อย เป็นแหล่งรับซื้อหม่อน โดยรับซื้อในกิโลกรัมละ 5 บาท จำนวน 2,000 กิโลกรัมต่อเดือน	วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อย รับซื้อหม่อน โดยรับซื้อในกิโลกรัมละ 5 บาท จำนวน 1,000 กิโลกรัมต่อเดือน
สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร จัดฝึกอบรมการทำปุ๋ยอินทรีย์สำหรับการปลูกหม่อนแก้จนให้กับครัวเรือนยากจน โดยมีต้นทุนในการทำปุ๋ยอินทรีย์ 200 บาท/ไร่/ปี	ครัวเรือนยากจนที่ปลูกหม่อนจะต้องมีต้นทุนซื้อปุ๋ยในราคา 563 บาท/ไร่/ปี
แรงงานในชุมชนเมืองมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจ้างงานจากคลังแรงงานชุมชน (Application Job Muk) เป็นจำนวนเงิน 3,000 บาทต่อเดือน	1) รายได้เท่าเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากทำงานในรูปแบบเดิม 2) มีรายได้เสริมจากการทำงานโดยช่องทางการหางานอื่นๆ
ด้านสังคม	
กลุ่มเป้าหมายมีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจภายใต้ชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดงโดยมีสมาชิกทั้งหมด 29 คน โดยกระทรวง พม. สนับสนุนกองทุนจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วงเงินสงเคราะห์รายละ 3,000 บาท เพื่อสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามที่ตกลงในที่ประชุม ถ้าได้เงินสงเคราะห์ต้องเอามารวมเป็นกองทุนของกลุ่มรายละ 2,000 บาท โดยมีกติการ่วมกันขอวงเงินไว้ 90,000 บาท	ไม่มีการสนับสนุนเงินจากกระทรวง พม. สนับสนุนกองทุนจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วงเงินสงเคราะห์รายละ 3,000 บาท
กลุ่มเป้าหมายระหว่างผู้ใช้แรงงานและนายจ้างมีโอกาสพบปะเพื่อจ้างงานกันมากขึ้นเนื่องจากมีการจ้างงานผ่าน Application Job Muk ในผู้ใช้แรงงานในหลายกลุ่ม	ผู้ใช้แรงงานและนายจ้างพบปะเพื่อจ้างงานในกลุ่มเดิมทำให้รายได้ไม่เกิดการกระจายรายได้สู่ผู้ใช้แรงงาน

ด้านสิ่งแวดล้อม	
ทีมวิจัยได้เข้าไปปรับปรุง ซ่อมแซมระบบน้ำโซล่าร์เซลล์ ใช้ในการรดน้ำแปลงหม่อน 29 ไร่ เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการจ่ายค่าประปา	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดงโดยมีสมาชิกทั้งหมด 29 คน ต้องเสียค่าน้ำประปาเพื่อใช้ในการรดน้ำแปลงหม่อน 29 ไร่ เป็นเงินจำนวน 2,000 บาทต่อเดือน
กลุ่มเป้าหมายในตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย 29 ครัวเรือน 29 คน กลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจน 30 ครัวเรือน 30 คนในอำเภอหนองสูง และกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนในตำบลนาโสก อำเภอเมืองมุกดาหาร 9 ครัวเรือน 9 คน ปลูกหม่อนโดยใช้การปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ ปลอดสารเคมีในแปลงปลูก	กลุ่มเป้าหมายในตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย 29 ครัวเรือน 29 คน กลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจน 30 ครัวเรือน 30 คนในอำเภอหนองสูง และกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนในตำบลนาโสก อำเภอเมืองมุกดาหาร 9 ครัวเรือน 9 คน ไม่ได้ปลูกหม่อนโดยใช้การปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ ปลอดสารเคมีในแปลงปลูก
ด้านกายภาพ	
1) กลุ่มเป้าหมายมีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจภายใต้ชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย โดยมีสมาชิกทั้งหมด 29 คน และได้รับการสนับสนุนที่ดินที่ทำกิน จากนิคมสร้างตนเองคำสร้อย เพื่อใช้ในโครงการปลูกหม่อนแก้จนสำหรับการพัฒนาโมเดลแก้จนอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร โดยคิดค่าเช่าที่ทำกิน 200 บาท/ไร่/ปี (มูลค่าที่ดินในปัจจุบัน 400,000 บาท/ไร่) 2) ทีมวิจัยได้แก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินของรัฐ ในพื้นที่ของสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย จำนวน 83 ไร่ ที่มีการครอบครองอย่างไม่ถูกต้อง ให้เกิดรูปแบบการจัดการที่ดินแปลงรวมของรัฐ ภายใต้เงื่อนไขและระเบียบการใช้ที่ดินของราชการกำหนด 3) กลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง โดยมีสมาชิกทั้งหมด 30 คน และได้รับการสนับสนุนที่ดินที่ทำกิน จำนวน 2 ไร่ จากสำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง เพื่อใช้ในโครงการปลูกหม่อนครบวงจรสำหรับการพัฒนาโมเดลแก้จนอำเภอหนองสูง และอำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร	1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย โดยมีสมาชิกทั้งหมด 29 คน ไม่ได้รับการสนับสนุนที่ดินที่ทำกิน จากนิคมสร้างตนเองคำสร้อย สำหรับปลูกหม่อนแก้จนในโครงการ การพัฒนาโมเดลแก้จนอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร 2) ที่ดินของรัฐไม่ได้ทำให้เกิดประโยชน์ให้กับประชาชนในพื้นที่ ทำให้เสียโอกาสทางด้านอาชีพและรายได้ของคนในชุมชน 3) กลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง โดยมีสมาชิกทั้งหมด 30 คน ไม่ได้รับการสนับสนุนที่ดินที่ทำกิน จำนวน 2 ไร่ จากสำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง เพื่อใช้ในโครงการปลูกหม่อนครบวงจรสำหรับการพัฒนาโมเดลแก้จนอำเภอหนองสูง และอำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
ด้านมนุษย์	
กลุ่มเป้าหมายในตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย 29 ครัวเรือน 29 คน กลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจน 30 ครัวเรือน 30 คนในอำเภอหนองสูง และกลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มเป้าหมายในตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย 29 ครัวเรือน 29 คน กลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจน 30 ครัวเรือน 30 คนในอำเภอหนองสูง และกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนในตำบลนาโสก อำเภอเมืองมุกดาหาร 9

ครัวเรือนยากจนในตำบลนาโสก อำเภอเมืองมุกดาหาร 9 ครัวเรือน 9 คน ได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้อาทิเช่น 1. การบำรุงดินและการทำปุ๋ยอินทรีย์จากสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร 2. การดูแลรักษาและขั้นตอนการปลูกต้นหม่อนจากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯมุกดาหาร 3. ขั้นตอนทั้งหลังและก่อนการเก็บเกี่ยวจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อย เพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายใบหม่อนและกิ่งหม่อนสด กิโลกรัมละ 5 บาท และยังมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขยายพันธ์กิ่งหม่อน ราคาต้นละ 5 บาท	ครัวเรือน 9 คน ไม่ได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้ในการปลูกหม่อนเพื่อเลี้ยงชีพจากสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯมุกดาหารและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสายใยนิคมคำสร้อย
กลุ่มเป้าหมายได้รับการยกระดับทักษะอาชีพไฟฟ้า ประปา จากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อเข้าสู่ระบบคลังแรงงานใน Application Job Muk ไปสู่การยกระดับรายได้ของผู้ใช้แรงงานในจังหวัดมุกดาหาร จากวันละ 300 บาท/วัน เป็น 350 บาท/วัน	ไม่ได้ฝึกทักษะอาชีพไฟฟ้า ประปาเพื่อเข้าสู่ระบบคลังแรงงานใน Application Job Muk

5.4 ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario)

ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario) มีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์กรณีฐาน คือ ให้ผู้ประเมินทราบถึง ความน่าจะเป็นที่ผลกระทบอาจจะเกิดขึ้นจากกรณีอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับ โครงการเป้าหมายที่จะประเมิน และป้องกันไม่ให้เกิดการประเมินผลลัพธ์ เกินจริง (Overclaim) โดยกรณีฐานสามารถจำแนกออกเป็น 3 กรณี คือ ผลลัพธ์ส่วนเกิน ผลจากปัจจัยอื่น และผลลัพธ์ทดแทน โดยมีความหมายดังนี้

1) ผลลัพธ์ส่วนเกิน (Deadweight) คือ ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น อยู่ดีต่อให้ไม่มีองค์กรไหนเข้ามาดูแล

2) ผลจากปัจจัยอื่น (Attribution) คือ ผลลัพธ์ที่เกิดจากปัจจัยอื่น ร่วมด้วย กล่าวคือ สัดส่วนผลลัพธ์ที่เกิดจากกิจกรรมเฉพาะ ที่เป็นผลจากหน่วยงาน (โครงการ) เท่านั้น

3) ผลลัพธ์ทดแทน (Displacement) คือ กรณีผลลัพธ์เชิงบวก หักลบด้วยผลลัพธ์เชิงลบ ผลลัพธ์เชิงบวกสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มหนึ่ง ถูกชดเชยด้วยผลลัพธ์เชิงลบผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากกลุ่มอื่น ซึ่งเป็นผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นหลังจากโครงการเสร็จสิ้นแล้ว

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ระยะที่ 3) ผู้วิจัยได้ทำการผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario) โดยการดำเนินการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการ มีการตั้งคำถาม การกำหนดกรณีฐาน (Base Case Scenario) เพื่อให้ได้ข้อมูล การสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมและชัดเจนในการศึกษาการดำเนินโครงการ กิจกรรมนี้ เป็นขั้นตอนหนึ่งในวิธีการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ดังตาราง

ตารางที่ 5.7 ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario)การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปี 2563

ผลกระทบที่เกิดจากองค์กรอื่น (Attribution)		ผลกระทบส่วนเกิน (Deadweight)		ผลกระทบด้านการทดแทน (Displacement)	
ระบุองค์กรที่ร่วมทำ	**ร้อยละ**	**ระบุผลที่เกิดขึ้นแม้ไม่มีโครงการ**	**ร้อยละ**	**ระบุผลกระทบเชิงลบ**	**ร้อยละ**
1) กลุ่มเป้าหมายมีรายได้จากการปลูกและขายมันเทศญี่ปุ่น จำนวน 1,000 บาท/เดือนจาก - เทศบาลตำบลกกตูม - ออมสินฟาร์ม - สำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวง	9.00	ไม่มีผลกระทบส่วนเกิน	-	-	-
2) การส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจน โดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงาน ดังนี้ 2.1) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ให้ทุนการศึกษา 2.2) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ซ่อมแซมบ้าน 2.3) สำนักงานพลังงานจังหวัดมุกดาหาร สนับสนุนโรงอบพลังงานแสงอาทิตย์	15.00 5.00 5.00 5.00	2) การส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจน โดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงาน ดังนี้ 2.1) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ถึงแม้จะไม่มีโครงการนี้ทาง กสศ. ก็ยังคงให้ทุนการศึกษาเหมือนเดิม 2.2) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ถึงแม้จะไม่มีโครงการนี้ทาง พอช. ก็ยังคงซ่อมแซมบ้านเหมือนเดิม 2.3) สำนักงานพลังงานจังหวัดมุกดาหาร ถึงแม้จะไม่มีโครงการนี้ก็ยังคงสนับสนุนโรงอบพลังงานแสงอาทิตย์			

ตารางที่ 5.8 ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario)การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปี 2564

ผลกระทบที่เกิดจากองค์กรอื่น (Attribution)		ผลกระทบส่วนเกิน (Deadweight)		ผลกระทบด้านการทดแทน (Displacement)	
ระบุองค์กรที่ร่วมทำ	**ร้อยละ**	**ระบุผลที่เกิดขึ้นแม้ไม่มีโครงการ**	**ร้อยละ**	**ระบุผลกระทบเชิงลบ**	**ร้อยละ**
1) การส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจน โดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงาน ดังนี้ 1.1) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ให้ทุนการศึกษา 1.2) บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด สร้างบ้าน	10.00 5.00 5.00	1.1) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ถึงแม้จะไม่มีโครงการนี้ทาง กสศ. ก็ยังคงให้ทุนการศึกษาเหมือนเดิม 1.2) บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด สร้างบ้าน ก็ยังคงทำ CSR ให้กับชุมชนในตำบลร่มเกล้าอำเภอนิคมคำสร้อย	-	-	-
2) กลุ่มเป้าหมายมีรายได้จากการปลูกและขายหม่อนกิโลกรัมละ 5 บาท โดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงาน ดังนี้ 2.1) ศูนย์หม่อนไหม มุกดาหาร สนับสนุน พันธุ์หม่อน 21,500 ต้น 2.2) สำนักงานนิคมสร้างตนเอง สนับสนุนที่ดินแปลงรวมในการปลูกหม่อน 83 ไร่	10.00 5.00 5.00	2.1) ศูนย์หม่อนไหม มุกดาหาร สนับสนุนยังคงสนับสนุนพันธุ์หม่อนให้แก่ผู้ที่มีความสนใจหรือกลุ่มที่มีความต้องการในการปลูกหม่อน แต่ต้องลงทะเบียนเป็นสมาชิกผู้ปลูกหม่อนของศูนย์หม่อนไหม	-	-	-

ตารางที่ 5.9 ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario)การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปี 2565

ผลกระทบที่เกิดจากองค์กรอื่น (Attribution)		ผลกระทบส่วนเกิน (Deadweight)		ผลกระทบด้านการทดแทน (Displacement)	
ระบุองค์กรที่ร่วมทำ	**ร้อยละ**	**ระบุผลที่เกิดขึ้นแม้ไม่มีโครงการ**	**ร้อยละ**	**ระบุผลกระทบเชิงลบ**	**ร้อยละ**
1) การส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจน โดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงาน ดังนี้ 1.1) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ให้ทุนการศึกษา	5.00 5.00	1.1) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ถึงแม้จะไม่มีโครงการนี้ทาง กสศ. ก็ยังคงให้ทุนการศึกษาเหมือนเดิม	-	-	-
2) กลุ่มเป้าหมายมีรายได้จากการปลูกและขายหม่อน (หม่อนแก้จน) กิโลกรัมละ 5 บาท โดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงาน ดังนี้ 2.1) ศูนย์หม่อนไหม มุกดาหาร สนับสนุน พันธุ์หม่อน 14,500 ต้น 2.2) สำนักงานนิคมสร้างตนเอง สนับสนุนที่ดินแปลงรวมในการปลูกหม่อน 10 ไร่	10.00 5.00 5.00	2.1) ศูนย์หม่อนไหม มุกดาหาร สนับสนุน ยังคงสนับสนุนพันธุ์หม่อนให้แก่ผู้ที่มีความสนใจหรือกลุ่มที่มีความต้องการในการปลูกหม่อน แต่ต้องลงทะเบียนเป็นสมาชิกผู้ปลูกหม่อนของศูนย์หม่อนไหม	-	-	-
3) กลุ่มเป้าหมายมีรายได้จากการปลูกและขายหม่อน (หม่อนครบวงจร) กิโลกรัมละ 5 บาท โดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงาน ดังนี้	10.00	3.1) ศูนย์หม่อนไหม มุกดาหาร สนับสนุน ยังคงสนับสนุนพันธุ์หม่อนให้แก่ผู้ที่มีความสนใจหรือกลุ่มที่มีความต้องการในการปลูกหม่อน แต่	-	-	-

ผลกระทบที่เกิดจากองค์กรอื่น (Attribution)		ผลกระทบส่วนเกิน (Deadweight)		ผลกระทบด้านการทดแทน (Displacement)	
ระบุองค์กรที่ร่วมทำ	**ร้อยละ**	**ระบุผลที่เกิดขึ้นแม้ไม่มีโครงการ**	**ร้อยละ**	**ระบุผลกระทบเชิงลบ**	**ร้อยละ**
3.1) ศูนย์หม่อนไหม มุกดาหาร สนับสนุน พันธุ์หม่อน 10,500 ต้น 3.2) สำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง สนับสนุนที่ดินแปลงรวมในการปลูกหม่อน 2 ไร่	5.00 5.00	ต้องลงทะเบียนเป็นสมาชิกผู้ปลูกหม่อนของศูนย์หม่อนไหม เกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์ให้แก่กลุ่มเกษตรกรอื่นๆ			

5.5 ผลการประเมินผลกระทบทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคม (SLROI)

การประเมินผลตอบแทนทางสังคม โดยเฉพาะผลลัพธ์และผลกระทบ จึงเป็นกระบวนการหนึ่ง ที่สำคัญซึ่งท้าทายให้คิดค้นและกำหนดเครื่องมือและดัชนีชี้วัดต่างๆ ในการจัดประเมินผลดังกล่าว โดยเครื่องมือที่ได้รับอย่างกว้างขวาง รวมทั้งในภาคธุรกิจที่แสวงหากำไรก็คือ ผลตอบแทนทางสังคมจาก การลงทุน อาเธอร์ บรูค (Brooks, 2008) กล่าวว่า การวัดประเมินผลคุณค่าทางสังคมประกอบด้วย 4 หลักการ คือ ความรับผิดชอบ (Accountability) การประเมินค่า (Evaluation) ผลลัพธ์และผลกระทบ (Outcomes and Impact) และความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) อาเธอร์ บรูค (Brooks, 2008) อธิบายว่าผู้ประกอบการทางสังคมจะต้องแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อพันธกิจที่เสนอสู่สังคมและประเมินค่า เพื่อให้ทราบถึงผลลัพธ์และผลกระทบจากกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร เพื่อแจ้งให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในสังคมรับรู้ถึงความมีประสิทธิภาพของหน่วยงาน (Brooks, 2008)

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ระยะที่ 3) ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI) ซึ่งประกอบด้วย การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) การเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการ (with & without) ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario) ผลการประเมินผลกระทบทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคม (SLROI) ผลการวิเคราะห์ผลประโยชน์ของโครงการ (Benefit) จากโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565 (ระยะที่ 1-3) โดยมีผลการประเมินผลกระทบทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคม (SLROI) อยู่ที่ 1.58 (ลงทุน 1 บาท จะได้ผลตอบแทนกลับมา 1.58 บาท) ดังตาราง

ตารางที่ 5.10 ผลการประเมินผลกระทบทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคม (SLROI)

ปี พ.ศ.	2563	2564	2565	2566	2567	2568	2669	2570
t	0	1	2	3	4	5	6	7
Present Value Factor	**1.00**	**0.95**	**0.90**	**0.85**	**0.80**	**0.75**	**0.70**	**0.65**
ต้นทุนโครงการ (Cost)								
ค้นหาสอบทานข้อมูล/ฐานข้อมุล	1,848,600							
ดำเนินการออกแบบกลไก กระบวนการวิจัย และเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงาน	838,928							
ดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลครัวเรือนยากจน	242,550							
มันแก้จน Pilot Project (OM)	500,000							
ค่าตอบแทนนักวิจัย	1,080,000							
ค่าวัสดุในโครงการฯ	128,700							
ค่าครุภัณฑ์ในโครงการฯ	260,000							
พัฒนายุทธศาสตร์จังหวัด	267,500							
Final Report	48,000							
อื่นๆ	54,000							
ออกแบบกระบวนการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือวิจัยเพื่อค้นหาและสอบทานข้อมูลให้มีคุณภาพให้ครบ 100% อ้างอิงตามฐานข้อมูล TPMAP		1,890,000						
พัฒนาระบบส่งต่อความช่วยเหลือเพื่อส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากฐานระบบข้อมูลไปสู่กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดครบ 100%		1,260,000						
พัฒนาโมเดลนวัตกรรมแก้จนที่ได้มีการออกแบบพัฒนาต่อยอดของกลุ่มเป้าหมายจากปัญหาคนจนและทุน 5 ด้าน		1,260,000						
ดำเนินตามเป้าหมายคนจนให้ได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของคนจนกลุ่มเป้าหมาย(รวมการส่งต่อข้อมูล ครัวเรือนความยากจน)		630,000						

วิเคราะห์ประเมินความสำเร็จของโครงการ ROI, SROI, Better Life Index(BLI) โดยใช้เครื่องมือของทีมกลาง		630,000						
พัฒนากระบวนการถ่ายทอดเชื่อมโยงความรู้ข้อค้นพบสู่ชุมชนและประชาสังคมในพื้นที่		630,000						
ประชุมพัฒนาระบบค้นหา สอบทาน และจำแนก (Classify) ครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมทั้งจังหวัด			910,800					
ประชุมพัฒนาระบบส่งต่อความช่วยเหลือ และสร้างระบบข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) การนำเข้าการนำออกข้อมูลครัวเรือนยากจน (Add on and Exit) และประชุมคลินิกวิจัยฯ			1,214,400					
ประชุมพัฒนากลไกและประสานความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำร่วมกับ ศูนย์ ศพจ.จ.,พจอ.,พชอ. ในรูปแบบ Poverty Forum			303,600					
ประชุมประเมินความสำเร็จของโครงการวิจัยหลัก ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยแนวคิด (SLROI)			303,600					
ประชาสัมพันธ์และจัดประชุม			303,600					
ประชุมเพื่อพัฒนาโมเดลแก้จนให้ครอบคลุมทั้งอำเภอนิคมคำสร้อย (แผนชุมชน/แผนธุรกิจหม่อน)			930,240					
ประชุมและสัมมนาในรูปแบบ Poverty Forum ในที่ประชุมร่วมกับศูนย์ พจอ.,พชอ.,พจต.,พชต. เพื่อพัฒนาระบบการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อย			930,240					
ประชุมเพื่อประเมินผล SLROI โมเดลแก้จนในอำเภอนิคมคำสร้อย (แผนพัฒนาหม่อนครบวงจร)			465,120					
ประชุมเพื่อพัฒนาโมเดลแก้จนการขยายพื้นที่การปลูกหม่อนแบบครบวงจรในอำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอหนองสูง			369,060					
ปฏิบัติการโมเดลแก้จนการขยายพื้นที่การปลูกหม่อนแบบครบวงจนในอำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอหนองสูง			615,100					

ประชุมเพื่อประเมินผล SLROI โมเดลการขยายพื้นที่การปลูกหม่อนแบบครบวงจรในอำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอหนองสูง			246,040					
ประชุมเพื่อพัฒนาโมเดลแก้จนแผนพัฒนาชุมชนเมืองมุกดาหารและคลังแรงงานชุมชนด้วย “Application Job Muk”			452,460					
ประชุมและสัมมนาในรูปแบบ Poverty Forum ในที่ร่วมกับศูนย์ ศพจ.ทม. ในการส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างแผนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน			754,100					
ประชุมเพื่อประเมินผลการพัฒนาแผนพัฒนาชุมชนเมืองมุกดาหารและคลังแรงงานชุมชนด้วย “Application Job Muk”			301,640					
รวม (Cost)	5,268,278.14	6,300,000.00	8,100,000.00	-	-	-	-	-
ต้นทุนปัจจุบันสุทธิ (Present Cost)	5,268,278.14	5,985,000.00	7,290,000.00	-	-	-	-	-
ต้นทุนรวมปัจจุบัน (Total Present Cost)	**18,543,278.14**							
ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Impact)								
ผลกระทบกรณีฐานหมวดที่ 1 ผลจากปัจจัยอื่นๆ (Attribution)				-	-	-	-	-
3 หน่วยงานที่มีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดการปลูกและขายมันเทศญี่ปุ่น(ปี 2563) (9%)	18,889.20	29,383.20						
3 หน่วยงานที่ใช้ข้อมูลในการส่งต่อช่วยเหลือ(ปี 2563) (15%)	31,650.00							
2 หน่วยงานที่ใช้ข้อมูลในการส่งต่อช่วยเหลือ(ปี 2564) (10%)		16,600.00						
2 หน่วยงานที่มีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดการปลูกและขายหม่อน(ปี 2564) (6%)		43,500.00						
1 หน่วยงานที่ใช้ข้อมูลในการส่งต่อช่วยเหลือ(ปี 2565) (5%)			7,500.00	7,500.00	7,500.00	7,500.00	7,500.00	7,500.00
2 หน่วยงานที่มีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดการปลูกและขายหม่อนนิคม(ปี 2565) (6%) การมีบทบาทของกลุ่มเป้าเพิ่มขึ้นปีละ 5%			58,500.00	107,250.00	156,000.00	204,750.00	253,500.00	302,250.00

2 หน่วยงานที่มีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดการปลูกและขายหม่อนหนองสูง นาโสก(ปี 2565) (6%) การมีบทบาทของกลุ่มเป้าเพิ่มขึ้นปีละ 5%			33,000.00	33,000.00	33,000.00	33,000.00	33,000.00	33,000.00
1 หน่วยงานที่ใช้ข้อมูลในการอ้างอิงและการยกระดับวงการวิชาการการแก้ไขปัญหาความยากจนในประเทศไทย(ปี 2565) (30%)			12,600.00	12,600.00	12,600.00	12,600.00	12,600.00	12,600.00
ผลกระทบกรณีฐานหมวดที่ 2 ผลลัพธ์ส่วนเกิน (Deadweight)								
3 หน่วยงานที่ใช้ข้อมูลในการส่งต่อช่วยเหลือ(ปี 2563) (15%)	31,650.00							
2 หน่วยงานที่ใช้ข้อมูลในการส่งต่อช่วยเหลือ(ปี 2564) (10%)		16,600.00						
1 หน่วยงานที่มีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดการปลูกและขายหม่อน(ปี 2564) (3%)		21,750.00						
1 หน่วยงานที่ใช้ข้อมูลในการส่งต่อช่วยเหลือ(ปี 2565) (5%)			7,500.00	7,500.00	7,500.00	7,500.00	7,500.00	7,500.00
1 หน่วยงานที่มีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดการปลูกและขายหม่อนนิคม(ปี 2565) (3%) การมีบทบาทของกลุ่มเป้าเพิ่มขึ้นปีละ 5%			29,250.00	78,000.00	126,750.00	175,500.00	224,250.00	273,000.00
1 หน่วยงานที่มีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดการปลูกและขายหม่อนหนองสูง นาโสก(ปี 2565) (3%) การมีบทบาทของกลุ่มเป้าเพิ่มขึ้นปีละ 5%			16,500.00	44,000.00	71,500.00	99,000.00	126,500.00	126,500.00
1 หน่วยงานที่ใช้ข้อมูลในการอ้างอิงและการยกระดับวงการวิชาการการแก้ไขปัญหาความยากจนในประเทศไทย(ปี 2565) (30%)			12,600.00	12,600.00	12,600.00	12,600.00	12,600.00	12,600.00
ผลกระทบกรณีฐานหมวดที่ 3 ผลลัพธ์ทดแทน (Displacement)								
รวม (Base Case Impact)	82,189.20	127,833.20	177,450.00	302,450.00	427,450.00	552,450.00	677,450.00	774,950.00
ผลกระทบกรณีฐานปรับเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Present Base Case Impact)	82,189.20	121,441.54	159,705.00	257,082.50	341,960.00	414,337.50	474,215.00	503,717.50
ผลกระทบกรณีฐานมูลค่ารวมปัจจุบัน (Total Present Base Case Impact)	**2,354,648.24**							
ผลประโยชน์ของโครงการ (Benefit)								
2563								
ผลประโยชน์จากฐานข้อมูล(กสศ)	110,000.00							

ผลประโยชน์จากฐานข้อมูล(ซ่อมแซมบ้าน)	54,000.00							
ผลประโยชน์จากฐานข้อมูล(โรงอบ)	47,000.00							
ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้มันญี่ปุ่น	2,340,000.00							
ผลประโยชน์ขายมันเทศญี่ปุ่น	209,880.00	209,880.00						
ผลประโยชน์อนุรักษ์ผืนดินโดยทำเกษตรอินทรีย์มันเทศญี่ปุ่น (159.90 บาทต่อไร่)	319.80	319.80						
2564								
ผลประโยชน์จากฐานข้อมูล(กสศ)		120,000.00						
ผลประโยชน์จากฐานข้อมูล(สร้างบ้าน)		46,000.00						
ผลประโยชน์จากการปกป้องค่าเสียประโยชน์ของรัฐจากการสำรวจครัวเรือนที่ยากจน(1,013 ครัวเรือน)		20,260.00						
ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้หม่อน(ปลูก+แปรรูป+ตลาด)		1,131,000.00						
ผลประโยชน์ขายใบหม่อน		725,000.00						
ผลประโยชน์จากการลดค่าเช่าที่ดิน		23,200.00						
ผลประโยชน์อนุรักษ์ผืนดินโดยทำเกษตรอินทรีย์หม่อน (159.90 บาทต่อไร่)		4,637.10						
ผลประโยชน์ App JobMuk		57,600.00						
2565								
ผลประโยชน์จากฐานข้อมูล(กสศ)			150,000.00	150,000.00	150,000.00	150,000.00	150,000.00	150,000.00
ผลประโยชน์จากการปกป้องค่าเสียประโยชน์ของรัฐจากการสำรวจครัวเรือนที่ไม่จนจริง (Inclusion จาก TPMAP 29.13%)			14,505,000.00					
ผลประโยชน์จากการปกป้องค่าเสียประโยชน์ของรัฐการช่วยเหลือครัวเรือนที่ไม่จนจริง (Inclusion จาก TPMAP 29.13%)			486,000.00	486,000.00	486,000.00	486,000.00	486,000.00	486,000.00

ผลประโยชน์จากการปกป้องค่าเสียประโยชน์ของรัฐจากการสำรวจครัวเรือนที่ยากจน(370 ครัวเรือน)			7,400.00					
ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้การดูแลรักษาต้นหม่อน(นิคม)			116,000.00					
ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้แปรรูปหม่อน(นิคม)(สบู่+แชมพู)			72,500.00					
ผลประโยชน์ประหยัดค่าปุ๋ย(นิคม)			14,157.00	14,157.00	14,157.00	14,157.00	14,157.00	14,157.00
ผลประโยชน์ขายใบหม่อน(นิคม)			975,000.00	975,000.00	975,000.00	975,000.00	975,000.00	975,000.00
ผลประโยชน์จากการลดค่าเช่าที่ดิน(นิคม)			31,200.00	31,200.00	31,200.00	31,200.00	31,200.00	31,200.00
ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้ประเภทผลิตภัณฑ์สมุนไพร			190,000.00					
ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ “เครื่องสำอาง”			228,000.00					
ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้มาตรฐานสถานที่ผลิตเครื่องสำอาง			228,000.00					
ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้สารสกัดสมุนไพรและเอกสารควบคุม			228,000.00					
ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้องค์ประกอบทางเคมีและฤทธิ์ทางชีวภาพของสารสกัดใบหม่อนและผลหม่อน			228,000.00					
ผลประโยชน์อบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพร			228,000.00					
ผลประโยชน์อนุรักษ์ผืนดินโดยทำเกษตรอินทรย์หม่อน (159.90 บาทต่อไร่)(นิคม)			6,236.10	6,236.10	6,236.10	6,236.10	6,236.10	6,236.10
ผลประโยชน์ App JobMuk			57,600.00	57,600.00	57,600.00	57,600.00	57,600.00	57,600.00
ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้หม่อน(หนองสูง30คน+นาโสก9คน)			1,521,000.00					
ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้การดูแลรักษาต้นหม่อน(หนองสูง30คน+นาโสก9คน)			156,000.00					

ผลประโยชน์ประหยัดค่าปุ๋ย(หนองสูงใต้10+เกษตร3+เมืองนาโสก9)			7,986.00	7,986.00	7,986.00	7,986.00	7,986.00	7,986.00
ผลประโยชน์ขายใบหม่อน(หนองสูงใต้10+เกษตร3+เมืองนาโสก9)			550,000.00	550,000.00	550,000.00	550,000.00	550,000.00	550,000.00
ผลประโยชน์อนุรักษ์ผืนดินโดยทำเกษตรอินทรีย์หม่อน (159.90 บาทต่อไร่)(หนองสูงใต้10+เกษตร3+เมืองนาโสก9)			3,517.80	3,517.80	3,517.80	3,517.80	3,517.80	3,517.80
ผลประโยชน์จากการลดค่าเช่าที่ดิน(หนองสูง 3 ไร่)			3,000.00	3,000.00	3,000.00	3,000.00	3,000.00	3,000.00
ผลประโยชน์จากการขายชาหม่อน(หนองสูง+เมือง)			10,000.00	10,000.00	10,000.00	10,000.00	10,000.00	10,000.00
ผลประโยชน์ที่เกิดจากอ้างอิงและการยกระดับวงการวิชาการการแก้ไขปัญหาความยากจนในประเทศไทย			42,000.00	42,000.00	42,000.00	42,000.00	42,000.00	42,000.00
รวม (Total)	2,787,999.80	2,337,896.90	20,002,596.90	2,294,696.90	2,294,696.90	2,294,696.90	2,294,696.90	2,294,696.90
ผลประโยชน์ปัจจุบันสุทธิ (Present Benefit)	2,787,999.80	2,221,002.06	18,002,337.21	1,950,492.37	1,835,757.52	1,721,022.68	1,606,287.83	1,491,552.99
รวมผลประโยชน์ปัจจุบันสุทธิ (Total Present Benefit)	**31,616,452.44**							
ผลประโยชน์รวม (Total Benefit)-ต้นทุนรวม (Total Cost)-ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Impact)	(2,562,467.54)	(4,089,936.30)	11,725,146.90	1,992,246.90	1,867,246.90	1,742,246.90	1,617,246.90	1,519,746.90
มูลค่าปัจจุบัน (Present Value)	(2,562,467.54)	(3,885,439.49)	10,552,632.21	1,693,409.87	1,493,797.52	1,306,685.18	1,132,072.83	987,835.48
ผลประโยชน์ปัจจุบันสุทธิ (Total Present Benefit) หลังหักลบกรณีฐาน (Base Case Impact)	**10,718,526.06**							
มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิ (Net Present Value หรือ NPV)	**10,718,526.06**							
ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return of Investment หรือ SROI)	**1.58**							
B อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return หรือ IRR)	**69%**							

5.6 ผลการวิเคราะห์ผลประโยชน์ของโครงการ (Benefit)

การวิเคราะห์ผลประโยชน์ของโครงการ (Benefit) เป็นการวิเคราะห์และอธิบายที่มาผลประโยชน์ของโครงการ (Benefit) จากตารางการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI)

จากโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565 (ระยะที่ 1-3) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลประโยชน์ของโครงการ (Benefit) เป็นการวิเคราะห์และอธิบายที่มาผลประโยชน์ของโครงการ (Benefit) จากตารางการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI) ดังตาราง

ตารางที่ 5.11 ผลการวิเคราะห์ผลประโยชน์ของโครงการ (Benefit)

ลำดับ	ผลประโยชน์ของโครงการ (Benefit)	จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ	จำนวนผู้ปฏิบัติงานต่อวัน	ค่าแรงต่อวันต่อวัน	จำนวนวันทำงาน	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงต่อวัน	การช่วยเหลือของหน่วยงาน พมจ. ครัวเรือนยากจนต่อปี	อบรมความรู้ก่อนปลูกมันญี่ปุ่น/หม่อน	อบรมความรู้แปรรูปมันญี่ปุ่น/หม่อน	อบรมความรู้ตลาดมันญี่ปุ่น/หม่อน
	พ.ศ. 2563									
1	ผลประโยชน์จากฐานข้อมูล (ทุนการศึกษา กสศ.) เป็นการลดเวลาในการค้นหาและสอบทานข้อมูลนักเรียนในครัวเรือนยากจนที่เข้าเกณฑ์ในการรับทุน กสศ.((จำนวนผู้ปฏิบัติงานต่อวัน*ค่าแรงต่อวัน*จำนวนวันทำงาน)+(จำนวนวันทำงาน*ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงต่อวัน))*จำนวนคน/จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ	22	3	500	2	1000				
2	ผลประโยชน์จากฐานข้อมูล (ซ่อมแซมบ้าน) เป็นการลดเวลาในการสำรวจข้อมูลบ้านของครัวเรือนยากจนที่มีลักษณะผุพัง ทรุดโทรมที่เข้าเกณฑ์ในการซ่อมแซมบ้าน(จำนวนผู้ปฏิบัติงานต่อวัน*ค่าแรงต่อวัน*จำนวนวันทำงาน)+(ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงต่อวัน*จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ)	9	3	500	30	1000				
3	ผลประโยชน์จากฐานข้อมูล (โรงอบพลังงานแสงอาทิตย์) (จำนวนผู้ปฏิบัติงานต่อวัน*ค่าแรงต่อวัน*จำนวนวันทำงาน)+(ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงต่อวัน*จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ)	1	3	500	30	2000				
4	ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้มันญี่ปุ่น ((อบรมความรู้ก่อนปลูกมันญี่ปุ่น/หม่อน*จำนวนวันทำงาน)+(อบรมความรู้แปรรูปมันญี่ปุ่น/หม่อน*จำนวนวันทำงาน)+(อบรมความรู้ตลาดมันญี่ปุ่น/หม่อน*จำนวนวันทำงาน))*จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ	60			2			5000	8000	6500
5	ผลประโยชน์ขายมันเทศญี่ปุ่น(พื้นที่ในการปลูก*ราคาขายมันญี่ปุ่น/ใบหม่อนต่อปี)									
6	ผลประโยชน์อนุรักษ์ผืนดินโดยทำเกษตรอินทรีย์ปลูกมันเทศญี่ปุ่น (159.90 บาทต่อไร่)(พื้นที่ในการปลูก*ผลประโยชน์ต่อไร่ต่อครัวเรือน)									
	พ.ศ. 2564									
1	ผลประโยชน์จากฐานข้อมูล (ทุนการศึกษา กสศ.)((จำนวนผู้ปฏิบัติงานต่อวัน*ค่าแรงต่อวัน*จำนวนวันทำงาน)+(จำนวนวันทำงาน*ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงต่อวัน))*จำนวนคน/จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ	24	3	500	2	1000				

2	ผลประโยชน์จากฐานข้อมูล (สร้างบ้าน)(จำนวนผู้ปฏิบัติงานต่อวัน*ค่าแรงต่อวัน*จำนวนวันทำงาน)+(ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงต่อวัน*จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ)	1	3	500	30	1000				
3	ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้หม่อน (ปลูก+แปรรูป+ตลาด)((อบรมความรู้ก่อนปลูกมันญี่ปุ่น/หม่อน*จำนวนวันทำงาน)+(อบรมความรู้แปรรูปมันญี่ปุ่น/หม่อน*จำนวนวันทำงาน)+(อบรมความรู้ตลาดมันญี่ปุ่น/หม่อน*จำนวนวันทำงาน))*จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ	29			2			5000	8000	6500
4	ผลประโยชน์ขายใบหม่อน(พื้นที่ในการปลูก*ราคาขายมันญี่ปุ่น/ใบหม่อนต่อปี)									
5	ผลประโยชน์จากการลดค่าเช่าที่ดิน (ค่าเช่าที่ดินปกติ-ค่าเช่าที่ดินแปลงรวมนิคมคำสร้อย/หนองสูง)*พื้นที่ในการปลูก)									
6	ผลประโยชน์อนุรักษ์ผืนดินโดยทำเกษตรอินทรีย์ปลูกหม่อน (159.90 บาทต่อไร่) (พื้นที่ในการปลูก*ผลประโยชน์สิ่งแวดล้อมต่อไร่ต่อครัวเรือน)									
7	ผลประโยชน์จากคลังแรงงาน App Job Muk (จำนวนการจ้างงานต่อปีผ่าน App Jobmukk*ค่าแรงต่อวันต่อวัน)			300						
	พ.ศ. 2565									
1	ผลประโยชน์จากฐานข้อมูล (ทุนการศึกษา กสศ.)((จำนวนผู้ปฏิบัติงานต่อวัน*ค่าแรงต่อวันต่อวัน*จำนวนวันทำงาน)+(จำนวนวันทำงาน*ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงต่อวัน))*จำนวนคน/จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ	30	3	500	2	1000				
2	ผลประโยชน์จากการปกป้องค่าเสียประโยชน์ของรัฐจากการสำรวจครัวเรือนที่ไม่จนจริง (Inclusion จาก TPMAP 29.13%) ((จำนวนผู้ปฏิบัติงานต่อวัน*ค่าแรงต่อวันต่อวัน*จำนวนวันทำงาน)*จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ)	967	1	500	30					
3	ผลประโยชน์จากการปกป้องค่าเสียประโยชน์ของรัฐการช่วยเหลือครัวเรือนที่ไม่จนจริง (Inclusion จาก TPMAP 29.13%) (การช่วยเหลือของหน่วยงาน พมจ. ครัวเรือนยากจนต่อปี*จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ)	162					3000			
4	ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้การดูแลรักษาต้นหม่อน (นิคม) (อบรมความรู้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์+อบรมความรู้การบำรุงดิน)*จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ	29								
5	ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้แปรรูปหม่อน (สบู่+แชมพู) (อบรมความรู้การทำสบู่และแชมพู*จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ)	29								
6	ผลประโยชน์ประหยัดค่าปุ๋ย นิคมคำสร้อย (พื้นที่ในการปลูก*ค่าประหยัดจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์)									

7	ผลประโยชน์ขายใบหม่อน(พื้นที่ในการปลูก*ราคาขายมันญี่ปุ่น/ใบหม่อนต่อปี)									
8	ผลประโยชน์จากการลดค่าเช่าที่ดิน (ค่าเช่าที่ดินปกติ-ค่าเช่าที่ดินแปลงรวมนิคมคำสร้อย)*พื้นที่ในการปลูก)									
9	ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้ประเภทผลิตภัณฑ์สมุนไพร (จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ*อบรมให้ความรู้ประเภทผลิตภัณฑ์สมุนไพร)	38								
10	ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ “เครื่องสำอาง” (จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ*อบรมให้ความรู้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ “เครื่องสำอาง”)	38								
11	ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้มาตรฐานสถานที่ผลิตเครื่องสำอาง (จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ*อบรมให้ความรู้มาตรฐานสถานที่ผลิตเครื่องสำอาง)	38								
12	ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้สารสกัดสมุนไพรและเอกสารควบคุม (จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ*อบรมให้ความรู้สารสกัดสมุนไพรและเอกสารควบคุม)	38								
13	ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้องค์ประกอบทางเคมีและฤทธิ์ทางชีวภาพของสารสกัดใบหม่อนและผลหม่อน (จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ*อบรมให้ความรู้องค์ประกอบทางเคมีและฤทธิ์ทางชีวภาพของสารสกัดใบหม่อนและผลหม่อน)	38								
14	ผลประโยชน์อบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพร (จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ*อบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพร)	38								
15	ผลประโยชน์อนุรักษ์ผืนดินโดยทำเกษตรอินทรีย์ปลูกหม่อน (159.90 บาทต่อไร่) (พื้นที่ในการปลูก* ผลประโยชน์สิ่งแวดล้อมต่อไร่ต่อครัวเรือน)									
16	ผลประโยชน์จากคลังแรงงาน App Job Muk (จำนวนการจ้างงานต่อปีผ่าน App Jobmukk*ค่าแรงต่อวันต่อวัน)			300						
17	ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้หม่อน (หนองสูง 30 คน + นาโสก 9 คน) ((อบรมความรู้ก่อนปลูกมันญี่ปุ่น/หม่อน*จำนวนวันทำงาน)+(อบรมความรู้แปรรูปมันญี่ปุ่น/หม่อน*จำนวนวันทำงาน)+(อบรมความรู้ตลาดมันญี่ปุ่น/หม่อน*จำนวนวันทำงาน))*จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ)	39			2			5000	8000	6500
18	ผลประโยชน์อบรมให้ความรู้การดูแลรักษาต้นหม่อน (หนองสูงใต้ 30 คน + เมืองนาโสก 9 คน) (อบรมความรู้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์+อบรมความรู้การบำรุงดิน)*จำนวนคน/ครัวเรือน/กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ)	39								
19	ผลประโยชน์ประหยัดค่าปุ๋ย (หนองสูงใต้ 10 ไร่ + เกษตร 3 ไร่ + เมืองนาโสก 9 ไร่) (พื้นที่ในการปลูก*ค่าประหยัดจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์)									

20	ผลประโยชน์ขายใบหม่อน (หนองสูงใต้ 10 ไร่ + เกษตร 3 ไร่ + เมืองนาโสก 9 ไร่) (พื้นที่ในการปลูก* ราคาขายมันญี่ปุ่น/ใบหม่อนต่อปี)									
21	ผลประโยชน์อนุรักษ์ผืนดินโดยทำเกษตรอินทรีย์ปลูกหม่อน (159.90 บาทต่อไร่)(หนองสูงใต้ 10 ไร่ + สำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง 2 ไร่ + เมืองนาโสก 9 ไร่) (พื้นที่ในการปลูก*ผลประโยชน์สิ่งแวดล้อมต่อไร่ต่อครัวเรือน)									
22	ผลประโยชน์จากการลดค่าเช่าที่ดิน (หนองสูง 3 ไร่) (ค่าเช่าที่ดินปกติ-ค่าเช่าที่ดินแปลงรวมนิคมคำสร้อย/หนองสูง)*พื้นที่ในการปลูก)									
23	ผลประโยชน์จากการขายชาหม่อน (หนองสูง+เมือง) (ยอดขายชาใบหม่อนต่อปี-ต้นทุนชาใบหม่อนต่อปี)									
24	ผลประโยชน์ที่เกิดจากอ้างอิงและการยกระดับวงการวิชาการการแก้ไขปัญหาความยากจนในประเทศไทย (ค่าตำแหน่งทางวิชาการ*จำนวนเดือน)									

บทที่ 6
สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

บทนำ

สถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร เป็นปัญหาเรื้อรังและมีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน ซึ่งเป็นกำลังหลักสำคัญของการพัฒนาประเทศ จากดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI) ในระดับจังหวัด ปี 2562 เปรียบเทียบกับปี 2558 พบว่าจังหวัดมุกดาหารถูกจัดอยู่ในกลุ่มจังหวัดที่มีค่าดัชนีความก้าวหน้าของคนลดลง และเมื่อพิจารณาดัชนีย่อยรายด้านจากรายงานดัชนีความก้าวหน้าของคน ประจำปี 2562 พบว่า จังหวัดมุกดาหารมีดัชนีความก้าวหน้าของคนในระดับต่ำจานวน 8 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ การศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้ ที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมชีวิตครอบครัวและชุมชน การคมนาคมและการสื่อสาร และด้านการมีส่วนร่วม โดยถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 57 ของประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) และเมื่อประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาคนในด้านรายได้ ซึ่งเป็นดัชนีที่สะท้อนเรื่องสถานะด้านการเงินของคน พบว่าจังหวัดมุกดาหาร ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 69 ของประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

นอกจากมิติทางเศรษฐกิจหรือด้านรายได้ ปัญหาความยากจนยังเป็นปัญหาที่เกี่ยวโยงกับสภาวะการณ์ในการดำรงชีพของครัวเรือนยากจนหลายมิติ ทั้งด้านภาวะความอดอยากและการขาดแคลนโภชนาการด้านสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย การขาดแคลนสิ่งจำเป็นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิต ขาดการเข้าถึงด้านการศึกษาในระบบ การเผชิญกับภาวะการเจ็บป่วยทางการและจิตใจ หรือการเผชิญกับความเสี่ยงจากภัยพิบัติและการแพร่ระบาดของโรค เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจและแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งเป็นปัญหาที่ซับซ้อน (Complex Problem) จึงไม่อาจดำเนินการได้โดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงลำพัง แต่มีความจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายภาคส่วน (Multi-Stakeholders) และหลายระดับ (Multi-Levels)

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ซึ่งเป็นระยะที่ 3 ของการวิจัย มีคำถามการวิจัย 1) ระบบค้นหา สอบทานใหม่ และจำแนก (Classify) ในครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดอย่างถูกต้องและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร ควรเป็นอย่างไร 2) ระบบส่งต่อความช่วยเหลือ และสร้างระบบข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) การนำเข้า การนำออกข้อมูลครัวเรือนยากจน (Add on and Exit) ที่ได้รับการช่วยเหลือจากระบบ (PPP CONNEXT) จังหวัดมุกดาหาร ควรเป็นอย่างไร 3) การพัฒนาโมเดลแก้จน (Operating Model: OM) ระดับพื้นที่ที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนจนเป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจนควรเป็นอย่างไร 4) ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนระดับพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัดมุกดาหาร (One Plan) ควรเป็นอย่างไร 5) ระบบ Poverty Forum ในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนของพื้นที่จังหวัดมุกดาหารอย่างเป็นรูปธรรม ควรเป็นอย่างไร

คำถามการวิจัยข้างต้น นำมาซึ่งวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อพัฒนาระบบค้นหา สอบทานใหม่ และจำแนก (Classify) ในครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดอย่างถูกต้องและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร 2) เพื่อพัฒนาระบบส่งต่อความช่วยเหลือ และสร้างระบบข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) การนำเข้า การนำออกข้อมูลครัวเรือนยากจน (Add on and Exit) ที่ได้รับการช่วยเหลือจากระบบ (PPP CONNEXT) จังหวัด

มุกดาหาร 3) เพื่อพัฒนาโมเดลแก้จน (Operating Model: OM) ระดับพื้นที่ที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนจนเป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจน ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods Framework ; SLF) โดยใช้นวัตกรรมและ/หรือเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพ/เพื่อยกระดับรายได้คนจน 40% ล่าง 4) เพื่อจัดทำระบบ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนของพื้นที่จังหวัดมุกดาหารอย่างเป็นรูปธรรม 5) เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนระดับพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัดมุกดาหาร (One Plan)

วิธีวิทยาที่คณะผู้วิจัยนำมาใช้ในการค้นหาข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อตอบคำถามการวิจัย ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้านแนวคิดและกระบวนการดำเนินงาน ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihood Framework) และการบูรณาการความร่วมมือ (Collaboration) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายภาคส่วน (Multi-Stakeholders) ทั้งจากภาครัฐ (State Agencies) อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานฟังค์ชั่นระดับจังหวัด สถาบันการศึกษา สถาบันในกำกับของรัฐ และนอกภาครัฐ (Non-State Actors) อาทิ ภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจ และคนจนเป้าหมาย โดยเป็นการร่วมมือกันในการทำงานแก้ไขปัญหาความยากจนทุกโครงการ ทั้งนี้เพื่อสร้างหรือผลิตความรู้ร่วม (Co-Production of Knowledge) และสร้างความเป็นเจ้าของ (Ownership) โดยมีนักวิชาการ นักวิจัย จากสถาบันการศึกษาในพื้นที่ทำหน้าที่ในการเชื่อมโยง

ตลอดระยะการดำเนินงานของโครงการวิจัยและพัฒนาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยสามารถตอบโจทย์สำคัญของโครงการใน 3 ระบบ คือ ระบบการค้นหาและสอบทานที่มีคุณภาพ ระบบการส่งต่อและช่วยเหลือจากการพัฒนาและใช้ฐานข้อมูล และการจัดทำโมเดลแก้จน ซึ่งในการนำเสนอบทนี้ผู้วิจัยได้แบ่งองค์ประกอบของเนื้อหาที่จะนำเสนอออกเป็น 6 ส่วน ประกอบด้วย 1) สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย 2) สรุปผลการวิจัยตาม OKR 3) การเปลี่ยนแปลงจากการวิจัย 4) บทวิเคราะห์ข้อค้นพบหลักจากการขับเคลื่อนโครงการวิจัยฯ ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLF) 5) ข้อเสนอแนะ และ6) อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขในการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

1.1 เพื่อพัฒนาระบบค้นหา สอบทานใหม่ และจำแนก (Classify) ในครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดอย่างถูกต้องและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร

การค้นหาและสอบทานในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ทีมวิจัยได้ใช้ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้าหรือ TPMAP ปี 2562 เป็นฐานในค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในแต่ละพื้นที่ โดยทำการลงพื้นที่ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ระดับอำเภอ ระดับตำบล และ ระดับหมู่บ้าน ประสานการทำงานความร่วมมือและการบูรณาการในพื้นที่โดยใช้วิธีการจัดเวทีประชาคม ประชาคุ้มโดยการเสวนาความยากจนของแต่ละหมู่บ้าน จัดหาทีมปฏิบัติการแก้จนในพื้นที่ซึ่งจะเป็นกลไกในพื้นที่ที่เป็นหน่วยเล็กที่สุดและสำคัญที่สุดในชุมชน เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จน และจัดทำโมเดลการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ครอบคลุมทั้งจังหวัดมุกดาหาร

ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนปีที่ 1 จากฐานข้อมูล TPMAP ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ทั้ง 7 อำเภอ จำนวน 3,320 ครัวเรือน โดยผลการ

ค้นหาสอบและทานพบว่า ยังมีครัวเรือนยากจนที่ยังตกสำรวจ หรือไม่ได้รับการสำรวจ หรือเป็นครัวเรือนยากจนที่ไม่มีรายชื่อในฐานข้อมูล TPMAP อีกจำนวน 1,340 ครัวเรือน ทีมวิจัยจึงได้ทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน และได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com จำนวน 4,460 ครัวเรือน

ส่วนการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 2 จากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนปีที่ 1 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 4,460 ครัวเรือน และได้จัดเวทีเพื่อประชุมคืนข้อมูลให้กับชุมชน ซึ่งหลังจากการจัดเวทีคืนข้อมูลให้ชุมชน ทีมวิจัยได้พบว่า ยังมีครัวเรือนยากจนที่ยังไม่ได้รับการสำรวจจากปีที่ 1 ทีมวิจัยจึงได้ทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน และได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com อีกจำนวน 1,013 ครัวเรือน โดยผลจากการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนทั้งในปีที่ 1 และปีที่ 2 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com และระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT จำนวน 5,673 ครัวเรือน

ผลการดำเนินการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3

จากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 และปีที่ 2 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 5,673 ครัวเรือน ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทาน 100% เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ตกหล่น โดยมีเป้าหมายในการค้นหาสอบทานใหม่ใน 3 อำเภอ 1,998 ครัวเรือน หรือ 8,053 คน ซึ่งแบ่งตามพื้นที่ดำเนินการ ดังนี้

1) อำเภอนิคมคำสร้อย มีคนจนเป้าหมายจำนวน 628 ครัวเรือน หรือ 2,600 คน
2) อำเภอหนองสูง มีคนจนเป้าหมายจำนวน 150 ครัวเรือน หรือ 633 คน
3) อำเภอเมืองมุกดาหาร มีคนจนเป้าหมายจำนวน 1,220 ครัวเรือน หรือ 4,820 คน

ผลการดำเนินการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 สามารถจำแนกผลที่เกิดขึ้นเป็น 3 ระดับ คือ

1) ระดับผลผลิต (Output) ทีมวิจัยสามารถดำเนินการ Add on ข้อมูลครัวเรือนคนยากจนเพิ่มจำนวน 311 ครัวเรือน และเกิดกองทุนผู้ปกครองส่งเสริมผู้มีรายได้น้อย 29 ทุน ทุนละ 3,000 บาท/ครัวเรือน โดยมีรายละเอียดข้อมูลจำนวนครัวเรือนรายอำเภอ สรุปได้ดังนี้

อำเภอนิคมคำสร้อย: ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทาน 100% ในอำเภอนิคมคำสร้อย 79 หมู่บ้าน 7 ตำบล 628 ครัวเรือน จากข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT ทีมวิจัยจึงได้นำข้อมูลครัวเรือนยากจน 628 ครัวเรือน ลงพื้นที่เพื่อค้นหาสอบทานใหม่ทั้ง 79 หมู่บ้าน 7 ตำบลครอบคลุมทั้งอำเภอนิคมคำสร้อย จากการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ (Inclusion Error) จำนวน 83 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) จำนวน 125 ครัวเรือน จึงได้ข้อมูลจำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 753 ครัวเรือน

อำเภอหนองสูง: ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT พบว่าในอำเภอหนองสูง มีข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 5 ตำบล 150 ครัวเรือน หรือ 633 คน ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทานในอำเภอหนองสูง จำนวน 6 ตำบล คิดเป็น 100% ครอบคลุมอำเภอหนองสูง จากการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ

จำนวน 138 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP จำนวน 25 ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 175 ครัวเรือน

อำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร): ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT พบว่าในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) มีข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 12 ตำบล 1,003 ครัวเรือน หรือ 3,884 คน ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทานในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) จำนวน 12 ตำบล คิดเป็น 100% ครอบคลุมอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) จากการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ จำนวน 839 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP จำนวน 94 ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 1,097 ครัวเรือน

อำเภอเมืองมุกดาหาร (ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร): ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT พบว่าในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารมีข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 16 ชุมชน 215 ครัวเรือน จำนวน 935 คน ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทาน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน คิดเป็น 100% ครอบคลุมในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จากการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ จำนวน 151 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP จำนวน 58 ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 273 ครัวเรือน

ผลจากการลงพื้นที่ค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน 100% ของโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 3 ทีมวิจัยพบว่า ทั้ง 3 อำเภอเป้าหมาย มีคนรั่วไหลในระบบ จำนวน 1,211 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP จำนวน 302 ครัวเรือน นอกเหนือจากนี้ทีมวิจัยยังได้ดำเนินการค้นหาและสอบทานในพื้นที่อื่นเพิ่มเติม เฉพาะกรณีครัวเรือนยากจนที่ขาดโอกาสด้านการศึกษา เพื่อส่งต่อความช่วยเหลือผ่านกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ทำให้พบว่ามีครัวเรือนตกหล่น (ด้านการศึกษา) จากอำเภอหวานใหญ่ อำเภอดงหลวง และอำเภอคำชะอี อีกจำนวน 9 ครัวเรือน รวมแล้วในการดำเนินโครงการระยะที่ 3 ทีมวิจัยสามารถค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน รวมจำนวนทั้งสิ้น 311 ครัวเรือน จากนั้นได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ตกหล่นจำนวน 311 ครัวเรือน ลงในระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS) และได้จัดเวทีเพื่อประชุมคืนข้อมูลให้กับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 อำเภอ และคืนข้อมูลให้กับผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านในทุกตำบลของ 3 อำเภอ โดยสรุป ผลจากการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนทั้งในปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนทั้ง 7 อำเภอ รวมทั้งสิ้นจำนวน 5,984 ครัวเรือน ซึ่งปัจจุบันถูกบันทึกอยู่ในระบบ PPAOS รวมจำนวนทั้งสิ้น 5,967 ครัวเรือน (อีกจำนวน 17 ครัวเรือนยังคงติดปัญหาด้านการประมวลผลข้อมูลในระบบ)

2) ระดับผลลัพธ์ (Outcome) ได้แก่ ครัวเรือนคนจนมีอาชีพและสามารถสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการปลูกหม่อน การสร้างผลิตภัณฑ์จากหม่อน รวมถึงเกิดรวมกลุ่มและกองทุน ทำให้ชุมชนมีกองทุนสำหรับช่วยเหลือกลุ่มคนยากจน ผู้มีรายได้น้อย ผู้สูงอายุ สำหรับเป็นสวัสดิการ และสนับสนุนในการประกอบอาชีพ

3) ระดับผลกระทบ (Impacts) เกิดระบบการดูแล ช่วยเหลือกลุ่มครัวเรือคนยากจนเป้าหมาย โดยอาศัยระบบฐานข้อมูลของโครงการ การส่งต่อความช่วยเหลือที่ทำงานร่วมกับกลไกโครงข่ายทางสังคม หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ มีการทำแผนร่วมกัน เช่น แผนการทำงานของ ศจพ.จ /ศจพ.อ

จากการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานด้านการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน ทีมวิจัยพบว่า ปัจจัยเงื่อนไขสำคัญที่มีส่วนช่วยทำให้ทีมวิจัยสามารถดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์ ส่วนหนึ่งมาจากการบูรณาการความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ทั้งผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคมในพื้นที่ และหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสั่งการ เช่น นายอำเภอเมืองนิคมคำสร้อย ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้ทีมวิจัยสามารถเข้าถึงกลุ่มครัวเรือนคนจนเป้าหมาย และเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ (Geographic Information System) ทั้งด้านโปรแกรมการใช้งานและเครื่องมือในการระบุตำแหน่งที่อยู่อาศัยของกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตามผลจากการจัดเวทีประชาคม ประชาคุ้ม โดยการเสวนาความยากจนของแต่ละหมู่บ้านนั้นพบว่า ปัจจุบันจังหวัดมุกดาหารยังคงมีครัวเรือนยากจนที่มีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือและส่งต่อความช่วยเหลืออีกหลายครัวเรือน รวมถึงมีครัวเรือนที่ไม่ได้ยากจนอีกจำนวนหนึ่งอยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน นอกจากนี้ยังพบปัญหาบางประการเกี่ยวกับระบบสารสนเทศที่รองรับฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน ประกอบกับปัญหาความยากจนระดับครัวเรือนมีลักษณะของความเป็นพลวัต เนื่องจากเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขด้านทุนของแต่ละครัวเรือนที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการตรวจสอบ/สอบทานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน รวมถึงการกำหนดอายุของข้อมูล จึงเป็นอีกประเด็นสำคัญสำหรับการพัฒนาระบบการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน ผลจากการดำเนินโครงการวิจัยระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ที่กล่าวมาข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานด้านการค้นหาและสอบทานข้อมูลรวมถึงการส่งต่อความช่วยเหลือ เพื่อนำไปสู่นโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนของครัวเรือนในจังหวัดมุกดาหาร ยังมีความจำเป็นต้องได้รับ การพัฒนาและดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไปอีกระยะหนึ่ง

1.2 เพื่อพัฒนาระบบส่งต่อความช่วยเหลือ และสร้างระบบข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) การนำเข้า การนำออกข้อมูลครัวเรือนยากจน (Add on and Exit) ที่ได้รับการช่วยเหลือจากระบบ (PPP CONNEXT) จังหวัดมุกดาหาร

โครงการวิจัยการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร พัฒนาระบบส่งต่อและช่วยเหลือต่อเนื่อง 3 ปี ตั้งแต่ปี 2563-2565 โดยมีองค์ประกอบของระบบส่งต่อและช่วยเหลือ คือ 1) กลไก/ภาคีเครือข่ายในการส่งต่อความช่วยเหลือ 2) กระบวนการส่งต่อความช่วยเหลือ 3) ระบบข้อมูลในการส่งต่อความช่วยเหลือ และ4) แนวทางการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน โดยแต่ละองค์ประกอบสรุปได้ดังนี้

1) กลไก/ภาคีเครือข่ายในการส่งต่อความช่วยเหลือ ทีมวิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) โดยการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือ Value Chain และการวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคีเครือข่ายการพัฒนาฯ (Key Partners) ในโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร โดยได้กำหนดการทำความร่วมมือเพื่อแก้ไขความยากจน (MOU) จำนวน 45 หน่วยงาน โดยได้ประสานงานหน่วยงานที่มีพันธกิจเดียวกันคือการแก้ไขปัญหาความยากจนในแต่ละด้าน ซึ่งประกอบด้วยกลไกภาคีเครือข่ายในหลายระดับ ได้แก่ (1) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับกระทรวง/กรม (2) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับจังหวัด (3) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับอำเภอ (4) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับท้องถิ่น (5) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับท้องทุ่ง (6) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับชุมชน

2) กระบวนการส่งต่อความช่วยเหลือ กระบวนการในการส่งต่อความช่วยเหลือ แบ่งการทำงาน เป็น 3 ช่วง คือ 1) ช่วงต้นน้ำ มีจำแนกข้อมูลตามสภาพปัญหาและความต้องการของครัวเรือนเป้าหมาย และวิเคราะห์ความเร่งด่วน เพื่อส่งต่อให้หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้าง 2) ช่วงกลางน้ำ เป็นหน่วยงานและกลไกการดำเนินงานพื้นที่ดำเนินการสอบทาน และให้ความช่วยเหลือแบบบูรณาการ ทั้งระหว่างหน่วยงานในพื้นที่และภาคีที่เกี่ยวข้อง และ 3) ช่วงปลายน้ำ เป็นช่วงที่ต้องติดตามและประเมินผลการช่วยเหลือ และวางแผนพัฒนาให้เกิดการต่อยอดการทำงาน

จากผลการดำเนินโครงการฯ ในปีที่ 1 และปีที่ 2 ซึ่งทีมวิจัยได้มีจัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลง 3 ครั้ง เป็นการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อส่งต่อความช่วยเหลือและให้ความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ส่วนผลการดำเนินโครงการฯ ในปีที่ 3 ทีมวิจัยพัฒนาระบบการส่งต่อความช่วยเหลือในรูปแบบ Poverty Forum เพื่อให้การส่งต่อความช่วยเหลือมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยกระบวนการส่งต่อความช่วยเหลือด้วยรูปแบบ MOU และ Poverty Forum ประกอบด้วย (1) Poverty Forum ระดับจังหวัด: มหกรรมแก้จน คนเมืองมุก ครั้งที่ 1, การจัด Poverty Forum ในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อยทั้งหมด 9 ครั้ง และ การจัด Poverty Forum ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 1 ครั้ง

3) ระบบข้อมูลในการส่งต่อความช่วยเหลือ

ทีมวิจัยมีเครื่องมือที่ใช้ในการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เครื่องมือที่เป็นเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร โดยทีมวิจัยได้มอบเอกสารข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหารให้หน่วยงานที่มาร่วมประชุมคลินิกวิจัย 2) เครื่องมือที่เป็นระบบฐานข้อมูลออนไลน์ ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Mukdahan Model โดยทีมวิจัยได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการใช้ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน เชิญหน่วยงานที่ MOU และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนได้มาฝึกปฏิบัติการในการใช้ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน เพื่อทำการวิเคราะห์และช่วยเหลือครัวเรือนยากจนตามภารกิจของหน่วยงานต่อไป โดยสรุป ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจน 2 รูปแบบ คือ 1) ระบบข้อมูลตามแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF ทุน 5 ด้าน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนธรรมชาติ ทุนการเงิน ทุนกายภาพและทุนสังคม โดยข้อมูลชุดนี้ใช้ในการส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงาน และ 2) ระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางนโยบาย ซึ่งเป็นข้อมูลที่ใช้ในเวที Poverty forum

3.1) ระบบข้อมูลตามแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework: SLF ทุน 5 ด้าน

ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่ร่วมทำ MOU ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 23 หน่วยงาน โดยทีมวิจัยยังได้ทำการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ต้องให้ความช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ตามภารกิจในการช่วยเหลือของหน่วยงานนั้น ๆ โดยจำแนกเป็นการส่งต่อความช่วยเหลือในแต่ละด้าน ดังนี้

(1) ด้านการศึกษา ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือในด้านการศึกษาให้กับวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารจะเป็นผู้คัดกรองนักศึกษาจากครัวเรือนยากจนระดับอยู่ลำบากอยู่ยาก และอยู่ได้ ที่มีชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 74 คน เพื่อให้ได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

(2) ด้านที่อยู่อาศัย ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนที่อยู่ในระดับ อยู่ลำบาก และอยู่ยาก ที่อยู่ในระบบฐานข้อมูล จำนวน 19 ครัวเรือน ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการซ่อมแซมและสร้างบ้าน ประกอบด้วย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้ให้การช่วยเหลือการซ่อมแซมบ้านพอเพียง ประจำปีงบประมาณ 2565 งบประมาณ ครัวเรือนละ 20,500 บาท และ

ส่งต่อความช่วยเหลือให้กับบริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด โดยให้งบประมาณในการสร้างบ้าน 1 หลัง เป็นจำนวนเงิน 179,680 บาท

(3) ด้านการพัฒนาอาชีพ ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนที่อยู่ในระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก และอยู่ได้ ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการฝึกและพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ มุกดาหาร วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย วิสาหกิจชุมชนการปลูกหม่อนแก้จน ตำบลกกแดง ศูนย์เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ตำบลกกแดง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

(4) ด้านการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อข้อมูลและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อยและทีมวิจัยได้หนุนเสริมในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้เข้าถึงการสมัครลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 2565 ได้ทั้ง 79 หมู่บ้าน 7 ตำบลในอำเภอนคมคำสร้อย จำนวน 670 ครัวเรือน โดยมีครัวเรือนยากจนที่ได้ทำการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปแล้ว จำนวน 670 ครัวเรือนหรือคิดเป็นร้อยละ 100 (ข้อมูล ณ วันที่ 29 กันยายน 2565)

(5) ด้านการจัดสวัสดิการทางสังคม ครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อยได้รับสวัสดิการทางสังคม โดยได้รับถุงยังชีพ จำนวน 190 ครัวเรือน ซึ่งได้รับจากที่ทำการปกครองอำเภอนิคมคำสร้อย โดยนายอำเภอนิคมคำสร้อย นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ มอบถุงยังชีพ จำนวน 60 ครัวเรือน บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม มอบถุงยังชีพ จำนวน 60 ครัวเรือน กอง พชอ. และมูลนิธิสุทธิธรรม มอบถุงยังชีพ จำนวน 70 ครัวเรือน

3.2) ระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางนโยบาย ทีมวิจัยได้พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางนโยบาย โดยเป็นข้อมูลที่นำเสนอในเวที Poverty forum โดยแยกเป็นข้อมูลในการจัดเวทีแต่ละครั้ง ดังนี้

(1) เวทีในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย เป็นการนำเสนอข้อมูลและข้อค้นพบในการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 7 ตำบล 79 หมู่บ้าน ทีมวิจัยได้จัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอในที่ประชุมเป็นภาพรวมในระดับอำเภอและรายตำบล รวมถึงส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านการเข้าถึงและการจัดสวัสดิการรัฐ ด้านสวัสดิการทางสังคม และหาแนวทางหนุนเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนร่วมกันเพื่อไม่ให้เขากลับมายากจนได้อีก

(2) เวทีคืนข้อมูลในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร เป็นการนำเสนอข้อมูลและข้อค้นพบในการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 34 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ทีมวิจัยได้จัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอในที่ประชุมเป็นภาพรวมในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารและรายชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร รวมถึงส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ หาแนวทางหนุนเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนร่วมกันเพื่อไม่ให้เขากลับมายากจนได้อีก และฝึกทักษะอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนที่พร้อมจะพัฒนา ผ่านกระบวนการโมเดลแก้จน คลังแรงงาน (Application Job Muk)

4) แนวทางการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน

ผลจากการดำเนินโครงการวิจัยระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยได้มีการจัดทำแนวทางการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน โดยแบ่งครัวเรือนออกเป็นกลุ่ม 4 กลุ่มได้แก่ อยู่ลำบาก อยู่ยาก อยู่ได้ และอยู่

ดี แต่ละกลุ่มทำการระบุประเภทการช่วยเหลือ แนวทางการส่งต่อและช่วยเหลือ และหน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ

ผลการดำเนินการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน และการช่วยเหลือ ในปีที่ 3 สามารถจำแนกผลที่เกิดขึ้นเป็น 3 ระดับ คือ

1) ระดับผลผลิต (Output)

ด้านผลผลิตระดับพื้นที่ ประกอบด้วย 1) การส่งต่อข้อมูลด้านการศึกษา ได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือในด้านการศึกษาให้กับวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร มีนักเรียนได้รับทุน กสศ. ปี 2565 จำนวน 30 คน 2) การส่งต่อด้านที่อยู่อาศัย ได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนจำนวน 121 ครัวเรือน ซึ่งปัจจุบันได้รับการอนุมัติดำเนินการซ่อมแซมบ้านแล้วจำนวน 9 ครัวเรือน 3) ครัวเรือนคนยากจนรับสวัสดิการทางสังคมโดยได้รับถุงยังชีพ จำนวน 190 ครัวเรือน 4) เกิดการส่งเสริมอาชีพการปลูกหม่อน ครัวเรือนยากจนได้รับการฝึกอบรมอาชีพ เกิดการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจปลูกหม่อนแก้จนตำบลกกแดง ศูนย์เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมตำบลกกแดง วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย 5) มีการจัดสรรที่ดินแปลงรวมในพื้นที่นิคมสร้างตนเองคำสร้อย จำนวน 83 ไร่ โดยในปัจจุบันมีการใช้งานจริง 27 แปลง เป็นพื้นที่จำนวน 62 ไร่ 6) ทำการสมัครลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 2565 จำนวน 670 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 100

ด้านผลผลิตระดับนโยบาย ประกอบด้วย 1) โครงการวิจัย หน่วยงาน และกลไก ภาคีต่าง ๆ มีความเข้าใจในเรื่องการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหารร่วมกัน 2) โครงการวิจัย หน่วยงาน และกลไก ภาคีต่าง ๆ มีการยอมรับและใช้งานข้อมูลภายใต้การดำเนินโครงการร่วมกัน 3) เกิดการดำเนินงานโครงการและเกิดผลสำเร็จในพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอนิคมคำสร้อย 7 ตำบล; อำเภอเมือง 12 ตำบล และอำเภอหนองสูง 6 ตำบล

2) ระดับผลลัพธ์ (Outcome)

ด้านผลลัพธ์ระดับพื้นที่ ประกอบด้วย 1) การส่งต่อข้อมูลด้านการศึกษา นักเรียนได้รับการศึกษาทำให้มีอนาคตที่ดีขึ้นและช่วยลดความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนเป็นการลดการเกิดความจนข้ามรุ่นในครัวเรือนคนยากจนเป้าหมาย 2) ครัวเรือนคนจนที่ได้รับการส่งต่อความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยมีบ้าน ที่อยู่อาศัยที่มั่นคงมากขึ้น/ดีขึ้นกว่าเดิม มีคุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัยที่ดีขึ้น 3) ครัวเรือนคนยากจนที่เข้าร่วมโครงการสามารถเข้าถึงที่ดินทำกินในนิคมสร้างตนเองคำสร้อย มีที่ดินในการประกอบการสร้างอาชีพให้ครอบครัว

ด้านผลลัพธ์ระดับนโยบาย ประกอบด้วย 1) ผลจากการดำเนินโครงการส่งให้เกิดเกิดโรงเรียนแก้จนและหลักสูตร “1 ข้าราชการ 1 ครัวเรือนยากจน” 2) ผลจากการดำเนินโครงการส่งให้เกิดผลลัพธ์สำคัญคือ เกิดการจัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) กับหน่วยงานภาคีความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนความรู้ สนับสนุนงบประมาณและบุคลากร การแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานในระดับพื้นที่ หน่วยงานภาคประชาสังคม และคนยากจน จำนวน 3 ฉบับ (3 เวที) MOU 3 ฉบับ 3) ผลจากการดำเนินโครงการส่งให้เกิดแผนงานระดับจังหวัด ใน 5 ประเด็นงานสำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการค้า การท่องเที่ยว การเกษตร พลังงาน และสังคม 4) ผลจากการดำเนินโครงการส่งให้เกิดแผนพัฒนาระดับตำบล ที่มียุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่นตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัด 5) เกิดการยกระดับ Poverty forum ให้เป็นวาระ “คุยกันทั้งจังหวัด/เมือง” โดยมีการจำแนกกลุ่มการปรึกษาหารือ ออกเป็น (1) กลุ่มข้าราชการ (2) กลุ่มการเมือง (3) กลุ่มธุรกิจ (เอกชน) (4) กลุ่มประชาชน (5) กลุ่มนักเรียนนักศึกษา

3) ระดับผลกระทบ (Impacts)

ด้านผลกระทบระดับพื้นที่ ประกอบด้วย 1) กลุ่มครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากการได้รับโอกาสทางการศึกษา การมีที่ดินทำกิน มีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง ตลอดจนการมีกองทุนในการประกอบอาชีพ 2) ครัวเรือนยากจนที่เข้าร่วมในโครงการสามารถหลุดพ้นออกจากความยากจน มีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่กลับมาเป็นคนยากจนอีก

ด้านผลกระทบระดับนโยบาย ประกอบด้วย 1) มีระบบและกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร ภายใต้ Poverty Forum ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม 2) เกิดการบูรณาการแก้ไขปัญหาความยากจนร่วมกันของเครือข่าย หรือความร่วมมือระหว่างภาคส่วน (Networked or Intersectoral Collaboration) ทุกภาคส่วน ทุกสาขาอาชีพ และทุกช่วงวัย

ระบบข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop)

ในการดำเนินโครงการวิจัยระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้สร้างระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนและระบบติดตามการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน 1 ระบบ คือ Mukdahan Well-Being Model (MWM) ซึ่งในระบบฐานข้อมูล MWM มีข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่ที่มีความแม่นยำ จำนวน 5,967 ครัวเรือน ครอบคลุมทั้ง 7 อำเภอในจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งจะทำให้ระบบการช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมายมีทิศทางที่ชัดเจนขึ้น ในส่วนของขั้นตอนการพัฒนาและทดสอบระบบ ทีมวิจัยได้เชิญหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนา โดยมีการจัดเวทีประชุมขึ้นจำนวน 4 ครั้ง ประกอบด้วย ครั้งที่ 1 จัดประชุมเพื่อเสนอความต้องการฟังก์ชั่นในการใช้งานระบบ ซึ่งแต่ละหน่วยงานได้ให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นและความต้องการในส่วนของข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องมีในระบบ ครั้งที่ 2 จัดประชุมเพื่อทดสอบการใช้งานระบบ ครั้งที่ 3 และ 4 จัดฝึกอบรมและทดลองใช้งานระบบ โดยทีมวิจัยได้กำหนด User และ Password ให้แต่ละหน่วยงานได้ทดลองและนำไปปฏิบัติงานในการลงข้อมูลในระบบ โดยมีแผนในการติดตั้งระบบติดตามช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอนิคมคำสร้อย อำเภอหนองสูง และหน่วยงานที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ได้แก่ พมจ. พช. สำนักงานจังหวัด ศจพ.จ. ศจพ.อ. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์การทำงานของระบบส่งต่อความช่วยเหลือ และสร้างระบบข้อมูลย้อนกลับ ทีมวิจัยพบว่าการมีระบบดังกล่าว สามารถช่วยให้หน่วยงานต่าง ๆ เห็นข้อมูลครัวเรือนยากจน หรือเห็นปัญหาและความต้องการของครัวเรือนยากจนร่วมกัน หน่วยงานฟังค์ชั่นที่เป็นภาคีเครือข่ายได้ใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลสำหรับการทำงานตามภารกิจ รวมถึงมีการกำหนดภารกิจและมีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน และเนื่องจากระบบสามารถบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือครัวเรือนยากจน จึงสามารถชี้ให้เห็นข้อมูลครัวเรือนเป้าหมายว่าได้รับความช่วยเหลือในมิติใดบ้าง จากหน่วยงานใดบ้าง และสามารถลงรายละเอียดว่าได้ช่วยเหลือด้วยวิธีการอย่างไร หรืออาจกล่าวได้ว่าระบบ MWM มีส่วนลดความซ้ำซ้อนในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ เปรียบเสมือนเครื่องมือที่สนับสนุนกลไกการทำงานในระดับอำเภอและระดับจังหวัด สำหรับใช้เป็นฐานข้อมูลความยากจนและติดตามการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความยากจนของจังหวัด รวมถึงการติดตามวิเคราะห์ และหนุนเสริมกลไกการพัฒนาเชิงพื้นที่ สังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบสงเคราะห์ของกลุ่มครัวเรือนยากจนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองให้เข้าถึงระบบสงเคราะห์และช่วยเหลือ และหาแนวทางเพิ่มศักยภาพของครัวเรือนที่ยากจนและชุมชนในการพึ่งพาตนเองและปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในระดับการจัดการได้ในพื้นที่

อย่างไรก็ตามผลจากวิเคราะห์พบว่า ปัจจุบันระบบส่งต่อความช่วยเหลือและข้อมูลย้อนกลับ ยังคงมีข้อจำกัดในด้านการนำข้อมูลไปใช้ในทางปฏิบัติของบางหน่วยงาน อันเนื่องมาจากความไม่สอดคล้องของตัวชี้วัด/เกณฑ์การพิจารณาความยากจนของแต่ละหน่วยงาน บางหน่วยงานมีการจัดเก็บและใช้ข้อมูลของตนเอง ไม่ได้นำข้อมูลจากฐานข้อมูลที่ได้จากโครงการวิจัยฯ ไปใช้เท่าที่ควร จึงทำให้การบูรณาการใช้ข้อมูลร่วมกันของหน่วยงานทั้งจังหวัดยังไม่เห็นผลเท่าที่ควร นอกจากนี้ในกรณีของระบบการส่งต่อความช่วยเหลือพบว่าหน่วยงานที่ได้รับการส่งต่อความช่วยเหลือ มีข้อจำกัดด้านงบประมาณสนับสนุนกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ครัวเรือนยากจนได้รับการช่วยเหลือล่าช้าและไม่ทันท่วงที ยกตัวอย่างเช่น การซ่อมแซมบ้านและที่อยู่อาศัย ที่ผ่านมามีการส่งต่อขอให้หน่วยงานดำเนินการช่วยเหลือไป 121 ครัวเรือน ปัจจุบันครัวเรือนเป้าหมายได้รับการช่วยเหลือเพียง 9 ครัวเรือน เป็นต้น

1.3) เพื่อพัฒนาโมเดลแก้จน (Operating Model) ระดับพื้นที่ที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนจนเป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจน ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods Framework; SLF) โดยใช้นวัตกรรมและ/หรือเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพ/เพื่อยกระดับรายได้คนจน 40% ล่าง

การพัฒนาโมเดลแก้จนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจน และการส่งต่อความช่วยเหลือ โดยมีกลไกในการพัฒนาโมเดลแก้จนคือหน่วยงานในระดับพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนช่วงวัยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งระดับจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.) ระดับอำเภอ (ศจพ.อ.) ระดับตำบล (ศจพ.ทม./ศจพ.ต.) และหน่วยงานภาคีที่มีความเชี่ยวชาญตามลักษณะอาชีพทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ในการดำเนินงานปีที่ 3 ทีมวิจัยได้มีการจัดทำโมเดลแก้จน 3 โมเดล และติดตามประเมินผล 1 โมเดลแก้จน รวมจำนวน 4 โมเดล ดังนี้

1) โมเดล “มันแก้จน” เป็นโมเดลแก้จนที่ดำเนินการต่อเนื่องจากการวิจัยระยะที่ 1 และระยะที่ 2 โดยสำหรับการวิจัยระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 นี้ เป็นการติดตามประเมินผลโครงการโมเดลแก้จน “มันแก้จน” ในพื้นที่อำเภอดงหลวง ซึ่งมีครัวเรือนคนจนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 60 ครัวเรือน ผลจากการติดตามประเมินผลโครงการ ผู้วิจัยพบว่าด้วยเงื่อนไขข้อจำกัดเชิงพื้นที่ อาทิ การขาดแคลนน้ำ ความเหมาะสมของสภาพดิน รวมถึงเงื่อนไขข้อจำกัดด้านกลไกตลาด และความสอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบเดิมที่ครัวเรือนยากจนคุ้นเคย ประกอบกับเงื่อนไขข้อจำกัดด้านระยะทาง เนื่องจากพื้นที่ดำเนินการวิจัยมีระยะทางห่างไกลจากตัวจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นที่ตั้งของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารหรือสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบงานวิจัย และเงื่อนไขข้อจำกัดด้านการสื่อสารภาษาถิ่น เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนเป็นชาติพันธุ์ไทบรู ทำให้ทีมวิจัยและครัวเรือนเป้าหมายสามารถทำความเข้าใจและสื่อสารระหว่างกันได้ยาก ด้วยเงื่อนข้อจำกัดหลายประการเช่นนี้จึงทำให้ที่ผ่านมาการขับเคลื่อนโมเดลแก้จน “มันแก้จน” ในพื้นที่อำเภอดงหลวงไม่มีความก้าวหน้าอย่างที่ควรจะเป็น กล่าวคือ ยังไม่สามารถยกระดับกลุ่มวิสาหกิจมันแก้จนไปสู่การแปรรูปเป็นผลผลิตภัณฑ์ได้ ตามแผนการตลาดและพัฒนาสินค้า คือการปลูกมันเทศญี่ปุ่นรวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ปัจจุบันครัวเรือนยากจนเป้าหมายยังคงนิยมเพาะปลูกมัน เพื่อขายหัวมันสดเป็นหลัก

ในการวิจัยระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยร่วมกับ ศูนย์ ศจพ.อ.ดงหลวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้มีการทบทวนการขับเคลื่อนงานวิจัย โดยได้มีการจัดประชุมการติดตามและประเมินผลโมเดลแก้จน “มันแก้จน” ในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง เพื่อทบทวนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ผลจากเวทีประชุม

สรุปได้ว่า ครัวเรือนยากจนเป้าหมายส่วนใหญ่ขอยุติการปลูกมันเทศญี่ปุ่น เนื่องจากอยากกลับไปให้เวลากับการประกอบอาชีพหลักคือ การรับจ้างกรีดยางพารา โดยมีครัวเรือนยากจนเป้าหมายบางส่วนที่ยังคงปลูกมันเทศญี่ปุ่นต่อ แต่เป็นการปลูกในลักษณะของการปลูกเพื่อบริโภคในครอบครัวไม่ได้ปลูกเพื่อขาย ด้านแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจที่ได้จัดตั้งขึ้น ได้มีการเสนอแนะแนวทางให้กับกลุ่มฯ เพื่อรองรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในอนาคต ส่วนการขับเคลื่อนโมเดล “มันแก้จน” ทีมวิจัยและครัวเรือนยากจนเป้าหมายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกมันแก้จนไทบูสานแว้-คำผักกูด มีความคิดเห็นตรงกันว่าควรยุติโมเดลแก้จน “มันแก้จน” ในโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

จากการวิเคราะห์การทำงานและการพัฒนาโมเดลมันแก้จน ผู้วิจัยมีข้อค้นพบสำคัญคือ ปัจจัยเงื่อนไขด้านบริบทพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ทุนทางธรรมชาติและทุนทางสังคม (วัฒนธรรม ชาติพันธุ์) ของกลุ่มครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ความสอดคล้องของวิถีการดำรงชีพดั้งเดิมกับนวัตกรรมการแก้ไขปัญหาความยากจน รวมถึงช่องทางการตลาด เป็นปัจจัยเงื่อนไขสำคัญสำหรับการขับเคลื่อนโมเดลแก้จน

2) โมเดลแก้จน “คุยกันทั้งอำเภอ” และ “หม่อนแก้จน” ทีมวิจัยได้นำแนวคิด Collaborative Governance มาเป็นกรอบในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย ทีมวิจัยในฐานะสถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่มุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่จังหวัดด้วยการทำให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือ ภายใต้แนวคิดที่ชื่อว่า “คุยกันทั้งอำเภอ” ด้วยการสร้างพื้นที่ (Space) การพูดคุยเจราต่อรอง (Face to Face Dialogues) โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนคนจนผ่านระบบตรวจสอบข้อมูลที่มีคุณภาพ และผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มาเป็นเครื่องมือในการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจสาธารณะ (Public Trust) และนำมาสู่ซึ่งเวที (Forum) การเจรจาพูดคุยทีมีหน่วยงานหรือสถาบันของรัฐ (Public Agencies) อาทิ สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานจังหวัด เป็นต้น ร่วมกับองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (Non-State Actors) กับองค์กรภาคประชาสังคมอย่างขบวนองค์กรชุมชน

ผลจากการพัฒนาโมเดลแก้จน “คุยกันทั้งอำเภอ” และ “หม่อนแก้จน” ทำให้เกิดการพัฒนากลไกการทำงานอำเภอทั้งระบบ ซึ่งเป็น Process Innovation และโมเดลหม่อนแก้จน ซึ่งเป็น Product Innovation มีครัวเรือนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,600 คน โดยในส่วนแรกพบว่า กลไกการทำงานอำเภอทั้งระบบมีส่วนให้เกิดแผนการพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบ One Plan เพื่อขับเคลื่อนทุนทั้ง 5 ด้านให้เอื้อต่อการดำรงชีพของครัวเรือนยากจนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นทุนการเงิน ทุนสังคม ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ และทุนธรรมชาติ ส่วนที่สองพบว่าโมเดลหม่อนแก้จน นอกจากจะมีส่วนให้เกิดการพัฒนาทุนทั้ง 5 ด้านที่เอื้อต่อการดำรงชีพของครัวเรือนยากจนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายแล้ว ยังมีส่วนเสริมศักยภาพของชุมชนในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและช่วยเหลือคนจนในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชน รวมถึงเป็นการทำเกษตรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

จากการวิเคราะห์การทำงานและการพัฒนาโมเดลแก้จน “คุยกันทั้งอำเภอ” และ “หม่อนแก้จน” ผู้วิจัยมีข้อค้นพบสำคัญคือ ผู้นำเป็นกุญแจสำคัญต่อความสำเร็จของการทำงานแบบร่วมคิดร่วมทำในอำเภอนิคมคำสร้อยคือ นายอำเภอนิคมคำสร้อย ซึ่งเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย เป็นผู้นำที่สร้างกระบวน (Facilitative Leadership) ให้เกิดความร่วมมือ และคอยทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเมื่อเกิดความแตกต่างทางความคิดหรือข้อมูลจากหน่วยงานที่ขัดแย้งกัน การสร้างแรงจูงใจให้มาทำงานร่วมกันในการแก้ปัญหาความ

ยากจน รวมถึงการเป็นผู้จัดการเครือข่าย (Network Manager) ที่ทำหน้าที่ประสานการทำงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้ามาเป็นภาคีเครือข่าย และติดตามความก้าวหน้าระหว่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

การใช้ที่ดินแปลงรวมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นความพยายามในการลดข้อจำกัดด้านปัจจัยในการผลิตของครัวเรือนคนจนคือที่ดินทำกิน เพื่อนำครัวเรือนเป้าหมายออกจากความยากจนในช่วงต้นน้ำโมเดลหม่อนแก้จนในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การกำกับและดูแลของสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีที่ดินที่ถูกกันไว้เพื่อเป็นที่ส่วนกลางหรือที่เรียกว่า “ที่ดินสงวนเพื่อกิจการนิคมสร้างตนเอง” ซึ่งเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าไม่ได้มีการใช้ประโยชน์ในหลายพื้นที่ ด้วยความเชื่อมั่น (Trust) ในงานวิจัยและระบบข้อมูลจากการค้นหาและสอบทานที่ระบุถึงครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่แม่นยำ และเลือก Value Chain ที่สอดคล้องกับทุนเดิมของพื้นที่ที่มีมากกว่า 40 ปี คือการปลูกหม่อน สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย จึงได้ใช้ระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการใช้ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติอื่นในพื้นที่นิคมสร้างตนเอง พ.ศ.2537 ข้อ 42 และอนุญาตให้กลุ่มวิสาหกิจปลูกหม่อนแก้จนเข้าใช้พื้นที่ดังกล่าวข้างต้น จำนวน 93 ไร่ โดยสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ได้จัดสรรที่ดินให้ครัวเรือนยากจนเข้ามาใช้ประโยชน์ 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ได้จัดสรรที่ดินจำนวน 83 ไร่ และครั้งที่ 2 ได้จัดสรรที่ดินจำนวน 10 ไร่ โดยเริ่มต้นนำร่องด้วยการนำที่ดินมาจัดสรรให้ครัวเรือนคนจนเป้าหมายจำนวน 29 ครัวเรือนๆ ละ 1 ไร่ ซึ่งเป็นครัวเรือนคนจนที่อยู่ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อน มีการกำหนดกติกาที่เป็นเงื่อนไขของการเข้ามาใช้ประโยชน์ที่ดินที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานรัฐระดับอำเภอ ทั้งนายอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ขบวนองค์กรชุมชน และสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย นำเงื่อนไขกติกาดังกล่าวมาประชาคมรับฟังความคิดเห็นจากครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ส่วนการจัดการแปลงปลูกจะเน้นในกระบวนการช่วยเหลือเกื้อกูลและความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละแปลงที่จะอยู่ใกล้กันเพื่อให้เกิดการดูแล การช่วยเหลือกันในการดูแลแปลงหากกรณีบางแปลงที่ไม่ได้ไปดูแลแปลงหม่อนของตนเอง

3) โมเดลหม่อนแก้จนครบวงจร พื้นที่วิจัยนำร่องในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง จำนวน 16 ตำบล มีจำนวนกลุ่มเป้าหมาย มีจำนวน 1,011 ครัวเรือน จำนวน 3,967 คน ในโมเดลหม่อนแก้จนครบวงจร ทีมวิจัยได้ขยายพื้นที่อำเภอเมืองมายังพื้นที่บ้านโคกป่งเปือย และบ้านแก้ง ตำบลนาโสก ในอำเภอเมืองมุกดาหาร มีครัวเรือนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 9 ครัวเรือน 9 คน และได้ขยายมายังพื้นที่ตำบลหนองสูงใต้ ในอำเภอหนองสูง มีครัวเรือนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 30 ครัวเรือน 30 คน ในการดำเนินงานของโมเดลหม่อนแก้จนครบวงจร ทีมวิจัยได้มีการนำนวัตกรรมที่เป็นเทคโนโลยีด้านการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่ของสินค้า โดยอาศัยกลไกการดำเนินงานที่สำคัญคือหน่วยงานภาคีเครือข่ายภายในพื้นที่ เช่น การสนับสนุนพันธุ์หม่อน และการฝึกอบรมด้านการแปรรูปอาหารและเครื่องดื่ม โดยศูนย์หม่อนไหมฯ จังหวัดมุกดาหาร และหน่วยงานจากภายนอกพื้นที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น การสนับสนุนและอบรมให้ความรู้จากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในด้านการตรวจเพื่อวิเคราะห์หาสารสำคัญในใบหม่อน แนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตพืช (Good Agricultural Practice; GAP) แนวทางการยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

ด้านการใช้ที่ดินแปลงรวมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นความพยายามในการลดข้อจำกัดด้านปัจจัยในการผลิตของครัวเรือนคนจนคือที่ดินทำกิน เพื่อนำครัวเรือนเป้าหมายออกจากความยากจนในช่วงต้นน้ำโมเดลหม่อนแก้จนครบวงจรในพื้นที่อำเภอหนองสูง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การกำกับและดูแลของที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูง มีที่ดินที่ถูกกันไว้เพื่อเป็นที่ส่วนกลางหรือที่เรียกว่า “ที่ดินของรัฐ” ซึ่งเป็นที่ดินรก

ร้างว่างเปล่าไม่ได้มีการใช้ประโยชน์ในหลายพื้นที่ ด้วยความเชื่อมั่น (Trust) ในงานวิจัยและระบบข้อมูลจากการค้นหาและสอบทานที่ระบุถึงครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่แม่นยำ และเลือก Value Chain ที่สอดคล้องกับทุนเดิมของพื้นที่ที่มีมากกว่า 40 ปี คือการปลูกหม่อน ที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูง โดยนายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง อนุญาตให้กลุ่มวิสาหกิจปลูกหม่อนเข้าใช้พื้นที่ดังกล่าวข้างต้น จำนวน 3 ไร่ ซึ่งเป็นครัวเรือนคนจนที่อยู่ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อน มีการกำหนดกติกาที่เป็นเงื่อนไขของการเข้ามาใช้ประโยชน์ที่ดินที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานรัฐระดับอำเภอ ทั้งนายอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูง นำเงื่อนไขกติกาดังกล่าวมาประชาคมรับฟังความคิดเห็นจากครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ส่วนการจัดการแปลงปลูกจะเน้นในกระบวนการช่วยเหลือเกื้อกูลและความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละแปลงที่จะอยู่ใกล้กันเพื่อให้เกิดการดูแล การช่วยเหลือกันในการดูแลแปลงหากกรณีบางแปลงที่ไม่ได้ไปดูแลแปลงหม่อนของตนเอง

จากการวิเคราะห์การทำงานและการพัฒนาโมเดลหม่อนแก้จนครบวงจร ชี้ให้เห็นว่าโมเดลนี้ถือเป็นการพัฒนากลไกการทำงานทั้งระบบตลอดห่วงโซ่การผลิต ซึ่งเป็น Process Innovation โดยอาศัยการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานหลายส่วน และเป็น Product Innovation เพื่อพัฒนาสินค้าชุมชนให้มีความทันสมัยโดยใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน และเหมาะสมกับรูปแบบการตลาดของชุมชนและการตลาดสมัยใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ และยังเชื่อมโยง BCG Model ของชุมชนทั้งในด้านการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น การหมุนเวียนทางเศรษฐกิจรายได้และสินค้า รวมทั้งเป็นการทำธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยผลจากการดำเนินงานวิจัย มีส่วนทำให้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้น และได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ทักษะ ทั้งสามารถทำการปลูกหม่อนเพื่อขายใบ การแปรรูปหม่อนเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น ชาใบหม่อน สบู่ใบหม่อนแบบพกพา ยาสระผมใบหม่อน เป็นต้น รวมถึงมีช่องทางการตลาดที่สามารถเชื่อมโยงผลผลิตจากแปลงเกษตร เข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานของตลาดทั้งภายในและตลาดต่างประเทศ เช่น ตลาดที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือสถานประกอบการ อาทิ บริษัท Thai Japan จำกัด บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

4) โมเดลคลังแรงงานแก้จน เป็นการสร้างแพลทฟอร์ม (Platform) ภายใต้แนวคิดโมเดลคลังแรงงานแก้จน เพื่อเป็นพื้นที่ (Space) ช่วยเหลือให้แรงงานสามารถกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานพร้อมกับการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการให้ผู้ต้องการแรงงาน ผู้ประกอบการและแรงงานชุมชน ได้มีพื้นที่เจรจาต่อรองในการจ้างงาน โดยมีพื้นที่เป้าหมายชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน มีครัวเรือนคนจนเป้าหมายจำนวน 215 ครัวเรือน ในพื้นเมืองมุกดาหารพบว่ายังมีการจ้างแรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนคนจน ที่มีข้อจำกัดทางด้านการศึกษา การเข้าถึงเทคโนโลยี และทักษะด้านฝีมือแรงงานที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ชี้ให้เห็นว่าในตลาดแรงงานภายในจังหวัดมุกดาหารปัจจุบันผู้ต้องการหางานทำและผู้ต้องการว่าจ้างแรงงานยังมีความต้องการที่ไม่ตรงกัน มีส่วนให้คนจนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งจ้างงานหรือสถานประกอบการที่มีการจ้างงาน และมีรายได้ไม่มั่นคง

สำหรับการวิจัยระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ผู้วิจัยได้พัฒนาโมเดลแก้จน “คลังแรงงาน” ด้วยการพัฒนา Application Job Muk ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยี ประกอบด้วยการทำงาน 2 ส่วน คือ 1) Web Base Application และ 2) Mobile Application เพื่อรวบรวมข้อมูลแรงงานในจังหวัดมุกดาหาร นอกจากนี้โครงการวิจัยฯ ยังได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ“พัฒนาคลังแรงงาน” ขึ้นทั้งหมด 3 ครั้ง โดยการประชุมแต่ละครั้งนอกจากทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงด้านแรงงานในจังหวัด ได้มีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่นำไปสู่การสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ด้านแรงงานในพื้นที่ และได้แนวทางการพัฒนาโมเดลแก้

จนด้านการส่งเสริมอาชีพและการจัดการคลังแรงงานชุมชนแล้ว เวทีประชุมเชิงปฏิบัติการยังมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนา Application Job Muk ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น เสนอให้มีการปรับปรุงข้อมูลรายชื่อแรงงานในคลังแรงงาน App Job Muk ให้เป็นปัจจุบัน เสนอให้เพิ่มเติมวัตถุประสงค์ของคลังแรงงาน App Job Muk ให้ชัดเจน

นอกจากนี้ ทีมวิจัยยังได้ดำเนินการค้นหาแรงงานเพื่อนำเข้าสู่คลังแรงงาน โดยดำเนินการทั้ง 34 ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร โดยสามารถนำเข้าแรงงานที่มีความถนัด หรือสนใจงานด้านต่าง ๆ ที่เข้าสู่คลังแรงงานจำนวน 31 งาน/ทักษะอาชีพ รวมจำนวน 81 คน นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการจัดเวทีจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเมืองมุกดาหาร ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร (ใช้เวทีในการค้นหาสอบทานครัวเรือนยากจนระดับชุมชน) จำนวน 34 ชุมชน โดยใช้การประชาคมเพื่อแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชน สะท้อนปัญหาและความต้องการ เพื่อกำหนดประเด็นในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเมืองมุกดาหาร

1.4) เพื่อจัดทำระบบ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนของพื้นที่จังหวัดมุกดาหารอย่างเป็นรูปธรรม

ทีมวิจัยได้จัดทำระบบ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือ และสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนของพื้นที่จังหวัดมุกดาหารอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นการจัดประชุม เพื่อรายงานผลการดำเนินการในการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจน เพื่อให้บุคคลและหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องได้ช่วยกันร่วมตรวจสอบข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ทีมวิจัยได้ทำการค้นหาและสอบทาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงที่มีความแม่นยำ ซึ่งในการจัดทำ Poverty Forum ทีมวิจัยได้จัดทำในลักษณะเวทีคืนข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

เวที Poverty Forum ในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย

ในปี 2565 โครงการวิจัยได้มีการจัดเวที Poverty Forum ในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย ทั้งหมด 9 ครั้ง โดยเป็นการจัดเวทีคืนข้อมูลในระดับอำเภอ 1 ครั้งในเวทีประชุม ศจพ.อ. นิคมคำสร้อย และเป็นการจัดเวทีคืนข้อมูลในระดับตำบลอีก 8 ครั้งในเวทีประชุม ศจพ.ต. และ ศจพ.ท. ได้แก่ 7 ตำบลในอำเภอนิคมคำสร้อย และอีก 1 ครั้งในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย โดยมีชุดข้อมูลที่นำเข้าสู่เวที ดังนี้

1) การนำเสนอข้อมูลและข้อค้นพบในการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 7 ตำบล 79 หมู่บ้าน ทีมวิจัยได้จัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอในที่ประชุมเป็นภาพรวมในระดับอำเภอและรายตำบล โดยข้อมูลที่นำเสนอจะแบ่งออกเป็น 2 ระดับดังนี้

1.1) ข้อมูลที่นำเสนอในระดับอำเภอ ประกอบด้วย 1) การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 7 ตำบล 2) ระดับความยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อย 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับอำเภอ 5) ข้อมูลผู้ลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

1.2) ข้อมูลที่นำเสนอในระดับตำบล ประกอบด้วย 1) การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 7 ตำบล 2) ระดับความยากจนทั้ง 7 ตำบล 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับตำบล 5) ข้อมูลผู้ลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

2) ข้อมูลการส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านการเข้าถึงและการจัดสวัสดิการรัฐ ด้านสวัสดิการทางสังคม

3) การหาแนวทางหนุนเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนร่วมกันเพื่อไม่ให้เขากลับมายากจนได้อีก

4) การฝึกทักษะอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนที่พร้อมจะพัฒนา ผ่านกระบวนการโมเดลแก้จน ด้วยแนวคิดคุยกันทั้งอำเภอและโมเดลหม่อนแก้จน

เวที Poverty Forum ในพื้นที่เทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร

ในปี 2565 โครงการวิจัยได้มีการจัดเวที Poverty Forum ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ทั้งหมด 1 ครั้ง โดยเป็นการจัดเวทีประชุมร่วมกับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เทศบาลเมืองมุกดาหาร (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) เพื่อนำเสนอข้อมูลและส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน ให้แก่หน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ณ ห้องประชุมภูผาเทิบ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยมีชุดข้อมูลที่นำเข้าสู่เวที ดังนี้

1) การนำเสนอข้อมูลและข้อค้นพบในการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 34 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ทีมวิจัยได้จัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอในที่ประชุมเป็นภาพรวมในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารและรายชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร โดยข้อมูลที่นำเสนอจะแบ่งออกเป็น 2 ระดับดังนี้

1.1) ข้อมูลที่นำเสนอในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ประกอบด้วย 1) การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 34 ชุมชน 2) ระดับความยากจนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับเทศบาลเมือง

1.2) ข้อมูลที่นำเสนอในระดับชุมชน ประกอบด้วย 1) การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนระดับหมู่บ้าน ทั้ง 34 ชุมชน 2) ระดับความยากจนทั้ง 34 ชุมชน 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับชุมชน

2) ข้อมูลการส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านการเข้าถึงและการจัดสวัสดิการรัฐ ด้านสวัสดิการทางสังคม

3) การหาแนวทางหนุนเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนร่วมกันเพื่อไม่ให้เขากลับมายากจนได้อีก

4) การฝึกทักษะอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนที่พร้อมจะพัฒนา ผ่านกระบวนการโมเดลแก้จนคลังแรงงาน (Application Job Muk)

เวที Poverty Forum ในระดับจังหวัด

ในปี 2565 โครงการวิจัยได้มีการจัดเวที Poverty Forum ในระดับจังหวัด จำนวน 1 ครั้ง คือ จัด **“มหกรรมแก้จนคนเมืองมุก ครั้งที่ 1”** เสริมความรู้การปลูก, แปรรูปหม่อน ให้แก่เกษตรกร พร้อมขับเคลื่อนให้เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัด โดยจัดขึ้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2566 ณ ห้องพลอยบอลรูม โรงแรมพลอยพาเลซ อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร โดยมีรองอธิบดีกรมหม่อนไหม เป็นประธานเปิดการประชุม และมีผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมเข้าร่วม อาทิ รองผู้ว่า

ราชการจังหวัดมุกดาหาร, ที่ปรึกษาหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.), รองประธานสมาพันธ์ SME แห่งประเทศไทย, ประธานกรรมการบริหาร บริษัท สเปเชี่ยลตี้ เนเชอรัล โปรดักส์ จำกัด, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร, นายอำเภอนิคมคำสร้อย, ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย รวมผู้เข้าร่วมประชุมเสวนา 120 ท่าน โดยมีชุดข้อมูลที่ผู้เข้าร่วมแต่ละท่านนำเข้าสู่เวทีดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการ วัตถุประสงค์ และผลการดำเนินโครงการวิจัยฯ พร้อมทั้งหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
2) นโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร
3) สถานการณ์และยุทธศาสตร์หม่อนในประเทศไทย
4) หลักการและแนวคิดการพัฒนาพื้นที่วิจัยเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อขจัดความยากจนและสร้างโอกาสทางสังคม ในพื้นที่ยุทธศาสตร์เมืองชายแดน (Strategic Research Area for Poverty Alleviation and Social Mobility : SRA)”
5) การเสวนา “การแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร” โดยมีผู้ร่วมเสวนา ได้แก่ นายอำเภอนิคมคำสร้อย, ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย, ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลกกแดง และตัวแทนครัวเรือนยากจน
6) การเสวนา “หม่อน : โอกาสและข้อจำกัดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดมุกดาหาร” โดยมีผู้ร่วมเสวนา ได้แก่ รองประธานสมาพันธ์ SME แห่งประเทศไทย, ประธานกรรมการบริหาร บริษัท สเปเชี่ยลตี้ เนเชอรัล โปรดักส์ จำกัด และรองศาสตราจารย์ ดร.ชลันธร วิชาศิลป์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร
7) การจัดนิทรรศการ จัดแสดงผลงานวิจัย

ซึ่งเวที Poverty Forum ดังกล่าว เป็นพื้นที่ที่ผู้เชี่ยวชาญ และนักวิจัยระดับประเทศ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนตัวแทนครัวเรือนยากจนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้มาร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร และร่วมแนวทางพัฒนายุทธศาสตร์หม่อนสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดมุกดาหารต่อไป

1.5) เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนระดับพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัดมุกดาหาร (One Plan)

ทีมวิจัยตระหนักดีว่าปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่ซับซ้อน ซึ่งเกิดจากปัญหาเชิงโครงสร้างและปัจจัยส่วนบุคคล และความยากจนมีความเป็นพลวัตร จึงมุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาความยากจนด้วยกลไกคลินิกวิจัย (Research Clinic) ที่มีองค์ประกอบของนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านความยากจน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ภาคองค์กรชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผลิตความรู้ร่วม เพื่อหวังสร้างการเปลี่ยนแปลงการแก้ไขปัญหา นำมาสู่การสร้างเวที (Forum) เพื่อเป็นพื้นที่ (Space) การเจรจาพูดคุยที่มีหน่วยงานหรือสถาบันของรัฐ (Public Agencies) กับองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (Non-State Actors) เป็นการแสดงให้เห็นว่ารัฐไม่ใช้เจ้าของปัญหาความยากจน และไม่ใช่ผู้รู้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนแต่ฝ่ายเดียว การทำงานเพื่อเชื่อมโยงภาคีขับเคลื่อนผ่านกลไกเดิมที่มีอยู่หรือเกิดจากนโยบายของรัฐบาลทั้ง ศจพ.จ. และ ศจพ.อ. สร้างการรับรู้ปัญหาความยากจนในระดับจังหวัดให้กับหน่วยงานจากงานวิจัย เวทีการประชุมมีข้อหารือจากผลการวิจัยเพื่อแสวงหาทางออกในการแก้ปัญหาร่วมกัน

ส่วนการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร ล้วนเป็นข้อเสนอที่เกิดจากการเชื่อมโยงจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเวทีคลินิกวิจัย โดยทีมวิจัยได้ส่งข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับมาตรฐานเกษตรและการต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่า

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการค้า การลงทุน เพื่อเชื่อมโยงอาเซียนสู่สากล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน

แผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร ทีมวิจัยยังได้จัดทำแผนร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น ท้องที่ และจากการประชาคมหมู่บ้าน โดยมีแผนพัฒนาดังนี้

1) แผนพัฒนาจังหวัด จำนวน 1 แผน

2) แผนพัฒนาอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 1 แผน

3) แผนพัฒนาตำบล 7 ตำบล ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 7 แผน

4) แผนพัฒนาหมู่บ้าน 79 หมู่บ้าน ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 79 แผน

5) แผนพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 1 แผน

6) แผนพัฒนาชุมชน 34 ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 แผน

2. สรุปผลการวิจัยตาม OKR

จากการดำเนินงานภายใต้โครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหารในระยะที่ 3 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สามารถสรุปผลการวิจัยตาม OKR รายละเอียด ดังนี้

2.1 ค้นหาและสอบทาน และจำแนกครัวเรือนยากจน (เพิ่มเติม) ครอบคลุมทั้งจังหวัดมุกดาหาร (3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอนิคมคำสร้อย อำเภอเมืองมุกดาหาร และอำเภอหนองสูง) จำนวน 1,843 ครัวเรือน หรือ 7,421 คน

จากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 และปีที่ 2 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 5,673 ครัวเรือน ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทาน 100% เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ตกหล่น โดยมีเป้าหมายในการค้นหาสอบทานใหม่ใน 3 อำเภอ 1,998 ครัวเรือน หรือ 8,053 คน ซึ่งแบ่งตามพื้นที่ดำเนินการ ดังนี้

1) อำเภอนิคมคำสร้อย มีคนจนเป้าหมายจำนวน 628 ครัวเรือน หรือ 2,600 คน

2) อำเภอหนองสูง มีคนจนเป้าหมายจำนวน 150 ครัวเรือน หรือ 633 คน

3) อำเภอเมืองมุกดาหาร มีคนจนเป้าหมายจำนวน 1,220 ครัวเรือน หรือ 4,820 คน

ผลการดำเนินการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 สามารถจำแนกผลที่เกิดขึ้นเป็น 3 ระดับ คือ

1) ระดับผลผลิต (Output) ทีมวิจัยสามารถดำเนินการ Add on ข้อมูลครัวเรือนคนยากจนเพิ่ม จำนวน 311 ครัวเรือน และเกิดกองทุนผู้ปกครองส่งเสริมผู้มีรายได้น้อย 29 ทุน ทุนละ 3,000 บาท/ครัวเรือน โดยมีรายละเอียดข้อมูลจำนวนครัวเรือนรายอำเภอ สรุปได้ดังนี้

อำเภอนิคมคำสร้อย: ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทาน 100% ในอำเภอนิคมคำสร้อย 79 หมู่บ้าน 7 ตำบล 628 ครัวเรือน จากข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT ทีมวิจัยจึงได้นำข้อมูลครัวเรือนยากจน 628 ครัวเรือน ลงพื้นที่เพื่อค้นหาสอบทานใหม่ทั้ง 79 หมู่บ้าน 7 ตำบลครอบคลุมทั้งอำเภอนิคมคำสร้อย จากการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ (Inclusion Error) จำนวน 83 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) จำนวน 125 ครัวเรือน จึงได้ข้อมูลจำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 753 ครัวเรือน

อำเภอหนองสูง: ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT พบว่าในอำเภอหนองสูง มีข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 5 ตำบล 150 ครัวเรือน หรือ 633 คน ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทานในอำเภอหนองสูง จำนวน 6 ตำบล คิดเป็น 100% ครอบคลุมอำเภอหนองสูง จากการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ จำนวน 138 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP จำนวน 25 ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 175 ครัวเรือน

อำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร): ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT พบว่าในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) มีข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 12 ตำบล 1,003 ครัวเรือน หรือ 3,884 คน ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทานในอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) จำนวน 12 ตำบล คิดเป็น 100% ครอบคลุมอำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร) จากการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ จำนวน 839 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP จำนวน 94 ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 1,097 ครัวเรือน

อำเภอเมืองมุกดาหาร (ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร): ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 3 ทีมวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT พบว่าในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารมีข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 16 ชุมชน 215 ครัวเรือน จำนวน 935 คน ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการค้นหาและสอบทาน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารจำนวน 34 ชุมชน คิดเป็น 100% ครอบคลุมในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จากการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 พบว่าเป็นคนรั่วไหลในระบบ จำนวน 151 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP จำนวน 58 ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนยากจนที่ผ่านการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 จำนวน 273 ครัวเรือน

ผลจากการลงพื้นที่ค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน 100% ของโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 3 ทีมวิจัยพบว่า ทั้ง 3 อำเภอเป้าหมาย มีคนรั่วไหลในระบบ จำนวน 1,211 ครัวเรือน คนตกหล่นจากระบบ TPMAP จำนวน 302 ครัวเรือน นอกเหนือจากนี้ทีมวิจัยยังได้ดำเนินการค้นหาและสอบทานในพื้นที่อื่นเพิ่มเติม เฉพาะกรณีครัวเรือนยากจนที่ขาดโอกาสด้านการศึกษา เพื่อส่งต่อความช่วยเหลือผ่านกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ทำให้พบว่ามีครัวเรือนตกหล่น (ด้านการศึกษา) จากอำเภอหวานใหญ่ อำเภอดงหลวง และอำเภอคำชะอี อีกจำนวน 9 ครัวเรือน รวมแล้วในการดำเนินโครงการระยะที่ 3 ทีมวิจัยสามารถค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน รวมจำนวนทั้งสิ้น 311 ครัวเรือน จากนั้นได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ตก

หล่นจำนวน 311 ครัวเรือน ลงในระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS) และได้จัดเวทีเพื่อประชุมคืนข้อมูลให้กับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั่ง 3 อำเภอ และคืนข้อมูลให้กับผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านในทุกตำบลของ 3 อำเภอ โดยสรุปผลจากการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนทั้งในปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนทั้ง 7 อำเภอ รวมทั้งสิ้นจำนวน 5,984 ครัวเรือน ซึ่งปัจจุบันถูกบันทึกอยู่ในระบบ PPAOS รวมจำนวนทั้งสิ้น 5,967 ครัวเรือน (อีกจำนวน 17 ครัวเรือนยังคงติดปัญหาด้านการประมวลผลข้อมูลในระบบ)

2) ระดับผลลัพธ์ (Outcome) ได้แก่ ครัวเรือนคนจนมีอาชีพและสามารถสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการปลูกหม่อน การสร้างผลิตภัณฑ์จากหม่อน รวมถึงเกิดรวมกลุ่มและกองทุน ทำให้ชุมชนมีกองทุนสำหรับช่วยเหลือกลุ่มคนยากจน ผู้มีรายได้น้อย ผู้สูงอายุ สำหรับเป็นสวัสดิการ และสนับสนุนในการประกอบอาชีพ

3) ระดับผลกระทบ (Impacts) เกิดระบบการดูแล ช่วยเหลือกลุ่มครัวเรือคนยากจนเป้าหมาย โดยอาศัยระบบฐานข้อมูลของโครงการ การส่งต่อความช่วยเหลือที่ทำงานร่วมกับกลไกโครงข่ายทางสังคม หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ มีการทำแผนร่วมกัน เช่น แผนการทำงานของ ศจพ.จ /ศจพ.อ

2.2 จัดทำระบบส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 1 ระบบ

ในการดำเนินโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยได้พัฒนาระบบส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 1 ระบบ ซึ่งเป็นระบบส่งต่อและช่วยเหลือต่อเนื่อง 3 ปี ตั้งแต่ปี 2563-2565 โดยมีองค์ประกอบของระบบส่งต่อและช่วยเหลือ คือ 1) กลไก/ภาคีเครือข่ายในการส่งต่อความช่วยเหลือ 2) กระบวนการส่งต่อความช่วยเหลือ 3) ระบบข้อมูลในการส่งต่อความช่วยเหลือ และ4) แนวทางการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน โดยแต่ละองค์ประกอบสรุปได้ดังนี้

1) กลไก/ภาคีเครือข่ายในการส่งต่อความช่วยเหลือ ทีมวิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) โดยการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือ Value Chain และการวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคีเครือข่ายการพัฒนาฯ (Key Partners) ในโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร โดยได้กำหนดการทำความร่วมมือเพื่อแก้ไขความยากจน (MOU) จำนวน 45 หน่วยงาน โดยได้ประสานงานหน่วยงานที่มีพันธกิจเดียวกันคือการแก้ไขปัญหาความยากจนในแต่ละด้าน ซึ่งประกอบด้วยกลไกภาคีเครือข่ายในหลายระดับ ได้แก่ (1) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับกระทรวง/กรม (2) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับจังหวัด (3) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับอำเภอ (4) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับท้องถิ่น (5) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับท้องทุ่ง (6) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับชุมชน

2) กระบวนการส่งต่อความช่วยเหลือ กระบวนการในการส่งต่อความช่วยเหลือ แบ่งการทำงาน เป็น 3 ช่วง คือ 1) ช่วงต้นน้ำ มีจำแนกข้อมูลตามสภาพปัญหาและความต้องการของครัวเรือนเป้าหมาย และวิเคราะห์ความเร่งด่วน เพื่อส่งต่อให้หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้าง 2) ช่วงกลางน้ำ เป็นหน่วยงานและกลไกการดำเนินงานพื้นที่ดำเนินการสอบทาน และให้ความช่วยเหลือแบบบูรณาการ ทั้งระหว่างหน่วยงานในพื้นที่และภาคีที่เกี่ยวข้อง และ 3) ช่วงปลายน้ำ เป็นช่วงที่ต้องติดตามและประเมินผลการช่วยเหลือ และวางแผนพัฒนาให้เกิดการต่อยอดการทำงาน

จากผลการดำเนินโครงการฯ ในปีที่ 1 และปีที่ 2 ซึ่งทีมวิจัยได้มีจัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลง 3 ครั้ง เป็นการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อส่งต่อความช่วยเหลือและให้

ความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ส่วนผลการดำเนินโครงการฯ ในปีที่ 3 ทีมวิจัยพัฒนาระบบการส่งต่อความช่วยเหลือในรูปแบบ Poverty Forum เพื่อให้การส่งต่อความช่วยเหลือมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยกระบวนการส่งต่อความช่วยเหลือด้วยรูปแบบ MOU และ Poverty Forum ประกอบด้วย (1) Poverty Forum ระดับจังหวัด: มหกรรมแก้จน คนเมืองมุก ครั้งที่ 1, การจัด Poverty Forum ในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อยทั้งหมด 9 ครั้ง และ การจัด Poverty Forum ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 1 ครั้ง

3) ระบบข้อมูลในการส่งต่อความช่วยเหลือ

ทีมวิจัยมีเครื่องมือที่ใช้ในการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เครื่องมือที่เป็นเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร โดยทีมวิจัยได้มอบเอกสารข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหารให้หน่วยงานที่มาร่วมประชุมคลินิกวิจัย 2) เครื่องมือที่เป็นระบบฐานข้อมูลออนไลน์ ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Mukdahan Model โดยทีมวิจัยได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการใช้ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน เชิญหน่วยงานที่ MOU และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนได้มาฝึกปฏิบัติการในการใช้ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน เพื่อทำการวิเคราะห์และช่วยเหลือครัวเรือนยากจนตามภารกิจของหน่วยงานต่อไป โดยสรุป ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจน 2 รูปแบบ คือ 1) ระบบข้อมูลตามแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF ทุน 5 ด้าน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนธรรมชาติ ทุนการเงิน ทุนกายภาพและทุนสังคม โดยข้อมูลชุดนี้ใช้ในการส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงาน และ 2) ระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางนโยบาย ซึ่งเป็นข้อมูลที่ใช้ในเวที Poverty forum

4) แนวทางการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน

ผลจากการดำเนินโครงการวิจัยระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยได้มีการจัดทำแนวทางการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน โดยแบ่งครัวเรือนออกเป็นกลุ่ม 4 กลุ่มได้แก่ อยู่ลำบาก อยู่ยาก อยู่ได้ และอยู่ดี แต่ละกลุ่มทำการระบุประเภทการช่วยเหลือ แนวทางการส่งต่อและช่วยเหลือ และหน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ

2.3 ส่งต่อความช่วยเหลือ 100%

ในการดำเนินโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่ร่วมทำ MOU ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 23 หน่วยงาน โดยจำแนกเป็นการส่งต่อความช่วยเหลือในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านการศึกษา ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือในด้านการศึกษาให้กับวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารจะเป็นผู้คัดกรองนักศึกษาจากครัวเรือนยากจนระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก และอยู่ได้ ที่มีชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 74 คน เพื่อให้ได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

2) ด้านที่อยู่อาศัย ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนที่อยู่ในระดับ อยู่ลำบาก และอยู่ยาก ที่อยู่ในระบบฐานข้อมูล จำนวน 19 ครัวเรือน ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการซ่อมแซมและสร้างบ้าน ประกอบด้วย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้ให้การช่วยเหลือการซ่อมแซมบ้านพอเพียง ประจำปีงบประมาณ 2565 งบประมาณ ครัวเรือนละ 20,500 บาท และส่งต่อความช่วยเหลือให้กับบริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด โดยให้งบประมาณในการสร้างบ้าน 1 หลัง เป็นจำนวนเงิน 179,680 บาท

3) ด้านการพัฒนาอาชีพ ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนที่อยู่ในระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก และอยู่ได้ ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการฝึกและพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ มุกดาหาร วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย วิสาหกิจชุมชนการปลูกหม่อนแก้จน ตำบลกกแดง ศูนย์เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ตำบลกกแดง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

4) ด้านการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อข้อมูลและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อยและทีมวิจัยได้หนุนเสริมในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้เข้าถึงการสมัครลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 2565 ได้ทั้ง 79 หมู่บ้าน 7 ตำบลในอำเภอนคมคำสร้อย จำนวน 670 ครัวเรือน โดยมีครัวเรือนยากจนที่ได้ทำการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปแล้ว จำนวน 670 ครัวเรือนหรือคิดเป็นร้อยละ 100 (ข้อมูล ณ วันที่ 29 กันยายน 2565)

5) ด้านการจัดสวัสดิการทางสังคม ครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อยได้รับสวัสดิการทางสังคม โดยได้รับถุงยังชีพ จำนวน 190 ครัวเรือน ซึ่งได้รับจากที่ทำการปกครองอำเภอนิคมคำสร้อย โดยนายอำเภอนิคมคำสร้อย นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ มอบถุงยังชีพ จำนวน 60 ครัวเรือน บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม มอบถุงยังชีพ จำนวน 60 ครัวเรือน กอง พชอ. และมูลนิธิสุทธิธรรม มอบถุงยังชีพ จำนวน 70 ครัวเรือน

2.4 สร้างระบบข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) การนำเข้า การนำออกข้อมูลครัวเรือนยากจน (Add on and Exit) ที่ได้รับการช่วยเหลือแล้วออกจากระบบ จำนวน 1 ระบบ

ในการดำเนินโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยได้สร้างระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนและระบบติดตามการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน 1 ระบบ คือ Mukdahan Well-Being Model (MWM) ซึ่งในระบบฐานข้อมูล MWM มีข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่ที่มีความแม่นยำ จำนวน 5,967 ครัวเรือน ครอบคลุมทั้ง 7 อำเภอในจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งจะทำให้ระบบการช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมายมีทิศทางที่ชัดเจนขึ้น ในส่วนของขั้นตอนการพัฒนาและทดสอบระบบ ทีมวิจัยได้เชิญหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนา โดยมีการจัดเวทีประชุมขึ้นจำนวน 4 ครั้ง ประกอบด้วย ครั้งที่ 1 จัดประชุมเพื่อเสนอความต้องการฟังก์ชั่นในการใช้งานระบบ ซึ่งแต่ละหน่วยงานได้ให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นและความต้องการในส่วนของข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องมีในระบบ ครั้งที่ 2 จัดประชุมเพื่อทดสอบการใช้งานระบบ ครั้งที่ 3 และ 4 จัดฝึกอบรมและทดลองใช้งานระบบ โดยทีมวิจัยได้กำหนด User และ Password ให้แต่ละหน่วยงานได้ทดลองและนำไปปฏิบัติงานในการลงข้อมูลในระบบ โดยมีแผนในการติดตั้งระบบติดตามช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอนิคมคำสร้อย อำเภอหนองสูง และหน่วยงานที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ได้แก่ พมจ. พช. สำนักงานจังหวัด ศจพ.จ. ศจพ.อ. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.5 พัฒนาโมเดลแก้จน (Operating Model) ระดับพื้นที่ที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนจนเป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจน ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods Framework: SLF) ที่ระบุนวัตกรรมและ/หรือเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพ/ยกระดับรายได้คนจน 40% ล่าง อย่างน้อย 1,161 ครัวเรือน หรือ 4,699 คน จากคนจนเป้าหมายรวมทั้งสิ้นจำนวน 1,843 ครัวเรือน หรือ 7,421 คน ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 10% จำนวน 2 โมเดล

ในการดำเนินโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยได้พัฒนาโมเดลในการแก้ไขปัญหาความยากจนฯ จำนวน 3 โมเดล ดังนี้

1) โมเดลแก้จน “คุยกันทั้งอำเภอ” และ “หม่อนแก้จน” ทีมวิจัยได้นำแนวคิด Collaborative Governance มาเป็นกรอบในการขับเคลื่อนโมเดล ด้วยการทำให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือ ภายใต้แนวคิดที่ชื่อว่า “คุยกันทั้งอำเภอ” ด้วยการสร้างพื้นที่ (Space) การพูดคุยเจราต่อรอง (Face to Face Dialogues) โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนคนจนผ่านระบบตรวจสอบข้อมูลที่มีคุณภาพ และผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มาเป็นเครื่องมือในการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจสาธารณะ (Public Trust) และนำมาสู่ซึ่งเวที (Forum) การเจรจาพูดคุยที่มีหน่วยงานหรือสถาบันของรัฐ (Public Agencies) อาทิ สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานจังหวัด เป็นต้น ร่วมกับองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (Non-State Actors) กับองค์กรภาคประชาสังคมอย่างขบวนองค์กรชุมชน

โมเดลแก้จน “คุยกันทั้งอำเภอ” และ “หม่อนแก้จน” ทำให้เกิดการพัฒนากลไกการทำงานอำเภอทั้งระบบ ซึ่งเป็น Process Innovation และโมเดลหม่อนแก้จน ซึ่งเป็น Product Innovation มีครัวเรือนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,600 คน โดยในส่วนแรกพบว่า กลไกการทำงานอำเภอทั้งระบบมีส่วนให้เกิดแผนการพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบ One Plan เพื่อขับเคลื่อนทุนทั้ง 5 ด้าน ให้เอื้อต่อการดำรงชีพของครัวเรือนยากจนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นทุนการเงิน ทุนสังคม ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ และทุนธรรมชาติ ส่วนที่สองพบว่าโมเดลหม่อนแก้จน นอกจากจะมีส่วนให้เกิดการพัฒนาทุนทั้ง 5 ด้านที่เอื้อต่อการดำรงชีพของครัวเรือนยากจนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายแล้ว ยังมีส่วนเสริมศักยภาพของชุมชนในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและช่วยเหลือคนจนในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชน รวมถึงเป็นการทำเกษตรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

จากการวิเคราะห์การทำงานและการพัฒนาโมเดลแก้จน “คุยกันทั้งอำเภอ” และ “หม่อนแก้จน” ผู้วิจัยมีข้อค้นพบสำคัญคือ ผู้นำเป็นกุญแจสำคัญต่อความสำเร็จของการทำงานแบบร่วมคิดร่วมทำในอำเภอนิคมคำสร้อยคือ นายอำเภอนิคมคำสร้อย ซึ่งเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย เป็นผู้นำที่สร้างกระบวน (Facilitative Leadership) ให้เกิดความร่วมมือ และคอยทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเมื่อเกิดความแตกต่างทางความคิดหรือข้อมูลจากหน่วยงานที่ขัดแย้งกัน การสร้างแรงจูงใจให้มาทำงานร่วมกันในการแก้ปัญหาความยากจน รวมถึงการเป็นผู้จัดการเครือข่าย (Network Manager) ที่ทำหน้าที่ประสานการทำงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้ามาเป็นภาคีเครือข่าย และติดตามความก้าวหน้าระหว่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

การใช้ที่ดินแปลงรวมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นความพยายามในการลดข้อจำกัดด้านปัจจัยในการผลิตของครัวเรือนคนจนคือที่ดินทำกิน เพื่อนำครัวเรือนเป้าหมายออกจากความยากจน ในการพัฒนาโมเดลหม่อนแก้จนในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การกำกับและดูแลของสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีที่ดินที่ถูกกันไว้เพื่อเป็นที่ส่วนกลางหรือที่เรียกว่า “ที่ดินสงวนเพื่อกิจการนิคมสร้างตนเอง” ซึ่งเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าไม่ได้มีการใช้ประโยชน์ในหลายพื้นที่ ด้วยความเชื่อมั่น (Trust) ในงานวิจัยและระบบข้อมูลจากการค้นหาและสอบทานที่ระบุถึงครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่แม่นยำ และเลือก Value Chain ที่สอดคล้องกับทุนเดิมของพื้นที่ที่มีมากกว่า 40 ปี คือการปลูกหม่อน สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย จึงได้ใช้ระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการใช้ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติอื่นในพื้นที่นิคมสร้างตนเอง พ.ศ.2537 ข้อ 42 และอนุญาตให้กลุ่มวิสาหกิจปลูกหม่อนแก้จนเข้าใช้พื้นที่ดังกล่าวข้างต้น จำนวน 93 ไร่ โดยสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ได้จัดสรรที่ดินให้ครัวเรือนยากจนเข้ามาใช้ประโยชน์ 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ได้จัดสรรที่ดินจำนวน 83 ไร่ และครั้งที่ 2

ได้จัดสรรที่ดินจำนวน 10 ไร่ โดยเริ่มต้นนำร่องด้วยการนำที่ดินมาจัดสรรให้ครัวเรือนคนจนเป้าหมายจำนวน 29 ครัวเรือนๆ ละ 1 ไร่ ซึ่งเป็นครัวเรือนคนจนที่อยู่ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อน มีการกำหนดกติกาที่เป็นเงื่อนไขของการเข้ามาใช้ประโยชน์ที่ดินที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานรัฐระดับอำเภอ ทั้งนายอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ขบวนองค์กรชุมชน และสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย นำเงื่อนไขกติกาดังกล่าวมาประชาคมรับฟังความคิดเห็นจากครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ส่วนการจัดการแปลงปลูกจะเน้นในกระบวนการช่วยเหลือเกื้อกูลและความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละแปลงที่จะอยู่ใกล้กันเพื่อให้เกิดการดูแล การช่วยเหลือกันในการดูแลแปลงหากกรณีบางแปลงที่ไม่ได้ไปดูแลแปลงหม่อนของตนเอง

2) โมเดลหม่อนแก้จนครบวงจร พื้นที่วิจัยนำร่องในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอหนองสูง จำนวน 16 ตำบล มีจำนวนกลุ่มเป้าหมาย มีจำนวน 1,011 ครัวเรือน จำนวน 3,967 คน ในโมเดลหม่อนแก้จนครบวงจร ทีมวิจัยได้ขยายพื้นที่อำเภอเมืองมายังพื้นที่บ้านโคกป่งเปือย และบ้านแก้ง ตำบลนาโสก ในอำเภอเมืองมุกดาหาร มีครัวเรือนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 9 ครัวเรือน 9 คน และได้ขยายมายังพื้นที่ตำบลหนองสูงใต้ ในอำเภอหนองสูง มีครัวเรือนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 30 ครัวเรือน 30 คน ในการดำเนินงานของโมเดลหม่อนแก้จนครบวงจร ทีมวิจัยได้มีการนำนวัตกรรมที่เป็นเทคโนโลยีด้านการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่ของสินค้า โดยอาศัยกลไกการดำเนินงานที่สำคัญคือ หน่วยงานภาคีเครือข่ายภายในพื้นที่ เช่น การสนับสนุนพันธุ์หม่อน และการฝึกอบรมด้านการแปรรูปอาหารและเครื่องดื่ม โดยศูนย์หม่อนไหมฯ จังหวัดมุกดาหาร และหน่วยงานจากภายนอกพื้นที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น การสนับสนุนและอบรมให้ความรู้จากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในด้านการตรวจเพื่อวิเคราะห์หาสารสำคัญในใบหม่อน แนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตพืช (Good Agricultural Practice; GAP) แนวทางการยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

ด้านการใช้ที่ดินแปลงรวมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นความพยายามในการลดข้อจำกัดด้านปัจจัยในการผลิตของครัวเรือนคนจนคือที่ดินทำกิน เพื่อนำครัวเรือนเป้าหมายออกจากความยากจนในช่วงต้นน้ำโมเดลหม่อนแก้จนครบวงจรในพื้นที่อำเภอหนองสูง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การกำกับและดูแลของที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูง มีที่ดินที่ถูกกันไว้เพื่อเป็นที่ส่วนกลางหรือที่เรียกว่า “ที่ดินของรัฐ” ซึ่งเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าไม่ได้มีการใช้ประโยชน์ในหลายพื้นที่ ด้วยความเชื่อมั่น (Trust) ในงานวิจัยและระบบข้อมูลจากการค้นหาและสอบทานที่ระบุถึงครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่แม่นยำ และเลือก Value Chain ที่สอดคล้องกับทุนเดิมของพื้นที่ที่มีมากกว่า 40 ปี คือการปลูกหม่อน ที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูง โดยนายปิติณัช นิธิศธานี นายอำเภอหนองสูง อนุญาตให้กลุ่มวิสาหกิจปลูกหม่อนเข้าใช้พื้นที่ดังกล่าวข้างต้น จำนวน 3 ไร่ ซึ่งเป็นครัวเรือนคนจนที่อยู่ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อน มีการกำหนดกติกาที่เป็นเงื่อนไขของการเข้ามาใช้ประโยชน์ที่ดินที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานรัฐระดับอำเภอ ทั้งนายอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูง นำเงื่อนไขกติกาดังกล่าวมาประชาคมรับฟังความคิดเห็นจากครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ส่วนการจัดการแปลงปลูกจะเน้นในกระบวนการช่วยเหลือเกื้อกูลและความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละแปลงที่จะอยู่ใกล้กันเพื่อให้เกิดการดูแล การช่วยเหลือกันในการดูแลแปลงหากกรณีบางแปลงที่ไม่ได้ไปดูแลแปลงหม่อนของตนเอง

จากการวิเคราะห์การทำงานและการพัฒนาโมเดลหม่อนแก้จนครบวงจร ชี้ให้เห็นว่าโมเดลนี้ถือเป็นการพัฒนากลไกการทำงานทั้งระบบตลอดห่วงโซ่การผลิต ซึ่งเป็น Process Innovation โดยอาศัยการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานหลายส่วน และเป็น Product Innovation เพื่อพัฒนาสินค้าชุมชน

ให้มีความทันสมัยโดยใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชน และเหมาะสมกับรูปแบบการตลาดของชุมชนและการตลาดสมัยใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ และยังเชื่อมโยง BCG Model ของชุมชนทั้งในด้านการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น การหมุนเวียนทางเศรษฐกิจรายได้และสินค้า รวมทั้งเป็นการทำธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยผลจากการการดำเนินงานวิจัย มีส่วนทำให้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้น และได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ทักษะ ทั้งสามารถทำการปลูกหม่อนเพื่อขายใบ การแปรรูปหม่อนเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น ชาใบหม่อน สบู่ใบหม่อนแบบพกพา ยาสระผมใบหม่อน เป็นต้น รวมถึงมีช่องทางการตลาดที่สามารถเชื่อมโยงผลผลิตจากแปลงเกษตร เข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานของตลาดทั้งภายในและตลาดต่างประเทศ เช่น ตลาดที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือสถานประกอบการ อาทิ บริษัท Thai Japan จำกัด บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

3) โมเดลคลังแรงงานแก้จน เป็นการสร้างแพลทฟอร์ม (Platform) ภายใต้แนวคิดโมเดลคลังแรงงานแก้จน เพื่อเป็นพื้นที่ (Space) ช่วยเหลือให้แรงงานสามารถกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานพร้อมกับการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการให้ผู้ต้องการแรงงาน ผู้ประกอบการและแรงงานชุมชน ได้มีพื้นที่เจรจาต่อรองในการจ้างงาน โดยมีพื้นที่เป้าหมายชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน มีครัวเรือนคนจนเป้าหมายจำนวน 215 ครัวเรือน ในพื้นเมืองมุกดาหารพบว่ายังมีการจ้างแรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนคนจน ที่มีข้อจำกัดทางด้านการศึกษา การเข้าถึงเทคโนโลยี และทักษะด้านฝีมือแรงงานที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ชี้ให้เห็นว่าในตลาดแรงงานภายในจังหวัดมุกดาหารปัจจุบันผู้ต้องการหางานทำและผู้ต้องการว่าจ้างแรงงานยังมีความต้องการที่ไม่ตรงกัน มีส่วนให้คนจนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งจ้างงานหรือสถานประกอบการที่มีการจ้างงาน และมีรายได้ไม่มั่นคง

สำหรับการวิจัยระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ผู้วิจัยได้พัฒนาโมเดลแก้จน “คลังแรงงาน” ด้วยการพัฒนา Application Job Muk ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยี ประกอบด้วยการทำงาน 2 ส่วน คือ 1) Web Base Application และ 2) Mobile Application เพื่อรวบรวมข้อมูลแรงงานในจังหวัดมุกดาหาร นอกจากนี้โครงการวิจัยฯ ยังได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ“พัฒนาคลังแรงงาน” ขึ้นทั้งหมด 3 ครั้ง โดยการประชุมแต่ละครั้งนอกจากทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงด้านแรงงานในจังหวัด ได้มีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่นำไปสู่การสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ด้านแรงงานในพื้นที่ และได้แนวทางการพัฒนาโมเดลแก้จนด้านการส่งเสริมอาชีพและการจัดการคลังแรงงานชุมชนแล้ว เวทีประชุมเชิงปฏิบัติการยังมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนา Application Job Muk ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น เสนอให้มีการปรับปรุงข้อมูลรายชื่อแรงงานในคลังแรงงาน App Job Muk ให้เป็นปัจจุบัน เสนอให้เพิ่มเติมวัตถุประสงค์ของคลังแรงงาน App Job Muk ให้ชัดเจน

นอกจากนี้ ทีมวิจัยยังได้ดำเนินการค้นหาแรงงานเพื่อนำเข้าสู่คลังแรงงาน โดยดำเนินการทั้ง 34 ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร โดยสามารถนำเข้าแรงงานที่มีความถนัด หรือสนใจงานด้านต่าง ๆ ที่เข้าสู่คลังแรงงานจำนวน 31 งาน/ทักษะอาชีพ รวมจำนวน 81 คน นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการจัดเวทีจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเมืองมุกดาหาร ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร (ใช้เวทีในการค้นหาสอบทานครัวเรือนยากจนระดับชุมชน) จำนวน 34 ชุมชน โดยใช้การประชาคมเพื่อแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชน สะท้อนปัญหาและความต้องการ เพื่อกำหนดประเด็นในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเมืองมุกดาหาร

2.6 จัดทำ Poverty Forum เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและสร้างยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 2 ครั้ง

ในการดำเนินโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยได้จัดทำ Poverty Forum ระดับพื้นที่อำเภอรวมทั้งหมด 10 ครั้ง และระดับจังหวัด 1 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 11 ครั้ง โดยสรุปดังนี้

เวที Poverty Forum ในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย

ในปี 2565 โครงการวิจัยได้มีการจัดเวที Poverty Forum ในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อยทั้งหมด 9 ครั้ง โดยเป็นการจัดเวทีคืนข้อมูลในระดับอำเภอ 1 ครั้งในเวทีประชุม ศจพ.อ. นิคมคำสร้อย และเป็นการจัดเวทีคืนข้อมูลในระดับตำบลอีก 8 ครั้งในเวทีประชุม ศจพ.ต. และ ศจพ.ท. ได้แก่ 7 ตำบลในอำเภอนิคมคำสร้อย และอีก 1 ครั้งในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย โดยเวทีแต่ละครั้งนอกจากเป็นการนำเสนอข้อมูลและข้อค้นพบในการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 แล้วยังมีการพูดคุยถึงข้อมูลการส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ และการหาแนวทางหนุนเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนร่วมกันเพื่อไม่ให้เขากลับมายากจนได้อีก รวมถึงมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้จนระดับอำเภอและระดับตำบล และการฝึกทักษะอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนที่พร้อมจะพัฒนา

เวที Poverty Forum ในพื้นที่เทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร

ในปี 2565 โครงการวิจัยได้มีการจัดเวที Poverty Forum ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหารทั้งหมด 1 ครั้ง โดยเป็นการจัดเวทีประชุมร่วมกับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เทศบาลเมืองมุกดาหาร (ศจพ.ทม.มุกดาหาร) เพื่อนำเสนอข้อมูลและส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน ให้แก่หน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ในเวทีประชุมมีประเด็นการพูดคุยดังนี้

1) การนำเสนอข้อมูลและข้อค้นพบในการค้นหาและสอบทานใหม่ในปีที่ 3 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 34 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร เพื่อนำเสนอในที่ประชุมเป็นภาพรวมในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารและรายชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

2) ข้อมูลการส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านการเข้าถึงและการจัดสวัสดิการรัฐ ด้านสวัสดิการทางสังคม

3) การหาแนวทางหนุนเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนร่วมกันเพื่อไม่ให้เขากลับมายากจนได้อีก

4) การฝึกทักษะอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนที่พร้อมจะพัฒนา ผ่านกระบวนการโมเดลแก้จนคลังแรงงาน (Application Job Muk)

เวที Poverty Forum ในระดับจังหวัด

ในปี 2565 โครงการวิจัยได้มีการจัดเวที Poverty Forum ในระดับจังหวัด จำนวน 1 ครั้ง คือ จัด **“มหกรรมแก้จนคนเมืองมุก ครั้งที่ 1”** ในเวทีประชุมมีประเด็นการพูดคุยดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการ วัตถุประสงค์ และผลการดำเนินโครงการวิจัยฯ พร้อมทั้งหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
2) นโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร
3) สถานการณ์และยุทธศาสตร์หม่อนในประเทศไทย

4) หลักการและแนวคิดการพัฒนาพื้นที่วิจัยเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อขจัดความยากจนและสร้างโอกาสทางสังคม ในพื้นที่ยุทธศาสตร์เมืองชายแดน (Strategic Research Area for Poverty Alleviation and Social Mobility : SRA)"
5) การเสวนา "การแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร" โดยมีผู้ร่วมเสวนา ได้แก่ นายอำเภอนิคมคำสร้อย, ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย, ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลกกแดง และตัวแทนครัวเรือนยากจน
6) การเสวนา "หม่อน : โอกาสและข้อจำกัดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดมุกดาหาร" โดยมีผู้ร่วมเสวนา ได้แก่ รองประธานสมาพันธ์ SME แห่งประเทศไทย, ประธานกรรมการบริหาร บริษัท สเปเชี่ยลตี้ เนเชอรัล โปรดักส์ จำกัด และรองศาสตราจารย์ ดร.ชลันธร วิชาศิลป์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร
7) การจัดนิทรรศการ จัดแสดงผลงานวิจัย

ซึ่งเวที Poverty Forum ดังกล่าว เป็นพื้นที่ที่ผู้เชี่ยวชาญ และนักวิจัยระดับประเทศ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนตัวแทนครัวเรือนยากจนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้มาร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร และร่วมแนวทางพัฒนายุทธศาสตร์หม่อนสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดมุกดาหารต่อไป

2.7 สร้างกลไกประสานความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับพื้นที่ จำนวน 1 กลไก

ในการดำเนินโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 โครงการวิจัยฯ ได้สร้างกลไกประสานความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับพื้นที่ จำนวน 1 กลไก คือ กลไกแนวคิด "คุยกันทั้งอำเภอ" มีนายอำเภอเป็นหัวหน้า (Area Manager) สั่งการให้หน่วยงาน ภาคี เครือข่าย ร่วมมือและบูรณาการ การดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาความยากจนในอำเภอนิคมคำสร้อย ผ่านกลไกการดำเนินงานของศูนย์ ศพจ.อ. และศูนย์ ศพจ.ต. และจะดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนทำให้คนจนหลุดพ้นความยากจนยกทั้งอำเภอ ที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัด (One Plan)

2.8 มียุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนที่ทำให้คนจนหลุดพ้นจากความยากจนยกทั้งอำเภอที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ/หรือแผนจังหวัด อย่างน้อยจำนวน 1 แผน

ทีมวิจัยตระหนักดีว่าปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่ซับซ้อนท้องเกิดจากปัญหาเชิงโครงสร้างและปัจจัยส่วนบุคคล และความยากจนมีความเป็นพลวัตร จึงมุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาความยากจนด้วยกลไกคลินิกวิจัย (Research Clinic) ที่มีองค์ประกอบของนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านความยากจน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ภาคองค์กรชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผลิตความรู้ร่วม เพื่อหวังสร้างการเปลี่ยนแปลงการแก้ไขปัญหา นำมาสู่การสร้างเวที (Forum) เพื่อเป็นพื้นที่ (Space) การเจรจาพูดคุยที่มีหน่วยงานหรือสถาบันของรัฐ (Public Agencies) กับองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (Non-State Actors) เป็นการแสดงให้เห็นว่ารัฐไม่ใช้เจ้าของปัญหาความยากจน และไม่ใช่ผู้รู้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนแต่ฝ่ายเดียว การทำงานเพื่อเชื่อมโยงภาคีขับเคลื่อนผ่านกลไกเดิมที่มีอยู่หรือเกิดจากนโยบายของรัฐบาลทั้ง ศจพ.จ. และ ศจพ.อ. สร้างการรับรู้ปัญหาความยากจนในระดับจังหวัดให้กับหน่วยงานจากงานวิจัย เวทีการประชุมมีข้อหารือจากผลการวิจัยเพื่อแสวงหาทางออกในการแก้ปัญหาร่วมกัน

ส่วนการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร ล้วนเป็นข้อเสนอที่เกิดจากการเชื่อมโยงจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเวทีคลินิกวิจัย โดยทีมวิจัยได้ส่งข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับมาตรฐานเกษตรและการต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่า

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการค้า การลงทุน เพื่อเชื่อมโยงอาเซียนสู่สากล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน

แผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร ทีมวิจัยยังได้จัดทำแผนร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น ท้องที่ และจากการประชาคมหมู่บ้าน โดยมีแผนพัฒนาดังนี้

1) แผนพัฒนาจังหวัด จำนวน 1 แผน
2) แผนพัฒนาอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 1 แผน
3) แผนพัฒนาตำบล 7 ตำบล ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 7 แผน
4) แผนพัฒนาหมู่บ้าน 79 หมู่บ้าน ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 79 แผน
5) แผนพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 1 แผน
6) แผนพัฒนาชุมชน 34 ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 แผน

2.9 มีผลการประเมินความสำเร็จของโครงการทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมโดย Sustainable Livelihoods Return on Investment (SLROI) มากกว่า 1.00

ในการดำเนินโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยได้ทำการประเมินความสำเร็จของโครงการทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมโดย Sustainable Livelihoods Return on Investment (SLROI) โดยมีการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) การเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการ (with & without) ผลกระทบกรณีฐาน (Base Case Scenario) ผลการประเมินผลกระทบทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคม (SLROI) ผลการวิเคราะห์ผลประโยชน์ของโครงการ (Benefit) จากโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565 (ระยะที่ 1-3) โดยมีผลการประเมินผลกระทบทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคม (SLROI) อยู่ที่ 1.58 (ลงทุน 1 บาท จะได้ผลตอบแทนกลับมา 1.58 บาท)

2.10 ได้ผลงานวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่อย่างน้อย 1 เรื่อง

จากการดำเนินงานของโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยได้ทำการเขียนบทความวิจัยเพื่อนำไปเผยแพร่ตีพิมพ์ในวารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ (TCI 2) (issn online 2697-4150)

บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 3” ได้ส่งไปตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานที่วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ (TCI 2) (issn online 2697-4150) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี สถานะของบทความ คือ ได้รับแบบตอบรับการตีพิมพ์ ซึ่งมีกำหนดเผยแพร่บทความในวารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ (TCI 2) (issn online 2697-4150) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2566)

3. การเปลี่ยนแปลงจากการวิจัย

จากการดำเนินการโครงการ “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปี พ.ศ. 2565” ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ

1) ผลที่เกิดขึ้นกับคนจนกลุ่มเป้าหมาย (SLF)

จากการดำเนินการโครงการ “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปี พ.ศ. 2565” มีผลที่เกิดขึ้นกับคนจนกลุ่มเป้าหมาย (SLF) โดยแยกเป็นทุน 5 ด้านตามแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework (SLF) ดังนี้

1.1 ทุนการเงิน มีผลที่เกิดขึ้นกับคนจนกลุ่มเป้าหมายในทุนการเงิน ดังนี้

ครัวเรือนยากจนเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการขายมันเทศญี่ปุ่น, การขายหม่อน, การขายชาใบหม่อน, การขายสบู่ใบหม่อน และการจ้างงานผ่านคลังแรงงาน สามารถดำรงชีวิตในสภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

1.2 ทุนสังคม มีผลที่เกิดขึ้นกับคนจนกลุ่มเป้าหมายในทุนสังคม ดังนี้

- ครัวเรือนยากจนเป้าหมายเกิดการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- ชุมชนมีการรวมตัวเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในชุมชน เพื่อหนุนเสริมความร่วมมือในการพัฒนาการประกอบอาชีพการเกษตร สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการยกระดับรายได้และความเป็นอยู่

1.3 ทุนมนุษย์ มีผลที่เกิดขึ้นกับคนจนกลุ่มเป้าหมายในทุนมนุษย์ ดังนี้

- ครัวเรือนยากจนได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอนุปริญญา สาขาการจัดการโลจิสติกส์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร และสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพในอนาคต
- ครัวเรือนยากจนได้รับความรู้จากการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับมันเทศญี่ปุ่น, การเตรียมแปลงปลูกมันเทศญี่ปุ่น, การปลูกมันเทศญี่ปุ่น, การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน, การแปรรูปมันเทศญี่ปุ่น, การตลาดมันเทศญี่ปุ่น (onsite, online), การเขียนแผนธุรกิจมันเทศญี่ปุ่น (Business Canvas)
- ครัวเรือนยากจนได้รับความรู้จากการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกหม่อน, การแปรรูปหม่อน (การทำชาใบหม่อน), การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ, การจัดทำบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุน, การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน, การแปรรูปหม่อน (การทำสบู่ใบหม่อน), การทำปุ๋ยอินทรีสำหรับปลูกหม่อน, การยกระดับและมาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพร, การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร มกษ. 9001:2556 (GAP)

1.4 ทุนกายภาพ มีผลที่เกิดขึ้นกับคนจนกลุ่มเป้าหมายในทุนกายภาพ ดังนี้

- ครัวเรือนยากจนได้รับการปรับปรุงซ่อมแซมบ้าน และสร้างบ้าน

- ครัวเรือนยากจนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องจักรกลที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมการผลิตและการแปรรูป

- ครัวเรือนยากจนสามารถเข้าถึงช่องทางการตลาด ทั้งในรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์

1.5 ทุนธรรมชาติ มีผลที่เกิดขึ้นกับคนจนกลุ่มเป้าหมายในทุนธรรมชาติ ดังนี้

- มีระบบและกลไกการจัดการแปลงรวม หรือการเข้าใช้ที่ดินของรัฐให้เกิดประโยชน์แก่ครัวเรือนยากจน และคนในชุมชน

- ครัวเรือนยากจนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะที่นิคมสร้างตนเองคำสร้อยได้จัดสรรให้จำนวน 93 ไร่

- ครัวเรือนยากจนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะที่อำเภอหนองสูงได้จัดสรรให้จำนวน 3 ไร่

- ครัวเรือนยากจนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อการเกษตร

- เกิดการอนุรักษ์ผืนดินโดยทำเกษตรอินทรีย์การปลูกมันเทศญี่ปุ่น และการปลูกหม่อน

2) ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับการพัฒนาระบบ เช่น กลไกภาครัฐ แผนและนโยบายของราชการ

จากการดำเนินการโครงการ “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปี พ.ศ. 2563 – 2565” มีผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับการพัฒนาระบบ เช่น กลไกภาครัฐ แผนและนโยบายของราชการ โดยทีมวิจัยได้จัดทำยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนที่ทำให้คนจนหลุดพ้นจากความยากจนยกทั้งอำเภอ ที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ และแผนจังหวัด พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย เชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร ล้วนเป็นข้อเสนอที่เกิดจากการเชื่อมโยงจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเวทีคลินิกวิจัย โดยทีมวิจัยได้ส่งข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับมาตรฐานเกษตรและการต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่า

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการค้า การลงทุน เพื่อเชื่อมโยงอาเซียนสู่สากล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน

ทีมวิจัยยังได้จัดทำแผนร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น ท้องที่ และจากการประชาคมหมู่บ้าน โดยมีแผนพัฒนาดังนี้

1) แผนพัฒนาจังหวัด จำนวน 1 แผน

2) แผนพัฒนาอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 1 แผน

3) แผนพัฒนาตำบล 7 ตำบล ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 7 แผน

4) แผนพัฒนาหมู่บ้าน 79 หมู่บ้าน ในอำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 79 แผน

5) แผนพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 1 แผน

6) แผนพัฒนาชุมชน 34 ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 แผน

3) ผลการเปลี่ยนแปลงต่อเครือข่ายความร่วมมือของภาคี

จากการดำเนินการโครงการ “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปี พ.ศ. 2563 – 2565” ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อเครือข่ายความร่วมมือของภาคีทั้งในระดับชุมชน กับหน่วยงานภาครัฐตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับกรม จนถึงระดับกระทรวง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การเปลี่ยนแปลงระดับชุมชน

ผู้นำชุมชนมีทัศนคติ มุมมองในการแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชนเปลี่ยนไป มุมมองต่อครัวเรือนยากจนเปลี่ยนไป จากเดิมมองคนจนเป็นปัญหาที่ต้องให้ความช่วยเหลือจากรัฐและคนข้างนอก กลับมองเห็นศักยภาพในการพัฒนาของคนจน เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้ แนวทางที่จะช่วยเหลือครัวเรือนยากจนได้ตรงจุด โดยมีเกณฑ์และตัวชี้วัดครัวเรือนยากจนที่ชัดเจน เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่การทำงานของตนเองมากยิ่งขึ้น ผู้นำชุมชนอยากมีส่วนร่วมในทีมปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชน

3.2 การเปลี่ยนแปลงระดับอำเภอ/หน่วยงาน Function

ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ (ศจพ.อ.) รู้และเข้าใจบทบาท หน้าที่ในการแก้ไขปัญหาความยากจนตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน มีความเชื่อมั่นในข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ทำการสอบทาน (Data Cleansing) ครัวเรือนแต่ละพื้นที่ ทำให้เข้าใจถึงการทำงานแก้ไขปัญหาความยากจนว่าจะต้องมาจากความร่วมคิดร่วมทำของกลไกเชิงสถาบันทั้งจากภาครัฐและองค์กรนอกภาครัฐ

3.3 การเปลี่ยนแปลงระดับจังหวัด

การใช้ข้อมูลจากงานวิจัยในการการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด มีข้อมูลในการกำหนดมีทิศทางและการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการทำแผนพัฒนาจังหวัด โดยใช้ข้อมูลและฐานข้อมูลจากงานวิจัย โดยใช้วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารเป็นเข็มทิศหรือกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการทำงานหรือการทำโครงการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

3.4 การเปลี่ยนแปลงหน่วยงานรัฐระดับกรม/ระดับกระทรวง

กระทรวงพัฒนาความมั่นคงของสังคมและมนุษย์ ได้อนุมัติเงินช่วยเหลือครัวเรือนยากจนจากเดิมที่ให้การสนับสนุนแบบรายบุคคล มาเป็นการสนับสนุนแบบกลุ่มในรูปแบบการจัดตั้งกองทุนเงินสนับสนุนช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ และมีการนำที่ดินที่รกร้างว่างเปล่าของนิคมสร้างตนเองมาจัดสรรให้ประชาชนกลุ่มครัวเรือนยากจนที่ได้ที่ดินทำกินใช้ประโยชน์ เพื่อสร้างทุนทางการเงิน สร้างรายได้จากการปลูกหม่อนหรือการเกษตรอื่นๆ

4) ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับระบบงานวิชาการของมหาวิทยาลัย

จากการดำเนินการโครงการ “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปี พ.ศ. 2563 – 2565” มีผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับระบบงานวิชาการของมหาวิทยาลัย ดังนี้

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับมากขึ้นจากหน่วยงานตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับอำเภอ จนถึงระดับจังหวัด จากความเชื่อมั่นในข้อมูลจากผลการวิจัยในโครงการ และทีมวิจัยยังใช้มูลครัวเรือนยากจนจากฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ทีมวิจัยได้ทำการสำรวจแล้วส่งต่อความช่วยเหลือนักศึกษาที่

มีรายชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนที่อยู่ในระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก อยู่ได้ โดยส่งต่อความช่วยเหลือให้กับวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ซึ่งมีสาขาการจัดการโลจิสติกส์ ที่ได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาโดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

4. บทวิเคราะห์ข้อค้นพบหลักจากการขับเคลื่อนโครงการวิจัยฯ ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihood Framework; SLF)

ข้อมูลจากปรากฏการณ์ภาคสนาม จากการที่ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลครัวเรือน และการจัดทำเวทีต่าง ๆ ในพื้นที่ ยืนยันชี้ชัดว่าปัจจุบันครัวเรือนยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร กำลังเชิญกับความเสี่ยงและความกดดันจากภาวะต่าง ๆ โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของ covid-19 เช่น การว่างงาน การเจ็บป่วย ขาดเงินลงทุน ไม่มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงแข็งแรง การขาดโอกาสเข้าถึงการศึกษาในระบบ ความเสี่ยงด้านปัญหายาเสพติดและการกระทำความผิดทางกฎหมาย สืบเนื่องจากสภาพแวดล้อมและปัญหาครอบครัว การเข้าไม่ถึงสวัสดิการและระบบประกันสุขภาพ การขาดแคลนที่ดินทำกินและแหล่งน้ำในภาคเกษตร การเข้าถึงตลาด เป็นต้น ท่ามกลางบริบทความเปราะบาง (Vulnerability context) ของครัวเรือนยากจนที่มีความซับซ้อนของปัญหาที่กล่าวมานี้ จากการดำเนินโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 เมื่อพิจารณาบนฐานของกรอบคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework: SLF) ของ DFID (2000) ที่โครงการวิจัยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดหลัก ซึ่งตั้งอยู่บนฐานคิดและความพยายามในการปรับใช้ทรัพยากร (Capitals) และปรับเปลี่ยนโครงสร้างเชิงสถาบัน (Transforming structure) เพื่อให้เอื้อต่อกลยุทธ์การดำรงชีพ หรือการดำเนินกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ของครัวเรือนยากจน ผู้วิจัยมีข้อค้นพบหลักที่สำคัญ ดังนี้

การบูรณาการความร่วมมือ(Collaboration) ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายภาคส่วน (Multi-Stakeholders) และหลายระดับ (Multi-Levels) มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนทุนด้านต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำรงชีพของครัวเรือนยากจน จากบทเรียนการพัฒนาระบบการค้นหาและสอบทาน ระบบการส่งต่อและช่วยเหลือจากการพัฒนาและใช้ฐานข้อมูล และการจัดทำโมเดลแก้จน ผู้วิจัยมีข้อค้นพบสำคัญคือ กลไกการทำงานที่ประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายภาคส่วนและหลายระดับ เป็นปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จหนึ่งของการขับเคลื่อนระบบการแก้ไขปัญหาความยากจน

สำหรับการดำเนินโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 พบว่า การบูรณาการความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายภาคส่วนและหลายระดับนั้น มีบทบาทสำคัญต่อการขยับขับเคลื่อนทุนด้านต่าง ๆ ของครัวเรือนยากจน ยกตัวอย่างเช่นโมเดลหม่อนแก้จนครบวงจร ที่เป็นกรณีการพัฒนา Product and Process Innovation โดยการนำเอาทุนทางกายภาพ (Physical capital) ที่ครัวเรือนยากจนไม่มีหรือมีอย่างจำกัด ทั้งที่เป็นนวัตกรรมเทคโนโลยีด้านการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่ของสินค้ามาเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนโมเดล โดยอาศัยกลไกที่เกิดจากการบูรณาการความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากหลายภาคส่วนและหลายระดับ ทั้งที่เป็นหน่วยงานฟังค์ชั่นภายในจังหวัด สถาบันด้านการวิจัยและเทคโนโลยีจากภายนอก ภาคธุรกิจเอกชน รวมถึงผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน ผลจากการบูรณาการความร่วมมือนี้พบว่า นอกจากมีส่วนขับเคลื่อนทุนทางกายภาพจากภายนอกเข้ามาสู่พื้นที่วิจัยและครัวเรือนยากจนแล้ว ยังรวมถึงการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านความรู้ทักษะการประกอบอาชีพ และความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองมากยิ่งขึ้น และทุนทางสังคมจากการรวมกลุ่มอาชีพ ประสบการณ์ด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกันและการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และนำไปสู่การพัฒนาด้านทุนการเงินของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย คือมี

รายได้เพิ่มขึ้น รวมถึงมีช่องทางการตลาดที่สามารถเชื่อมโยงผลผลิตจากแปลงเกษตร เข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานของตลาดทั้งภายในและตลาดต่างประเทศ

เช่นเดียวกับกรณีโมเดลคลังแรงงานแก้จน ที่มีการพัฒนาและใช้พื้นที่นำร่องในเขตเมือง ซึ่งมีบริบทความเปราะบางเชิงพื้นที่ที่ส่งผลให้ครัวเรือนยากจนส่วนใหญ่มีข้อจำกัด โดยเฉพาะด้านการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทุนทางธรรมชาติและทุนทางสังคม ดังนั้นการมุ่งขยับขับเคลื่อนทุนมนุษย์หรือกำลังแรงงานของครัวเรือนยากจน ด้วยการนำเอาทุนทางกายภาพที่เป็นนวัตกรรมเทคโนโลยี ซึ่งเป็นแพลทฟอร์มสำหรับสร้างพื้นที่ตรงกลางให้ครัวเรือนยากจนผู้ว่างงานและผู้ประประสงค์จะจ้างงานได้มีโอกาสพบปะกัน โดยอาศัยกลไกที่เกิดจากการบูรณาการความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากหลายภาคส่วนและหลายระดับ ผลจากการบูรณาการความร่วมมือนี้พบว่า มีส่วนในการพัฒนาทุนมนุษย์ทั้งความรู้ทักษะด้านการประกอบอาชีพ และทุนการเงินของครัวเรือนยากจน ในขณะที่โมเดลหม่อนแก้จน แสดงให้เห็นว่าการบูรณาการความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายภาคส่วนและหลายระดับ โดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนในการกำกับดูแลการใช้ทรัพยากร คือนายอำเภอนิคมคำสร้อยและผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อยนั้น ถือเป็นกลไกสำคัญที่มีส่วนในการจัดสรรทุนธรรมชาติคือที่ดินในความดูแลของหน่วยงานภาครัฐที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ (แต่ไม่ได้ถูกจัดสรร) สามารถทำหน้าที่ตอบสนองต่อการดำรงชีพของครัวเรือนยากจน จนกระทั่งสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น

เมื่อพิจารณาบนฐานของกรอบคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (SLF) ที่โครงการวิจัยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด กรณีตัวอย่างของการบูรณาการความร่วมมือ และการมีภาคีเครือข่ายที่มองเห็นเป้าหมายการทำงานร่วมกันที่ยกมานี้ แสดงให้เห็นถึงความพยายามปรับเปลี่ยนการทำหน้าที่เชิงโครงสร้างและกระบวนการ (Transforming structure and Process) จากการทำงานแบบแยกส่วนสู่การทำงานที่ผสมผสานกัน จนกระทั่งสามารถเป็นกลไกการทำงาน ที่เอื้อให้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายสามารถเข้าถึง (access) และใช้ประโยชน์จากทุนในการดำรงชีพด้านต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ DFID (2000) ที่อธิบายเพิ่มเติมว่าหากโครงสร้างและกระบวนการสามารถทำงานได้ดี นอกจากจะมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้กลุ่มคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรหรือทุนด้านต่าง ๆ แล้ว ยังมีส่วนในการช่วยรองรับความเปราะปรางที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนได้อีกทางหนึ่งด้วย

ผู้นำ เป็นกุญแจสำคัญต่อความสำเร็จของการทำงานแบบร่วมคิดร่วมทำ และการขับเคลื่อนทุนด้านต่าง ๆ ให้เอื้อต่อกลยุทธ์การดำรงชีพ (Livelihood strategies) ของครัวเรือนยากจน จากการวิเคราะห์การทำงานและการพัฒนาโมเดลแก้จนคุยกันทั้งอำเภอและหม่อนแก้จน ผู้วิจัยมีข้อค้นพบสำคัญคือ ผู้นำเป็นกุญแจสำคัญต่อความสำเร็จของการทำงานแบบร่วมคิดร่วมทำในอำเภอนิคมคำสร้อยคือ นายอำเภอนิคมคำสร้อย ซึ่งเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย เป็นผู้นำที่สร้างกระบวน (Facilitative Leadership) ให้เกิดความร่วมมือ และคอยทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเมื่อเกิดความแตกต่างทางความคิดหรือข้อมูลจากหน่วยงานที่ขัดแย้งกัน การสร้างแรงจูงใจให้มาทำงานร่วมกันในการแก้ปัญหาความยากจน รวมถึงการเป็นผู้จัดการเครือข่าย (Network Manager) ที่ทำหน้าที่ประสานการทำงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายและติดตามความก้าวหน้าระหว่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้

จากบทเรียนการดำเนินโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยพบว่า การที่พื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย มีผู้นำในระดับ “หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่สั่งการ” ได้แก่ นายอำเภอนิคมคำสร้อย ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย รวมถึงหน่วยงานระดับอำเภอและตำบล เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น โดยการที่หัวหน้าหน่วยงานทุกท่านมีทัศนคติที่ดีและให้ความสำคัญกับประเด็นการแก้ไขปัญหาความยากจน ให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการวิจัยฯ เป็นส่วนสำคัญทำให้ภาคี

เครือข่ายทั้งในระดับอำเภอและระดับตำบล เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนกับโครงการวิจัยฯ เช่น ในกระบวนการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวรเรือนยากจน ที่โครงการวิจัยฯ ได้รับการสนับสนุนของภาคีระดับพื้นที่ เช่น ผู้นำชุมชน อสม. และสามารถกระจายงานสู่การพัฒนาแผนระบบดับตำบล เป็นต้น

บทบาทของผู้นำในระดับหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่สั่งการ ต่อการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ นอกจากการขับเคลื่อนด้านกระบวนการทำงานแบบแบบร่วมคิดร่วมทำแล้ว การขับเคลื่อนงานในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย ยังสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของผู้นำต่อการขยับปรับเปลี่ยนทุนธรรมชาติ (Natural capital) ให้เอื้อต่อกลยุทธ์การดำรงชีพอย่างยั่งยืนของครัวเรือนยากจน ดังกรณีการจัดสรรที่ดินแปลงรวมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งเป็นความพยายามในการลดข้อจำกัดด้านปัจจัยในการผลิตของครัวเรือนคนจน เพื่อนำครัวเรือนเป้าหมายออกจากความยากจนในช่วงต้นน้ำโมเดลหม่อนแก้จนในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย ผลการดำเนินการดังกล่าวพบว่า มีส่วนทำให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ดินที่ถูกกันไว้เพื่อเป็นที่ส่วนกลางหรือที่เรียกว่า “ที่ดินสงวนเพื่อกิจการนิคมสร้างตนเอง” ซึ่งเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าไม่ได้มีการใช้ประโยชน์ในหลายพื้นที่ สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย จึงได้ใช้ระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการใช้ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติอื่นในพื้นที่นิคมสร้างตนเอง พ.ศ. 2537 ข้อ 42 และอนุญาตให้กลุ่มวิสาหกิจปลูกหม่อนแก้จนเข้าใช้พื้นที่ดังกล่าวข้างต้น จำนวน 93 ไร่ โดยเริ่มต้นนำร่องด้วยการนำที่ดินมาจัดสรรให้ครัวเรือนคนจนเป้าหมายจำนวน 29 ครัวเรือนๆ ละ 1 ไร่ ซึ่งเป็นครัวเรือนคนจนที่อยู่ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อน จนกระทั่งสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น รวมถึงเกิดการช่วยเหลือเกื้อกูล และความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันของครัวเรือนยากจนที่มีแปลงเกษตรอยู่ใกล้กัน

การมีกระบวนการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง และการอาศัยทุนเดิมของชุมชนเป็นฐานต่อยอดด้วยการผสมผสานนวัตกรรม (Community based and Innovation integrated) มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาระบบการส่งต่อความช่วยเหลือและโมเดลแก้จน จากบทเรียนการพัฒนาและการจัดทำโมเดลแก้จน ทีมวิจัยพบว่าเงื่อนไขปัจจัยความสำเร็จของโครงการวิจัยฯ ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การมีกระบวนการสื่อสารสร้างความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง จากบทเรียนการดำเนินโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยพบว่า การที่โครงการวิจัยฯ มีการประชาสัมพันธ์ จัดประชุม จัดเวทีประชาคม และมีการลงพื้นที่ไปพบปะกับกลุ่มเป้าหมายและภาคีเครือข่ายอยู่อย่างต่อเนื่อง มีส่วนให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการรับรู้ เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการของโมเดลแก้จน รวมถึงระบบอื่น ๆ ในโครงการวิจัยฯ โดยความต่อเนื่องและสม่ำเสมอของกระบวนการสื่อสาร/สร้างความเข้าใจดังกล่าวนี้ มีผลให้ครัวเรือนเป้าหมายมาเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโมเดลแก้จนด้วยความสมัครใจ เปิดใจพร้อมรับสิ่งใหม่ และให้ความร่วมมือกับทีมวิจัยและภาคีเครือข่าย กระบวนการสื่อสารอย่างต่อเนื่องดังกล่าวนี้ นอกจากในส่วนของการดำเนินโมเดลแก้จนแล้ว โครงการวิจัยฯ ยังมีการออกแบบในส่วนของการติดตามประเมินผลและการคืนข้อมูลให้กับหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบผลลัพธ์ของการทำงานร่วมกัน ผ่านการจัด Poverty Forum ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อนกลไกในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือและการร่วมตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับ รวมถึงมีส่วนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากหลายภาคส่วนสามารถมองเห็นเป้าหมายและเล็งเห็นถึงผลลัพธ์ของการทำงานร่วมกัน

นอกจากการมีกระบวนการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องแล้ว จากบทเรียนการจัดทำโมเดลแก้จนระยะที่ 3 พ.ศ. 2565 ทีมวิจัยพบว่า การอาศัยทุนเดิมของชุมชนเป็นฐานต่อยอดด้วยการผสมผสานนวัตกรรม ก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาโมเดลแก้จน ดังกรณีการพัฒนาโมเดลหม่อนแก้จนและหม่อนแก้จน

ครบวงจร ซึ่งเป็นกรณีตัวอย่างการเลือก Value Chain ที่สอดคล้องกับทุนเดิมของพื้นที่ที่มีมากกว่า 40 ปี โดยพบว่า การปลูกหม่อน เป็นการผลิตในภาคเกษตรที่ที่สอดคล้องกับพื้นฐานการประกอบอาชีพของกลุ่มเป้าหมาย และเป็นการผลิตชนิดพืชที่ชุมชนมีองค์ความรู้/แหล่งเรียนรู้เดิมอยู่ในชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพปลูกหม่อน รวมถึงมีปราชญ์/ผู้รู้ด้านการเพาะปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ในขณะเดียวกันโครงการวิจัยฯ ก็มีการผสมผสานความรู้เดิมและความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน โดยมีการสนับสนุนเครื่องมือและเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ในส่วนกิจกรรมการผลิต เช่น การพัฒนาปรับปรุงดิน การจัดหาแหล่งน้ำ รวมถึงในขั้นตอนการแปรรูปและส่งเสริมด้านตลาด จนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนด้านอาหารคน เช่น ชาใบหม่อน หม่อนแปรรูป เครื่องสำอาง และอาหารสัตว์ กระบวนการดังกล่าวมีส่วนในการเสริมศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย โดยสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ครัวเรือนยากจนได้เข้ามามีส่วนร่วมและช่วยเหลือคนยากจนในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน ก่อให้เกิดการสร้างอาชีพ และรายได้ให้กับครัวเรือน เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชนด้านการเกษตรตลอดห่วงโซ่ ตั้งแต่การผลิตไปจนถึงด้านการตลาด ในเวลาเดียวกันก็มีส่วนให้กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาศักยภาพภายในตัวบุคคลหรือการพัฒนาทุนมนุษย์ เช่น สามารถเป็นวิทยากรชุมชนได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาบนฐานของกรอบคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (SLF) ที่โครงการวิจัยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด กรณีตัวอย่างที่ยกมานี้ แสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนการทำหน้าที่ของทรัพยากรที่เป็นทุนในการยังชีพของครัวเรือนยากจน ที่เห็นได้ชัดเจนคือการสนับสนุนให้ใช้ทุนทางกายภาพ และทางสังคม (social capital) และต่อยอดทุนที่มีอยู่ในตัวมนุษย์คือ องค์ความรู้ ภูมิปัญญาด้านการเพาะปลูกหม่อนจากผู้รู้ ที่มีอยู่แล้วในพื้นที่แต่ไม่ได้ถูกกระตุ้นหรือสนับสนุนให้เอื้อประโยชน์ต่อครัวเรือนยากจนมากนัก สามารถเข้ามาทำหน้าที่ตอบสนองต่อการดำรงชีพของครัวเรือนยากจน หรือเป็นการนำทุนมนุษย์ที่มีอยู่เดิมเข้ามาเสริมหรือเพิ่มเติมทุนมนุษย์อีกกลุ่มหนึ่งในชุมชน ก่อให้เกิดการสืบสาน/อนุรักษ์ภูมิปัญญาการปลูกหม่อนหมุนเวียนอยู่ในพื้นที่

กระบวนการวิจัย เทคโนโลยี และภาคี/เครือข่ายในพื้นที่ มีบทบาทสำคัญต่อระบบฐานข้อมูล หรือสารสนเทศเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน จากการวิเคราะห์ระบบการค้นหาและสอบทาน ระบบการส่งต่อความช่วยเหลือ และข้อมูลย้อนกลับ ผู้วิจัยมีข้อค้นพบสำคัญคือ การที่โครงการวิจัยฯ จะมีชุดข้อมูลที่ถูกต้องหรือใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงของครัวเรือนยากจนมากที่สุด เกิดขึ้นได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามที่เคร่งครัดและมีมาตรฐาน (Standardization) ตามระเบียบวิธีการวิจัย โดยในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามทีมวิจัยพบว่า เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ (Geographic Information System) ทั้งด้านเครื่องมือในการระบุตำแหน่งที่อยู่อาศัยและโปรแกรมภูมิสารสนเทศ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้โครงการวิจัยฯ มีฐานข้อมูลที่สามารถค้นหาและเข้าถึงกลุ่มครัวเรือนคนจนเป้าหมายได้ นอกจากนี้ยังค้นพบว่า ภาคี/เครือข่ายในพื้นที่ เช่น ผู้นำชุมชน อสม. ปราชญ์ชาวบ้าน ประธานสภาองค์กรชุมชน นายอำเภอ มีส่วนช่วยให้ทีมวิจัยสามารถเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเกิดความไว้เนื้อเชื่อใจสำหรับการให้ข้อมูลของครัวเรือน โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทุนในการดำรงชีพทั้ง 5 ด้านและบริบทความเปราะบางของแต่ละครัวเรือน เช่นเดียวกับขั้นตอนการยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล ที่พบว่าการคัดกรองข้อมูลระหว่างเก็บแบบสอบถาม ระหว่างการบันทึกข้อมูลเข้าระบบ และการตรวจสอบกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละพื้นที่ ก็เป็นอีกส่วนที่จำเป็นและทำให้โครงการวิจัยฯ ได้ข้อมูลครัวเรือนทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สำหรับนำมาสู่การพิจารณาตัดสินใจคัดเลือกวิธีการ หรือกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาความยากจน ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของครัวเรือนยากจนแต่ละกลุ่มในพื้นที่

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากโครงการวิจัยฯ ยังคงประสบกับปัญหาข้อจำกัดบางประการเกี่ยวกับการใช้งานของระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน และการบูรณาการของหน่วยงานในการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล

ร่วมกัน ประกอบกับปัญหาความยากจนระดับครัวเรือนมีลักษณะของปัญหาที่ซับซ้อนและมีความเป็นพลวัต เนื่องจากเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขด้านทุนของครัวเรือน และความสามารถในการเข้าถึงทุนจากการส่งเสริมของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละครัวเรือนและแต่ละช่วงเวลา ดังนั้นการตรวจสอบ/สอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมทั้งพื้นที่ และมีการอัพเดทข้อมูลให้มีความเป็นปัจจุบัน รวมถึงมีการกำหนดอายุของข้อมูลความยากจน จึงเป็นอีกประเด็นสำคัญสำหรับการพัฒนาระบบการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานด้านระบบการค้นหาและสอบทานข้อมูล รวมถึงการส่งต่อความช่วยเหลือ เพื่อนำไปสู่นโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนของครัวเรือนในจังหวัดมุกดาหาร ยังมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไปอีกระยะหนึ่ง

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการดำเนินงานวิจัยในโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1) ควรต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100% ทุกอำเภอในจังหวัดมุกดาหาร

2) ควรมีระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับระดับจังหวัด ที่สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลที่หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องยอมรับในความถูกต้องและแม่นยำของข้อมูล สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ปัญหาความยากจนตามภารกิจของหน่วยงานนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร

3) ควรนำโมเดลการแก้ไขปัญหาความยากจนที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับอำเภออื่นๆ ต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการดำเนินงานวิจัยในโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1) การจัดการที่ดินแปลงรวม จากการดำเนินงานวิจัยในปีที่ 2 ในโครงการหม่อนแก้จนในอำเภอนิคมคำสร้อย สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ให้ครัวเรือนยากจนเข้ามาใช้ประโยชน์ในที่ดิน โดยการปลูกหม่อนในที่ดินสาธารณะของนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ภายใต้ข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ในการขอเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะของนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ในเชิงนโยบายจึงเสนอให้หน่วยงานของรัฐที่มีที่ดินสาธารณะประโยชน์ ได้เปิดโอกาสให้ครัวเรือนยากจนได้เข้ามาใช้ประโยชน์ ภายใต้ข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องของการไม่มีที่ดินทำกินของครัวเรือนยากจนที่ถูกต้องตามระเบียบราชการ

2) การซ่อมแซมบ้านและการสร้างบ้าน งบน้อย ควรเพิ่มงบประมาณให้เหมาะสม สอดคล้องกับเศรษฐกิจในปัจจุบัน ราคาวัสดุอุปกรณ์ตอนที่เสนอโครงการกับตอนที่อนุมัติโครงการราคาสูงขึ้นกว่าตอนที่เสนอโครงการ กระบวนการในการทำงาน การวิเคราะห์ข้อมูลในการซ่อมแซมบ้าน ควรจะพัฒนาระบบและกลไกการส่งต่อช่วยเหลือเรื่องซ่อมบ้านร่วมกับหน่วยงานพื้นที่เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการซ่อมและสร้างบ้านในทิศทางเดียวกันไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกันในการสนับสนุนงบประมาณ

3) การส่งต่อและช่วยเหลือด้านการศึกษา ด้วยการให้ทุน กสศ. ในระดับอุดมศึกษา โดยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้นำข้อมูลนักเรียนในฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน ส่งต่อช่วยเหลือด้วยการให้ทุน กสศ. ซึ่งในเชิงนโยบายควรมีการกำหนดทุน กสศ.ให้กับครัวเรือนยากจนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

4) การสนับสนุนงบเงินอุดหนุน เงินสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อยและผู้ไร้ที่พึ่ง โดยกองทุนด้านอาชีพ ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จากเดิมเป็นการจัดสรรเงินทุนอาชีพในระดับบุคคล ในเชิงนโยบายกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีการกำหนดนโยบายการให้ทุนอาชีพในเชิงกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มวิสาหกิจเพิ่มเติม

5) การพัฒนาระบบกลไกการแก้ไขในเชิงพื้นที่ โดยศูนย์ ศจพ.จ., ศจพ.อ., ศจพ.ต., ศจพ.ทต. และ ศจพ.ทม. ในเชิงนโยบายควรให้มีการดำเนินงานควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์การแก้ไขที่เป็นรูปธรรมโดยการกำหนดโครงสร้าง บทบาท หน้าที่ ภาระงาน การดำเนินงานในเชิงพื้นที่ใหม่โดยนำแนวคิดการจัดการปกครองแบบร่วมมือ (Collaborative Governance) มาปรับใช้ในการพัฒนาเชิงพื้นที่

6) ในกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ในรูปแบบ One Plan ในการแก้ไขปัญหาความยากจน มีข้อจำกัดเรื่องกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ของแต่ละหน่วยงาน หน่วยขอรับงบประมาณในระดับอำเภอและหน่วยงาน ไม่สามารถเชื่อมโยงแผนระดับชุมชนไปสู่แผนระดับตำบล ระดับอำเภอและระดับจังหวัดได้ ในเชิงนโยบายควรกำหนดให้หน่วยงานในระดับอำเภอ ระดับตำบลหรือหน่วยงานส่วนราชการภาควิชาการ สามารถขอรับงบประมาณสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจนได้

6. อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขในการวิจัย

จากการดำเนินงานวิจัยในโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่ามีอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขในการวิจัยดังนี้

1) ระบบฐานข้อมูลระบบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด : Provincial Poverty Alleviation Operating System (PPAOS) ที่ทีมวิจัยกลางได้ทำการถ่ายโอนเชื่อมโยงข้อมูลจากระบบฐานข้อมูล LIVINGONNEWPACE และระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT ยังมีความคลาดเคลื่อนในการประมวลผลข้อมูลต่างๆ และยังมีข้อมูลบางส่วนที่ยังถ่ายโอนมาไม่ครบถ้วน

2) การปรับบทบาทของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารในการส่งต่อระบบ Operating Model มาเป็นผู้ติดตามและประเมินผลงาน M&E ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ต่อไป และประสานงานกับ Key Stakeholders ในการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขความยากจน

7. ถอดบทเรียนการทำงาน ปัจจัยเงื่อนไขที่ขัดขวางความสำเร็จ

จากเวทีการถอดบทเรียน ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์ว่าจากการที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการวิจัยฯ ในบทบาทของทีมวิจัยและหน่วยงานภาคีเครือข่าย การดำเนินโครงการวิจัยฯ ตลอดปี 2565 ที่ผ่านมา มีบทเรียนการทำงานที่สำคัญโดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ 1) ด้านมุมมองต่อปัญหาความยากจน 2) ด้านกระบวนการทำงานในพื้นที่เป้าหมาย 3) ด้านการพัฒนาศักยภาพทีมนักวิจัยและภาคีเครือข่าย ดังนี้

1) ด้านมุมมองต่อปัญหาความยากจน จากเวทีการถอดบทเรียนผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์ว่า “กลุ่มคนจน/ครัวเรือนคนจน มีความสลับซับซ้อนและเป็นพลวัต” ดังนั้นการที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับ

โครงการวิจัยฯ ทำให้เข้าใจมิติของความยากจนว่า “มีความสลับซับซ้อนและเป็นพลวัต” ครัวเรือนยากจนไม่ได้มีเพียงมิติเศรษฐกิจ คือ ไม่มีเงิน แต่รวมถึงมิติทางสังคม สุขภาพด้วย ด้านความเป็นพลวัตจะเห็นได้ว่าปัจจุบันทุกหน่วยงานยังไม่สามารถจัดเก็บข้อมูลของครัวเรือนที่สะท้อนความเป็นจริงได้ทั้งหมด เช่นในขณะที่จัดเก็บข้อมูลครัวเรือนอาจจะยากจนจริง แต่ต่อมาภายหลังจากเก็บข้อมูลแล้วลูกหลานอาจจะได้งานทำ มีรายได้ หรือบางครัวเรือนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายไม่ให้ข้อมูลรายได้ที่แท้จริง ตัวอย่างเช่นนี้ทำให้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ไม่เป็นปัจจุบัน และไม่ใช่ข้อมูลที่สะท้อนถึงสถานการณ์ความยากจนอย่างแท้จริงทั้งหมด จากบทเรียนการทำงานดังกล่าวผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์ว่า ในกระบวนการตรวจสอบ/สอบทานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน จึงควรได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนและการประชาคม เพื่อตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับ รวมถึงควรมีการกำหนดห้วงเวลา (Timeline) และกำหนดอายุของข้อมูลแต่ละครัวเรือนร่วมด้วย

2) ด้านกระบวนการทำงานในพื้นที่เป้าหมาย จากเวทีการถอดบทเรียนผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์ว่า “บริบทพื้นที่ความยากจนแตกต่างกัน กระบวนการแก้ไขปัญหาความยากจนก็ต้องแตกต่างกัน” ดังนั้นการที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการวิจัยฯ ทำให้ได้ค้นพบปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ที่มีองค์ความรู้ ทำให้เข้าใจและเริ่มมองเห็นแนวทางในการปรับทัศนคติของครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย และการเข้าถึงกลุ่มครัวเรือนยากจน เช่น ในกรณีบางชุมชนที่ครัวเรือนเป้าหมายมีความสนใจเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ จำนวนน้อยและมีความขัดแย้งภายในกลุ่มหรือในพื้นที่ ทีมวิจัยต้องให้ผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ/เป็นทางการเข้าไปในพื้นที่ด้วย นอกจากนี้การที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการวิจัยฯ ทำให้เข้าใจรูปแบบการทำงานของหน่วยงานในพื้นที่มากยิ่งขึ้น โดยให้ความเห็นว่าหน่วยงานในพื้นที่ยังคงยึดติดกับการทำงานในรูปแบบเดิม ๆ ที่เคยทำมา ในขณะเดียวกันก็ทำให้ได้ภาคีเครือข่ายในการทำงานเพิ่มมากขึ้น ได้เรียนรู้รูปแบบปัญหาเชิงพื้นที่ รวมถึงถึงปัญหาด้านการใช้ข้อมูลสำหรับปฏิบัติการจริงในพื้นที่

3) ด้านการพัฒนาศักยภาพทีมนักวิจัย จากเวทีการถอดบทเรียนผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์ว่า “ศักยภาพของทีมมีความสำคัญกับการดำเนินโครงการให้สำเร็จ ความสามารถอาจจะแตกต่างกัน แต่ทุกคนพัฒนาได้”ดังนั้น การที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการวิจัยฯ ได้มีส่วนให้ทีมวิจัยเกิดการพัฒนาศักยภาพในหลายด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เช่น การปักหมุดพิกัดด้วย GPS/GIS ทักษะการถ่ายภาพ ทักษะด้านการประสานงาน และการแก้ไขปัญหาในการทำงานเชิงพื้นที่ การพูดในที่สาธารณะ การเขียนรายงานวิจัย เป็นต้น

8.ถอดบทเรียนการทำงาน ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

จากการสังเคราะห์เคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร ปี 2565 มีหลายปัจจัยเงื่อนไข มีรายละเอียด ดังนี้

1) การกำหนดเป้าหมายของโครงการวิจัยฯ สอดคล้องกับบริบทหรือสภาวะแวดล้อม

จากเวทีการการถอดบทเรียน ที่ได้เริ่มต้นโดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมรับฟังและวิเคราะห์ประเด็นปัญหาความยากจนทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ รวมถึงบทบาทของโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน แบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เมื่อพิจารณาบนฐานของกรอบคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework: SLF) ของ DFID (2000) ที่โครงการวิจัยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด พบว่าปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จหนึ่งที่สำคัญของโครงการวิจัยฯ คือ การกำหนดเป้าหมายที่สอดคล้องกับบริบทความเปราะบาง (Vulnerability context) คือความเปราะบางของครัวเรือนยากจน และความสอดคล้องกับโครงสร้าง/

กระบวนการ (structure and Process) คือ นโยบายการพัฒนา และทิศทางการทำงานของหน่วยงานภาคีเครือข่าย ดังนี้

- เป้าหมายของโครงการวิจัยฯ สอดคล้องกับบริบทความเปราะบางของกลุ่มเป้าหมาย จากการร่วมอภิปรายวาทกรรม“โง่ จน เจ็บ” ของผู้เข้าร่วมประชุม เมื่อพิจารณาบนฐานของกรอบคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (SLF) ชี้ให้เห็นว่าเป้าหมายของโครงการวิจัยฯ สอดคล้องกับบริบทความเปราะบางที่ครัวเรือนยากจนเผชิญอยู่ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยง และความกดดันจากภาวะต่าง ๆ ซึ่งมีแนวโน้มการก่อตัวของปัญหาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในสถานการณ์แพร่ระบาดของ covid-19 เช่น การขาดโอกาสเข้าถึงการศึกษาในระบบ หรือการหลุดออกจากระบบ ความเสี่ยงด้านปัญหายาเสพติดและการกระทำความผิดทางกฎหมาย สืบเนื่องจากสภาพแวดล้อมและปัญหาครอบครัว การเข้าไม่ถึงสวัสดิการและระบบประกันสุขภาพ และความยากจนข้ามรุ่น รวมถึงการขาดแคลนที่ดินทำกินที่เป็นปัจจัยพื้นที่ฐานสำคัญสำหรับการผลิตภาคเกษตร และความเสี่ยงด้านการเข้าถึงและบริหารจัดการด้านการตลาด ดังเช่นผู้เข้าร่วมประชุมวิเคราะห์ว่า

> *“คำว่าจนนึกถึง “จนแบบดักดาน” คือคนเกิดมาในฐานะที่พ่อแม่ก็จน ไม่มีที่ทำกิน เขาต้องดิ้นรนเพื่อให้ออกจากความจนของตนเอง อีกแบบที่นึกถึงคือ “จนเจ็บ” หมายถึงเจ็บไข้ได้ป่วย ถ้าเป็นโรคต้องใช้เงินเยอะ และไม่มีบัตรสวัสดิการหรือสวัสดิการไม่ครอบคลุมไปไม่ถึงก็ต้องจอด (เสียชีวิต) บางคนรู้ว่าเป็นมะเร็งแต่ไม่มีเงินไปรักษาเพราะบัตรสวัสดิการ (30 บาท) ไม่ครอบคลุมการรักษาทั้งหมด”* (ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย)

ภายใต้บริบทความเปราะบางที่กล่าวมานี้ ผู้ร่วมเวทีถอดทเรียนส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าความยากจนมีความสลับซับซ้อนในหลายมิติ ครัวเรือนยากจนจำนวนมากไม่อาจแก้ไขปัญหาได้เพียงลำพัง ประกอบกับเงื่อนไขของครัวเรือนยากจนส่วนหนึ่งมีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้าง/สถาบันที่มีส่วนในการกำกับดูแล รวมถึงสนับสนุนการใช้ทุนหรือทรัพยากรของครัวเรือนยากจน ซึ่งจากการทบทวนบทเรียนการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าโครงการวิจัยฯ ได้มีส่วนในการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย/ครัวเรือนยากจนที่กำลังเผชิญหน้ากับความเปราะบางเหล่านี้ ยกตัวอย่าง กรณีระบบส่งต่อช่วยเหลือด้านการศึกษา

> *“การสนับสนุนด้านการศึกษา จะมีส่วนช่วยให้คนออกจากความยากจนได้ ยกตัวอย่างกรณีศึกษาที่ทำคือ นศ.ได้รับทุน กสศ.ที่เรียนดีได้เกรด 3.98 แต่มีคุณภาพชีวิตต่ำเนื่องจากแม่ป่วย จึงต้องดูแลแม่ เด็กอยากเรียนแต่ไม่กล้าแสดงออก เด็กคนนี้ได้รับโอกาสจากทีมนักวิจัยและกสศ. ได้รับโอกาสสนับสนุนด้านอุปกรณ์การเรียน ทางวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เป็นสถาบันทำให้โอกาสเดินเข้าหาคนที่เหมาะสม กรณีตัวอย่างนี้เชื่อว่าการศึกษาจะช่วยให้เด็กออกจากความจนได้แน่นอน”* (กองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองมุกดาหาร)

- เป้าหมายของโครงการวิจัยฯ สอดคล้องกับกรอบการพัฒนาที่เป็นสากล นโยบายระดับประเทศและภารกิจของหน่วยงานฟังค์ชั่น กล่าวคือ เป้าหมายของโครงการวิจัยฯ สอดคล้องกับกรอบการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่มีการกำหนดเป้าหมายไว้ชัดเจน โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 1: ขจัดความยากจนทกุรูปแบบในทุกพื้นที่ (End poverty in all its forms everywhere) ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ว่าด้วยการลดความยากจนทั้งทางเศรษฐกิจ และความยากจนในมิติอื่น ๆ โดยครอบคลุมประเด็นการยกระดับรายได้ของผู้คนให้สูงขึ้น ลดสัดส่วนของความยากจนในมิติต่าง ๆ ของคนทุกกลุ่ม การใช้ระบบและมาตรการคุ้มครองทางสังคม และการสร้างหลักประกันในเรื่องสิทธิของการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ บริการพื้นฐาน รวมถึง กรรมสิทธิ์เหนือที่ดินและทรัพย์สิน นอกจากนี้ยังให้

ความสำคัญกับการสร้างภูมิต้านทานให้กับคนยากจนและเปราะบางจากภัยพิบัติต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจสังคม และที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิอากาศด้วย และเป้าหมายที่ 2: ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน (End hunger, achieve food security and improved nutrition and promote sustainable agriculture) โดยครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ตั้งแต่การเข้าถึงอาหารปลอดภัยและมีโภชนาการ ยุติภาวะทุพโภชนาการ เพิ่มผลิตภาพและการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสต่าง ๆ ของกลุ่มคน (หนึ่งในนั้นคือกลุ่มคนยากจนและด้อยโอกาส) การเข้าถึง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม รวมถึงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวกับการเกษตรในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเป็นภาคการผลิตที่มีสัดส่วนของคนจนอาศัยอยู่มากที่สุด (สหประชาชาติ ประเทศไทย, 2566)

นอกจากนี้ เนื่องจากโมเดลแก้จน มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มครัวเรือนยากจน การทำอาชีพในภาคเกษตรกรรม สรรพคุณทางยาของพืชที่สามารถพัฒนาเป็นสินค้าเกษตรในกลุ่มอาหารเพื่อสุขภาพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบธรรมชาติ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีความต้องการของตลาด เป้าหมายของโครงการวิจัยฯ จึงสอดคล้องกับกรอบการพัฒนาเพื่อสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน กระจายรายได้ โอกาส และความมั่งคั่งแบบทั่วถึง (Inclusive Growth) ซึ่งสอดรับกับนโยบายของภาครัฐ เช่นที่มีการใช้โมเดลเศรษฐกิจใหม่ที่เรียกว่า “BCG Model” โครงการวิจัยฯ เป็นส่วนหนึ่งในการเสริมความรู้และสร้างทักษะ ซึ่งเป็นการยกระดับความสามารถของกำลังคนเพื่อรองรับเศรษฐกิจ BCG ในระดับฐานราก โดยเฉพาะมิติเกษตรและอาหาร ดังที่ประเทศไทยกำลังมุ่งสู่การผลิตสินค้าเกษตรและอาหารจากการผลิตมากแต่สร้างรายได้น้อยไปสู่การผลิตสินค้าที่เป็นพรีเมี่ยมที่ผลิตน้อยแต่สร้างรายได้สูง รวมถึงการเพิ่มความหลากหลายของสินค้าเกษตรเศรษฐกิจ ที่มุ่งเน้นการสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ทางด้านการผลิตยาและชีวเภสัชภัณฑ์ อุปกรณ์ทางการแพทย์และวัสดุฝังในร่างกาย พัฒนาแนวปฏิบัติและรูปแบบการรักษา ปรับเปลี่ยนรูปแบบการรักษาไปสู่การแพทย์แม่นยำ การเป็นศูนย์กลางการให้บริการด้านสุขภาพและการวิจัยด้านคลินิกชั้นนำของโลก (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2562)

การที่โครงการวิจัยฯ มีการกำหนดเป้าหมายที่สอดคล้องกับกรอบการพัฒนาที่เป็นสากลและนโยบายระดับประเทศนั้น ส่วนหนึ่งได้นำมาสู่ปัจจัยเงื่อนไขของโครงการวิจัยฯ อีก 2 ด้านคือ 1) การให้การสนับสนุนจากแหล่งทุนวิจัย คือ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) และ 2) การสนับสนุนของหัวหน้าหน่วยงานในพื้นที่ และการมีภาคีเครือข่ายที่มองเห็นเป้าหมายการทำงานร่วมกัน ซึ่งทั้งสองด้านนี้เป็นเงื่อนไขปัจจัยความสำเร็จที่ผู้เข้าร่วมประชุมถอดบทเรียนวิเคราะห์ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก (รายละเอียดในหัวข้อต่อไป)

2) การสนับสนุนของหัวหน้าหน่วยงานในพื้นที่ และการมีภาคีเครือข่ายที่มองเห็นเป้าหมายการทำงานร่วมกัน

จากเวทีการถอดบทเรียน ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์ว่า เงื่อนไขปัจจัยความสำเร็จของโครงการวิจัยฯ ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การสนับสนุนของหัวหน้าหน่วยงานในพื้นที่ และภาคีเครือข่ายที่มองเห็นเป้าหมายการทำงานร่วมกัน โดยพบว่าประกอบด้วยภาคีเครือข่าย 2 กลุ่มหลัก ได้แก่

- ภาคีเครือข่ายระดับอำเภอและระดับตำบล ในส่วนภาคีเครือข่ายระดับอำเภอและระดับตำบลนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมถอดบทเรียนวิเคราะห์ว่า การที่พื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อยมี “หัวหน้าหน่วยงานระดับอำเภอที่มีอำนาจหน้าที่สั่งการ” ได้แก่ นายอำเภอนิคมคำสร้อย ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย รวมถึงหน่วยงานระดับอำเภอเช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น โดยหัวหน้าหน่วยงานทุกท่านมีทัศนคติที่ดีและให้ความสำคัญกับประเด็นการแก้ไขปัญหาความยากจน ให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วน

ร่วมกับโครงการวิจัยฯ เป็นส่วนสำคัญทำให้ภาคีเครือข่ายทั้งในระดับอำเภอและระดับตำบล เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนกับโครงการวิจัยฯ เช่น ในกระบวนการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวรเรือนยากจน ก่อให้เกิดการสนับสนุนของภาคีระดับพื้นที่ เช่น ผู้นำชุมชน อสม. และสามารถกระจายงานสู่การพัฒนาแผนระบบดับตำบล เป็นต้น

> *“ ผมคิดว่าปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญคือ นายอำเภอนิคมคำสร้อย ที่เป็นคนมุ่งมั่นตั้งใจทำงาน สามารถทำงานประสานกับองค์กรในพื้นที่ได้ เช่น กรณีแก้ไขปัญหายาเสพติด นายอำเภอจะลงไปที่บ้านกลุ่มเป้าหมายไปพร้อมกับพระ ไปพูดกับเขาถึงตัวและขอให้เลิก...การมีผู้นำแข็งขัน ส่งผลให้โครงการแก้จนพื้นที่อำเภอนิคมสำร้อยเป็นที่รู้จักและสามารถขับเคลื่อนงานไปได้ แม้จะมีทีมนักวิจัยหลักเพียงไม่กี่คน สมกับที่ว่าโครงการแก้จนชื่อก้อง ชื่อเท่าช้าง ห่างเท่าแมว คนทำงานเจ็ดแปดคน”*
> (ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย)
>
> *“ ผมมองปัจจัยความสำเร็จของโมเดลแก้จนว่าประกอบด้วย 4P ได้แก่ ผู้นำที่เป็นทางการและไม่ทางการ (People) สามารถขับเคลื่อนกระบวนการและสั่งการ...รวมถึงกระบวนการ (Process) ที่หน่วยงานระดับอำเภอให้ความสำคัญ และสามารถกระจายสู่การพัฒนาระบบดับตำบล...และมี authority ในการบริหารจัดการพื้นที่ได้....”*

จากเวทีการถอดบทเรียนการทำงานที่ผ่านมายังแสดงให้เห็นว่า การที่พื้นที่เป้าหมายของโครงการวิจัยฯ เช่นอำเภอนิคมคาร้อย มีผู้นำและผู้มีอำนาจสั่งการในระดับพื้นที่ที่แข็งขัน ประกอบกับภาคีเครือข่ายระดับอำเภอและระดับตำบล มีการกำหนดภารกิจและมีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน ยังเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญที่นำไปสู่การขับเคลื่อนปัจจัยทุนด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ ยกตัวอย่างเช่น การทำหน้าที่เป็นกลไกที่ทำให้ครัวเรือนยากจนมีโอกาสเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทุนที่ดินทำกิน ดังกรณีการจัดสรรที่ดินสาธารณะของนิคมสร้างตนเองคำสร้อย เพื่อให้กลุ่มครัวเรือนยากจนได้ใช้ประโยชน์ผ่านกระบวนการของโมเดลหม่อนแก้จนและคุยทั้งอำเภอ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาทของผู้ที่มีส่วนในการกำกับดูแลการใช้ทรัพยากร คือนายอำเภอนิคมคำสร้อยและผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ที่ได้มองเห็นเป้าหมายร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย และมีส่วนสำคัญทำให้ทุนธรรมชาติ (Natural capital) หรือที่ดินในความดูแลของหน่วยงานภาครัฐที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ (แต่ไม่ได้ถูกจัดสรร) สามารถทำหน้าที่ตอบสนองต่อการดำรงชีพของครัวเรือนยากจน จนกระทั่งสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น

- ภาคีเครือข่ายที่เป็นหน่วยงานฟังค์ชั่นภายในจังหวัด และภาคีสนับสนุนจากภายนอก จากเวทีการถอดบทเรียน ดังเช่น กรณีบทเรียนการทำงานด้านระบบการพัฒนากลไกและการประสานความร่วมมือระบบส่งต่อความช่วยเหลือ หรือโมเดลหม่อนแก้จนครบวงจร ผู้เข้าร่วมเวทีประชุมได้ร่วมกันวิเคราะว่ากระบวนการทำงานของโครงการวิจัยหลัก คือ โครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ได้มีส่วนสนับสนุนเงื่อนไขปัจจัยความสำเร็จของโครงการย่อยอื่น ๆ โดยมีส่วนสนับสนุนให้เกิดพื้นที่และกลไกในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน มีการประสานเครือข่ายที่เป็นหน่วยงานฟังค์ชั่นภายในจังหวัด และภาคีสนับสนุนจากภายนอก เพื่อเข้ามาสนับสนุนโครงการย่อยอีก 3 โครงการ รวมถึงการประสานความร่วมมือแบบเป็นทางการ เช่น การจัดทำ MOU การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระดับตำบล และการจัดเวทีเสวนา เพื่อให้ภาคีเครือข่ายในการทำงาน ได้มีโอกาสให้ได้พบปะแลกเปลี่ยนระหว่างกัน รวมถึงมีการกำหนดภารกิจและมีเป้าหมายการทำงานร่วมกันในอนาคต หรือในส่วนของระบบส่งต่อความช่วยเหลือ

ด้านบทบาทของภาคีเครือข่ายที่เป็นหน่วยงานฟังค์ชั่นภายในจังหวัด และภาคีสนับสนุนจากภายนอกต่อกระบวนการทำงานของโครงการย่อยอีก 3 โครงการ พบว่าเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการวิจัยฯ ประสบความสำเร็จ เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เทศบาลเมืองมุกดาหาร ศูนย์หม่อนไหมฯ มุกดาหาร สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) เป็นต้น ที่ได้เข้ามามีส่วนสนับสนุนโมเดลแก้จน ทั้งด้านทักษะทางวิชาการ เทคโนโลยีการผลิต แปรรูปและการตลาด ในขณะเดียวกันพบว่ากระบวนการทำงานของโมเดลแก้จน ก็มีส่วนให้เกิดเป็นภาคีเครือข่ายที่สามารถทำงานสนับสนุนซึ่งกันและกันได้ โดยทำให้ได้ระบบฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และสอดคล้องกับเป้าหมายการทำงานของหน่วยงานฟังค์ชั่นในพื้นที่ และหน่วยงานฟังค์ชั่นที่เป็นภาคีเครือข่ายก็ได้ใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล สำหรับการทำงานตามภารกิจ ก่อให้เกิดการใช้ข้อมูลร่วมกัน รวมถึงมีการกำหนดภารกิจและมีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน ซึ่งถือเป็นอีกปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จหนึ่งของโครงการวิจัยฯ

> *“นักวิชาการศูนย์หม่อนไหมฯ มีบทบาทช่วยสนับสนุนทางวิชาการ และจัดโครงการฝึกอบรมด้านหม่อนไหม..... โครงการวิจัยนี้มีส่วนให้ศูนย์หม่อนไหมฯ ได้ข้อมูลครัวเรือนจากจน สามารถขยายฐานข้อมูลของเกษตรกร ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายตามภารกิจงาน ที่สำคัญคนทำงานได้เห็นภาพของความยากจนชัดเจนขึ้น และเห็นถึงศักยภาพของคนจนที่ถีบตัวขึ้นได้ถ้าได้รับโอกาส”* (นักวิชาการ ศูนย์หม่อนไหมฯ มุกดาหาร)

เมื่อพิจารณาบนฐานของกรอบคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (SLF) ที่โครงการวิจัยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด กรณีตัวอย่างของการสนับสนุนของหัวหน้าหน่วยงานในพื้นที่ และการมีภาคีเครือข่ายที่มองเห็นเป้าหมายการทำงานร่วมกันที่ยกมานี้ แสดงให้เห็นถึงรูปธรรมของการปรับเปลี่ยนการทำหน้าที่เชิงโครงสร้างและกระบวนการ (Transforming structure and Process) สู่การทำงานที่ผสมผสานกันหลายระดับ ภาคีเครือข่ายระดับพื้นที่เกิดการทำงานร่วมกัน รวมถึงมีความร่วมมือกับหน่วยงานในระดับอื่น ๆ จากภายนอก ซึ่ง DFID (2000) อธิบายเพิ่มเติมว่า หากโครงสร้างและกระบวนการสามารถทำงานได้ดี นอกจากจะมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้กลุ่มคนเข้าถึง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรหรือทุนด้านต่าง ๆ แล้ว ยังมีส่วนในการช่วยรองรับความเปราะปรางที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนได้อีกทางหนึ่งด้วย

3) การอาศัยทุนเดิมของชุมชนเป็นฐาน และต่อยอดด้วยการผสมผสานความรู้ใหม่

จากเวทีการถอดบทเรียน ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์ว่า เงื่อนไขปัจจัยความสำเร็จของโครงการวิจัยฯ ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การอาศัยทุนเดิมของชุมชนเป็นฐาน และต่อยอดด้วยการผสมผสานความรู้ใหม่ กรณีการพัฒนาโมเดลแก้จน (หม่อนแก้จนและหม่อนแก้จนครบวงจร) ซึ่งเป็นการผลิตในภาคเกษตรที่ที่สอดคล้องกับพื้นฐานการประกอบอาชีพของกลุ่มเป้าหมาย และเป็นการผลิตชนิดพืชที่ชุมชนมีองค์ความรู้/แหล่งเรียนรู้เดิมอยู่ในชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพปลูกหม่อน รวมถึงมีปราชญ์/ผู้รู้ด้านการเพาะปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ในขณะเดียวกันโครงการวิจัยฯ ก็มีการผสมผสานความรู้เดิมและความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน โดยมีการสนับสนุนเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ในส่วนกิจกรรมการผลิต เช่น การพัฒนาปรับปรุงดิน การจัดหาแหล่งน้ำ รวมถึงในขั้นตอนการแปรรูปและส่งเสริมด้านตลาด จนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนด้านอาหารคน เช่น ชาใบหม่อน หม่อนแปรรูป เครื่องสำอาง และอาหารสัตว์ กระบวนการดังกล่าวมีส่วนในการเสริมศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย โดยสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ครัวเรือนยากจนได้เข้ามามีส่วนร่วมและช่วยเหลือคนยากจนในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน ก่อให้เกิดการสร้างอาชีพ และรายได้ให้กับครัวเรือน เกิดการพัฒนาองค์ความรู้

ของชุมชนด้านการเกษตรตลอดห่วงโซ่ ตั้งแต่การผลิตไปจนถึงด้านการตลาด ในเวลาเดียวกันก็มีส่วนให้กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาศักยภาพภายในตัวบุคคล หรือการพัฒนาทุนมนุษย์ เช่น สามารถเป็นวิทยากรชุมชนได้

เมื่อพิจารณาบนฐานของกรอบคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (SLF) ที่โครงการวิจัยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด กรณีตัวอย่างที่ยกมานี้ แสดงให้เห็นถึงรูปธรรมของการปรับเปลี่ยนการทำหน้าที่ของทรัพยากรที่เป็นทุนในการยังชีพของครัวเรือนยากจน ที่เห็นได้ขัดเจนคือการสนับสนุนให้ใช้ทุนทางสังคม (social capital) และทุนที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ (Human capital) คือ องค์ความรู้ ภูมิปัญญาจากผู้รู้ ที่มีอยู่แล้วในพื้นที่แต่ไม่ได้ถูกกระตุ้นหรือสนับสนุนให้เอื้อประโยชน์ต่อครัวเรือนยากจนมากนัก สามารถเข้ามาทำหน้าที่ตอบสนองต่อการดำรงชีพของครัวเรือนยากจน หรือเป็นการนำทุนมนุษย์ที่มีอยู่เดิมเข้ามาเสริมหรือเพิ่มเติมทุนมนุษย์อีกกลุ่มหนึ่งในชุมชน ก่อให้เกิดการสืบสาน/อนุรักษ์ภูมิปัญญาการปลูกหม่อนหมุนเวียนอยู่ในพื้นที่ ในส่วนของการต่อยอดด้วยการผสมผสานความรู้ใหม่ กรณีการพัฒนาโมเดลแก้จน ยังแสดงให้เห็นถึงรูปธรรมของการนำทุนทางกายภาพ (Physical capital) เช่นเทคโนโลยีการผลิตและแปรรูป ตลาดออนไลน์/ออฟไลน์ เป็นต้น จากภายนอกชุมชนเข้ามาสนับสนุนครัวเรือนยากจน

4) การมีกระบวนการสื่อสารสร้างความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมาย และติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

จากเวทีการถอดบทเรียน ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์ว่า เงื่อนไขปัจจัยความสำเร็จของโครงการวิจัยฯ ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การที่โครงการวิจัยมีการประชาสัมพันธ์ จัดประชุม จัดเวทีประชาคม และมีการลงพื้นที่ไปพบปะกับกลุ่มเป้าหมายและภาคีเครือข่ายอยู่อย่างต่อเนื่อง กระบวนการดังกล่าวมีส่วนให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการรับรู้ เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการของโครงการวิจัยฯ ทั้งในส่วนระบบค้นหาและสอบทานข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย ระบบการส่งต่อความช่วยเหลือ โมเดลแก้จน และการพัฒนากลไกและการประสานความร่วมมือความต่อเนื่องและสม่ำเสมอของกระบวนการสื่อสาร/สร้างความเข้าใจดังกล่าว ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์ว่า มีผลให้ครัวเรือนเป้าหมายมาเข้าร่วมด้วยความสมัครใจเต็มใจ เปิดใจ พร้อมที่จะพัฒนา และให้ความร่วมมือกับทีมวิจัยและภาคีเครือข่าย ในขณะเดียวกันหน่วยงานและผู้แทนของภาคีเครือข่าย ก็เกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพและความจริงใจของผู้สนับสนุนทุนวิจัยและทีมนักวิจัยจากวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ส่งผลให้มองเห็นเป้าหมายและเล็งเห็นถึงผลลัพธ์ของการทำงานร่วมกัน ดังเช่นที่ผู้เข้าร่วมเวทีประชุมบางท่านให้ข้อคิดเห็นว่า

> *“ผมมีความภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่ง/ประสานงานในพื้นที่ ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้ามาร่วมโครงการ ได้เห็นความจริงใจของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ที่ผานมาหน่วยงานอื่นที่ทำงานมักจะฉาบฉวย พึ่งเห็นโครงการวิจัยนี้ที่ติดตามผมมาทุกที่ เดิมอยู่ที่กกแดง นิคมคำสร้อย ปัจจุบันผมย้ายมาอยู่ที่เทศบาลเมืองฯ ก็ได้มาร่วมอีกครั้ง”* (นักพัฒนาชุมชน เทศบาลเมืองมุกดาหาร)
>
> *“นักวิชาการศูนย์หม่อนไหมฯ มีบทบาทช่วยสนับสนุนทางวิชาการ และจัดโครงการฝึกอบรมด้านหม่อนไหม รู้สึกภูมิใจที่เห็นวิทยาลัยชุมชนทำงานแบบจริงจัง….”* (นักวิชาการ ศูนย์หม่อนไหมฯ มุกดาหาร)

ความต่อเนื่องในการดำเนินงานของโครงการวิจัยฯ พบว่านอกจากในส่วนของการดำเนินโครงการ/กิจกรรม แล้ว โครงการวิจัยฯ ยังมีการออกแบบในส่วนของการติดตามประเมินผลและการคืนข้อมูลให้กับหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบผลลัพธ์ของการทำงานร่วมกัน เช่น การจัด Poverty Forum ซึ่ง

เป็นกลไกในการประสานงานส่งต่อความช่วยเหลือ และเป็นการจัดประชุมเพื่อรายงานผลการดำเนินงานเพื่อให้บุคคล และหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องได้ช่วยกันร่วมตรวจสอบข้อมูลครัวเรือนยากจน ที่ทีมวิจัยได้ทำการค้นหาและสอบทาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงที่มีความแม่นยำ และหาแนวทางหนุนเสริมครัวเรือนยากจนร่วมกัน เพื่อไม่ให้เขากลับมายากจนได้อีก การสื่อสาร/สร้างความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องเช่นนี้ จึงเป็นปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญอีกส่วนให้โครงการวิจัยฯ และมีส่วนให้ทีมนักวิจัยจากวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารได้รับการยอมรับและเชื่อมั่นในศักยภาพ

> *“เห็นด้วยว่าปัจจัยความสำเร็จหนึ่ง คือการติดตามประเมิณผล การทำงานที่จะเกิดผลควรติดตามประเมินผล น่าจะเป็นเครื่องมือทำให้การแก้ไขปัญหาความยากจนเกิดความต่อเนื่อง”*
> (นายอำเภอนิคมคำสร้อย)

5) การมีบุคลากรในทีมนักวิจัยที่มีศักยภาพ

จากเวทีการถอดบทเรียน ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์ว่า เงื่อนไขปัจจัยความสำเร็จของโครงการวิจัยฯ ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การที่โครงการวิจัยมีบุคลากรในทีมนักวิจัยที่มีศักยภาพ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วนได้แก่ หัวหน้าโครงการวิจัย ทีมนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย และทีมที่ปรึกษา

จากข้อมูลเวทีการถอดบทเรียน พบว่า ดร.ทิวากร เหล่าลือชา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร/หัวหน้าโครงการและทีมวิจัยหลัก เป็นผู้มีศักยภาพในด้านการบริหารงานและบริหารคน โดยมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์การทำงานที่นอกเหนือจากงานด้านการศึกษา มีท่าทีทัศนคติต่อ การพัฒนาแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบวก มีทักษะในการนำเสนอและถ่ายทอดข้อมูลในเวทีสาธารณะ มีความมุ่งมั่นต่อการทำงาน พิจารณาจากเมื่อได้รับมอบหมายงานแล้วจะแสดงความรับผิดชอบ โดยสามารถดำเนินงานให้สำเร็จตามแผนงานโครงการได้ภายในระยะเวลาที่แหล่งทุนกำหนด นอกจากนี้ยังสามารถบริหารบุคลากรในทีมวิจัย พิจารณาจากการผลักดันทีมนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และเปิดโอกาสให้เป็นผู้นำเสนอข้อมูลในเวทีถอดบทเรียนและการจัดทำกระบวนการในพื้นที่วิจัย มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือควบคู่กับความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใสและเขาถึงได้ง่าย ตลอดจนมีความสามารถในการเชื่อมประสานกับบุคลากรของหน่วยงานที่เป็นภาคีเครือข่ายทั้งภายในจังหวัดและหน่วยงานภายนอกได้เป็นอย่างดี

ส่วนทีมนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย พบว่าประกอบไปด้วยบุคลากรที่มีองค์ความรู้สหสาขา ที่สอดคล้องกับขอบเขตเนื้อหาของโครงการวิจัยฯ เช่น การจัดการ บริหารธุรกิจ การตลาด สถิติศาสตร์ประยุกต์ วิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมศาสตร์ การจัดการและการประเมินโครงการและการบริหารการศึกษา เป็นต้น ทีมนักวิจัยจึงมีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ที่สอดคล้องต่อการดำเนินงานภายในโครงการวิจัยฯ ประกอบกับเป็นบุคลากรในสังกัดเดียวกัน มีการประชุมทีมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้มีโอกาสร่วมทำความเข้าใจและแสดงความคิดเห็น เสนอปัญหาและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนโครงการวิจัยฯ และมีท่าทีทัศนคติต่อการพัฒนาแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบวก นอกจากนี้ยังพบว่าทีมนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยหลายท่าน เป็นคนในพื้นที่ที่สามารถสื่อสารภาษาถิ่น และมีทักษะด้านการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม สามารถสร้างความเป็นกันเองกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งทักษะความสามารถที่กล่าวมานี้มีส่วนสำคัญให้โครงการวิจัยฯ สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและเก็บรวบรวมข้อมูลครัวเรือนทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

ส่วนที่ปรึกษาของโครงการวิจัยฯ คือ ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร พบว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการหนุนเสริมทีมนักวิจัยให้สามารถทำงานภายใต้โครงการวิจัยฯ ได้อย่างเต็มความสามารถ ให้

กำลังใจทีมนักวิจัยและกระตุ้นให้ทีมนักวิจัยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ การร่วมผลักดันให้วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เป็นที่รู้จักและยอมรับในฐานะสถาบันการศึกษาของจังหวัดมุกดาหาร รวมถึงมีบทบาทในการเชื่อมประสานกับบุคลากรของหน่วยงานที่เป็นภาคีเครือข่าย ทั้งภายในจังหวัดและหน่วยงานภายนอกได้เป็นอย่างดี

6) การมีงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ และระบบพี่เลี้ยง

จากเวทีการถอดบทเรียน ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์ว่า เงื่อนไขปัจจัยความสำเร็จของโครงการวิจัยฯ ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณที่เพียงพอ จากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ทำให้ทีมนักวิจัยสามารถออกแบบแผนงานได้ครอบคลุม และดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังได้รับการหนุนเสริมศักยภาพจากทีมพี่เลี้ยงที่สำคัญ คือ จากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้แก่ ดร.อโศก พลบำรุง นายถนอมสิน พลลาภ และบุคลากรนักวิจัยจากส่วนกลาง รวมถึงมีผู้ทรงคุณวุฒิคือ ศ.ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งทีมพี่เลี้ยงนี้มีส่วนสนับสนุนศักยภาพของของบุคลากรในทีมวิจัยฯ และให้คำปรึกษาเพื่อให้กระบวนการทำงาน สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยฯ นอกจากนี้ยังรวมถึงนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ที่ให้ความรู้เฉพาะทางในการจัดทำระบบฐานข้อมูลฯ รวมถึงนักวิชาการจากหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ ที่เข้ามาสนับสนุนการทำงาน เช่น การศึกษาชุมชน การถอดบทเรียนการดำเนินโครงการ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาบนฐานของกรอบคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (SLF) ที่โครงการนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดชี้ให้เห็นว่าการที่โครงการวิจัย “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยา กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร” มีบุคลากรในทีมนักวิจัยที่มีศักยภาพ มีงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ และระบบพี่เลี้ยงที่ติดตามอย่างใกล้ชิด เป็นปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญที่ทำให้โครงการวิจัยฯ สามารถพัฒนากลไกอื่น ๆ ภายในกรอบคิดให้สามารถขับเคลื่อนและทำงานได้ กล่าวคือ ปัจจัยเงื่อนไขดังกล่าวมีส่วนร่วมกันผลักดันและสนับสนุนให้โครงการวิจัยฯ สามารถดำเนินงานให้เกิดปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จด้านอื่น ๆ ที่กล่าวมา ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดเป้าหมายของโครงการวิจัยฯ ที่สอดคล้องกับบริบทหรือสภาวะแวดล้อม การทำให้ภาคีเครือข่ายมองเห็นเป้าหมายการทำงานร่วมกัน การพัฒนาโมเดลแก้จนที่อาศัยทุนเดิมของชุมชนเป็นฐาน และต่อยอดด้วยการผสมผสานความรู้ใหม่ หรือการพัฒนากระบวนการสื่อสาร/สร้างความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมายและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงรูปธรรมของการทำหน้าที่ในการผลักดันโครงสร้างและกระบวนการ (Transforming structure and Process) ให้เกิดการขับเคลื่อนไปสู่การปรับเปลี่ยนที่ต่างไปจากการทำงานแบบเดิม ทั้งการปรับเปลี่ยนการทำหน้าที่ของหน่วยงานฟังก์ชั่นในพื้นที่ และการเข้ามาหนุนเสริมของหน่วยงานภาคีที่มีความถนัดเฉพาะทางจากภายนอก เพื่อนำไปสู่กลยุทธ์การดำรงชีพอย่างยั่งยืนของครัวเรือนยากจน

9. ถอดบทเรียนการทำงาน ถ้าจะดีกว่านี้ควรทำอย่างไร

จากเวทีการถอดบทเรียน ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์ว่า ตลอดการดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 2565 ที่ผ่านมานั้น ถ้าจะทำให้ผลลัพธ์ของการดำเนินงานโครงการปี 2566 ดีกว่าเดิมต้องทำอย่างไร สรุปแนวทาง ดังนี้

1) ควรมีระบบฐานข้อมูลกลางของจังหวัดที่เป็นปัจจุบัน และใช้ร่วมกันได้ทุกหน่วยงาน

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน มีการทบทวนและปรับเกณฑ์/เป้าหมายการทำงานให้สอดคล้องตรงกันเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

3) ในระดับพื้นที่ควรมีการจัดเวทีประชาคม สร้างความเข้าใจในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านต่าง ๆ ให้กับกลุ่มเป้าหมายและภาคีเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ

4) ทีมวิจัยและภาคีเครือข่ายควรมีการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความมั่นใจและความเชื่อมั่นให้กับชุมชน

5) ควรมีการถอดบทเรียนพื้นที่รูปธรรม และมีการพัฒนาบุคคลต้นแบบด้านการผลิตหม่อนแก้จนที่เป็นรูปธรรม

6) ควรมีการพัฒนาช่องทางการตลาดการขายสินค้น ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มเป้าหมายเพิ่มมากขึ้น

7) ควรมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจน ผ่านกระบวนการของชุมชน สร้างการยอมรับจากชุมชน

8) ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้โครงการวิจัยฯ และประเด็นการแก้ไขปัญหาความยากจนได้รับการยอมรับและเห็นชอบจากผู้ที่มีอำนาจสั่งการทั้งในระดับจังหวัดและระดับพื้นที่

9) ควรจัดทำธรรมนูญและวาระจังหวัด เพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมกัน

บรรณานุกรม

กรุงเทพธุรกิจ. (2564). *ความยากจนหลายมิติลดทั่วโลก ไทยต่ำสุดอาเซียน.* สืบค้น 8 สิงหาคม 2565. จาก https://www.bangkokbiznews.com/world/965189

ญาดา ประภาพันธ์. (2549). ความยากจนทุนมนุษย์กับนักเศรษฐศาสตร์. *วารสารรามคำแหง, 24*(3).

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2546). *บทสังเคราะห์ภาพรวมการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสกลุ่มเกษตรกร.* กรุงเทพฯ. โครงการพัฒนาระบบสวัสดิการสาหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย.

ทิวากร เหล่าลือชา, ศศิพงษา จันทรสาขา, ปิยะนุช ทวีสุข, บุรฉัตร จันทร์แดง, วนิดา สังคะลุน, สุนันทา พิลาวุธ, สุพรรณี ทองน้อย, จักรกฤษณ์ ภูมิพรม, ธนวัฒน์ ผิวขำ, มยุรา คำปาน และ ดาริณี บุตรดีวงศ์. (2565, เมษายายน-มิถุนายน). การพัฒนา พื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จ และแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 1. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, *6*(2).

ทิวากร เหล่าลือชา, ศศิพงษา จันทรสาขา, ปิยะนุช ทวีสุข, บุรฉัตร จันทร์แดง, วนิดา สังคะลุน, สุนันทา พิลาวุธ, สุพรรณี ทองน้อย, จักรกฤษณ์ ภูมิพรม, ธนวัฒน์ ผิวขำ, มยุรา คำปาน และ ดาริณี บุตรดีวงศ์. (2566, มกราคม-เมษายน). การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จ และแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, *8*(1).

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2543). *นิยามความจนในคนจนกับนโยบายการทำให้จนของรัฐ*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา.

บัวพันธ์ พรหมพักพิง. (2552). *กขคง การระดมศักยภาพชุมชนเพื่อการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชน : รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์การพัฒนาสมรรถนะขององค์กรปกครองท้องถิ่นและองค์กรชุมชนในการพัฒนาและการใช้ทุนทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ระยะที่ 2*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประเวศ วะสี. (2543). *นโยบายเพื่อคนจนในคลังสมองคนจน*. หนังสือชุดความรู้เล่มที่ 5. สถาบันพัฒนาการเมือง

พิทยา บวรวัฒนา. (2528). *รัฐประศาสนศาสตร์ : ทฤษฎีและแนวการศึกษา (ค.ศ. 1887-1970).* กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). *การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถม ศึกษาขนาดเล็ก.*วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิต วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.

บรรณานุกรม (ต่อ)

มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด. (2544). นโยบายเศรษฐศาสตร์มหภาคกับความยากจนในประเทศไทยการสำรวจสถานะความรู้ของคนไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์.* กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัดเกล้า เปรมประสิทธิ์. (2556). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อำเภอปัว จังหวัดน่าน. คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

รัตนาภรณ์ สมบูรณ์. (2556). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วัลลภ ศัพท์พันธ์. (2562). การศึกษาการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) บ้านเขาใหญ่ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย. 10*(3).

สมพันธ์ เตชะอธิก. (2560). *การแก้ไขปัญหาความยากจนมีปัจจัยแห่งความสำเร็จของชุมชนโคกล่าม และแสงอร่าม ตำบลกุดหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี*. มหาวิทยาลัยนเรศวร : พิษณุโลก.

สมหมาย ปะติตังโข และคณะ. (2558). การศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการแก้ปัญหาความยากจนในชุมชนโดยใช้ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านตราดตวน ตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.* 10(1).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). *สถานการณ์ความยากจนและกรอบแนวทางแก้ไขปัญหาความยากจน.* โรงแรมโซฟิเทลเซ็นทรัล. กรุงเทพฯ.

อนันต์ พลธานี. (2562). *โครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตำบลยางตลาด และตำบลหนองตอกแป้น จังหวัดกาฬสินธุ์*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Brooks, A. (2008). *Social entrepreneurship: a modern approach to social value creation,* Pearson Education Inc.

Chambers, R. 1987. *Sustainable rural livelihoods. A strategy for people, environment and development.* An overview paper for Only One Earth: Conference on Sustainable Development, 28–30 April 1987. London: IIED.

Carney D. 1999. *Livelihood Approaches Compared.* DFID, London: UK.

Context, international cooperation. (2010). *Social Return On Investment : A practical guide for the development cooperation sector*, Context, international cooperation, Utrecht.

Ellis, F. 2000. *Rural livelihoods and diversity in developing countries.* Oxford: Oxford University Press.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Human Development Report. (2021). *Global Multidimensional Poverty Index (MPI).* United Nations Development Programme and Oxford Poverty and Human Development Initiative. Retrieved from https://hdr.undp.org/system/files/documents//2021mpireportenpdf.pdf

New Economics Foundation. (2004). Social Return on *Investment Analysis : Valuing What Matters*, London, United Kingdom.

Rakodi, C. (1999). A Capital Asset Framework for Analyzing Household Livelihood Strategies: Implications for Policy, *Development Policy Review, 1*(17), 315-342.

Scholten, P., Nicholls, J., Olsen, S. & Galimidi, B. (2006). *Social return on investment; a guide to SROI analysis.* Amstelveen, Lenthe publishers.

Scoones, I. (1998). *Sustainable rural livelihoods: a framework for analysis*. IDS working paper, 72. Brighton: IDS.

The World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future. Oxford University Press.* The Brundt-land Report.

World Bank. (2001). *World Development Report.* Attacking Poverty.

ประวัติคณะนักวิจัย

1.ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) ทิวากร เหล่าลือชา
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Tiwakorn Laoluecha
เพศ ชาย **วันเดือนปีเกิด** 10 กรกฎาคม 2518
ตำแหน่งปัจจุบัน ครูเชี่ยวชาญ (ระดับ 9)
บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่ 3440400516749
สถานที่ติดต่อ (ที่ทำงาน) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 199 หมู่ที่ 10 ตำบลนาสีนวน อำเภอมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร 49000
โทรศัพท์/โทรสาร 042-049749 **E-mail:** Kornmaha@gmail.com
ที่อยู่ (ที่บ้าน) 44/36 ตำบลมุกดาหาร อำเภอมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร รหัสไปรณีย์ 49000
ประวัติการศึกษา (ปริญญาตรี – เอก; สาขา และสถาบัน)

ระดับการศึกษา	สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา	จบจากสถาบัน
ปริญญาตรี	การจัดการทั่วไป	สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
ปริญญาโท	การจัดการ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปริญญาเอก	การจัดการ	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู	ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผลงานวิจัยที่<u>สำคัญย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี</u>

ก. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติ จำนวน 7 เรื่อง

ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์, พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ,แก้วตา ผิวพรรณ, ทิวากร เหล่าลือชา และวศิน พรหมพิทักษ์กุล. (2562,กรกฎาคม-ธันวาคม).การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สับปะรดกลุ่ม OTOP สตรีบ้านบึง จังหวัดราชบุรี. *วารสารรับใช้สังคม มทร.ล้านนา*, *3*(2). (TCI 2).

ทิวากร เหล่าลือชา.(2563,กรกฎาคม-ธันวาคม). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการตลาดของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร (CMLT). *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, *14*(3). (TCI 1)

ทิวากร เหล่าลือชา.(2563,กรกฎาคม-กันยายน). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (KME). *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, *4*(3). (TCI 2). ทิวากร เหล่าลือชา.(2564,ตุลาคม-ธันวาคม). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนเกษตรกรผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (KMEF). *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, *5*(4). (TCI 2).

ทิวากร เหล่าลือชา, ประภัสสร นิ่มพินิจ, เผด็จ เปล่งปลั่ง, กวินท์ พินจำรัส และกุษลินน์ ปรีชา, (2564,มกราคม-มีนาคม). การพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเล เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรสาคร.*วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, *5*(4). (TCI 2).

ทิวากร เหล่าลือชา, ศศิพงษา จันทรสาขา, ปิยะนุช ทวีสุข, บุรฉัตร จันทร์แดง, วนิดา สังคะลุน, สุนันทา พิลาวุธ, สุพรรณี ทองน้อย, จักรกฤษณ์ ภูมิพรม, ธนวัฒน์ ผิวขำ, มยุรา คำปาน และ ดาริณี บุตรดีวงศ์. (2565, เมษายน-มิถุนายน). การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 1. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, *6*(2). (TCI 2).

ทิวากร เหล่าลือชา, ศศิพงษา จันทรสาขา, ปิยะนุช ทวีสุข, บุรฉัตร จันทร์แดง, วนิดา สังคะลุน, สุนันทา พิลาวุธ, สุพรรณี ทองน้อย, จักรกฤษณ์ ภูมิพรม, ธนวัฒน์ ผิวขำ, มยุรา คำปาน และ ดาริณี บุตรดีวงศ์. (2566, มกราคม-เมษายน). การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, *8*(1). (TCI 2).

ข. ผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ จำนวน 2 เรื่อง

1) พ.ศ. 2561 วิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการตลาดของชุมชนถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร (CML)

2) พ.ศ. 2563 วิจัย รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (KME)

ค. ผลงานอื่นๆ เช่น ตำรา บทความ สิทธิบัตร จำนวน 4 รายการ

1) เอกสารประกอบการสอนวิชา หลักการตลาด สถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2557

2) เอกสารประกอบการสอนวิชา องค์การและการจัดการ สถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2558

3) หนังสือ การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน พ.ศ. 2563 เลขที่ ISBN 978-616-565-659-7

4) หนังสือ หลักการตลาดเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ พ.ศ. 2563 เลขที่ ISBN 978-616-565-660-3

ง. รางวัลผลงานวิจัยที่เคยได้รับ จำนวน 2 เรื่อง

1) พ.ศ. 2561 วิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการตลาดของชุมชนถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร (CML) 2) พ.ศ. 2563 วิจัย รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (KME)

จ. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ

1) สาขาวิชา บริหารธุรกิจ

2) สาขาวิชา การตลาด

ฉ. ภาระงานในปัจจุบัน

1) งานประจำ : สอนและวิจัย

2) งานวิจัยที่รับผิดชอบในปัจจุบัน : รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร รับผิดชอบด้านวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย จำนวน 10 เรื่อง/โครงการฯ

2.ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) นายศศิพงษา จันทรสาขา
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Sasipongsa chandrasakha
เพศ ชาย **วันเดือนปีเกิด** 16 มีนาคม 2498
ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่ 3100502725871
สถานที่ติดต่อ (ที่ทำงาน) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
โทรศัพท์/โทรสาร 0885548369 **E-mail:** chandrasakha69@gmail.com
ที่อยู่ (ที่บ้าน) 69 ตำบลศรีบุญเรือง อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

ประวัติการศึกษา (ปริญญาตรี – เอก; สาขา และสถาบัน)

ระดับการศึกษา	สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา	จบจากสถาบัน
ปริญญาโท	บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ปริญญาตรี	การบัญชี	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ผลงานวิจัยที่<u>สำคัญย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี</u>

ก. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ

บทความวิจัย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

1) ทิวากร เหล่าลือชา, ศศิพงษา จันทรสาขา, ปิยะนุช ทวีสุข, บุรฉัตร จันทร์แดง, วนิดา สังคะลุน,

สุนันทา พิลาวุธ, สุพรรณี ทองน้อย, จักรกฤษณ์ ภูมิพรม, ธนวัฒน์ ผิวขำ, มยุรา คำปาน และดาริณี บุตรดีวงศ์. (2565, เมษายน-มิถุนายน). การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 1. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม6*(2). (TCI 2).

2) ทิวากร เหล่าลือชา, ศศิพงษา จันทรสาขา, ปิยะนุช ทวีสุข, บุรฉัตร จันทร์แดง, วนิดา สังคะลุน,

สุนันทา พิลาวุธ, สุพรรณี ทองน้อย, จักรกฤษณ์ ภูมิพรม, ธนวัฒน์ ผิวขำ, มยุรา คำปาน และดาริณี บุตรดีวงศ์. (2566, มกราคม-เมษายน). การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

ระยะที่ 2. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, *8*(1). (TCI 2).

ฉ. ภาระงานในปัจจุบัน

1) งานประจำ : ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

2) งานวิจัยที่รับผิดชอบในปัจจุบัน : ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

3.ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) สุนันทา พิลาวุธ
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) sunantha philawut
เพศ หญิง **วันเดือนปีเกิด** 26 พฤษภาคม 2522
ตำแหน่งปัจจุบัน นักวิจัย
บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่ 3350100656783
สถานที่ติดต่อ (ที่ทำงาน) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
โทรศัพท์/โทรสาร 0885548369 **E-mail:** sunantha @mukcc.ac.th
ที่อยู่ (ที่บ้าน) 92 หมู่ 2 ตำบลดู่ทุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
ประวัติการศึกษา (ปริญญาตรี – เอก; สาขา และสถาบัน)

ระดับการศึกษา	สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา	จบจากสถาบัน
ปริญญาโท	วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีดิจิทัล	กำลังศึกษา
ปริญญาตรี	คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผลงานวิจัยที่<u>สำคัญย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี</u>

ก. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ

บทความวิจัย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

1) ทิวากร เหล่าลือชา, ศศิพงษา จันทรสาขา, ปิยะนุช ทวีสุข, บุรฉัตร จันทร์แดง, วนิดา สังคะลุน,

สุนันทา พิลาวุธ, สุพรรณี ทองน้อย, จักรกฤษณ์ ภูมิพรม, ธนวัฒน์ ผิวขำ, มยุรา คำปาน และดาริณี บุตรดีวงศ์. (2565, เมษายน-มิถุนายน). การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 1. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, *6*(2). (TCI 2).

2) ทิวากร เหล่าลือชา, ศศิพงษา จันทรสาขา, ปิยะนุช ทวีสุข, บุรฉัตร จันทร์แดง, วนิดา สังคะลุน,

สุนันทา พิลาวุธ, สุพรรณี ทองน้อย, จักรกฤษณ์ ภูมิพรม, ธนวัฒน์ ผิวขำ, มยุรา คำปาน และดาริณี บุตรดีวงศ์. (2566, มกราคม-เมษายน). การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, *8*(1). (TCI 2).

ฉ. ภาระงานในปัจจุบัน

1) งานประจำ : งานเลขานุการฯ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

2) งานวิจัยที่รับผิดชอบในปัจจุบัน : นักวิจัย วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ในโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

4.ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) มยุรา คำปาน
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) MAYURA KHAMPAN
เพศ หญิง **วันเดือนปีเกิด** 10 มีนาคม 2521
ตำแหน่งปัจจุบัน ครูชำนาญการพิเศษ (ระดับ 8)
บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่ 3350800588594
สถานที่ติดต่อ (ที่ทำงาน) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
โทรศัพท์/โทรสาร 0956624063 **E-mail:** mayura@mukcc.ac.th
ที่อยู่ (ที่บ้าน) 245 หมู่ 6 ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร 49000
ประวัติการศึกษา (ปริญญาตรี – เอก; สาขา และสถาบัน)

ระดับการศึกษา	สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา	จบจากสถาบัน
ปริญญาโท	วท.ม. เทคโนโลยีชีวภาพ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ปริญญาตรี	วท.บ. เทคโนโลยีชีวภาพ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลงานวิจัยที่<u>สำคัญย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี</u>

ก. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ

บทความวิจัย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

1) ทิวากร เหล่าลือชา, ศศิพงษา จันทรสาขา, ปิยะนุช ทวีสุข, บุรฉัตร จันทร์แดง, วนิดา สังคะลุน,

สุนันทา พิลาวุธ, สุพรรณี ทองน้อย, จักรกฤษณ์ ภูมิพรม, ธนวัฒน์ ผิวขำ, มยุรา คำปาน และ ดาริณี บุตรดีวงศ์. (2565, เมษายายน-มิถุนายน). การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหารระยะที่ 1. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, *6*(2). (TCI 2).

2) ทิวากร เหล่าลือชา, ศศิพงษา จันทรสาขา, ปิยะนุช ทวีสุข, บุรฉัตร จันทร์แดง, วนิดา สังคะลุน,

สุนันทา พิลาวุธ, สุพรรณี ทองน้อย, จักรกฤษณ์ ภูมิพรม, ธนวัฒน์ ผิวขำ, มยุรา คำปาน และดาริณี บุตรดีวงศ์. (2566, มกราคม-เมษายน). การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, *8*(1). (TCI 2).

ค. ผลงานอื่น ๆ เช่น ตำรา บทความ สิทธิบัตร ฯลฯ

มยุรา คำปาน. (2560).ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม.เอกสารประกอบการสอน.มุกดาหาร:วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร. 359 หน้า

จ. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ (สามารถตอบได้มากว่า 1 สาขา)

- เทคโนโลยีชีวภาพ
- การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ฉ. ภาระงานในปัจจุบัน

1) งานประจำ : ครู วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

2) งานวิจัยที่รับผิดชอบในปัจจุบัน : -นักวิจัย วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ในโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

- นักวิจัย วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ในโครงการ การจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยหลัก

การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

Integrated and Collaborative Area Development for Comprehensive and Precise Solutions for Poverty Alleviation : A Case Study of Mukdahan Province

Scan web

Scan youtube

Scan book